

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавська державна аграрна академія

Кафедра бухгалтерського обліку та економічного контролю

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-
ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

***Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора,
заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка***

ПОЛТАВА 2020

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

УДК 657: 332.025.12 : 65.014.1

А 43

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. 474 с.

Редакційна колегія:

Дорогань-Писаренко Л. О. – к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, декан факультету обліку та фінансів.

Канцедал Н. А. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, заступник декана по денній формі навчання зі спеціальності «Облік і оподаткування».

Плаксієнко В. Я. – д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Яловега Л. В. – к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Лега О. В. – к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, ветерана Великої Вітчизняної Війни, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету обліку та фінансів Полтавської державної аграрної академії (протокол № 8 від 16.03.2020 р.).

© Полтавська державна аграрна академія, 2020

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Дмитро Мусійович Фесенко

(1926-2012 рр.)

Науковий шлях Дмитра Мусійовича почався з навчання в аспірантурі Українського інституту економіки і організації сільськогосподарського виробництва та захисту кандидатської дисертації у 1967 році на тему «Планування, облік витрат і калькуляція собівартості продукції в колгоспах».

У тому ж році науковець був прийнятий на посаду доцента кафедри бухгалтерського обліку Полтавського сільськогосподарського інституту. З 1974 р. по 1988 р. працював проректором інституту з навчальної роботи, а з 1994 р. завідувачем кафедри бухгалтерського обліку. У 2001 р. професор Фесенко був обраний головою Полтавського регіонального відділення Федерації бухгалтерів, аудиторів і фінансистів АПК України.

Успіхи у науковій та навчально-методичній роботі Дмитра Мусійовича відмічені багатьма відзнаками, зокрема: член методичної Ради Міністерства сільського господарства СРСР (1975 р.); Заслужений працівник вищої школи Української РСР (з 1986 р.); член Методичної Ради з бухгалтерського обліку та звітності Міністерства аграрної політики України; ветеран Великої Вітчизняної Війни, має численні ордени та має медалі, зокрема «За доблесну працю».

З під пера Д. М. Фесенка випущено більше 180 науково-методичних праць і розробок (зокрема 28 підручників і посібників).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Зміст

Розділ 1

**Національний та міжнародний досвід і напрями розвитку
бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності**

Арутюнова О. А.

Науковий керівник – Яловега Л. В.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	22
<i>Бездушна Ю.С.</i>	
ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В КОРОТКОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ.....	24
<i>Волошина О.В.</i>	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ МОТИВИ НАПОВНЕННЯ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	25
<i>Гапич А.В.</i>	
<i>Науковий керівник – Назаренко О.В.</i>	
СКЛАД ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	27
<i>Гусаренко Н. Ю.</i>	
<i>Науковий керівник – Черненко К.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КРЕАТИВНОГО (ТВОРЧОГО) ОБЛІКУ.....	30
<i>Гусаренко Н. Ю.</i>	
<i>Науковий керівник – Лега О. В.</i>	
ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МСБО ТА П(С)БО.....	32
<i>Гусаренко Н. Ю., Іващенко В. А.</i>	
<i>Науковий керівник – Мац Т. П.</i>	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ ТА НЕДОЛІКИ ТРАКТУВАННЯ.....	34
<i>Гуцаленко Л.В.</i>	
ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТРЕБИ КОРИСТУВАЧІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....	37

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Демочко Ж. Ю., Коваль А. Науковий керівник – Прийдак Т. Б.</i>	
ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....		39
	<i>Єрмолаєва М. В., Левченко З. М.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....		41
	<i>Жук В.М.</i>	
ДО ПИТАННЯ «ЗНИКНЕННЯ» БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ.....		43
	<i>Зєвакова А.О. Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ.....		45
	<i>Іващенко В. А., Гусаренко Н. Ю. Науковий керівник – Мац Т. П.</i>	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО- БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ.....		47
	<i>Каленчук Ю. В. Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....		49
	<i>Камбулова О.В. Науковий керівник – Лега О. В.</i>	
СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....		52
	<i>Камбулова О.В. Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ.....		55
	<i>Карпенко Н. Г.</i>	
ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....		57
	<i>Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В.</i>	
ВІД ТРАДИЦІЙНОГО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО DIGITAL ОБЛІКУ.....		60

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Кіяниця Є. О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Романченко Ю. О.</i>	
ПЕРВИННИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ОСНОВА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....		63
	<i>Корсунський О.Ю., Пинчук А.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Лега О. В.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ.....		66
	<i>Костенко А. Д.</i>	
	<i>Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
ПОРЯДОК КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА.....		69
	<i>Костюченко М. В., Лешенко Я. В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Канцедал Н. А.</i>	
ОБЛІКОВІ ТА ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ.....		71
	<i>Красота О. Г.</i>	
ОБЛІК МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ.....		74
	<i>Криворучко А. Є.</i>	
	<i>Науковий керівник – Прийдак Т. Б.</i>	
ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....		76
	<i>Куришко М. В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Грибовська Ю. М.</i>	
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ПАЛИВА.....		78
	<i>Лебедин Ю. Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Ходаківська Л. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ЄСВ У РІЗНИХ СИТУАЦІЯХ.....		81
	<i>Лукова О.С.</i>	
	<i>Науковий керівник - Попко Є.Ю.</i>	
ОБЛІКОВА ФІКСАЦІЯ ПОЗИК ВІД/ДЛЯ ЗАСНОВНИКІВ ЯК ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....		84
	<i>Луценко Я. Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Ходаківська Л.О.</i>	
ВПЛИВ МСБО НА ОПТИМІЗАЦІЮ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....		86

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Людвенко Д. В.</i>	
ФІЗІОКРАТИЧНА ДОКТРИНА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТВАРИННИЦТВА.....		90
	<i>Микульський В.С.</i>	
	<i>Науковий керівник - Бездушна Ю.С.</i>	
ПЕРЕВАГИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....		91
	<i>Нездойминого О. Є.</i>	
ВПЛИВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.....		93
	<i>Остапчук С. М.</i>	
ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ		95
	<i>Павликівська В.В.</i>	
	<i>Науковий керівник - Лопатовська О.О.</i>	
АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....		97
	<i>Павлюковець М.П.</i>	
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОЦІНКИ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....		101
	<i>Палій М. О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.....		104
	<i>Перемот Ю.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА МЕТОДОМ НЕПОВНИХ ВИТРАТ.....		106
	<i>Пилипенко К.А.</i>	
ВИЗНАННЯ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ		109
	<i>Пилипенко К.А.</i>	
	<i>Іванцик А. О.</i>	
ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЩОДО ПИТАНЬ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) ЯК ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА КЕРУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		112
	<i>Пилипенко К.А.,</i>	
	<i>Сінельнікова А.С.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....		115

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Попко Є.Ю.</i>	
ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ.....		118
	<i>Прийдак Т. Б., Федоренко С., Коваленко М.</i>	
ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАПАСИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ.....		121
	<i>Прокопишин О.С., Земан С.В.</i>	
АУТСОРСИНГ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....		123
	<i>Різницька О. В. Науковий керівник – Прийдак Т. Б.</i>	
ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....		126
	<i>Романченко Ю. О.</i>	
ОПРИБУТКУВАННЯ ІМПОРТНИХ ТОВАРІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ.....		128
	<i>Сидоренко Л.О. Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.....		131
	<i>Соломка В.Ю. Науковий керівник – Назаренко І.М.</i>	
КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ.....		132
	<i>Тараненко Я. І. Науковий керівник - Пономаренко О.Г.</i>	
АЛЬТЕРНАТИВНІ ВАРІАНТИ ОБЛІКУ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ.....		135
	<i>Терещук Н. В.</i>	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРАРНОМУ, ФІНАНСОВОМУ, ІНФРАСТРУКТУРНОМУ, СЕРВІСНОМУ ТА ІНШИХ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ.....		137
	<i>Тищенко Д. Р., Усенко Ю. В. Науковий керівник – Яловега Л. В.</i>	
НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ		140

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Трум О. Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Дубініна М. В.</i>	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....		144
	<i>Тютюнник М. С.</i>	
	<i>Науковий керівник – Левченко З. М.</i>	
ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ...		147
	<i>Тютюнник М.С.</i>	
	<i>Науковий керівник – Плаксієнко В. Я.</i>	
ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....		150
	<i>Тютюнник С.В.</i>	
КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА.....		152
	<i>Тютюнник Ю. М., Шевченко А. А.</i>	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.....		156
	<i>Федорченко А. Л.</i>	
	<i>Науковий керівник – Рудич А. І.</i>	
ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ: СКЛАД ТА ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ.....		159
	<i>Ходаківська Л. О., Грибовська Ю. М.</i>	
ПРОГРАМНИЙ ПРОДУКТ «М.Е.ДОС»: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ.....		163
	<i>Циб А. С., Лисокобилка І. О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Романченко Ю. О.</i>	
АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.....		165
	<i>Ціцька Н.Є., Мирончук З.П.</i>	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ.....		168
	<i>Черненко К.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШОВИХ КОШТІВ В УКРАЇНІ.....		171

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Чернецька О.В.</i>	
ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ НА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....		173
	<i>Шепель І.В.</i>	
ПОРЯДОК ВИДАЧІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КВАЛІФІКОВАНОГО ЕЛЕКТРОННОГО ПІДПISУ.....		177
	<i>Шостак Я. І.</i>	
	<i>Науковий керівник - Пономаренко О.Г.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВЗАЄМОРОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ.....		180
	<i>Щелгачова А. С., Науковий керівник – Лега О. В.</i>	
ДОКУМЕНТУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ.....		183
	<i>Яловега Л. В.</i>	
ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....		186
	Розділ 2	
	<i>Оподаткування діяльності підприємств: проблеми та перспективи розвитку</i>	
	<i>Барбуца А. В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Яценко В. Ф.</i>	
ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОСЛАБЛЕННЯ.....		191
	<i>Джакелі Н.С.</i>	
	<i>Науковий керівник –Калініченко О.В.</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....		193
	<i>Каленчук Ю. В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Лега О. В.</i>	
ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....		195
	<i>Келлер Ю. А.</i>	
	<i>Співавтор – Пристемський О. С.</i>	
СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....		199

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Кириченко Ю.О.</i>	
	<i>Співавтор – Пристемський О.С.</i>	
РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		202
	<i>Пазюченко О. В.</i>	
	<i>Науковий керівник - Романченко Ю. О.</i>	
ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....		205
	<i>Пустовіт Д.В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Терещук Н.В.</i>	
СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....		208
	<i>Сидоренко Л.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Лега О.В.</i>	
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ.....		212
Розділ 3		
<i>Економіко-теоретичні аспекти розвитку фінансово-кредитних систем, банківської справи та страхування</i>		
	<i>Аранчій Д.С.,</i>	
	<i>Виноградська М.О.,</i>	
	<i>Роман М.В.</i>	
ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....		217
	<i>Безкровний О. В.,</i>	
	<i>Сокирко К. В.,</i>	
	<i>Чемшит С. В.</i>	
РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ЙОГО СТАВОК.....		220
	<i>Білозор О. Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Безкровний О. В.</i>	
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ.....		223
	<i>Гаращенко В.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Глущенко Ю. А.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ...		226

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Гаращенко В.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....		229
	<i>Глущенко Ю.А.</i>	
РОЗВИТОК ЕФЕКТИВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....		232
	<i>Дроботя Я. А.</i>	
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НИМ.....		235
	<i>Зоря О.П.</i>	
ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНО- ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ.....		237
	<i>Кіріченко Н. О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Чумак В. Д.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....		239
	<i>Курись Ю. М.</i>	
	<i>Науковий керівник – Чумак В. Д.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....		242
	<i>Лисокобилка І.О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Єгорова О.В.</i>	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....		245
	<i>Марків Г.В.</i>	
ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СУПЕРМАРКЕТІВ...		248
	<i>Нікольчук Ю. М.</i>	
НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ.....		251
	<i>Смолінська С.Д., Смолінський В.Б.</i>	
БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....		254
	<i>Томашевський Ю. М.</i>	
СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....		257

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Чечоткін В.В.</i>
	<i>Науковий керівник - Пристемський О.С.</i>
ЕКОНОМІЧНА НАУКА, ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	260
	<i>Чумак В. Д.</i>
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА НАПРЯМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЇХ БАНКРУТСТВА.....	262
Розділ 4	
Міжнародний та національний досвід організації, функціонування та розвитку аудиту	
	<i>Бондар Ю.В.</i>
	<i>Науковий керівник – Жук В.М.</i>
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	267
	<i>Дубініна М. В., Ксьонжик І.В.</i>
ПРОФАЙЛІНГ ЯК МОЖЛИВА ПРОЦЕДУРА ОДЕРЖАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ.....	268
	<i>Євдокименко Ю. М., Різницька О. В.</i>
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ПРАКТИКИ В НІМЕЧЧИНІ.....	270
	<i>Жидовська Н. М., Хомка В. М.</i>
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	273
	<i>Малецька О.І., Буднік Т.А.</i>
КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	276
	<i>Мельник К.П.</i>
ОЧІКУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ.....	278
	<i>Панова Я.Г.</i>
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ.....	281
	<i>Пристемський О.С.</i>
ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	282

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Стецюк Л.С.</i>	
КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ.....		286
	<i>Ходаківська Л. О., Грибовська Ю. М.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА.....		288
	<i>Храпунова Т.Є. Співавтор – Пристемський О.С.</i>	
ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....		291
	<i>Розділ 5.</i>	
	<i>Актуальні питання менеджменту в аграрному, фінансовому, інфраструктурному, сервісному та інших секторах економіки</i>	
	<i>Zhu Huijing Scientific adviser – Oriekhova A.I.</i>	
THE ESSENCE OF E-GOVERNMENT AND ITS RELEVANCE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....		296
	<i>Бінерт О. В.</i>	
РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ.....		299
	<i>Бондарчук В.В.</i>	
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА.....		302
	<i>Васильєва Ю. А. Науковий керівник – Томілін О. О.</i>	
СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....		304
	<i>Ведмідь М. О. Науковий керівник – Єгорова О. В.</i>	
«ІНДЕКС БІГ-МАКА» ЯК МЕТОД ПОРІВНЯННЯ КУПІВЕЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ВАЛЮТ.....		308
	<i>Ведмідь М. О. Науковий керівник – Романченко Ю. О.</i>	
СУТНІСТЬ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСАХ.....		310

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Гнатишин Л. Б.</i>	
СТРАТЕГІЯ У ДОСЯГНЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ФЕРМЕРСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ.....		312
	<i>Голобородько В. В. Науковий керівник – Єгорова О. В.</i>	
ПІДХОДИ ЩОДО ВИМІРЮВАННЯ БІДНОСТІ.....		315
	<i>Губарик О.М.</i>	
СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ.....		318
	<i>Джангіров О.Г. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЯ.....		321
	<i>Дорогань-Писаренко Л. О., Скубій В. О.</i>	
ІНВЕСТИЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ.....		324
	<i>Зеліско Н.Б.</i>	
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ.....		326
	<i>Іщенко М.В. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА.....		330
	<i>Копендаха Р. А. Науковий керівник – Макаренко П. М.</i>	
ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....		333
	<i>Криворучко А.Є. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....		336
	<i>Лесюк В. С. Науковий керівник – Томілін О. О.</i>	
ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖЛИВА ЧАСТИНА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....		338

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Магійович І.В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В ОТГ ГІРСЬКИХ РАЙОНІВ КАРПАТ.....		341
	<i>Михалюк Н.І., Лакіш Л.М.</i>	
РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРА.....		345
	<i>Павловська Т. С. Науковий керівник – Єгорова О. В.</i>	
ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДУ (ВИРУЧКИ) ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ) ПІДПРИЄМСТВА.....		348
	<i>Петришин Л. П., Царук Н.Г.</i>	
ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....		351
	<i>Сало Ф. В. Науковий керівник - Шевчук А. В.</i>	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....		354
	<i>Скидан С. В. Науковий керівник – Томілін О. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОФІСНОГО ПРАЦІВНИКА.....		356
	<i>Співак І. О. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЇ В УКРАЇНІ.....		361
	<i>Тютюнник М. С. Науковий керівник – Томілін О. О.</i>	
РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СУЧАСНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....		364
	Розділ 6	
	<i>Досягнення теорії й практики управління розвитком підприємств: маркетингові, логістичні, інформаційні, ресурсні та правові аспекти та питання комерціалізації результатів діяльності сучасного підприємства.</i>	
	<i>Voynycha L.</i>	
SOURCES OF INNOVATIVE IDEAS IN BUSINESS.....		369

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Алейніков В.В., Повалій Т. С. Науковий керівник – Зоря О.П.</i>	
СТРУКТУРА ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ НИМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....		372
	<i>Буганов О. В., Кушнір А.І. Науковий керівник – Дубініна М. В.</i>	
DUE DILIGENCE ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ.....		374
	<i>Демочко Ж. Ю. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ.....		377
	<i>Дядик Т. В., Хурдей В. О.</i>	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....		380
	<i>Ендрес В. С. Науковий керівник – Ксьонжик І. В.</i>	
SOCIAL MEDIA MARKETING ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....		383
	<i>Єгорова О. В., Дорошенко А. П., Кончаковський Є. О.</i>	
ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....		385
	<i>Ільченко А. І. Науковий керівник - Писаренко С. В.</i>	
ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЗМІНИ РІВНЯ ЦІНОВОЇ КОНКУРЕНТО- СПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....		388
	<i>Карасенко В. М. Науковий керівник – Вараксіна О. В.</i>	
СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....		391
	<i>Коршун Е. С. Науковий керівник - Флегантова А. Л.</i>	
ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ГЛОБАЛЬНИЙ ТОВАРНІЙ РИНОК.....		394

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Кошман А. В., Пархоменко М.В., Сергієнко В.В. Науковий керівник – Аранчій В.І.</i>	
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА.....		396
	<i>Куркіна В. М. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		398
	<i>Мацьків Г. В.</i>	
ОБЛІКОВА СКЛАДОВА ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В АГРОБІЗНЕСІ.....		401
	<i>Пісоченко Т. С., Лугова О. І.</i>	
МОЖЛИВІ РИЗИКИ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ.....		404
	<i>Рубленко І.Ф. Науковий керівник – Загребельна І.Л.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....		406
	<i>Сімон А. О. Науковий керівник – Томілін О. О.</i>	
МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....		409
	<i>Томенко Д.В. Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ НЕРУХОМОГО МАЙНА ТА ВСТАНОВ- ЛЕННЯ ЦІНИ НА ОБ'ЄКТ ПЕРЕД ПРОДАЖЕМ.....		412
	<i>Янишин Я.С.</i>	
ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....		415

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Розділ 7.

**Контроль та аналіз у системі антикризового управління
підприємством**

	<i>Балаш Л.Я.</i>	
СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ.....		420
	<i>Бражник Л. В.</i>	
ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ КРИЗИ.....		422
	<i>Гулій М.Є.</i>	
	<i>Науковий керівник – Рудич А.І.</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....		425
	<i>Дерикаптан О.В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Чіп Л.О.</i>	
РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....		428
	<i>Дивнич А. В.</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗМІРУ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ.....		431
	<i>Кротенко Т.С.</i>	
	<i>Науковий керівник – Рудич А.І.</i>	
АНАЛІЗ БАЗОВИХ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....		433
	<i>Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б.</i>	
СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ.....		436
	<i>Орищенко М.М., Ночовна Ю.О.</i>	
СУТНІСТЬ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ.....		439
	<i>Павлюченко К.В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Кравець О.В.</i>	
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		442
	<i>Панченко І.Г.</i>	
	<i>Науковий керівник – Томілін О.О.</i>	
ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		445
	<i>Сальніков Д. С.</i>	
	<i>Науковий керівник – Діденко А.В.</i>	
КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....		448

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

	<i>Чернова Р.Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Терещук Н.В.</i>	
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		451
	<i>Юрченко А. Ю.</i>	
	<i>Науковий керівник – Скрипник С. В.</i>	
СУТНІСТЬ ТА ПОРЯДОК АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА.....		454
	<i>Яцола І.В.</i>	
	<i>Науковий керівник – Кравець О.В.</i>	
КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....		456
Розділ 8.		
Розвиток професійних компетенцій в підготовці фахівців обліково-економічного профілю		
	<i>Горбань В. К.</i>	
	<i>Науковий керівник – Калініченко О. В.</i>	
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....		461
	<i>Магійович Р.І.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЕКОНОМІСТІВ – ГАРАНТІЯ ГОТОВНОСТІ ДО РАДИКАЛЬНИХ ЗМІН.....		463
	<i>Ставицька В. О.</i>	
	<i>Науковий керівник – Литвин О. Ю.</i>	
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....		465
	<i>Чебан Ю.Ю., Сирцева С.В., Мороз Т.О.</i>	
ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У ПРОВЕДЕННІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЬ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»		468
	<i>Шеховцова Д.Д.</i>	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ «ПОТОКОВОГО» СТАНУ РОБОТИ.....		470

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Розділ 1

***Національний та міжнародний досвід і напрями
розвитку бухгалтерського обліку як науки та
практичної діяльності***

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Арутюнова О. А., здобувач СВО бакалавр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – *Яловега Л. В.*, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Управління виробничо-господарською діяльністю в сучасних умовах потребує більш детальної організації бухгалтерського обліку, ключовим завданням якого є формування повної та достовірної інформації про діяльність організації і її майнове положення, що в свою чергу необхідна внутрішнім та зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності. Частину системи бухгалтерського обліку, що забезпечує потребу керівництва в інформації, називають управлінським обліком [5].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» чітко визначено, що управлінський (внутрішньогосподарський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством [3]. Натомість міжнародні дослідники пропонують наступні визначення цього поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «управлінського обліку» різними авторами [1]

Автор	Трактування
Американська асоціація бухгалтерів	Управлінський облік – це процес ідентифікації інформації, обчислення й оцінки показників та надання даних користувачам для вироблення, обґрунтування та прийняття рішень
Р. Ентоні і Дж. Ріс	Управлінський облік є процесом у рамках організації, який забезпечує управлінський апарат інформацією, що використовується для планування, власне управління та контролю за діяльністю організації
Т. П. Карпова	Управлінський облік – це інтегрована система обліку витрат і доходів, нормування, планування, контролю та аналізу, яка систематизує інформацію для оперативних управлінських рішень і координації проблем майбутнього розвитку підприємства
В. Ф. Палій та Р. В. Віл	Управлінський облік – це своєрідна підсистема управління підприємством, яка за умов ефективної організації реалізує всі функції управління: планування, обліку, контролю, аналізу та оцінки діяльності, регулювання, обміну інформацією, мотивації та стимулювання, прийняття управлінських рішень

До завдань, які виконує управлінський облік належать:

- збір, обробка, узагальнення, зберігання та передача необхідної інформації для оперативного управління підприємством та прийняття оптимальних управлінських рішень з оптимізації процесу управління.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- перевірка законності та доцільності господарських операцій, забезпечення збереження господарських засобів та коштів, ефективне використання майна.

- визначення підсумків господарської діяльності та оцінка ефективності діяльності підприємства в розрізі реалізованих виробів, центрів відповідальності, управлінських і технологічних рішень.

- складання внутрішніх звітів, інформація яких призначена для власників підприємств та керівників (менеджерів) й інших внутрішніх користувачів бухгалтерської інформації.

Різні види діяльності на підприємстві мають, як відомо, різну рентабельність. Управлінський облік дозволяє ранжувати їх за ступенем рентабельності та виявити ті, які потребують меншого об'єму витрат. Таким чином можливо реально розміщувати інвестиції у тій сфері, яка є найбільш прибутковою для підприємства [2]. На рис. 1 показано фактори, що суттєво вплинули на це.

Рис. 1 Фактори, що сприяють зростанню ролі управлінського обліку в системі контролінгу підприємства

В умовах створення та впровадження ефективних методів управління, що регулюються ринковими відносинами, облікова інформація на підприємстві стає основною передумовою результативного господарювання та засобом управління процесами відтворення [1].

Отже, управлінський облік є універсальною складовою управління діяльністю підприємства, адже він поєднує в собі майже всі функції управління, такі як облік, планування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень тощо. Тому впровадження та удосконалення управлінського обліку на підприємстві будь-якої організаційно-правової форми є необхідною умовою його ефективного функціонування, створення оптимальної ринкової інфраструктури, виживання підприємства в умовах вільної конкуренції та зростання його економічного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Белова І. М. Суть управлінського обліку та його місце в системі управління підприємством. *Інноваційна економіка*. 2015. № 2[57]. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_2_46 (дата звернення 21.03.2020).

2. Камінська Т. Г. Роль і місце управлінського обліку в системі

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

контролінгу на підприємстві. *Облік і фінанси АПК*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rol-i-misce-upravlinskogo-obliku-v-sistemi-kontrolingu-na-pidpriemstvi.html> (дата звернення 21.03.2020).

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999р. №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 20.03.2020).

Бездушна Ю.С., к.е.н., с.н.с.
завідувач відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

**ПРОГНОЗ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ В
КОРОТКОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ**

В кінці 2019 року та на початку 2020 року прийнято ряд важливих нормативно-правових актів з питань бухгалтерського обліку, оподаткування, фінансової і статистичної звітності, кадрових, майнових питань, що зумовлюють потребу оперативного реагування та активну посилену роботу економічних та бухгалтерських служб аграрних підприємств у 2020 році. Найважливіші тенденції розвитку інформаційного забезпечення управління в АПК та в роботі фінансово-економічних служб сільськогосподарських підприємств у 2020 році:

- зміни до порядку бухгалтерського обліку основних засобів, запасів, нематеріальних активів, фінансових витрат, спільної діяльності та облікової політики;

- починаючи з 2020 року великі та середні підприємства, зобов'язані складати новий звіт у складі своєї звітності – Звіт про управління, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності. Звіт має бути оприлюднений на веб-сайті підприємств не пізніше ніж до 1 червня 2020 року;

- починаючи з 2020 року великі та середні підприємства, зобов'язані проводити аудит своєї фінансової звітності для її підтвердження та оприлюднення на власному веб-сайті не пізніше ніж до 1 червня 2020 року.

- прийнято нове законодавство в частині оренди та приватизації державного майна, що потребуватиме відповідного реагування з боку фінансово-економічних служб державних підприємств та приведення діючих процедур у відповідність до нових вимог;

- продовжуються процеси реформування державної статистики для задоволення сучасних потреб суспільства в об'єктивній, достовірній та неупередженій статистичній інформації, яка відповідає основним принципам

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

офіційної статистики, схваленим Генеральною Асамблеєю ООН, та Кодексу норм європейської статистики, для прийняття обґрунтованих рішень, проведення досліджень і відкритих обговорень;

- у зв'язку з реалізацією плану дій Уряду щодо реформування органів державного управління з 1 січня 2020 року припинили свою діяльність відділи статистики у районах. У зв'язку з цим респонденти в районах та містах обласного значення мають подавати державну статистичну та фінансову звітність до Головного управління статистики в електронному вигляді або поштою;

- ухвалення малої податкової реформи: станом на початок року на підписі у Президента України знаходиться Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві. Підписання цього Закону передбачає запровадження міжнародних стандартів податкового контролю для всіх учасників міжнародної торгівлі та імплементація норм, передбачених Планом протидії практикам розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування, реформування інституту фінансової відповідальності та удосконалення процедури адміністрування податків та зборів.

Такі нововведення є подальшим закріпленням європейського вектору розвитку інформаційному забезпеченні управління. Такий вектор на сьогодні це: запровадження в українській практиці бухгалтерського обліку Міжнародних стандартів фінансової звітності; приведення законодавства України з питань бухгалтерського обліку у відповідність до Директив Європейського Союзу; реформа аудиту та аудиторської діяльності на вимогу законодавства ЄС; запровадження інтегрованої звітності та Звіту про управління для великих та середніх підприємств, на вимогу Директиви ЄС, перехід на європейські стандарти системи державної статистики. Все це в перспективі наближує нас до цивілізованих методів та моделей управління та його інформаційного забезпечення.

Волошина О.В.,
сертифікований аудитор, науковий працівник
відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ МОТИВИ НАПОВНЕННЯ ЗВІТУ ПРО
УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

З 2020 року в Україні середні й великі сільськогосподарські підприємства разом з фінансовою звітністю складають та подають звіт про управління.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Нормативною основою цього нововведення є зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982 «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління», яким затверджено перелік основних напрямків та показників, що розкриваються у цьому звіті.

Звіт про управління зобов'язані подавати підприємства, які відповідають будь-яким двом з трьох умов, а саме:

- балансова вартість активів підприємства більша 4 млн. євро,
- чистий дохід за звітний рік перевищує 8 млн. євро,
- кількість працюючих більша 50 осіб.

За вимогами у цьому звіті має міститися будь-яка достовірна інформація фінансового, соціального й екологічного характеру про діяльність підприємства, його стан і перспективи розвитку. Крім того, підприємство у звіті про управління повинно розкрити основні ризики та невизначеності його діяльності.

У зв'язку з цим, у науковому сенсі привертають увагу щонайменше дві складові змісту та сутності звіту про управління:

перша – має розкриватись інформація – доцільна для кого?

друга – як оптимізувати склад її показників, уникнути асиметрії, інформаційного мулу при поєднанні фінансових і нефінансових даних.

У випадку з сільськогосподарськими підприємствами наші дослідження практики засвідчують наступне. Часто такі підприємства є єдиними на територіях сільських об'єднаних територіальних громад, що зобов'язані відповідно до законодавства оприлюднювати свою фінансову звітність та звіт про управління. Ці підприємства за своєю суттю є селозберігаючими. Вони забезпечують на території громади основну зайнятість населення, використовують основний земельний ресурс, несуть значну відповідальність за збереження родючості ґрунтів й інших природніх ресурсів. Відтак, децентралізація формує у місцевої влади певні мотиви до наповнення цими підприємствами звіту про управління.

Дослідження показують, що цей мотив, до певної міри, співпадає з прагненням власників великих і середніх сільськогосподарських підприємств розкривати у звіті свою соціальну й екологічну відповідальність. Зобов'язане законодавством оприлюднення такої інформації знімає певний психологічний бар'єр їх скромності й переживань, щодо невдячності односельчан за їх старання для сільського розвитку.

Отже, у сільській місцевості України є об'єктивне підґрунтя для змістовного наповнення звіту про управління.

Разом з тим, головними помічниками у формуванні економічними службами сільськогосподарських підприємств цього звіту, є аудиторські компанії. Згідно чинного законодавства саме вони мають підтвердити

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

фінансову звітність та звіт про управління для їх офіційного оприлюднення. Проте практика засвідчує, що у цій роботі аудитори віддають пріоритет не сутності, а формі. Вони керуються міжнародними стандартами аудиту, залежні перед контролем дотримання цих стандартів від ОСНАД та АПУ. Все це нівелює децентралізаційні й біхевіористичні мотиви змістового наповнення звіту про управління від місцевої влади та власників. Виправити ситуацію може методологічна й методична наукова підтримка.

Наші дослідження черговий раз засвідчують визначальну роль науки у вирішенні проблем практики. Необхідність методологічної й методичної підтримки наповнення звіту про управління сільськогосподарських підприємств є очевидною. На це завдання в ННЦ «Інститут аграрної економіки» готуються відповідні рекомендації, що незабаром будуть оприлюднені.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 р. № 982.

Гапич А.В., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр, спеціальність 071 Облік і оподаткування, Науковий керівник – **Назаренко О.В.**, д.е.н, доцент, професор кафедри обліку та оподаткування, Сумський національний аграрний університет, м. Суми

СКЛАД ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування господарюючих суб'єктів в умовах ринкової економіки пов'язане з багатьма процесами. Доходи і витрати підприємства набувають особливу важливість за сучасних умов господарювання. Одним з них є еволюційний відбір для адаптації до діючих економічних викликів.

Формування витрат підприємства та виявлення резервів їх мінімізації досліджували на різних історичних етапах. Адміністративним витратам підприємства присвячені праці багатьох економістів: М.Т. Білухи, В.В. Сопка, Ф.Ф. Бутинця, Ю.І. Осадчого, А.В. Головача, В.С. Рудницького та інших. Але практика свідчить про наявність питань пов'язаних з обліком, аудитом, аналізом і прогнозуванням даної складової витрат.

Актуальність теми полягає в тому, що без адміністративних витрат не обходиться жоден господарюючий суб'єкт. Ці витрати не відносяться конкретно до виробничих або операційних витрат підприємства. Вони,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

зазвичай, є витратами на оренду приміщень загальногосподарського призначення, консалтинг, обладнання, підбір кадрів, комунальні платежі, навчання персоналу, тощо.

Обліково-контрольне завдання адміністративних витрат полягає у дослідженні та формуванні думки що до правильності та законності ведення бухгалтерського обліку згідно П(С)БО 16 «Витрати», якісному їх відображенню у фінансовій звітності.

Бізнес-процес «Управління» показує себе з ефективної сторони в системі бюджетування окремого підприємства. Важливе місце займає бюджет адміністративно-управлінських витрат, що характеризують ефективність. Призначення бюджету адміністративно-управлінських витрат - визначити загальні та адміністративні витрати, необхідні для функціонування підприємства як організації зі своєю матеріальною базою.

Управлінські витрати – це загальногосподарські витрати, які направлені на обслуговування та управління в цілому, не включаються в собівартість реалізованої продукції і відносяться до витрат операційної діяльності, наприклад:

- витрати на утримання апарату управління підприємства, відрядження і т.д. (відрахування на соціальні заходи, амортизація основних матеріальних активів які пов'язані із управління підприємства в цілому);
- адміністративно-управлінські витрати;
- заробітна плата управлінського персоналу та нарахування на неї обов'язкових страхових внесків;
- орендна плата (за офіс, адміністративні споруди, оренда цеху, обладнання та техніка які використовує персонал управління підприємством, автомобіль директора та адміністративного персоналу);
- послуги аудиторських, юридичних та консалтингових фірм (якщо цим займається наймана компанія);
- витрати на проведення зборів акціонерів, організаційні затрати і т.д.;
- витрати на зв'язок (пошта, телефон, факс і т.д.);
- винагорода за професійні заслуги.

Кожне підприємство саме визначає свій перелік адміністративних витрат, тому що якісь витрати у одного підприємства є, а у іншого може не бути таких витрат.

Існування підприємства як юридичної особи починається тільки з моменту його державної реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності. Однак така реєстрація - це вже фінал. А до цього потрібно провести досить багато підготовчих дій та великі затрати.

Дані витрати треба відшкодувати з тих чи інших джерел. Так, якщо фірми ще не існує, про оплату витрат доведеться задуматися тільки засновникам фірми. Адже, як правило, у що формується компанії ще немає

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

навіть бухгалтера. Це означає, що власники повинні заздалегідь дізнатися, що саме вони повинні сплатити і як ці витрати згодом компенсувати.

Так, в процесі реєстрації підприємства засновники фірми несуть витрати, пов'язані з правовим забезпеченням початку його діяльності. Зазвичай до складу зазначених витрат входять [1]:

- підготовка і складання установчих документів, заяв, анкет;
- нотаріальне посвідчення установчих документів, копій реєстраційних документів;
- покупка бланків документів, канцтоварів;
- реєстраційний збір за проведення державної реєстрації;
- плата за реєстрацію в органах статистики;
- послуги по розробці оригінального макета друку, комплектації оснащенням штемпельної продукції;
- виготовлення печатки і оснащення;
- послуги банку за прийняття платежів і т.п .;
- послуги банку за відкриття поточного рахунку (рахунків). Юридична особа вважається створеною з моменту його державної реєстрації. Саме з цього моменту підприємство починає вести облік своїх доходів і витрат.

Фахівці вважають, що засновники фірми можуть розраховувати на відшкодування організаційних витрат тільки з майбутніх доходів створеного підприємства (тобто дивідендів). На їхню думку, витрати по реєстрації підприємства, здійснені до моменту його державної реєстрації, не можуть бути визнані витратами за його реєстрації, оскільки воно на момент здійснення витрат ще не створено.

Тобто, якщо в установчих документах підприємства не написано, що кошти (гроші), витрачені при його створенні, є внеском у його статутний капітал, то і списати їх у бухгалтерському обліку не можна. Адже визнавати в бухгалтерському обліку можна тільки витрати підприємства. А підприємство вважається створеним лише з моменту державної реєстрації. Гроші ж, витрачені до цього моменту, взагалі ніде не враховуються.

Адміністративні витрати – це витрати на обслуговування основного та допоміжного виробництв підприємства, витрати на управління та загальногосподарські потреби, що не пов'язані з виробничим процесом. Адміністративні витрати залежать від видів діяльності та виникають у звичайній операційній діяльності. Зниження цих витрат призводить до збільшення прибутку від операційної діяльності, отже, адміністративні витрати є значущими для кожного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. (дата звернення: 24.03.2020).

Гусаренко Н. Ю., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Черненко К.В.**, к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ КРЕАТИВНОГО (ТВОРЧОГО) ОБЛІКУ

Існування альтернативних методів і способів ведення обліку надає можливість суб'єктам господарювання маніпулювати обліковими даними та показниками фінансової звітності в межах чинного законодавства. В останні роки науковці часто приділяють увагу дослідженню креативного обліку [1].

Питанням креативного обліку і облікової політики в своїх працях розглядали О. Аамат, Г. Бретон, Т.В. Барановська, Ф.Ф. Бутинець, К. Ванг, Х. Габрієлз, П.Є. Житний, О.А. Заббарова, Є.Є. Коміські, Ч.В. Малфорд, С.М. Міщенко, М.Р. Метьюс, М.С. Пушкар, М.Х.Б. Перера, Е. Райс, Я.В. Соколов, Х. Столови, Л.В. Чижевська та ін.

Креативний облік (creative accounting) зустрічався ще у 19 столітті. Термін creative (англ. творчий) має широке застосування у бухгалтерському обліку і часто сприймається як негативний. Це сталося з тих причин, що з появою господарських (в т.ч. акціонерних) товариств відбулось відокремлення власності від управління та виникли суперечливі інтереси власників і управлінців. До того ж, на той час не були достатньо розроблені облікові стандарти та законодавчі акти. Бухгалтери – практики почали приховувати прибуток.

Креативний облік – термін, який часто перекладають як творчий облік. Раніше така «творчість» зводилася до викривлення облікових даних, однак зараз, креативний облік розглядається як результат застосування облікової політики і втрачає свій негативний відтінок[3].

Навіть з розробкою облікових стандартів та законодавчих актів факти приховування прибутку мають місце. Це робиться для того, щоб більш вигідно відобразити діяльність підприємства для акціонерів, інвесторів й інших зацікавлених осіб і ввести їх в оману.

Загальноприйняті терміни, що характеризують креативний облік такі:

- a) fiddling the book — підтасування, підгонка рахунків;
- b) cooking the book — підтасування, підгонка рахунків;
- c) cosmetic reporting — косметична звітність;
- d) window dressing the account — оформлення вітрини.

Креативний облік у кращих своїх проявах — це будь-який науковий метод,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

який не відповідає загальноприйнятій практиці чи встановленим стандартам та принципам, але не використовується для прямого порушення законодавства для відображення основних тенденцій у зміні вартості бізнесу і достовірної картини стану справ фірми, особливо, якщо не існує інших методів відображення операції в обліку.

За даними досліджень проведених Фондом інтенсивних технологій, метою застосування креативного (творчого) обліку суб'єктами господарювання є:

- 1) Зниження (збільшення) реальної прибутковості компанії задля зменшення (збільшення) дивідендних виплат.
- 2) Корегування показників дохідності підприємства задля отримання бажаного податкового статусу підприємства.
- 3) Коригування показників дохідності підприємства задля отримання бажаного податкового статусу підприємства.
- 4) Маніпулювання зі структурою капіталу для досягнення необхідних вимог щодо формування статутних фондів.
- 5) Завищення показників дохідності, прибутковості та ліквідності для заохочення потенційних стратегічних інвесторів.
- 6) Маніпулювання у визначенні та відображенні валових витрат підприємства з метою оптимізації бюджетних платежів з податку на прибуток.
- 7) Маніпулювання зі структурою та вартістю активів для задоволення офіційних обмежень, запроваджених чинним законодавством [2].

Отже, узагальнюючи викладений вище матеріал, доречно ще раз наголосити, що якість інформації у фінансовій звітності безпосередньо впливає на рішення та дії її користувачів. На нашу думку, всі механізми маніпулювання фінансовою звітністю навіть в рамках законодавства, в певній мірі ведуть до зловживань в бухгалтерському обліку. Це впливає на довіру користувачів фінансової звітності. Тому вважаємо, що можуть мати право на існування поняття «креативні методи» бухгалтерського обліку в рамках законодавства, але ніяк не «креативний облік».

Список використаних джерел:

1. Олійник С.О. Роль креативного обліку та його прояви. *Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд»*. Том 7. № 50 (2018). URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1610> (дата звернення 15.09.2019).
2. Амеліна О.В. Креативний облік та маніпулювання фінансовою звітністю. *Вісник Львівської комерційної академії* / [ред. кол. : Башнянин Г. І., Апопій В. В., Вовчак О. Д. та ін.]. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії. 2011. Вип. 35. С. 9 – 11.
3. Бутинець Ф. Ф. Альфа і омега бухгалтерського обліку або моя болісна несповідь. Житомир. ПП «Рута» 2007. 328 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Гусаренко Н. Ю., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – *Лега О. В.*, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

**ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МСБО ТА
П(С)БО**

В даний час на території України здійснюють свою діяльність різні підприємства, різної галузі, форми власності, розміру, обсягу діяльності. Всі ці підприємства об'єднує те, що вони використовують основні засоби. Із значним розвитком економіки та змін у бухгалтерській діяльності, основні засоби потребують правильного та грамотного обліку.

На даний момент, організація бухгалтерського обліку на підприємствах регулюється нормативними та законодавчими актами. Головним нормативним документом, яким регулюється облік основних засобів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», а також Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби».

В пошуках джерел прибутку підприємства все більше виходять на світовий ринок торгівлі. Для цього потрібно правильно та обґрунтовано складати фінансову звітність відповідно до міжнародних вимог. Основні засоби входять до головних складових активу балансу, тому дуже різко впливають на фінансовий результат підприємства. Багато науковців приділяють увагу цьому питанню, такі як: Л. Косовиць, Р. Грачова, С. Голов, Н. Крічка, І. Бланк, М. Баканов та ін.

Питання ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку відображено у роботах: С. Ф. Голова, В. М. Костюченко, М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій.

Оскільки основні засоби такі важливі для підприємства, то потрібно здійснити порівняння МСБО 16 «Основні засоби» та П(С)БО 7 «Основні засоби» з метою визначення шляхів удосконалення їх обліку.

Дані нормативно-правові документи мають різний правовий статус, формуючи у загальному рівні регулювання бухгалтерського обліку основних засобів.

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» - це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

МСБО 16 «Основні засоби» - це матеріальні об'єкти, що їх:

- а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;
- б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду[2].

При порівнянні цих двох термінів можна побачити, що вони подібні між собою, але при порівнянні стандартів можна слідкувати значні відмінності.

Основні відмінності спостерігаються у формуванні первісної вартості основних засобів та у методиці нарахування амортизації. Досить важливим напрямком обліку основних засобів є процес їх переоцінки, в якому міжнародні та національні стандарти не містять суттєвих відмінностей [3].

Основні засоби виникають внаслідок наступних подій: придбання за грошові кошти, в кредит, обмін або не грошові операції, як подарунок від іншої юридичної або фізичної особи, шляхом самостійного створення або будівництва, придбання землі. Загальні відмінності та аналіз облікового підходу до основних засобів згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби» наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз облікового підходу до основних засобів згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби»

П(С)БО 7 [1]	МСБО 16[2]
Групи основних засобів	
Земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди; машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, приладдя, інвентар; тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби.	Земля; земля та будівлі; машини та обладнання; кораблі; літаки; автомобілі; меблі та приладдя; офісне обладнання.
Відображення в обліку переоцінки основних засобів	
Представлена одна модель переоцінки основних засобів.	Суб'єкт господарювання має обирати у своїй обліковій політиці або модель собівартості, або модель переоцінки, і йому слід застосувати цю політику до всього класу основних засобів.
Методи нарахування амортизації	
Прямолінійний метод, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод та виробничий.	Прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції.
Ліквідаційна вартість та строк корисної експлуатації активу	
Слід переглядати принаймні на кінець кожного фінансового року та, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміну слід відображати як зміну в обліковій оцінці.	Чітко не вказано.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Отже, дані таблиці свідчать про відмінність нормативних стандартів. На основі порівняльної характеристики можна сказати, що зазначені нормативні документи, поряд з тотожними, містять відмінні положення. Дана інформація в документах повинна повністю розкривати зміни у складі основних засобів протягом операційного циклу і не повинні суперечити один одному. МСБО включає в себе сучасний та успішний досвід багатьох країн, тому пропонуємо підприємствам використовувати в своїй діяльності цей досвід. Також позитивним було б удосконалення національних стандартів, це полегшить роботу нинішнім бухгалтерам, а також покращить економічний рівень країни.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 02.03.2020).
2. Міжнародний (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення 02.03.2020).
3. Руденко Л. М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7. URL : <http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-obliku-osnovnixzasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7> (дата звернення 02.03.2020).

Гусаренко Н. Ю., Іващенко В. А.,
здобувачі вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Мац Т. П.**, к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В
УКРАЇНІ ТА НЕДОЛІКИ ТРАКТУВАННЯ

В умовах ринкових відносин питання, що пов'язані із слабкими сторонами судово-бухгалтерської експертизи в Україні, існуючими проблемами та пошуку шляхів їх подолання, удосконаленням і подальшим розвитком цієї сфери діяльності стали предметом глибокого економічного дослідження.

Судово-бухгалтерська експертиза є самостійним джерелом доказів.

В практиці кримінального, цивільного й арбітражного процесу, все більшого значення набуває судова бухгалтерія, оскільки особливо часто виникає потреба у застосуванні спеціальних знань в податкових спорах.

Судово-бухгалтерська експертиза є одним із найпоширеніших видів судових експертиз. Необхідність у судово-бухгалтерській експертизі виникає під час розслідування і судового розгляду цивільних справ про привласнення, посадові злочини, а також відносно цивільних справ, коли необхідно проаналізувати дані про фінансово-господарські операції, що відображені у

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

бухгалтерському обліку.

Порядок призначення судової експертизи визначається Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним та Господарсько-процесуальним кодексами України, Законом України «Про судову експертизу», Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та іншими нормативними актами України.

Існують загальні положення про судову експертизу, що закріплені у Законі України «Про судову експертизу». Наведене формулювання судової експертизи у Законі України має суттєві недоліки.

Проведення судово-бухгалтерської експертизи доручають досвідченим спеціалістам, ученим, які володіють професіональними знаннями та застосовують новітні наукові методи досліджень.

Вітчизняні та зарубіжні вчені-науковці у своїх працях досліджують сутність поняття «судово-бухгалтерська експертиза», серед яких слід відзначити: В. І. Остапенка, Ф. Ф. Бутинця, І. А. Волкову, А. А. Голубєву, О. П. Колісника, А. І. Кострова, А. А. Толкаченка, К. В. Харабета та ін. Не зважаючи на значний внесок вищезазначених дослідників, й досі існують суперечності серед вчених щодо визначення єдиного поняття судово-бухгалтерської експертизи.

У чинному законодавстві України не існує визначення судово-бухгалтерської експертизи, тому більшість науковців наводять своє трактування цього поняття. Визначення судово-бухгалтерської експертизи наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття судово-бухгалтерської експертизи

Автор	Визначення поняття судово-бухгалтерської експертизи
Г. Г. Мумінова-Савіна [7]	Судово-бухгалтерська експертиза – це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку (експертом-бухгалтером), з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду.
В.І. Остапенко [8]	Судово-бухгалтерська експертиза на стадії попереднього слідства та судового розгляду полягає у дослідженні матеріалів справи спеціалістом-економістом і наданні ним, відповідно до його спеціальних знань, висновку за поставленими питаннями, які належать до господарської діяльності та знайшли своє відображення в бухгалтерському обліку.
І.А. Волкова [3]	Судово-бухгалтерська експертиза – це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку (експертом-бухгалтером), з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами дізнання, попереднього слідства чи суду.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Автор	Визначення поняття судово-бухгалтерської експертизи
О.П. Колісник [4]	Судово-бухгалтерська експертиза – це процесуальна дія, що полягає у експертному дослідженні документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності, з метою формування та надання висновку стосовно питань, поставлених органами дізнання, досудового та судового слідства.
М.Т. Білуха [2]	Судово-бухгалтерська експертиза – це наукове дослідження об’єктів і суб’єктів права, які вступили в юридичні відносини
А.М. Бандурк [1]	Судово-бухгалтерська експертиза – це комплексна прикладна економіко-юридична дисципліна, що розглядає можливість застосування спеціальних економічних знань в юридичній діяльності .
А.І. Костров [5]	Судово-бухгалтерська експертиза, являє собою спеціальну комплексну дисципліну, метою якої є розробка теоретичних і практичних питань використання економічних та бухгалтерських знань в праві, а також вміння аналізувати різноманітні джерела інформації економічного характеру.
Ф.Ф. Бутинець [6]	Судово-бухгалтерська експертиза – це процесуальна дія, що полягає у вивченні експертом-бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань на завдання слідчого або суду, з метою встановлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи й надання експертного висновку.

Отже, проаналізувавши дані визначення з таблиці можемо зробити висновок, що у визначенні авторами поняття «судово-бухгалтерської експертизи» є багато спільного але в той же час є певні відмінності. Враховуючи відсутність єдиного визначення «судово-бухгалтерської експертизи» та виходячи з даних дослідження даного визначення в науковій літературі, можемо сформулювати своє визначення. Судово-бухгалтерська експертиза – це процес дослідження експертом-бухгалтером, який має кваліфікацію судового експерта, документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності на підставі постанови слідчого або суду, з метою виявлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи.

Список використаних джерел:

1. Бандурка А. М., Лукин В. А., Поникаров В.Д. Основы судебной бухгалтерии: ученик, Харьков: Изд-во Национального университета внутренних дел, 2001. 336 с.
2. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза. Підручник. К.: Видавнича компанія «Воля». 2004. 656 с.
3. Волкова І. А. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. 84 с.
4. Колісник О. П. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи / *Фінанси, облік і аудит*. 2009. № 14. С. 256-263.
5. Костров А. И. Судебная бухгалтерия: учебно-методический комплекс. Мн.: Изд-во МИУ. 2007. 240 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

6. Судово-бухгалтерська експертиза: навч. посіб. для студентів спец. 7.050106 «Облік і аудит». За ред. д.е.н., проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2004. 460 с.

7. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 202 с.

8. Отенко В. І., Понікаров В. Д., Серікова Т. М. Судова бухгалтерія для менеджерів підприємств : навч. посіб. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. 560 с.

Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор,
професор кафедри обліку та оподаткування
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТРЕБИ КОРИСТУВАЧІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сучасне ринкове середовище характеризується жорсткою боротьбою в інформаційному просторі суспільства. Такий стан вимагає від суб'єктів господарювання створювати якісну інформацію, яка буде корисною в системі управління як для внутрішніх так і зовнішніх користувачів.

Результативне управління господарюючим суб'єктом значною мірою залежить від ефективно побудованої облікової системи, яка узагальнює інформацію про його діяльність. Основним інструментом інформаційного забезпечення управління є система його бухгалтерського обліку та бухгалтерська звітність, як її результативний продукт [3].

Бухгалтерський облік – це мова, за допомогою якої фінансова і нефінансова інформація передається користувачам, які мають певну зацікавленість в діяльності підприємства: власникам, акціонерам, потенційним інвесторам, менеджерам, співробітникам, кредиторам і урядовим структурам.

У Міжнародних стандартах якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг визначено: «Користувачі – особа, особи або категорії осіб, для яких фахівець-практик складає звіт із надання впевненості. Відповідальна сторона може виступати одним із визначених користувачів, але не єдиним» [1].

Якість фінансової інформації має велике значення при прийнятті рішень її потенційними користувачами, тому потреба у розширенні обсягу та змісту якісної інформації зростає. Гарантами якісних характеристик інформації фінансової звітності певною мірою виступають незалежні аудитори, які підтверджують рівень її достовірності та зменшують ризики користувачів.

Згідно з діючим законодавством відповідальність за складання і подання користувачам фінансової інформації несе управлінський персонал.

В умовах економічної боротьби за ресурси та ринки посилюється

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

необхідність у повній та достовірній інформації учасниками економічного процесу з метою зменшення ризиків притаманних ринковим відносинам та досягнення відносного рівня впевненості у виборі альтернативних рішень [5]. Інформаційні потреби більшості підприємств є однаковими, адже в одних умовах підприємство може надати фінансову допомогу (зацікавленість буде у ліквідності та платоспроможності), а в інших бути дебітором чи кредитором, або взагалі знаходитись під безпосереднім впливом у структурі транснаціональної корпорації [4].

Відповідно до вимог національних та міжнародних стандартів, інформація є достовірною, якщо їй притаманні ознаки: повноти, нейтральності, обачності превалювання сутності над формою та правдивого відображення фінансового стану і результативності діяльності.

Різні користувачі фінансової звітності мають різні інформаційні потреби, що визначаються метою та характером їх інтересів. Кожен користувач переслідує суто свої специфічні інтереси і вже на цій основі робить відповідні висновки та узагальнення з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень [2].

Існують певні відмінності між інформаційними потребами та запитамі користувачів. Дані відмінності визначаються перш за все поділом підприємств, згідно діючого законодавства на: мікропідприємства, малі, середні або великі. Розмір підприємств впливає на організаційну структуру системи управління, побудову виробничого процесу, що супроводжується різним рівнем підприємницького ризику. Крім цього, при задоволенні інформаційних потреб необхідно враховувати «конфлікт інтересів».

З огляду на існуючу ситуацію в країні, особливо необхідним є отримання інформації для прийняття управлінських рішень з фінансової звітності сформованої відповідно до вимог МСФЗ, у електронному форматі XBRL. Даний формат дозволяє автоматично формувати, вносити зміни та оперативно опрацьовувати звітність з метою забезпечення визначення аналітичних показників, що дають оцінку ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, та сприяє можливостям залучення інноваційного та інвестиційного капіталу.

Узагальнюючи вищевикладене можна дійти висновку, що в умовах стрімких змін та невизначеності мають місце підприємницькі ризики, які впливають на вибір альтернативних рішень. За таких умов потребує удосконалення інформаційне наповнення фінансової звітності, яке має поєднувати як кількісні так і якісні характеристики.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/PFZ00046.PDF> (дата звернення 02.02.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

2. Остапюк М.Я., Опіярів В.В., Недошитко О.І. Підвищення достовірності інформаційного забезпечення користувачів як основа регулювання та напрацювання облікової концепції. *Вісник Ужгородського університету. Серія економіка*. 2000. №6. с.208-212

3. Пилипенко Л.М. Фінансова звітність: відповідність сучасним інформаційним потребам управління та регулювання ринковою економікою URL: [ena.lp.edu.ua > handle > ntb](http://ena.lp.edu.ua/handle/ntb) (дата звернення 04.02.2020).

4. Яворов В.В. Роль облікової інформації в управлінні підприємством / за ред. М.Я. Демяненка. *Облік і фінанси АПК*. 2009, №2. С. 54-61

5. Яцко М.В. Роль фінансової звітності в умовах посилення інформаційних потреб користувачів URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/7517> (дата звернення 03.03.2020)

Демочко Ж. Ю., Коваль А.,
здобувачі вищої освіти СВО Магістр
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Прийдак Т. Б.**, к.е.н, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [2].

Основна її мета – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, які необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень. Конкретні принципи, методи і процедури, які використовуються для складання відповідної статті фінансової звітності, утворюють елемент облікової політики [4]. Професор М.С. Пушкар вважає, що «основне призначення облікової політики полягає в: 1) упорядкуванні облікового процесу та лібералізації системи обліку на підприємстві; 2) формуванні методики обліку майна, капіталу і зобов'язань, фактів господарської діяльності та результатів діяльності підприємства на основі загальноприйнятих принципів та правил; 3) забезпеченні повною, достовірною та неупередженою інформацією менеджменту з метою здійснення ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства та визначення стратегії подальшого його розвитку в майбутньому; 4) забезпеченні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

формування та своєчасного надання інформації різним користувачам, яка міститься у фінансовій звітності; 5) роз'ясненні користувачам внутрішньої і зовнішньої звітності конкретних правил та процедур ведення обліку та складання звітності; 6) наданні обліку планомірності та послідовності; 7) підвищенні ефективності ведення обліку на підприємстві» [3, с. 30-31].

В основу формування елементів облікової політики підприємства покладені наступні принципи підготовки фінансової звітності: обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідності доходів і витрат, історичної (фактичної) собівартості, превалювання змісту над формою, єдиного грошового вимірника, періодичності.

Документальне оформлення облікової політики підприємства здійснюється у вигляді Наказу про облікову політику підприємства, який, після його затвердження, набуває статусу юридичного документу. Наказ про облікову політику є основним внутрішнім документом, який регулює організацію облікового процесу в товаристві та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства [3].

Метою цього Наказу є визначення єдиних організаційних і методичних підходів до бухгалтерського обліку, розподілу відповідальності та обов'язків з його організації та ведення, формування первинної документації, складання і подання звітності для задоволення інформаційних потреб її споживачів.

Наказ про облікову політику товариства складається з таких розділів:

- 1) загальні положення;
- 2) організаційно-технічні складові облікової політики;
- 3) методична складова облікової політики;
- 4) зміна облікової політики.

Зміни і доповнення до Наказу вносяться шляхом розробки додатків до нього, або викладення його в новій редакції. Усі зміни і доповнення затверджуються директором товариства. У формуванні облікової політики визначальна роль належить керівнику і головному бухгалтеру. Від їх компетенції та взаємостосунків залежить успішне здійснення облікової політики підприємства. Головний бухгалтер або особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства, має певні обов'язки, зокрема, забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методичних засад бухгалтерського обліку, складання і подання в установлені терміни фінансової і статистичної звітності, організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій тощо.

Облікова політика покликана створити на підприємстві таку систему обліку, яка б дала можливість надати користувачам безумовну інформацію, складену з урахуванням особливостей певного підприємства.

Список використаних джерел:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник ; під ред. В. С. Леся. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws.
3. Пушкар М. С., Щирба М. Т. Теорія і практика формування облікової політики : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с.
4. Сук Л., Сук П. Організація обліку розрахунків з підзвітними особами. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2009. № 11. С. 33–40.

Єрмолаєва М. В., к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава
Левченко З. М., к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ВІДОБРАЖЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ ПОДІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Сільське господарство є найголовнішою стратегічною галуззю економіки будь-якої країни. Саме від рівня розвитку аграрного бізнесу та супутньої інфраструктури залежить продовольча безпека держави. Слід зазначити, що саме сільське господарство є галуззю економіки, яка найбільш залежить від природньо-кліматичних умов тієї місцевості, в якій відбувається процес виробництва продукції. Сучасна наука стверджує, що глобальні зміни клімату в світі суттєво впливають на розвиток агровиробництва, зокрема на галузь рослинництва.

Аграрна наука зазначає, що головною проблемою, що виникає внаслідок глобального потепління є аридизація – «це природний і одночасно антропогенний процес, що відбувається на значних просторах Землі і полягає в прогресуванні зменшення зволоження території, незворотній зміні ґрунтового і рослинного покривів у бік ксерофітизації і зниженні біологічної продуктивності. В екстремальних умовах це може призвести до повного руйнування біосферного потенціалу, значного погіршення умов існування та господарської діяльності людини» [1].

Внаслідок впливу процесів аридизації вже 17 регіонів України за останній час увійшли до складу зон ризикованого землеробства [2]. Це означає, що виробники сільськогосподарської продукції кожного року можуть постраждати від недостатнього зволоження і понести значні матеріальні витрати та втрати урожаю. Крім того, в процесі господарської діяльності

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

можуть статися інші незаплановані природно-кліматичні або техногенні події, які можуть суттєво вплинути на рівень прогнозованих доходів підприємців, а у бухгалтерській службі підприємства виникає необхідність облікового відображення таких подій та їх наслідків.

Зазначені події в сільському господарстві можна вважати надзвичайними, але останні зміни облікового законодавства спровокували певні проблеми в цьому питанні. В першу чергу, з'ясувалося, що в нормативній базі, яка регламентує бухгалтерський облік, відсутнє в цілому поняття надзвичайної події. На це звертають увагу Н. М. Гудзенко та М. М. Настенко [3].

Аналіз нормативних документів показав, що термін «надзвичайна подія» трактують нормативні документи, які регламентують облік і звітність в цивільній авіації та Державній кримінально-виконавчій службі України.

Звісно, це трактування надзвичайної події має специфічний зміст і характеризує такі події, які можуть статися у специфічній сфері діяльності. Якщо розглядати сільське господарство як вид діяльності, де можливі надзвичайні події, необхідно враховувати особливості саме аграрного бізнесу. Трактування сутності надзвичайної події, яке найбільше відповідає аграрному бізнесу, можна побачити у Методичних рекомендаціях з аналізу та оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р., затверджених Центральною спілкою споживчих товариств України. Так, під надзвичайною подією розуміють подію, «яка не може передбачитися у рамках звичайної діяльності та відбувається без участі підприємства неперіодично (повені, зсуви, землетруси, пожежі, техногенні аварії тощо)» [4].

Раніше авторами було сформульовано визначення надзвичайної події, яке, на нашу думку, враховує специфіку аграрного бізнесу. Так, надзвичайна подія це «подія природнього або техногенного характеру, яку неможливо передбачити або спланувати в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності і яка за своїми наслідками призводить до значних витрат і наносить збитки виробникам та природньому середовищу» [5, с. 101].

На сьогодні у вітчизняній практиці бухгалтерського обліку в сільському господарстві відсутнє поняття надзвичайної події. Фактично надзвичайні події залишилися, а в обліку їх наслідки побачити неможливо. Тому, бухгалтерській службі аграрного підприємства бажано передбачити в Наказі про облікову політику відкриття окремих аналітичних рахунків з обліку втрат і можливих доходів від надзвичайних подій, що можуть мати місце у виробничій діяльності.

Список використаних джерел

1. Шаблій О., Трохимчук С. Аридизація західного регіону України. *Вісник Львівського університету. Серія географії*. Львів. 1994. Вип. 19. С. 26–31.
2. Пономарьов С. Стандарти сталого землеробства в умовах кліматичних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

змін. *Агробізнес сьогодні*. 2019. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/idei-trendy/item/13814-standarty-staloho-zemlerobstva-v-umovakh-klimatychnykh-zmin.html> (дата звернення 23.03.2020)

3. Гудзенко Н. М., Настенко М. М. Поняття надзвичайної події та особливості відображення її наслідків в обліку. *Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/ponyattya-nadzvichaynoi-podii-ta-osoblivosti-vidobrazhennya-ii-naslidkiv-v-obliku.html> (дата звернення 24.03.2020)

4. Методичні рекомендації з аналізу та оцінки фінансового стану підприємств: затв. ЦССТ України від 28.07.2006 р. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=03GW70327C> (дата звернення 24.03.2020)

5. Ермолаева М. В. Доходы и затраты от чрезвычайных событий – суть и особенности учета в Украине. *Сельское хозяйство – проблемы и перспективы. Сборник научных трудов*. Гродно. 2016. Т. 34. С. 98-102. URL: [https://www.ggau.by/downloads/prints/2016_Sbornik_WAK_\(Ekonomika\)_t34.pdf#page=98](https://www.ggau.by/downloads/prints/2016_Sbornik_WAK_(Ekonomika)_t34.pdf#page=98) (дата звернення 24.03.2020)

Жук В.М., д.е.н., професор,
головний науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ДО ПИТАННЯ «ЗНИКНЕННЯ» БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ

Все частіше ми чуємо «радість колег по сумісних з обліком видах діяльності» щодо зникнення професії бухгалтера у майбутньому. Як правило, вони інтерпретують таку інформацію «з телевізора». Ми ж, обліковці, насправді маємо найперші радіти, що сутність нашої діяльності так швидко адаптується до стрімкого входження людства в інформаційну епоху розвитку. Серед наших колег-економістів ми це зрозуміли й почали відповідно діяти найпершими. Варто згадати, що ще у 80-ті роки минулого століття відомий поціновувач обліково-інформаційного забезпечення менеджменту П. Друкер зазначав, що «саме бухгалтерський облік буде зазнавати найбільших еволюційних змін». Про невідповідність назви нашої професії «бухгалтер» її сутності в кінці ХХ століття писав і відомий теоретик Я.В. Соколов. І справа не тільки у «технологічному» звільненні облікової професії від «паперових книг і реєстрів». Більш вагомим стало розуміння зміни змісту предмету нашої діяльності. Щоправда є серед нас і такі вчені, що до цих пір предметом бухгалтерського обліку вважають «відображення господарських операцій» і цим самим не тільки свої голови але і студентські «залишають» у ХХ столітті.

В інституціональній теорії бухгалтерського обліку, фундаторами якої є

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

наукова школа Національної академії аграрних наук України, предмет нашої науки і практики визначається як вивчення природи (процесів і явищ), професійного формування обліковцями інформації для забезпечення довіри порозуміння і керованості у соціально-економічних просторах. Наша теорія розглядає систему бухгалтерського обліку в якості вагомого соціального інституту. Ми сприймаємо інститут бухгалтерського обліку, як будь-який інший соціальний інститут – медицини, освіти тощо. Відповідно ми ідентифікуємо в цьому інституті його неформальну складову – інститут бухгалтерів та його еліту – інститут професійних (публічних) бухгалтерів.

Для тих, хто хоче глибше зрозуміти вибори швидких змін у нашій діяльності, радимо звернутися хоча б до двох наших монографій: «Основи інституціональної теорії бухгалтерського учета» (2013 рік) та «Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект» (2018 рік), які є у вільному доступі. У цих тезах лише зазначимо, що інституціональна теорія обліку пояснює чому уже тепер і у майбутньому бухгалтер асоціюється не з «технічними записами» (бо це дійсно вже робить без нього діджиталізація), а з професійним формуванням та інтерпретацією цифр. Діджиталізація облікових процесів (у наших монографіях, ми це явище назвали «бухгалтерським інжинірингом») вивільняє від технічних рутинних записів та переорієнтовує нашу професію на підготовку обліково-інформаційних пропозицій для всезростаючого різноманіття стейкхолдерів. Ми створюємо і пропонуємо облікову інформацію як товар на специфічному ринку. Так, поки що ми не знайшли достойну заміну назві нашої професії, але Ви вже могли бачити, що ряд наших колег у розвинутих країнах пропонують замінити «бухгалтер» на «обліковий брокер». Це добре, але все ж не повно розкриває зміну сутності професії. Наприклад, більш відповідає – «обліковий аналітик-брокер», але це теж не вичерпує усіх набутих натепер змін. Сподіваємося, що найближчим часом нова назва до нас прийде, як і прийде нове явище, яке ми теоретично обґрунтували як явище «бухгалтерського імперіалізму» – зростання в нашому середовищі ідеології розширення впливу професії на суміжні сфери діяльності. Тож переживати щодо здійснення своєї професії в найближчому майбутньому потрібно точно не бухгалтерам, а от

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Зєвакова А.О., здобувач СВО магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ

Виробничі запаси займають вагоме місце не тільки у складі майна суб'єкта господарювання, а й у структурі його витрат, оскільки вони є основною складовою при формуванні собівартості готової продукції. З одного боку, сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку, з іншого – потребують значних капіталовкладень. Тому від правильного ведення обліку та аналізу ефективності використання виробничих запасів залежить фінансовий стан підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Основним нормативним документом, що регулює питання оцінки запасів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», згідно з яким використовуються п'ять методів оцінки списання запасів: ідентифікованої собівартості; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу [3].

Відповідно до п. 16 даного Положення, підприємство має право застосовувати одночасно декілька методів оцінки запасів. Проте існує обмеження, – для всіх одиниць запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання – застосовується виключно один із методів. Наразі допустима ситуація, коли в обліку окремі запаси оцінюватимуться по-різному, якщо є можливість підтвердження такої різниці в умовах їх використання [3]. Обраний метод оцінки для кожного виду запасів повинен бути внесений до Наказу про облікову політику підприємства і залишатися незмінним дотримуючись принципу послідовності [1].

Кожен із методів оцінки запасів за умови вибуття має свої переваги та недоліки. Так, зокрема, метод ідентифікованої собівартості є найточнішим, у процесі застосування якого для кожної одиниці запасів використовується спеціальне маркування, що уможливорює визначення її собівартість. Таким чином підприємство може регулювати величину прибутку шляхом реалізації дорожчих або дешевших запасів. Однак даний метод є трудомістким, оскільки в результаті його застосування однакові запаси обліковуються за різною вартістю.

Метод середньозваженої собівартості характеризується об'єктивною оцінкою руху запасів на підприємстві. За умови застосування даного методу чистий прибуток буде мати середнє значення, що зазвичай відповідає

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

фактичному. Більше того доцільність використання даного методу обумовлена рівномірністю списання запасів та реальністю стану їх залишків у балансі, а також даний метод не вимагає детального обліку руху за кожною одиницею запасів. Недолік методу – це цінова політика, оскільки за умови підвищення цін даний метод призводить до несправедливого завищення прибутку, як результат – сплачуються більші податки.

Розглядаючи перевагами методу ФІФО, зауважимо, що він простий у використанні та запобігає можливості управління величиною прибутку. У період динамічного зростання цін метод надає найвищий із можливих рівень чистого доходу; залишки невикористаних матеріалів відображаються в активі балансу за цінами, що максимально наближені до реальної ринкової вартості. До недоліків даного методу слід віднести заниження величини витрат, що списуються відповідно закупівельним цінам на собівартість продукції, яка реалізується, у разі зростання цін завищується величина прибутку [4].

Метод нормативних витрат дає змогу оперативно відображати витрати шляхом обліку відхилень від норм; відокремлений облік зміни норм (контроль за здійсненням режиму економії); укрупнення об'єктів обліку, поскільки нормативні калькуляції складають за всіма видами виробів, а відхилення розраховують за групами однорідної продукції, унаслідок чого зменшується число об'єктів калькулювання; охоплення нормативними калькуляціями значної частини витрат; дає можливість рідше здійснювати інвентаризацію незавершеного виробництва. Недоліки – це постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін.

Метод ціни продажу притаманний виключно для роздрібною торгівлі, його недоліками є те, що у балансі відображається продажна вартість товарів за вирахуванням нереалізованої торгової націнки, що розраховується за допомогою середнього відсотка торгових націнок. Розрахована у такий спосіб величина досить приблизна і може відхилитися від реальної вартості товарів [5].

Таким чином, вибір методу оцінки вибуття запасів повинен бути виваженим і продуманим рішенням, із обов'язковим врахуванням діючої системи обліку, поскільки в подальшому це має суттєвий вплив на формування фінансового результату, структуру балансу й облікову політику.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства Фінансів України № 246 від 20 жовтня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0751-99>. (дата звернення 22.03.2020).

2. Фесенко В. В. Вибір методу оцінки списання запасів як фактор впливу на формування фінансових результатів. *Управління розвитком*. 2012. № 4. С. 53 – 56.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

3. Шендригоренко М. Т. Особливості та сфери застосування методів оцінки запасів при їх вибутті. *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (34). Частина 2. Луцьк, 2012. С. 572 – 579.

Іващенко В. А., Гусаренко Н. Ю.,
здобувачі вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Мац Т. П.**, к.е.н., доцент,
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-БУХГАЛТЕРСЬКОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

На сьогоднішній день значну частину правопорушень економічного законодавства фізичними і юридичними особами можна виявити в документах бухгалтерського та податкового обліку. Досить вагомою ділянкою бухгалтерського обліку, у якій було виявлено багато порушень, є розрахунки за виплатами працівникам. Спеціальні знання в галузі бухгалтерського обліку, які є спеціальною сферою знань експерта-бухгалтера для розслідування економічних злочинів та розгляду господарських суперечок у суді є надзвичайно необхідними.

Судово-бухгалтерська експертиза може використовуватися для виявлення порушень в операціях з розрахунків з персоналом. Доцільним є визначення основних засад проведення судово-бухгалтерської експертизи даного питання. Дослідженням даного питання займалися такі вчені як М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, К. В. Капустник, М. І. Камлик, Н. І. Пономаренко, Н. С. Барабаш, В. О. Шевчук та інші. Проте, на сьогодні існує ряд проблем щодо проведення судово-бухгалтерської експертизи розрахунків з працівниками, які пов'язані із несвоєчасністю та повнотою виплат, а отже потребують їх судового вирішення.

Пахомов зазначає, що судово-бухгалтерська експертиза операцій з нарахування та виплати заробітної плати – це дослідження діяльності суб'єкта господарювання, яке здійснюється особою, яка володіє спеціальними знаннями у галузі економіки, з метою надання висновку стосовно питань щодо виявлення порушень у операціях, пов'язаних з нарахуванням та виплатою заробітної плати, що їх було поставлено органами дізнання, досудового слідства чи суду [1].

В свою чергу Капустник визначає завдання судово-бухгалтерської експертизи в дослідженні операцій з праці та заробітної плати є активізація господарського механізму на раціональне використання трудових ресурсів, стимулювання працівників за результатами їхньої праці [2].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Судово-бухгалтерська експертиза розрахунків з оплати праці проводиться на підставі завдань експертної установи та постанови правоохоронних органів при виявленні зловживань у системі обліку праці та її оплати. Такі зловживання тісно пов'язані з порушенням трудового законодавства, нераціональним використанням трудових ресурсів, перевищенням обсягів зростання оплати праці над рівнем продуктивності праці, нецільовим використанням коштів соціального страхування, порушеннями у сфері бухгалтерського обліку та звітності [3].

Об'єктами судово-бухгалтерської експертизи під час дослідження операцій за розрахунками з персоналом є: трудові ресурси та їх використання; система оплати праці та преміювання, їх застосування; стан трудової дисципліни і дотримання трудового законодавства; витрати на оплату праці; розрахунки з оплати праці; адміністративні витрати; розрахунки зі страхування; розрахунки з різними дебіторами; розрахунки з іншими кредиторами; первинна документація з обліку розрахунків з персоналом .

Однією із основних проблем судово-бухгалтерської експертизи є обмеження повноважень експерта, адже експерт-бухгалтер може проводити дослідження лише на базі наданих йому документів, не проводячи фактичного контролю, проведення якого входить до компетенції ревізора та аудитора. Це призводить до того, що фактично він не може провести порівняння даних первинного обліку розрахунків з персоналом з фактичним станом цього питання на підприємстві. Нагальною проблемою на сьогодні є недостатня кількість теоретичних розробок щодо використання спеціальних економічних знань експерта бухгалтера при розслідуванні економічних злочинів. Тому постає потреба розширення правових функцій судово-бухгалтерської експертизи. Окрім цього, чинним законодавством не визначено випадки обов'язкового призначення та проведення судово-бухгалтерської експертизи.

Тому для вирішення проблем судово-бухгалтерської експертизи розрахунків з оплати праці необхідно запровадити систему підвищення або розширення кваліфікації спеціалістів експертизи, розробити або вдосконалити існуючу нормативну базу щодо повноважень експертів, а також провести чітке розмежування предмета судово-бухгалтерської експертизи розрахунків з оплати праці з предметом інших подібних видів експертиз [4].

Отже, розглянуте нами вище питання доводить, що ефективність боротьби з корисливими правопорушеннями, у тому числі з правопорушеннями, пов'язаними із розрахунками з персоналом, залежить від професіоналізму кадрів правоохоронних органів, а також експертів бухгалтерів, від опанування ними сучасних видів методики бухгалтерського обліку, фінансового контролю, економічного аналізу, фінансового та господарського права, зокрема тактичних і методичних аспектів використання документів під час виявлення та розслідування таких злочинів.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Список використаних джерел:

1. Пахомов В. В. Теоретичні аспекти судово-економічної експертизи операцій, пов'язаних із нарахуванням та виплатою заробітної плати. *Управління розвитком*. 2011. № 19. С. 62–64.
2. Капустник К. В. Загальна методика судової експертизи. Економіка і фінанси. *Управління розвитком*. 2011. № 2. С. 70–74.
3. Рева Д. С. Сучасні проблеми розвитку судово-економічної експертизи та шляхи їх вирішення. *Управління розвитком*. 2011. № 2. С. 223–225.
4. Мисака Г. В. Теоретико-організаційні засади підвищення ефективності проведення судово-бухгалтерської експертизи. *Економічний форум*. 2012. № 2. С. 12–17.

Каленчук Ю. В., здобувач СВО бакалавр спеціальності 071 Облік і оподаткування факультету обліку та фінансів

Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах нестабільної економічної ситуації, зростаючої конкуренції, керівники підприємств повинні шукати більш ефективні методи управління фінансово-господарською діяльністю. Система управління підприємством повинна вдосконалюватись із урахуванням накопиченого світового досвіду, новітніх теоретичних і практичних досягнень у сфері менеджменту. Вирішення поставлених завдань можливе за допомогою використання такого інструменту управління, як бюджетування, яке позитивно зарекомендувало себе в країнах із розвиненою ринковою економікою.

Бюджетування це – процес планування майбутніх господарських операцій підприємства та результатів його діяльності шляхом формування системи бюджетів. Зокрема, бюджет – це документально затверджений план доходів та витрат як окремих підрозділів, так і підприємства в цілому [4]. В класичному вигляді процес бюджетування полягає у складанні таких видів бюджетів: бюджет продаж, бюджет виробництва, бюджет використання матеріалів, бюджет придбання матеріалів, бюджет витрат на оплату праці, бюджетний баланс, тощо.

Система бюджетування базується на розробці й здійсненні контролю виконання планів підприємства. Кожне підприємство розробляє власну модель бюджетування [2].

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Система бюджетування суб'єкта господарювання є однією із складових частин управлінського обліку, що включає:

- 1) планування (бюджетування);
- 2) контроль;
- 3) ухвалення рішень.

Зазвичай виокремлюють п'ять етапів організації системи бюджетування на підприємстві (рис. 1).

Основними управлінськими задачами, що вирішуються з допомогою бюджетування є:

- економічно обґрунтоване планування операцій, які забезпечують досягнення цілей підприємства;
- оперативне відстеження відхилень фактичних результатів діяльності підприємства та його структурних підрозділів від поставлених цілей;
- ефективний контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечення планової дисципліни;
- оцінка виконання плану за центрами фінансової відповідальності [1].

Рис. 1. Етапи організації системи бюджетування на підприємстві

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Бюджетування на підприємстві виконує три основні функції [1]:

- 1) планування (бюджети вирішують завдання розподілу фінансових ресурсів, що знаходяться у розпорядженні підприємства);
- 2) прогноз (полягає у розрахунку прогнозних показників із виконання планових завдань на основі обліку (бухгалтерського та управлінського);
- 3) аналіз (передбачає зіставлення фактичних даних із плановими показниками на кожному етапі, виявлення відхилень, наступне коригування дій).

Варто відмітити, що однією з важливих умов організації та функціонування системи бюджетування є організація системи відповідальності працівників підприємства за досягненням стратегічно важливих для підприємства показників. Задля забезпечення виконання показників бюджетів, здійснення аналізу ефективності бюджетування, аналізу виконання усіх показників бюджетів на підприємстві повинна бути відповідно налагоджена система бухгалтерського обліку, одним із завдань якої має бути забезпечення аналітичними показниками процесу побудови системи бюджетів, а також забезпечення системи економічного аналізу на етапі дослідження результативності виконання бюджетних показників [3].

При функціонуванні системи бюджетування на підприємстві встановлено основні переваги та недоліки її застосування.

До переваг відносяться:

- координування роботи працівників та служб підприємства, удосконалення процесу розподілу ресурсів підприємства;
- налагодження системи комунікації між структурними підрозділами;
- забезпечення попередньої оцінки фінансового стану підприємства та результативності його діяльності.

До основних недоліків системи бюджетування можна віднести: висока трудомісткість; неточність розрахунків, складність при розрахунках; висока вартість впровадження системи бюджетування; складність процесу контролю за виконанням окремих показників [4].

Отже, процес бюджетування – це не лише складання фінансових планів та бюджетів, а й планування майбутніх операцій, що дає можливість передбачити можливі проблеми в ході діяльності та шляхи найефективнішого їх вирішення. Найцінніше, що дає підприємству бюджетування – це координація всіх сторін діяльності, зусиль усіх підрозділів на досягнення кінцевого результату і, як наслідок, підвищення ефективності та фінансової стійкості.

Список використаних джерел:

1. Бугас Н. В. Бюджетування як ефективний інструмент управління витратами. *Бізнес Інформ*. Київ, 2012. № 5. С. 190–193
2. Дем'янишин В.Г., Погріщук Г.Б. Бюджетний менеджмент. Тернопіль:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Крок, 2015. 522 с.

3. Дробот Н. М. Напрями удосконалення бюджетування на підприємствах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес.* Київ, 2011. Вип. 163. Ч. 3. С. 59–62.

4. Куцик В. І. Технологія бюджетування як інструмент управління підприємством. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України.* Львів, 2011. Вип. 21.5. С. 248–253.

Камбулова О.В., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Лега О. В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

СПРАВЛАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Податок на додану вартість останнім часом привертає до себе значну увагу, тому що він став предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування та наслідків справляння для економічного розвитку і бюджету країни [1].

ПДВ в Україні став стабільним джерелом доходів Державного бюджету. Податкові надходження в його частині складають суттєвий відсоток у дохідній частині бюджету у більшості країн, в т.ч. і України (табл. 1).

Таблиця 1

Структура податкових надходжень до державного бюджету України за 2004-2018 рр., % [2]

Роки	ПДВ	ПДФО	АП	ПП	Місцеві податки і збори	Плата за користування надрами	Ввізне мито	Інше	Всього
2004	36,7	16,9	8,6	20,7	0,7	0,4	5,1	10,9	100
2005	41,3	15,2	7,0	20,6	0,5	0,3	5,3	9,8	100
2006	44,8	15,6	5,9	17,9	0,4	0,4	4,8	10,2	100
2007	41,9	18,6	5,7	18,4	0,4	0,3	5,1	9,6	100
2008	46,8	17,0	4,7	17,7	0,3	0,4	4,4	8,6	100
2009	48,8	18,2	8,9	13,5	0,3	0,5	2,6	7,2	100
2010	45,7	18,4	10,2	14,5	0,3	0,5	3,1	7,2	100
2011	47,1	16,4	9,2	15,0	0,7	0,7	2,9	7,9	100
2012	46,9	17,3	9,8	14,2	1,4	0,8	3,3	6,4	100
2013	46,0	18,3	9,3	13,9	1,9	3,6	3,4	3,6	100
2014	46,7	18,5	11,1	9,9	2,0	4,8	3,1	3,9	100

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Роки	ПДВ	ПДФО	АП	ПП	Місцеві податки і збори	Плата за користування надрами	Ввізне мито	Інше	Всього
2015	42,9	17,4	12,3	6,8	4,7	6,6	6,9	2,5	100
2016	44,3	18,6	13,7	8,1	5,7	5,5	2,7	1,5	100
2017	45,8	19,6	12,8	7,7	5,6	4,7	2,5	1,2	100
2018	45,5	20,4	12,4	8,2	5,3	3,9	2,5	1,7	100

Отже, згідно даних Державної податкової служби України найбільшу питому вагу в загальній сумі надходжень до державного бюджету складають саме надходження від сплати ПДВ. В середньому за досліджувані роки частка ПДВ склала 44,7 %, ПДФО – 17,8 %, податку на прибуток – 13,8 %, акцизного податку – 9,4.3

Серед усіх податків ПДВ є лідером і за кількістю змін, що вносяться до законодавчих актів, які визначають порядок його застосування. Хоча це і викликає багато нарікань у зв'язку з тим, що ускладнюється робота податкових органів і планування підприємцями своєї діяльності, уникнути цього неможливо, оскільки податкова система України перебуває на стадії розбудови.

Податок на додану вартість (ПДВ) – це непрямий податок, що є частиною новоствореної вартості, яка утворюється на кожному етапі виробництва або обігу, його сума входить до продажної ціни на товари (роботи, послуги) і сплачується кінцевим споживачем.

Якщо розуміти буквально, то ПДВ – це податок на додану вартість, створену на даному конкретному етапі руху товару, в результаті чого відбувається ліквідація кумулятивного (каскадного) ефекту оподаткування.

У статистичному підрахунку показник доданої вартості можна визначити як різницю між вартістю реалізованої продукції і затратами на її виробництво й реалізацію, між загальною сумою продажу і загальною сумою закупівель від усіх інших господарюючих суб'єктів.

Податок на додану вартість: стимулює зростання приватного підприємництва й забезпечує нейтральність для всіх секторів економіки; формує правильні стимули для зростання в перехідній економіці, стимулює заощадження й інвестиції; забезпечує значні надходження в державну казну.

Аналіз свідчить, що в Україні більше уваги приділяється фіскальній дії ПДВ та недостатня увага відводиться його регулюючій функції, хоча кожний елемент механізму ПДВ може бути використаний з метою забезпечення позитивного регулюючого впливу податку на економічні процеси. Проте в Україні маніпулювання елементами механізму ПДВ є безсистемним, і не завжди науково обґрунтованим, а неконтрольований вплив ПДВ на економічні процеси має суттєві негативні наслідки як для споживачів, так і для виробничої сфери. Це стримує економічне зростання і тим самим негативно позначається

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

на фіскальній дії податку [3].

Негативні наслідки ПДВ для виробничої сфери проявляються у відволіканні оборотних коштів підприємств, яке відбувається внаслідок постійних затримок виплати бюджетного відшкодування та встановленого порядку сплати ПДВ за принципом першої події при великих обсягах кредиторської заборгованості.

Дослідивши особливості функціонування податку на додану вартість можна запропонувати напрямки вдосконалення механізму справляння ПДВ в Україні:

- розширення бази оподаткування за рахунок скасування пільг, що не носять соціального характеру. Це дасть змогу встановити ставку податку на рівні 15-17% і, тим самим, зменшить податковий тиск на платників та збільшить надходження до бюджету;

- розширення інформаційного забезпечення кожної ланки податкової служби, яке сприятиме автоматизації процесу оподаткування, ефективнішому використанню наявних людських ресурсів, дасть можливість зіставляти відомості з різних джерел з метою виявлення ухилень від сплати ПДВ;

- підвищення ефективності перевіркової роботи, яке дасть змогу за рахунок автоматизованого відбору платників для документальних перевірок виявляти ухилення від оподаткування при загальному зменшенні кількості перевірок та перевіряючи, забезпечити невідворотність відповідальності порушників;

- прогнозування надходжень ПДВ, яке дасть можливість запропонувати Верховній Раді збалансований реальний бюджет, що, в свою чергу, сприятиме стабілізації економіки;

- скорочення та ліквідація недоїмки шляхом поліпшення роботи з платниками.

Список використаних джерел:

1. Білоцерківська Г. Законом № 489-V внесено деякі зміни у порядок обкладання ПДВ. *Вісник податкової служби України*. 2017. № 1 - 2 . С. 17.

2. Верещака М. А., Павлієнко І. В. 07100_бд_2019_стн Оподаткування ПДВ в Україні: аналіз переваг та недоліків. *Актуальні питання сучасної економічної науки*: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (4 грудня 2019 р., Полтава). Полтава, 2019. С.180-183.

3. Бондаренко Г. Ми розпочали новий етап у розвитку державної податкової служби. *Вісник податкової служби України*. 2007. № 1 – 2. С. 6.

4. Крезвін А. Від того, коли ми перейдемо на прозорі схеми адміністрування ПДВ, залежить, як вибудовуватимуться відносини між владою та бізнесом. *Вісник податкової служби України*. 2010. № 1–2. С. 3.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Камбулова О.В., здобувач СВО бакалавр
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – *Яловега Л. В.*, к.е.н, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ

Управління сучасним бізнесом, що характеризується наявністю високоякісних технологій, складними організаційними структурами, глобалізацією економіки, трансформувалося в складний процес, який вимагає від керівників господарюючих суб'єктів глибоких знань, серйозних навичок і незвичайних організаторських здібностей. Процес управління являє собою реалізацію декількох взаємопов'язаних функцій – планування, організації, мотивації й контролю. Для успішного здійснення зазначених функцій необхідна відповідна інформаційна підтримка, тому суб'єкти господарювання створюють управлінські інформаційні системи, складовою частиною яких є система управлінського обліку.

Система управління бізнесом постійно еволюціонує відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. На певному етапі управлінський облік посів вагомє місце в інформаційному забезпеченні системи управління.

Система управлінського обліку в своїй історії пройшла декілька етапів:

- ера зародження (наскальні малюнки, записи тощо);
- середньовіччя (зародження подвійної бухгалтерії);
- промислова ера (стандартна калькуляція);
- ера депресії та економічної кризи (перегляд доцільності повного розподілу витрат);
- споживчий підхід до управлінського обліку (система ABC, причинно-наслідковий зв'язок витрат та їх факторів);
- інтелектуальний управлінський облік (пошук напрямів подальшого розвитку підприємства) [4].

Управлінський облік розглядається як професія, яка включає в себе партнерство у прийнятті управлінських рішень, плануванні і системі управління продуктивністю, допомога у формуванні фінансової звітності та організації контролю, для підтримки системи управління у розробці та реалізації стратегії організації [3].

На сучасному етапі інформаційна база управлінського обліку виходить далеко за межі підприємства та спрямована, головним чином, на зовнішнє середовище. Розглянемо тенденції розвитку інтелектуального управлінського обліку. Зміщення акцентів від продукту до каналів збуту, насамперед, сучасний управлінський облік повинен допомогти реалізувати продукт чи послугу та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

виконати певну маркетингову функцію. Передові управлінські інформаційні системи дозволяють організувати управлінський облік за центрами збуту продукції, провести аналіз споживачів тощо [4].

Розширення ролі управлінського обліку в управлінні ефективністю підприємства (ЕРМ) [4]. Управління ефективністю діяльності підприємства – це інтеграція різних методів (ВІ, КРІ тощо) для досягнення стратегії розвитку та бажаних фінансових результатів. Ключові показники діяльності підприємства часто відображаються у вигляді графіків та табло в сучасних 38 ERP системах. Основний принцип у підході управління на основі ЕРМ – інтеграція, тобто можливість пов'язати між собою ключові оціночні показники діяльності суб'єкта господарювання.

Перехід до прогностичного управлінського обліку пояснюється не стільки нерелевантністю бухгалтерської інформації, скільки зміною потреб менеджерів від звітності та аналізу витрат, до прийняття управлінських рішень та бюджетування й контролю [1].

Такі управлінські інструменти, як бізнес-аналітика (ВІ) та аналіз великого масиву даних вбудовані в підхід управління на основі ЕРМ [4]. Це значно розширює можливості аналізу інформації та створює додаткові конкурентні переваги підприємства.

В умовах різноманітності інструментів характеристикою розвитку сучасного управлінського обліку є інтеграція та удосконалення його методик (ABC-costing, Теорія обмежень (ТОС) тощо) [4].

Розвиток управлінських інформаційних технологій та систем. Це постійний процес, що супроводжується підвищенням вимог до програмного забезпечення та обладнання, часу та швидкості реагування ІТ-служб на запити користувачів, необхідності фіксації здійсненої роботи кожного користувача системи.

Необхідність покращення професійних компетенцій управлінських бухгалтерів. Це стосується освоєння передових методик управлінського обліку та компетенцій із управління витратами суб'єкта господарювання, управління змінами. Підтвердженням компетенції вважається проходження професійної сертифікації та тестування, участь у РДМ програмах, семінарах тощо. Отже, вважається, що основними бар'єрами у впровадженні системи управлінського обліку та методології ЕРМ є соціальні, поведінкові та культурні.

Список використаних джерел:

1. Аверчев И. В. Управленческий учет и отчетность. Постановка и внедрение. Москва : Вершина, 2007. 512 с.

2. Плаксієнко В. Я., Яловега Л. В., Лега О. В., Прийдак Т. Б., Мокієнко Т. В., Канцедал Н. А. Управлінський облік: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / за ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава: ПП «Астрия», 2018. 250 с.

3. Стандарти управлінського обліку URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

http://www.imanet.org/resources_and_publications. (дата звернення 16.03.2019).

4. Cokin G. Top 7 trends in management accounting
URL:<http://www.imanet.org>. (дата звернення 16.03.2019).

Карпенко Н. Г.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватись у складному лабіринті ринкових відносин, організувати свою фінансову діяльність таким чином, щоб отримані результати сприяли подальшому зростанню економічної стабільності підприємства та прибутковій діяльності, що й визначає актуальність питання організації обліку витрат операційної діяльності підприємства в умовах розвитку ринкових відносин.

До витрат виробництва відносять витрати, обумовлені технологією виробництва, перебувають у залежності від обсягу випущеної продукції і складають її речову основу. Тож, господарюючі суб'єкти повинні приділяти значну увагу обліку витрат та доходів основного виробництва та його організації. Вчені та практики розглядають витрати у загальноекономічному аспекті як одну із важливих економічних категорій, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Визнання вченими та практиками терміну «витрати» в публікаціях

Автор	Визначення терміну «витрати»
Г. Фандель	Витрати – це затрати факторів виробництва у вартісному вимірі
Ф. Ф. Бутинця	Витрати – це те, що фірма платить для того, щоб вести діло і отримувати дохід
Л. Г. Мельник, О. І. Корінцева	«Витрати» – це прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси в межах даного напрямку
М. Бойчук, П. С. Харів, М. І. Хопчан, Ю. В. Піча	Витрати підприємства – це сукупність матеріальних витрат та живої праці, що показує, скільки коштує виробництво підприємству. Виступає у формі собівартості продукції.
М. Г. Грещак, О. С. Коцюба	Витрати підприємства як «обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для досягнення певної мети...».
Пушкар М. С.	«Витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів)»

Облік витрат за видами діяльності відображає, на що, на які цілі витрачені активи підприємства. Облік витрат за елементами показує, що

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

конкретно, які ресурси витрачені.

За видами діяльності, яка використовується для обліку витрат до складу звичайної діяльності включається – операційна, інвестиційна, фінансова.

При визначенні складу витрат операційної діяльності, слід велику увагу приділити витратам виробництва, які займають найбільш питому вагу і характеризують ефективність роботи підприємства, а також відображають усі сторони господарської діяльності підприємства. Важливим завданням системи управління витратами є визначення шляхів мінімізації витрат, що призведе до збільшення економічних вигод.

Витрати підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Класифікація витрат (табл. 2) потрібна для визначення вартості продукції, та відповідно, для ціноутворення.

Таблиця 2

Класифікація витрат

Ознака класифікації	Групи витрат
За відношенням до виробничого процесу	Основні витрати
	Накладні витрати
За відношенням до обсягів виробництва	Умовно-постійні витрати
	Умовно-змінні витрати
За єдністю складу	Одноелементні витрати
	Комплексні витрати
За способом включення до собівартості окремих видів продукції	Прямі витрати
	Непрямі витрати
За доцільністю	Продуктивні витрати
	Непродуктивні витрати
За календарним періодом	Поточні витрати
	Одноразові витрати
За економічними елементами	Матеріальні витрати
	Витрати на оплату праці
	Відрахування на соціальні заходи
	Амортизація
	Інші операційні витрати
За статтями калькуляції	Підприємство самостійно обирає статті калькуляції
За видами діяльності	Витрати звичайної діяльності (витрати операційної, фінансової, інвестиційної діяльності)

Завдання обліку витрат операційної діяльності полягає в накопиченні витрат, яке досягається шляхом зведення даних для обчислення собівартості одиниці продукції. Метою зведення даних в системі накопичення витрат є встановлення величини витрат по двох головних об'єктах – продукції (для оцінки вартості запасу) і центрах відповідальності (з метою контролю за рівнем витрат).

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Фінансовий облік є найбільш важливою частиною системи бухгалтерського обліку та обслуговує економіко-правові відносини підприємства з іншими юридичними і фізичними особами, забезпечує інформацією зовнішніх користувачів про фінансовий стан [2].

Витрати, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності (операційні витрати), включають: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

Витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат, обов'язковість ведення і зберігання яких передбачено правилами ведення бухгалтерського обліку, та інших документів, встановлених Податковим кодексом України.

Розглянувши облік витрат і калькулювання як єдиний процес, зазначимо, що останній складається з двох взаємопов'язаних етапів: перший етап – облік витрат операційної діяльності підприємства, що включає організацію аналітичного обліку витрат і розподілу витрат на виробництво продукції між об'єктами обліку; другий етап – калькулювання собівартості, що включає операції з визначення собівартості виробів та одиниць продукції.

В процесі обліку доходів та витрат підприємство керується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» та П(с)БО 16 «Витрати» [3].

Витрати були і залишаються важливою економічною категорією, яка характеризує ефективність використання ресурсів і визначає рентабельність діяльності суб'єктів господарювання. У сучасних умовах господарювання формуються різні види витрат виробництва, кожен з яких дає певну інформацію про ефективність сільськогосподарського виробництва та вибір методу управління.

За умов виживання підприємства на протязі не визначеного періоду часу в умовах складної ситуації та жорсткої конкуренції в країні найбільш розповсюдженою стратегією виживання є спрямованість на мінімізацію витрат підприємства. Основними напрямками оптимізації витрат є: закупівля більш дешевих матеріалів; скорочення штату підприємства; зміна соціальної політики підприємства в сторону скорочення соціального пакету, премій тощо; реалізація майна підприємства. Але, ефективність заходів щодо скорочення витрат залежить від ступеню їх узгодженості із завданнями діяльності і розвитку підприємства

Управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них. Удосконалення системи управління витратами націлене на постійний пошук і виявлення резервів економії ресурсів, нормування їх витрат, планування, облік та аналіз витрат за їх видами, стимулювання ресурсозбереження і зниження витрат з метою підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Тому подальший розвиток

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ринкових відносин робить неможливим та неперспективним існування підприємства на ринку без акцентування напряму стратегії та тотального управління витратами [1].

Список використаних джерел:

1. Карпенко Н. Г., Сазанкова І. А. Класифікація витрат з метою управління ними на підприємстві. *Економіка і підприємництво: організаційно-методичні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу* : зб. наук. пр. ПДАА. Вип. 16. Полтава, 2016. С. 159-162.

2. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. К. : Карт-бланш, 2002. 363 с.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31 груд. 1999 р. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 13.09.2019).

Карпенко О.В., к.е.н професор,

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава,

Плікус І.Й., к.е.н, доцент,

Сумський державний університет, м. Суми,

Головіна Д.В., к.е.н. доцент

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

ВІД ТРАДИЦІЙНОГО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДО DIGITAL ОБЛІКУ

Розвиток хмарних технологій, нових архітектур і принципів організації високопродуктивних обчислень спричинили індустріальну революцію 4.0 і створюють цифрову економіку, в якій ключовим драйвером економічного зростання стали інформаційно-комунікаційні технології.

Бухгалтерський облік не залишився осторонь процесів цифровізації економіки й у найближчі роки бухгалтерську сферу очікують зміни, ключовими каталізаторами яких стануть хмарні технології, блокчейн, штучний інтелект, BigData. Це призводить до масштабної трансформації вимог до фахівців, змінює зміст роботи та попит на компетенції, ключова роль у формуванні яких належить освіті. Тому в умовах розвитку технологій, інформатизації й «цифрової економіки» необхідно актуалізувати програми підготовки фахівців обліково-фінансової сфери з урахуванням вимог часу, розвивати підвищення професійного рівня і перепідготовку кадрів, які зможуть не тільки формувати бухгалтерську (фінансову, нефінансову) звітність, а й аналізувати, а також займатися інформаційним забезпеченням управлінських рішень. У провідних компаніях світу фахівці обліково-фінансових спеціальностей стають ґрунтовними аналітиками, які створюють обліково-аналітичне забезпечення для прийняття управлінських рішень, стають

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

фінансовими аналітиками й аудиторами. Тенденція до діджиталізації бізнесу приводить до того, що більш високими темпами зростає попит на фахівців, які вміють працювати в digital-форматі. Проте відсутність налагодженої комунікації між роботодавцями та системою освіти призводить до того, що на ринку праці з'являються працівники, які володіють незатребуваними професіями та компетенціями.

Незважаючи на значну кількість публікацій за окресленою тематикою [4-8], осторонь яких не залишились й автори [1-3], констатуємо, що динамічність процесів, які відбуваються в цифровій економіці, й виклики, пов'язані з цим та міждисциплінарні аспекти навчання та діяльності вимагають подальшого проведення теоретико-методичних та практичних досліджень з урахуванням зв'язків між новітніми технологіями, зайнятістю й освітою для узгодження потреб економіки та ринку праці в контексті підготовці випускників вищої школи.

Автори, опираючись на емпіричну базу досліджень, якою стали статистичні дані Європейського Союзу та управління державної статистики України, аналітичні огляди, звіти та прогнози провідних консалтингових компаній, дослідження АССА та СІМА щодо зміни компетентностей фахівців з бухгалтерського обліку, аудиту, фінансів у зв'язку з цифровою трансформацією економіки та суспільства, результати анкетування випускників галузі знань 071 «Управління та адміністрування», зокрема за спеціальностями 071 «Облік та оподаткування» й 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», спеціалістів, роботодавців міст Києва, Полтави та Сум дослідили й проаналізували у своїх працях[1-3]:

- ключові тренди й драйвери технологічного зростання цифрової економіки в світі, рівень діджиталізації різних країн та перспективи України;
- виявили наявні можливості для підприємницької діяльності у сфері бухгалтерського обліку та самостійної зайнятості бухгалтерів, аудиторів, аналітиків в умовах діджиталізації;
- систематизували існуючі дослідження щодо майбутнього професії бухгалтера та сформуvalи компетентності бухгалтерів та фінансистів;
- дослідили вплив цифрових технологій на фінансово-облікові професії; сформуvalи ключові компетентності, які повинні формувати заклади вищої освіти у своїх випускниківв цифровій економіці (на прикладі фінансово-облікових спеціальностей), щоб на ринку праці вони могли продемонструвати такі програмні результати, які б задовольняли роботодавців;
- провели групування обліково-фінансових професій за рівнем впливу на них діджиталізації.

Результати дослідження були обговорені на наукових конференціях [2,3] та пропонуються для осіб, що прагнуть покращувати кваліфікацію чи шукають нові робочі місця. Це пов'язано з тим, що роботодавці шукають

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

найефективніших - тих, що вміє працювати у період змін. Останнє актуалізує значимість процесу формування сучасних компетенцій у як у випускників, так і у фахівців з досвідом роботи та особистісним потенціалом, вмінням використовувати форуми, соціальні мережі, контенти у професійних спільнотах для самовдосконалення та пошуку потрібної інформації.

Очевидним залишається необхідність комплексного вирішення проблем, пов'язаних з діджиталізацією, оскільки всі заходи повинні сприяти розвитку економіки та суспільства. Тому подальшого дослідження потребують питання забезпечення якості ІТ-освіти та її вплив на економіку, зв'язок між ІТ-освітою та економічним зростанням, можливості співпраці університету та підприємства: сприяння передачі знань від університету до галузь економічної та ділової взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. Цифрова економіка: виклики для освіти та ринку праці в Україні (на прикладі обліково-фінансових спеціальностей). *Приазовський економічний вісник*. 2019, Вип. 5(16). С. 220-228. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/39.pdf.
2. Карпенко О.В., Карпенко В.Д. Драйвери змін в організації освітнього процесу. *Якість вищої освіти: компетентнісний підхід у підготовці сучасного фахівця* : матеріали XLIII Міжнародної науково-методичної конференції (м. Полтава, 14–15 листопада 2018 року). Полтава : ПУЕТ, 2019. С.102-104. URL: <http://194.44.39.210/bitstream/123456789/7021/1/11.2018.pdf>.
3. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. Напрями вирішення проблеми формування digital-компетенції сучасного бухгалтера. Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 100-річчю Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) «Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення» 29 березня 2019 р. м. Ірпінь. С.255-259.
4. Краус Н. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6047>.
5. Ляхощка Л. Л. Роль цифрових технологій в освітньому процесі закладу післядипломної освіти. *ScienceReview*. 2018. № 3(10). С.64-67.
6. DigitalPlanet 2017: How Competitiveness and Trust in Digital Economies Vary Across the World. URL:<https://sites.tufts.edu/digitalplanet/dei17/>.
7. GeSISMArTer 2020: The Role of ICT in Driving a Sustainable Future. 2012. Boston: Boston Consulting Group. URL: https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2014/04/SMARTer-2020-The-Role-of-ICT-in-Driving-a-Sustainable-Future-December-2012_2.pdf.
8. The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Кіяниця Є. О., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Романченко Ю. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПЕРВИННИЙ ДОКУМЕНТ ЯК ОСНОВА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Первинні документи є підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [1] первинний документ обов'язково містить відомості про господарську операцію. До 03.01.2017 р. закон містив інформацію, що первинний документ підтверджує факт здійснення господарської операції вперше.

У Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 [2] передбачено, що первинні документи - це документи, створені в письмовій чи електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення.

Господарські операції відображаються в бухгалтерському обліку методом їх суцільного та безперервного документування. Записи в облікових регістрах здійснюються на підставі первинних документів, створених відповідно до вимог Положення № 88 про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Про обов'язок ведення обліку на підставі первинних документів наголошує також Податковий кодекс України [3]: «Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством».

Дані з первинних документів (особливо якщо вони мають грошовий вимірник) є надто важливими не лише для бухгалтерського та податкового обліку, але й для складання статистичної звітності, звітності для управлінського обліку, і частенько вони допомагають під час вирішення судових справ.

Тож, і надалі доречно складати первинні документи під час здійснення господарської операції чи безпосередньо по її закінченню.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» передбачає, що первинні документи можуть бути складені в паперовій або в електронній формі та повинні мати такі обов'язкові реквізити:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- назву документа (форми);
- дату складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст й обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції та правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що надають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Тим часом, залежно від характеру операції та технології обробки даних, до первинних документів можуть бути включені такі додаткові реквізити:

- ідентифікаційний код підприємця чи ЄДРПОУ підприємства;
- номер документа;
- підстава для здійснення операцій;
- дані про документ, що засвідчує особу-одержувача, тощо.

Первинні документи можуть бути складені на папері чи в електронному вигляді. Деякі форми первинних документів затверджені органами влади як типові форми (наприклад, Акт приймання-передачі основних засобів за формою ОЗ-1; Акт про приймання матеріалів за формою М-7; Лімітно-забірна картка за формою М-8 тощо). Проте, відповідно до Положення підприємство може розробити власні форми документів, але в них повинні бути всі обов'язкові реквізити первинного документа.

Записи в первинних документах роблять лише темним кольором - чорнилом, пастою кулькових ручок, за допомогою електронних засобів оброблення інформації та іншими засобами, які б забезпечили збереження цих записів протягом установленого строку зберігання документів і запобігли внесенню несанкціонованих і непомітних виправлень. Вільні рядки прокреслюють.

Керівником підприємства, установи затверджується перелік осіб, які мають право надавати дозвіл (підписувати первинні документи) на здійснення господарської операції, пов'язаної з відпуском (витрачанням) грошових коштів і документів, товарно-матеріальних цінностей, нематеріальних активів й іншого майна. Кількість осіб, які мають право підписувати документи на здійснення операцій із видачі особливо дефіцитних товарів і цінностей, бланків суворої звітності, повинно бути обмежено.

Документ має бути підписаний особисто, а підпис може бути скріплений печаткою. Електронний підпис накладається відповідно до законодавства про електронні документи й електронний документообіг та регламентується Законом України «Про електронний цифровий підпис» [4]. Використання факсиміле допускається в порядку, установленому законодавством.

Обов'язок забезпечити всі необхідні умови для фіксування фактів

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

здійснення всіх господарських операцій у первинних документах покладається на власника або ж керівника підприємства. Окрім того, саме керівник підприємства зобов'язаний забезпечити, аби всі підрозділи, служби та працівники, які причетні до бухгалтерського обліку, дотримувалися правомірних вимог бухгалтера щодо порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Податкове законодавство за незабезпечення платником податків зберігання первинних документів, облікових й інших реєстрів, бухгалтерської та статистичної звітності, інших документів із питань обчислення та сплати податків і зборів протягом установлених строків їх зберігання та/або ненадання платником податків контролюючим органам оригіналів документів або їх копій у разі здійснення податкового контролю у випадках, зазначених у Податковому кодексі України [3] передбачено штраф у розмірі 510 грн (у разі повторного порушення протягом року - 1020 грн). За несвоєчасне складання первинних документів і недостовірність відображених у них даних відповідальність несуть особи, які склали та підписали ці первинні документи.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-IV. *Верховна Рада України*. URL : http://kodeksy.com.ua/pro_buhgalters_kij_oblik_ta_finansovu_zvitnist.htm (дата звернення 15.03.2020 р.).

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом МФУ від 24.05.1995 р. № 88. *Законодавство України*. URL : <http://www.nau.kiev.ua> (дата звернення: 15.03.2020 р.).

3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-XI. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 15.03.2020 р.).

4. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05 2003 р. № 852-IV. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15> (дата звернення 15.03.2020 р.).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Корсунський О.Ю., Пинчук А.О., здобувачі вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – *Лега О. В.*, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Аналіз можливостей отримання та формування фінансових ресурсів для відтворення основних засобів є важливим і управлінні підприємством.

Інформаційною основою для формування таких управлінських рішень є дні бухгалтерського обліку. Облік амортизації є складовою обліку необоротних активів, що поділяється на декілька етапів: надходження необоротних активів; зарахування на баланс підприємства (введення в експлуатацію); нарахування амортизації на необоротні активи; вибуття необоротних активів. Основні аспекти нарахування амортизації згідно П(С)БО 7 представлено на рис 1.

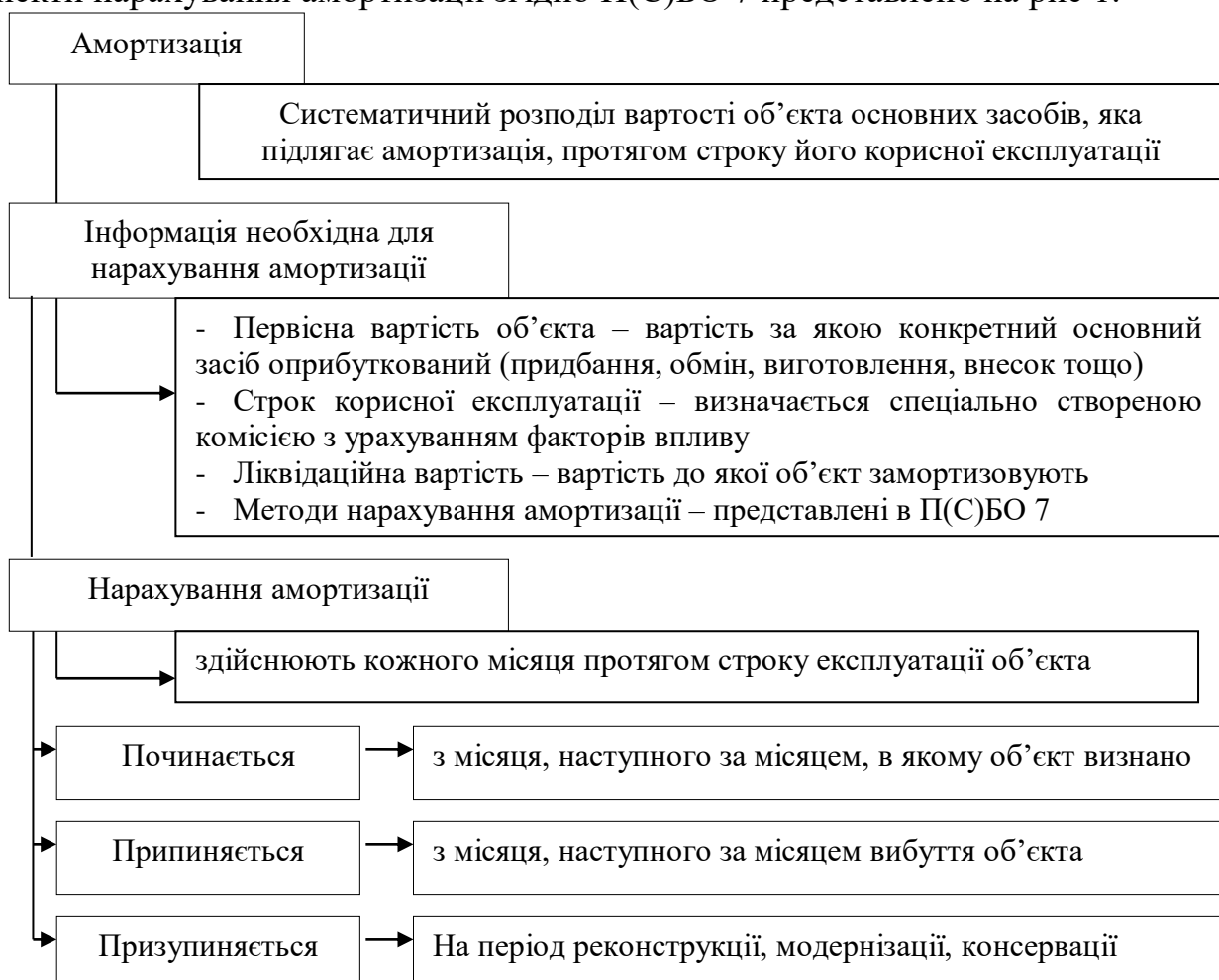

Рис. 1. Основні аспекти нарахування амортизації згідно П(С)БО 7

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

У бухгалтерському обліку для різних об'єктів основних засобів підприємство самостійно обирає конкретний метод нарахування амортизації. Ці методи відображено в наказі про облікову політику підприємства.

Облік нарахованої амортизації ведеться на рахунку 13 «Знос необоротних активів», який призначений для узагальнення інформації про індексацію зносу необоротних матеріальних і нематеріальних активів і інформацію про нараховану амортизацію. Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» має наступні субрахунки, які зображені на рис. 2:

Рис. 2. Субрахунки рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів»

Аналітичний облік за рахунком 13 ведуть в залежності від виду основних засобів та інших необоротних матеріальних активів. В залежності виду діяльності на суму нарахованої амортизації збільшуються витрати підприємства та знос основних засобів.

Відображення в обліку нарахування зносу (амортизації) необоротних активів представлено на рис. 3.

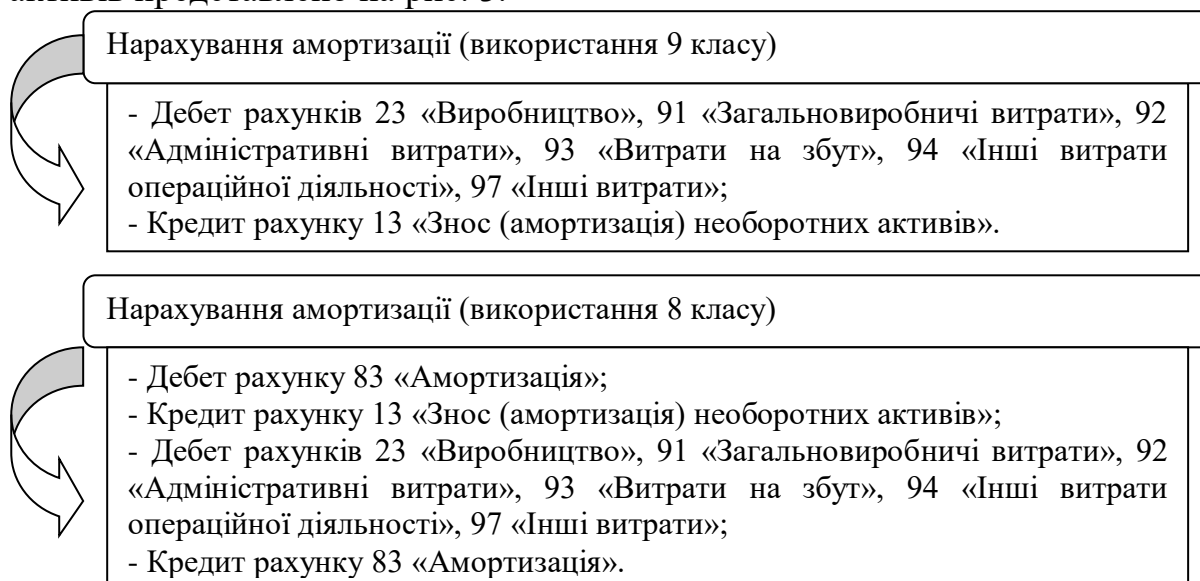

Рис. 3. Відображення в обліку нарахування зносу (амортизації) необоротних активів

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Відображення інформації про необоротні активи, їх знос в облікових регістрах журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку відповідно до Методичних рекомендацій № 390, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України 4 червня 2009 р., розглянемо в табл. 1.

Таблиця 1

Розкриття інформації про необоротні активи, їх знос в облікових регістрах журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку*

Номери		Назва і призначення регістрів
Журналів	Відомостей	
4 А с.-г.		Журнал-ордер 4 А с.-г. по кредиту рахунків: 10 «Основні засоби» 11 «Інші необоротні матеріальні активи» 12 «Нематеріальні активи» 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» 16 «Довгострокові біологічні активи» 19 «Гудвіл»
	4.1 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунках: 10 «Основні засоби» 11 «Інші необоротні матеріальні активи»
	4.4 с.-г.	Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за прямолінійним методом на початок року
	4.5 с.-г.	Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули
	4.6 с.-г.	Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів за місяць
	9 с.-г.	Відомість позабалансового обліку за рахунками: 09 «Амортизаційні відрахування»

*узагальнено авторами на підставі [2]

Інформація, відображена в облікових регістрах та Головній книзі в кінці звітного періоду узагальнюючим підсумком переноситься до форм річної фінансової звітності.

Для ефективного ведення обліку зносу необоротних активів необхідно: приділяти увагу до визначення строку корисного використання та ліквідаційної вартості об'єктів необоротних активів; здійснювати оптимальний вибір методу нарахування амортизації, виходячи з принципу обачності та очікуваного способу отримання економічних вигод об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України № 92 від 27 квіт. 2004 р. *Верховна рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення 28.02.2020).
2. Про затвердження спеціалізованих форм регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

рекомендацій щодо їх застосування: Наказ Міністерства аграрної політики України № 390 від 4 червня 2009 року. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN48748.html. (дата звернення 02.03.2020).

Костенко А. Д., здобувач СВО бакалавр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ПОРЯДОК КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Рослинництво є важливою галуззю сільського господарства, що характеризується низкою особливостей, які впливають на величину виробничих витрат. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції.

В аналітичному обліку витрат виробництва необхідно дотримуватися порядку, за яким одні й ті ж витрати впродовж року мають відноситися на одні й ті ж статті витрат. Для цього необхідно встановити економічний зміст окремих статей витрат із урахуванням положень пунктів 11–16 П(С)БО 16 «Витрати» [4].

Головним призначенням обліку витрат виробництва продукції рослинництва є постійний контроль за витратами, а також правильним управлінням ними. Витрати виробництва продукції рослинництва групуються за статтями, які сільськогосподарське підприємство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику (рис. 1) [2].

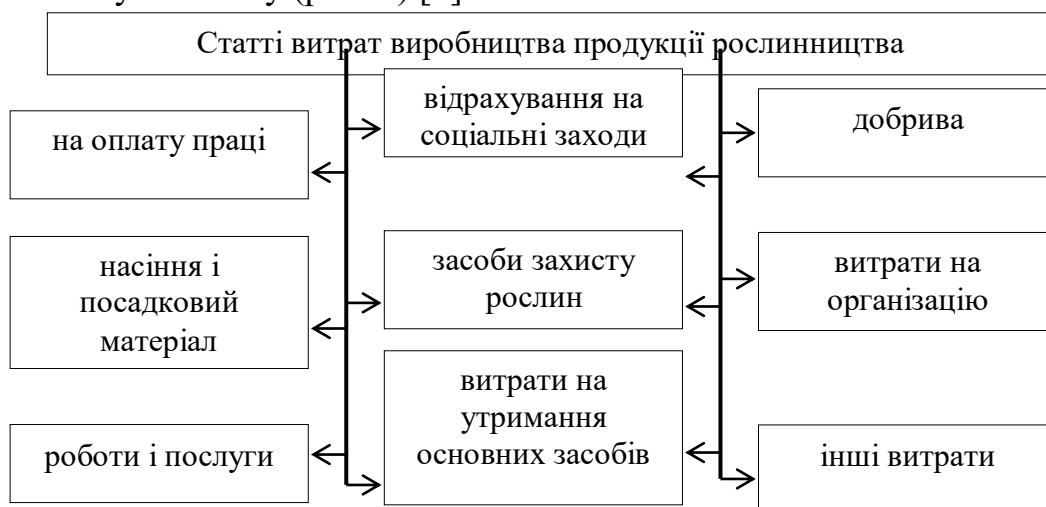

Рис. 1. Статті витрат виробництва продукції рослинництва
Порядок калькулювання собівартості продукції у рослинництві

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

регламентовано п. 6.2 Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132 від 18.05.2001 р. [1]. Так, розподіл накопичених витрат і закриття відповідних рахунків їх обліку, необхідно здійснювати у такій послідовності: розподіл витрат на утримання основних засобів (сівалок, комбайнів, тракторів і т. д.) між окремими об'єктами обліку (з рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»); визначення собівартості робіт і послуг допоміжних виробництв; розподіл загальних витрат на зрошення та/або осушення земель, утримання полезахисних смуг; вирахування з витрат основного виробництва сум надзвичайних втрат, зокрема у разі загибелі врожаю внаслідок стихійного лиха. За таких умов до собівартості включатимуться тільки повторні витрати, пов'язані з пересіванням повністю загиблих рослин; розподіл загальновиробничих витрат окремих підрозділів (бригад, ферм, цехів) і галузей; визначення собівартості продукції підсобних промислових виробництв із переробки рослинницької продукції; обчислення собівартості товарної продукції рослинництва.

З огляду на прийняту підприємством облікову політику оприбуткована продукція рослинництва оцінюється за одним із методів: справедливою вартістю відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи» або за виробничою собівартістю згідно з П(С)БО 16 «Витрати». За умов використання першого методу оцінки сільськогосподарської продукції, різниця між витратами виробництва та справедливою вартістю, у разі перевищення останньої, відноситься до інших операційних доходів (рахунок 710), або ж, у разі перевищення витрат виробництва, вони відносяться до інших операційних витрат (рахунок 940) [4].

Відповідно до вимог управлінського обліку, для виділення окремих груп витрат у сільськогосподарських підприємствах потрібно враховувати значні особливості виробничих процесів. Правильно організований облік витрат та калькулювання собівартості продукції, має забезпечити оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції, трудових, матеріальних та грошових витрат виробництва продукції.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку довгострокових та поточних біологічних активів в сільськогосподарських підприємствах № 73 від 21 лютого 2008 р. URL: <http://www.minagro.kiev.ua>. (дата звернення 22.03.2020).

2. Пересада О. В. Особливості організації обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. №2(42). URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/mnj_2018_2\(2\)__10.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/mnj_2018_2(2)__10.pdf) (дата звернення: 21.03.2020)

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 22.03.2020).

4. Яловега Л. В. Проблематика обліку витрат і калькулювання собівартості продукції молочного скотарства. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7427> (дата звернення: 22.03.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.75.

Костюченко М. В., Лешенко Я. В.,
здобувачі вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Канцедал Н. А.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ОБЛІКОВІ ТА ПРОЦЕДУРНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУВАННЯ
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ**

Пріоритетність розвитку аграрного виробництва в Україні підтверджується урядовими рішеннями, направленими на всебічну підтримку суб'єктів сільськогосподарської діяльності. Головними стратегічними напрямками такої підтримки у 2020 році є:

1) здешевлення кредитів (шляхом доступу до пільгових кредитів та зменшення їх вартості до 5%);

2) підтримка галузі тваринництва (зокрема, відшкодування вартості племінних (генетичних) ресурсів, тваринницьких об'єктів, дотація за наявні бджолосім'ї);

3) здешевлення компенсації на придбання техніки та обладнання вітчизняного виробництва;

4) часткова компенсація витрат, пов'язаних з наданими сільськогосподарським підприємствам дорадчими послугами;

5) підтримка садівництва, виноградарства та хмелярства.

Новації кредитування фермерських господарств у 2020 році передбачають відшкодування кредитів у національній валюті у розмірі 1,50 % від облікової ставки НБУ (з 13.03.2020 року вона складає 10 % річних), проте не вище відсоткової ставки, встановленої в кредитному договорі, зменшеної на 1.00 % річних [1].

Кредити можуть надаватися до 1 року (короткострокові) та до 3-х років (довгострокові). При кредитуванні до одного року сума позики не повинна перевищувати 500 тис. грн для покриття виробничих витрат, а при кредитуванні до трьох років кредит надається лише в особливих випадках. Це

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

може бути придбання основних засобів сільськогосподарського виробництва або витрати на будівництво і реконструкцію виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення.

Для отримання кредиту фермеру необхідно підготувати наступні документи:

- копію статуту фермерського господарства або копію договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства (для фермерських господарств, що створені без набуття статусу юридичної особи);
- відомості, що підтверджують право власності або користування земельною ділянкою (з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно);
- копію фінансового документа, що підтверджує чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній рік до 20 млн грн (для фермерських господарств, зареєстрованих у поточному році – копію фінансового звіту за останній квартал);
- довідку про відсутність заборгованості зі сплати податків та обов'язкових платежів;
- письмову згоду на обробку персональних даних за формою, визначеною уповноваженим банком;
- довідку державного реєстратора про те, що господарство не є банкрутом та не знаходиться в стані ліквідації.

Слід звернути увагу, що перелік документів може відрізнятись в залежності від організаційно-правової форми сімейного фермерського господарства, нормативні особливості створення яких детально розглянуто у праці Н. Канцедал. Т. Тарапунець [4, с. 127]. Відповідно, це може бути фермер – юридична особа або фермер – фізична особа-підприємець, що також підтверджується актуальними нормами Закону України «Про фермерське господарство» [5].

Отже, для отримання кредитів на пільгових умовах, передбачених урядовими програмами фермерське господарство повинне сформувати пакет документів та подати відповідну заявку до уповноваженого банку. Процедура пільгового кредитування передбачає одержання щомісячної компенсації за сплачені відсотки за кредитним договором.

У програмі кредитування відповідно до укладених з Фондом розвитку підприємництва угод про участь у реалізації програми «Доступні кредити 5-7-9%» приймають участь чотири державні банки, а саме: ПриватБанк, Ощадбанк, Укресімбанк і Укргазбанк. Також згідно з повідомленням прес-служби Міністерства фінансів України, станом на поточну дату п'ять приватних банків знаходяться на стадії завершення дозвільних процедур такого кредитування.

Реалізація механізму державної підтримки кредитування фермерських господарств позитивно вплине на їх розвиток, забезпечить підвищення рівня дохідності.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Враховуючи той факт, що «індикатори статусу суб'єктів господарювання, що зумовлюють вибір форми обліку фермерських господарств законодавчо не закріплені» [3, с. 51], особливості організації обліку таких суб'єктів варіюються в залежності від рішення власника.

Проте враховуючи рецесивні зміни економіки як у глобальному, так і в національному вимірі, вважаємо, що операції щодо пільгового кредитування необхідно обліковувати як мінімум за спрощеним Планом рахунків згідно до вимог Інструкції № 291 [2]. Відповідно, для операцій з кредитами до 1 року використовувати рахунок 60 «Короткострокові позики», до 3-х років – рахунок 50 «Довгострокові позики». Це сприятиме систематизації обліково-фінансової інформації, особливо в умовах надзвичайного стану, за якого державні програми можуть бути призупинені за браком фінансування, а виплату належних сум відшкодування – призупинено або відтерміновано на невизначений строк.

Список використаних джерел:

1. Держпідтримка аграріїв 2020. Кредити, тваринництво, фермерство, техніка, садівництво. *Agropolit.com*. 25.02.2020. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/694-derjpidtrimka-agrariyiv-2020-kredititvarinnitstvo-fermerstvo-tehnika-sadivnitstvo> (дата звернення 2.03.2020).
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30 лист. 1999 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 2.03.2020).
3. Канцедал Н. А. Варіативний підхід до вибору форми обліку фермерських господарств. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: економічні науки. Житомир: ЖДТУ. 2009. № 2 (48). С. 50-51. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1783> (дата звернення 2.03.2020).
4. Канцедал Н. А., Тарапунець Т. Г. Нормативно-правові засади порядку створення та розподілу доходів фермерського господарства. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору»*. Полтава: ПДАА, 27 березня 2018 р. С. 126-128. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1176> (дата звернення 2.03.2020).
5. Про фермерське господарство. Закон України № 973-IV від 19 черв. 2003 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення 2.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Красота О. Г.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського облік та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОБЛІК МАЛОЦІННИХ І ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

Бухгалтерський облік будь-якого об'єкту МШП на конкретному підприємстві складається з певних етапів: надходження, утримання (зберігання, експлуатації) та вибуття. Але зарахуванню об'єктів МШП на баланс передують їх визнання, класифікація та оцінка. Усі ці етапи без виключення повинні супроводжуватися надійними та правильно оформленими первинними документами.

Перш ніж розробити і впровадити в дію програму своєї діяльності, керівництву компанії необхідно отримати інформацію щодо наявних господарських ресурсів, в тому числі і МШП проаналізувати її, виявити основні тенденції.

Відповідно до П(С)БО 9 придбані (отримані) МШП зараховуються на баланс по первісній вартості.

Не включаються в первісну вартість МШП, а відносяться до витрат того періоду, у якому вони були здійснені (установлені):

- наднормативні втрати і нестачі МШП;
- відсотки за користування позиками;
- витрати на збут;
- загальногосподарські й інші подібні витрати, безпосередньо не зв'язані з придбанням і доставкою МШП і доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання в запланованих цілях.

Для обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів призначений однойменний рахунок 22. По дебету цього рахунка відображаються за первісною вартістю визначеною підприємством, придбані (отримані) або виготовлені МШП. По кредиту відображається за обліковою вартістю відпуск МШП в експлуатацію (і відповідно по дебету рахунків 23, 91 – 93), а також їх реалізація, передача у виробництво, списання недостач і втрат від псування [3].

МШП, що надійшли на склад підприємства, числяться на зберіганні у матеріально відповідальних осіб. Аналітичний облік МШП ведеться за місцями зберігання, видами предметів або однорідними групами, які формуються підприємством виходячи з його потреб.

В експлуатацію МШП передаються на підставі накладної (відомості, акта). Згідно з ПКУ вартість переданих в експлуатацію МШП виключається зі складу активів (списується з балансу). При цьому підприємство зобов'язане організувати оперативний облік МШП у кількісному вираженні. Ведеться він за

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

місцями експлуатації та відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання.

Для ведення кількісного обліку використовуються відомості довільної форми, де перелічуються МШП, отримані кожним працівником. Якщо на підприємстві великий штат, у відомості вказуються структурні підрозділи і відповідальні працівники, які отримують МШП і видають їх іншим працівникам під підпис [2].

Якщо МШП, придатні до подальшого використання, повертаються на склад, вони прибуткуються по дебету рахунка 22 і кредиту субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

Для документального оформлення операцій, пов'язаних із рухом МШП, застосовуються типові форми первинних документів [3].

За наявності податкової накладної постачальника підприємство має право формувати податковий кредит із сум ПДВ, сплачених (нарахованих) при придбанні МШП.

У разі продажу МШП доходи від реалізації належать до складу валового доходу платника податків. При цьому суми ПДВ, нараховані на вартість продажу, включаються до податкових зобов'язань продавця.

Вартість виданого спецодягу (у т.ч. замість зношеної не з вини працівника) не обкладається ПДФО і не відображається у формі № 1 ДФ.

Що стосується шляхів вдосконалення ведення обліку та аналізу то особливу увагу слід приділити раціоналізації системи контролю за збереженням МШП.

Даний контроль здійснюють такими методами:

1) через систему матеріальної відповідальності – укладанням договорів з працівниками, які мають доступ та оформляють документи, пов'язані з рухом матеріальних цінностей;

2) документальне оформлення всіх операцій руху матеріальних цінностей (прийняття, відпуск, списання);

3) затвердження окремим наказом посадового списку осіб, що мають право підписувати документи з прийняття, відпуску та списання матеріальних цінностей;

4) налагодження складського господарства;

5) проведення інвентаризацій.

Таким чином, бухгалтер має можливість уважно стежити за рухом і зберіганням матеріальних цінностей, так як основою такого контролю є первинна документація [3,4].

Список використаних джерел:

1. Залива М. П. Запаси як об'єкт обліку. *Бухгалтерія*. № 5. С. 35-40.
2. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський і фінансовий облік на підприємствах України : підручник. Київ : Алерта, 2012. 1079 с.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

3. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік : підручник. Львів : Інтелект-Захід, 2011. 820 с.

Криворучко А. Є., здобувач вищої освіти СВО Магістр спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Прийдак Т. Б.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Головним функціональним призначенням облікової політики є оптимізація процесу організації, ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності підприємства шляхом вибору тих чи інших методів та облікових процедур [1]. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3].

Розділ II Методичних рекомендацій «Формування облікової політики» містить основну інформацію, яку має відображати розпорядчий документ про облікову політику підприємства. Щодо товарної дебіторської заборгованості, то тут викладено лише інформацію про метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби – спосіб визначення коефіцієнта сумнівності). П. 2.10. Методичних рекомендацій визначено, що метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби – спосіб визначення коефіцієнта сумнівності) може визначатися за одним із методів, наведених у П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 року № 237, а саме: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності [1]. На наш погляд, доцільно, дещо змінити та доповнити цей перелік елементів облікової політики та представити їх у наступному вигляді (рис. 1).

Основним джерелом регулювання облікової політики на підприємстві є Наказ про облікову політику. У Наказі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності.

До Наказу про облікову політику складені відповідні додатки, серед яких ті, що стосуються обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями: - робочий план рахунків; - положення про ведення претензійно-позовної роботи; - посадові інструкції бухгалтера по веденню розрахункових

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

операцій; - реєстри аналітичного обліку дебіторської заборгованості; - графік документообігу (зокрема в частині розрахункових операцій);- порядок створення та використання резервів підприємства. Величину резерву сумнівних боргів розраховують за методом класифікації дебіторської заборгованості.

Рис. 1. Елементи облікової політики щодо дебіторської заборгованості

Проаналізувавши проблеми організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, проблеми її реальної оцінки, проблеми формування резерву сумнівних боргів та проблему відображення операцій з дебіторською заборгованістю на бухгалтерських рахунках, можна запропонувати такі рекомендації:

1. Необхідно приділити увагу організації обліку дебіторської заборгованості та доповнити облікову політику елементами, що дасть змогу вчасно виявити проблемні моменти та вжити заходи щодо відновлення платоспроможності дебіторів.

2. Оцінювати дебіторську заборгованість виходячи із критерію поділу її на монетарну та немонетарну: першу оцінювати у момент визнання за справедливою вартістю, а на звітну дату - за найменшою з двох оцінок: чистою реалізаційною вартістю або справедливою вартістю; другу оцінювати залежно від обміну на подібні і неподібні активи (справедлива вартість).

3. Резерв сумнівних боргів варто формувати в розрізі кожного з боржників, за термінами непогашеннями дебіторської заборгованості та залежно від розмірів підприємства та обсягів діяльності

Облікова політика як складова системи бухгалтерського обліку створює організаційно-методичне забезпечення виконання його функцій, а тому повинна розкриватись у примітках до фінансових звітів. Вибір облікової політики на підприємстві є вагомим чинником розкриття результатів діяльності підприємства в бухгалтерському обліку та звітності [4].

Список використаних джерел:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені. Наказ Міністерства фінансів України № 635 від 27 червня 2013 р. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08 жовтня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Цегельник Н. І. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями. *Облік і фінанси*. - 2014. - № 4. - С. 77 - 81.

Куришко М. В., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Грибовська Ю. М.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ПАЛИВА

Порядок проведення інвентаризації палива визначено п. 13.1-13.23 наказу Міністерства палива та енергетики України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Про затвердження інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України» від 20 травня 2008 р. № 281/171/578/155 [2].

Інвентаризація палива на підприємствах здійснюється відповідно до Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [1].

Інвентаризації підлягає паливо, що міститься у резервуарах, наявних на підприємстві транспортних засобах та тарі незалежно від права власності, а також готівка на автозаправних станціях. Інвентаризації підлягає також паливо, яке згідно з договорами зберігається на терміналах інших суб'єктів господарювання.

Інвентаризація палива на підприємствах проводиться не рідше одного разу на місяць.

Основною метою інвентаризації є:

- виявлення фактичної наявності палива за марками і видами, а також суми готівки на автозаправних станціях;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- зіставлення фактичної наявності палива за марками і видами з даними бухгалтерського обліку;
- перевірка дотримання умов та порядку зберігання палива, а також готівки на автозаправних станціях.

Відповідальність за організацію та проведення інвентаризації покладається на керівника підприємства.

Для проведення інвентаризації розпорядчим документом керівника підприємства створюються робочі і постійно діючі інвентаризаційні комісії, до складу яких залучаються особи, що мають досвід здійснення інвентаризації. Забороняється вводити до складу робочої інвентаризаційної комісії головного бухгалтера та матеріально-відповідальних осіб [1].

Робочі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють інвентаризацію палива;
- разом з представниками бухгалтерської служби підприємства беруть участь у визначенні результатів інвентаризації і розробляють пропозиції щодо заліку нестач і надлишків, а також списання нестач у межах природних втрат;
- вносять пропозиції з питань упорядкування приймання, зберігання та відпуску палива, удосконалення обліку та кількісного його збереження;
- відповідають за своєчасність і додержання порядку здійснення інвентаризації відповідно до розпорядження керівника підприємства, за повноту та точність внесення до актів інвентаризації даних про фактичну наявність палива та готівки;
- оформляють акт інвентаризації нафти та нафтопродуктів на підприємстві за формою № 25-НП.

Постійно діючі інвентаризаційні комісії:

- здійснюють профілактичну роботу із забезпечення кількісного збереження палива, заслуховують на засіданнях керівників структурних підрозділів про проведену роботу щодо недопущення наднормативних його нестач;
- організовують інвентаризацію та інструктаж членів робочих інвентаризаційних комісій;
- здійснюють контрольні перевірки правильності здійснення інвентаризації, а в разі необхідності – вибірково інвентаризацію палива та грошових коштів на автозаправних станціях;
- у разі встановлення суттєвих порушень правил інвентаризації та відповідно до доручень керівника підприємства здійснюють повторні суцільні інвентаризації;
- розглядають письмові пояснення матеріально-відповідальних осіб, якими допущені нестачі палива, а також відображають у протоколі засідання інвентаризаційної комісії відомості та причини виникнення нестач, осіб, винних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

в утворенні нестач, якщо вони встановлені, та приймають рішення щодо джерела відшкодування.

Не дозволяється проведення інвентаризації складом інвентаризаційної комісії менше трьох фахівців.

Особи, відповідальні за збереження палива, до початку інвентаризації заповнюють книги обліку нафти та нафтопродуктів за марками і видами, складають звіт руху нафти та/або нафтопродуктів за марками і видами; надають розписку про те, що всі прибуткові та видаткові документи на товарно-матеріальні цінності здані до бухгалтерської служби, паливо, що надійшло – оприбутковане, а те, що відпущене – списане.

Під час проведення інвентаризації палива необхідно:

- перевірити наявність готівки, талонів, торгових карток і відомостей на автозаправних станціях;
- визначити придатність до застосування резервуарів та градууювальник таблиць. Резервуари повинні бути повірені або пройти державну метрологічну атестацію;
- визначити об'єм і масу палива за марками й видами в резервуарах та залізничних цистернах [2].

Результати вимірювань у резервуарах інвентаризаційною комісією заносяться до журналу реєстрації проведення вимірювань нафтопродуктів (нафти) у резервуарах за формою № 7-НП, а також до акта вимірювання нафтопродуктів (нафти) у резервуарах за формою № 3-НП.

Нестача нафти і нафтопродуктів, яка за сумою перевищує норми природних втрат та границі відносної похибки методу вимірювання маси згідно з ГОСТ 26976, відшкодовується матеріально-відповідальною особою в розмірі збитків, розрахованих, виходячи з останньої ціни реалізації з ПДВ. В окремих випадках в нестачі палива винен водій, табл. 1.

Таблиця 1

Відображення результатів інвентаризації палива в обліку

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
Витрата палива з урахуванням затверджених норм			
Списано паливо в межах затверджених норм	23, 91, 92, 93	203	6000,00
Списано понаднормову витрату палива	947	203	600,00
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ у зв'язку з перевищенням норм списання палива	947	641	120,00
Визнання та відшкодування нестачі палива водієм			
Списано втрати палива	947	203	1000,00
Нараховано дохід від компенсації збитків	375	746	1200,00
Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	746	641	200,00
Утримано суму нестачі із заробітної плати водія	661	375	1200,00

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Надлишки, які перевищують похибку вимірювання, оприбутковуються за складським і бухгалтерським обліком за ціною останнього надходження.

У разі, якщо винних осіб не встановлено, вартість нестач відносять на збитки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02 вересня 2014 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 20.03.2020).

2. Про затвердження інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України: Наказ Міністерства палива та енергетики України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики № 281/171/578/155 від 20 травня 2008 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 20.03.2020).

Лебедин Ю. Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр, спеціальність 071 Облік і оподаткування, Науковий керівник – **Ходаківська Л. О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ЄСВ У РІЗНИХ СИТУАЦІЯХ

Система загальнообов'язкового державного соціального страхування відіграє основну роль у фінансуванні соціальної сфери будь-якої країни. В Україні, починаючи з 2011 року, з метою нагромадження коштів для соціального страхування громадян, з роботодавців стягується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за основною ставкою 22 %, а для працюючих інвалідів – 8,41 %.

Питаннями у сфері нарахування та сплати ЄСВ на законодавчому рівні займається держава, про що свідчить значна кількість прийнятих нормативних документів. Правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку ЄСВ, умови, порядок його нарахування і сплати, повноваження органу, що здійснює його збір та ведення обліку регулюються Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року № 2464-VI [5].

Проблемам у сфері соціального страхування присвячено роботи вітчизняних і зарубіжних науковців: Л. І. Василенко, Н. М. Зайчук, М. М. Папієва, Н. В. Шаманської, С. І. Юрій та ін. Проте, деякі аспекти тематики потребують більш ґрунтовного висвітлення.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

У зв'язку з постійними змінами у законодавстві стосовно порядку нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування постають питання особливостей відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском.

Синтетичний облік розрахунків за єдиним соціальним внеском відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 року № 291 [3] ведеться на субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування».

За кредитом субрахунку відображаються нараховані зобов'язання за страхуванням, а також одержані від органів страхування кошти, за дебетом – погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві.

Відповідно до законодавства сплата єдиного соціального внеску є обов'язком роботодавця – фізичної, або юридичної особи, що виплачує гонорари, зарплати, лікарняні, допомогу по догляду за дитиною тощо.

Також, ЄСВ повинні сплачувати:

- фізичні особи-підприємці;
- громадяни, які отримують дохід від незалежної професійної діяльності (артистичної, освітньої, адвокатської тощо), але не є ФОП, або працівниками за наймом;
- члени фермерського господарства, які не підлягають іншим видам страхування.

Фонд оплати праці, на який нараховується ЄСВ, включає:

- гонорар за цивільно-правовим договором;
- заробітна плата;
- надбавки, премії, компенсації;
- допомога з тимчасової втрати працездатності [4].

Мінімальна база ЄСВ, яка нараховується за працівника кожного місяця, складає не менше, ніж 22 % від мінімальної заробітної плати, і у 2020 році становить 1039,06 грн.

Таким чином, якщо заробітна плата за місяць у працівника менша за мінімальну заробітну плату (4723 грн у 2020 році), то потрібно зробити донарахування ЄСВ до мінімального рівня. Така ситуація може виникати, коли працівник знаходиться на лікарняному, або у відпустці без збереження заробітної плати.

Коли сума сплачених внесків менша за мінімальний рівень, то страховий стаж буде зараховано пропорційно сплаченим внескам. У разі несплати страхових внесків, такі періоди не враховуються до страхового стажу, що, в подальшому, може вплинути на визначення права на пенсію за віком та розмір майбутньої виплати [2].

Якщо фізична особа виконує роботи (надає послуги) за договором

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

цивільно-правового характеру та отримує за це винагороду, розмір якої не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який здійснюється нарахування, ЄСВ нараховується на фактичну суму винагороди, незалежно від її суми. ЄСВ по договору цивільно-правового характеру за роботи (послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, нараховується шляхом ділення доходу на кількість місяців, за які він нарахований [1].

При нарахуванні ЄСВ на суми лікарняних, відпускних, період яких перевищує один місяць, застосування максимальної величини здійснюється окремо за кожний місяць. Таким чином, в обліковій практиці виникають ситуації, які потребують окремого відображення на окремих субрахунках.

Виходячи з цього, пропонуємо доповнити робочий план рахунків підприємства субрахунками:

- 6511 «Єдиний соціальний внесок на заробітну плату»;
- 6512 «Єдиний соціальний внесок на винагороду за договором ЦПХ»;
- 6513 «Єдиний соціальний внесок на допомогу по тимчасовій непрацездатності»;
- 6514 «Єдиний соціальний внесок на додаткову базу оподаткування».

Дана інформація допоможе при складанні таблиці 1 Звіту про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Оскільки, на підприємствах ЄСВ нараховується як за основною ставкою 22 %, так і за зниженою ставкою 8,41 % (для працюючих інвалідів), доцільним буде введення окремих аналітичних рахунків ЄСВ для обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском за основною ставкою та зниженою ставкою на доходи працюючих інвалідів.

Сплата ЄСВ проводиться в день виплати заробітної плати. Граничний термін – 20-е число місяця, що йде за розрахунковим.

Зазначені пропозиції дозволять уникнути помилок при веденні бухгалтерського обліку, забезпечать об'єктивну всебічну інформацію для прийняття управлінських рішень керівництву щодо ефективності праці, прийняття стимулюючої політики та іншого покращення, як роботи працівників, так і всього підприємства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К., Юрченко О. Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: особливості відображення нарахувань у звітності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 10. С. 33-40. URL: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/20554> (дата звернення: 22.02.2020).
2. Онищенко В. Нарахування на фонд оплати праці. *Головбух*. 2018. № 16.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7226-narahuvannya-na-fond-oplati-prats>
(дата звернення: 12.03.2020).

3. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 27.01.2020).

4. Інструкція зі статистики заробітної плати: Наказ Державного комітету статистики України від 13 січня 2004 р. № 5 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04> (дата звернення: 18.02.2020).

5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08 липня 2010 р. № 2464-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення: 25.02.2020).

Лукова О.С., аспірантка¹
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

**ОБЛІКОВА ФІКСАЦІЯ ПОЗИК ВІД/ДЛЯ ЗАСНОВНИКІВ ЯК
ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

Намагаючись гармонізувати національне нормативно-правове поле бухгалтерського обліку з міжнародними правилами, вітчизняний регулятор в особі Міністерства фінансів України своїм Наказом «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 16.09.2019 р. № 379 (Наказ № 379) визначив нові правила оцінки довгострокових зобов'язань та довгострокової дебіторської заборгованості. Ці правила запрацювали 29 жовтня 2019 року і викликали хвилю занепокоєння і стурбованості серед практикуючих бухгалтерів, консультантів та навіть науковців.

Причина вищевикладеного полягає в тому, що Наказ № 379 вводить вимогу оцінки довгострокових зобов'язань і довгострокової дебіторської заборгованості на дату балансу за теперішньою вартістю. При цьому залишаються поза увагою такі моменти, як методика розрахунку теперішньої вартості, підстави для обрання та обґрунтування ставки дисконту, інтерпретація змін (зміна облікової політики чи все ж облікових оцінок), облікове відображення амортизації дисконту, наявність (відсутність) фінансових доходів (витрат) від визначення теперішньої вартості позик отриманих від засновників (виданих їм) та ін. Детальніше зупинимося на останньому.

¹ Науковий керівник - Попко Є.Ю., к.е.н., с.н.с. відділу обліку та оподаткування ННЦ «Інститут аграрної економіки»

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Відповідно до міжнародних і національних стандартів позикові відносини належать до фінансових інструментів. Мова йде про фінансове зобов'язання (контрактне зобов'язання передати грошові кошти чи інший фінансовий актив іншому підприємству (п. 4 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»)) та фінансовий актив (контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства (п. 4 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»)).

Бухгалтер сільськогосподарського підприємства, яке залучає позикові кошти, керується П(С)БО 11 «Зобов'язання» і включає суму отриманої позики до складу своїх зобов'язань. Позикодавець при обліковому відображенні наданої позики використовує норми П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» і фіксує її у складі дебіторської заборгованості.

Отже, якщо строк погашення позики (виданої засновнику чи отриманої від нього) перевищує 12 місяців, то її на дату балансу слід обліковувати за теперішньою вартістю. При цьому не важливо, хто є засновником – юридична чи фізична особа, адже ні П(С)БО 10, ні П(С)БО 11 виключень щодо дисконтування довгострокової заборгованості фізичної особи (чи перед нею) не містять.

Водночас, відображення в обліку дисконтування виданої позики засновнику (отриманої від нього) має особливості, обумовлені вимогами п. 3 розділу 1 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і п. 6 П(С)БО 16 «Витрати». А саме: доходи та витрати не виникають від операцій із власниками (засновниками) підприємства. Такі операції обліковуються, зазвичай, через зміни у власному капіталі (наприклад, субрахунок 425 «Інший додатковий капітал»).

Однак в ситуації дисконтування виданої позики засновнику використання субрахунку 425 «Інший додатковий капітал» не логічне з двох причин:

1) не можливо зменшити додатковий капітал (дебетувати субрахунок 425), якщо його немає у складі власного капіталу підприємства (сальдо субрахунку дорівнює нулю);

2) Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 не передбачає кореспондування рахунку 42 «Додатковий капітал» за дебетом чи за кредитом з рахунком 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи».

Оскільки на сьогодні відсутня практика застосування описаних вище норм, до появи офіційних роз'яснень від Міністерства фінансів України при нарахуванні дисконту за виданою засновнику позицією та його амортизації доцільно використовувати бухгалтерські проведення, які використовуються для облікового відображення виданих позик іншим фізичним чи юридичним

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

особам-незасновникам підприємства.

Що стосується дисконтування отриманої від засновника позики, то маємо ситуацію дещо іншу, ніж при її видачі. Оскільки позика отримана від засновника, то, як зазначено вище, дохід від визначення її теперішньої вартості не виникає.

Сума дисконту в цьому випадку має обліковуватися не в складі доходу, а фіксуватися як збільшення власного капіталу (кредит субрахунку 425 «Інший додатковий капітал»).

Що стосується амортизації дисконту, то можливі два варіанти його нарахування та відображення:

1) амортизація дисконту відображається як зменшення власного капіталу, оскільки вона є наслідком операції з власником;

2) амортизація дисконту не прирівнюється до вилучення капіталу, а відображається у витратах звітного періоду. Адже витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені (п. 6 П(С)БО 16 «Витрати»).

До моменту чіткого визначення Міністерством фінансів України доцільності використання якогось із вищевказаних способів обліку можливим є використання будь-якого з них. При цьому бухгалтерам доведеться спиратися виключно на власне професійне судження, яке може бути підкріплене, наприклад, думкою аудиторів такого підприємства та зафіксоване в його Положенні про облікову політику.

Луценко Я.Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Ходаківська Л.О.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ВПЛИВ МСБО НА ОПТИМІЗАЦІЮ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Необхідність створення резервів обумовлена одним із принципів ведення бухгалтерського обліку, а саме розмежування доходів і витрат між звітними періодами. При цьому якщо резерви не створюються, то це розцінюється як порушення встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку [5].

Процес здійснення розрахунків в ході діяльності вітчизняних підприємств нерозривно пов'язаний з виникненням деяких проблем. Нажаль, не всі контрагенти є платоспроможними, а відповідно і не всі вчасно розраховуються

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

за своїми боргами, або ж, якщо і погашають, то тільки частину заборгованості.

Успішний досвід західних країн свідчить, що дебіторська заборгованість у їхніх активах становить 25-30 %. Невисокий відсоток українських фірм та компаній можуть показати такий показник в своїх балансах, реальний розмір дебіторської заборгованості на більшості українських підприємств становить від 40 до 60 % у їхніх активах. Така ситуація свідчить про те, що необхідним є здійснення ефективного управління дебіторською заборгованістю, що є неможливим без створення резервів сумнівної заборгованості [1].

Головне інформаційне джерело у питаннях створення й обліку резерву сумнівних боргів є П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». В п. 2 і п. 7 цього стандарту, зазначено, що створювати резерв сумнівних боргів зобов'язані практично всі підприємства, звичайно ж, якщо в них у обліку значиться поточна дебіторська заборгованість [4].

Відповідно до п. 8 розділу I П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» окремі суб'єкти малого підприємництва можуть не створювати забезпечення наступних витрат і платежів, а визнають відповідні витрати у періоді їх фактичного понесення [5].

Резерв сумнівних боргів – це сума, яка визначається оціночним шляхом на підставі аналізу дебіторської заборгованості підприємства та зменшує вартість дебіторської заборгованості в балансі. Тобто, відбувається:

- зменшення суми поточної дебіторської заборгованості по товарам, роботам, послугам у балансі. Це так звана «чиста реалізаційна вартість» (пп. 4, 7 П(С)БО 10);
- збільшуються витрати і зменшується прибуток. Зростають інші операційні витрати, а у підприємств, які ведуть облік за МСФЗ – витрати на збут.

Якщо дебіторська заборгованість у подальшому з сумнівної перетворюється на безнадійну, то вона списується за рахунок уже створеного резерву, а уже якщо його не вистачає, – то відноситься на витрати підприємства таким чином, якби резерву не було (п. 11 П(С)БО 10) [2].

Як впливає з п. 7 П(С)БО 10 резерв сумнівних боргів створюють щодо поточної дебіторської заборгованості, яка відповідає декільком вимогам, а саме:

- є фінансовим активом, тобто контрактом (п. 4 П(С)БО 13);
- не придбана підприємством і не призначена для продажу;
- не вважається безнадійною, а є сумивною, тобто такою, щодо якої існує невпевненість у її погашенні (п. 4 П(С)БО 10) [4].

Серед загальних правил бухгалтерського обліку резерву сумнівних боргів, також можна виділити:

- резерв сумнівних боргів в балансі нараховується на кожен дату балансу (п. 7 П(С)БО 10) та обліковується на субрахунку 38 «Резерв сумнівних боргів»;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

– якщо дебіторська заборгованість визначена в іноземній валюті, то резерв сумнівною заборгованості по ній також є монетарною статтею та перераховується на кожну дату балансу з урахуванням курсу НБУ, який діє на цю дату. Як наслідок, виникають курсові різниці (п. 7, п. 8 П(С)БО 21);

– якщо на дату балансу нова оцінка резерву сумнівних боргів відрізняється від попередньої, то відбувається його коригування в бік збільшення чи зменшення за рахунок інших операційних витрат (доходів).

Метод нарахування резерву сумнівних боргів та строк прострочення оплати по завершенню якого дебіторська заборгованість вважається сумнівною обов'язково треба зазначити в наказі про облікову політику [2].

Ключовими питаннями при управлінні резервами сумнівних боргів являються, по-перше, характеристика дебіторської заборгованості, на яку має бути нарахований резерв, по-друге, метод визначення суми резерву сумнівних боргів, по-третє, відповідність бухгалтерського і податкового обліку при нарахуванні витрат на створення резерву сумнівних боргів, по-четверте, принципи відображення у фінансовій звітності резерву сумнівних боргів, особливості розкриття приміток щодо дебіторської заборгованості і, по-п'яте, ключові аспекти використання резерву сумнівних боргів при списанні безнадійної заборгованості.

Порівнюючи ПСБО і МСФЗ варто відзначити, що облік дебіторської заборгованості в Україні чітко регулюється П(С)БО. У МСФЗ зазначені лише загальні правила класифікації, оцінки та визнання дебіторської заборгованості, загальні принципи нарахування і обліку резерву сумнівних боргів, проте не відображена конкретизація цих аспектів. З одного боку це слабо регулює діяльність бізнесу, однак з іншого дає великий простір для самостійного розвитку, підіймає ступінь лояльності до органів влади.

Відмінності між вітчизняним і зарубіжним обліком полягають майже у всіх головних аспектах. Так, в Україні величина резерву сумнівних боргів визначається із розрахунку абсолютної суми сумнівної заборгованості або з використанням коефіцієнта сумнівності. У міжнародній практиці, крім того – ще й у відсотковому відношенні від виручки при можливому розподілі дебіторів на кілька груп та інших способах. У Примітках до фінансової звітності уряд України вимагає наводити і метод визначення величини резерву сумнівних боргів, і суми поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі класифікації заборгованості за строками непогашення, і залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної дебіторської заборгованості, його утворення та використання в звітному періоді. Тоді як МСФЗ від суб'єкта господарювання вимагає розкривати аналіз фінансових активів за класом фінансового активу у більш вільній формі [1].

В дослідженні Крута Л. С., виходячи з осмислення нагальних проблем в національній системі обліку та реальних можливостей імплементації

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

міжнародної практики, сформовано ряд пропозицій оптимізації:

- 1) гармонізувати термінологію в українських нормативно-правових актах, беручи за основу трактування МСФЗ;
- 2) до розрахунку резерву сумнівних боргів включати всі вагомні види дебіторської заборгованості, на які теоретично можливо нараховувати резерв;
- 3) дозволити підприємцям самостійно обирати будь-який логічно-обґрунтований метод нарахування резерву сумнівних боргів, включаючи ті, які поширені у світовій спільноті;
- 4) узгодити податковий і бухгалтерський облік шляхом списування на фінансовий результат до оподаткування всієї суми нарахованого резерву;
- 5) у фінансовій звітності відображати метод нарахування резерву сумнівних боргів та аналіз дебіторської заборгованості на предмет її погашення (спосіб проведення аналізу дозволити регламентувати на рівні підприємства) [1].

Таким чином, провівши оптимізацію системи обліку резерву сумнівних боргів запропонованими шляхами, очікуються суттєві покращення як в середовищі окремо взятого підприємства, так і в економічній кон'юнктурі країни.

Список використаних джерел:

1. Крута Л. С. Оптимізація обліку резерву сумнівних боргів за допомогою міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Відкрита Міжнар. інтернет-конфер. «МСФЗ: дослідження, наука, практика, імплементація»* : веб-сайт : URL: <http://konf.amsfo.com.ua/optimizaciya-obliku-rezervu-sumnivnix-borgiv-za-dopomogoyu-mizhnarodnix-standartiv-finansovo%D1%97-zvitnosti-v-ukra%D1%97ni/>.
2. Онищенко В. Створення резерву сумнівних боргів 2019. *Головбух*. 2019. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7246-rezerv-sumnivnih-borgiv>.
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : затв. наказом М-ва фінансів України від 25 лют. 2000 р. № 39. *Офіційний вісник України*. 2000 р. № 11. С. 296.
4. Свиріденко А. «Сумнівний» резерв: розвіюємо всі сумніви. *Податки та бухгалтерський облік*. 2018. № 80. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/october/issue-80/article-39725.html>
5. Створення резервів: облік та використання. *Вісник. Офіційно про податки*. 2017. № 46 (950). URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100006548-ctvorennya-rezerviv-oblik-ta-vikoristannya>.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Людвенко Д.В., докторант
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

**ФІЗІОКРАТИЧНА ДОКТРИНА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ТВАРИННИЦТВА**

Вперше про сучасну фізіократичну доктрину бухгалтерського обліку в сільському господарстві заявила наукова школа обліку в аграрній галузі ННЦ «Інститут аграрної економіки» в кінці минулого століття.

В інституціональній теорії бухгалтерського обліку, котра напрацьована цією школою, йдеться про те, що теорія фізичної економії стала основою розбудови обліку як важливої складової всіх рівнів управління. «Економічна таблиця» Ф. Кене, яка використовувалася для державного управління Францією у 18 ст., мала бухгалтерське джерело наповнення з фізіократичними основами облікової оцінки, виділенням об'єктів обліку, пріоритетності у звітності. З часом під впливом розвитку фінансово-промислових секторів економіки фізіократична основа бухгалтерського ремесла втратила свою першість. І от тепер при глобальному запровадженні політики сталого розвитку очевидними є переваги саме фізіократичної основи обліково-інформаційного забезпечення соціальних, економічних та інших сучасних вимог.

Справедливість вищезазначеної тези засвідчують наші дослідження фізіократичних основ бухгалтерського обліку в тваринництві. Так, у 18 ст. основна увага в теорії і практиці приділялася об'єктам обліку тваринництва та їхній оцінці. Уже в 19 ст. – собівартості й калькулюванню, а згодом – аналізу й вимогам забезпечення національних рахунків. 20 ст. характеризується увагою до показників фінансової звітності, перенесенню значної кількості бухгалтерських процедур управлінського обліку. У кінці минулого століття стають очевидними проблеми фетишизації міжнародних стандартів фінансової звітності і бухгалтерського обліку, що спричинило відновленню фізіократичної методології обліку в галузевих стандартах, зокрема МСБО 41 «Сільське господарство». Ще більш очевидно роль цієї методології спостерігається у теперішніх дискусіях з приводу визначення справедливої вартості активів тваринництва, місце у цьому бюджетних дотацій. Спостерігається наукове переосмислення облікової цінності побічної продукції в тваринництві в світлі екологічних й енергетичних проблем.

Важливість і переваги фізіократичної облікової методології стає ще більше очевидною з запровадженням на вимоги політики сталого розвитку інтегрованої звітності, виділенню в бухгалтерському обліку тваринництва сучасних об'єктів обмежених ресурсів (вода, корми та ін.), «приросту енергії» (біогаз, нові види білка тваринного походження) тощо. Окремою темою в цьому є облікове забезпечення політики зайнятості сільського населення,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

відновлення спрощеного обліку тваринництва у малих формах господарювання. Проведені дослідження засвідчують необхідність при існуючому тренді імплементації в національні системи обліку МСФЗ, зосереджувати зусилля також на фізіократичних основах фундаментальних і прикладних розробок в бухгалтерському обліку тваринництва. Доцільним є започаткування новітнього етапу розбудови бухгалтерського обліку в тваринництві, особливістю якого мають стати об'єкти не тільки екологічної та соціальної відповідальності, а й формування нової методології ідентифікації й оцінки невідновлювальних ресурсів, так званих об'єктів «приросту енергії» і формування доданої вартості.

Микульський В.С., аспірант
Науковий керівник - **Бездушна Ю.С.**, к.е.н., с.н.с.,
завідувач відділу обліку та оподаткування,
Національний Науковий Центр «Інститут аграрної економіки»

**ПЕРЕВАГИ І ПЕРСПЕКТИВИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ
У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

У сільськогосподарських галузях, на яких найбільше відчутно нестачу висококваліфікованої робочої сили, є досить висока потреба у частковій або повній автоматизації діяльності, яка у сучасних умовах є невід'ємною частиною зростання конкурентної переваги підприємства, адже вона дозволить досить успішно конкурувати з іншими «гравцями» як на вітчизняному так і на світовому ринку. Проте не зважаючи на готовність використання усіх переваг диджиталізації на підприємстві, є декілька перепон, які ускладнюють цю можливість – відсутність доступного за ціною політикою програмного забезпечення та устаткування, низький рівень обізнаності бухгалтерів у питаннях сучасних інформаційних технологій.

Яким чином автоматизація здатна полегшити процеси, які відбуваються у сільському господарстві? Для того, щоб дати відповідь на це питання необхідно розглянути переваги, які дає нам диджиталізація у цілому та автоматизація як одна із її гілок/витоків:

№	Переваги	Зміст переваг
1	Велика продуктивність	Автоматизація виробництва здатна збільшити у декілька разів (2-3) обсяги виробництва порівняно з підприємствами, які використовують тільки кілька систем автоматизації. Навіть обладнання може часто працювати протягом більш тривалого часу з відносно незначним зовнішнім контролем або технічним обслуговуванням.
2	Зниження витрат	За рахунок автоматизації складні процеси з виготовлення виробів можуть бути спрощені аж до виробництва

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

№	Переваги	Зміст переваг
		найменших деталей. Програми для автоматизації можна оновлювати безперервно, до тих пір, поки вони будуть залишатися ефективними і знижувати витрати виробництва за рахунок оптимізації енерговитрат і використання мало забруднюючих технологій.
3	Техніка безпеки на робочому місці	Після впровадження автоматизації працівники підприємств можуть не турбуватися про виконання найнебезпечніших і трудомістких робіт. автоматизація таких процесів зменшує кількість нещасних випадків і допомагає працівникам підтримувати здоров'я протягом тривалого часу.
4	Зміна пріоритетів	Працівники можуть зосередитися на більш важливих завданнях, які задіють їх знання та вміння повною мірою.

Таким чином полегшити ведення бухгалтерського обліку дозволяють спеціальні автоматизовані системи, над якими щодня працюють як вітчизняні, так і міжнародні компанії, користуючись напрацюваннями попередніх розробників та послугами людей компетентних у бухгалтерському обліку. Їх сумісна співпраця сприяє швидкому й ефективному створенню нового та розвинутого програмного забезпечення, яке враховує усі потреби підприємств та працівників бухгалтерської служби, полегшуючи ведення бухгалтерського обліку та підвищуючи рівень автоматизації його процесів. Усе це зменшує навантаження на працівників облікової служби, збільшує швидкість обробки та передачі даних, дозволяє керівництву отримувати оперативну інформацію про функціонування підприємства, та сприяє прийняттю правильних управлінських рішень, що у свою чергу є безумовним фактором зростання фінансових вигід.

Маючи на меті збільшення прибутку та оптимізація витрат, керівник найбільше зацікавлений у зростанні ефективності управління та ведення господарської діяльності підприємства. Кажучи про ефективність управління та ведення господарської діяльності ми маємо на увазі наступне:

- збільшення показників отриманої готової продукції;
- мінімізацію витрат;
- комфортне ведення обліку на підприємстві;
- оптимальне навантаження потужностей виробництва.

Ефективне управління підприємством полягає в умінні здійснювати аналіз отриманої інформації про господарську діяльність та приймати якісні управлінські рішення, опираючись на зібрану інформацію та проведений аналіз. Підвищити якість аналізу економічних показників сільськогосподарського підприємства можна, і це здійснюється саме завдяки його автоматизації та впровадженню сучасних інформаційних систем.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Нездойминога О. Є., к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ВПЛИВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Головне завдання управлінського обліку – надання користувачам (в першу чергу керівництву підприємства) необхідної облікової інформації, яка забезпечить прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо розвитку та ефективного функціонування підприємства. Управлінський облік є необхідним складником процесу управління підприємством, бо дозволяє оптимізувати використання ресурсів підприємства; здійснювати якісну оцінку ефективності діяльності; контролювати стан поточної та визначити стратегію майбутньої діяльності [1].

В загальному система управлінського обліку може бути представлена таким чином (рис. 1).

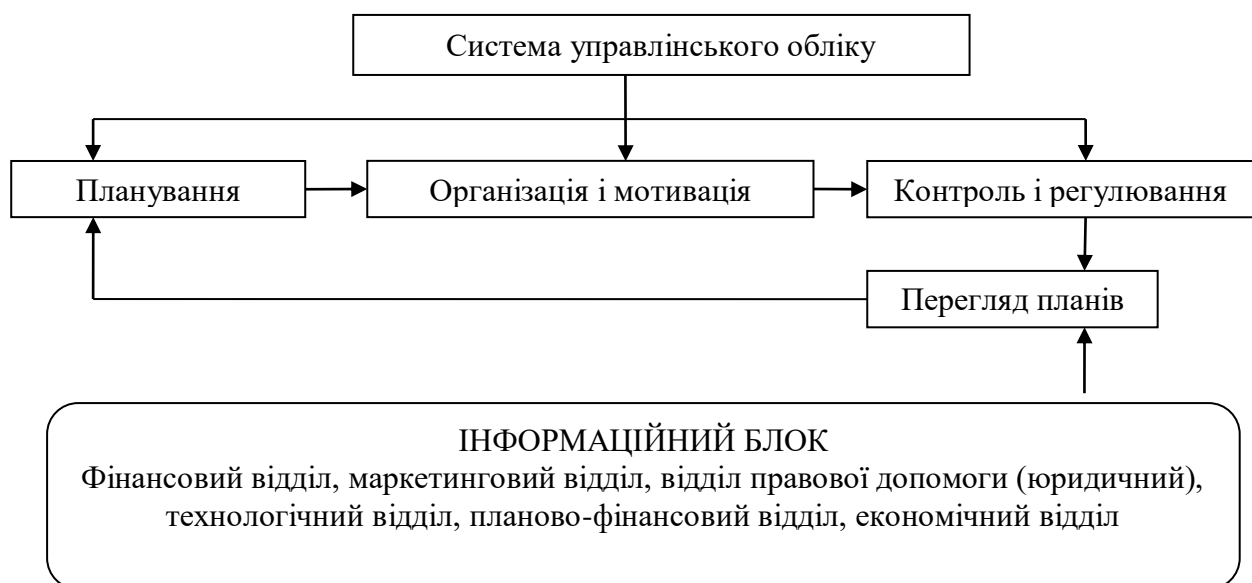

Рис. 1. Схема функціонування системи управлінського обліку підприємства

Формування управлінської інформації залежить від специфіки та сфери діяльності підприємства. При цьому важливо дотримуватись взаємної координації між окремими підрозділами підприємства в наданні керівництву внутрішньої управлінської інформації. При цьому має бути сформований:

- механізм планування діяльності, що дозволяє проводити попередній порівняльний аналіз прийнятих рішень, розраховувати планові, економічно виправдані (відповідно до внутрішніх нормами і нормативами підприємства) показники витрат, прогнозувати результати діяльності і обґрунтовувати перспективні рішення, проводити аналіз відхилень фактичних показників від

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

планових і виявляти їх причин;

- система обліку витрат;
- механізм складання та подання внутрішньої управлінської звітності;
- механізм аналізу отриманої інформації з метою прийняття управлінських рішень, що можуть бути пов'язані з питаннями формування виробничої програми, ціноутворення, оцінки інвестиційних проектів [2].

Слід відмітити, що в процесі калькулювання собівартості та оцінки продукції витрати можуть бути розділені на змінні, постійні, прямі та непрямі. В даному аспекті облік витрат використовується для визначення та ідентифікації таких витрат.

Накладні витрати розподіляються для оцінки затрат, пов'язаних з виробництвом товарів. Накладні витрати можуть бути розподілені на підставі кількості виробленої продукції, чи інших факторів діяльності, пов'язаних з виробництвом.

Бухгалтери, що ведуть управлінський облік проводять аналіз грошових потоків, щоб визначити вплив рішень щодо обігу коштів на загальні бізнес-рішення, що приймає керівництво підприємства. Облік методом нарахування забезпечує більш точне уявлення про фінансовий стан підприємства. Наприклад, у випадку прийняття рішення про можливість купівлі автомобіля для компанії, необхідно враховувати результати аналізу руху грошових коштів, що дасть уявлення про реальну можливість здійснення такої операції, або можливості отримання кредиту для купівлі.

Розрахунок оборотності запасів може допомогти підприємству приймати більше обґрунтовані рішення щодо цін, виробництва, маркетингової стратегії придбання нових запасів. Бухгалтер з управлінського обліку може визначити балансову вартість запасів і тим самим дати необхідну інформацію керівництву щодо можливості збільшення об'єму запасів, чи їх зниження для подальшого забезпечення підвищення ефективності їх використання та можливості зниження витрат на зберігання.

Управлінський облік може також включати аналіз обмежень всередині виробничої лінії чи процесу продажу. В такому випадку бухгалтер з управлінського обліку допомагає визначити, де виникають «вузькі місця» й розрахувати вплив цих обмежень на дохід, прибуток чи грошовий потік підприємства.

Особливий вплив на діяльність підприємства має процес бюджетування і прогнозування, які широко використовуються для вираження планів діяльності. Внутрішня управлінська звітність, що формується на підприємстві дозволяє виявити позитивні та негативні зміни в показниках бюджету та внести зміни на майбутнє знову є такі задля підвищення ефективності діяльності в цілому.

Таким чином, можна зробити висновок, що якісне ведення управлінського обліку впливає на різні складові фінансово-господарської та виробничої

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

діяльності підприємства. Він значно збільшує можливості регулювання та планування витрат, доходів, запасів, інших ресурсів, сприяє підвищенню ефективності системи управління в цілому.

Список використаних джерел:

1. Антонова Л. В., Великий Ю. В., Ляховець О. О. Роль управлінського обліку в здійсненні організаційних змін на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2013. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2223>

2. Фоміна О.В. Управлінський облік у торгівлі: монографія. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет. 2016. 468 с.

Остапчук С. М.,

к.е.н., старший науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ

ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Не секрет, що основою успішного розвитку аграрної галузі в Україні є земельний капітал, який представляє собою складову природного капіталу, тобто надані у власність або користування фізичній чи юридичній особі земельні ресурси сільськогосподарського призначення, наділені природною енергією, щодо яких здійснені землепорядкувальні та інші види підготовчих робіт та які будуть використані у виробничому процесі. Використання земельного капіталу сільськогосподарського призначення з метою отримання доходу передбачає прикладення людської праці, ціллю якої є виробництво суспільних благ, зокрема сільськогосподарської продукції.

Отже, в економіко-правовому аспекті земельна ділянка сільськогосподарського призначення стає земельним капіталом сільськогосподарського призначення за умов:

- здійснення землеустрою, землепорядкувальних робіт, реєстрації в земельному кадастрі;
- оформлення прав власності або користування (визначення суб'єкта привласнення доходу від використання земельної ділянки згідно земельного законодавства);
- прикладення людської праці, що в кінцевому результаті спрямована на виробництво суспільних благ.

Завдяки багатогранності ідентифікації земельного капіталу сільськогосподарського призначення як складової соціально-економічних відносин, природного капіталу, активів та капіталу підприємства (тобто капіталу підприємства в економічному аспекті, а не в бухгалтерському), в бухгалтерському обліку він може відобразитися в якості основного засобу,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

нематеріального активу, специфічного біологічного активу.

Зокрема, землі сільськогосподарського призначення на правах власності (власний земельний капітал) при умові, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від їх використання та їхня вартість може бути достовірно визначена, відображаються у складі основних засобів. Щодо земельних ділянок, залучених на правах користування (залучений земельний капітал), за відповідних умов існує можливість відображення прав користування землею у складі нематеріальних активів підприємства.

Як складова природного капіталу земельний капітал сільськогосподарського призначення є специфічним біологічним активом, який повинен відображатися у складі біологічних активів завдяки своїм біоенергетичним характеристикам.

В соціально-економічному аспекті земельний капітал сільськогосподарського призначення виступає:

- основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави та є об'єктом права власності Українського народу;
- природним ресурсом сільських територій, який в сукупності з біологічними активами рослинництва і тваринництва є незамінним в сільському господарстві;
- джерелом доходу для селян, які самостійно обробляють земельні ділянки або здають їх в оренду. При здачі в оренду земельну ренту отримує орендар, частину якої у формі орендної плати він передає власнику землі.

Земельний капітал сільськогосподарського призначення виділяється в особливу складову соціально-економічних відносин через специфіку землі як унікального об'єкта загальних багатоцільових інтересів [1, с. 41]. Конфлікт цих інтересів яскраво видно сьогодні в українському суспільстві, на прикладі баталій довкола закону про ринок землі.

З метою згладжування подібних конфліктів держава, використовуючи інструменти нормативно-правового регулювання, бере участь у розподілі, перерозподілі, використанні й відновленні земельних ресурсів. Невід'ємним інструментом цього процесу є загальнодержавний облік кількісних та якісних характеристик земель сільськогосподарського призначення. Так, статтею 203 Земельного кодексу України передбачено ведення обліку кількості та якості земель. Облік кількості земель відображає відомості, які характеризують кожен земельну ділянку за площею та складом угідь. Облік якості земель відображає відомості, які характеризують земельні угіддя за природними властивостями та набутими властивостями, що впливають на їх родючість, а також за ступенем забрудненості ґрунтів [2].

Зазначені вище положення Земельного кодексу, на нашу думку, чітко вказують на те, що земельний капітал як об'єкт бухгалтерського не достатньо

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

лише оцінити у грошовому виразі, щоб поставити на баланс, більш важливо відображати саме якісні зміни, що супроводжують використання земельного капіталу у виробництві суспільних благ. В цьому випадку, як було доведено раніше на прикладі обліку природних ресурсів, пріоритетним є не грошовий вимірник, а натуральний [3]. Виявлена нами специфіка земельного капіталу вимагає застосування саме такого підходу.

Таким чином, правильне розуміння економіко-правової сутності земельного капіталу сільськогосподарського призначення дозволяє здійснити повноцінну його ідентифікацію як об'єкта бухгалтерського обліку, що впливає на ефективність інформаційного забезпечення управління використанням земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел:

1. Третяк А. М. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2011. 520 с.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
3. Остапчук С. М., Царук Н. Г. Облік водних, земельних та біологічних активів в контексті управління сталим розвитком: вибір пріоритетного вимірника. *Облік і фінанси*. 2019. № 2(84). С. 36-47.

Павликієвська В.В., здобувач вищої освіти – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник - **Лопатовська О.О.**,
викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький

**АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
ПІДПРИЄМСТВА**

Господарську діяльність підприємств неможливо уявити без матеріально-технічної бази, основною складовою якої є основні засоби. Одним із основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та неупередженої інформації щодо них. Однак інформація, що міститься у фінансовій звітності відносно основних засобів, не завжди є такою через недосконалість вітчизняного законодавства та постійні зміни в ньому, тому основні засоби потребують подальшого дослідження.

Дослідження питань щодо удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів ведуться постійно як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема, ці питання висвітлені у працях С.Ф. Голова, В.В. Сопка, Ф.Ф. Бутинця, А.В. Максименка, О.Бондара, І. Павлюка, Р.Л

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Хом'яка та ін.

Однак низка питань таких як: оптимізація форм первинної документації, визначення справедливої і переоціненої вартості, удосконалення обліку ремонту основних засобів, наближення вітчизняного обліку до міжнародних стандартів, утворення єдиної інформаційної системи, залишаються актуальними і потребують подальших досліджень. Адже в обліку основних засобів є проблеми, що негативно впливають на процес управління виробництвом, знижуючи ефективність їх використання (рис. 1).

Інформаційною основою усіх облікових процедур є облікова інформація, що відображається у первинних документах. А від правильності документального оформлення руху даних активів залежить весь подальший процес обліку основних засобів та забезпечення оперативною інформацією усіх суб'єктів управління, а також – підготовка інформативної фінансової звітності для зацікавлених користувачів.

Рух основних засобів на підприємствах оформляють за допомогою типових форм первинної облікової документації, затверджених наказом Держкомстату України від 29.12.1995 р. № 352. Проте, варто відмітити, що з того часу порядок обліку основних засобів змінювався декілька разів, і то кардинально, а типові форми, які не можна назвати універсальними, залишалися незмінними. Згідно вимог П(С)БО 7 «Основні засобів» та Податкового кодексу України, деякі реквізити документів вказаних типових форм застарілі і втратили своє значення, а окремі операції не знайшли документального підтвердження.

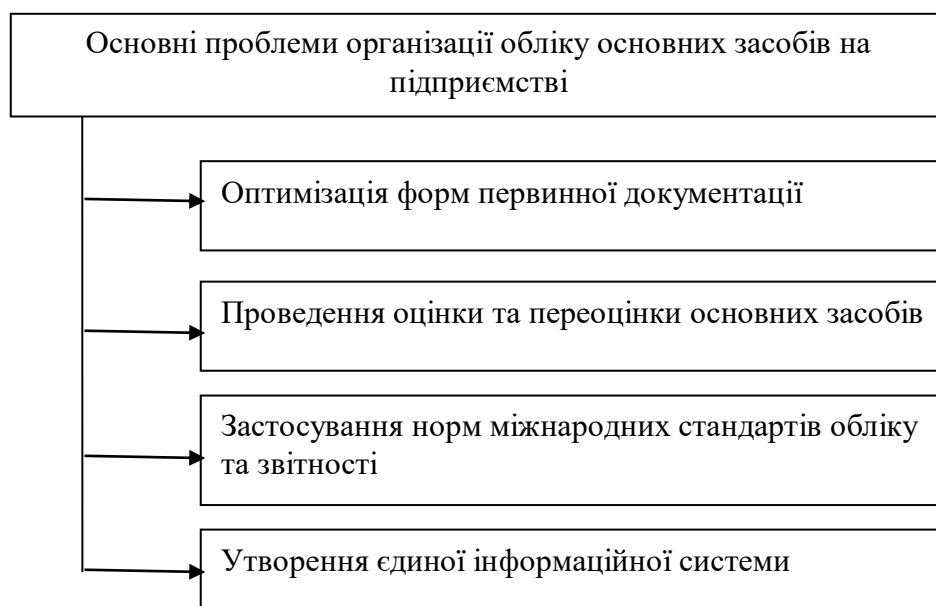

Рис. 1. Основні проблеми організації обліку основних засобів на підприємстві

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Не вирішує даного питання і Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [4], оскільки він не встановлює жодних особливих вимог щодо типових форм первинних документів, а лише регламентує обов'язкові для усіх первинних документів реквізити. Також, відповідно до методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561 [1], застосування типових форм первинних документів з руху основних засобів не є обов'язковим. Зважаючи на зазначене, підприємства мають право самостійно розробляти такі форми первинних документів, але така практика не є поширеною, що пояснюється небажанням змін та використанням для ведення обліку прикладного програмного забезпечення, зокрема програми «1С: Бухгалтерія», що і зумовлює подальше використання застарілих форм первинних документів.

У IV кварталі 2016 р. наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 р. № 818 запроваджено новий Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору [5], який суттєво змінив перелік типових форм, що можуть застосовуватися і юридичними особами, створеними відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Затвердження даного документа суттєво підвищує якість документального забезпечення руху основних засобів. Так, наприклад вилучення непотрібних показників зменшить обсяги зайвої роботи облікового апарату та дозволить зосередитись на результативній інформації, що безпосередньо впливає на прийняття управлінських рішень щодо наявності основних засобів та режиму їх використання, тобто підвищить ефективність обліку.

Окремою групою є проблеми складності оцінки основних засобів, які полягають у виборі вартості, за якою слід їх оцінювати.

Згідно норм П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємства можуть використовувати при їх надходженні два види оцінки вартості основних засобів: за первісною або за справедливою вартістю [3].

Традиційним і найбільш методично розробленим способом оцінки в національній обліковій практиці є відображення основних засобів за первісною вартістю, яка складається з фактичних витрат на їх виробництво чи придбання, проте в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може привести до негативних наслідків.

Оцінка за справедливою вартістю теж викликає певні суперечності, оскільки ринкові ціни не можна назвати справедливими, так як вони не можуть бути одночасно справедливими для двох учасників ринку – продавця і покупця. При виборі об'єктивного методу оцінки основних засобів необхідно мати на увазі, що не існує такої оцінки, яка б задовольняла вимоги всіх без винятку користувачів фінансової звітності. Тому варто шукати альтернативний варіант.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Що стосується питань переоцінки основних засобів, вважаємо суперечливим твердження пункту 16 П(С)БО 7 про те, що при проведенні переоцінки об'єкта основних засобів потрібно переоцінювати всю групу однорідних об'єктів основних засобів [3], оскільки вартість одного об'єкта може виявитися несуттєвою відповідно до групи основних засобів. Тому пропонується проводити дооцінку чи уцінку групи основних засобів, до якої входить об'єкт переоцінки, лише у разі зміни вартості об'єкта основних засобів, яка є значущою у вартості відповідної групи.

Стратегія застосування міжнародних стандартів передбачає реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології поширення інформації з економічних питань згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності суб'єктів господарювання. Тому досить важливим етапом удосконалення обліку основних засобів є гармонізація П(С)БО 7 з М(С)БО 16 «Основні засоби» [2].

Отже, проведений аналіз проблем організації обліку основних засобів підприємства відображає що бухгалтерський облік основних засобів потребує удосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів №561 від 30.09.2003р. *Міністерство фінансів України*. URL:<http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення 21.03.2020).
2. Основні засоби: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 від 01.01.2009. URL: http://www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16. (дата звернення 21.03.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» № 273 від 31.03.1999 р. *Міністерство фінансів України*. URL:<http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення 21.03.2020).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 21.03.2020).
5. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання №818 від 13.09.2016 р. *Міністерство статистики України*. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 21.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Павлюковець М.П., к.е.н.,
с.н.с. відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

**ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ОЦІНКИ АКТИВІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ**

Автоматизація процесу оцінки активів для цілей бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств – справа нова, і будь-які розробки щодо даного питання відсутні. Разом з тим досвід оціночної діяльності та проведене анкетування свідчать, що ця проблема є актуальною та потребує розробки відповідних рекомендацій. Враховуючи таку вимогу практики, нами розроблено два програмні продукти: Комп'ютерна програма «Оцінка справедливої вартості біологічних активів» (Свідоцтво про реєстрацію авторського права № 55694 від 21.07.2014р.); Комп'ютерна програма «Оцінка справедливої вартості основних засобів» (Свідоцтво про реєстрацію авторського права № 55695 від 21.07.2014р.).

Програми забезпечують можливість автоматизованої оцінки справедливої вартості для цілей бухгалтерського обліку, що дозволяє узагальнювати вихідні технічні та ринкові дані щодо об'єкта оцінки дистанційно за допомогою запропонованого програмою алгоритму. Розроблені програми є складовими облікової політики, що забезпечують віддалену взаємодію облікового апарату, інженерно-технічної та економічної служб підприємства щодо адекватного фіксування технічного стану, аналізу активного ринку та визначення їх ринкової ціни і подальше відображення даної інформації на рахунках бухгалтерського обліку. Автоматизація процесу оцінки біологічних активів для цілей обліку, що передбачена програмою «Оцінка справедливої вартості біологічних активів», призначена для оцінки справедливої вартості біологічних активів на кожну звітну дату у відповідності до П(С)БО 30 «Біологічні активи» (табл. 1).

Таблиця 1

**Вихідні дані про комп'ютерну програму
«Оцінка справедливої вартості біологічних активів»**

Параметр	Характеристика
Назва	Оцінка справедливої вартості біологічних активів
Номер і дата правовстановлюючого документа	Свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму № 55694 від 21.07.2014р.)
Призначення	Оцінка справедливої вартості біологічних активів на кожну звітну дату у відповідності до ПСБО 30 «Біологічні активи»
Мета розробки	Удосконалення організаційного, методичного та документального забезпечення процесу оцінки справедливої

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Параметр	Характеристика
	вартості біологічних активів
Відповідність законодавству з бухгалтерського обліку	Розроблена з дотриманням вимог ПСБО 30 «Біологічні активи» щодо обліку та оцінки біологічних активів
Необхідне програмне забезпечення	Інтернет-платформа з застосуванням бізнес-моделей Saas, Daas
Основні користувачі	Сільськогосподарські підприємства, зокрема з розгалуженою територіальною структурою, наявністю територіально відокремлених структурних підрозділів, агрохолдинги
Форма бухгалтерського обліку	Клауд-комп'ютерна
Застосовувані методи бухгалтерського обліку	Документування та оцінка
Послідовність облікових процедур	Формування Наказу про створення Комісії з оцінки Формування електронного реєстру-переліку Формування електронного реєстру-розрахунку справедливої вартості Формування бухгалтерської справи з оцінки справедливої вартості
Новизна для бухгалтерського обліку	Система електронних документів та організаційний механізм розрахунку справедливої вартості біологічних активів для цілей бухгалтерського обліку на базі клауд-комп'ютерних технологій
Корисність в обліковій роботі	Одночасний доступ до інформації та участь в оцінці членів комісії з територіально віддалених структурних підрозділів Використання результатів оцінки з будь-якого місця планети

Метою розробки програми було удосконалення організаційного, методичного та документального забезпечення процесу оцінки справедливої вартості біологічних активів.

Всі встановлені програмою процедури повністю відповідають вимогам законодавства з бухгалтерського обліку біологічних активів, а саме – нормам П(С)БО 30 «Біологічні активи». Програма призначена для сільськогосподарських підприємств, зокрема з розгалуженою територіальною структурою, наявністю територіально відокремлених структурних підрозділів, агрохолдингів.

Застосування клауд-комп'ютерної форми обліку в даній програмі реалізується через можливість доступу до бази даних про біологічні активи з різних територіально розосереджених структурних підрозділів підприємства.

Новизною та практичною цінністю програми для бухгалтерського обліку є формування в автоматичному режимі системи електронних документів для розрахунку справедливої вартості біологічних активів для цілей бухгалтерського обліку на базі клауд-комп'ютерних технологій. Крім того, програмою передбачений одночасний доступ до цих документів та участь в

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

оцінці членів комісії з територіально віддалених структурних підрозділів.

Другим розробленим програмним продуктом є комп'ютерна програма «Оцінка справедливої вартості основних засобів». Передумовою її розробки став процес впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності у несільськогосподарських підприємствах, зокрема акціонерної організаційно-правової форми, пов'язаний у першу чергу із необхідністю переоцінки основних засобів при переході на МСФЗ. З метою реалізації даного завдання, що стоїть перед бухгалтерією при переході на МСФЗ, нами розроблена спеціальна комп'ютерна програма – АРМ «Оцінка справедливої вартості основних засобів». Програма побудована на базі клауд-комп'ютерних технологій та призначена для оцінки справедливої вартості основних засобів бухгалтерією підприємства з метою відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Вихідні дані програми надано в таблиці 2.

Таблиця 2.

**Вихідні дані про комп'ютерну програму
«Оцінка справедливої вартості основних засобів»**

Параметр	Характеристика
Назва	Оцінка справедливої вартості основних засобів
Призначення	Оцінка справедливої вартості основних засобів на кожну звітну дату у відповідності до ПСБО 7 «Основні засоби»
Мета розробки	Удосконалення організаційного, методичного та документального забезпечення процесу оцінки справедливої вартості основних засобів
Відповідність законодавству з бухгалтерського обліку	Розроблені з дотриманням вимог ПСБО 7 «Основні засоби»
Необхідне програмне забезпечення	Інтернет-платформа з застосуванням бізнес-моделей Saas, Daas
Основні користувачі	Сільськогосподарські підприємства, зокрема з розгалуженою територіальною структурою, наявністю територіально відокремлених структурних підрозділів, агрохолдинги
Форма бухгалтерського обліку	Клауд-комп'ютерна
Застосовувані методи бухгалтерського обліку	Документування та оцінка
Послідовність облікових процедур	Формування Наказу про створення Комісії з оцінки Формування електронного реєстру-переліку Формування електронного реєстру-розрахунку справедливої вартості Формування бухгалтерської справи з оцінки справедливої вартості

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Параметр	Характеристика
Новизна для бухгалтерського обліку	Система електронних документів та організаційний механізм розрахунку справедливої вартості основних засобів для цілей бухгалтерського обліку на базі клауд-комп'ютерних технологій
Корисність в обліковій роботі	Одночасний доступ до інформації та участь в оцінці членів комісії з територіально віддалених структурних підрозділів Використання результатів оцінки з будь-якого місця планети

У програмі реалізовано спосіб автоматизованої оцінки справедливої вартості основних засобів для цілей бухгалтерського обліку, який дозволяє бухгалтерії підприємства отримувати вихідні технічні та ринкові дані щодо об'єкта оцінки дистанційно за допомогою запропонованого програмою алгоритму. Розроблена програма є складовою облікової політики, що забезпечить взаємодію облікового апарату, інженерно-технічної та економічної служб підприємства щодо адекватного фіксування технічного стану основних засобів, аналізу активного ринку та визначення їх ринкової ціни та подальше відображення даної інформації на рахунках бухгалтерського обліку

Палій М. О., здобувач СВО бакалавр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасна економіка України безперервно розвивається та пристосовується до міжнародної ринкової економіки. Цей «інноваційний» процес є необхідним для забезпечення її конкурентоспроможності. Необхідність реформування та впровадження інновацій зумовлена, насамперед, глобалізацією економічних процесів та європейським вектором розвитку національної економіки.

Управлінський облік – це процес виявлення, зміни, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю в середині організації і для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів [2].

Управлінський облік за його змістовним наповненням застосовують майже у всій світовій спільноті (США, Англії та Канаді і т. д.), проте у таких країнах, як Франція, Німеччина використовують термін «маржинальний облік», «обчислення витрат і результатів» аргументуючи, що «управлінський облік» не

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

обмежується формуванням та аналізом витрат на певний звітний період, сюди входить й необхідність у розробці та прийнятті оперативних управлінських рішень. Зокрема й у США, на батьківщині виникнення управлінського обліку, з 2000 р. видавництва друкують підручники з управлінського обліку під назвою «Управління витратами» (Cost Management).

З огляду на значення управлінського обліку для системи управління підприємством його можна визначити як систему підготовки і обробки інформації для забезпечення системи управління в процесі планування, управління, контролю і оцінки діяльності підприємства. З урахуванням змісту терміну «управлінський облік» його цілями є [1]:

- надання інформаційної допомоги управлінню у прийнятті оперативних управлінських рішень;
- інформаційна підтримка в прийнятті ефективних управлінських рішень;
- вибір найбільш ефективних шляхів розвитку підприємства.

Зменшення та оптимізація витрат завжди буде залишатися актуальною проблемою на будь-якому підприємстві. Раціонально функціонуюча система управління витратами, в результаті роботи якої приймаються рішення, спрямовані на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, здобуття конкурентної переваги та підвищення прибутковості підприємства, сприятиме його успішності та процвітання. Одним із основних засобів отримання більшого обсягу прибутку і досягнення конкурентної переваги є не просто зменшення а саме оптимізація витрат.

У ході господарської діяльності підприємства досягнення конкурентної переваги можливо здійснити через застосування наступних напрямів оптимізації [3]:

- удосконалення системи управління витратами;
- оптимізація витрат на оплату праці та підвищення продуктивності праці;
- удосконалення процесу закупівлі;
- організація відділу логістики;
- придбання нового або модернізації старого обладнання
- вивчення причин браку;
- впровадження концепції ланцюга цінностей.

Управління витратами підприємства – це ціла самостійна система і вона може більш ефективно працювати у тому випадку, коли наявні ресурси використовуються ефективно й раціонально. У цьому разі система може забезпечувати активний та системний пошук можливостей щодо зниження витрат, і таким чином забезпечувати розвиток підприємства та підняття його конкурентоспроможності.

Система управлінського обліку має не тільки забезпечити процес управління необхідною інформацією, але і координувати всі її функції. У

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

системі управління здійснюють процеси планування, організації, контролю й регулювання для успішної діяльності підприємства, а управлінський облік обслуговує всі ці процеси. Задля успішного функціонування підприємства, керівники повинні більше уваги приділити налагодженню системи управління витратами, застосовувати нові заходи і напрями оптимізації витрат, необхідно вивчати і застосовувати досвід зарубіжних суб'єктів господарювання.

Отже, управлінський облік – це система внутрішнього оперативного реагування та управління. Головними цілями управлінського обліку є:

1. Розробка інформаційної бази про всі наявні види ресурсів та їх переміщення;
2. Розрахунок показників фактичної собівартості продукції (робіт, послуг); відхилення їх від нормативних або планових показників (повної виробничої собівартості, неповної виробничої собівартості, собівартості реалізованої продукції тощо);
3. Визначення фінансових результатів діяльності окремих структурних підрозділів за центрами відповідальності, новим технологічним рішенням, реалізованим виробам, виконаним роботам та наданим послугам;
4. Складання управлінської звітності і надання її управлінському персоналу та спеціалістам для управління виробництвом та прийняття рішень на перспективу.

Список використаних джерел:

1. Визначення сутності управлінського і виробничого обліку URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/2/45_2_161166_%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C.pdf
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
3. Напрями оптимізації витрат в системі управління URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4901>

Перемот Ю.О., здобувач СВО магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – *Яловега Л. В.*, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ОСОБЛИВОСТІ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗА МЕТОДОМ НЕПОВНИХ
ВИТРАТ

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є максимізація прибутку, що регулюється, насамперед, витратами підприємства. Тому прийняття управлінських рішень неможливе без калькулювання й аналізу вже

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

наявних витрат виробництва, а також планування їх величини на перспективу.

На різних підприємствах та різних виробництвах одного підприємства облік витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції ведуть за різними методами залежно від галузевих особливостей, масштабів і періодичності виробництва продукції, організації та технології виробництва, методики планування, стану технічного нормування та інших факторів [1].

Основним призначенням калькулювання є створення інформації про витрати на одиницю їх носія, що потрібно для організації, управління, контролю за рівнем витрат, визначення прибуткових і збиткових сегментів діяльності [1].

Сучасні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції можна розділити на дві групи: традиційні (простий, позамовний, попередільний, нормативний); запозичені (абсоршин-костинг, стандарткост, директ-кост, таргет-кост). Цей поділ досить умовний, оскільки нормативний метод і стандарт-кост мають багато спільних рис.

Основна ідея методу неповних витрат полягає у визначенні собівартості тільки на основі змінних витрат, тобто витрат, розмір яких залежить від обсягу виробництва. При цьому тільки змінні витрати розподіляються за видами продукції і включаються в оцінку товарних запасів. Постійні витрати розглядають як поточні витрати звітного періоду та відображають на рахунку 79 «Фінансові результати» за той період, коли вони відбулися [2].

У системі «директ-костинг» по змінних витратах оцінюються й залишки готової продукції на складі, і незавершене виробництво на кінець періоду. При цьому обмеження виробничої собівартості лише змінними витратами дозволяє спростити планування, облік і контроль за рахунок різкого зменшення числа калькуляційних статей витрат: собівартість становиться більш доступною для огляду, а окремі витрати – краще контрольованими.

Одним із ключових показників системи «директ-костинг» є маржинальний дохід (або сума покриття), що представляє собою різницю між виручкою від реалізації й змінними витратами [3].

Деталізацію порівняння методу повних витрат із методом змінних витрат наведено у табл. 1.

Серед переваг системи «директ-костинг» можна виділити такі: за рахунок невеликої кількості статей витрат спрощується їх нормування, планування, облік і контроль; спрощення розрахунку собівартості; інформація для ухвалення управлінських рішень буде обґрунтованою за умови чіткого виділення змінних і постійних витрат; відсутність складних розрахунків при розподілі постійних витрат; можливість розрахунку порогу рентабельності [2]. Проте даний метод має також і свої недоліки: створює тенденцію ігнорування відтворення постійних витрат через ціну виробу; труднощі при розподілі витрат на постійні й змінні.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методу повних і змінних витрат [3]

Критерії	Метод повних витрат	Метод змінних витрат
Трудомісткість	Не трудомістка	Трудомістка
Формування виробничої собівартості продукції	Включаються всі виробничі витрати і постійні і змінні	Включаються всі змінні витрати
Формування витрат періоду	Включаються всі адміністративні витрати та витрати на збут і постійні і змінні	Включаються всі постійні витрати
Бюджетування	Неможливо точно спланувати витрати, зміна яких прямо пропорційно залежить від змін обсягів виробництва продукції (робіт, послуг)	Можливість точного планування прямих витрат виробництва продукції та складання калькуляції, яка є основою формування цінової політики
Аналіз факторів, які впливають на зміну кінцевого результату діяльності	Складність визначення впливу зменшення чи збільшення змінних витрат на кінцевий результат при прийнятті управлінського рішення	Дозволяє більш точно визначити вплив зменшення чи збільшення змінних витрат на кінцевий результат, що сприяє прийняттю управлінського рішення
Можливість визнання точки беззбитковості та аналізу «витрати-обсяг-прибуток»	Не можливо	Можливо визначити точку беззбитковості та залежність кінцевого результату від змін обсягів виробництва
Обґрунтованість та якість прийнятого управлінського рішення	Неточні результати аналізу сприяють прийняттю помилкового управлінського рішення	Виникають умови для прийняття обґрунтованого управлінського рішення, яке базується на точних результатах аналізу

Отже система «директ-костинг» забезпечує учасників підприємницької діяльності потрібною інформацією для прийняття управлінських рішень, які допоможуть в виконанні поставлених завдань.

Список використаних джерел:

1. Карпенко О. В., Карпенко К. В. Управлінський облік. : навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 296 с.
2. Довжик О. О. Порівняння методів калькулювання та обліку витрат в сільськогосподарському виробництві. *Технологический аудит и резервы производства*. 2012. № 2 (4). С. 26 – 31.
3. Чимшит С. І., Бойко Т. Ю. Особливості системи «директ-костинг» в процесі здійснення управлінської діяльності підприємницького кластера. *Економіка і регіон*. 2012. № 1. С. 203 – 207.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія

ВИЗНАННЯ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ

В даний час форс-мажорні обставини виникають у всіх сферах діяльності, але чи всі ситуації можна віднести до обставин непереборної сили. На нашу думку, важливим моментом в обліку договірному процесу є відображення втрат від форс-мажорних обставин або обставин непереборної сили [1].

Зазвичай під терміном «форс-мажор» прийнято розуміти обставини непереборної сили, настання яких виключає виконання контрагентом договірних зобов'язань в повному об'ємі або частково.

Форс-мажор, обставини непереборної сили - обставини, що виникли внаслідок прийняття рішень законодавчого або нормативно-правового характеру, обов'язкових для суб'єктів у тому числі аграрного ринку згідно із законодавством, або ті, що виникли внаслідок стихійного лиха, у тому числі пожежі, повені, посухи, заморозків, граду, землетрусу, військових дій або суспільних збурень, а також з інших обставин, які не могли бути керованими стороною договору (контракту), включаючи втрату врожаю або його частини внаслідок несприятливих погодних умов, раптового припинення поставки води, тепла, електроенергії, нафтопродуктів чи газу, не пов'язаного з несплатою їх вартості [2].

Згідно законодавства визначають, що форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) (англ. force majeure) як надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту, включаючи але не обмежуючись ворожими атаками, блокадами, військовим ембарго, дії іноземного ворога, загальна військова мобілізація, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, збурення, акти тероризму, диверсії, піратства, безладу, вторгнення, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, введення комендантської години, експропріація, примусове вилучення, захоплення підприємств, реквізиція, громадська демонстрація, блокада, страйк, аварія, протиправні дії третіх осіб, пожежа, вибух, тривалі перерви в роботі транспорту, регламентовані умовами відповідних рішень та актами державних органів влади, закриття морських проток, ембарго, заборона (обмеження) експорту/імпорту тощо, а також викликані винятковими погодними умовами і стихійним лихом, а саме:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

епідемія, сильний шторм, циклон, ураган, торнадо, буревій, повінь, нагромадження снігу, ожеледь, град, заморозки, замерзання моря, проток, портів, перевалів, землетрус, блискавка, пожежа, посуха, просідання і зсув ґрунту, інші стихійні лиха тощо [3].

Цілковито зрозуміло, що перелік обставин непереборної сили не може бути вичерпним, так само як і не може бути обмеженим жодним законодавчим актом. Отже, у вітчизняному законодавстві відсутні загальні вимоги до «форс-мажору» і «обставин непереборної сили» як підстави для мінімізації відповідальності за невиконання зобов'язань.

Для визначення та підтвердження форс-мажорних обставин в Україні законом встановлено, що лише Торгово-промислова палата України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають за заявою суб'єкта господарювання сертифікат про такі обставини [3].

Необхідно зазначити, що форс-мажор впливає:

- звільнення від цивільно-правової відповідальності;
- перебіг позовної давності;
- продовження термінів надходження виручки (надходження товарів) у

ЗЕД;

- відстрочка (списання) податкового боргу [4].

Форс-мажорні обставини умовно можливо розділити на три групи:

1. природні явища - це виняткові погодні умови та стихійні лиха (ураган, буря, повінь, нагромадження снігу, ожеледь, землетрус, пожежа, просідання і зсув ґрунту);

2. обставини соціального (публічного) характеру (страйк, локаут, дія суспільного ворога, оголошена та неоголошена війна, загроза війни, терористичний акт, блокада, революція, заколот, масові заворушення, громадська, демонстрація, протиправні дії третіх осіб тощо);

3. дії влади (введення ембарго, заборон, квот тощо) [5].

З 18.03.2020 набрав чинності» Закон України у відповідності до якого [6]:

1. Не застосовувати штрафні санкції за порушення податкового законодавства, вчинені протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 року, крім санкцій за:

- порушення вимог до договорів довгострокового страхування життя чи договорів страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема, страхування додаткової пенсії;

- відчуження майна, яке перебуває у податковій заставі, без згоди контролюючого органу;

- порушення правил обліку, виробництва та обігу пального або спирту етилового на акцизних складах, які застосовуються на загальних підставах;

- порушення нарахування, декларування та сплати ПДВ, акцизного

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

податку, рентної плати.

2. Встановлено мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок з 18 березня по 31 травня 2020 року, крім документальних позапланових перевірок з питань відшкодування ПДВ.

Інформація про перенесення планових перевірок, які відповідно до плану-графіку мали розпочатися у періоді з 18 березня по 31 травня 2020 року, включається до оновленого плану-графіку, який оприлюднюється до 30 березня 2020 року.

Документальні та фактичні перевірки, що були розпочаті до 18 березня 2020 року та не були завершеними, тимчасово зупиняються на період до 31 травня 2020 року.

3. Подовжено до 1 липня 2020 року термін подання річної декларації про майновий стан і доходи.

Сплатити суму податкового зобов'язань необхідно буде до 1 жовтня 2020 року.

4. На період перебування в спеціалізованих закладах охорони здоров'я, а також й на самоізоляції під медичним наглядом у зв'язку з проведенням заходів, спрямованих на запобігання виникнення та поширення коронавірусної хвороби застрахованій особі надається допомога по тимчасовій непрацездатності.

Така допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується у розмірі 50 % середньої заробітної плати (доходу) незалежно від страхового стажу.

5. До 31 травня 2020 року забороняється проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, крім державного нагляду (контролю):

– за діяльністю суб'єктів господарювання, які відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України критеріїв оцінки ступеня ризику від провадження господарської діяльності віднесені до суб'єктів господарювання з високим ступенем ризику;

– у сфері дотримання вимог щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін;

– у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Таким чином, визначивши поняття «форс-мажорні обставини» для цілей обліку існує ряд прогалин та невизначеносте. Необхідно привести план рахунків у відповідність до існуючих обставин і подій, які визначені в Законі України № 533. Також слід звертатись за роз'ясненнями до податкових органів, бо дане питання залишається не визначеним до кінця.

Список використаних джерел:

1. Кузьмін Дн.Л. Відображення наслідків форс-мажорних обставин в бухгалтерському обліку та розрахунків за податками і платежами.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(14). URL: <file:///C:/Users/Master/Downloads/65318-136409-1-PB.pdf>. (дата звернення 29.03.2020)

2. Вікіпедія, Форс-мажор. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D1%81-%D0%BC%D0%B0%D0%B6%D0%BE%D1%80>. (дата звернення 29.03.2020)

3. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 № 671/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 29.03.2020)

4. Компенсация убытков от форс-мажора: правовые аспекты. *БУХГАЛТЕР & ЗАКОН.* от 06.03.2017 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/BZ009895.html (дата звернення 29.03.2020)

5. Дмитро Ляпін. Юридична природа форс-мажору. Форс-мажор у комерційній діяльності. *Ліга БЛОГИ.* 24 липня 2014. URL: <https://blog.liga.net/user/dlyapin/article/14617> (дата звернення 29.03.2020)

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 р. №533-ІХ. Url: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20> (дата звернення 29.03.2020)

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Іванцик А. О., ЗВО СВО «Магістр»,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЩОДО
ПИТАНЬ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) ЯК ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА
КЕРУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

Серед необоротних активів підприємства найбільшу частку, як правило, становлять основні засоби. Облік наявності, руху, використання та інших операцій з основними засобами здійснюється відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби». Облікова політика підприємства в частині основних засобів складається з великої кількості неоднорідних і нерівнозначних елементів, Важливим етапом складання наказу про облікову політику є формування облікової політики щодо основних засобів, від чого залежить якість наданої інформації, а також визначення фінансового результату діяльності підприємства [1, 2].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [3].

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО 8) облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [4].

У методичних рекомендація щодо облікової політики наведено три складові, що стосуються обліку основних засобів, відповідно:

- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів;
- вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;
- підходи до переоцінки необоротних активів.

Інформацію щодо особливості організації облікової політики, в частині основних засобів, методичні засади щодо її елементів відображено в П(С)БО 7 «Основні засоби» та ПКУ [5, 6].

Амортизаційна політика – це інструмент економічної складової керування підприємством. Формування даної політики має неабияке значення для економічних розвитку й поступу як підприємства так і країни в цілому.

Завдяки організації обліку, як функції керування підприємством, є вся необхідна інформація для прийняття управлінських рішень. Що достовірнішою й оперативнішою буде інформація, створена в системі обліково-інформаційного забезпечення, то оперативнішими будуть рішення й ефективніша діяльність.

Під час формування облікової політики щодо основних засобів також важливо визначити одиницю обліку основних засобів. Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів. Об'єкт основних засобів – це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій. В тому випадку коли один об'єкт основних засобів складається з частин, які мають різний строк експлуатації, то кожна з частин може визнаватись у бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів [5].

Згідно з п. 4 П(С)БО 7, амортизація – систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизується впродовж терміну їхнього корисного використання (експлуатації); знос необоротних активів – сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку його корисного використання [5]. Амортизація – це процес, а знос – результат, або сума коштів, накопичувана в обліку внаслідок такого процесу, слугує показником зношеності основних засобів і дає змогу уявити в грошовому виразі, чи потребують такі засоби

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

відновлення, ремонту, модернізації або заміни.

Для правильного нарахування суми амортизації необхідно мати ще такі показники як первісна вартість об'єкта, ліквідаційна вартість, строк корисного використання.

Первісна вартість, яка являється елементом облікової політики основних засобів складається із наступних витрат: витрати, пов'язані з придбанням основних засобів; суми податків та зборів, які сплачуються до бюджету; інші витрати, пов'язані з доведенням основних засобів до стану, придатного до використання.

Термін корисного використання визначається, як період часу, на протязі якого підприємство планує застосовувати відповідний об'єкт або кількість продукції (послуг), яку підприємство очікує одержати від використання основного засобу. При цьому термін корисного використання об'єктів основних засобів можна переглядати.

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» [5] строк корисного використання об'єктів основних засобів підприємство може визначати самостійно, при цьому враховуючи: – очікуване використання об'єкта підприємством у зв'язку з його потужністю або продуктивністю; – фізичний і моральний знос, що передбачається.

Не менш важливим елементом формування облікової політики щодо основних засобів є встановлення ліквідаційної вартості об'єктів. Так як в кінці терміну їх корисного використання або залишаються придатні для обліку і подальшого використання у виробництві деталі, або ж брухт, при продажі якого можна отримати економічні вигоди, або збитки, якщо буде висока вартість робіт з утилізації.

Отже, формування облікової політики щодо основних засобів має велике значення в організації ефективної системи управління підприємством, а обґрунтований та вдалий вибір складових облікової політики підвищить рівень достовірності та корисності інформації, надасть можливість більш ефективно здійснювати підприємству його фінансово-господарську діяльність. Так, основні засоби є основним об'єктом реальних інвестицій підприємства, в тому числі в процесах його інноваційного розвитку, що обумовлює важливість вибору оптимальних варіантів їх обліку з відповідним віддзеркаленням в обліковій політиці для аналізу та контролю ефективності реалізації інвестиційних проектів, спрямованих на розвиток підприємства.

Список використаних джерел:

1. Селіванова Н.М. Облікова політика підприємства: проблеми визначення поняття та нормативно-правового регулювання. *Економіка. Фінанси. Право.* 2016. № 7. С. 18 – 22.

2. Кірсанова В.В., Пеліпадченко Д.С. Вплив облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів. *Інноваційна*

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

економіка. 2013. № 6. С.50-56.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 07.04.2020)

4. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. Х. : Фактор, 2008. 1008 с.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 07.04.2020)

6. Податковий кодекс України : Закон України від 2.12.2010 р. № 2755 URL:«<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>». (дата звернення 07.04.2020)

Пилипенко К.А., д.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Сінельнікова А.С., ЗВО СВО «Магістр»,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Полтавська державна аграрна академія

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дослідження сутності та економічного змісту капіталу здійснюється вченими, представниками різноманітних економічних шкіл протягом багатьох років тобто термін «капітал» є одним з основних та фундаментальних в економічній науці. Без формування значного обсягу власного капіталу стає неможливим створення та нормальне існування підприємств незалежно від їх форм власності. Створення власного капіталу відбувається за рахунок безпосередньої участі його власників.

Для більшості підприємств основним елементом власного капіталу є статутний капітал, в окремих же підприємствах складовою власного капіталу є пайовий капітал, в них статутний капітал формується за рахунок пайових внесків. Складові частини підприємницького капіталу наведені у рис. 1.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [1].

Протягом років останніх в Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку, шляхом наближення Н(П)СБО до МСФЗ, з метою полегшення співпраці вітчизняних підприємств з іноземними партнерами. Тому актуальним є дослідження змін, які відбулись в законодавстві України, щодо

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

ведення обліку власного капіталу та порівняння власного капіталу в контексті національних і міжнародних стандартів обліку [2].

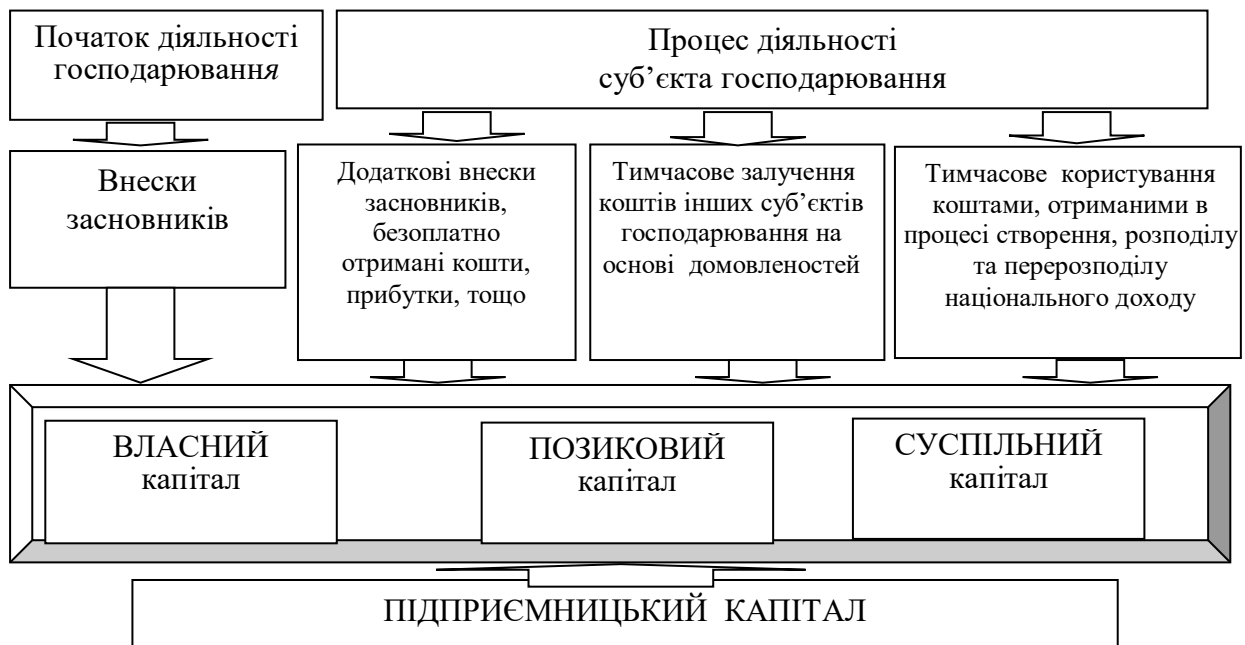

Рис. 1. Складові частини підприємницького капіталу [2]

У сучасній економічній літературі науковці в залежності від об'єкта і предмета свого дослідження наводять різні трактування власного капіталу, яке з розвитком економічної системи постійно доповнюється та трансформується (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи вчених-економістів до сутності поняття «власний капітал»

Автор	Визначення сутності
Ф.Ф. Бутинець	Загальна вартість засобів підприємства, які належать йому на правах власності та використовуються ним для формування його активів.
С.Ф. Голов	Власний капітал підприємства характеризує загальну вартість коштів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів.
А.А. Горбатенко	Власний капітал виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи (майно) підприємства.
Л.В. Івченко	Виражає загальну величину коштів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, вкладених в активи (майно) підприємства.
Я.П. Іщенко	Необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції.
Л.І. Катан	Певне вираження фінансових відносин, що виникають між акціонерним товариством (корпорацією) та іншими суб'єктами господарювання з приводу його формування та використання.
В.Ф. Максимова	Власний капітал – сума вартісної оцінки майна і коштів підприємця, які він може використати на господарські потреби.
Сопко В. В.	Сума власних коштів підприємства, отримана в результаті його

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Автор	Визначення сутності
	діяльності, або від власників (учасників) у вигляді внесків, придбаних акцій, паїв тощо, або залишена на підприємстві безоплатно
Вівчар О. Й.	Фінансові ресурси, які вкладає підприємство для організації та фінансування господарської діяльності
Нужна О. А.	Загальна вартість власних засобів підприємства, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів

У науковій літературі деякі автори пропонують розкривати сутність власного капіталу з бухгалтерської, правової та економічної позицій. Ми підтримуємо думку дослідників про доцільність визначення власного капіталу за юридичним та економічним підходом, адже у бухгалтерському обліку досліджувана дефініція розглядається як економічна категорія. Зважаючи на те, що власний капітал є багатограним поняттям, вважаємо за доцільне його розглядати у бухгалтерському обліку за джерелами формування – вкладений, ефективний, інший накопичений та коригуючий власний капітал (рис. 2).

Рис. 2. Структура капіталу за джерелами його формування

В міжнародних стандартах бухгалтерського обліку не використовується такий термін як «власний капітал», еквівалентом до нього в зарубіжній практиці є поняття «чисті активи» (net assets) [3]. Також проведене дослідження показало, що не всі країни ближнього та дальнього зарубіжжя використовують план рахунків.

Щодо структури власного капіталу зарубіжних країн, то вона різноманітна і притаманна для кожної країни. Відповідно до п. 49 Концептуальної основи фінансової звітності власний капітал – це залишкова частка в активах підприємства після вирахування всіх його зобов'язань. Власний капітал поділяється на підкласи. Зокрема, п. 65 Концептуальної основи дозволяється виокремлення в акціонерному капіталі: коштів, внесених акціонерами; нерозподіленого прибутку; резервів, які відображають асигнування нерозподіленого прибутку; резервів, які відображають коригування збереженого капіталу [4]. Структура і динаміка власного капіталу

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

характеризують фінансовий стан підприємства та залежать від його організаційно-правової форми і виду економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Пилипенко К. А., Дідик О. І. Впровадження практичного досвіду вітчизняного та зарубіжного обліку власного капіталу в систему управління фінансово-економічної та продовольчої безпеки аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6409> (дата звернення: 11.04.2020).

3. Пилипенко К. А., Дідик О. І. Власний капітал: облік та представлення в звітності за національними та міжнародними стандартами. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (заочна форма). Полтава : ПДАА, 2018. С. 228 - 232.

4. МСБО 1 «Подання фінансових звітів» URL: buhgalter911.com/Res/MSBO/MSBO1.

Попко Є.Ю.,

к.е.н., с.н.с. відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м.Київ

ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ

На сьогодні існує кілька варіантів запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення, але за будь-яким із них земля стає предметом договору купівлі-продажу, має грошовий вимір та може змінювати власника. А отже, набуває всіх ознак притаманних активу, оскільки згідно п. 2.3 Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433, актив відображається в балансі за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням.

Земля як актив може мати різне представлення в бухгалтерському обліку. Зокрема, можна виділяють три групи об'єктів обліку землі:

- 1) права користування земельною ділянкою;
- 2) земельні ділянки;
- 3) капітальні витрати на поліпшення земель.

Права користування земельною ділянкою не є новим об'єктом бухгалтерського обліку і запровадження ринку земель сільськогосподарського

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

призначення не вносить змін до усталеного порядку їх облікового відображення.

Земельна ділянка для цілей бухгалтерського обліку визнається активом і відноситься до складу основних засобів підприємства (як правило, хоча є винятки). Основним нормативним документом, який визначає порядок обліку земельних ділянок, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 (далі – П(С)БО 7). Земельні ділянки хоч і класифікуються як один з видів основних засобів, проте мають ряд особливостей. А саме:

1. На вартість земельних ділянок не нараховується амортизація (п. 22 П(С)БО 7).

2. Такий об'єкт основних засобів не може бути ліквідований.

3. Збільшення первісної вартості можливе лише у разі її дооцінки.

4. Облік інших операцій із земельними ділянками (придбання, передача в оренду, переоцінка) ведеться в бухгалтерському обліку за загальними правилами, передбаченими П(С)БО 7 для операцій з основними засобами.

5. Окремими об'єктами обліку визнаються капітальні витрати на поліпшення земель (меліоративні, осушувальні, іригаційні та інші роботи), які обліковуються на субрахунку 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель». Дані витрати не можуть бути віднесені на вартість відповідної земельної ділянки, а підлягають обліку як окремий об'єкт основних засобів. На них нараховується амортизація.

Оскільки вартість земельної ділянки не підлягає амортизації, то витрати, понесені на її придбання будуть капіталізовані і жодним чином не впливатимуть на кінцевий результат діяльності підприємства (прибуток/збиток).

Окремо слід зупинитися на питанні оподаткування доходу фізичної особи-власника земельної ділянки (земельного паю), отриманого від її продажу. Згідно з п. 172.1 ст. 172 ПКУ дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку (включаючи земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці), а також земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі, визначеної ст. 121 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) залежно від її призначення, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується.

Ст. 121 ЗКУ визначає такі розміри норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам для:

– ведення фермерського господарства – в розмірі земельної частки

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

(паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство;

- ведення особистого селянського господарства – не більше 2,0 га;
- ведення садівництва – не більше 0,12 га;
- для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах – не більше 0,25 га, в селищах – не більше 0,15 га, в містах – не більше 0,10 га;
- індивідуального дачного будівництва – не більше 0,10 га;
- будівництва індивідуальних гаражів – не більше 0,01 га.

Як бачимо, жодне з виділених призначень (а відповідно і норми безоплатної передачі) не можна прямо віднести до земельних ділянок (земельних паїв), які стануть об'єктом купівлі-продажу при запровадженні ринку сільськогосподарських земель. Це пояснюється двома моментами. Перший – норми ст. 121 ЗКУ поширюються на земельні ділянки, отримані з державної або комунальної власності і не регулюють питання виділення земельних паїв, другий – до моменту запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення діє заборона на їх продаж, що робить апріорі неможливим існування норм, які б регулювали порядок оподаткування доходів від такого продажу чи пільг щодо нього.

Отже, керуючись чинними на сьогодні правовими нормами, визначити, який розмір земельної ділянки дає право на неоподаткування доходу, отриманого від її продажу згідно норм п. 172.1, не можливо. Враховуючи це, ймовірним є варіант звернення до норм п. 172.2 ст. 172 ПКУ (якщо податківці підуть від зворотного). Де серед іншого вказано, що дохід, отриманий платником податку від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в пункті 172.1, підлягає оподаткуванню за ставкою, визначеною п. 167.2 ст. 167 ПКУ (тобто 5 %). Проте платники податку теж мають аргумент на свою користь – ст. 121 ЗКУ визначає лише розмір «пільгової площі земельної ділянки», а не сам об'єкт нерухомості. Тому земельна ділянка є об'єктом нерухомості, на які поширюється норма п. 172.1, але як визначити розмір її «пільгової площі», наразі невідомо.

Що стосується військового збору, то все залежить від того, чи буде утримуватися ПДФО з даного виду доходу. Якщо ПДФО не утримується, то і військовий збір не сплачується, якщо ж ПДФО утримується, то виникає база для нарахування військового збору (1,5 %).

Отже, для уникнення в подальшому проблем з визначенням бази оподаткування та ставки ПДФО, необхідно напрацювати зміни до ПКУ, як слід впровадити одночасно із відкриттям вільного обігу земель сільськогосподарського призначення.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Прийдак Т. Б., к.е.н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Федоренко С., Коваленко М., здобувачі вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАПАСИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовують запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна і домінуючу позицію у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності [6].

Належна фіксація фактів здійснення господарських операцій пов'язаних з рухом запасів є невід'ємною складовою системи бухгалтерського обліку підприємств, яка побудована на основі документування та складання звітності.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [4]

Фінансова звітність складається з: балансу (звіту про фінансовий стан) (далі - баланс), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) (далі - звіт про фінансові результати), звіту про рух грошових коштів (за прямим і непрямим методом), звіту про власний капітал.

Відповідно до п.24 П(С)БО 9 встановлено, що в бухгалтерському обліку і у фінансовій звітності запаси відображаються за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [5].

Однією з основних форм фінансової звітності яка відображає інформацію про запаси є Баланс. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. баланс (звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [4].

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

У статті «Запаси» відображається загальна вартість активів, які утримуються для подальшого продажу в умовах звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу готової продукції; утримуються для внутрішнього споживання під час

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також з метою управління підприємством, для збуту продукції та інших операцій звичайної діяльності. Якщо раніше в балансі окремо наводилася вартість виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції і товарів, то тепер такої докладності вже немає, і в балансі наводиться вартість всіх запасів в одному рядку (код 1100) загальною сумою. Тільки в тому випадку, якщо докладна інформація про вартість перелічених вище видів запасів є суттєвою, відповідні додаткові статті (коди 1101 — 1104) має бути відображено в балансі. При цьому до підсумку балансу додаткові статті не включаються [2].

Другою формою є Звіт про фінансові результати. Згідно НП(С)БО 1 звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід. Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період [4].

У звіті про фінансові результати підприємства у статті «Інші операційні витрати» (рядок 2180) відображається собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття; відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості; втрати від знецінення запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні (фінансові) санкції; відрахування для забезпечення наступних операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають в процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються до собівартості продукції (товарів, робіт, послуг)) [2].

Бухгалтерська фінансова звітність, яка ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку, виступає ланкою зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем. Вона задовольняє вимоги щодо необхідного обсягу інформації, можливостей її засвоєння зовнішніми і внутрішніми користувачами. Обліковий процес здійснюється на підставі первинної документації та закінчується складанням фінансової звітності, де розкривається інформація про власний капітал та його складові. Фінансова звітність має достовірно та правдиво відображати інформацію про елементи власного капіталу та фінансово-майновий стан підприємства, що дозволить користувачам звітності приймати обґрунтовані та виважені управлінські рішення. діяльність платника податків відповідно до даних фінансового та податкового обліку.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28 березня 2013 р. URL: <http://buhgalter911.com> (дата звернення 02.03.2020).
2. Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування: Наказ Міністерства аграрної політики України № 390 від 4 червня 2009 р. URL: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=rtID=876> (дата звернення 02.03.2020).

3. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07 лютого 2013 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 02.03.2020).

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України № 131 від 14 червня 2000 р. *Верховна Рада України*. URL : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 02.03.2020).

5. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навч. посібник. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.

Прокопишин О.С., к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування

Земан С.В.,
здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

АУТСОРСИНГ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ОБЛІКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Українські бізнесмени, порівнюючи зарубіжні реалії з нашими, захоплюються тим, що за кордоном компанії переважно обходяться без величезних бухгалтерських відділів, на відміну від наших. Мовляв, там бізнесмен або менеджер «роблять» бізнес, а не ведуть бухгалтерський облік, а тим паче не контролюють подання податкових звітів. Чимало дрібних і середніх компаній успішно послуговуються послугами аутсорсингової бухгалтерської фірми. Утім, переконуючи українських керівників, що можливо те саме втілити на своєму підприємстві, ентузіазм більшості миттю зникає.

Аутсорсинг (*out* – зовнішній, *source* – джерело, ресурс) – метод оптимізації діяльності підприємства за рахунок концентрації зусиль на основному предметі діяльності й передачі функцій, не профільних для компанії, та корпоративних ролей зовнішнім спеціалізованим компаніям [3].

Суть аутсорсингу – розподіл функцій бізнес-системи відповідно до принципу «залишаю собі лише те, що можу зробити краще за всіх, передаю зовнішньому виконавцю те, що він зробить краще за інших». Найпоширеніші види аутсорсингу – бухгалтерський, юридичний, кадровий, інформаційно-

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

технологічний, логістичний та аутсорсинг персоналу. Тож розглянемо бухгалтерський аутсорсинг.

Основні чинники за переходу на аутсорсинг бухгалтерського обліку:

- ✓ зменшення кількості персоналу й «людського фактора»;
- ✓ скорочення витрат;
- ✓ зменшення ризиків (фіскальні, трудові спори, помилки управлінської звітності);
- ✓ можливість повністю сфокусуватися на основному бізнесі;
- ✓ підвищення якості переданої функції;
- ✓ підвищення гнучкості бізнесу в нестабільних умовах.

Бухгалтерський аутсорсинг становить винесення функцій, пов'язаних з організацією, веденням бухгалтерського обліку та складанням звітності на підприємстві, передачу їх для виконання аутсорсингу. Тобто це передання підприємством виконання функцій своєї бухгалтерії іншій організації.

Розрізняють два варіанти бухгалтерського аутсорсингу: перший варіант передбачає ведення всієї бухгалтерії, другий – передання функцій за окремими ділянками, наприклад, облік основних засобів, облік заробітної плати [3].

Аутсорсинг бухгалтерського обліку розвивається у багатьох країнах світу, й Україна не виняток. У Європі й США розвиток ринку бухгалтерського аутсорсингу дає змогу компаніям спокійно здійснювати основну діяльність, доручаючи податкову звітність та інші сегменти бухгалтерського обліку фахівцям. Так, у Європі послугами аутсорсерів користується 86 % компаній малого й середнього бізнесу, у США – 92, в Ізраїлі – 96 % [4]. Усі насамперед доручають аутсорсингу розрахунок зарплатні й податки. Бо якщо в нашій державі податкове законодавство розвивається кількадесят років, то за кордоном – упродовж кількох століть. Тож там є потреба у глибокій спеціалізації бухгалтерів, а відтак – у розвитку спеціалізованих бухгалтерських організацій та бухгалтерського аутсорсингу.

Дедалі активніше розвивається цей напрям і в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, де лідерами в наданні послуг є Індія й Китай. В Україні ж початковий етап розвитку бухгалтерського аутсорсингу припав на середину 1990-х рр. (час розквіту бухгалтерських аутсорсингових послуг у США та Європі). І зародився він у недрах аудиту, коли аудиторів зіткнулися з потребами клієнтів не тільки в аудиторських перевірках, але й у зовнішній допомозі в організації всіх видів обліку [1].

Компанії все більше зацікавлені в аутсорсингу фінансової функції, оскільки часто це дешевше, ніж утримувати бухгалтера у своєму штаті. Послугами бухгалтерського аутсорсингу в Україні частіше користуються приватні підприємці, малі підприємства та нещодавно створені компанії – близько 40 %. Лише 5 % великих підприємств звертаються до бухгалтерського аутсорсингу. Великі компанії, до складу яких входять дочірні підрозділи у

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

різних регіонах, мають на меті спрощення складання консолідованої звітності й керівництва підприємством. У такому разі компанія, що надає послуги із зовнішнього ведення бухгалтерського обліку, забезпечує збір і централізовану обробку інформації на всіх підприємствах групи [2]. Середні й малі організації, прагнучи прозорій системи фінансового обліку, зокрема на основі МСФЗ, і впровадження ефективного внутрішнього контролю й управлінського обліку, зацікавлені у кваліфікованому фахівцю з досвідом належного здійснення бухгалтерського й податкового обліку, МСФЗ, внутрішнього аудиту й бюджетування. На відміну від поодиноких, епізодичних послуг сервісу й підтримки, функції аутсорсингу полягають у фаховій підтримці сталої працездатності певних систем та інфраструктури на базі довготривалого контракту (щонайменше один рік). Наявність бізнес-процесу – сукупності пов'язаних між собою заходів чи завдань, спрямованих на створення якихось продукту чи послуги для споживачів, – відмінна від інших форм надання послуг та обслуговування абонентів ознака аутсорсингу. За таких умов тема бухгалтерського аутсорсингу в Україні вкрай актуальна.

Розглянемо основні переваги бухгалтерського аутсорсингу (табл.).

Таблиця 1

Переваги бухгалтерського аутсорсингу [4]

Стратегічний рівень	Тактичний рівень
Фокусування уваги на основному бізнесі	Відсутність необхідності розширення штату бухгалтерів – до 70 % економії
Збільшення доходів компанії: за допомогою аутсорсингу постійні витрати можна перетворити у змінні	Послуги надаються безперервно (немає ні лікарняних, ні відпусток, тощо) Зменшення бази оподаткування
Збільшення капіталізації: за допомогою аутсорсингу можна частково перерозподілити інвестиційний капітал у стратегічно важливішу для підприємства діяльність	Зменшення накладних витрат, пов'язаних із вартістю робочих місць, навчанням, інформаційною підтримкою Економія офісного простору й супутніх йому витрат Гарантія професійної відповідальності, яку надає компанія-аутсорсер

На сьогодні в Україні бухгалтерські послуги й послуги аутсорсингу функцій бухгалтерії надають такі організації:

- ✓ Спеціалізовані бухгалтерські компанії
- ✓ Підрозділи аудиторських компаній
- ✓ Підрозділи юридичних компаній
- ✓ Фрілансери, приватні фахівці
- ✓ Онлайн-сервіси.

Процес застосування послуг бухгалтерського аутсорсингу полягає в тому, що: компанія-клієнт шукає підприємство з аутсорсингу бухгалтерського обліку, й укладає з ним договір про надання послуги. Компанія-аутсорсер підбирає

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

відповідний персонал, за який цілком юридично відповідає, тоді як компанія-клієнт не має жодних обов'язків перед своїми працівниками. Юридично залучені співробітники тут не працюють. Зарплатню, соціальні збори й податок з доходів фізосіб виплачує компанія-аутсорсер.

Вартість бухгалтерського аутсорсингу коливається залежно від певних чинників: система оподаткування, кількість працівників, обсяг документообігу, вид діяльності, кількість контрагентів, касових операцій тощо. Вартість послуги майже така сама, як зарплата штатних бухгалтерів, а іноді й менша.

Отож, найближчими роками можна сподіватися на активний розвиток ринку аутсорсингових послуг. За підтримки фахового співтовариства такого процесу ми зможемо спостерігати за тим, як змінюється й розвивається бухгалтерський фах на користь бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Загородній А. Г., Партин Г. О. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства. *Фінанси України*. 2009. № 9. С. 87–97.
2. Микало О. І. Аналіз світового досвіду використання аутсорсингу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
3. file:///c:/users/admin/downloads/uproz_2013_17_14.pdf
4. <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/1020/popliyiko.pdf?sequence=1&isallowed=y>

Різницька О. В., здобувач вищої освіти СВО Бакалавр спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Прийдак Т. Б.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ділова активна діяльність підприємства характеризується фінансовими результатами, зокрема прибутком, отриманим від підприємницької діяльності (виробничої, торговельної), інвестиційної та інших. Сутність фінансового результату: обліковий аспект наведено на рис. 1.

Прибуток і його використання є інтегрованим показником життєдіяльності підприємства, оскільки від його розміру залежить оплата праці працівників, розрахунки з бюджетом, створення власних заохочувальних фондів стимулювання та розвитку підприємства.

Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є прибуток або збиток.

Фінансовий результат - це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, що утворився в процесі його підприємницької

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

діяльності за звітний період.

Рис. 1. Сутність фінансового результату: обліковий аспект

Поняття фінансових результатів діяльності трактується в Національному положенні (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: «Прибуток - сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати» [1].

Збиток - перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

Для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати призначено рахунок 79 «Фінансові результати». За його кредитом відображають суми в порядку закриття рахунків з обліку доходів (рахунків

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

класу 7), за дебетом - суми в порядку закриття рахунків з обліку витрат та нарахованого податку на прибуток (рахунки класу 9).

Сальдо рахунку 79 при його закритті списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»:

- якщо кредитовий оборот більший за дебетовий, то підприємство на суму різниці має нерозподілений прибуток;
- якщо дебетовий оборот більший за кредитовий, то підприємство зазнало збитку.

Рахунок 79 має такі субрахунки:

- 791 «Результат операційної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;
- 793 «Результат іншої діяльності».

Фінансовий результат є досить складною та багатовимірною категорією. Інформація про результати діяльності відображається у фінансових звітах підприємства та є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства та є головним джерелом інформації для потенційних партнерів [4].

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 19.01.2020).
2. Ластовецький В. Інформаційне забезпечення підприємницької діяльності. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2006. № 10. С. 7 - 10.
3. Овсійчук О. В. Проблеми організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства. *Управління розвитком*. 2013. № 15. С. 142 - 144.
4. Чумаченко М. В., Білоусова І. Економічна робота на підприємстві та П(С)БО 16 «Витрати». *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 3. С. 13 - 16.

Романченко Ю. О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОПРИБУТКУВАННЯ ІМПОРТНИХ ТОВАРІВ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

За загальним правилом імпортні товари оприбутковують за первісною вартістю. Первісна вартість - це собівартість придбаних імпортних товарів, що складається з фактичних витрат, визначених п. 9 П (С) БО 9 «Запаси» [2].

Оприбуткування імпортних товарів в бухгалтерському обліку відображається за дебетом рахунку 28 «Товари» (20, 22 і т.п.) та за кредитом

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

рахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Основною складовою первісної вартості імпортованих товарів є їх вартість, визначена зовнішньоекономічним договором. Розрахунки за такими договорами, як правило, здійснюються в іноземній валюті, тому при визначенні первісної вартості слід врахувати, яка подія відбулася раніше: оприбуткування товарів чи оплата їх вартості.

Разом з тим гривневий еквівалент іноземних витрат визначає пп. 5-6 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [3]: якщо була передплата, то собівартість в частині даної передплати визнається за курсом НБУ на дату передплати, а в частині, не покритій передплатою, - за курсом НБУ на дату оприбуткування. Потім при зміні курсу НБУ первісна вартість товарів не змінюється.

В даному випадку мова йде саме про вартість товару за договором зовнішньоекономічної діяльності, а не про визначену митницею митну вартість цього товару. Тому важливо чітко розмежовувати формування митної вартості (що складається з визначених Митним кодексом України [1] витрат) і формування первісної вартості товарів (відповідно до П(С)БО 9 «Запаси»). Адже митна вартість визначається виключно для митних цілей.

Крім того, митна декларація не є підставою для оприбуткування імпортованих товарів. Адже вона за своєю суттю це заява встановленої форми, в якій особа визначає митну процедуру, що підлягає застосуванню до товарів, та передбачені законодавством відомості про товари, умови і способи їх переміщення через митний кордон України та інформацію щодо нарахування митних платежів (ч. 20 п. 1 ст. 4 Митного кодексу України) [1].

До того ж митна декларація є лише документом, що підтверджує витрати на сплату ПДВ, акцизного податку, мита, інших митних платежів.

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України (ст. 272 Митного кодексу України). Ставки такого мита встановлені Митним тарифом України та підлягають диференціації.

Суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству також включаються до первісної вартості імпорту. Йдеться саме про ті суми сплаченого ПДВ, які не включатимуться до податкового кредиту в зв'язку з відсутністю прав на таке включення. Наприклад, сплата ПДВ при митному оформленні імпортованих товарів неплатником ПДВ.

Наступною складовою є транспортно-заготівельні витрати (витрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів).

При імпорті товарів покупець може нести різні пов'язані з цим витрати:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

на розвантаження і завантаження товару, транспортування, страхування ризиків тощо.

Всі ці витрати на підставі відповідних первинних документів відносяться до собівартості імпортованих товарів. У разі якщо вартість перевезення (або інших витрат) вказана сукупної сумою (наприклад, за транспортування різних імпортованих товарів), відповідну суму витрат, яку необхідно включити до первісної вартості, слід розподілити між предметами перевезення.

Крім того, до собівартості імпортованих товарів включають інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання в запланованих цілях прями матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

У свою чергу, витратами, безпосередньо пов'язаними з придбанням імпортованих товарів, можна вважати плату за виконання митних формальностей. Розмір плати встановлено в євро, і стягується вона в гривнях за офіційним (валютним) курсом, установленим Національним банком на дату подання митної декларації, а у разі, коли виконання митних формальностей не пов'язане з поданням митної декларації, - на дату фактичної сплати (ст. 31 Митного кодексу України).

Таким чином, особливість формування первісної вартості імпортованих товарів і курсові різниці по заборгованості перед контрагентами визначають актуальність облікового відображення імпорту.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 15.02.2019 р.).

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. Наказом МФУ від 28.10.1998 р. № 246. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 15.02.2019 р.).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» : затв. Наказом МФУ від 10.08.2000 р. № 193. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення 15.02.2019 р.).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Сидоренко Л.О., здобувач СВО бакалавр
спеціальності 071 Облік і оподаткування
факультету обліку та фінансів

Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Управлінський облік – це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передання інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю в середині організації та забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів [1]. Тож існує декілька концепцій управлінського обліку.

Перша група концепцій описує функції управлінського обліку з точки зору її орієнтації на: продуктивність ресурсів; господарські процеси; створення вартості; командні дії.

Друга група концепцій пов'язана з використанням результату здійснення функції управлінського обліку – з точки зору підзвітності, результативності та порівняння з еталоном. Результати управлінського обліку оцінюють, виходячи з доданої їм вартості на підставі судження щодо перспективи використання цих результатів користування. Вартість, додана управлінським обліком, може бути виражена мірою досягнення поставлених та узгоджених цілей. Своєю чергою, такі цілі мають відображати результат управлінського обліку, що є еталоном у середині підприємства.

Третя група концепцій пояснює зв'язок управлінського обліку з іншими процесами управління та є основою або керівництвом для розроблення технологій, що використовуються в управлінському обліку.

Четверта група концепцій розглядає потенціал, необхідний для ефективного використання функції управлінського обліку з позиції компетенції, безперервного вдосконалення, творчих можливостей та критичної свідомості.

Отже, управлінський облік слід організувати таким чином, щоб визначати й досягти рівня компетенції, безперервного вдосконалення творчих можливостей та критичної свідомості, який відображає найкращу практику й забезпечує ефективні результати.

Список використаних джерел:

1. Сутність управлінського обліку та етапи його розвитку. URL: <https://infopedia.su/4x536.html>. (дата звернення 21.03.2020)
2. Сучасні концепції управлінського обліку. URL: https://vuzlit.ru/650580/chetverta_grupa_kontseptsiy. (дата звернення 21.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Управлінський облік. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Управлінський_облік. (дата звернення 21.03.2020).

Соломка В.Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Назаренко І.М.**, д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет, м. Суми.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

В процесі здійснення фінансово-господарської діяльності практично в кожного бізнес-суб'єкта виникають розрахунки з постачальниками.

Здатність підприємства здійснювати всі свої зобов'язання відносно до контрагентів у повному обсязі є запорукою створення довірчих та працездатних партнерських взаємовідносин з ними. Відображення інформації щодо розрахунків у звітності дає змогу визначити показники платоспроможності, ступінь ефективності кредитної політики, показники фінансової стійкості суб'єкта господарювання, що характеризують незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування [3, С. 21].

Ефективна система розрахунків із постачальниками залежить від платіжної дисципліни покупця, обраного платіжного інструменту, а також наявності оперативного контролю за станом розрахунків. Правильно налагоджена система розрахунків на підприємстві має суттєвий вплив на зобов'язання та фінансовий стан підприємства загалом [1, С. 878]. Контроль за здійсненням розрахунків із постачальниками є запорукою майбутнього розвитку підприємства. Удосконалення облікового процесу розрахунків з постачальниками є основою процесу контролю. Взаємозв'язок даних етапів облікової роботи потребує постійного удосконалення та уточнення відповідно до змін нормативно-правового забезпечення та умов зовнішнього середовища [4, С. 186].

В організації обліку розрахунків з постачальниками важливим є отримання достовірної інформації про величину кредиторської заборгованості, тому для попередження порушень платіжної дисципліни необхідно здійснювати безперервний бухгалтерський контроль за правильністю відображення в бухгалтерському обліку розрахункових операцій [5, С. 26].

Відповідно, організація обліку розрахунків з постачальниками є актуальною науковою проблематикою.

Враховуючи вимоги Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо інтерпретації мети ведення

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, варто зазначити, що раціональна організація бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками повинна забезпечити практичну реалізацію відповідних завдань, а саме:

- своєчасне відображення в бухгалтерському обліку інформації про розрахунки підприємства з постачальниками;
- забезпечення процесу збирання, автоматизованої обробки, архівування інформації про господарські операції підприємства, пов'язаної з розрахунками з постачальниками;
- відображення відповідних господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку;
- правильність класифікації кредиторської заборгованості;
- ідентифікація критеріїв та умов вибору постачальників підприємства;
- правильність відображення кредиторської заборгованості, пов'язаної з розрахунками з постачальниками, у пасиві форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- контроль за термінами погашення заборгованості по розрахункам з постачальниками та ін.

Важливу функціональну роль в процесі організації бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками відіграє дотримання ключових положень нормативно-правових документів, які не тільки регламентують питання організації бухгалтерського обліку, але й визначають загальні рекомендації щодо організації облікового процесу та захисту інформації.

На рисунку 1 схематично візуалізовано перелік нормативно-правових документів щодо регулювання розрахунків з постачальниками та їх відображення в бухгалтерському обліку.

Варто зазначити, що в умовах діджиталізації економічних процесів значна кількість суб'єктів господарювання віддають перевагу автоматизованому, безпаперовому обліку.

Пріоритетними цілями організації безпаперового обліку на підприємстві є:

- автоматизоване фіксування господарських операцій в бухгалтерському і податковому обліку;
- автоматизоване формування звітності підприємства (фінансової та податкової);
- організація безпаперового обліку на підприємстві;
- оперативне надання зовнішнім, внутрішнім стейкхолдерам повної, неупередженої, достовірної обліково-економічної інформації для оцінки показників діяльності підприємства та визначення управлінських ініціатив [2, С. 17].

Процес документального оформлення господарських операцій, пов'язаних з розрахунками з постачальниками в умовах автоматизації, має певні особливості.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Так, для належної організації облікового процесу необхідно використовувати наступні електронні документи «Рахунок на оплату», «Надходження товарів і послуг», Оборотно-сальдова відомість по рахунку 63; Картка рахунку 63; Аналіз рахунку 63 та ін.

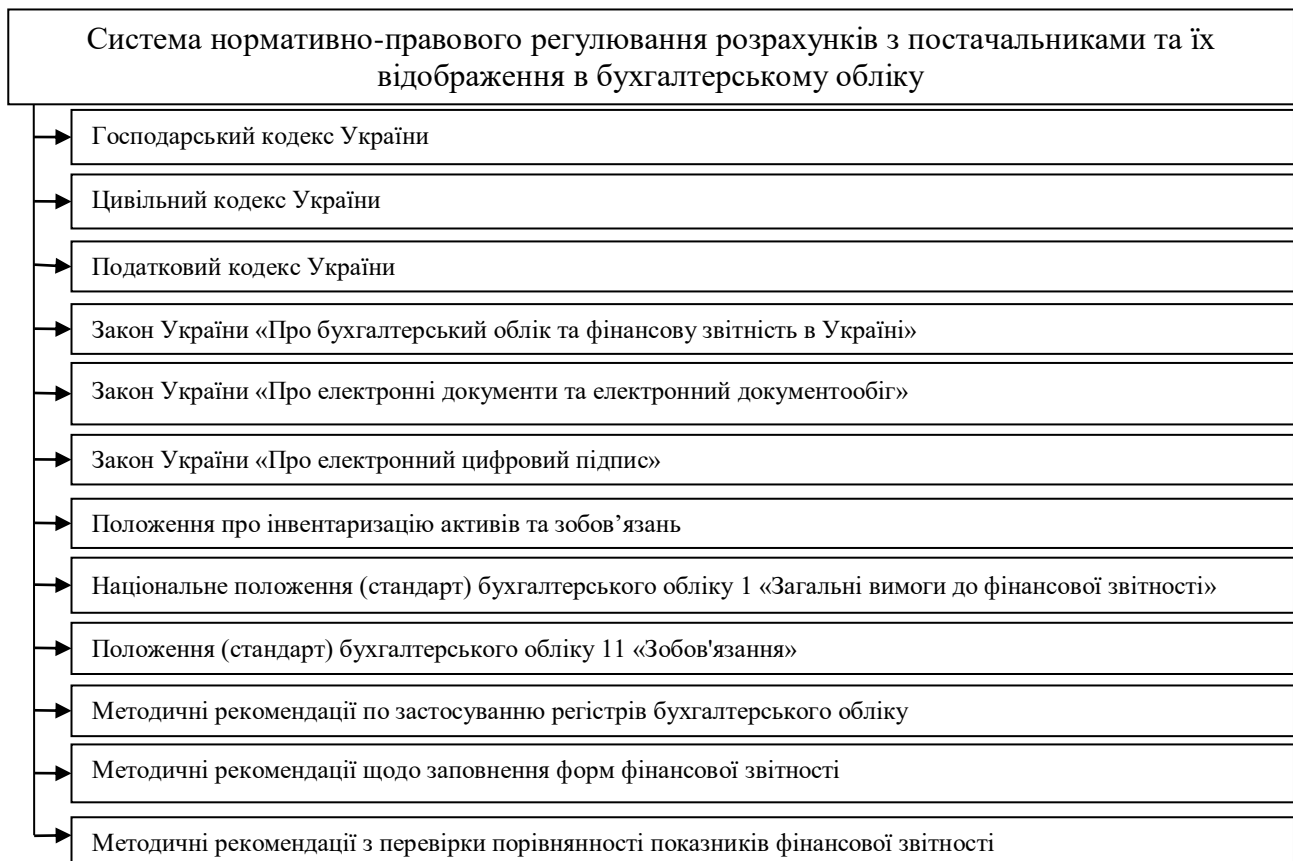

Рис. 1. Система нормативно-правового регулювання розрахунків з постачальниками та їх відображення в бухгалтерському обліку

Отже, в сучасних динамічних умовах суб'єкти господарювання повинні змодельовати чітку стратегію організації облікового процесу, ключові аспекти якої будуть уточнені в Обліковій політиці підприємства (внутрішньому нормативному документі), що, в загальній сукупності, дозволить управлінському персоналу отримати достовірний інформаційний ресурс для прийняття ефективних управлінських рішень в стратегічній перспективі та ідентифікації зовнішніх та внутрішніх латентних ризиків, які здійснюють деструктивний вплив на платіжну систему бізнес-суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Електронний науковий фаховий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. 2018. № 18. С. 874-880.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

2. Плаксієнко В.Я., Назаренко І.М., Гаркуша С.А. Безпаперова бухгалтерія на підприємстві: навчальний посібник. Київ, 2018. 252 с.
3. Спіцина Н.В, Момот Т.В., Акімова Н.С. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління розрахунками за товарними операціями : монографія. Харків, 2019. 281 с.
4. Фатенок-Ткачук А.О., Данилко А.Р. Облікові процедури контролю зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. *Економічний аналіз*. 2016. Т. 26. № 1. С. 179-187.
5. Шендригоренко М.Т., Ротозєєнко Ю.В. Облік і внутрішній аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Міжнародний мультидисциплінарний журнал «Мистецтво наукової думки»*. 2019. № 8. С. 26 – 30.

Тараненко Я. І., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник - **Пономаренко О.Г.**,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

АЛЬТЕРНАТИВНІ ВАРІАНТИ ОБЛІКУ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» поточну дебіторську заборгованість включають до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення останньої на дату балансу обчислюють величину резерву сумнівних боргів як частину загальної суми такої заборгованості, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржниками [3].

Метою резерву вважається більш обачна і достовірна оцінка боргів дебіторів, так як частина її може бути ніколи підприємству не погашена й по факту актив відсутній взагалі. Разом з тим, проводиться більш достовірне визначення суми нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємства.

Існує ряд практичних обставин, що сприяють ігноруванню вимог з нарахування резерву сумнівних боргів бухгалтерами-практиками:

1. Практична відсутність відповідальності за ненарахування.
2. Неоднозначність застосування методів оцінки.
3. Трудомісткість здійснення розрахунків.

Іноколи відмову нарахування резерву пояснюють належністю до кола суб'єктів, для яких вимога означеного розрахунку є не обов'язковою. Хоча створення резерву сумнівних боргів є обов'язковим (п. 7 НП(С)БО 10) [3], та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

винятками є (п. 8 П(С)БО 25) [4]:

- 1) платники єдиного податку 3 групи;
- 2) мікропідприємства;
- 3) непідприємницькі товариства.

Отже, великі, середні, малі підприємства, якщо вони не знаходяться на спрощеній системі оподаткування, обов'язково нараховують резерв сумнівних боргів. Таке рішення має бути зафіксовано в наказі про облікову політику.

Існує також ще одна категорія підприємств, на які не діють норми П(С)БО 10 щодо резерву сумнівних боргів, але це не означає, що вони його не повинні нараховувати: підприємства, які складають фінансову звітність за МСФЗ (ст. 12-1 Закону про бухгалтерський облік і фінансову звітність). Хоча МСФЗ й не визначають методи нарахування резерву сумнівних боргів, але вони мають певні загальні вимоги щодо його створення та використання при визначенні нетто-вартості фінансових інструментів, різновидом яких за МСФЗ вважається дебіторська заборгованість (п. 63, п. 65 МСБО 39) [1].

Даним Стандартом визначено два методи обчислення резерву сумнівних боргів і чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості: за рівнем платоспроможності окремих дебіторів; на основі класифікації дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Обраний метод створення резерву сумнівних боргів обов'язково має бути відображений у наказі про облікову політику підприємства.

Виходячи із норми підпункту 138.10.6 [2, 5] поняття резерву сумнівних боргів для бухгалтерського обліку відрізняється від резерву сумнівних боргів для податкового обліку. З метою податкового обліку можна віднести до складу витрат лише ту частину резерву сумнівних боргів, яка відповідає поняттю безнадійної дебіторської заборгованості із підпункту 14.1.11 ПКУ [5].

Основна відмінність порядку створення резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку від податкового полягає у визначенні суми резерву: з метою оподаткування сума відрахувань у резерв залежить від періоду прострочення погашення боргу, в бухгалтерському обліку – від бухгалтерського стану (платоспроможності) боржника і оцінки ймовірності погашення боргу повністю або частково. Процедура оцінки ймовірності погашення боргу в нормативних документах з бухгалтерського обліку не прописана.

Бухгалтери-практики пропонують проводити нарахування резерву за таким алгоритмом:

- 1) бухгалтер здійснює вибірку по всій дебіторській заборгованості на дату балансу;
- 2) проводить аналіз по кожному конкретному дебітору щодо факту прострочення оплати згідно договору;
- 3) серед тих дебіторів, що мають прострочку платежу, залишають тих,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

проти яких порушено справу про банкрутство та у яких прострочення перевищує часовий критерій визнання дебіторської заборгованості сумнівним боргом (він може бути 30, 60, 90 днів тощо зазначається в наказі про облікову політику);

4) заборгованість, що увійшла в критерій сумнівності підсумовується – це і є резерв сумнівних боргів на дату балансу.

При цьому часовий критерій сумнівності заборгованості доцільно робити досить тривалим, щоб він не викликав запитань, наприклад 3 чи 6 місяців або порушення справи про банкрутство (3 місяці – це тривалість кварталу, одного зі звітних періодів).

Урахування усіх вище зазначених процедурних аспектів дозволить формально не порушувати вимог П(С)БО 10 [3] й нарахування резерву буде мати належне й достовірне обґрунтування.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» від 01.01.2013 р. Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015/

2. ПДФО : нормативні документи з роз'ясненнями та коментарями. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2009. 176 с.

3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 року № 237 Дата оновлення: 29.10.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. (дата звернення: 23.03.2020 р.).

4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 року № 39 Дата оновлення: 23.07.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. (дата звернення: 23.03.2020 р.).

5. Податковий Кодекс України : Кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI Дата оновлення: 20.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17> (дата звернення 16.11.2019 р.).

Терещук Н.В., к.е.н.,
старший викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРАРНОМУ,
ФІНАНСОВОМУ, ІНФРАСТРУКТУРНОМУ, СЕРВІСНОМУ ТА ІНШИХ
СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ

Трансформаційні процеси та недосконала аграрна реформа призвели не

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

лише до занепаду вітчизняного сільського господарства, але й до загострення проблем, пов'язаних із розвитком сільських територій України, наслідки яких знаходяться як в економічній, так і соціальній площинах. На сьогодні розвиток сільських територій супроводжується такими негативними тенденціями, як: відсутність робочих місць; бідність сільського населення; занепад соціально-економічної, дорожньої, транспортної, телекомунікаційної та побутової інфраструктури; міграція сільського населення та погіршення людського капіталу; низький рівень прояву місцевих ініціатив; інертність сільських громад тощо. Подолання дестабілізуючих тенденцій розвитку сільських територій потребує комплексного підходу до вирішення проблеми. Пріоритетним напрямком забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій є активізація їх інноваційного характеру розвитку, що потребує розробки відповідних механізмів у межах державної економічної політики.

В умовах формування управлінських систем керівники вітчизняних аграрних підприємств не достатньо використовують надбання сучасної науки і практики менеджменту, не у повній мірі удосконалюють структури управління та нераціонально використовують ресурси.

Означене призводить до гальмування інноваційних процесів в управлінні, що у свою чергу позначається на його ефективності. Це призводить до несвоєчасної реакції на ринкові виклики, практичної відсутності важелів до зниження собівартості продукції, що впливає на її конкурентоспроможність, а також - до відсутності навичок і вмінь працівників використовувати новітні підходи у виробничій діяльності. Такі аспекти зумовлюють необхідність використання сучасного закордонного досвіду в управлінні зокрема, концепції ощадливого виробництва.

Забезпечення сільського розвитку - один із головних стратегічних орієнтирів України, а ефективна діяльність аграрних підприємств розглядається, як базовий компонент досягнення даної цілі.

Розвиток та прибутковість сучасного агробізнесу залежить насамперед від вміння керівників враховувати динамічні внутрішні та зовнішні зміни, виявляти потенційні небезпеки та оперативно реагувати на них, При цьому важливо поставити чіткі цілі та оптимізувати всі процеси їх досягнення, що можливо реалізувати на практиці за умови наявності знань у сфері проектного менеджменту, зокрема його методології та стандартів.

Багато проблем, які наразі є характерними для аграрного сектора економіки, спричинені недостатньою ефективністю менеджменту сільськогосподарських підприємств. Дослідження багатьох наукових робіт та досліджень вітчизняних науковців дозволив виокремити наступні головні проблеми управління аграрними підприємствами як державної, так і приватної форм власності: низька ефективність управління якістю продукції аграрних підприємств, що призводить до зниження конкурентоздатності вітчизняної

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

сільськогосподарської продукції на міжнародних (у першу чергу - європейських) ринках; недостатньо розвинена галузева інфраструктура АПК, що призводить до збільшення витрат аграрних підприємств на виробництво, транспортування, зберігання; суттєва недосконалість державного регулювання та управління агропромисловим комплексом України з боку профільного міністерства та відомств, інших державних органів, діяльність яких безпосередньо стосується сільського господарства; недостатнє забезпечення вітчизняних аграрних підприємств висококваліфікованим кадровим ресурсом [1, с. 54].

Основною метою агробізнесу є максимізація вигоди від здійснення господарської діяльності. Впровадження проектноорієнтованого управління в цій сфері є запорукою досягнення визначеної мети через покрокову реалізацію пакету завдань в рамках виконання проектів.

За даними Міністерства аграрної політики України впродовж першого півріччя 2018 року в агропромисловому комплексі триває підготовка та впровадження 393 інвестиційних проектів (що більше у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року на 16,3%). Наведені дані свідчать про достатній рівень актуальності проектної діяльності в сучасному агробізнесі. Найбільш активно проектне управління активізується в галузі тваринництва (скотарство, свинарство, птахівництво) в обробці та зберіганні зернових і технічних культур та будівництві овочевих і фруктосховищ [1].

Проблемами розвитку менеджменту сільськогосподарських підприємств вбачаються низька ефективність управління якістю продукції аграрних підприємств, недостатньо розвинена галузева інфраструктура АПК, суттєва недосконалість державного регулювання та управління агропромисловим комплексом України з боку профільного міністерства та відомств, інших державних органів, недостатнє забезпечення вітчизняних аграрних підприємств висококваліфікованим кадровим ресурсом.

Економіко-організаційна суть концепції ощадного виробництва в умовах управління сільськогосподарським підприємством, полягає в функціонуванні системи бізнес-процесів, яка потребує менших прямих затрат праці, капітальних інвестицій, просторового базису для розширення виробництва, матеріалів і часу на всіх стадіях створення споживчої цінності.

Отже, депресивний характер розвитку сільських територій України передбачає необхідність формування адекватних механізмів вирішення їх проблем. Пріоритетним напрямом у цьому аспекті є стимулювання їх інноваційної розвитку на засадах реалізації конкретних заходів. Стимулювання інноваційної розвитку сільських територій забезпечить підтримку процесів вирішення не лише суто економічних (підвищення ефективності господарювання підприємств, їх техніко-технологічне переоснащення, диверсифікацію ризиків, розширення ринків збуту продукції, підвищення рівня

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

конкурентоспроможності підприємств і сільських територій, покращення інвестиційної привабливості останніх, зростання внутрішнього споживчого попиту тощо), але й соціальних (підвищення рівня добробуту сільських жителів, створення нових робочих місць, розвиток об'єктів соціально-економічної інфраструктури, активізацію місцевих ініціатив, покращення людського капіталу в сільській місцевості, зниження темпів міграції та ін.) проблем.

Список використаних джерел:

1. Бачурін Д. А., Рибінцев Є. В. Перспективи розвитку сільського господарства України у контексті ефективності менеджменту аграрних підприємств. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2018. № 1- 2(2). С. 53-59.

2. Як перевести аграрну компанію на євро стандарти. Агробізнес сьогодні. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/kermokerivnyka/item/2009-iak-perevesty-ahhrarnu-kompaniiu-na-ievrostandarty.html> (дата звернення 01.03.2020).

3. Інформація про інвестиційні проекти, які реалізуються в агропромисловому комплексі станом на 1 липня 2018 року. *Міністерство аграрної політики та продовольства України*. URL: <http://minagro.gov.ua/monitoring?nid=20665> (дата звернення 01.03.2020).

Тищенко Д. Р., Усенко Ю. В., здобувачі СВО магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування факультету обліку та фінансів
Науковий керівник – **Яловега Л. В.**, к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія

**НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ)
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**

Основними нормативними документами, що регламентують облік зносу (амортизації) основних засобів та їх відображення у міжнародній фінансовій звітності є: М(С)БО 16 «Основні засоби» (далі – М(С)Ф316), а у вітчизняному – П(С)БО 7 «Основні засоби» (далі П(С)БО 7) та Податковий кодекс України.

Загальні правила обліку основних засобів, як найбільшу складову групи необоротних активів, що амортизуються за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку певною мірою схожі, проте, водночас між ними існують й певні відмінності, за П(С)БО 7, так і за МСБО 16 до основних засобів належать матеріальні об'єкти, які утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для передачі в оренду або для

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

адміністративних цілей, і використовуватимуться, як очікується, протягом більше ніж одного періоду. Спільним для міжнародного та національного стандартів є те, що основні засоби визнаються при виконанні двох умов. По-перше, якщо існує ймовірність, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням таких активів. По-друге, собівартість (первісна вартість) таких активів повинна бути достовірно визначена [1].

Водночас облік операцій з основними засобами за М(С)ФЗ 16 та П(С)БО 7 мають відмінності, які слід врахувати при трансформації бухгалтерського обліку. Це стосується, зокрема, питання вартісної межі для об'єкта основних засобів. Ні один із стандартів не встановлює такого обмеження. Насамперед, це пов'язано зі значним коливанням такої межі в залежності від особливостей виду економічної діяльності, технологічного процесу та інших умов функціонування підприємства.

Порядок нарахування та відображення в обліку зносу (амортизації) розглядається в обидвох стандартах. При цьому кількість методів амортизації у МСБО 16 менше, ніж у П(С)БО 7. Міжнародний стандарт передбачає можливість застосування: прямолінійного методу, методу зменшення залишку та методу суми одиниць продукції. На величину фінансового результату підприємства впливає ліквідаційна вартість об'єкта, і її необхідно враховувати на підставі бухгалтерських документів, які складаються у кінці терміну експлуатації об'єкта. Разом із тим, МСБО 16 рекомендує переглядати ліквідаційну вартість і термін корисної експлуатації активу частіше, зокрема, на кінець кожного фінансового року під час інвентаризації об'єктів основних засобів.

Різниця між положеннями П(С)БО 7 та МСБО 16 полягає також щодо початку нарахування амортизації. П(С)БО 7 визначено, що амортизація нараховується, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку корисного використання. МСБО 16 передбачає, що амортизацію активу починають, коли він стає придатним для використання, тобто коли він доставлений до місця розташування та знаходиться у стані, в якому він придатний до експлуатації. Це означає, що відповідно до вимог МСБО 16 амортизацію слід нараховувати не тільки за повний, але й за частину місяця, в якому розпочато експлуатацію об'єкта основних засобів [3].

Слід також враховувати, що згідно з П(С)БО 7 нарахування амортизації здійснюється протягом строку корисного використання (експлуатації) об'єкта і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації. Проте за нормами МСБО 16 амортизацію не припиняють, коли актив не використовується або вибуває з активного використання, поки він не буде амортизований повністю. Водночас, якщо амортизація нараховується з використанням методу суми одиниць продукції, то

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

вона може дорівнювати нулю під час простою або відсутності виробництва.

Також, у П(С)БО 7, як і у М(С)БО 16, строки корисного терміну експлуатації основних засобів залишені на розсуд підприємства, однак у процесі їх визначення, варто зважати на вимоги податкового законодавства [1]. На практиці у процесі визначення терміну корисного використання (експлуатації) враховується: очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний та моральний знос, що передбачається; правові або подібні обмеження щодо термінів використання об'єкта та інші фактори.

Строк корисного використання активу може змінюватись:

- у разі зміни технології виробництва або зміни попиту на ринку продукції, що виробляється за допомогою цього активу;
- у разі капіталізації витрат, що покращують стан даного активу [3].

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачено п'ять методів нарахування амортизації, втім, у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність зустрічається вимога, що національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним стандартам. Однак, у М(С)БО 16 «Основні засоби» означено лише три методи (прямолінійним метод, метод зменшення залишку та метод сум одиниць продукції). Також для опису методів амортизації використано тлумачення, відмінне від тлумачення в національного стандарту. Тим не менш, методи амортизації у П(С)БО 7 визначено, і обирати потрібно господарюючим суб'єктам саме з них.

Згідно з Податковим кодексом України (далі – ПКУ), амортизації підлягають [2]:

- витрати на придбання основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності;
- витрати на самостійне виготовлення основних засобів, нематеріальних активів, вирощування довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності, в тому числі витрати на оплату заробітної плати працівникам, які були зайняті на виготовленні таких основних засобів;
- витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та інших видів поліпшення основних засобів, що перевищують 10 відсотків сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації;
- витрати на капітальне поліпшення землі, не пов'язане з будівництвом, а саме іригацію, осушення та інше подібне капітальне поліпшення землі;
- сума переоцінки вартості основних засобів;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- вартість безоплатно отриманих об'єктів енергопостачання, газо- і теплозабезпечення, водопостачання, каналізаційних мереж, побудованих споживачами на вимогу спеціалізованих експлуатуючих підприємств згідно з технічними умовами на приєднання до вказаних мереж або об'єктів.

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів у бухгалтерському обліку менші ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені цим підпунктом. За умови, коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів у бухгалтерському обліку рівні або є більшими, ніж ті, що встановлені цим підпунктом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку.

Наразі збільшення кількості груп основних засобів та встановлення мінімально припустимого строку їх корисного використання відбулося задля забезпечення зближення податкової та бухгалтерської класифікації основних засобів. До того ж, земельні ділянки (група 1) та природні ресурси (група 13) не мають мінімально припустимого строку використання. Так, згідно з пп. 14.1.138.3 ПКУ на основні засоби цієї групи амортизацію не нараховують [2]. Всі витрати, пов'язані з поліпшенням земельних ресурсів, направляють на збільшення вартості тієї культури, яка вирощується на цій землі.

Отже, зауважимо, що між вітчизняними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку існує низка спільних ознак. Проте у питаннях оцінки, переоцінки основних засобів, визнання їх первісної вартості, амортизації та вибуття є певні відмінності, що потребує узгодження критеріїв визнання основних засобів та склад їх об'єктів у П(С)БО 7 з МСБО 16.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» URL: <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення 15.03.2020).
2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. *Верховна Рада України*. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 14.03.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства Фінансів України № 92 від 27 квітня 2000 р. *Верховна Рада України*. URL:<http://www.zakon.rada.kiev.ua>. (дата звернення 15.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Трум О. Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – *Дубініна М. В.*, д.е.н, професор, зав.кафедри
обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні існує об'єктивна необхідність дослідження швидких та глобалізаційних процесів розвитку суспільства. Погіршення еколого-економічної ситуації є причиною ряду безповоротних процесів, що беззаперечно потребують швидкого реагування.

З метою нівелювання негативних наслідків та попередження майбутніх загроз у довгостроковій перспективі все більше підприємств різних форм господарювання приєднуються до концепції сталого розвитку, що поєднує рівномірний розвиток економічного, екологічного та соціального аспектів розвитку суспільства.

Питанням інтеграції концепції сталого розвитку в діяльність підприємств присвячено праці вітчизняних та іноземних науковців, серед яких: І. Запатріна [1], О. Веклич, Е. Гірусова, О. Будько [2], Б. Данилишина, Г. Дейлі, Л. Мельника, О. Карінцевої, Ж. Сіднева [4], Г. Платонова. Проте потребують подальшого вивчення питання розвитку діяльності підприємств орієнтованих на сталий розвиток.

Концепція сталого розвитку передбачає виділення трьох підходів: економічного, соціального та екологічного, що відображають їх особливу значимість, наявність між ними взаємозв'язку і взаємозалежності, водночас ігнорування хоча б однієї з них може підірвати загальну стійкість системи (рис. 1).

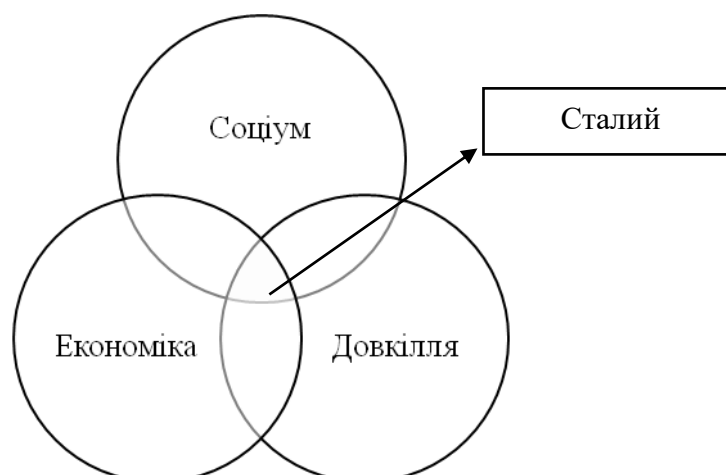

Рисунок 1 – Концепція сталого розвитку

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

На сучасному етапі розвитку суспільства поширеною є точка зору, що інновація має важливе значення для довгострокового сталого розвитку будь-якої країни. Крім того, акцентуація уваги на проблемі обмеженості ресурсів, необхідності охорони навколишнього природного середовища та вивчення кліматичних питань сприяла поділу відповідальності та сфер впливу між трьома ключовими суб'єктами: урядом, соціальними інститутами та бізнесом.

Підприємства все частіше визнають, що екологізація їх бізнесу або окремих ланок ланцюжка поставок забезпечує створення вартості за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів і одночасного зростання конкурентоспроможності підприємств в коротко- та довгостроковій перспективі.

Деякі підприємства розвивають інновації шляхом створення нових бізнес-моделей і підвищують ефективність використання ресурсів та, відповідно, продуктивність праці шляхом заміни окремих матеріалів на більш екологічні аналоги і кінцевому продажу покращених продуктів і послуг.

Поступовий перехід до виробництва «зелених» товарів в різних галузях промисловості сприятиме в майбутньому запровадженню та поширенню нових тенденцій (рис. 2)

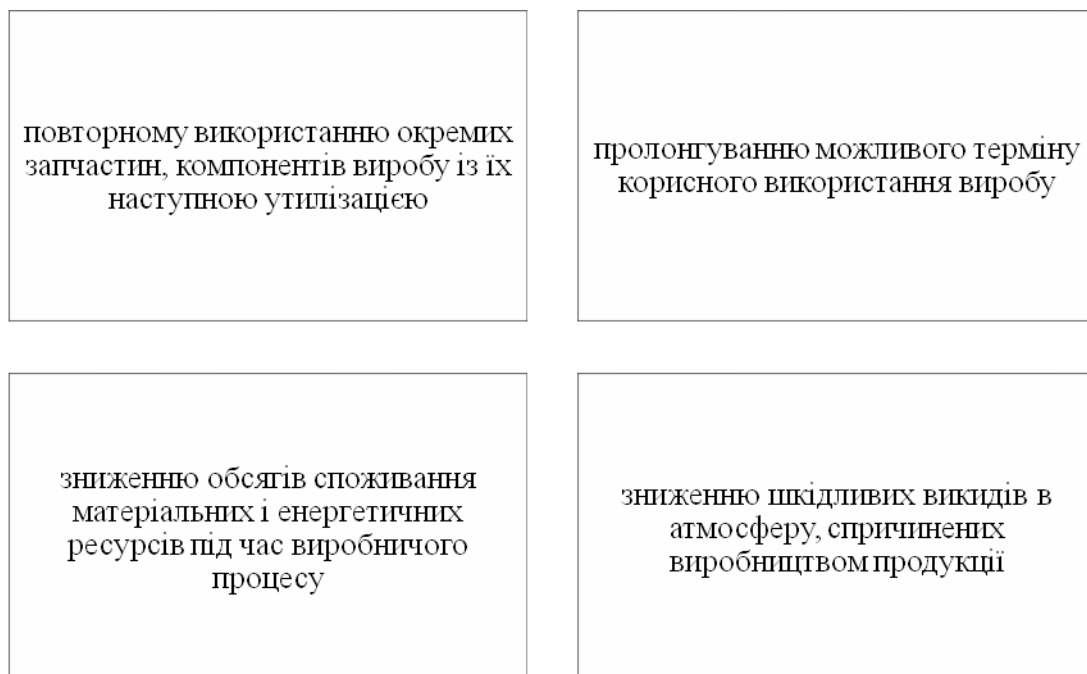

Рисунок 2 – Тенденції впровадження «зелених» товарів

Оскільки значна кількість бізнес-процесів пов'язана із використанням інформаційних технологій та створенням електронних компетенцій

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

традиційний підхід до визначення інновації змінюється на новий, що базується на врахуванні одночасно і технологічного, і економіко-екологічного аспектів. Особливо важливо налагодити процес швидкого прийняття персоналом змін та перетворень в діяльності підприємства у напрямку її руху до сталого розвитку. Саме тому ефективне проходження всіх п'яти стадій формування нової культури серед працівників є ключовим у подоланні опору змінам:

- визначення та усвідомлення мети змін;
- подолання початкового негативного сприйняття культури;
- направлення культури;
- передача культури;
- залучення культури.

Практика ведення підприємницької діяльності за сучасних умов свідчить про наявність високого рівня ризиків та невизначеності. Досягнення цілей сталого розвитку на мікро- та макrorівнях обумовлено, головним чином, економічними інтересами, і лише потім екологічними та соціальними. Інноваційний характер функціонування сучасних підприємств характеризується потребою пошуку нестандартних рішень тих проблем, які виникли в результаті активного поширення глобалізаційних тенденцій розвитку світової економіки.

Список використаних джерел:

1. Запатріна І.В. Посилення ролі бізнесу в досягненні ЦСР в Україні. Керівництво. Цілі сталого розвитку. Київ, 2018. 69 с.
2. Бudyко О. В. Моделювання системи обліково-аналітичного забезпечення суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку. *Проблеми економіки*. 2015. №0 1. С. 285-291.
3. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 - A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
4. Сіднева Ж.К. Нормативна основа концепції корпоративної соціальної відповідальності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. 173(10), С. 136-140.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Тютюнник М. С.

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Левченко З. М.**, к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Облікова політика суб'єктів господарювання розкриває методологічні особливості організації бухгалтерського обліку в конкретному періоді діяльності підприємства. Сформована правильно облікова політика підприємства забезпечить ефективність облікового процесу, чим мінімізує матеріальні, трудові та часові витрати під час вирішення поточних питань.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності [1].

Метою облікової політики є забезпечення одержання вірогідної інформації про результати фінансово-господарської діяльності, необхідної для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» наводить ідентичне визначення, а саме: «облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [2].

Нормативно-правове регулювання формування облікової політики визначене також П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [3] та наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України». [4]

На нашу думку, до розпорядчого документа підприємства про облікову політику доцільно ввести окремо розділ «Облікова політика бухгалтерського обліку фінансових результатів» з виділенням підрозділів та їх наступним змістом:

1. Нормативна база

Облік фінансових результатів регулюється наступними нормативними документами: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; Міжнародний стандарт

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

бухгалтерського обліку № 1 «Подання фінансової звітності» (далі – МСБО 1 «Подання фінансової звітності»); Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» (далі МСБО 18 «Дохід»); Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 «Податки на прибуток» (далі МСБО 12 «Податки на прибуток»); Концептуальна основа складання і надання фінансових звітів РМСБО; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»; Інші положення (стандарти) бухгалтерського обліку в частині застосування до даного розділу.

2. Загальні положення

У даному розділі розглядається політика визнання і бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності підприємства в розрізі наступних напрямів:

- Фінансовий результат операційної діяльності;
- Фінансовий результат фінансової діяльності;
- Фінансовий результат інвестиційної діяльності;
- Фінансовий результат іншої діяльності.

Облік доходів і витрат необхідно вести з дотриманням апмнцмпу нарахування - доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Для визнання в обліку доходів та витрат встановити наступні звітні періоди:

- 1 квартал (з 01 січня до 31 березня);
- Півріччя (з 1 січня по 30 червня)
- 9 місяців (з 01 січня по 30 вересня);
- календарний (фінансовий) рік (з 01 січня по 31 грудня).

Разом з цим, для цілей отримання оперативної інформації, для ухвалення управлінських рішень і своєчасного надання звітності встановлюється проміжний звітний період – місяць.

Підприємство за кожен звітний період (в т. ч. за місяць) визначає загальний фінансовий результат діяльності підприємства і фінансовий результат в розрізі видів діяльності: основна діяльність; інша операційна діяльність; фінансова діяльність; інвестиційна діяльність.

При розрахунку фінансових результатів операційної діяльності необхідно враховувати наступні особливості обліку цільового фінансування:

- цільове фінансування, пов'язане з сільськогосподарською діяльністю, визнається доходом в періоді його фактичного отримання та коли існує впевненість у тому, що підприємство виконає умови такого фінансування;
- отримане цільове фінансування визнається доходом впродовж тих періодів, в яких признаються витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування (за їх наявності);

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

- цільове фінансування капітальних інвестицій, пов'язаних із створенням довгострокових біологічних активів визнається доходом впродовж періоду використання;

- цільове фінансування для компенсації витрат (збитків), які понесло підприємство, і фінансування для здійснення поточної підтримки підприємства (без встановлення умов використання такого фінансування для виконання в майбутньому певних заходів) визначаються як дебіторська заборгованість з одночасним визнанням операційного доходу.

3 Бухгалтерський облік

У бухгалтерському обліку чистий прибуток (збиток) формується впродовж фінансового року від всіх видів основної та іншої діяльності і включає: чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); валовий прибуток (збиток); фінансові результати від операційної діяльності; прибуток (збиток) від іншої діяльності до оподаткування;

Фінансові результати до оподаткування включають фінансові результати від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Облік фінансових результатів ведеться з використанням рахунку 79 «Фінансові результати» в розрізі наступних субрахунків: 791 «Результат операційної діяльності»; 792 «Результат фінансових операцій»; 793 «Результат іншої діяльності»;

На відповідні субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати» щомісячно закриваються всі рахунки обліку доходів (7 клас рахунків) і рахунки обліку витрат (9 клас рахунків).

Зокрема, рахунки обліку доходів закриваються таким чином:

- рахунки обліку доходів, пов'язаних з операційною діяльністю: 701 «Дохід від реалізації готової продукції»; 702 «Дохід від реалізації товарів»; 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»; субрахунки рахунку 71 «Інший операційний дохід»;

- рахунки обліку витрат, пов'язаних з операційною діяльністю: субрахунки до рахунку 90 «Собівартість реалізації»; 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; субрахунки до рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності закриваються на рахунок 791 «Результат операційної діяльності»;

- рахунки обліку доходів та фінансової діяльності закриваються на рахунок 792 «Результат фінансових операцій»: 73 «Інші фінансові доходи»; 72 «Дохід від участі в капіталі»; 95 «Фінансових витрат»; 96 «Втрати від участі в капіталі»;

- субрахунки рахунку обліку доходів іншої звичайної діяльності підприємства 74 «Інші доходи» та субрахунки рахунку обліку витрат іншої звичайної діяльності підприємства 97 «Інші витрати» закриваються на рахунок 793 «Результат іншої діяльності»;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

- сальдо рахунку 79 при його закритті, раз в рік, на річну звітну дату, списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Для підвищення ефективності своєї діяльності кожне підприємство при формуванні облікової політики повинно: враховувати всі внутрішні та зовнішні фактори впливу на прибуток; обрати таку стратегію управління прибутком, яка б дозволила максимізувати рентабельність підприємства за наявних у нього фінансових ресурсів; контролювати витрати (проводити політику оптимізації витрат) з метою недопущення перевищення їх над доходами.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 15.03.2020).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 7 лютого 2013 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 15.03.2020).
3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ Міністерства фінансів України № 137 від 28 травня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>. (дата звернення 15.03.2020).
4. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. № 635. *Ліга-Закон*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mf13052?an=11> дата звернення 15.03.2020).

Тютюнник М.С., здобувач СВО магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Плаксієнко В. Я.**, д.е.н, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ
НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Достовірність показників щодо формування фінансового результату сільськогосподарських підприємств є основою принципів і правил організації бухгалтерського обліку, обов'язкове дотримання яких вимагають як міжнародні стандарти фінансової звітності, так і чинне законодавство України, зокрема Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку.

Дохід як основне джерело покриття витрат господарюючого суб'єкта є

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

підґрунтям для формування його фінансового результату, зокрема, прибутку. Згідно зі ст. 5 П(С)БО 15 «Доход», дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань, які зумовлюють збільшення власного капіталу (за винятком капіталу за рахунок внесків засновників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [3].

Головним складовим елементом доходу сільськогосподарських підприємств є дохід від реалізації продукції власного виробництва, а саме та його частина, яка залишається після вирахування матеріальних, трудових і грошових витрат виробництва й реалізації продукції. У зв'язку з цим ключовим завданням кожного господарюючого суб'єкта є одержання максимального прибутку за найменших витрат шляхом дотримання режиму економії за найбільш ефективного використання грошових коштів.

Відповідно до ст. 7 П(С)БО 15 «Доход», дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – це загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, виконаних робіт або наданих послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо) [3].

Визнання доходу і достовірна його оцінка є необхідною інформацією для відображення її у фінансовій звітності підприємства. Однією з умов визнання доходу від реалізації продукції є передача покупцеві всіх ризиків і вигод, пов'язаних із правом власності на продукцію.

Основними елементами, що впливають на формування та розподіл доходу є: розмір господарюючого суб'єкта; форма його власності та організаційно-правова форма господарювання. Ключовим завданням фінансового планування у сільськогосподарському підприємстві ґрунтується на мобілізації резервів збільшення доходу за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Проте поліпшення збутової політики, можливе також за умови пошуку більш вигідних бізнес-партнерів зі збуту товарної продукції та покращення якості послуг під час обслуговування споживачів.

Із метою забезпечення економічної безпеки під час формування доходу від реалізації сільськогосподарської продукції, насамперед, враховують рівень розвитку конкурентного середовища, що впливає на обсяг та відновлення виробничого потенціалу підприємства.

Доходи від реалізації продукції відображаються у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у момент їх виникнення, незалежно від дати надходження чи сплати коштів. При цьому для визначення фінансового результату звітного періоду варто порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів [1, с. 84].

Щодо формування узагальнених показників, які характеризують результати діяльності суб'єкта господарювання у звітному періоді, визначають

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

за допомогою сукупності регламентованих звітів. Як джерело даних для розрахунку більшості показників у цих звітах використовують ту саму базу даних, що й для стандартних бухгалтерських звітів. Однак, процес формування регламентованих звітів вимагає проведення деяких підготовчих операцій над вмістом інформаційної бази, в тому числі розглянуті вище операції згортання рахунків обліку доходів і витрат. Одним із основних регламентованих звітів, що відображає порядок формування доходів, витрат та результатів діяльності підприємства є «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Аналіз даних Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) свідчить щодо доходів і витрат, а також характеризують підприємство є прибутковим, чи збитковим.

Отже, для збільшення позитивних фінансових результатів у сільськогосподарських підприємствах необхідним є запровадження комплексу заходів для збільшення виручки від реалізації у оптимальному поєднанні зі зниженням собівартості. Іншими словами, необхідно знайти величину витрат, яка забезпечить оптимальний рівень виручки і максимально можливий рівень прибутковості підприємства.

Список використаних джерел:

1. Дубініна М. В., Вишенська М. В. Управління інформаційною системою обліку фінансових результатів діяльності аграрних підприємств. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2015. № 1 (55). С. 83–85.
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07 лютого 2013 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 20.03.2020).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29 листопада 1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 23.03.2020).

Тютюнник С.В.,

к.е.н., доцент, професор кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Однією із умов стабільного функціонування виробництва та достатнього рівня ліквідності та платоспроможності підприємств є наявність ефективних грошових потоків.

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», грошові потоки – це надходження та вибуття

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

грошових коштів та їх еквівалентів [2]. Тобто, під грошовими потоками розуміють рух коштів, який відбувається на підприємстві у результаті його діяльності.

Систематизувавши наукові підходи до трактування даного поняття, можна зазначити, що грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їх еквівалентів, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, простору, структури, ризику та ліквідності.

Під класифікацією грошових потоків розуміють їх групування за відповідними класифікаційними ознаками. Тобто, щоб визначитися з підходами до класифікації грошових потоків на початку визначаються з метою, заради якої буде проводитися класифікація грошових потоків за відповідними ознаками.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до класифікації грошових потоків. Розглянемо та систематизуємо існуючі підходи до формування класифікаційних ознак грошових потоків.

О. М. Костюк-Пукаляк пропонує класифікувати грошові потоки за такими ознаками: за методом обчислення; за методом оцінки; за формою отримання; за методом визначення їх ефективності; за політикою управління; за просторовим виміром; за часовим виміром [1].

Розглянемо детальніше класифікацію за наступними ознаками:

1. За методом обчислення:

- грошовий потік операційної діяльності (Cash Flow From Operations) (залишок грошових коштів на певну дату від здійснення операційної діяльності. Даний показник відображається у Звіті про рух грошових коштів за рядком 3195);

- грошовий потік інвестиційної діяльності (Cash Flow From Investing Activities) (залишок грошових коштів на певну дату від здійснення інвестиційної діяльності. Даний показник відображається у Звіті про рух грошових коштів за рядком 3295);

- грошовий потік фінансової діяльності (Cash Flow From Financing Activities) (залишок грошових коштів на певну дату від здійснення фінансової діяльності. Даний показник відображається у Звіті про рух грошових коштів за рядком 3395);

- валовий грошовий потік (сума додатного та від'ємного грошового потоку);

- додатній грошовий потік (Cash Inflows) (обсяг надходжень грошових потоків від усіх видів діяльності);

- від'ємний грошовий потік (Cash Outflows) (обсяг витрачання грошових потоків від усіх видів діяльності);

- чистий грошовий потік (змiна наявних грошових коштів за період,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

чистий рух коштів за період. Показник відображається у Звіті про рух грошових коштів за рядком 3400);

- традиційний грошовий потік (методика розрахунку: р. 3500+р.3505);
- вільний грошовий потік (Free Cash Flow) (кошти, які залишаються на підприємстві в результаті операційної діяльності та інвестицій в основний капітал. Тобто, це та частина грошового потоку, що залишається інвесторам. Методика розрахунку: р. 3195-р. 3260).

2. За методом оцінки:

- номінальний грошовий потік (плановий залишок грошових коштів, який заплановано одержати без урахування впливу інфляції);
- реальний грошовий потік (залишок коштів, який одержать в майбутньому, у якому враховано знецінення від інфляційних процесів);
- дисконтований грошовий потік (потік коштів, який передбачає його майбутню вартість із врахуванням майбутньої вартості майна, доходів та витрат, залишку коштів та норми доходності інвестиційного капіталу);
- обліковий грошовий потік (рух грошових коштів, за інформацією даних бухгалтерського обліку);
- кумулятивний грошовий потік (чистий грошовий потік, що нагромаджується упродовж певного часу).

3. За формою одержання:

- грошові потоки в національній валюті;
- грошові потоки в іноземній валюті;
- готівкові грошові кошти;
- безготівкові грошові потоки;
- грошові потоки в електронній валюті.

4. За методом визначення їх ефективності:

- надлишковий грошовий потік (баланс грошових коштів за якого запаси коштів значно перевищують їх потребу в короткостроковому періоді для погашення обов'язкових зобов'язань і потреб);
- дефіцитний грошовий потік (нестача залишку коштів в певний момент часу порівняно з поточними потребами);
- оптимальний грошовий потік (достатній залишок грошових коштів для погашення обов'язкових платежів та забезпечень й подальшого короткострокового розвитку підприємства);
- збалансований грошовий потік (такий залишок грошових коштів на певний момент часу, що дає можливість забезпечити достатній рівень платоспроможності за обов'язковими платежами та зобов'язаннями і сформувати запас для генерації додаткового грошового потоку);
- незбалансований грошовий потік (такий залишок грошових коштів за якого відбувається значне перевищення потреб в коштах над їх залишком, і навпаки);

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- ліквідний грошовий потік (надлишок грошових коштів, який утворюється у результаті звичайної діяльності, який може бути спрямований на погашення термінових короткострокових зобов'язань);
- неліквідний грошовий потік (неможливість здійснювати необхідні платежі в потрібний момент часу);
- регулярні грошові потоки (потік надходжень та витрат грошових коштів за певними операціями, який здійснюється постійно);
- дискретні грошові потоки (потоки коштів в рамках певного інтервалу часу, які носять непостійний і незакономірний характер);
- синхронізовані грошові потоки (додатні та від'ємні грошові потоки, які характеризуються їх рівномірним співвідношенням одне відносно іншого);
- несинхронізовані грошові потоки (додатні та від'ємні грошові потоки, які характеризуються нерівномірним співвідношенням одне відносно іншого).

5. За часовим виміром:

- короткострокові грошові потоки;
- довгострокові грошові потоки;
- минулі грошові потоки;
- теперішній грошовий потік;
- майбутні грошові потоки;
- повністю передбачувані грошові потоки;
- недостатньо передбачувані грошові потоки;
- непередбачувані грошові потоки;
- прогнозовані грошові потоки;
- непередбачувані грошові потоки.

На нашу думку, необхідно доповнити класифікацію грошових потоків наступними ознаками: за масштабом діяльності, за значимістю (пріоритетні, другорядні, обслуговуючі); за відношенням до певного інвестиційного проекту (додатковий, ретроспективний); за ступенем рівномірності грошового потоку з операційної діяльності; за організаційно-правовою формою підприємства (консолідований або традиційний грошовий потік); за цільовою спрямованістю (на досягнення тактичних цілей та на досягнення стратегічних цілей); в залежності від специфіки діяльності; за масштабом обслуговування фінансово-господарської діяльності; за суб'єктами; за сегментами; за рівнями управління.

Отже, класифікація грошових потоків дозволяє ефективно та цілеспрямовано управляти ними.

Список використаних джерел:

1. Костюк-Пукаляк О.М. Сучасна концепція визначення суті грошових потоків та їх видів. *Молодий вчений*. 2017. №8(48). С. 449-456.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», редакція від 01 січня 2012 р. URL: https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019(дата звернення 01.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Тютюнник Ю. М., к.е.н., доцент,
професор кафедри економічної теорії
та економічних досліджень,

Шевченко А. А., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Дебіторська заборгованість негативно впливає як на розвиток конкретного підприємства, так і на стан економіки країни в цілому: по-перше, спричиняє кризу неплатежів, що сповільнює оборотність грошових коштів; по-друге, завдає втрат бюджету унаслідок скорочення податкових надходжень.

Серед науковців існують різні підходи щодо трактування сутності дебіторської заборгованості, але більшість із них погоджуються з визначенням, яке наведене в П(С)БО 10: дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

Облік і розкриття бухгалтерської інформації про стан дебіторської заборгованості у фінансовій звітності здійснюється залежно від її виду. Відповідно до П(С)БО 10, дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову та поточну [1]. При цьому враховуються два критерії: строк погашення та зв'язок із нормальним операційним циклом.

Поточна дебіторська заборгованість виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу. Для віднесення дебіторської заборгованості до поточної достатньо наявності хоча б одного з двох наведених критеріїв. Довгострокова дебіторська заборгованість не виникає в ході нормального операційного циклу і буде погашена після 12 місяців з дати балансу. Таким чином, для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової необхідна одночасна наявність двох наведених критеріїв.

Критерієм поділу заборгованості на поточну і довгострокову є операційний цикл, тобто проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Залежно від своєчасності погашення дебіторська заборгованість поділяється на [1]:

- дебіторську заборгованість, строк оплати якої не настав (строкова дебіторська заборгованість);

- дебіторську заборгованість, не сплачену в строк (прострочену), в тому числі сумнівну та безнадійну дебіторську заборгованість.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Сумнівним боргом є поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником. Безнадійною дебіторською заборгованістю визнають поточну дебіторську заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Класифікація дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги за строками непогашення використовується під час розрахунку резерву сумнівних боргів та розкривається у примітках до фінансової звітності.

Слід зазначити, що науковці мають різні погляди щодо класифікації дебіторської заборгованості. Так, А. В. Махота і Ю. О. Леонова за об'єктами виникнення поділяють дебіторську заборгованість на заборгованість: за відвантаженими товарами, роботами, послугами; за отриманими векселями; за орендними платежами; за нарахованими доходами; за претензіями; за наданими позиками; із внутрішніх розрахунків; з бюджетом; з відшкодування наданих збитків; з іншими дебіторами тощо. Також, зважаючи на різні форми забезпечення дебіторської заборгованості, пропонується розділяти забезпечену векселем заборгованість та заборгованість, забезпечену грошовими зобов'язаннями боржника [2].

Г. В. Власюк пропонує класифікувати дебіторську заборгованість за терміном погашення на довгострокову і поточну, а за операційним циклом – на товарну (операційну) і нетоварну (неопераційну). При цьому автор наводить такі визначення видів дебіторської заборгованості [3, с. 132]:

- заборгованість визнається товарною (операційною), якщо вона виникає внаслідок звичайної операційної діяльності підприємства та може передбачати продаж товарів, виконання робіт чи (та) надання послуг;

- нетоварна (неопераційна) дебіторська заборгованість виникає від іншої діяльності підприємства (тобто операцій інших, ніж продаж товарів, виконання робіт або надання послуг). Нетоварна дебіторська заборгованість відображається в обліку під відповідними назвами і не входить до складу товарної дебіторської заборгованості.

Запропонований Г. В. Власюком поділ, по-перше, спрощує критерії класифікації; по-друге, не суперечить встановленим П(С)БО 10 вимогам щодо включення заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги до складу поточної дебіторської заборгованості та дає можливість чітко окреслити заборгованість, за якою потрібно нараховувати резерв сумнівних боргів.

На нашу думку, досить слушною є позиція науковців, які вказують на необхідність більш детальної диференціації дебіторської заборгованості за групами, формами та видами у фінансовій звітності з метою підвищення ефективності управління такою заборгованістю.

Таким чином, класифікація дебіторської заборгованості потребує розширення та деталізації (рис. 1).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

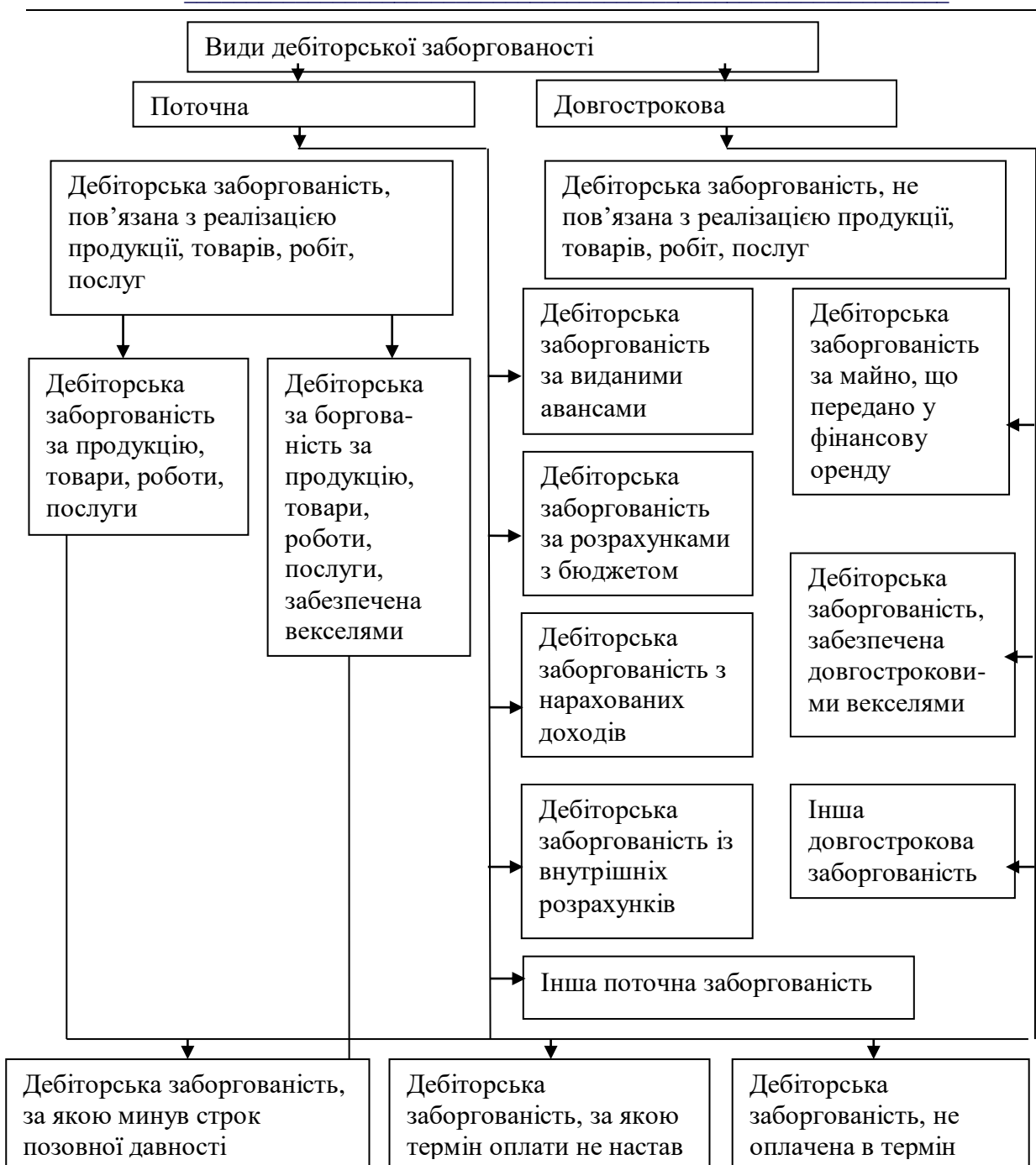

Рис. 1. Класифікація дебіторської заборгованості

Базуючись на проведеній систематизації можливих варіантів групування видів дебіторської заборгованості, необхідно створити системний класифікатор дебіторської заборгованості з використанням таких параметрів: ознаки, принципи та мета класифікації; якісна характеристика ознаки; користувачі інформації; типи класифікації. Використання такої розробки сприятиме наданню якісної бухгалтерської інформації для ефективного контролю, аналізу та управління розрахунків з дебіторами залежно від конкретних потреб

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

користувачів.

Список використаних джерел:

1. Положення стандарт бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України № 237 від 8 жовтня 1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/10.htm> (дата звернення 17.02.2020).
2. Махота А. В., Леонова Ю. О. Бухгалтерський облік та аналіз розрахунків з дебіторами. URL: www.repository.hneu.edu.ua (дата звернення 17.02.2020).
3. Власюк Г. В. Проблеми класифікації та оцінки дебіторської заборгованості, шляхи їх вирішення. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2011. № 6. С. 131-135.

Федорченко А. Л.

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Рудич А. І.**, к.е.н., доцент,
завідувач кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ: СКЛАД ТА ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ

Провідним сектором економіки є малий бізнес, представниками якого є малі підприємства. Об'єктами малого підприємництва виступають малі за кількісними класифікаційними параметрами підприємства, в межах яких здійснюється найефективніша комбінація факторів виробництва з метою максимізації прибутку. Саме нові способи комбінації економічних ресурсів відрізняють підприємця від звичайного господарюючого суб'єкта.

Для цілей Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] (щодо удосконалення деяких положень)» підприємства (крім бюджетних установ) можуть належати до мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств (табл. 1.1).

Господарські операції, які здійснюються малими підприємствами, відображаються в первинних документах та відповідних облікових регістрах. Для управління діяльністю підприємства, оцінки її результатів необхідне певне узагальнення усіх змін внаслідок проведених господарських операцій. Це особливо потрібно для зовнішніх користувачів. Для задоволення їх інтересів складається фінансова звітність.

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначає Закон України «Про

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]. Для суб'єктів малого підприємництва і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності національними положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [3] установлює зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та порядок заповнення його статей, а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) та порядок заповнення його статей. Показники цих звітів наводяться у тисячах гривень з одним десятковим знаком.

Таблиця 1

Класифікація підприємств для цілей Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень)»

Балансова вартість активів	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Середня кількість працівників
Мікропідприємства - підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв:		
до 350 тис. євро	до 700 тис. євро	до 10 осіб
Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв		
до 4 млн. євро	до 8 млн. євро	до 50 осіб
Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв		
до 20 млн. євро	до 40 млн. євро	до 250 осіб
Великими є підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники на дату складання річної фінансової звітності за попередній рік відповідають щонайменше двом з таких критеріїв:		
понад 20 млн. євро	понад 40 млн. євро	понад 250 осіб

Згідно з Наказом Мінфіну № 48 «Про внесення змін до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», що набув чинності з 08.02.2014 р. [4], було внесено зміни до П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», а саме оновлено зміст і оновлену форму Фінансового звіту та спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

Законом України «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 31.05.2019 р. № 226 П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» затверджено у редакції Національне П(С)БО 25 «Спрощена

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

фінансова звітність». [5]

Баланс відображає фінансовий стан підприємства на останній день звітного періоду та містить інформацію про активи, зобов'язання та власний капітал на звітну дату. При складанні Балансу необхідно врахувати такі моменти: активи відображають у Балансі за умови, якщо їх оцінка може бути достовірно визначена та очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням; витрати на придбання і створення активу, який не може бути відображено в Балансі, включають до складу витрат звітного періоду; зобов'язання відображають у Балансі, якщо їх оцінку може бути достовірно визначено та існує імовірність зменшення економічних вигод у майбутньому в результаті їх погашення; власний капітал відображають у Балансі одночасно з відображенням активів або зобов'язань, що спричинюють його зміну.

Форма Балансу складається з двох частин: активу, в якому відображаються відомості про активи підприємства в розрізі їх видів, та пасиву, в якому наводять інформацію про зобов'язання і власний капітал. Підсумок активів Балансу повинен дорівнювати пасиву (сумі зобов'язань та власного капіталу).

Актив містить три розділи: I. Необоротні активи (відображається інформація про незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, довгострокові біологічні активи, довгострокові фінансові інвестиції, інші необоротні активи); II. Оборотні активи (відображається інформація про запаси, поточні біологічні активи, поточну дебіторську заборгованість, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи); III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

Пасив має чотири розділи: I. Власний капітал (містить інформацію про зареєстрований (пайовий), додатковий, резервний, неоплачений капітал та нерозподілені прибутки (непокриті збитки)); II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення (містить інформацію про довгострокові зобов'язання, облік яких ведуть на 5 класі рахунків); III. Поточні зобов'язання (узагальнено інформацію про залишки поточних зобов'язань за розрахунками за короткостроковими кредитами, за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи та послуги, з бюджетом, зі страхування, з оплати праці, доходи майбутніх періодів, інші поточні зобов'язання); IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними – для продажу, та групами вибуття.

У Звіті про фінансові результати (форма № 2-м) розглядаються фінансові результати діяльності підприємства з позицій, відмінних від прийнятих при складанні Балансу. Так, якщо в Балансі відображений стан підприємства на певний момент часу, то в Звіті про фінансові результати показані підсумки діяльності підприємства за певний проміжок часу. Звіт про фінансові

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

результати (форма 2-м) відображає доходи, витрати, прибутки або збитки від господарської діяльності за звітний період. Метою складання цієї форми звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про результати здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва. Сутність Звіту про фінансові результати малих підприємств полягає в тому, що фінансовий результат визначається зіставленням доходів (виручка від реалізації, інші операційні та інші доходи) з витратами періоду (собівартість реалізації, інші операційні та інші витрати), тобто за даними рахунків класу 7 «Доходи» та класу 9 «Витрати діяльності».

Отже, в результаті дослідження встановлено: склад фінансової звітності та строки її подання залежить від критерії віднесення до статусу підприємства – мале чи мікро, другою ознакою є критерій сплати податку на прибуток чи єдиного податку; спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва, значно менший від фінансового звіту малого підприємництва. Значно спрощена процедура його складання; звітність доцільно розглядати як формалізований вираз результатів діяльності підприємства та основне джерело забезпечення інформаційних потреб управління.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень): Закон України від 05 жовтня 2017 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>. (дата звернення 20.03.2020).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-IX від 16 липня 1999 р. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_bills_stand_laws (дата звернення 20.03.2020).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України № 39 від 25 лютого 2000 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 13.03.2020).

4. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України № 48 від 08 лютого 2014 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0341-14>. (дата звернення 20.03.2020).

5. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 31 травня 2019 р. *Верховна Рада України*. URL: № 226 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0685-19> (дата звернення 20.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Ходаківська Л. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Грибовська Ю. М., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ПРОГРАМНИЙ ПРОДУКТ «М.Е.ДОС»:
ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ**

М.Е.Дос – це програмне забезпечення (комп'ютерна програма) для подання звітності до контролюючих органів та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді. Програмою користується переважна більшість компаній в Україні.

Програмний продукт М.Е.Дос призначений для подачі звітності в усі контролюючі органи України (Державна фіскальна служба України, Державна служба статистики України, Пенсійний фонд України, Державна казначейська служба України, Державна служба України з питань праці, міністерства і відомства), для реєстрації податкових накладних та юридично значущого електронного документообігу. Крім того, програмний продукт надає модулі для нарахування заробітної плати, звітності великих компаній з розгалуженою структурою підрозділів і роботи банків.

М.Е.Дос містить усі актуальні форми звітності, які оперативно оновлюються відповідно до законодавства. Програма підтримує роботу з ЕЦП (електронний цифровий підпис) найбільш використовуваних центрів сертифікації, а також із захищеними носіями ключів SecureToken.

Над програмою працює численний штат розробників, аналітиків, тестувальників, фахівців технічної підтримки та інших напрямків. М.Е.Дос отримав позитивний експертний висновок у сфері технічного захисту інформації рівня ГЗ від Держспецзв'язку, що свідчить про високий рівень безпеки і захищеності програми. Програма має як готові рішення для основних потреб користувачів, так і додаткові модулі.

Рішення М.Е.Дос.Держава – подача всіх видів звітності в усі контролюючі органи, реєстрація податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних та обмін ними з контрагентами. Рішення М.Е.Дос.Бізнес – обмін первинними бухгалтерськими документами з контрагентами. Модуль М.Е.Дос.Зарплата – розрахунок і нарахування заробітної плати співробітникам, облік і управління персоналом. Модуль М.Е.Дос.Корпорація – консолідація звітності підприємств з розгалуженою структурою. Модуль М.Е.Дос.Акциз та ТТН – для роботи з системою електронного адміністрування реалізації палива та поводження з товарно-транспортними накладними.

Програмний продукт М.Е.Дос є об'єктом права інтелектуальної власності

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

(далі – ІВ), якщо точніше – об’єктом авторського права [1; 2].

Автору комп’ютерної програми належать:

– особисті немайнові права – які нерозривно пов’язані з автором твору і відчужуватися (передаватися) не можуть;
– майнові права ІВ – які можуть відчужуватися (передаватися) автором на користь третіх осіб [2].

До майнових прав на об’єкт ІВ належать, зокрема:

- 1) право використання об’єкта ІВ;
- 2) виняткове право дозволяти таке використання [2].

Обсяг прав на об’єкт ІВ, які отримує покупець, визначають у ліцензійному договорі. Згідно з абз. 6 п. 5 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», у складі нематеріальних активів обліковують авторське право та суміжні з ним права, зокрема, на комп’ютерні програми, крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті [3].

Роялті – це платежі за використання, або за надання права на використання об’єкта права інтелектуальної власності. Не вважаються роялті платежі, отримані, зокрема, як винагорода за використання комп’ютерної програми, якщо умови використання обмежені функціональним призначенням такої програми та її відтворення обмежене кількістю копій, необхідних для такого використання (використання «кінцевим споживачем»).

При використанні програми М.Е.Дос замовнику (користувачу) забороняється: модифікувати програму та/або проводити з її каталогами будь-які маніпуляції, передавати її третім особам у тимчасове або постійне користування та/або іншим чином розповсюджувати програму (у т.ч. її складові). Ліцензійним договором на використання М.Е.Дос визначено: майнові права на програмну продукцію замовнику не передають. Це, на нашу думку, підтверджує відсутність підстав для обліку права доступу до М.Е.Дос у складі нематеріальних активів.

Отже, комп’ютерна програма «М.Е.Дос» (My Electronic Document) – це найкращий помічник у роботі з усіма типами документів в електронному вигляді: податкові накладні, акти, рахунки і звіти; новітній програмний продукт для підприємств різних сфер діяльності та систем оподаткування. Всі документи, створені у програмі «М.Е.Дос» і підписані електронним цифровим підписом, є оригіналами документів.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.03.2020).

2. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII / Верховна Рада України. URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_1999_07_16/T379200.html (дата звернення: 12.03.2020).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 Нематеріальні активи: Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 р. № 242 / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 13.03.2020).

Циб А. С., Лисокобилка І. О.,
здобувачі вищої освіти СВО - бакалавр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Романченко Ю. О., к.е.н, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

З розвитком економічних наук розвивався і бухгалтерський облік. У 50-х роках ХХ століття виникає якісно новий вид обліку – управлінський облік. Він виокремився з традиційного обліку і являв собою нову модель і підсистему бухгалтерського обліку .

В системі управління облік витрат посідає особливе місце. Обліковуючи витрати бухгалтер здійснює оцінку майбутнього рівня витрат та фінансових результатів і вносить корективи до планів діяльності; забезпечує надання інформації про рівень витрат і доходів на будь-який момент, за окремими видами продукції, за кожним структурним підрозділом; допомагає здійснювати контроль витрат за критерієм ефективності виробництва.

В Україні, як і в іноземній практиці обліку, отримав визнання розподіл бухгалтерського обліку на управлінський та фінансовий. В освітньому процесі це передбачено на рівні державного стандарту, у програмах підготовки професійних бухгалтерів і аудиторів.

Фінансово-господарська діяльність господарюючих суб'єктів неможлива без забезпечення системи управління достовірною, повною, неупередженою та детальною інформацією про наявність і використання фінансових та майнових ресурсів.

Система управлінського обліку за своєю сутністю є процедурою розкриття, виміру, накопичення, розгляду, підготовки, інтерпретації, а також передачі даних, що вживається адміністративною ланкою з метою планування, оцінки також контролювання підприємства. Він вважається «мовою бізнесу», необхідним атрибутом концепції управління компанії, у процесі якого реалізується його теорія формування, функціонування та розвитку [5].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [4] визначає сутність управлінського обліку як систему обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Суть управлінського обліку полягає в наданні інформації, яка необхідна або може бути корисною менеджерам у процесі управління підприємницькою діяльністю, причому в ракурсах і обсягах, що не властиві фінансовому обліку

Дійсно, характерною рисою управлінського обліку є те, що він являє собою комплексну сукупність інформації на підприємстві, яка потрібна для прийняття на її основі управлінських рішень. Управління підприємством, зокрема фінансовими ресурсами, здійснюється за допомогою обліково-аналітичного забезпечення. Виділяють декілька його функцій проте основний зміст полягає у наданні повної та своєчасної інформації про стан майна підприємства, його ресурсів, зобов'язань тощо, та аналітичному обробленні цієї інформації з метою правильного менеджменту фінансовими та іншими ресурсами. Вчасно подана інформація сприяє більш швидкому прийняттю рішень, що, в свою чергу, підвищує конкурентоспроможність фірми. Мету управлінського обліку можна сформулювати так: це забезпечення менеджерів управлінськими звітами, що містять планову, фактичну та прогнозну інформацію, адаптовану для вирішення внутрішніх завдань управління організацією, необхідну для контролю економічності виробничо-господарської сектору, пошуку проблем й прийняття управлінських рішень [2].

Верига Ю. А. [1] визначає управлінський облік як процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі планування, оцінки та контролю в середині підприємства.

Процес управлінського обліку складається з таких видів діяльності: розпорядження про виконання завдань, координація робіт в процесі виконання завдань та контроль за виконанням завдань.

Предметом управлінського обліку є виробнича і комерційна діяльність підприємства в цілому та її окремих структурних підрозділів у процесі всього циклу управління.

Об'єктами управлінського обліку є витрати в цілому по підприємству і структурних підрозділах; результати господарської діяльності підприємства і його підрозділів; фінансові результати (витрати) центрів відповідальності; внутрішнє ціноутворення, що припускає використання трансфертних цін; бюджетування і система внутрішньої звітності.

На нашу думку, посиляючись на мету і призначення, управлінський облік вирішує такі завдання:

– зведення інформації для цілей управління витратами, прибутками і результатами діяльності підприємства;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

- підтримка в прогнозуванні, формуванні та плануванні бюджетів;
- гарантування управлінського нагляду над фінансово-господарською діяльністю, пов'язаного з функціями, які здійснюють виконавчі органи підприємств;
- дослідження і оцінка фактичних результатів діяльності організації;
- створення резервів та узгодження тактичних або стратегічних рішень розвитку виробничої діяльності організації.

Передумовою розвитку управлінського обліку в перспективі є:

- розгляд методу й предмета обліку, підвищення ролі інтелектуального капіталу як первинного чинника конкурентоспроможності, перегляд теоретичних основ бухгалтерського обліку з урахуванням ускладнення управління.

– розподіл вимог до фінансової звітності. суб'єкти господарської діяльності мають застосовувати єдині принципи розкриття та оцінки інформації, але обсяг інформації визначається винятково потребами користувачів;

– сертифікація бухгалтерів, безперервна професійна освіта, що сприяє зростанню кваліфікаційного рівня бухгалтерів і престижу професії, зниження ризику для учасників фінансових інститутів і фондового ринку, схожість української системи професійної підготовки бухгалтерів з міжнародними стандартами, посиленню контролю за дотриманням норм професійної етики бухгалтерів і аудиторів, підвищенню ефективності системи корпоративного управління;

– активна позиція спільноти бухгалтерів і аудиторів, засобів масової інформації, наприклад професійних видань з бухгалтерського обліку;

– формування новітнього типу обліку та звітності, метою якої є створення інформаційної інфраструктури, адекватної до вимог ринкової економіки в інтересах усіх членів суспільства [3].

Оптимальним рішенням щодо усунення невизначеності перспектив управлінського обліку в Україні, на нашу думку, є безпосереднє дослідження його на батьківщині створення - США. Передові вітчизняні науковці та спеціалісти повинні пройти теоретичне і практичне стажування щодо управлінського обліку на успішно застосовуючих його в своїй діяльності підприємствах цієї країни. Це дає змогу побачити, що являє собою даний вид обліку, який зміст вкладають у нього американці, яку методику застосовують бізнесмени в своїй роботі.

Список використаних джерел:

1. Верига Ю. А., Ішенко В. Л., Гладких Т. В. Бухгалтерський облік і аудит. Термінологічний українсько-російсько-англійський словник: навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 292 с.
2. Матвійчук М. З. Теоретичні аспекти функціонування управлінського

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

обліку на підприємстві. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал: Інноваційна економіка*. 2013. С. 299-305. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_73 (дата звернення: 15.03.2020 р.).

3. Моссаковський В. Концепція побудови бухгалтерського обліку в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 10. С. 18-25

4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL : <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2020 р.).

5. Садовська І. Б. Концепції управлінського обліку в процесі його еволюційного розвитку. *Економічний аналіз*. Випуск 6. 2010. С. 149-151. URL: https://econ.a.t.ua/Vypusk_6/sadovska.pdf (дата звернення: 15.03.2020 р.).

Ціцька Н.Є., доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Мирончук З.П., доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Правильна, чітка і раціональна організація бухгалтерського обліку є одним з найбільш відповідальних етапів створення підприємства та забезпечення його ефективної діяльності. Важливою складовою організації бухгалтерського обліку на підприємстві є формування його облікової політики.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», визначено, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1]. Крім цього, даним Законом передбачено, що підприємство самостійно: визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства. Проте, законодавством не затверджена типова форма розпорядчого документа про облікову політику, у зв'язку із цим відсутні вимоги до його оформлення, змісту та структури. Практика показує, що облікова політика підприємства розробляється у вигляді внутрішнього розпорядчого документа - Наказу про облікову політику. У розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності, щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами [1].

Фіксують в обліковій політиці тільки ті принципи і методи обліку та оцінки, які передбачають декілька варіантів обліку на вибір підприємства або щодо яких є невизначеність. Головне призначення облікової політики - обрати найоптимальніший варіант методики ведення обліку на своєму підприємстві. А одноваріантні вимоги та норми (коли немає вибору з декількох варіантів) дублювати в обліковій політиці не потрібно.

Глобалізація фінансових ринків та розширення торгових експортно – імпорتنих операцій обумовили необхідність використання в практичній діяльності юридичних осіб міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Число таких суб'єктів господарювання, які з 1 січня 2018 року зобов'язані складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, значно розширюється. При цьому, відповідно до Закону України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» слід застосовувати МСФЗ, які мають відповідати наступним вимогам:

- не суперечити Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;

- офіційно оприлюднені на веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, тобто Міністерства фінансів України;

- мають бути викладені державною (тобто, українською) мовою [2].

Основна сутність облікової політики та особливості її формування в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності висвітлено у МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». Даний стандарт відмічає, що «облікові політики - конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання під час складання та подання фінансової звітності» [3].

У таблиці відображено порівняльну оцінку нормативно – правового забезпечення формування облікової політики підприємства відповідно до міжнародних та національних положень бухгалтерського обліку.

Облікова політика за МСФЗ зосереджена, в основному, на складанні фінансової звітності. Саме тому, формуючи раціональну і чітку облікову політику, необхідно враховувати, що фінансова звітність підприємства має бути ефективною, достовірною, зрозумілою, з метою прийняття економічних рішень користувачами фінансової звітності. МСБО 8 пояснює, що кожен суб'єкт господарювання вибирає облікові політики, враховуючи характер своєї діяльності, а також ставить питання, які облікові політики є корисні, цікаві для користувачів, і які слід розкрити, для того щоб представити певним чином, за вимогами стандартів, свою фінансову звітність.

Міжнародні стандарти дають компаніям право вибору: інформацію, яку

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

містить облікова політика, можна розкривати або в примітках до фінансової звітності, або в якості її окремого компонента. Розробкою облікової політики підприємства, відповідно до МСФЗ, повинні займатись працівники бухгалтерського апарату, а її затвердженням – управлінський персонал.

Таблиця

Порівняльна оцінка нормативно-правового забезпечення формування облікової політики підприємства за МСФЗ та НП(С)БО

МСФЗ	НП(С)БО
Концептуальна основа фінансової звітності	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
МСБО 1 (IAS) «Подання фінансової звітності» МСФЗ 1 (IFRS) «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
МСБО 8 (IAS) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»
Решта МСБО та МСФЗ	Решта положень (стандартів) бухгалтерського обліку
<i>Аналогу не існує</i>	Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства
Тлумачення Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (SIC) та фінансової звітності (IFRIC)	<i>Аналогу не існує</i>

При розробці облікової політики за міжнародними стандартами необхідно враховувати всі існуючі стандарти та тлумачення до них. При відсутності стандартів для певної господарської операції можна скористатися професійним судженням, орієнтуючись на діюче в країні законодавство або галузеві норми. Міжнародні стандарти наголошують на розкритті у примітках до фінансової звітності всіх ключових аспектів облікової політики. А саме, повинні бути розкриті принципи, яких дотримується підприємство, і методи, використані для втілення в життя цих принципів (оскільки подібна інформація є істотною для визначення фінансового становища підприємства, спрямування потоків грошових коштів, а також для визначення результатів діяльності підприємства).

Облікова політика може змінюватися у зв'язку із прийняттям нового стандарту або у зв'язку з переглядом будь-яких положень стандарту або його тлумаченням. Перегляд облікової політики в цьому випадку обов'язковий. При цьому зміни в обліковій політиці мають бути обґрунтовані та розкриті у фінансовій звітності. Дана вимога обґрунтовується тим, що «стабільна» облікова політика дозволяє порівнювати фінансову звітність за різні періоди. При виникненні потреби в зміні облікової політики суб'єкту господарювання

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

доведеться наново перерахувати показники фінансової звітності за три попередніх роки. Такий перерахунок називають ретроспективним, і він є загальним правилом щодо відображення змін в обліковій політиці.

Отже, поєднання вітчизняного та міжнародного законодавства, що регламентує питання формування облікової політики підприємства, врахування передового досвіду зарубіжних країн в даній сфері дозволить підвищити достовірність звітної інформації та зробити її більш кориснішою для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.

2. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень»: Закон України від 05.10.2017 р. № 2164-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»: URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=929_020.

Черненко К.В., к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШОВИХ КОШТІВ В
УКРАЇНІ**

Грошові кошти відіграють значну роль у формуванні фінансової стабільності будь якого господарюючого суб'єкта. Суб'єкти підприємницької діяльності здійснюють значні обсяги розрахунків у готівковій та безготівковій формах. Слід зазначити, що згідно даних НБУ, Україна належить до країн з показником високого рівня готівки в економіці [1].

Електронні гроші (також відомі як e-money, e-гроші, електронна готівка, електронні обміни, цифрові гроші, цифрова готівка чи цифрові обміни) – означення грошей чи фінансових зобов'язань, обмін та взаєморозрахунки з яких проводяться за допомогою інформаційних технологій.

Відповідно до законодавства України, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Випуск електронних грошей в Україні може здійснювати виключно банк,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

який і бере на себе зобов'язання з їх погашення в обмін на готівкові або безготівкові кошти.

Директива Європейського Парламенту та Ради дає по суті таке саме визначення, однак не обмежує коло емітентів типом установи: випуск електронних грошей можуть здійснювати як банки, так і інші установи відповідно до встановлених вимог: Електронні гроші означають грошову вартість, як представлено у вимозі до емітента, які зберігаються на електронному пристрої, в тому числі магнітному, випускаються для отримання коштів з метою здійснення платіжних операцій та приймаються фізичною або юридичною особою, відмінною від установи-емітента електронних грошей [2].

Приймаючи електронні гроші як засіб платежу, підприємства торгівлі отримують окремі переваги економічного та соціального характеру, зокрема:

- зменшується контакт людей з готівкою — потенційно небезпечним переносником шкідливих бактерій;
- покращання умов праці осіб, що працюють з готівкою: зменшення контакту з потенційно небезпечною готівкою, зменшення затрат часу на одного клієнта у зв'язку з відсутністю необхідності підрахунку коштів, зниження емоційного навантаження (ризик помилки працівника при прийнятті електронних грошей зводиться до нуля на відміну від прийняття готівки, коли працівник може помилитись при рахуванні та перевірці на справжність банкнот);
- зменшення витрат держави на виготовлення, обслуговування та знищення готівки;
- використання електронних грошей як електронного замітника банкнот і монет у розрахунках з населенням може дозволити зменшити витрати на розрахунково-касове обслуговування в банку та інкасацію готівки;
- розрахунки електронними грошима пришвидшують операції з купівлі-продажу товарів за рахунок своєї абсолютної подільності – можливості моментального списання необхідної суми коштів;
- робота з цим платіжним засобом унеможливорює здійснення шахрайських операцій недобросовісним персоналом підприємства завдяки автоматичній фіксації операцій у відповідних програмно-технічних комплексах;
- як платіжний інструмент на пред'явника електронні гроші безособові — ідентифікується електронний гаманець, а не його власник.

З позиції бухгалтерського обліку електронні гроші є новим об'єктом дослідження. Існує кілька специфічних властивостей досліджуваного нами об'єкта, які безпосередньо впливають на порядок його відображення в бухгалтерському обліку. Серед них такі:

– електронні гроші генеруються та перераховуються не банківськими установами, а операторами платіжних систем (до них відносять: розробника,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

власника, адміністратора електронної системи; організації, що приймають кошти до зарахування для подальшої трансформації у електронні гроші), тобто групою осіб, які в більшості випадків є або фізичними особами, або суб'єктами господарювання, що не належать до фінансово-кредитних установ;

– електронні гроші у зв'язку з наявністю різноманітних платіжних систем мають безліч варіантів умовних валют, які застосовуються окремими суб'єктами електронної комерції.

Облік грошових коштів в Україні перебуває в стані постійного контролю з боку НБУ, ДФС, власників та адміністрації кожного підприємства як актив, який перебуває в стані руху та змін. Вдосконалення нормативної бази з методики обліку грошових коштів та організації їх збереження і руху потребує розробки нових програмних продуктів, які допоможуть обліковому персоналу підприємства з одного боку максимально зменшити обіг готівки, а з іншого боку – забезпечити надійне її збереження.

Список використаних джерел:

1. Єрмолаєва М. В., Черненко К.В., Гафіяк А.М. Облік грошових коштів та застосування інформаційних технологій. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка*, 2018. Вип. 191. С. 215-222.

2. Електронні грошові кошти. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D1%96_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D1%88%D1%96 (дата звернення 01.03.2020).

Чернецька О.В.,

к.е.н, доцент, доцент кафедри
обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

ВПЛИВ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ НА ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

На виконання вимог Постанови Кабінету Міністрів України № 211 від 11 березня 2020 р. облікове забезпечення діяльності суб'єктів підприємництва зазнало певних корективів. В першу чергу, це стосується кадрового обліку, обліку робочого часу та звітності щодо виплат, пов'язаних з оплатою праці. Як зазначається у джерелі [4], Державна служба України з питань праці дала рекомендації щодо організації роботи працівників під час карантину з дотриманням вимог трудового законодавства. Зокрема, варіантами розвитку подій може бути припинення або продовження робочого процесу.

Серед заходів щодо припинення робочого процесу слід виділити: надання

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

відпусток без збереження заробітної плати за заявою працівників; надання працівникам щорічних основних та додаткових відпусток, інших оплачуваних відпусток, передбачених законодавством; введення простою.

Звичайно, найбільш економічним заходом для роботодавця є надання відпусток без збереження заробітної плати за заявою працівників. Зауважимо, що зазначені відпустки надаються працівникам виключно на підставі їх особистої заяви. Надання працівникам відпусток без збереження заробітної плати за виключною ініціативою роботодавця законодавством про працю не передбачено. Якщо працівник відмовляється написати заяву про надання йому відпустки без збереження заробітної плати, роботодавець не має права примушувати його до цього.

Відповідно до ст. 25 (п.3-1) Закону України «Про відпустки» [1] відпустка без збереження заробітної плати в обов'язковому порядку може бути надана матері або іншій особі для догляду за дитиною віком до 14 років на період оголошення карантину на відповідній території. В даному випадку у наказі про відпустку за статтею 25 Закону про відпустки необхідно зазначити як підставу свідоцтво про народження дитини та реквізити розпорядчого акта КМУ, органу місцевого самоврядування чи закладу освіти.

Для осіб, не зазначених вище, передбачено умови, визначені в ст. 26 Закону «Про відпустки», зокрема за сімейними обставинами та з інших причин працівнику можна надавати відпустку без збереження заробітної плати на строк, обумовлений угодою між працівником та роботодавцем, але не більше 15 календарних днів на рік. Відзначимо, що з 17.03.2020 статтю 26 Закону «Про відпустки» на підставі пп.1 п.2 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-IX доповнено відповідною нормою: у разі встановлення Кабінетом Міністрів України карантину, відповідно до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», термін перебування у відпустці без збереження заробітної плати не включається у загальний строк, встановлений частиною першою цієї статті.

Отже, відпустка без збереження заробітної плати за заявою працівників оформлюється відповідними наказами і відображається в обліку робочого часу. Слід також відзначити, що якщо працівник частину місяця перебував у відпустці без збереження заробітної плати і база нарахування ЄСВ не перевищує розміру мінімальної зарплати, то в даному випадку застосовується вимога щодо нарахування ЄСВ з мінімальної зарплати [3]. Отже, в обліку розрахунку виплат працівнику за місяць необхідно донарахувати суму ЄСВ до розміру мінімальної заробітної плати та відобразити це в таблиці 6 ф.4 Звіту з ЄСВ.

Також слід відмітити, що відповідно до п.6 ч.1 ст.23 Закону №1105 [2] в

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

період перебування застрахованої особи у відпустці без збереження заробітної плати не буде надаватися допомога з тимчасової непрацездатності. Тобто, якщо працівнику буде надано листок непрацездатності або листок непрацездатності по догляду за дитиною, то в даному випадку він не буде оплачено. Але логічним є наступне: під час дії карантинних заходів щодо запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) листок непрацездатності, виданий особі, яка захворіла на COVID-19, навіть в період відпустки без збереження заробітної плати, має бути оплачено, тоді як на лікарняні з приводу інших хвороб (ГРВІ, грип та ін.) попередній висновок не поширюється.

Чинне законодавство не забороняє надання працівнику щорічної відпустки за угодою сторін під час карантину на весь час або частково. Отже, у разі наявності у працівника невикористаних днів щорічної відпустки, за його бажанням (на підставі особистої заяви) та за згодою роботодавця може бути надана щорічна основна або додаткова відпустка, а також інші оплачувані відпустки, передбачені законодавством. Даний вид відпустки оформлюється наказом, в обліку робочого часу здійснюються відповідні помітки, бухгалтер розраховує суму відпускних на підставі середнього заробітку працівника з відповідними утриманнями ПДФО, ВЗ та нарахуванням ЄСВ. В умовах введення карантину можливим є недотримання законодавства щодо термінів виплати працівникам суми нарахованих відпускних. На жаль, законодавством передбачено певні послаблення щодо відповідальності суб'єктів підприємництва в сфері оподаткування, але ці послаблення не стосуються трудового законодавства, тому у випадку порушення термінів виплати відпускних на сьогодні передбачено певну відповідальність.

Слід наголосити, що якщо під час оплачуваної відпустки працівник отримає листок непрацездатності, то термін відпустки має бути подовжено на період хвороби, а сума лікарняних буде виплачена. В даному випадку необхідно буде відкорегувати дані обліку робочого часу, розрахунки з нарахування виплат працівнику і відповідним чином відобразити дані у таблиці 6 ф.4 Звіту з ЄСВ.

На сьогодні роботодавець може запровадити простій. Відповідно до ст. 34 Кодексу законів про працю простій – це зупинення роботи, викликане відсутністю організаційних або технічних умов, необхідних для виконання роботи, невідвратною силою або іншими обставинами. Слід відзначити, що карантинні заходи є обставинами непереборної сили, тобто можуть поставити під загрозу життя або нормальні умови існування людей. Тому наявність актів з обґрунтуванням щодо необхідності введення простою та письмового повідомлення працівників про введення простою не потрібна. Отже, на підприємстві видається наказ про введення простою з посиланням на відповідну постанову КМУ. Також доцільно акцентувати увагу, що карантинні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

заходи підпадають під дію частини 3 ст. 113 КЗпП, де зазначається, що якщо простій є результатом виробничої ситуації, що виникла не з вини працівника та є небезпечною для його життя чи здоров'я або для його оточення, а також для природного довкілля, то за працівником на час простою зберігають середній заробіток. Розрахунок середнього заробітку в даному випадку здійснюється відповідно до Порядку № 100, виходячи з виплат за останні 2 календарні місяці роботи, що передують початку простою. Отже, на підставі розрахунку середньої заробітної плати бухгалтер має в обліку відобразити нарахування єдиного соціального внеску, утримання податку з доходів фізичних осіб та військового збору.

Серед заходів щодо продовження робочого процесу слід відмітити встановлення працівникам неповного або скороченого робочого часу, запровадження роботи змінами, тимчасове запровадження дистанційної або надомної роботи, продовження роботи за умови застосування засобів індивідуального та колективного захисту. Всі ці заходи оформлюються відповідними наказами.

Таким чином, облікове відображення заходів, пов'язаних з введенням карантину, має забезпечувати дотримання вимог законодавства щодо оподаткування та трудового права, що вимагає постійний моніторинг змін до законодавчих актів в період карантину та оптимальних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996р. № № 504/96-ВР/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 24.03.2020)
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999р. № 1105-XIV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1105-14> (дата звернення 24.03.2020)
3. Нарахування ЄСВ з мінімальної зарплати: таблиця від ДФС/ URL: <https://dtkk.com.ua/show/0sid0372.html> (дата звернення 24.03.2020)
4. Як організувати роботу працівників під час карантину: офіційно від Держпраці/ URL: https://news.dtkk.ua/uk/labor/labor-relations/61434?utm_source=vaglive&utm_medium=Email&utm_campaign=news_24032020 (дата звернення 24.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Шепель І.В., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

**ПОРЯДОК ВИДАЧІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КВАЛІФІКОВАНОГО
ЕЛЕКТРОННОГО ПІДПISУ**

Первинні та зведені облікові бухгалтерські документи можуть бути складені в паперовій або електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити, установлені п.2 ст. 9 Закону № 996 «Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні» [1]. Електронні документи повинні зберігатися на електронних носіях інформації згідно строків зберігання відповідних документів на папері. Рекомендуємо продублювати їх на декілька електронних носіїв, встановити місце зберігання та відповідальних, тому що дана інформація може містити комерційну таємницю. Отримання КЕП регламентується Законом № 2155 [2], в якому передбачено три види електронного підпису (ст. 1):

- електронний підпис (ЕП);-
- удосконалений електронний підпис (УЕП) – створений у результаті криптографічного перетворення електронних даних, я якими пов'язаний цей ЕП;
- кваліфікований електронний підпис (КЕП). Тільки КЕП прирівнюється до власноручного підпису.

Нами в табл. 1 згруповано особливості видачі та документообігу КЕП.

Таблиця 1

Особливості видання та застосування кваліфікованого електронного підпису (КЕП)

Особливості	Характеристика
Видача КЕП	АЦСК інформаційно-довідкового департаменту ДФС (АЦСК ІДД ДФС) АЦСК органів юстиції; Держпідприємство «Національні інформаційні системи» і т.д.
Документи для отримання КЕП	Укладання договору про надання кваліфікованих електронних довірчих послуг. Перелік документів надається на офіційних сайтах відповідного АЦСК, який обирає підприємство
Строк діє КЕП	Законодавчими документами не передбачено, але КЕП виданий АЦСК ІДД ДФС становить 2 роки. Після закінчення строку дії КЕП потрібно звернутися до надавача
Вартість КЕП	Розмір плати розміщується на сайтах . КЕП виданий АЦСК ІДД ДФС оформлюється безкоштовно.
Носії видачі КЕП	флеш-носії або оптичному носії CD/DVD; захищеному носії особистих ключів («Алмаз-1К), «Кристал – 1»; сім-картці особи – у випадку отримання послуги Mobile ID 9дану послуги надають оператори мобільного зв'язку «Київстар», «Водафон».

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Суб'єкти господарювання мають право використовувати у своїй діяльності документи в електронній формі при дотриманні норм Законів № 851 [3] і № 2155 [2].

Якщо електронний документ надіслано декільком адресатам або зберігається на декількох електронних носіях, то кожний електронний примірник вважається оригіналом такого документу. Контрагенти мають право укладати в електронній формі будь-які види договорів з обов'язковим узгодженням предмета, ціни та строку дії договору. Рекомендуємо передбачити в електронному договорі умову про можливість складання первинної документації також в електронній формі, прописати час і порядок передачі, підписання додаткових змін. В договорі можна передбачити умову про обов'язкове посвідчення КЕП та електронною печаткою або про відсутність такої вимоги [4].

Згідно з п. 4.6 Положення 88 [5] помилки в первинних електронних документах виправляються відповідно до законодавства. Рекомендуємо процедуру виправлення помилок при зовнішньому документообігу узгодити з адресатом та встановити порядок виправлення помилок в електронних документах:

- або скасувати документ із помилкою та оформити новий;
- або вносити зміни до вже створеного документу з обов'язковим збереженням історії зміни.

Власник КЕП не має право передавати його третім особам. Зараз до 07.11.2020 р. затверджено строк заміни ЕЦП на КЕП. Видача КЕП відноситься до електронних довірчих послуг (далі-надавачі), перелік яких міститься в Довірчому списку (ст. 30 Закону № 2155). Такий список можна знайти на сайті засвідчу вального Центрального органу Міністерства юстиції (<https://czo.gov.ua>). Крім видачі КЕП надавачі надають послуги із видачі електронної печатки, формування, перевірки та підтвердження електронної оцінки часу, реєстрації електронної доставки і т.д.

Для отримання КЕП фізичною особою або фізичною особою-підприємцем в АЦСК ІДД ДФС слід подати: реєстраційну картку, копію паспорта підписанта та копію картки платника податків). Для працівників юридичних осіб (директора, головного бухгалтера і т.д.) треба подати реєстраційну картку, додаток до реєстраційної картки (2 примірника), оригінал статуту, або нотаріально завірена копія (тільки для ознайомлення), копію картки платника податків, наказ про призначення на посаду, копії паспорта заявника.

Згідно з п. 1 ст. Закону № 2155 сертифікат скасовується не пізніше ніж протягом 2 годин суб'єктом, який його видав, у разі:

- 1) подання користувачем заяви про скасування виданого йому сертифікату;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

2) надходження до суб'єкта, який видав сертифікат, документа, який підтверджує (смерть фізичної особи-підписанта, зміни в ідентифікаційних даних, факт державної реєстрації припинення підприємницької діяльності, факт компрометації особистого ключа або набуття законної сили рішення суду про скасування сертифіката).

Слід зауважити, що загублений сертифікат не підлягає відновленню у випадку втрати, пошкодженню особистого ключа або втрати пароля до нього. Тому власнику КЕП необхідно звернутися особисто до надавача, який видав сертифікат та написати заяву про зміну статусу сертифіката та новий комплект документів. При цьому повторне оформлення сертифіката не продовжує строку його дії.

На практиці застосовують два методи обліку КЕП. Затрати на придбання КЕП відображаються як:

- поточні адміністративні витрати; Дт 92 «Адміністративні витрати» - Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»;

- витрати майбутніх періодів (оскільки КЕП використовується протягом декількох звітних періодів) Дт 39 «Витрати майбутніх періодів», а потім поступово списуються в дебет рахунка 92.

При отриманні безоплатно КЕП у платників податків не виникають витрати і немає доходу, який можна достовірно оцінити (п. 5 П(С)БО 15 «Дохід»). Якщо КЕП було придбано у платника ПДВ, підприємство має право на податковий кредит при наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної. При придбанні КЕП у платника податку на прибуток виникає нематеріальний актив групи 6 – інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв). Строк дії права користування цими активами нормами ПКУ не встановлений і підприємства можуть самостійно визначити строк корисного використання (від 2 до 10 років). На підприємстві, які не повинні коригувати фінансовий результат на податкові різниці, ведення податкового обліку не викличе проблем при перевірці. А підприємствам, які зобов'язані коригувати фінансовий результат потрібно враховувати роз'яснення ДФС або отримати індивідуальну податкову консультацію.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерській облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV/*Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 22.03.2020).

2. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05 жовтня 2017 № 2155-VIII/*Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення 22.03.2020).

3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV /*Верховна Рада України*. URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 22.03.2020).

4. Організація електронного документообігу на підприємстві. URL: <https://balance.ua/news/post/organizaciya-elektronno-go-dokumentoooborota-na-predpriyatii> (дата звернення 23.03.2020).

5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24 травня 1995 р. № 88./ *Міністерство фінансів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 23.03.2020).

Шостак Я. І., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник - **Пономаренко О.Г.**,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ВЗАЄМОРОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Визначення засад побудови раціонального документообігу щодо розрахунків з підзвітними особами передбачає, насамперед, з'ясування правового статусу цих осіб.

Вивчивши зміст засновницьких документів конкретного підприємства, до цієї категорії осіб, на нашу думку, можна віднести посадових осіб керівних і виконавчих органів підприємства, які не є в його обліковому складі. Наприклад, у публічних акціонерних товариствах ними можуть бути члени виконавчого органу – правління ПАТ (голова, заступник, члени правління, головний бухгалтер, секретар). Персональний склад такого органу затверджується загальними зборами акціонерів.

Статус підзвітної особи підприємства передбачає, з одного боку, право підприємства вимагати відшкодування грошових витрат і завданого підприємству збитку з вини такої особи, з іншого - право особи вимагати від підприємства відшкодування затрачених особистих грошей. Цей правовий аспект відносин вирішується укладенням договору про повну матеріальну відповідальність з особами, уповноваженими підприємством придбавати матеріальні цінності для нього [1].

Відповідно до ст. 134 Кодексу законів про працю передбачається повна майнова відповідальність працівника стосовно майна підприємства, переданого працівнику під звіт. Набуття статусу підзвітної особи може входити в його службові обов'язки, може поєднуватися з матеріальною відповідальністю. Такий статус може визначатися службовими обов'язками такої особи [2].

Виконання обов'язків підзвітної особи передбачає здійснення таких

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

операцій:

- отримання завдання (Наказ про відрядження працівника є підставою видачі йому посвідчення про відрядження);
- отримання грошового авансу для оплати витрат, пов'язаних з виконанням отриманого завдання. Підзвітній особі також можуть бути видані розрахункова чекова книжка для розрахунків з партнерами і довіреність на отримання цінностей (Видатковий касовий ордер, платіжне доручення вихідне);
- скерування на інше (інші) підприємство для виконання завдання (одержання цінностей, послуг, робіт і, при потребі, їх оплата) в тому ж населеному пункті, в якому розташоване підприємство, місце основної праці підзвітної особи, або поза місцем основної роботи, тобто під час службового відрядження (Касовий чек реєстратора покупки і накладна на здачу на склад; рахунок-фактура, податкова накладна, товарно-транспортна накладна і документи на здачу придбаного майна на склад підприємства);
- оформлення документів на отримання цінностей, послуг, робіт і їх оплату, з позначенням у документах реквізитів підприємства, яке скерувало (відрядило) підзвітну особу (може бути вказано в документах вказаних вище);
- передача цінностей матеріально відповідальній особі свого підприємства, а документів на їх отримання і оплату - в бухгалтерію. Якщо працівник був відряджений, то в цьому випадку в бухгалтерію здаються документи, які підтверджують його витрати на відрядження (квитки, квитанції, чеки та ін.);
- складання звіту про використання одержаних грошових коштів і врегулювання грошових відносин, що виникли (повернення залишку невикористаних за призначенням готівкових коштів, отримання додаткових готівкових коштів на покриття визнаної обґрунтованою перевитрати та ін.). Вказується в документі Звіт працівника складається за формою, що називається «Авансовий звіт» затвердженою наказом Мініфіну України від 28.09.2015 р. № 841

Працівники, які отримали грошові кошти під звіт, повинні відзвітувати перед підприємством за витрачені ними підзвітні суми. Для цього використовують Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт за формою, затвердженою наказом Мініфіну України від 28.09.2015 р. № 841 [2].

Видача грошового авансу під звіт може здійснюватися з таких джерел:

- з каси підприємства, при цьому можливі два варіанти:
 - а) видача готівкових грошових коштів з каси підприємства за рахунок залишку в касі або виручки, що надійшла;
 - б) видача готівкових грошових коштів з каси підприємства за рахунок отриманих касиром за чеком грошових коштів з поточного рахунка підприємства в банку на витрати на відрядження у національній або іноземній

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

валюті, господарські потреби, закупівлю сільськогосподарської продукції, закупівлю товарів, оплату послуг і виконаних робіт;

- за грошовим чеком з поточного або валютного рахунка в установі банку; при цьому в бланк грошового чека вносяться паспортні дані підзвітної особи як одержувача грошових коштів за чеком;

- грошовим (поштовим або телеграфним) переказом через установу зв'язку в місце перебування підзвітної особи; З каси підприємства підзвітній особі відповідно до розпорядження керівника може видаватися грошовий аванс лише на вказані в розпорядженні цілі (можливий варіант видачі авансу одночасно для вирішення виробничих питань підприємства і на витрати на відрядження, якщо це передбачене керівником) [3].

Видача готівки з каси передбачає два варіанти: з використанням витратного касового ордера і видачу за відомістю. У разі оформлення касиром витратного касового ордера, в ньому вказується мета, на досягнення якої видається готівка підзвітній особі (відрядження, придбання цінностей і т.п.). Якщо на документі - додатку до витратного ордера (наказ, розпорядження, розрахунок і т.д.) є дозвільний підпис керівника, на витратному касовому ордері його підпис не обов'язковий. Цей варіант частіше використовується при разових виплатах підзвітним особам.

Другий варіант - це видача коштів під звіт, на службові відрядження за платіжно-розрахунковими (платіжними) відомостями, без оформлення касових ордерів. Видача коштів особам, яких нема в списковому складі (сумісники, виконавці трудових договорів (контрактів), члени органів управління та ін.) може здійснюватися або за витратними касовими ордерами на кожного такого працівника або за окремою відомістю. Порядок встановлюється керівником підприємства. Невикористані суми готівки, видані під звіт на господарські потреби (п.7 Порядку № 21), повинні бути повернені підзвітною особою в касу підприємства не пізніше наступного дня після їх видачі. Повернення оформляється прибутковим касовим ордером. Видача готівки під звіт проводиться за умови повного звіту такої підзвітної особи за раніше виданими під звіт сумами. Факт наявності заборгованості підзвітної особи встановлюється бухгалтерією за допомогою гарантованого платіжного доручення через банк [3].

Граничний строк подання Звіту встановлено пп. «б» пп. 170.9.2 Податкового кодексу України. Згідно з ним, у випадку отримання коштів під звіт працівник повинен подати Звіт до закінчення 5-го банківського дня, що настає за днем, у якому він завершив виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням і за рахунок підприємства, тобто придбав відповідні ТМЦ (роботи, послуги) [2].

Список використаних джерел:

1. Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website). URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

https://pidruchniki.com/1298010843959/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_rozrahu_nkiv_pidzvitnimi_osobami.

2. Інтербух. Інформаційний сайт. URL:
<https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/9328/129937>.

3. Дебет-Кредит. Український фінансово-бухгалтерський портал URL:
<https://dtk.com.ua/show/3cid01024.html>.

Щелгачова А. С.,
здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Лега О. В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ДОКУМЕНТУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Документування господарських операцій є важливим, первинним етапом бухгалтерського обліку і становить собою організований процес спостереження, вимірювання та записування даних про господарські операції в документах типової форми або створених на підприємстві згідно з вимогами нормативних актів, включає сукупність даних і бухгалтерських документів у письмовій або електронній формі, у яких ведеться реєстрація фактів господарського життя на підприємстві.

Для управління операціями, пов'язаними з оплатою праці на підприємствах, необхідний постійний, абсолютно обґрунтований, юридично підтверджуючий бухгалтерський облік цих операцій на підставі достовірних даних первинної документації.

Документальне оформлення операцій щодо розрахунків з заробітної плати між працівниками й роботодавцем супроводжується великою кількістю документів.

У табл. 1 згруповано основні первинні документи з обліку розрахунків з оплати праці, які використовуються у сільськогосподарських підприємствах.

Положення про оплату праці на підприємстві є основним документом, який визначає порядок організації оплати праці на підприємстві, розміри основної та додаткової заробітної плати, порядок преміювання працівників. На підставі Кодексу Законів про працю України, який регулює трудові правовідносини підприємства з працівниками, на підприємстві повинен бути встановлений єдиний порядок оформлення приймання, звільнення і переведення співробітників.

Облік особового складу підприємства ведуть у відділі кадрів, і

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

супроводжується заповненням документації особового складу підприємства.

Документація з обліку використання робочого часу та з обліку розрахунків з працівниками з оплати праці складається в бухгалтерії підприємства, безпосередньо бухгалтером на підставі відповідних первинних документів і зазначаються в одному примірнику.

Нарахування винагород та доплат працівникам супроводжується відповідними документами, що зумовлено потребою підтвердження правомірності і правильності здійснених виплат. Підприємство може розробляти наступні первинні документи на доплати робітникам: лист на доплату у випадках простою не з вини працівника, лист простою, табель для відмітки фактичних годин роботи в межах норм, понаднормової роботи, роботи в нічний час.

Таблиця 1

**Основні первинні документи з обліку розрахунків за виплатами
працівникам**

Групи документів	Назва типової форми документа
Документація особового складу	Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу
	Особова картка працівника
	Наказ (розпорядження) про переведення на іншу роботу
	Наказ (розпорядження) про надання відпустки
	Наказ (розпорядження) про припинення дії трудового договору
З обліку використання робочого часу та нарахування суми оплати праці	Табель обліку використання робочого часу
	Обліковий лист праці та використаних робіт
	Обліковий лист тракториста-машиніста
	Дорожній листи тракториста
	Подорожній лист вантажного автомобіля
	Наряд на відрядну роботу
	Накопичувальна відомість обліку використання машинно-тракторного парку
Накопичувальна відомість обліку роботи вантажного автотранспорту	
З обліку нарахування заробітної плати, утримань та нарахувань	Розрахунково-платіжна відомість
	Розрахунок нарахування заробітної плати
	Особовий рахунок
	Книга обліку розрахунків з оплати праці
З обліку виплати заробітної плати	Платіжна відомість
	Видатковий касовий ордер
	Виписка банку
	Грошові чеки

На підставі первинних документів з обліку виробітку та виконаних робіт, відпрацьованого часу і вищевказаних документів на різні види виплат дані щодо кожного працівника фіксуються щомісячно в його особовому рахунку [1].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

На доплати робітникам при відрядній оплаті праці підприємство може розробляти наступні первинні документи: лист на доплату у випадках простою не з вини працівника, лист простою, таблиць для відмітки фактичних годин роботи в межах норм, понаднормової роботи, роботи в нічний час [2].

Узагальнюючим регістром, в якому відображується аналітичний облік розрахунків за заробітною платою (оплатою праці) з кожним працівником, є Розрахунково-платіжна відомість працівника (ф. № П-6, затверджена наказом Державного комітету статистики від 05.12.2008 № 489) або Книга обліку розрахунків з оплати праці. Розрахунково-платіжні відомості складаються за окремими структурними підрозділами. У них записують усіх працівників підрозділу за категоріями із зазначенням прізвища, табельного номера, професії, посади, відпрацьованих днів (годин) та нарахованої основної і додаткової заробітної плати за її видами, суми допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, вагітністю і пологами, премії та інші нарахування відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [3].

Завершальним етапом розрахунків з працівниками є здійснення виплат, які повинні підтверджені первинними документами підприємства: грошовими чеками, видатковими касовими ордерами, звітами касира в контексті руху грошових коштів, призначених для виплат працівникам [3].

На підставі первинних документів по обліку праці, накопичувальних відомостей, Журналу обліку робіт і витрат щомісячно складається Зведена відомість № 5.1 с.-г. нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат. В цій відомості відображають кількість відпрацьованих людино-годин, суму нарахованої оплати праці та відрахувань єдиного соціального внеску від неї відповідно до діючого законодавства за об'єктами обліку, виробничими підрозділами та в цілому по підприємству [3].

Для контролю за використанням фонду оплати праці і станом розрахунків по оплаті праці з робітниками і службовцями складається Зведена відомість № 5.3 с.-г. за розрахунками з робітниками та службовцями. Підсумок нарахованої оплати праці по Зведеній відомості № 5.3 с.-г. за розрахунками з робітниками та службовцями звіряють з показниками Журналу-ордера № 5 Б с.-г. [3].

Обліковий процес завершується складанням звітності про господарську діяльність підприємства. Найширшу і достовірнішу інформацію про результати управління і розвиток персоналу надає державна статистична звітність підприємств з питань праці. Вона формується на основі звітів установлених форм, які підприємства подають в органи статистики.

Таким чином, документування господарських операцій - складний процес та потребує достатньої уваги, знань та умінь для правильної обробки первинного документа з моменту надходження документа на підприємства до подання звіту до контролюючих органів. Правильна обробка даних забезпечить правильність, точність розрахункових операцій з оплати праці, за єдиним

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

соціальним внеском та розрахунків з Державною податковою інспекцією.

Список використаних джерел:

1. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : навч. посіб. К. : 2004. 476 с.
2. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств № 390 від 4 черв. 2009 р. URL: search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN48748.html. (дата звернення: 16.03.2020).
3. Пантелійчук Л. В. Про особливості відображення на рахунках бухгалтерського обліку рахунків за виплатами працівникам. *Праця і зарплата*. 2008. № 9. С. 17–21.

Яловега Л. В., к.е.н, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗА ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У системі управління суб'єкта господарювання керівник вищого порядку здійснює контроль й оцінку діяльність керівників нижчого рівня, які здійснюють самоконтроль та інформують керівництво щодо результатів своєї діяльності. Підґрунтям такого контролю є система обліку відповідальності.

Центр відповідальності – це сегмент діяльності підприємства, у межах якого встановлено персональну відповідальність керівника підрозділу за показники діяльності, які він контролює [1]. Відтак, облік відповідальності є системою, що забезпечує контроль й оцінку діяльності кожного центру відповідальності. Особливостями системи обліку за центрами відповідальності є: визначення повноважень і відповідальності кожного керівника підрозділу; персоналізація документів внутрішньої звітності; підготовка керівників центрів відповідальності звітів за результатами діяльності; бюджетування і контроль.

У системі управлінського обліку виокремлюють такі види центрів відповідальності: центри витрат; центри доходів; центри прибутку; центри інвестицій.

Для оцінки діяльності центрів витрат використовують стандартні витрати, що необхідні для виробництва продукції (надання послуг) за нормальних умов діяльності [2].

Стандарти встановлюють з урахуванням існуючої організації та технології виробництва, продуктивності праці, кваліфікації працівників, тарифних угод та динаміки цін. Застосування стандартів витрат дає можливість заздалегідь визначати нормативну собівартість продукції для встановлення цін, оперативно виявляти й контролювати відхилення, оцінювати діяльність центрів

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

відповідальності. Розрахунок відхилень здійснюють для окремих статей витрат із визначенням чинників, що їх зумовили.

Алгоритм розрахунку відхилень витрат наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Алгоритм розрахунку відхилень статей витрат

Види відхилень	Алгоритм розрахунку відхилень
1. Відхилення прямих матеріальних витрат	
а) відхилення прямих матеріальних витрат за рахунок ціни	різниця між стандартною та фактичною ціною, помножена на фактичну кількість матеріалів.
відхилення прямих матеріальних витрат за рахунок ефективності використання ресурсів	різниця між стандартною кількістю та фактичною кількістю використаних матеріалів, помножена на стандартну ціну.
2. Відхилення витрат на оплату праці	
а) відхилення витрат на оплату праці за рахунок тарифної ставки	різниця між стандартною та фактичною тарифною ставкою, помножена на фактичну кількість витраченого робочого часу (годин).
б) відхилення прямих витрат на оплату праці за рахунок продуктивності	різниця між стандартною та фактичною кількістю витраченого часу, помножена на стандартну тарифну ставку.
3. Відхилення змінних виробничих накладних витрат	
а) відхилення змінних виробничих накладних витрат за рахунок ставки розподілу	добуток стандартної ставки змінних накладних витрат і фактичної кількості годин праці мінус сума фактичних змінних накладних витрат.
б) відхилення змінних виробничих накладних витрат за рахунок продуктивності праці	різниця між стандартним часом і фактичним часом праці, помножена на стандартну ставку розподілу змінних накладних витрат.

Для оцінки діяльності центрів доходу здійснюють порівняння фактичної суми одержаного доходу з бюджетною, визначають відхилення та здійснюють аналіз їх причин. Алгоритм розрахунку відхилень доходів наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Алгоритм розрахунку відхилень доходів

Види відхилень	Алгоритм розрахунку відхилень
1. Відхилення доходів за рахунок	
а) ціни виробу	добуток різниці між фактичною й бюджетною ціною окремого виду продукції та фактичним обсягом продажу даного виду продукції.
б) обсягу продажу продукції	добуток різниці між фактичним і бюджетним обсягом продажу продукції та бюджетної ціни продукції.
в) кількості продажу	добуток різниці між фактичним і бюджетним обсягом продажу всієї продукції, бюджетною ціною продукції та бюджетної питомої ваги цієї продукції у загальному обсязі продажу.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Види відхилень	Алгоритм розрахунку відхилень
г) розміру ринку	добуток різниці між загальним фактичним бюджетним обсягом продажу, середньою бюджетною ціною та бюджетною часткою ринку.
д) розміру частки ринку	добуток різниці між фактичною та бюджетною часткою ринку, середньою і, бюджетною ціною та фактичним розміром ринку.

Оцінку діяльності центру прибутку, зазвичай, здійснюють на підставі сегментного звіту про прибуток, що відображає доходи, витрати і фінансовий результат діяльності підприємства в цілому та його основних сегментів [1]. Сегментний звіт про прибуток складають на основі калькулювання повних витрат, за формою, що застосовується для зовнішньої звітності, або на основі калькулювання змінних витрат. Залежно від цього застосовується відповідна методика аналізу відхилень фактичного прибутку від бюджетного, табл. 3.

Найпоширенішим показником, який використовують для оцінки центрів інвестицій, є прибутковість інвестицій, що є відношенням прибутку до інвестованого капіталу.

Таблиця 3

Алгоритм розрахунку відхилень маржинального доходу

Види відхилень	Алгоритм розрахунку відхилень
1. Відхилення маржинального доходу за рахунок	
а) ціни продажу	добуток різниці між фактичним і бюджетним маржинальним доходом на одиницю продукції та фактичним обсягом продажу даної продукції.
б) обсягу продажу	добуток різниці між фактичним і бюджетним обсягом продажу продукції та бюджетним маржинальним доходом на одиницю цієї продукції.
в) кількості продажу	добуток різниці між фактичним і бюджетним обсягом продажу продукції та бюджетного середнього маржинального доходу.
г) комбінації продажу	добуток різниці між фактичним і бюджетним обсягом продажу продукції та різниці між бюджетним маржинальним доходом на одиницю цієї продукції і бюджетним середнім маржинальним доходом.
д) розміру ринку	добуток різниці між фактичним і бюджетним розміром ринку, бюджетною часткою ринку та бюджетним середнім маржинальним доходом.
е) частки ринку	добуток різниці між фактичним і бюджетним відсотком частки ринку, фактичним розміром ринку та бюджетним середнім маржинальним доходом.

Прибутковість інвестицій можна збільшити шляхом: збільшення доходу від продажу; зниження витрат; зменшення інвестицій (насамперед у запаси та в дебіторську заборгованість) [2].

При визначенні прибутковості інвестицій та залишкового прибутку виникають проблеми, пов'язані з вимірюванням прибутку та інвестованого капіталу: визначення показника прибутку; розрахунку інвестованого капіталу; визначення активів, що мають бути включені до складу інвестицій; оцінка активів; розподіл активів між центрами інвестицій.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Інформація щодо результатів діяльності кожного центру відповідальності узагальнюються у Звіті центру відповідальності, форма, періодичність складання якого є індивідуальною на кожному підприємстві.

Отже, основними перевагами децентралізації управління є: підвищення оперативності прийняття рішень за окремими центрами відповідальності; підвищення рівня управління за рахунок спеціалізації керівників центрів управління; вивільнення вищого керівництва від прийняття оперативних рішень за окремими центрами відповідальності; можливість кар'єрного росту працівників окремих центрів відповідальності. Проте недоліком децентралізації є: зростання витрат на управління; можливість появи нездорової внутрішньої конкуренції між окремими керівниками підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Атамас П. Й. Управлінський облік : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.

2. Плаксієнко В. Я., Яловега Л. В., Лега О. В., Прийдак Т. Б., Мокієнко Т. В., Канцедал Н. А. Управлінський облік: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / за ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава: ПП «Астроя», 2018. 250 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Розділ 2

***Оподаткування діяльності підприємств: проблеми
та перспективи розвитку***

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Барбуца А. В., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Яценко В. Ф.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ ТА
ШЛЯХИ ЙОГО ПОСЛАБЛЕННЯ

Недосконалість податкового законодавства, посилення податкового тиску на підприємства спонукають останніх ухилятися від сплати податків, що є злочином перед державою [1,2]. Сьогодні оптимізація оподаткування є одним із головних завдань. Тому аналіз та знаходження шляхів оптимізації податкового тиску на підприємства є актуальною проблемою сучасної української економіки.

Необхідно звернути увагу на рейтинг Paying Taxes (рейтинг сплачених податків), який складається Світовим банком разом з аудиторською компанією PwC і є частиною рейтингу Doing Business (рейтинг ведення бізнесу). Цей рейтинг оцінює середньостатистичне підприємство окремої держави в розрізі податкового навантаження при сплаті податкових платежів. При визначенні податкового навантаження практикується, що ПДВ зараховується у податкове навантаження у вигляді «чистого податку» (податкові зобов'язання – податковий кредит). За загальними показниками, наведеними в цьому рейтингу, Україна посідає 65 місце серед країн світу, що сплачують податки [4].

На нашу думку, високі податкові ставки дають додаткове навантаження на бізнес. Щоб краще зрозуміти сказане, порівняємо податкові ставки та податкове навантаження середньостатистичного підприємства України та інших країн світу. Для цього побудуємо таблицю 1.

Слід звернути увагу на те, що аналізовані податкові ставки в різних країнах складають відмінні один від одного відсотки. Якщо зробити їх порівняльний аналіз з українськими податками, то існують податкові ставки, які є значно вищими за українські, а є, навпаки, нижчі за податкові ставки в нашій країні. Проаналізувавши дані таблиці, можна сказати, що рівень податкової ставки не впливає на загальне надходження податкових платежів до бюджетів, а отже не характеризує ступінь розвиненості економіки. Оскільки, в економічно розвинутих державах працює більше підприємств, то сума сплачених податків є вищою.

Уряди економічно нерозвинутих країн, щоб збільшити надходження до бюджету, приймають рішення підвищити податкові ставки, збільшити кількість податків. Це призводить до надмірного податкового тиску на бізнес.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Таблиця 1

Ставки податків в країнах світу

Країна	Податок на прибуток	ПДВ	ПДФО	Соціальні платежі (роботодавець)	Соціальні платежі (робітник)	Податкове навантаження на підприємство при сплаті податків за Paying Taxes
Австралія	30	10	45	9,25	1,5	47,4
Бразилія	34	19	27,5	29	11	65,1
Великобританія	20	20	45	13,8	14	30,6
Канада	26,5	5	29	7,58	6,83	24,5
Китай	25	17	45	35	10,5	59,2
Мексика	30	16	35	31,64	2,78	55,1
Німеччина	29,65	19	45	19,33	20,48	48,8
США	40	-	39,6	7,56	8,55	36,6
Україна	18	20	18	22	-	45,2
Франція	33,33	20	50,3	41,86	14,5	60,7
Японія	33,06	-	50,84	14,7	14,05	46,7

За даним таблиці видно, що податкове навантаження на середньостатистичне підприємство в Україні за даними рейтингу Paying Taxes складає 45,2%. Оскільки наша держава має слабку економіку, то для її підприємств це великий податковий тягар. Тому, на нашу думку, зменшити податковий тиск на українські підприємства можна було б завдяки:

- зменшенню податкових ставок, які сплачує підприємство;
- ліквідації спрощеної системи оподаткування або зменшенню суми Єдиного податку для груп, які сплачують ПДВ;
- мінімізації ставки ПДВ або, як на прикладі Японії та США, звільненню підприємств від його сплати.

Також, Г. Ползікова зазначає, що «підприємства, користуючись системою надання пільг, мають нагоду переорієнтувати свою господарсько-фінансову діяльність, з метою оптимізації об'єктів оподаткування». На думку вченої, при раціональному використанні пільгового оподаткування підприємство може побудувати оптимальну податкову політику[3].

Отже, аналіз проблем податкового навантаження на підприємства є важливим елементом реформування економіки нашої держави для поліпшення підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Але цей процес повинен мати комплексний характер із залучення міжнародного досвіду оподаткування.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 02.03.2020).
2. Куцик П.О., Полянська О.А. Облік і звітність в оподаткуванні : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

економічного університету, 2017. 508 с. С. 23-32.

3. Ползікова Г.В. Методи та інструменти податкової оптимізації. Економічний простір. 2015. № 93. С. 221-229.

4. Overall ranking and data tables. URL : <https://goo-gl.su/e2iIlu> (дата звернення: 02.03.2020).

Джакелі Н.С., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 051 Економіка,
Науковий керівник – **Калініченко О.В.**, к.е.н, доцент,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ
ОПОДАТКУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ**

Малий і середній бізнес відіграє важливу роль у підвищенні рівня зайнятості населення, послабленні соціальної напруженості, забезпеченні конкурентного середовища, економічної стабільності та інноваційного зростання, створенні передумов для становлення середнього класу. Є однією з найважливіших ознак ринкової економіки та підґрунтям для підвищення соціально-економічного розвитку країни. Враховуючи, складну економіко-політичну ситуацію в Україні, виникає потреба дослідити сучасний стан малого і середнього підприємництва, що дозволить з'ясувати напрямки їх розвитку та визначити шляхи покращення підприємницької діяльності [1,с.432].

Також, можна говорити про наявність і невирішеність низки проблем, що гальмують розвиток малого і середнього бізнесу в Україні, серед яких: загальний стан національної економіки України; монополізація бізнесу, зокрема великого бізнесу, підприємства якого витісняють дрібний бізнес з ринку; низька конкуренція на внутрішніх ринках; відсутність достатнього стартового капіталу, власних фінансових ресурсів, сировини, матеріалів, приміщень і обладнання для відкриття бізнесу; недосконалість податкової системи; високий рівень корупції, нестабільність умов ведення бізнесу, бюрократія, рейдерство; нерозвиненість інфраструктури підтримки і розвитку малого підприємництва; декларативна форма державної підтримки; нестача кваліфікованого персоналу, відсутність практичних навичок підприємливості працівників у веденні бізнесу; обмежені можливості для захисту від протиправних посягань; надмірна кількість дозволів, норм та ліцензій; неефективні та корумповані перевірки; застарілі технічні стандарти; слабкий захист прав власності [2, с. 59].

У розвиненому демократичному світі мале підприємництво розглядається переважно як суб'єкт, що забезпечує становлення і розвиток демократії та водночас спрямований на вирішення соціальної політики зайнятості. Малий та середній бізнес в ЄС розглядається як єдиний конгломерат, в якому високу

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

концентрацію робочої сили забезпечує малий бізнес, а значну частку ВВП країни – середній. Державна підтримка при цьому є нероздільною для підприємництва цих форматів. В Україні малий бізнес розглядається державними органами влади лише з позицій поповнення державного бюджету. Зрозуміло, що тут мале підприємництво відіграє не таку суттєву роль, проте його значення полягає зовсім в іншому.

У розвинених країнах малий і середній бізнес забезпечують половину внутрішнього валового продукту. В Італії середній та малий бізнес забезпечує близько 95 % доходу держави. В Україні останні роки спостерігається збитковість більшості підприємств малого і середнього бізнесу [3].

Малий і середній бізнес, є однією із рушійних сил розвитку національної економіки, на сьогоднішній день переживає дуже непрості часи. Існує ціла низка проблем, які перешкоджають їх розвитку. Для їх вирішення мають бути задіяні державні механізми підтримки з урахуванням основних національних і корпоративних інтересів, які спрямовані на ефективне правове забезпечення, фінансово-кредитну підтримку та організаційно-консультаційне забезпечення підприємницької діяльності, стимулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва [4, с. 124].

Заходи що до спрощення податкової системи для малого та середнього бізнесу: зменшення розміру єдиного соціального внеску для всіх суб'єктів господарювання; звільнення від обов'язкової сплати пенсійного внеску до солідарної системи пенсійного страхування за умови обов'язкової участі у накопичувальній системі пенсійного страхування; забезпечення конкурентності та прозорості у здійсненні державних закупівель, а також реальних механізмів громадського контролю за їх здійсненням; поєднання державного регулювання із саморегулюванням на окремих ринках з відповідним скороченням і здешевленням державного регулювання; звільнення від оподаткування новостворених підприємств і підприємців протягом перших трьох років їх діяльності; зменшення кількості груп платників єдиного податку [5].

Структурні зміни в національній економіці економіці пов'язані з його розвитком, який сприяє вирішенню ряду соціально-економічних завдань: створення робочих місць, скорочення бідності, зміцнення економічного потенціалу регіонів, розвиток конкуренції, зниження трудової міграції та відтоку за кордон активної частини населення. Однак, на даний момент Україна не забезпечує достатньої державної підтримки цьому сектору господарства, особливо в сфері оподаткування. Загальна система стягнення податків занадто складна, тому спрощена система оподаткування для малого бізнесу – оптимальний варіант. Для того, щоб ліквідувати недоліки в податковій системі варто внести зміни до Податкового кодексу, які з урахуванням набутого закордонного досвіду, зможуть забезпечити стабільність системи податків в межах фінансового року, а через певний час – протягом декількох років [6, с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

485].

Отже, сучасний порядок нарахування і сплати єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва має недоліки, зумовлені недостатніми фіскальними та регулюючими властивостями цієї податкової форми. Шляхами вдосконалення вітчизняного механізму справляння єдиного податку із суб'єктів малого підприємництва мають бути зменшення ставок єдиного податку для тих його платників, що віднесені до третьої-шостої груп, включення єдиного соціального внеску до складу єдиного податку, що нині сплачується його платниками, звільнення новостворених суб'єктів малого бізнесу від сплати податків протягом перших трьох років їх діяльності, прив'язка граничних розмірів доходів, що дають право переходу на спрощену систему оподаткування до індексу інфляції або до розміру мінімальної заробітної плати [7, с. 176].

Список використаних джерел:

1. Старостенко Г. Г., Онишко С. В., Поснова Т. В. Національна економіка : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2011. 432 с.
2. Дикань О. В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 57. 2017. С. 58 – 66.
3. Карпова Е. И., Чубарева Л. И. Анализ зарубежного опыта поддержки малого бизнеса. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
4. Ляпін Д.В., Дубровський В.І., Піщуліна О.М., Продан О.П. Зелена книга малого бізнесу України. К: інститут власності і свободи, 2012. 124 с.
5. Костенко Т.Д., Підгора Є.С. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства. К., 2017.
6. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва. Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2016. 485 с.
7. Тесля С.М., Платко М.І. Ефективність спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2013. № 73. С. 176.

Каленчук Ю. В.,

здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
Науковий керівник – **Лега О. В.**, к.е.н, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

У сучасних українських реаліях реформа бюджетної децентралізації

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

покликана сприяти формуванню нової моделі бюджетних відносин, спрямованої на збільшення фінансової спроможності територіальних громад.

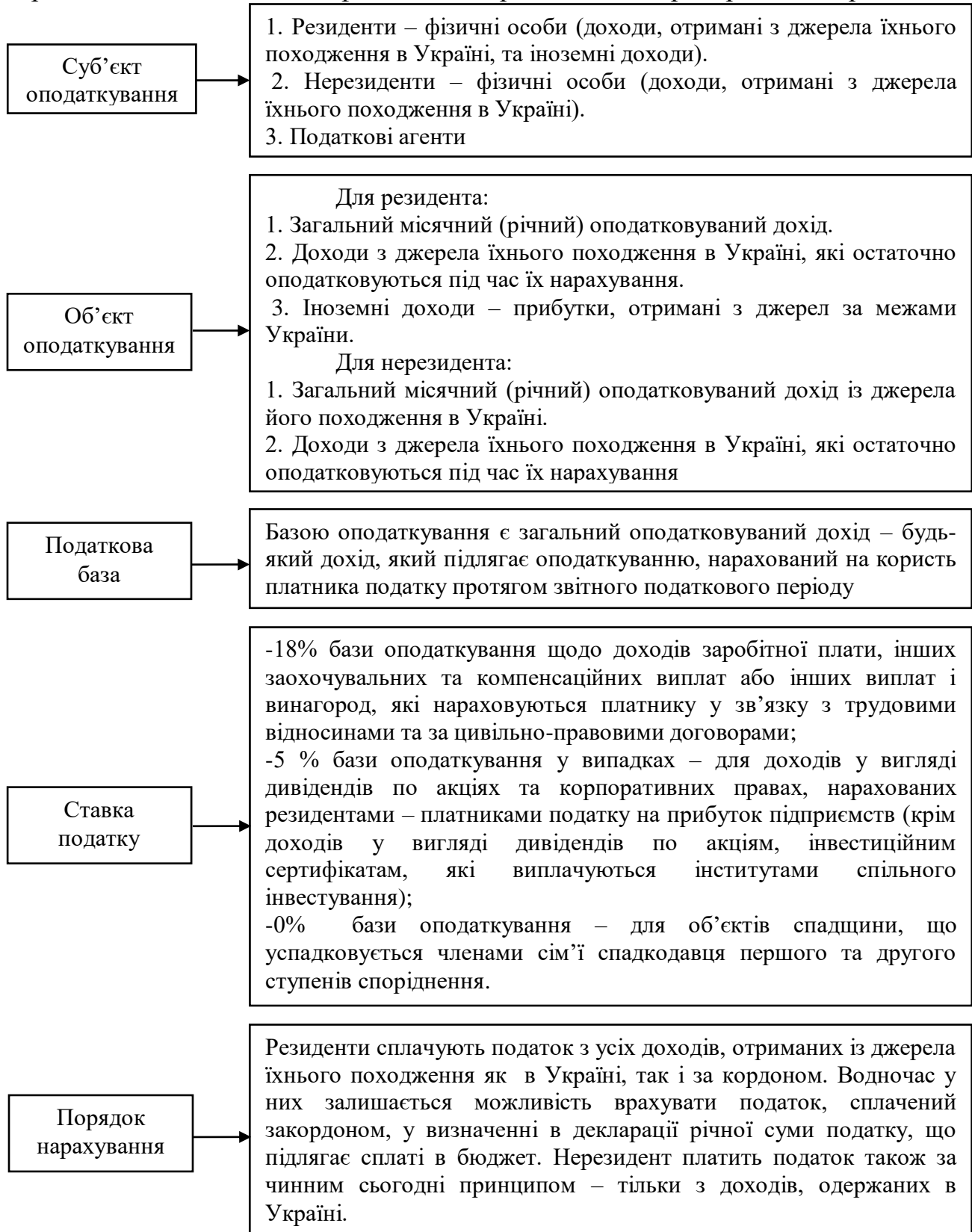

Рис. 1. Основні елементи сплати податку з доходів фізичних осіб в Україні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Серед визначальних податків які забезпечують формування дохідної частини бюджетів є податок на доходи фізичних осіб (далі - ПДФО), який водночас виконує роль соціального регулятора, оскільки стосується кожного члена суспільства [1]. ПДФО - загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні (та за її межами для резидентів). З 01.01.2011 р. в Україні порядок нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб регулюється розділом IV Податкового кодексу України. Механізм державного регулювання нарахування і стягнення податку на доходи фізичних осіб повинен базуватися на складових елементах системи оподаткування та чинному податковому законодавстві (рис. 1) [3].

Доходи, які оподатковуються, формуються із доходів у вигляді заробітної плати, дивідендів, матеріального забезпечення з тимчасової втрати працездатності, сум винагород відповідно до умов цивільно-правового характеру, доходів від продажу майнових і немайнових прав, банківських відсотків, доходів від надання майна в оренду, інвестиційного прибутку, додаткового блага від роботодавця тощо. Доходи, що не відносяться до розрахунку загального місячного оподаткованого доходу (не обкладаються податком), включають в себе пенсії, суми державної та соціальної допомоги, державні премії чи стипендії, компенсаційні витрати на відрядження та інші.

Важливість ПДФО полягає в тому, що він: безпосередньо зачіпає інтереси всього економічно активного населення країни; один з основних податків, який дозволяє в максимально реалізувати основні принципи оподаткування, таких як, справедливість і рівномірність розподілу податкового тягаря; дозволяє змінювати розмір кінцевих доходів населення без зміни відповідності між результатами праці та її оплатою; впливає на структуру кінцевих доходів населення, а отже, і на структуру потреб населення; дозволяє обкладати доходи, які отримуються з різних джерел [2].

З обранням в Україні вектора на децентралізацію влади, а саме: з прийняттям у квітні 2014 р. Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, відбулися суттєві зміни в розподілі надходжень ПДФО між ланками бюджетної системи (рис. 2) [4].

12 березня 2018 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект №8110 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо стимулювання податкової відповідальності громадян». Документ змінює порядок розподілу ПДФО. Зокрема, в ньому пропонувалося 100% надходжень податку на доходи фізичних осіб залишати в бюджетах місцевих громад [5]. Але 29.08.2019 року законопроект було відкликано.

Оскільки податок із доходів фізичних осіб має скерованість на соціальну справедливість, то ставить рівень оподаткування в пряму залежність від обсягів доходу платника. Соціалізованими податковими інструментами можна вважати

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

податкову соціальну пільгу та податкову знижку. Податкова соціальна пільга зменшує об'єкт оподаткування на суму, що залежить від прожиткового рівня, та щорічно коригується через зміну бюджетних показників. Витратним інструментом державних органів можна вважати податкову знижку. Податковим кодексом чітко визначені концепції обмеження її використання, при дотриманні яких можна повернути частку надмірно сплаченого ПДФО.

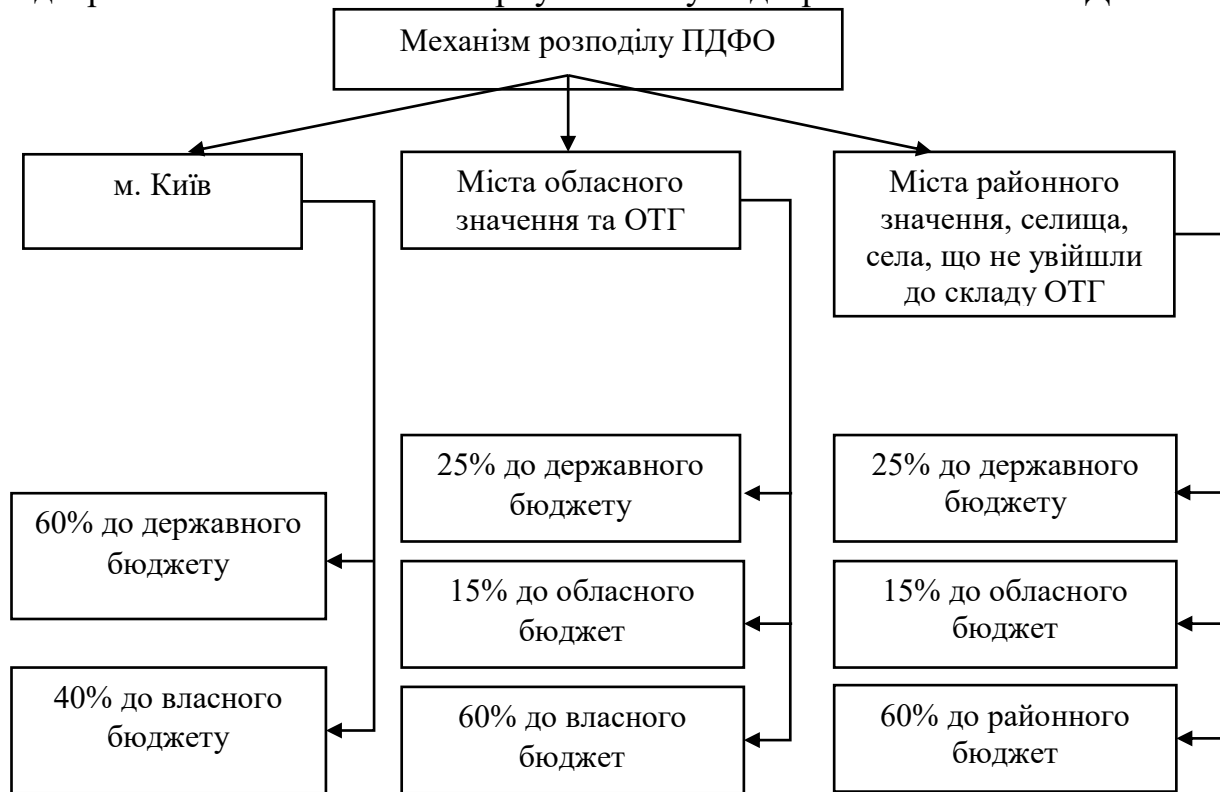

Рис. 2. Механізм розподілу надходжень ПДФО

Отже, ПДФО в Україні є одним із податків, що допомагають формувати бюджет. Цей податок забезпечує взаємозв'язок між особами, які є платниками цього податку, з державою (в особі органів Державної фіскальної служби України) та органами місцевого самоврядування. Платники ПДФО впливають на формування доходів бюджету, що дає їм підстави контролювати використання бюджетних коштів.

Список використаної літератури:

1. Лютий І. О., Іванюк В. Е. Оподаткування доходів фізичних осіб та місцеві фінанси: суперечності й перспективи їх розв'язання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2018. №1. С. 53–60.
2. Непочатенко О.О., Боровик П.М., Парій Д. Ю. Оновлений механізм справляння податку на доходи фізичних осіб: проблеми та перспективи. *Економіка. Управління. Інновації*. 2016. №1 (16).
3. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 01.04.2020).

4. Тулай О. І., Ямелинець А. І. Податок на доходи фізичних осіб: роль та значення в умовах бюджетної децентралізації. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 343-348

5. Нардепи пропонують 100% надходжень ПДФО залишати в бюджетах місцевих громад. *Дебет. Кредит*. URL: <https://news.dtkk.ua/taxation/pdfo/47554>. (дата звернення: 01.04.2020).

Келлер Ю. А., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня третього року навчання, спеціальність 071 Облік і оподаткування, Співавтор – **Пристемський О. С.**, д.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування, Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

СУТНІСТЬ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день для розвитку економіки України певної важливості та актуальності набувають питання оптимізації оподаткування діяльності підприємств та забезпечення достатнього рівня податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів різних фондів. Саме забезпечення балансу в цих питаннях створює умови для достатнього рівня стимулювання підприємницької діяльності та розвитку економіки України загалом. Саме з цією метою було запроваджено спрощену систему оподаткування, основне завдання якої є створення та забезпечення сприятливих та зручних умов щодо оподаткування для суб'єктів підприємництва.

Спрощена система оподаткування має свої особливості, питання ефективності впровадження яких є одними із найбільш важливих для наукових досліджень в цьому напрямку. Тому аналіз стану спрощеної системи оподаткування в Україні за останні роки та її вплив на стимулювання діяльності суб'єктів підприємництва є актуальними.

В Україні відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, порядок їх адміністрування, а також відповідальність за порушення податкового законодавства регулює Податковий кодекс України [1].

Відповідно до Податкового кодексу України спрощена система оподаткування є особливим механізмом справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [1]. Юридична чи фізична особа-підприємець самостійно обирає спрощену систему оподаткування, якщо така особа реєструється платником єдиного податку та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

відповідає відповідним вимогам.

Для використання спрощеної системи оподаткування та сплати єдиного податку суб'єкт підприємницької діяльності повинен відповідати певним критеріям. Податковим кодексом України передбачається суттєве звуження кола осіб, що можуть застосовувати спрощену систему оподаткування, а також скорочується перелік видів підприємницької діяльності, на які поширюється спрощена система. Отже, суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на чотири групи платників єдиного податку (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика платників єдиного податку за групами

Показники	Групи платників податків				
	1 група	2 група	3 група		4 група
Суб'єкт господарювання	ФОП	ФОП	ФОП	Юр. особи	Сільськогосподарські товаровиробники
					ФОП
Особливості господарської діяльності	Роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або господарська діяльність з надання побутових послуг населенню	Господарська діяльність з надання послуг платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства	Будь-яка організаційно-правова форма господарювання		Діяльність виключно в межах фермерського господарства
Максимальна кількість працівників	-	10	Не обмежена		Не обмежена
Максимальний обсяг річного доходу, млн грн	0,3	1,5	5		Не обмежена
Ставка єдиного податку	10% розміру прожиткового мінімуму	20% розміру мінімальної заробітної плати	3% від доходу + ПДВ або 5% від доходу без ПДВ		Залежить від площі сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду та від нормативної грошової оцінки одного гектара сільськогосподарських угідь

Джерело: сформовано автором за даними ПКУ [1].

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Існують такі переваги застосування спрощеної системи оподаткування:

- 1) спрощення ведення обліку та звітності;
- 2) значне скорочення переліку податків;
- 3) право вибору бути платником ПДВ чи ні;
- 4) право не використовувати реєстратори розрахункових операцій при відповідних обсягах доходу та виді діяльності;

5) сплата фіксованого розміру податку в першій та другій групах, незалежно від фактичного рівня рентабельності та обсягів доходу, якщо діяльність є високорентабельною [2].

Однак спрощена система оподаткування має і такі недоліки:

- 1) постійний контроль розміру доходу задля недопущення перевищення встановлених обсягів для обраної групи;
- 2) необхідність сплати фіксованої суми податку в першій та другій групах, незалежно від результатів діяльності, особливо для низькорентабельних суб'єктів господарювання;
- 3) обмеження щодо обрання виду діяльності, розширення обсягів діяльності та використання найманих працівників [2].

Щодо сучасного стану сплати єдиного податку, то він відіграє немалу роль серед всіх податкових надходжень до місцевих бюджетів. За даними Міністерства фінансів України єдиний податок з кожним роком має тенденцію до збільшення, незважаючи на те, що його відсоток до всіх податкових надходжень трохи зменшується (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка надходжень єдиного податку до місцевих бюджетів за січень
2018-2020 рр.**

Показники	Роки		
	січень 2018	січень 2019	січень 2020
Податкові надходження в місцеві бюджети, млрд грн	15	18,3	20,6
Єдиний податок, млрд грн	3,1	3,7	4,1
Відсоток єдиного податку до податкових надходжень, %	20,7	20,2	19,9

Джерело: сформовано автором за даними МФУ [3].

Ці дані можна проаналізувати таким чином. З одного боку, збільшення надходжень єдиного податку свідчить про зростання кількості суб'єктів господарювання, які використовують спрощену систему оподаткування, що дозволяє активізувати ділову активність та зменшити рівень безробіття, а з іншого боку, – про можливу мінімізацію податкового навантаження, за рахунок зловживання цієї системи роботодавцями, які свідомо оформлюють трудові

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

відносини шляхом відкриття ФОП працівникові задля мінімізації суми єдиного соціального внеску.

Отже, спрощена система оподаткування в Україні без сумніву має значні позитивні сторони. Проте певні проблеми використання спрощеної системи оподаткування вимагають її подальшого вдосконалення. Адже саме така система оподаткування сприяє подальшому розвитку діяльності суб'єктів господарювання та економічному розвитку країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Онісіфорова В. Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2019. №23. С.158-166.
2. Податковий кодекс України №2755-VI від 2 грудня 2010 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>.

Кириченко Ю.О., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр, спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Співавтор – **Пристемський О.С.**, д.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткуванню,
Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Інформація бухгалтерського обліку потрібна в управлінні господарськими процесами для забезпечення поточних і майбутніх доходів. Так, у процесі постачання використовують інформацію щодо відхилень фактичних даних від планів за показниками: затрати на постачання, кількість запасів на складі, ціни на матеріальні цінності, надходження запасів, відповідність їх якості умовам контрактів. У процесі виробництва для прийняття рішень необхідна інформація про відхилення фактичних даних від планових щодо затрат на виробництво за видами продукції, загальновиробничих витрат, кількості виробленої продукції. У процесі реалізації визначають відхилення фактичних даних від планових за такими показниками як витрати на збут, собівартість реалізованої продукції, ціни на продукцію, обсяги продаж, прибутки від реалізації. Використовуючи ці та інші дані обліку, виявивши наявності відхилень адміністративних та інших витрат від запланованих приймають управлінські рішення.

Суттєве місце у прийнятті управлінських рішень належить інформаційним передумовам. Можливості вирішення завдання різко зростають

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

коли планові і бухгалтерські дані виявляються зіставними, а інформація про об'єкти обліку достатньо аналітична. Наприклад, інформація про виробничі витрати чітко відображає їх цільове спрямування, планування і облік витрат ведеться за центрами їх виникнення і центрами відповідальності [1].

Загальну сукупність всієї інформації на підприємстві класифікують за такими двома основними ознаками:

1. Інформація, яка необхідна для ефективного управління підприємством. Вона потрібна внутрішнім користувачам для забезпечення поточного та оперативного управління. До такої інформації відносять дані про витрати на виробництво та реалізацію продукції (товарів), про відповідність обсягу реалізованої продукції (товарів) її витратам та прибутку, про величину доходів та витрат в результаті здійснення господарських операцій тощо.

2. Інформація, яка відображає поточний фінансовий стан підприємства, величину та структуру його активів (майна) та джерел їх утворення, розмір залучених до обороту матеріальних та фінансових ресурсів, результати господарської діяльності за певний період.

Інформаційні потреби більшості підприємств приблизно однакові. Тому основні вимоги, які висувають до інформації є такими:

- значимість - впливає на прийняття рішень, корисна для користувачів у потрібний час при складанні планів;
- достовірність - правдиво поставлена, легко перевіряється та має нейтральний характер;
- повнота - містить максимум того, що необхідно знати зацікавленим особам і включає всі необхідні коментарі;
- релевантність - пов'язана з діями, що передбачають отримання бажаних результатів. Для цього необхідно знати сферу застосування інформації та її джерело;
- відсутність систематичних помилок - передбачає незацікавлене визначення та передачу інформації, а також використання технічних прийомів та методів, що виключають внесення систематичних помилок [2].

Крім того, існує поняття економічної інформації. Економічна інформація – це інформація, яка послідовно і повно відображає виробничо-господарську діяльність підприємства.

Одержання усіх видів інформаційних ресурсів відбувається за допомогою системи бухгалтерського обліку, роль якого полягає в забезпеченні інформації для системи управління про фактичні значення показників використання та стану ресурсів, протікання процесів, використання капіталу, стану розрахунків з дебіторами і кредиторами тощо. Облікова система являє собою фотографію, а точніше проєкцію в інформаційний вимір тих матеріальних потоків і змін у них, що відбуваються у технологічній сфері підприємства. Облік підприємства дає показники тих процесів, що

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

відбуваються в технології на мові інформації. Система обліку постійно розвивається і адаптується до нових умов шляхом створення нових зв'язків, елементів, підсистем із своїми локальними цілями та засобами їх досягнення.

Облік, як система вимірювання, відіграє важливу роль в отриманні знань про те, що поліпшення зберігаються, а управління розглядає варіанти подальшого покращення використання факторів зовнішнього середовища і внутрішнього розвитку. Метою процесу збереження системи є вибір варіантів, які забезпечують поліпшення, допустимі з точки зору екології, соціально-економічного та соціально-культурного розвитку підприємства. Це означає, що система обліку не лише відслідковує ті об'єкти, що визначені раніше, а й ті, які з'являються на новому етапі економічного розвитку. Система обліку формує нові підсистеми, оскільки підприємства повинні реагувати на зміну навколишнього середовища та зберігати індивідуальність, що робить її системно та вільно зв'язаною [3].

Система обліку створює специфічний аспект бачення подій господарської діяльності, що спонукає адміністрацію до делегування влади структурним підрозділам підприємства (центрам витрат і сферам відповідальності) щодо використання ресурсів і формування витрат і доходів.

Структура і функції системи обліку підтримуються за допомогою безперервного обміну інформацією із зовнішнім середовищем (системою управління підприємством, зовнішніми користувачами інформації тощо) [4].

Бухгалтерія уявляє систематичну інформацію про роботу підприємства і окремих його підрозділів керівництву підприємства (підрозділів).

Але бухгалтерська інформація не може охопити всі сфери діяльності підприємства, для цього існують інші служби, що функціонують на даному підприємстві; узяти наприклад складання річного балансу. Річний баланс не дозволяє проаналізувати чинники, що вплинули на результативність, тому що прибуток або збитки видно в балансі тільки як сальдо змін власного капіталу. Тому разом з річним балансом проводиться розрахунок прибутків і збитків.

Існують інші недоліки інформації, що міститься у фінансовій звітності: 1) фінансова звітність відображає тільки ті події, які можуть бути представлені в грошовому виразі; 2) керівництво підприємства має деяку свободу вибору віддзеркалення подій по бухгалтерських рахунках.

Проте в цілому бухгалтерські документи роблять великий вплив на ухвалення рішень в діяльності підприємства.

Загальновизнано, що бухгалтерський облік на підприємстві повинен здійснюватися за певними правилами. Проблема полягає у встановленні такої сукупності правив, реалізація яких забезпечила б максимальний ефект від ведення обліку, тобто формування фінансової і управлінської інформації, її достовірність, доступність і корисність.

Передумовою використання інформації є її отримання. Саме тому

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

розглядається створення відокремленого від бухгалтерського управлінського обліку, метою якого є надати керівнику або менеджеру облікову інформацію в найзручнішому для нього розрізі. Така інформація повинна бути своєчасною і корисною, для прийняття управлінських рішень, планування, здійснення контролю й оцінювання показників функціонування підприємства та його підрозділів.

Таким чином, управлінський облік можна визначити як процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою підприємства для здійснення планування, оцінки, контролю за господарською діяльністю всередині підприємства і прийняття обґрунтованих управлінських рішень, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів і контроль за повнотою їх обліку. Іншими словами, управлінський облік - це підсистема обліку, пов'язана із забезпеченням менеджменту підприємства інформацією для використання у плануванні, контрольних діях і в прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Аналіз стану та перспективи розвитку. Київ. 2007. 221 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік. За. ред. Ф.Ф. Бутинця, Житомир ПП «Рута» 2005. 479с.
3. Лукава І.М. Місце внутрішньогосподарського (управлінського) обліку в системі управління сільськогосподарським підприємством. *Агроінком*. 2006. №3-4. С. 23-25.
4. Голов С.Ф. Управлінський облік. К., 1998. 521с.

Пазюченко О. В., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник - **Романченко Ю. О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів. Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спеціальний (спрощений).

Саме спеціальний податковий режим спрямований на стимулювання малого підприємництва, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Незалежно від цього підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується на рахунки органів Пенсійного фонду України.

Спрощена система оподаткування передбачає особливий механізм справляння податків, який звільняє платників від нарахування, сплати окремих податків та подання звітності.

Згідно розділу XIV «Спеціальні податкові режими» Податкового кодексу України існує 4 групи платників єдиного податку [2]. У табл. 1 надана характеристика застосування спрощеної системи оподаткування.

Таблиця 1

Характеристика спрощеної системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності в Україні

Група	Хто відноситься	К-ть працівників	Обсяг доходу	Ставка
I	Підприємці, які здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках або здійснюють господарську діяльність по наданню побутових послуг населенню.	0	До 300 тисяч гривень на рік	до 10 % мінімальної заробітної плати. Встановлюють ставки місцеві ради
II	Підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку або населенню, здійснюють виготовлення або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства.	до 10 осіб.	до 1,5 мільйона гривень	до 20 % мінімальної заробітної плати Встановлюють ставки місцеві ради.
III	Фізичні особи - підприємці (юридичні особи)	не обмежено	до 5 мільйонів гривень	3 % (6 %) доходу - за умови окремої сплати ПДВ; 5 % (10 %) доходу - за умови включення ПДВ до складу ЄП.
IV	Сільгоспвиробники, в яких доля сільськогосподарського товаровиробництва за попередній рік дорівнює або перевищує 75%.	не обмежено	не обмежено	Підставою для ЄП платникам четвертої групи є дані державного земельного кадастру та/або дані з державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Доходом платника єдиного податку юридичної особи є будь-який дохід, включаючи дохід представництв, філій, відділень юридичної особи, отриманий протягом податкового (звітного) періоду у грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі.

До суми доходу платника єдиного податку включається вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг). При продажу основних засобів дохід визначається як сума коштів, отриманих від продажу таких основних засобів. Якщо основні засоби перебували в експлуатації більше 12 календарних місяців, дохід визначається як різниця між сумою, отриманою від продажу таких основних засобів. Та їх залишковою балансовою вартістю, що склалася на день продажу.

До суми доходу платника єдиного податку також включається сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання акта приймання – передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), дата списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.

Платники єдиного податку третьої групи – юридичні особи використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку з урахуванням положень 44.2 і 44.3 ПКУ. Податкову декларацію подають до контролюючого органу у строки, встановлені для квартального податкового (звітного) періоду.

Фізичні особи – підприємці – платники єдиного податку першої – третьої групи звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків [1]:

- податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності платника єдиного податку, зокрема, першої – третьої групи (фізичної особи) та оподатковані згідно з главою 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» ПКУ;

- податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується, зокрема, фізичними особами, які обрали ставку єдиного податку, визначену п.п. 1 п. 293.3 ст. 293 ПКУ;

- податку на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої – третьої груп для провадження господарської діяльності. Згідно з 297.2 ст. 297 ПКУ нарахування, сплата та подання звітності з податків і зборів інших, ніж зазначені у п. 297.1 ст. 297 ПКУ, здійснюються платниками єдиного податку в порядку, розмірах та у строки, встановлені ПКУ.

Спрощена система оподаткування має ряд переваг: легкість реєстрації суб'єкта господарювання – платника єдиного податку; простота ведення обліку

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

та звітності підприємством; економія на затратах для ведення роботи по нарахуванню, сплаті податків та відправлянні звітності в контролюючі органи; зниження рівня податкового тиску на платників; скорочується кількість звітності, яку платник подає контролюючим органам; спрощується розрахунок податкового зобов'язання платника, яке він має погасити перед державою; можливість включення ПДВ до складу єдиного податку або ж самостійної сплати на власний вибір (для III групи платників єдиного податку); не потребує в суб'єктів господарювання глибоких знань в усій податковій системі, обмежуючись лише її окремою частиною; полегшує державний контроль за нарахуванням, сплатою податків та звітністю платників; знижує кількість порушень порядку нарахування та подання звітності, порівняно з загальною системою оподаткування.

Проте є в цій системі й ряд недоліків, які держава повинна ліквідувати для удосконалення податкової системи загалом, до них належать: можливість зловживання спрощеною системою та ухиляння від оподаткування; обмеження обсягів доходу єдиноплатників; низька фіскальна ефективність; не врахування витрат платника, а лише доходу (для III групи); фіксована сплата податку, не залежно від факту отримання доходу (для 1 та 2 груп).

Спрощена система оподаткування є провідною частиною державної податкової політики підтримки розвитку малого підприємництва в Україні, а, отже повинна супроводжуватися новими програмами та способами ведення бізнесу, як це практикується у передових зарубіжних країнах.

Список використаних джерел:

1. Інформація для ФОП – платників єдиного податку. *Приватний підприємець*. URL : <http://chp.com.ua/ua/all-news/item/65580-informatsiya-dlya-fop-platnikov-edinogo-podatku>(дата звернення 05.03.2019 р.).

2. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-XI. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 15.02.2019 р.).

Пустовіт Д.В., здобувач вищої освіти – бакалавр,
спеціальність 242 Туризм

Науковий керівник – **Терещук Н.В.**, к.е.н, старший викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи,

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Класична економічна теорія вважає, що збільшення податкової ставки завжди веде до скорочення добробуту для суспільства. Ця проблема широко досліджена в сфері, що стосується товарних і експортних податків. Однак,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

безпосереднє застосування цих досліджень до туристичного сектору неможливо без урахування розходження між туризмом і товарним експортом. Основне розходження полягає у тому, що на відміну від товарного експорту, іноземні туристи їдуть у країну призначення, щоб споживати товар, а туристичні послуги однієї країни важко експортувати до іншої. Податковий тягар у туризмі - це комбінація тягаря експортного податку для іноземних туристів і внутрішнього податку для місцевих підприємств.

Економічний аналіз класифікує податки, що застосовуються в туризмі, наступним чином: загальні податки, спеціальні виправдані податки і спеціальні необґрунтовані податки. Ці три групи визначаються в такий спосіб:

– загальні податки визначають як такі, що відносяться до галузей економіки взагалі, вони застосовуються не тільки до сфери туризму; більшість податків у туризмі підлягають під цю категорію.

– спеціальні виправдані податки – це ті податки, які мають відношення тільки до промисловості туризму, але які можуть бути виправдані на підставах відновлення вартості.

– спеціальні необґрунтовані податки - це ті податки, які мають певне відношення до промисловості туризму, але, які не мають за своєю суттю природу відновлення вартості, і тому представляють необґрунтований податок на туристичну промисловість.

Торгівельний податок, податок з обороту та ПДВ – це ті види податків, які сплачуються різними секторами економіки. Інші є специфічними для відповідної галузі.

Система оподаткування України – це сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів. До державних податків і зборів відносяться: збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, збір на загальнообов'язкове державне соцстрахування, збір на обов'язкове держстрахування на випадок безробіття, збір на обов'язкове соцстрахування від нещасних випадків і професійних захворювань, збір до Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення, плата за землю (земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності), державне мито, податок на додану вартість, по даток на прибуто к підприємств, у тому числі дивіденди, що сплачуються до бюджету державними некорпоративними, казенними або комунальними підприємствами, податок на доходи фізичних осіб.

Однією з проблем оподаткування туристичної галузі є її множинність. Наприклад, податок з реклами, де об'єктом оподаткування є вартість послуг за встановлення та розміщення реклами, який сплачують всі суб'єкти туристичної діяльності: фірма по організації перевезень, інша фірма по організації екскурсій, а також туристична фірма, яка виробляє вже готовий тур. Всі ці

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

податки включаються у собівартість туру. Тобто турист сплачує у декілька разів більше. Більшість аргументів на користь оподаткування сектора туризму засновані на тому факті, що продукти туризму споживаються разом з неоціненими природними благами і суспільними товарами. Неоціненні природні блага включають сонце, море і дику природу, у той час як суспільні товари можуть включати послуги на безпеку та охорону здоров'я.

Приплив туристів накладає додаткові витрати на уряд, які стосуються поліпшення безпеки і підтримки навколишнього середовища. Як нерезиденти, туристи не фінансують додаткові витрати уряду. Тому туристський податок буде служити для часткового відшкодування витрат уряду. Часто туристи платять за відвідування невеликої кількості пам'яток таких як парки і сафари. Але стягнути безпосередньо оплату за користування вуличним освітленням чи суспільною безпекою важко. Тому оподаткування іноземних туристів може бути єдиним шляхом стягування плати за використання суспільних товарів, які вони споживають.

До місцевих податків і зборів відносяться: податок з реклами, комунальний податок, збір за право використання місцевої символіки. Місцеві податки, які є специфічними для різних галузей економіки, що мають відношення до туристичного ринку.

Туризм також забезпечує збільшення урядового доходу. За оцінками Світової організації туризму, туристські країни одержують приблизно 10-25 % від загального податкового доходу за рахунок туристичного сектору. У деяких маленьких країнах, що спеціалізуються на туризмі, таких як Багами, більш ніж 50 % урядового доходу отримано від туристичного сектору. Чистий дохід туризму на Мальдівах складає 40 % урядового доходу. У Маврикії приблизно 12-15 % податкового доходу отримано безпосередньо і опосередковано за рахунок сектора туризму.

Важливим елементом розвитку та функціонування туризму є збереження навколишнього середовища. У багатьох випадках, ніяких належних стратегій управління природними ресурсами не формується, особливо на початковій стадії розвитку туризму, а це загрожує екологічній безпеці. Регулювання в'їзду туристів і оподаткування є двома найпопулярнішими інструментами, що використовуються, для виправлення проблем.

Податкова ставка повинна забезпечувати витрати уряду на підтримку навколишнього середовища, підтримку високих стандартів охорони здоров'я і харчування, але не повинна бути встановлена настільки високо, щоб перешкоджати споживанню продукту і прибуттю туристів до країни.

Проаналізуємо аргументи щодо недоліків оподаткування туристичної сфери:

По-перше, податки, накладені безпосередньо на туристичний сектор, іноді важко обґрунтувати. Розмір стягнутого податку може бути невеликим, але

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

податок може мати істотний негативний вплив на сектор туризму, з наслідками для всієї економіки.

По-друге, втрата доходу. Фінансові ефекти від розвитку туризму будуть відрізнятися у різних країнах, це має три головні причини:

- ефекти залежать від політики уряду;
- фінансові ефекти також залежать від того наскільки є важливий туризм для економіки;
- число і типи ін'єкцій в інші сектори економіки і витрати економіки, що викликає сектор туризму, також важливі.

Далі, відплата. Оподаткування збільшує дохід, але, як і у випадку торгових податків, якщо уряд відчуває, що інший уряд незаконно збільшує податки для його громадян, то це породжує відплату уряду країни.

Отже, можна виділити наступні проблеми в оподаткуванні туристичної галузі.

Місце, де були придбані туристичні послуги (наприклад покупка туру), може бути віддалене від місця їх надання. Тому виникає проблема визначення регіону, до якого будуть сплачені податки.

Туристичні послуги надаються у комплексі, включаючи послуги різних секторів економіки (розміщення, транспорт). Виникає проблема множинності оподаткування.

Більшість розрахунків між туристом та суб'єктами господарської діяльності, які задіяні у туризмі, що безпосередньо надають туристичні послуги, здійснюється через посередників, які утворюють комплексний туристичний продукт, який зумовлює складності у оподаткуванні.

Існуюча система податків і зборів та спрощена система оподаткування не вирішує цих проблем. Перша проблема вирішується на законодавчому рівні. Створення туристичного кластеру, який виробляє готовий туристичний продукт та безпосередньо представляє його туристу допоможе вирішити дві останні проблеми.

Список використаних джерел

1. Мельник П.В., Старостенко Г.Г. Напрями удосконалення оподаткування туристично-рекреаційної діяльності.
2. Вітлінський В.В., Скрипник А.В. Аналіз діяльності податкової системи України. *Фінанси України*. 2015. №12. С. 19-31.
3. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування: монографія. Харків: ХДЕУ-Торнадо. 2013. 517с.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Сидоренко Л.О., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
Спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Лега О.В.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Податки являються головним джерелом доходів держави, тож створення податкової системи необхідно для поповнення бюджету. Можна виділити кілька основних етапів розвитку податків на території України:

Київська Русь (VIII–XIII ст.). У світі, так і на території Київської Русі «війна породила податки». Для захисту своїх територій від загарбників створювались дружини, які утримувались за рахунок «дарів» і «поклонів» від народу, які здебільшого мали натуральну форму. Встановлюється данина, яка стягувалася із завойованих народів, що поповнювала казну.

Велике Князівство Литовське та Річ Посполита (XIV–XVI ст.). Сплата податків проводилась в обов'язковому порядку з кожного платника особисто королю, посилювалась нерівності платників на релігійному підґрунті.

Козацька доба (XVI–XVII ст.). Основною рисою податкової системи козацької доби було поєднання у питаннях конструювання фіскальних інструментів історичного досвіду часів Київської Русі та Литовського князівства із застосуванням самобутніх, національних форм стягнення, а також активне запозичення досвіду сусідніх держав [1].

Російська імперія (кін. XVII – поч. XX ст.) та землі у складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – XIX ст.). На користь поповнення казни Російської імперії народ справляли натуральні, грошові та трудові повинності. Податкова система Австро-Угорської імперії характеризувалася високим рівнем поземельного оподаткування та фіскальними монополіями.

Українська Народна Республіка, Гетьманат та Директорія (поч. XX ст.). Залишились податки Російської імперії зі змінами розмірів ставок та відбулось введення фіскальних монополій на цукор і спиртне.

Радянські часи (XX ст.). У перші роки існування СРСР оподаткування мало регресивний характер попри думку В. І. Леніна. У 1930-х податки були згрупували в дві великі групи: податок з обороту та відрахування від прибутку.

У воєнні роки знову було збільшено кількість податків, що стало великим навантаженням на доходи громадян [1].

Післявоєнний етап характеризувався зниженням податкового тиску в основному завдяки заходам уряду М. Хрущова. Держава остаточно перейшла до вилучень прибутків підприємств через нормативний розподіл. У часи СРСР податкова політика практично була відсутня.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

14.07.1990 р. був прийнятий Закон СРСР «Про податки з підприємств, об'єднань та організацій» – перший уніфікований нормативний акт, який урегулював податкові правові відносини в державі, але проіснував незначний період.

Незалежна Україна (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.). Першим керівником податкової служби незалежної України був Віталій Никифорович Ільїн. Починаючи з 1991 року існував високого рівня податкових ставок та надвисокий податковий тягар, потім держава перейшла до зменшення податків та оптимізації пільг. Закон Української РСР від 25.06.91 р. № 1251-ХІІ «Про систему оподаткування». Набрання чинності цим Законом вважається початком становлення вітчизняної податкової системи. Закон визначає принципи побудови системи оподаткування в Україні, податки і збори (обов'язкові платежі) до бюджетів та до державних цільових фондів, права, обов'язки і відповідальність платників, а також контрольні функції податкових органів [2].

У грудні 2010 р. Верховна Рада України приймає та ухвалює Податковий Кодекс України. Набирає чинності документ з 01.01.2011 р. Основні зміни стосувалися скорочення переліку загальнодержавних (з 28 до 18) та місцевих (з 14 до 5) податків і зборів. Крім того, за перехідними положеннями ПКУ передбачав зниження рівня оподаткування за основними податками: за ПДВ – із 20 до 17–18 %; зменшення ставки податку на прибуток з 2011 р. з 25 % до 19%, з 2014 р. – до 18%, а потім – до 17%. Натомість, на сьогодні 2020 р. ставка ПДВ так і складає 20 %, ставка податку на прибуток зупинилася на позначці 18 %.

У 2015 кількість податків зменшено за рахунок групування. Зокрема, податок на майно узагальнив податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плату за землю, транспортний податок; рентна плата - плату за користування надрами для видобування корисних копалин; за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; за користування радіочастотним ресурсом України; за спеціальне використання води; за спеціальне використання лісових ресурсів; за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Крім того, запропоновано нові правила подання звітності, уточнено вимоги до письмового запиту про подання інформації, встановлено новий вид штрафних санкцій за неподання, подання з порушенням встановлених строків, подання не у повному обсязі, з недостовірними відомостями або з помилками податкової звітності про суми отриманої оплати від фізичних осіб за товари (роботи, послуги) [3].

2012 р. знаменувався змінами у структурі Державної податкової служби України та Державної митної служби, які реорганізовано в Міністерство

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

доходів і зборів України згідно Указу Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» № 726/2012 від 24.12.2012 р. [4] Постановою Кабінету Міністрів України «Про утворення Державної фіскальної служби» № 160 від 21.05.2014 р. [5] була створена Державна фіскальна служба – центральний орган виконавчої влади, шляхом перетворення Міністерства доходів і зборів України.

Постановою Кабінет Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1200 [6] Державну фіскальну службу реорганізовано. Її правонаступниками є центральні органи виконавчої влади:

- Державна податкова служба України - реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску;

- Державна митна служба України - реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства.

Але на сьогодні Державна фіскальна служба продовжує здійснювати повноваження та виконувати функції у сфері реалізації державної податкової політики та державної митної справи до завершення здійснення заходів з утворення Державної податкової служби та Державної митної служби. Зокрема, на сайті <http://poltava.sfs.gov.ua>, головним територіальним органом є Головне управління ДФС у Полтавській області.

Таким чином, можна виділити декілька найголовніших етапів розвитку податків на території України це початок запровадження податків та зборів за часів Київської Русі та розробку дієвої податкової системи для новоствореної Незалежної України. Прийнятий Податковий кодекс України спрямований на розвиток податкового законодавства України у бік поступового зниження податкового тягаря, що сприятиме піднесенню економіки.

Список використаних джерел:

1. Історія української державності: етапи становлення податкової служби України. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/1698> (дата звернення 02.03.2020).

2. Історичні етапи еволюцій оподаткування. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/15895/> (дата звернення 02.03.2020).

3. Бойко О. Еволюція податкової системи України. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 2 (51). Ч. 2. С. 241 – 247. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_51/fail/28.pdf (дата звернення 02.03.2020).

4. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України № 726/2012 від 24 груд. 2012 р. *Верховна Рада*

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/726/2012> (дата звернення 02.03.2020).

5. Про утворення Державної фіскальної служби: Постанова Кабінету Міністрів України № 160 від 21 травня 2014 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-2014-п> (дата звернення 02.03.2020).

6. Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України: Постанова Кабінету Міністрів від 18 грудня 2018 р. № 1200. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-derzhavnoyi-podatkovoyi-sluzhbi-ukrayini-ta-derzhavnoyi-mitnoyi-sluzhbi-ukrayini> (дата звернення 02.03.2020).

Розділ 3

Економіко-теоретичні аспекти розвитку фінансово-кредитних систем, банківської справи та страхування

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Аранчій Д.С., к.е.н, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Виноградська М.О., Роман М.В.,
здобувачі вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК
СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Сучасна ринкова економіка створює адекватну систему соціального захисту, найважливішою ланкою якої є соціальне страхування. Дослідження сучасних ознак функціонування системи соціального страхування вимагає звернення погляду до його витоків та історичних підвалин розвитку.

Ретроспективний аналіз існування соціального страхування здійснюється значним колом фахівців, один з яких – В. Рудик, зазначає, що перші елементи соціального страхування спостерігалися ще на початку існування суспільства. У Стародавньому Римі різні організації, корпорації, колегії об'єднували своїх членів на основі професійних, матеріальних і особистих інтересів (підтримка у разі втрати працездатності, забезпечення поховання тощо) [3, с. 26].

Передумовою зародження і розвитку соціального страхування в Європі було явище, яке ХІХ ст. отримало назву малозабезпеченість. Вирішення цієї проблеми стало індивідуальне страхування, яке базувалось на системі ощадних кас. Подальшого розвитку соціальне страхування набуло наприкінці ХІХ ст. чому сприяв швидкий індустріальний розвиток економік в різних країнах. Найбільший вплив на формування системи соціального страхування практично одночасно внесли німецький Канцлер Отто фон Бісмарк та лорд Великобританії Вільям Біверідж. Типові особливості обґрунтованих ними, а також інших систем соціального страхування, що мають визначальний вплив на сучасний стан соціального захисту в розвинених європейських країнах відображено на рис. 1.

Підсумовуючи узагальнені на рис. 1. параметри створення та існування різних моделей соціального захисту населення, в першу чергу, через систему соціального страхування, слід зазначити, що в рамках континентальної моделі, було законодавчо закріплено систему соціального страхування, яка включала: страхування на випадок хвороби, від нещасних випадків на виробництві, на випадок старості та інвалідності.

Саме ця фундаментальна новація, сприяла подальшому розвитку соціальної політики, виразником якої був В. Біверідж – творець англосаксонської моделі, що запроваджувала систему соціального забезпечення на основі внесків з метою здійснення захисту на випадок хвороби, безробіття та старості, а також надання допомоги відповідним сім'ям, вагітним жінкам і

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

вдовам. При цьому, як зазначає В. Скуратівський, провідною ідеєю реформ В. Бівериджа, була та, що неможливо гарантувати забезпечення населенню, якщо сплачується допомога лише тим людям, які в цьому мають потреби. Забезпечення повної зайнятості – ось, що на його думку є головним [4, с. 186].

<i>Типова ознака</i>	<i>Модель здійснення соціального страхування</i>			
	Континентальна	Англосаксонська	Скандинавська	Південно-європейська
<i>Засади виникнення</i>	актуарна справедливість	розподільча справедливість	високо організований інституційний суспільний добробут	розвиток інституту громадського суспільства
<i>Принципи функціонування</i>	професійна солідарність	- національна солідарність; - універсальність соціального захисту; - уніфікація соціальних послуг і виплат	- поєднання значних розмірів страхових внесків і високого рівня соціального захисту	- пасивна соціальна політика орієнтована на соціальний захист родинних об'єднань (членів сімей)
<i>Спосіб фінансування</i>	<u>по-перше</u> -- страхові внески роботодавців і застрахованих осіб; <u>по друге</u> - бюджетне фінансування	<u>порівну:</u> - страхові внески роботодавців і застрахованих осіб; - податкові надходження	<u>по-перше</u> - податкові надходження; <u>по друге</u> - страхові внески роботодавців і застрахованих осіб	платежі згідно укладених соціальних програм
<i>Масштаби охоплення</i>	працюючі члени суспільства	все населення країни	все населення країни	обмежене коло непрацездатних громадян
<i>Форма вираження</i>	- страхові виплати; - соціальні допомоги	- соціальні допомоги; - страхові виплати	- соціальні послуги; - соціальні виплати	компенсація втраченого заробітку
<i>Регіон поширення</i>	Німеччина, Бельгія, Нідерланди	Великобританія, Ірландія	Данія, Швеція, Фінляндія	Італія, Іспанія, Греція, Португалія

Рис. 1. Характерні ознаки виникнення та функціонування моделей соціального страхування

Спільним для всіх охарактеризованих моделей організації соціального страхування є наявність чітко окресленого прояву його соціального аспекту, адже в процесі втілення кожної з них в центрі уваги ставляться інтереси людей

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

– членів суспільства і розробляються різні механізми її захисту від негативних ситуацій соціального характеру. Тому маємо всі підстави вважати, що кожна з існуючих в світі моделей соціального страхування наділена рядом, власних притаманним їм, ознак, окремі з яких, що стосуються вироблення способів фінансування, втілення найбільш ефективних принципів функціонування, мають бути враховані в процесі розвитку вітчизняної системи.

На українських землях інститут соціального страхування з'явився на початку XX ст., коли третьою Державною думою Російської імперії був прийнятий пакет страхових законів. Партія більшовиків, керуючись класовою теорією диктатури пролетаріату, намагалася спрямувати економічні вимоги робітників у галузі соціального страхування у русло політичної боротьби за повалення самодержавства. Більшовики, як зазначає В. Г. Андрійв, стверджували, що соціальне страхування, яке відповідає інтересам робітників, можливе лише за умови втілення в життя принципів диктатури пролетаріату [1].

Перебудова соцстраху в СРСР викликала неабиякий резонанс за кордоном. Після появи нормативних актів 1930-31 рр., за якими соціальне страхування поширювалося лише на робітників провідних галузей економіки, у німецькій страховій пресі з'явилися замітки про ліквідацію соцстраху в СРСР. У 1948 році на адміністрацію підприємств (установ) було покладено визначення стажу безперервної роботи при призначенні допомог по державному соціальному страхуванню, а також перевірку правильності призначення, обчислення і виплати допомог. У 1953 році соціальне страхування було розповсюджено на всіх постійних, сезонних і тимчасових робітників машинно-тракторних і спеціалізованих станцій. У 1979 році підвищено матеріальне забезпечення інвалідів з дитинства, а в 1981 році були здійснені соціальні заходи, спрямовані на посилення державної допомоги сім'ям, що мають дітей [2].

З проголошенням Україною незалежності постало питання про формування самостійної системи соціального страхування. В рамках цих заходів у грудні 1993 року Верховна Рада приймає Концепцію соціального забезпечення населення України, а в січні 1998 року – Закон України „Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, яким передбачається створення та функціонування в Україні п'яти відокремлених фондів соціального страхування.

Загалом за період незалежності України були прийняті основні закони по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, що створили сприятливі умови для подальшого розвитку даного виду страхування в Україні. Нарешті поворотним моментом в розвитку загальнообов'язкового державного соціального страхування було прийняття в 2010 році Закону України „Про збір та облік Єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

страхування” та подальших законодавчих змін в даній сфері, наслідком якого було інтегрування окремих, існуючих до цього, платежів за соціальним страхуванням та пенсійним забезпеченням в один консолідований платіж, який сплачують лише роботодавці.

Список використаних джерел:

1. Андріїв В. Г. Соціальне страхування: історія проблеми. *Соціальний захист*. 2005. № 2. С. 7-14.
2. Безкровний О. В. Історичний розвиток соціального страхування. *Вісник Харк. нац. техн. ун-ту імені Петра Василенка: Економічні науки*. Вип. 35. Харків ХНТУСГ, 2006. С. 51-56.
3. Рудик В. К. Історичний аспект розвитку страхування. *Економіка АПК*. 2006. № 7. С. 25-28.
4. Скуратівський В. А., Палій О. М., Лібанова Е. М. Соціальна політика : навч. посіб. Київ : УАДУ, 2017. 360 с.

Безкровний О. В.,

к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Сокирко К. В., Чемшит С. В.,

здобувачі вищої освіти СВО – магістр,

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**РЕТРОСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ
В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ЙОГО СТАВОК**

Податок на доходи фізичних осіб є основним бюджетоутворюючим податком, який відіграє значну роль у перерозподілі доходів громадян та забезпеченні фіскальної достатності бюджету. З його допомогою держава має можливість впливати на рівень доходів і накопичень громадян, в той же час він є соціальним регулятором, так як перерозподіляє доходи кожного члена суспільства, під час його сплати формуються взаємозв'язки платників з державою, так як кожен з них стає учасником бюджетного процесу щодо формування доходів держави.

Оподаткування доходів громадян має тисячолітню історію. Первісну початкову форму прямих податків являли собою повинності у формі безплатних послуг, що надавали державні утворення своїм громадянам. Однак в законодавчо закріпленій формі він з'явився значно пізніше, а саме в 1799 році у Великобританія з метою фінансування ведення війни з Францією. У США цей вид оподаткування вводився в 1862 році на військові витрати. У країнах континентальної Європи оподаткування доходів фізичних осіб розвивалося повільніше. Якщо в Бельгії воно було започатковано ще в 1828 році, Австрії – у

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

1849 році, Італії – у 1864 році, то в Німеччині – у 1897 році, Іспанії – у 1900 році, а у Франції – тільки в 1914 році [1].

Екскурс у прибуткове оподаткування в Україні доцільно розпочати з Закону ще УРСР від 5 липня 1991 року № 1306-12 „Про прибутковий податок з громадян Української РСР, іноземних громадян та осіб без громадянства”. Характерною рисою розвитку системи прибуткового оподаткування в Україні в 1991-1993 рр. була постійна зміна інтервалів та ставок прогресивного оподаткування. За цей період ставки податку декілька разів переглядалися, внаслідок чого максимальну ставку було підвищено з 30 % у 1991 р. і 1992 р. до 50 % (з 1 січня 1993 р.), із 60 % (з 1 червня 1993 р.) до 90 % (з 1 грудня 1993 р.). При цьому мінімальна ставка податку змінювалася в напрямку зниження з 13 % у 1991 р. до 12 % у 1992 р. і 10 % у 1993 р. [3].

З 1 жовтня 1994 р. Указом Президента було змінено ставки прибуткового податку з громадян, у тому числі граничну ставку знижено до 50 %, однак при цьому вдвічі зменшився діапазон диференціації, а тому стрімкість прогресії порівняно з 1993 р. зросла. Внаслідок цього зріс рівень оподаткування доходів до 5 (2,5 середніх номінальних зарплат) до 40 неоподаткованих мінімумів.

З 1 жовтня 1995 р., окрім максимальної податкової ставки, було запроваджено також ставки на всі рівні доходів, що перевищують 10 неоподатковуваних мінімумів. Якщо порівняти запроваджену шкалу з тим, що застосовувалося у 1993 р., то відбулося зниження податкових ставок лише на доходи, що перевищували 20 (30 – порівняно зі шкалою впровадженою з 1 червня 1993 р.) неоподатковуваних мінімумів. Щодо доходів від 10 до 20 (30) неоподатковуваних мінімумів, то ставки якими вони оподатковувалися, не знизилися. На доходи ж від 1 до 10 неоподатковуваних мінімумів з 1 жовтня 1994 р. ставку податку підвищено вдвічі, а з 1 жовтня 1995 р. – в 1,5 рази порівняно з 1993 р. Отже за період з 1993 р. до 2000 р. ставки податку на доходи від 1 до 5 неоподатковуваних мінімумів зросли [2].

Оскільки середня заробітна плата до 1999 р. не виходила за межі 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то зміна рівня оподаткування до грудня 1995 р. була пов'язана з підвищенням мінімальної зарплати і неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Реформування прибуткового оподаткування в Україні фактично почалося у 2003 році з прийняттям Закону України „Про податок з доходів фізичних осіб” № 889 від 22.05.2003 року, який набрав чинності з 01.01.2004 року. При цьому платниками податку виступали як резиденти так і нерезиденти, ставка податку становила 15 %. Також застосовувалися податкові соціальні пільги у розмірі 100, 150 і 200 % від мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня звітного року [4].

Починаючи з 2 грудня 2010 року був затверджений основний законодавчий документ податкової системи – Податковий Кодекс України,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

який набрав чинності 1 січня 2011 року. Ставка податку на доходи фізичних осіб визначена як прогресивна – дохід у розмірі 10 мінімальних заробітних плат оподатковується за ставкою 15 % (17 %). Вже за період функціонування Податкового кодексу України ставки податку знову зазнали змін, причому знову змінився підхід від малопрогресивних шкал до пропорційних ставок (табл. 1).

Таблиця 1

Хронологія зміни ставок прибуткового оподаткування фізичних осіб

<i>Період часу</i>	<i>Розмір ставок</i>
1991 р.	13, 30, 40, 45 і 50 %,
1992 р.	12, 15, 20 і 30 % – за основним місце роботи 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 15, 20 і 30 % – за сумісництвом
1993 р.	Прогресивна шкала від 10 % до 60 % – за основним місцем роботи 20 % – за сумісництвом
1994 – 2003 рр.	Прогресивна шкала від 10 % до 50 % – за основним місцем роботи 20 % – за сумісництвом
2004 – 2005 рр.	Пропорційні ставки: 5 %, 13 %, 30 %.
2006 – 2010 рр.	Пропорційні ставки: 5 %, 15 %, 30 %.
2011 – 2013 рр.	Малопрогресивна шкала від 15 % до 17 %, 5 %, 10 %, 30 %.
2014 – 2015 рр.	Малопрогресивна шкала від 15 % до 20 %, 5 %, 10 %, 30 %, 0 %
2016 р.	Малопрогресивна шкала від 18 % до 20 %, 5 %, 30 %, 0 %
2017 – 2020 рр.	Пропорційні ставки: 18 %, 5 %, 9 %, 20 %, 0 %.

Одночасно, слід відзначити технічну складність обчислення прогресивних шкал. В Україні одним з основних аргументів за відміну прогресії, яка діяла до 2004 року, як раз і була складність розрахунку податку в умовах декількох ставок. Однак, як засвідчує зарубіжний досвід, в умовах розвитку інформаційних технологій такий аргумент не можна сприймати серйозно.

Підсумовуючи здійснене дослідження слід зазначити, що в процесі еволюції прибуткового оподаткування в Україні спостерігається тенденція до підвищення рівня оподаткування середньої номінальної заробітної плати працівників. Одночасно слід вказати на необхідність, перегляду існуючого пропорційно диференційованого підходу до встановлення ставок податку на доходи фізичних осіб, прописаного в Податковому кодексі, оскільки даний механізм не в повному обсязі реалізує фундаментальний особистого оподаткування – принцип соціальної справедливості.

Список використаних джерел:

1. Демченко Т. М. Податок з доходів фізичних осіб у системі державних доходів. *Регіональна економіка*. 2019. № 2. С. 270-276.
2. Лайко П. А., Шевчук І. В. Фіскальна роль оподаткування доходів фізичних осіб і напрями її зміцнення. *Економіка, менеджмент, агробізнес*. 2010 (Том 2). № 1-2. С. 16-21.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Мартиненко В. П. Основні напрямки розвитку оподаткування доходів фізичних осіб. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 5. С. 70-73.

4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2014 р. № 2755-VI зі змінами і доповненнями *Верховна Рада України*. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 05.01.2020).

Білозор О. Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Безкровний О. В.**, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Активи являють собою економічні ресурси підприємницької структури. Вони формуються для конкретних цілей здійснення цієї діяльності у відповідності до місії та стратегії фінансового розвитку підприємства у формі сукупних майнових цінностей характеризують основу його економічного потенціалу. Активи підприємницької структури повинні відповідати функціональній спрямованості та масштабам господарювання виробничого підприємства. Тільки при такій відповідності вони являють собою певну цінність, як ресурси підприємства, що призначені для використання в поточному та наступних періодах.

Виходячи із строку та специфіки використання в виробничій діяльності суб'єкта підприємництва активи поділяють на необоротні та оборотні.

Необоротні активи призначені для постійного та тривалого використання в процесі фінансово-господарської діяльності. До них відносять нематеріальні активи, основні засоби, довгострокові фінансові вкладення, а також довгострокову дебіторську заборгованість, незавершене будівництво, тощо. Кошти, що інвестовані в необоротні активи підлягають вилученню з обороту на довготривалий період. Тому інвестиції у необоротні активи, здійснюються, в першу чергу, за рахунок довгострокових джерел фінансування.

Науково-теоретичні засади процесів формування і використання необоротних активів суб'єктів господарювання виступають предметом наукових пошуків багатьох як вітчизняних, серед яких В. Г. Андрійчук, А. М. Поддєрьогін, О. М. Бандурка, М. Я. Дем'яненко, Г. Г. Кірейцев, С. С. Осадець, Д. В. Полозенко, М. І. Романенко, О. Ф. Томчук, так і зарубіжних – М. І. Баканов, І. Т. Балабанов, І. А. Бланк та інші. Однак значна частина проблем, що полягають у розробці ефективних фінансових механізмів формування оптимального обсягу та складу активів для окремих підприємств є не до кінця

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

вирішеними і потребують подальшого вивчення.

На сьогодні, в економічній теорії, досить часто замість категорії „необоротні активи” використовується категорія „основний капітал”, оскільки поняття активу не використовується. Під основним капіталом, за твердженням О. Базилінської, продуктивний капітал у формі засобів праці, які функціонує у процесі виробництва протягом багатьох кругооборотів, яка частково, в міру зношування, свою вартість переносять на новостворений продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів [1].

Це визначення, на думку Т. Муріної, є некоректним, тому й відповідає сучасним економічним реаліям, оскільки тут враховані тільки економічні матеріальні ресурси у формі основних засобів. Натомість до цієї категорії треба враховувати й нематеріальні ресурси, а також й довгострокові фінансові інвестиції [4].

Першим, хто ввів поняття розподілу капіталу на основний і оборотний незважаючи на напрям галузевого використання, а також вказав на різницю у відносинах між цими частинами залежно від сферою економіки, був Адам Сміт. Він розглядав основний капітал як частину капіталу, що необертається і приносить прибуток у виробничу сферу. [2].

Відповідно до П(С)БО 2 „Баланс” необоротні активами це активи, що є необоротними. Таке визначення є досить складним, оскільки не можливо визначити конкретних ознак, які притаманні необоротним активами, не використовуючи формулювання оборотних активів (засобів).

Зважаючи на вищенаведені визначення, вважаємо, які найбільш прийнятним на сьогодні є поняття необоротних активів (засобів), як матеріальних і нематеріальних ресурсів.

Не менш важливим питанням виступає визначення класифікаційних ознак розподілу необоротних активів (засобів). Значна частина економістів, поділяють необоротні активи за ознаками відображення статей балансу суб'єктів господарювання.

Кожен із існуючих видів необоротних активів приймає свою трактування залежно від тих економічних вигід, які вони надають своїм власникам чи користувачам (табл. 1).

Загалом необоротні активи поділені на три окремі групи: – основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи. Необоротні активи ,як зауважує І. Мазуркевич, можна класифікувати й за іншими ознаками, які використовуються у фінансовому управлінні та економічному аналізі для виявлення невикористаних виробничих потужностей суб'єкта підприємства.

Для більш поглибленої класифікації необоротних активів використовують їх класифікацію за наступними кваліфікаційними ознаками:

– за приналежністю до виробничої діяльності можна – виробничі та невиробничі;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

– за джерелами фінансування – необоротні активи, які фінансуються за рахунок позикових джерел, залучених джерел, власних джерел, та джерел змішаного типу.

Таблиця 1

Склад необоротних активів суб'єкта підприємництва та їх зміст

Елемент необоротних активів	Поняття та можливі економічні вигоди
Нематеріальні активи	Об'єкти промислової та інтелектуальної власності без фізичної субстанції, які необхідні для здійснення господарської діяльності
Незавершене будівництво (інвестиції)	Активи, які передані суб'єкт підприємництва іншим суб'єктам господарювання з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів, зростання вартості капіталу або отримання інших вигод для інвестора
Основні засоби	Заборгованість підприємству фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати її нарахування
Довгострокові фінансові інвестиції	Об'єкти матеріальних і нематеріальних необоротних активів (засобів), які не введені в експлуатацію
Довгострокова дебіторська заборгованість	Сукупність матеріально-речових цінностей, які діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері
Інші необоротні активи	Необоротні активи від розстрочки зобов'язань перед суб'єкт підприємництва

Така поглиблена класифікація необоротних активів (засобів) дозволить необхідним користувачам мати інформацію про стан та необхідність оновлення, вона є корисною для прийняття рішення про здійснення переоцінки необоротних активів (засобів). Крім того, це дозволить вести облік необоротних активів (засобів) з більш рівнем деталізації

Список використаних джерел:

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
2. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту : [пер. з англ.] / К. : Молодь, 1997. 1000 с.
3. Мазуркевич І. О. Особливості відтворення основних засобів на підприємствах у ринкових умовах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 4. С. 58-61.
4. Муріна Т. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів у промисловості. *Економіка АПК*. 2017. № 9. С. 33-38.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Гаращенко В.О., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – *Глуценко Ю. А.*, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку державної економіки існують поняття “мале підприємництво” та “малий бізнес”. Вони є дуже близькими, але не тотожними. Розуміння бізнесу є набагато ширшим, ніж підприємництво, його учасниками виступають не лише підприємці, а й споживачі, наймані працівники та державні структури. Бізнес ведеться з метою отримання доходу чи особистої користі. В умовах сьогодення в Україні існує не вирішена проблема розвитку малого бізнесу.

У розвинених країнах, наприклад як Сполучені Штати Америки, Великобританія, Німеччина та Японія близько половини всього ВВП припадає на малий і середній бізнес. До соціального фактору малого і середнього бізнесу можна віднести забезпечення нових робочих місць, зниження суспільної напруги, поширення впливу інноваційних технологій на виробничий процес, мобілізації доходів бюджету, тощо. В країнах встановлено граничні величини, коли підприємство перестає відноситись до категорії малих та середніх. Ці обмеження стосуються чисельності працюючих, розміру фінансових ресурсів, щорічного обороту, інвестицій, валюти балансу тощо.

Щодо визначення малого підприємства, існують кількісний, якісний і комбінований підходи. При кількісному підході застосовують доступні для аналізу критерії, таких як кількість зайнятих, обсяги продажу товару чи послуг, балансова вартість активів. При якісному підході використовують також доповнення певними кількісними показниками [1, с. 33]

До особливостей функціонування малих і середніх підприємств можна віднести здатність швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку, оперативно освоювати нову продукцію і змінювати обсяги виробництва. Менеджмент, маркетинг та виробничий процес у малих підприємств максимально зближені, що забезпечує раціональну організацію підприємства і його спроможність повною мірою мобілізувати доступні ресурси, зокрема використовувати досягнення науково-технічного прогресу. Завдяки малому підприємництву забезпечується еластичність структури ринків і зменшуються комерційні ризики великих підприємств, які звільняються від виробництва необхідної, але нерентабельної дрібносерійної та штучної продукції.

Необхідність забезпечення розвитку малого і середнього бізнесу

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

зумовлена тим, що саме малі та середні підприємства створюють більшу частину валового внутрішнього продукту в країнах із розвинутою ринковою економікою.

Однією з проблем, що стримує розвиток малого та середнього бізнесу в Україні залишається пошук джерела додаткового фінансування подальшого розвитку. Як свідчить практика, для більшості вітчизняних малих підприємств основним джерелом фінансування їх діяльності є власні кошти. Проте цілковито задовольнити потреби у фінансуванні лише за рахунок цього виду ресурсів малі підприємства неспроможні.

Дослідженню питань організації банківського кредитування та формування кредитної стратегії банку присвячено науковій праці таких економістів: Г. Р. Балянт [2], О. І. Барановського, О. В. Васюренка, Н. І. Волкова, О. В. Дзюблюка, М. Г. Дмитренка, І. В. Карбівничого, В. В. Коваленка та ін. Але, не дивлячись на постійну увагу науковців до зазначеної наукової проблеми останніх 10 років, мало дослідженим, на нашу думку, залишається питання посилення ефективності управління кредитуванням суб'єктів МСБ банками України як потенційно перспективного клієнтського каналу на майбутнє в конкурентній боротьбі за сталий позитивний фінансовий результат.

Потреба розширити виробництво в умовах, коли бракує нагромаджених для цього власних коштів, безперечно, свідчить про те, що кредит необхідний уже функціонуючому товаровиробникові.

Однак ще більш він потрібний тому, хто лише бажає організувати власне виробництво чи розпочати якусь іншу підприємницьку діяльність, але ще не зміг накопичити для цього власний капітал. Отже, без кредиту нормальне функціонування товарного виробництва, товарного обігу та споживання у сучасному суспільстві взагалі неможливе. Він стає обов'язковим атрибутом господарювання.

«Купуй зараз, плати потім», — такий принцип кредитного господарства, як називають сьогоднішню економіку, котра вся пронизана кредитними відносинами [4, с. 15].

Банківська стратегія в кредитуванні малого бізнесу залежить від характеристики його ресурсної бази. У цьому полягає головна суперечність усієї банківської системи: можливості банку не співпадають із потребами ринку фінансової послуги, яку багато банкірів називають кредитуванням малого та середнього бізнесу, хоча насправді процедура надання такого кредиту мало чим відрізняється від процедури по інших суб'єктах (великих підприємств) [5, с. 15].

Залучення банківського кредиту є класичною технологією залучення необхідної кількості фінансових ресурсів для малого бізнесу. Банківські кредити дають змогу фінансувати витрати суб'єктів господарювання, пов'язані з придбанням основних засобів, поточних активів, покриттям таких потреб

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

суб'єкта господарювання, як збільшення виробничих запасів, зумовлене збільшенням або виникненням дебіторської заборгованості та інше.

Кредити банківської установи дають змогу поєднувати всі джерела оборотних активів й активно впливають на раціональне формування запасів сировини, готової продукції та інших видів матеріальних цінностей.

На практиці банківські установи дуже обережно ставляться до видачі кредитів суб'єктам малого бізнесу. Чинниками, які обмежують можливість малого бізнесу отримати кредитні кошти є, з одного боку, суворі вимоги банківської установи щодо надання гарантій повернення коштів у разі відсутності в суб'єкта господарювання тривалої кредитної історії, підвищених виробничих ризиків, мобільності капіталу, а з іншого боку – властива суб'єктам малого бізнесу специфічна структура активів, у якій нерухомість представлена мінімальною часткою, яка могла би слугувати заставою повернення кредиту.

Крім того, банківські установи більшою мірою спрямовані на обслуговування великих корпоративних клієнтів, що істотно впливає на вартість залучених фінансових ресурсів для суб'єктів малого бізнесу. Для банківської установи робота з клієнтами, які отримують незначні кредити (здебільшого це стосується кредитування суб'єктів малого бізнесу), є низькорентабельною. Очевидно, що успішний розвиток МСБ значною мірою залежить від його забезпеченості фінансовими ресурсами як довгострокового, так і короткострокового характеру.

На нашу думку, необхідно стимулювати банки та небанківські фінансові установи (зокрема, кредитні спілки, товариства взаємного кредитування тощо) до розширення мікро- та інших видів кредитування і одночасно вдосконалювати законодавче забезпечення їх діяльності; створювати сприятливі умови для громадян і суб'єктів господарювання в отриманні кредитів, у тому числі за рахунок спрощення порядку їх надання, зменшення відсоткових ставок, збільшення строків користування; вдосконалювати механізм державної підтримки підприємств, зокрема суб'єктів малого та середнього бізнесу в отриманні кредитів та розробку національної програми мікрокредитування.

Для збільшення капіталізації банків як основи щодо розширення спектру їхніх активно-пасивних операцій, у тому числі в сфері обслуговування клієнтів малого і середнього бізнесу доцільно:

- на державному рівні сприяти легалізації некримінальних капіталів;
- законодавчо передбачити податкові пільги для банків, які здійснюють реінвестування прибутків у свій капітал;
- на державному рівні сприяти обігу акцій банків на фондовому ринку;
- сприяти залученню коштів населення у капітал банків через формування гібридних капітальних фондів та субординованого боргу;
- спростити процедуру реєстрації статутного капіталу банків, залишивши

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

функції державної реєстрації за НБУ.

Список використаних джерел:

1. Базилюк А. В. Фінансові важелі розвитку малого бізнесу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №8. С. 29-35.
2. Балянт Г. Р. Вдосконалення кредитної стратегії банку в контексті управління кредитним ризиком. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 632–636.
3. Волкова, Н. І., Гаврікова А. В. Інноваційна кредитна політика банку: формування і реалізація: монографія. Донецьк : Донбас, 2014. 198 с.
4. Галь В. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. *Вісник Національного банку України*. 2008. № 5. С. 13 – 15.
5. Абрамова І.М. Проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Фінанси України*. 2010. № 4. С. 12 – 17.

Гаращенко В.О., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

На даному етапі розвитку економіки України, в умовах політичної кризи та нестабільності, ліквідність та платоспроможність підприємства є однією з найважливіших умов їх господарської діяльності. Здатність підприємства вчасно та в повному обсязі розраховуватись за плановими платежами та зобов'язаннями є головною з вимог фінансової стабільності підприємства та його конкурентоспроможності. Ліквідність і платоспроможність підприємства дає йому можливість стабільно фінансувати власну діяльність.

Ліквідність це можливість підприємства фінансувати свою діяльність. Вона характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, цілеспрямованістю їх розміщення і ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю [1, с.86]. Аналіз платоспроможності підприємства є дуже важливим для забезпечення подальшого розвитку суб'єкта господарювання на конкурентному ринку.

Різним аспектам управління платоспроможністю підприємства присвячені праці як зарубіжних: Й. Ворста, А. Гропеллі, Е. Дж. Долан, Р. Міллер, П. Ревентлоу, так і вітчизняних вчених: В. Артеменка, М. Баканова, П. Безруких, Б. Валуєва, П. Гарасименка, В. Ковальова, Г. Савицької, А. М. Поддєрьогіна, А. Шеремета та ін.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Так, окремі автори вважають, що платоспроможність – це наявність у підприємства коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру [2]. Платоспроможність означає наявність у підприємства фінансових можливостей для регулярного і своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань [3, с.394].

На нашу думку, платоспроможність це – здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами своїх боргових зобов'язань.

Так, О.А. Охтеня вважає, що фінансове стійке підприємство це те, яке працює рентабельно, має реальну можливість бути платоспроможним, оскільки забезпечує в процесі кругообігу виробничих фондів перевищення грошових надходжень над їх видатками, тобто сплачує борги і накопичує власний капітал [4].

Під механізмом управління платоспроможністю суб'єкта господарювання розуміють цілеспрямовану діяльність керівництва підприємства із забезпечення його коротко- та довготермінової платоспроможності, оптимізації боргового навантаження та підвищення ефективності використання коштів, що надійшли до підприємства в результаті операційної діяльності та виникнення боргових зобов'язань [5].

За допомогою вище наведеного механізму управління платоспроможністю підприємства можемо виділити його структурні елементи:

- важелі управління платоспроможністю;
- правове забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- методи управління платоспроможністю;
- нормативне забезпечення.

На думку окремих авторів, платоспроможним вважається підприємство, якщо його загальні активи більші, ніж довгострокові та короткострокові зобов'язання. Для детальнішої оцінки платоспроможності визначають зміну величини чистого оборотного капіталу, тим більш платоспроможним є підприємство [6].

Управління платоспроможністю має відповідати таким принципам: достатності, науковості, системності, безперервності, економічності, етапності, надійності, збереження активів.

Система управління платоспроможністю виступає як механізм раннього виявлення та попередження кризових явищ, її функціонування спрямоване на вирішення таких завдань, як: кількісна оцінка платоспроможності; розроблення прогнозів і планування платоспроможності на різні періоди; моніторинг платоспроможності; аналіз платоспроможності; виявлення факторів, що спричиняють погіршення і розроблення заходів щодо їх усунення; контроль за

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

реалізацією заходів із відновлення платоспроможності.

До основних напрямів удосконалення управління платоспроможністю слід віднести покращення управління дебіторської заборгованістю, запасами та грошовими потоками цього підприємства.

Управління платоспроможністю здійснюється відповідно до поставлених цілей, обґрунтування яких є початковим етапом формування системи управління платоспроможністю підприємства, а також в умовах мінливості зовнішнього конкурентного середовища та впливу різноманітних об'єктивних та суб'єктивних зовнішніх та внутрішніх чинників.

На нашу думку, політика управління платоспроможністю на підприємстві має включати наступні заходи:

- орієнтація на більше число дебіторів для мінімізації ризику несплати одним або декількома великими дебіторами;
- встановлення ліміту на максимальну суму кредиту, а також термінів, на які кредити будуть надані;
- внесення в договір пункту про санкції за порушення умов співпраці;
- слідкування за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості;
- надання знижок дебіторам за умови дострокового погашення позики;
- страхування ризиків;
- оцінка ділової репутації і платоспроможності дебіторів;
- створення резерву сумнівних боргів.

Таким чином, управління платоспроможністю підприємства можна охарактеризувати як сукупність принципів та заходів з розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням ефективного функціонування підприємства, шляхом забезпечення оптимальної кількості фінансових ресурсів та активів, політики щодо їх формування та розподілу.

Список використаних джерел:

1. Томілін О.О., Козленко Е.О. Показники ліквідності та платоспроможності в системі аналізу грошових потоків суб'єкта господарювання: *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю*: Матеріали III Всеукр. Наук.-практ. конф. 2018. С. 86–88. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Dq7MfCFjr4TZLY6ygP1trN5x-Yfyz8z-/view> (дата звернення 23.02.2020).
2. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Львів.: ЛБІ НБУ, 2000. 485 с.
3. Томілін О. О. Управління грошовими надходженнями підприємств. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства*. Вип. № 72. Харків: ХНТУСГ, 2008. С. 392–395. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1563> (дата звернення 23.02.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

4. Журавльова Ю.Ю. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 1. С. 116-120.

5. Охтень, О.А., Легченко О. А. Концепція управління платежеспособністю підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. Т. 3, № 4. С. 15-19. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2009_4_3/ (дата звернення 23.02.2020).

6. Буряк П.Ю., Римар М.В., Биць М.Т. Фінансово-економічний аналіз: підручник. К.: ВД “Професіонал”. 2004. 528 с.

Глуценко Ю.А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

РОЗВИТОК ЕФЕКТИВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Реформування системи державного управління, орієнтоване на досягнення ефекту від витрачання бюджетних коштів. Основним фактором досягнення успіху є, перш за все, застосування повноцінного бюджетування, що характеризується як: «...процес визначення обсягу і складу витрат, та забезпечення покриття цих витрат ресурсами» [3].

Реалізація основних засад процесу бюджетування передбачає проведення радикального планування, чіткої координації та деталізованого контролю. При цьому, розрахунок допоміжних фінансових показників в процесі бюджетування є важливим на шляху до поступових та скоординованих дій виконавців в напрямку виявлення фінансових та управлінських прогалин на всіх його етапах (рис. 1).

Рис. 1. Етапи бюджетування

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Некваліфіковане кадрове забезпечення, недосконале методичне та програмне забезпечення, низький рівень бюджетної дисципліни спричиняють незадовільний стан виконання бюджету та, відповідно, неефективний бюджетний менеджмент. В свою чергу незбалансованість бюджету призводить низького рівня надання послуг та фінансової нестабільності (рис. 2) [2].

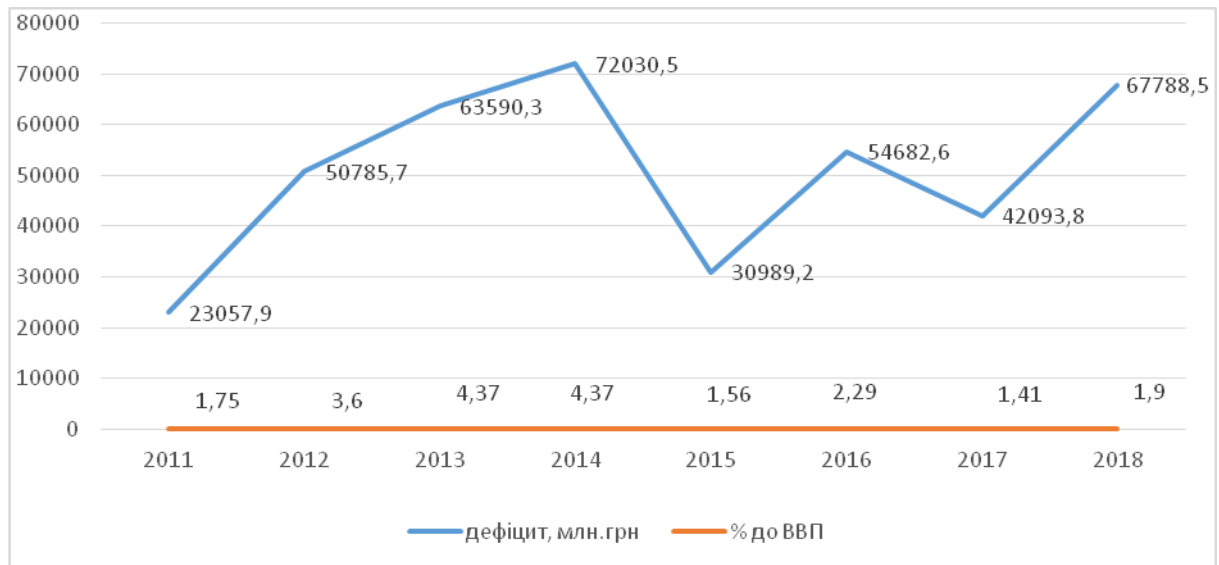

Рис. 2. Динаміка дефіциту зведеного бюджету України за 2011 – 2018 рр.

Незадовільний стан виконання бюджету пов'язаний безпосередньо з неефективним бюджетним менеджментом. Тож важливим є забезпечення у бюджетному процесі належного кадрового, методичного та програмного забезпечення, а також бюджетної дисципліни та макроекономічної ситуації.

Враховуючи, стан постійно існуючого дефіциту зведеного бюджету України та з метою його усунення варто застосовувати досвід зарубіжних країн щодо обмеження та утримування на певному рівні бюджетних витрат, з відповідним рівнем бюджетного контролю та удосконаленням процесу програмно-цільового бюджетування, зокрема на основі таких методів, як: «..бюджетування спрямоване на результат, управління продуктивністю, програмно-цільове бюджетування» (рис. 3) [1].

Важливими кроками у цьому напрямі в Україні є прийняття Концепції та схвалення Стратегії управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки.

В ній визначено, що: «..заходи для посилення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів щодо досягнення їх стратегічних цілей, як це передбачено програмно-цільовим методом (звітування перед Верховною Радою України, публічність результатів оцінки ефективності бюджетних програм)».

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Рис. 3. Схема бюджетного процесу в умовах програмно-цільового бюджетування

Поряд з тим, у Бюджетній резолюції невирішеними питаннями залишаються: «..відсутність стратегічних цілей; зменшення кількості макроекономічних показників; відсутність ключових показників доходу загального фонду державного бюджету; відсутність стель видатків загального фонду ЦОВВ; нечіткість у формулюванні пріоритетних завдань податкової та бюджетної політики, що може призвести до появи проблем під час оцінки ефективності їх виконання» [4].

Таким чином, в умовах глобалізації світової економіки та децентралізації влади важливе практичне значення для реалізації державної бюджетної політики має аналіз та адаптація новітніх методик управління бюджетними ресурсами. Зокрема, участь громадян при обговоренні та вирішенні проблем територіальної громади, формулювання стратегічних напрямів бюджетної політики вже на початкових стадіях бюджетного процесу з метою забезпечення його відкритості та прозорості.

Економічна обґрунтованість бюджетних показників та забезпечення своєчасного фінансування бюджетних програм сприятиме належному рівню моніторингу, аналізу та оцінки результатів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна система: підруч. за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. К.: Центр учбов. Літератури. Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.
2. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/> (дата звернення 05.03.2020 р.)
3. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. К. : Алерта, 2011.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1042 с.

4. Про Основні напрями бюджетної політики на 2019 – 2021 роки: Проект Постанови Верховної Ради України від 16.05.2018 № 8357.URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення 28.02.2020 р.).

Дроботя Я. А., к.е.н., доцент, доцент
кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ТА АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НИМ

Господарювання суб'єкту підприємництва будь-якого напрямку діяльності та галузі в реаліях законодавчої бази України не можливе без формування власного капіталу. Отже, власний капітал – це фундамент для здійснення господарювання, окрім того власний капітал – це основа інвестування в основні та оборотні активи з метою здійснення виробництва і реалізації з ціллю отримання прибутку та підтримання конкурентоспроможності. Вже під час здійснення діяльності за нестачі власного капіталу підприємство може залучати позиковий. Отже, що ж являє собою капітал загалом та власний зокрема?

Слід зазначити, що сутність капіталу науковці і економісти розглядають з двох основних точок зору: капітал господарства – ціль формування активів, які набувають грошової і речової форми; капітал господарства – ціль отримання кінцевого результату у вигляді прибутку [2, с.147]. Окрім того варто зазначити, що діяльність підприємства без позикового капіталу можлива, а без власного ні, а тому, вважаємо, що власний капітал має ще одну ціль – ціль утворення підприємства. Хоча дві попередні цілі для власного і позикового капіталу однакові, однак різниця між власним і позиковим капіталом все-таки є, вона полягає у праві власності на даний капітал та ризику, котрий формує цей капітал.

Отже, як власний, так і позиковий капітал формується з ціллю інвестування в активи з метою здійснення виробництва та отримання прибутку. Дані цілі можливі лише за кваліфікованого управління капіталом. З нашого погляду, управління власним капіталом повинно балансувати між інвестуванням у виробництво, ефективністю використання, зменшення фінансового ризику. А тому управління власним капіталом, з нашого погляду, повинно досліджувати і питання залучення позикового капіталу, якщо даний капітал забезпечить додатковий прибуток до власного капіталу.

Вважаємо, що на стратегічному рівні управління власним капіталом починається з формування стратегії управління власним капіталом, яка має декілька етапів. Дана стратегія, з нашого погляду, повинна охопити також

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

питання доцільності залучення позикового капіталу для підприємства на шляху відповіді на питання отримання додаткового доходу до власного капіталу.

Загалом, управління капіталом (як власним, так і позиковим) вважається, певною системою, котра поділяється на дві основні складові [1]: управління формуванням капіталу; управління процесом його розподілу.

Процес здійснення управління власним капіталом має таку послідовність дій:

- аналіз цілей формування капіталу;
- прийняття рішення про його формування та обсяги власного капіталу;
- визначення потреби для формування позикового капіталу;
- визначення оптимального співвідношення між інвестуванням власного капіталу в основні та оборотні активи.

Варто сказати, що на шляху формування власного капіталу підприємства слід оцінити всі його переваги та недоліки.

Окрім того досліджуючи питання доцільності формування позикового капіталу також слід звернути увагу на його переваги та недоліки.

Економічну ж відповідь стосовно доцільності залучення позикового капіталу надасть менеджер підприємства шляхом моделювання ситуації формування оптимальної структури капіталу за одним із критеріїв, які пропонує І. О. Бланк [1]:

1) максимізація рівня рентабельності. Оптимізація за даним критерієм передбачає прагнення до максимізації рівня рентабельності підприємства залишаючи поза увагою фінансовий ризик;

2) мінімізація вартості капіталу. Даний оптимізаційний критерій ґрунтується на врахуванні саме ризику та пропагує отримання сталого доходу.

3) мінімізація фінансових ризиків. Згідно цього оптимізаційного критерію акцент ставиться на ставленні власників до категорії ризику (враховуючи агресивний, консервативний та помірний підхід до формування капіталу).

Варто сказати, що єдиного правильного погляду на формування капіталу підприємства не існує. А тому, який оптимізаційний критерій обрати залежить від поглядів і кваліфікації власників та управлінців підприємства.

На сьогодні деякі науковці обґрунтовують доцільність змішаного фінансування діяльності підприємства, інші вказують на доцільність самофінансування. Дані погляди без сумніву мають свої раціональні обґрунтування.

Варто зазначити, що як змішаний погляд з приводу формування капіталу, так і погляд самофінансування вимагає окрім здійснення розрахунку конкретних економічних показників враховувати переваги і недоліки власного і позикового капіталу. Врахування даних переваг і недоліків можна здійснити за допомогою простого розподілу цих переваг, недоліків або ж шляхом більш складних схем, акцентуючи увагу на кінцевому результаті формування

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

капіталу. Так, наприклад використання схеми К. Ісікава «риб'яча кістка» надає можливість окреслити кінцевий результат формування власного капіталу і тим самим окреслити вплив окремих факторів на формування кінцевого результату.

Отже, вважаємо, що формування власного капіталу підприємства – це постійний компроміс між фінансовим ризиком та максимізацією доходу.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками: учебник. К.: Ника-Центр, 2005. 600 с.
2. Вівчар О. Й., Саварин В. М. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.5. С. 146-150.

Зоря О.П., д.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗЕМЕЛЬНО-ІПОТЕЧНОГО
КРЕДИТУВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ**

Під механізмами земельно-іпотечного кредитування в аграрному секторі розуміють сукупність видів і форм організації кредитних відносин, умов і методів кредитування, необхідних для формування фінансових ресурсів, які забезпечують виконання економічних, соціальних, екологічних і політичних функцій галузі. Об'єктами кредитування можуть бути: купівля землі, інвестиційні проекти, поліпшення якості земельних угідь, формування стада, посадка багаторічних насаджень, закладка розплідників і т. д. Всі ці об'єкти передбачають довгострокове кредитування капітальних витрат, проектне кредитування нових технологій або венчурне фінансування.

Теоретико-методологічні та прикладні аспекти формування й розвитку земельно-іпотечного кредитування досліджувались і висвітлені у роботах багатьох вітчизняних вчених [1-5].

Механізм земельно-іпотечного кредитування залежить від обраної організаційної фінансової схеми створення системи. В результаті дослідження зарубіжної практики приходимо до висновку, що принципово різних моделей організації іпотечного кредитування дві, причому їх виділення носить умовний характер, так як в одній країні вони можуть функціонувати одночасно. Загальною для всіх моделей є їх основа: вони функціонують на базі об'єктивно обумовленої суті кредиту як економічної категорії та системі класичних принципів його організації. Кожна модель організації системи земельно-іпотечного кредитування включає в себе певний набір основних елементів, характеристики яких різняться в залежності від моделі. Всі моделі припускають

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

регулятивну функцію держави, однак частка участі держави змінюється в залежності від типу моделі. Основна відмінність моделей полягає в схемах залучення довгострокових ресурсів у систему.

На нашу думку, головна проблема розвитку системи земельно-іпотечного кредитування полягає в тому, в якій послідовності і яким чином повинна бути сконструйована така система та її інституційна структура. З точки зору передбачуваної динаміки створення і подальшого розвитку системи можна представити наступну програму дій по формуванню і розвитку системи земельно-іпотечного кредитування (рис. 1).

Рис. 1. Програма дій по формуванню і розвитку системи земельно-іпотечного кредитування

Таким чином, основними напрямками розвитку земельно-іпотечного кредитного механізму повинні стати диференціація об'єктів та видів кредиту

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

при земельно-іпотечному кредитуванні суб'єктів аграрного виробництва, встановлення гнучких умов його надання. Необхідно також розширити перелік об'єктів кредитування, включаючи такі, наприклад, як кредитування витрат по поліпшенню якості земельних угідь, інвестиційні проекти, інноваційне та венчурне кредитування із застави земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел:

1. Малій О.Г. Фінансово-кредитні відносини в АПК: монографія. Харків, 2008. 210 с.
2. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування. *Економіка АПК*. 2008. № 8. С. 95–100.
3. Поліщук В.Г. Модель інституційної основи земельно-іпотечного кредитування в Україні під заставу землеволодінь сільськогосподарських підприємств сформованих переважно на правах оренди землі. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2014. № 3-4. С. 49-55.
4. Ступень Р. Розвиток земельно-іпотечного кредитування сільського господарства через механізм земельних банків. *Економіст*. 2014. № 4. С. 31-34.
5. Шкуратов О. Роль земельної іпотеки в кредитуванні сільськогосподарських товаровиробників. *Економіст*. 2011. № 10. С. 12-13.

Кіріченко Н. О.,
аспірант, спеціальність 051 Економіка,
Науковий керівник – **Чумак В. Д.**,
к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах господарювання через постійну конкурентну боротьбу на ринку, нестабільність в економіці та політичному житті багато підприємств опиняються у кризовому стані. За таких умов актуальності набуває створення системи, яка б дозволяла вчасно та ефективно ідентифікувати фінансовий стан підприємства. Важливою складовою такої системи є наявність ефективного механізму діагностики кризового стану та ймовірності банкрутства, своєчасне застосування якого дозволяє завчасно виявити ознаки кризових явищ та прийняти ефективні рішення щодо їх усунення.

Питанню діагностики кризових явищ, які виникають у процесі діяльності суб'єктів господарювання, присвячено чимало наукових праць, проте здебільшого простежується звуження наукового світогляду до механічного розрахунку й однобокого тлумачення певного набору фінансових коефіцієнтів, а глибинні причини виникнення фінансової кризи суб'єкта господарювання, як цілісної системи, часто залишаються поза увагою. Виникає парадоксальна

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

ситуація, коли нарощення аналітичного інструментарію не дає змоги достатньо глибоко розкрити причини виникнення та наслідки впливу кризових явищ на фінансову стійкість підприємств, його платоспроможність і ліквідність, зокрема, різноманіття інтегральних показників, які застосовують для оцінки й аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання, призводять до зниження інформативності результатів діагностики кризових явищ.

Як свідчить світова практика та показує вітчизняний досвід, дотепер не існує досконалої методології та універсальних методик застосування економічних та управлінських інструментів, що дозволили б фінансовим менеджерам проводити діагностику, оцінку та здійснювати антикризову стабілізацію поточного стану і прогнозування можливих майбутніх наслідків діяльності підприємства. Особливо гостро постають невирішені методичні питання виявлення кризових ознак, імовірних кризових тенденцій розвитку підприємства та методик діагностики кризи, а також регулювання фінансово-господарської діяльності в умовах прояву кризи.

У складних соціально-економічних умовах господарювання виникають чинники зовнішнього та внутрішнього характеру, які дестабілізують їхню виробничу діяльність, що й зумовило потребу в антикризовому фінансовому управлінні підприємствами. Світова практика доводить необхідність запровадження на багатьох вітчизняних підприємствах елементів антикризового фінансового управління. У протилежному випадку на підприємстві може розвиватися фінансова криза, банкрутство, а в гіршому випадку, ліквідація суб'єкта господарювання. Основним завданням антикризового фінансового управління є виконання управлінських рішень щодо попередження розвитку фінансової кризи, її подолання та мінімізація негативних наслідків [1, с. 186].

Проблема діагностики кризових явищ відноситься до числа мало досліджених у вітчизняній економічній та управлінській науці. Суть антикризового фінансового управління підприємством полягає в тому, що заходи щодо запобігання кризовій ситуації повинні бути запроваджені заздалегідь, тобто до настання такої ситуації. У разі виявлення негативних тенденцій у діяльності підприємства необхідно акумулювати фінансові кошти для покриття збитків, відновлення платоспроможності та попередження банкрутства. Для оперативного управління кризовими ситуаціями необхідно володіти їх чіткою класифікацією, при цьому необхідно враховувати різні критерії класифікації криз: вид кризи; сфера впливу чи виникнення кризи; метод визначення кризи; ступінь розвитку кризи; час виникнення кризи; можливість регулювання кризи, тощо.

Під діагностикою кризових явищ слід розуміти використання сукупності методів фінансового аналізу для своєчасного розпізнавання симптомів фінансової кризи на підприємстві та оперативного реагування на неї з метою

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

зменшення імовірності банкрутства і повної фінансової неспроможності суб'єкта господарювання.

Процес антикризового фінансового управління підприємством базується на таких основних етапах: здійснення систематичної діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання з метою раннього виявлення симптомів фінансової кризи; ідентифікація параметрів фінансової кризи в разі діагностування її настання; вибір механізмів фінансової стабілізації підприємства, адекватних масштабам його кризового фінансового стану; розробка і виконання комплексної програми подолання фінансової кризи; контроль за реалізацією програми виведення підприємства з кризи [2, с. 36].

Слід зазначити, що для розробки економічного механізму виникнення кризового стану необхідне спостереження за великою кількістю параметрів та сигналів про виникнення кризи та за загальним станом підприємства. В іншому випадку можна звичайні економічні коливання в зовнішньому та внутрішньому середовищі, які виникають з певною періодичністю, сплутати з істинними причинами появи фінансової кризи на підприємстві.

З метою оцінки фінансового стану та діагностики банкрутства підприємств для різних країн розроблено велику кількість дискримінантних багатофакторних моделей, наприклад, Альтмана для США, Беєрмана для Німеччини, Таффлера і Тішоу для Великобританії, Давидової та Белікова для Росії, Терещенка для України, тощо). В основі усіх, вище зазначених моделей, лежить задача класифікації підприємств за імовірністю їх банкрутства з використанням багатьох незалежних факторів впливу [3, с. 130].

Діагностика кризових явищ, як правило, має декілька етапів і спирається на моніторинг внутрішніх чинників підприємства. Слід зазначити, що система діагностики складається з двох частин: експрес-діагностики банкрутства та фундаментальної (параметричної) діагностики банкрутства. Основною метою експрес-діагностики є раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства та попередня оцінка масштабів кризового стану. Методика експрес-діагностики може трактуватися як універсальна, що майже не залежить від специфічних характеристик підприємства.

На відміну від експрес-діагностики, параметрична діагностика орієнтована на специфіку діяльності конкретного підприємства і передбачає розрахунок багатьох показників. Досить часто підприємства потрапляють у складний стан вибору: фундаментальна діагностика потребує значних затрат часу та зусиль з боку працівників-аналітиків, вона коштовна й довготривала; натомість, експрес-діагностика вимагає набагато менше часу та коштів, проте не враховує важливих чинників стосовно специфіки діяльності підприємств, не є ґрунтовною та докладною, а відтак може призвести до недостовірних висновків. Поряд з тим, навіть провівши параметричне дослідження неплатоспроможності підприємства та можливості настання його банкрутства,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

аналітик не може повністю покладатися на отримані висновки, оскільки вище зазначені моделі діагностики банкрутства, здебільшого, розроблені для розвинутих зарубіжних країн та не відповідають реаліям української економіки. Зокрема, існує часова невідповідність, яка передбачає застосування моделі в тому часі, в якому вона була розроблена; невідповідність об'єкта оцінювання, яка означає, що оцінка ймовірності банкрутства може проводитись лише для підприємств, які відповідають вибірці; невідповідність методик визначення параметрів моделі, тощо. Одним із основних недоліків використання зазначених моделей є те, що всі вони, в якості інформаційної бази дослідження, використовують зовнішню звітність суб'єкта господарювання.

Таким чином, процес діагностики кризових явищ є важливим етапом фінансово-аналітичної роботи на підприємстві. Діагностика фінансової кризи суб'єкта господарювання – перший крок на шляху до локалізації негативних наслідків кризи та подальшого успішного оздоровлення підприємства в сучасних умовах господарювання.

Список використаних джерел:

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : учеб. М. : Финансы и статистика, 2013. 526 с.
2. Градов А. П. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой : монография. Санкт-Петербург : Спец. литература, 2013. 512 с.
3. Іващенко О. В. Діагностика банкрутства підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 5. С. 129–132.

Курись Ю. М.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Науковий керівник – **Чумак В. Д.,**

к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА**

Ефективна система управління активами створює основу високих темпів розвитку підприємства, досягнення позитивних кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності та постійного росту його ринкової вартості. Головною метою фінансового менеджменту активів є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному й перспективному періодах. Активи підприємства являють собою економічні ресурси у формі сукупних матеріальних цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку [3, с. 128]. Під час здійснення

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

господарської діяльності у розпорядженні підприємств знаходяться різні види активів в матеріальній і нематеріальній формах. За економічним змістом, активи підприємства (засоби і предмети праці) поділяються на необоротні і оборотні. Оборотні активи обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу, необоротні – багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності підприємства.

Україна проходить етап становлення ринкової економіки. Як наслідок переходу до ринкових форм господарювання багато підприємств опинилося в кризовому стані. Ефективність роботи підприємства залежить, як відомо, від багатьох факторів: попиту на продукцію, що випускається та її конкурентоспроможності; технічного рівня виробництва; відповідності виробництва сучасним вимогам; кваліфікації виробничого і управлінського персоналу тощо. Поряд з цим, проблема стратегії управління активами підприємства займає одне з першочергових місць в його діяльності.

Вміння правильно розпоряджатися активами, обирати ефективну політику у сфері управління ними – показує спроможність підприємства розвиватися в майбутньому. Проблема ефективного управління активами є притаманною не лише для України. На думку аналітиків в основі краху більшості західних компаній лежить відсутність абсолютно ліквідних активів, а не відсутність замовлень [1, с. 243]. Ключовою у реалізації стратегії підприємства є проблема достатності оборотних активів, механізм їх планування і поповнення, аналіз ефективності використання, а також правильного формування політики управління активами. Ці проблеми в своїх працях розглядали І. Бланк, Дж. Ван Хорн, В. Ковальов, Г. Кірейцев, А. Поддєрьогін та інші.

Управління активами включає: формування та управління фінансово-експлуатаційними потребами в обігових коштах; управління дебіторською заборгованістю; стратегію фінансування поточних активів; управління джерелами формування оборотного капіталу; управління необоротними активами; управління фінансуванням необоротних активів; управління грошовими коштами і короткостроковими фінансовими вкладеннями.

Слід зазначити, що в управлінні оборотними активами, в першу чергу, має передбачатись визначення оптимальної величини, розробка варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних активів повинна, з однієї сторони, забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, з іншої – мінімізувати наявність недіючих поточних активів. Як переконує практичний досвід, в сучасних умовах фінансово-економічні служби підприємства, скоріш за все, не зможуть скористатися готовими рекомендаціями, а повинні творчо підходити до існуючих методик, а в окремих випадках самостійно розробляти аналогічні методики для власного підприємства. Адже, як зазначає Г. О. Крамаренко та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

О. Є. Чорна, управління, в більшій мірі, є мистецтвом ніж наукою [2, с. 15].

Значних успіхів щодо зниження загальної потреби в оборотних активах можна досягти, розробивши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Так, безнадійна дебіторська заборгованість є іммобілізацією власного капіталу, перевищення її певного рівня може призвести до втрати платоспроможності підприємства, а в окремих випадках навіть до зупинки виробництва. Така ситуація досить характерна для національної економіки з її хронічними неплатежами. Найбільш відомим інструментом інкасації дебіторської заборгованості є надання знижок покупцям за швидку оплату продукції. Багато підприємств використовують даний інструмент для прискорення повернення дебіторської заборгованості, однак роблять це інтуїтивно, без ґрунтовних розрахунків, допускаючи при цьому помилки. Застосування механізму знижок за швидку оплату доцільне лише постійним клієнтам при суровому дотриманні ними розрахунково-платіжної дисципліни.

Нетрадиційним для вітчизняних підприємств, хоча і достатньо перспективним, є такий інструмент повернення дебіторської заборгованості як факторинг – продаж дебіторської заборгованості. Це пояснюється високим ризиком неповернення дебіторської заборгованості в умовах сьогодення, досить значними цінами на факторингові послуги, хоча і за кордоном ціни на подібні послуги вищі, ніж, наприклад, процентна ставка за банківський кредит.

Управління власними грошовими коштами та їх еквівалентами є найменш розробленим у вітчизняній науці. У світовій практиці досить широко використовується спосіб резервування власних оборотних активів в цінні папери, що легко реалізуються. Для розрахунку оптимальної величини продажу цінних паперів використовуються моделі Баумоля, Міллера-Орра та інші, що дозволяють планувати стабільні і змінні грошові потоки. На жаль, зазначені моделі управління грошовими потоками на більшості вітчизняних підприємств не використовуються через відсутність в обороті надійних цінних паперів, традиційної недовіри до фінансових інструментів тощо.

Наслідком впровадження ефективної політики управління оборотними активами має стати: забезпечення безперебійної роботи підприємства; зниження обсягів вільних поточних активів, і, як наслідок, зниження витрат на їх фінансування; прискорення обороту обігових активів; підвищення конкурентоспроможності, прибутковості та платоспроможності підприємства.

Основні етапи політики управління необоротними активами підприємства полягають у наступному: аналіз операційних необоротних активів підприємства в попередньому періоді; оптимізація загального обсягу і складу необоротних активів підприємства; забезпечення своєчасного оновлення необоротних активів суб'єкта господарювання; забезпечення ефективного використання необоротних активів підприємства; формування принципів і оптимізація структури джерел фінансування необоротних активів.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

У процесі фінансово-господарської діяльності відбувається постійна зміна величини необоротних активів суб'єкта господарювання. Такі зміни, перш за все, пов'язані з підвищенням потенціалу підприємства, переходом на нові організаційні і виробничі технології виготовлення продукції, удосконаленням системи реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг тощо. Як цільову функцію управління необоротними активами підприємства доцільно використовувати функцію, що максимізує кінцеві фінансово-економічні показники діяльності підприємства. При цьому обмеженнями цільової функції ефективності будуть показники якості виробленої продукції, технологічні і виробничі чинники діяльності підприємства. Виходячи з цього, формують політику управління необоротними активами суб'єкта господарювання, яка є частиною загальної фінансової стратегії підприємства і полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного оновлення основних засобів, інших необоротних активів та ефективного їх використання.

Отже, політика управління оборотними активами підприємства визначає, в кінцевому рахунку, співвідношення параметрів ефективності використання оборотного капіталу і рівня ризику, що впливає на його прибутковість, ділову активність, фінансову стійкість і платоспроможність. При розробці перспективних планів ефективного управління необоротними активами підприємство повинно враховувати фактори, що призводять до змін їх величини й обсягів довгострокових фінансових вкладень.

Список використаних джерел:

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : учеб. Москва : Финансы и статистика, 2013. 526 с.
2. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий менеджмент : підруч. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 520 с.
3. Кірейцева Г. Г. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.

Лисокобилка І.О., здобувач вищої освіти СВО-бакалавр, спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Науковий керівник – **Єгорова О.В.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Рівень розвитку страхового ринку характеризується соціально-економічним становищем в країні, бажанням і готовністю населення та інших економічних суб'єктів до споживання подібного виду фінансових послуг, а

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

також підтримки державою страхового бізнесу. В порівнянні з європейськими країнами, де страхування охоплює понад 94% страхового сегмента, в Україні страхові послуги не набули такого попиту (10-15% страхового сегмента), особливо у галузі майнового та деяких окремих видів особистого страхування, що спричинено як низьким рівнем довіри економічних суб'єктів до страховиків, так і їхньою необізнаністю у сфері страхування [4].

Страховий ринок України достатньо місткий, проте кількість компаній, що надають страхові послуги в останні 5 років скорочується (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка страхових компаній в Україні [1]

Показники	Кількість станом на				
	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	30.09.2019
Страхових компаній, всього	361	310	294	281	234
у тому числі: зі страхування життя	49	39	33	30	23
з інших операцій	312	271	261	251	211

Станом на 30.09.2019 р. кількість страхових компаній в Україні склала 234, з них страхуванням життя займалися тільки 23. У 2019 р. кількість страхових компаній порівняно з 2015 р. зменшилась на 127 одиниць. Особливо різке падіння числа компаній зі страхування життя (на 26 кількісному або 53,1% у відносному виразі). Аналіз зміни страхових компаній у 2015-2019 рр. свідчить, що кожного року в середньому кількість страхових компаній зменшувалась на 32 одиниці. Це вказує на чітку тенденцію до скорочення суб'єктів страхового ринку стабільними темпами, зумовлену як соціально-економічним станом в країні, так і процесами очищення ринку від неефективних суб'єктів та укрупнення компаній-лідерів.

Такий висновок підтверджує той факт, що не зважаючи на скорочення кількості страхових компаній, кількість укладених ними договорів, валових страхових премій та активів зростає (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка показників розвитку страхових компаній в Україні [2]

Показник	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
Обсяг валових страхових премій, млн. грн	29736,0	35170,3	43431,8	49367,5	40561,9
Обсяг страхових виплат, млн. грн	8100,5	8839,5	10536,8	12863,4	9845,6
Активи страхових компаній, млн. грн	60729,1	56075,6	57381,0	63493,3	66950,6

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Позитивна динаміка показників розвитку страхових компаній обумовлена декількома факторами. По-перше, зменшення кількості страхових компаній спричинене не скільки зменшенням потреб в страхових послугах, скільки «очищенням» ринку від сумнівних та фінансово нездатних страховиків. По-друге, події 2013-2014 років примусили населення передивитися свої пріоритети щодо страхування життя, відповідальності та активів. І третім фактором, на наш погляд, є плідне співробітництво з іноземними інвесторами та партнерами та вихід на міжнародний ринок страхових компаній з іноземним капіталом.

Результати діяльності страхового сектору пов'язані з соціально-економічними умовами в країні. За відомостями «Insurance Top», зараз на ринку є надзвичайно великий попит на кредитування, але банки вагаються інвестувати кошти в реальний сектор економіки. А у підприємств, у свою чергу, існує потреба в оборотних коштах та інвестиціях на розвиток бізнесу. Ця взаємозалежність банківського та страхового секторів економіки ще раз переконує, що державна політика розвитку страхування мусить орієнтуватися на зміцнення ринкових засад діяльності її суб'єктів, пріоритетності прав споживачів страхових послуг. [5]

Розглянемо головні причини співробітництва та взаємного інтересу банківського та страхового секторів: можливість залучення клієнтів кожним із суб'єктів; диверсифікація капіталу, збільшення норм прибутку інвестиційних запасів; необхідність акумулювати всі грошові потоки в одній системі; можливість надання доступу клієнтів до повного спектру банківських та страхових послуг. Взаємовигода співпраці цих секторів є настільки великою, що наразі набуває популярності напрям взаємодії банків зі страховими компаніями – банківське страхування.

Отже, зазначимо наступні напрями удосконалення роботи ринку страхування в Україні:

1) розглянути можливі стратегії розвитку компаній, проаналізувати взаємовідношення між страховими преміями та виплатами, підвищити капіталізацію компаній, щоб мінімізувати об'єми передавання у перестраховування, активізувати розмір інфраструктури ринку, поновити довіру населення до страховиків. Також потрібно заохочувати розвиток медичного та пенсійного страхування, подолати неефективне відношення страхування життя (6,44 %) та ризикових видів страхування (93,56 %), яке далеке від рівня досягнутого у розвинених країнах світу;

2) для вдалого розвитку та оптимізації стану страхових послуг на українському ринку необхідна злагоджена та скоординована робота як страхових компаній, так і держави. Зі своєї сторони держава має забезпечити стабільну нормативну базу, необтяжливий державний нагляд на ринку, а страхові компанії, у свою чергу, повинні бути максимально об'єктивними та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

сумлінними в процесі співпраці зі своєю клієнтською базою;

3) необхідно і надалі продовжувати аналіз та вивчення страхового ринку України. А відповідним державним органам слід оптимізувати інформаційну політику для населення, аби збільшувати приріст попиту на страхові послуги, а також продовжувати свою діяльність щодо налагодження ефективної діяльності суб'єктів страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг. URL : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>. (дата звернення 26.02.2020).

2. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік / Фориншурер. URL : <https://forinsurer.com/files/file00665.pdf>. (дата звернення 26.02.2020).

3. Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/60.pdf. (дата звернення 27.02.2020).

4. Пономарьова О. Б., Бодня А. В., Іванченко М. А. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. URL : <http://global-national.in.ua/issue-5-2015/13-vipusk-5-traven-2015-r/907-bodnya-a-v-ivanchenko-m-a-ponomareva-o-b-opredelenie-problem-strakhovogo-rynka-i-ikh-reshenie> (дата звернення 27.02.2020).

5. Рейтинг страхових компаній України. *Insurance TOP*. URL : <http://insurancetop.com>. (дата звернення 27.02.2020).

Маркіє Г.В.

к.е.н, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ СУПЕРМАРКЕТІВ

Ідея спільної діяльності на фінансових ринках банків і страхових компаній за допомогою фінансового супермаркету полягає у наданні населенню і компаніям пакету фінансових послуг фізично в одному офісі. Використання фінансового супермаркету забезпечує економію адміністративних, управлінських і технологічних ресурсів, така співпраця підвищує конкурентоспроможність кожної окремої фінансової установи, а також стимулює розвиток культури обслуговування споживачів. При цьому є одна загальна перевага для клієнтів – завжди простіше та зручніше прийти в один офіс, де запропонують максимально широкий спектр послуг [1, с. 239].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Вважається, що фінансові супермаркети – це відносно нова, але найбільш перспективна організаційно-економічна форма взаємодії банківських, страхових й інших кредитно-фінансових установ, які перебувають на етапі кооперації і співробітництва. Фінансовий супермаркет – це модель клієнто-орієнтованого бізнесу, який є єдиним інтегрованим каналом доступу клієнтів до фінансових послуг [1, с. 128].

Фінансовий супермаркет як територіальне, маркетингове, фінансове об'єднання різних компаній, націлений на реалізацію широкого спектру фінансових (банківських, страхових, лізингових, інвестиційних) і додаткових (брокерських, регістраторських, аудиторських, юридичних, ріелторських) послуг. Акцентуючи свою увагу на розвитку продуктового ряду, розширення частки ринку, укріпленні фінансового стану та ринкових позицій, з точки зору фахівців майже випадає така суттєва складова будьякого фінансового посередника, як система управління грошовими потоками. Крім того така важлива функція посередництва, як інвестування, що виконується учасниками фінансового супермаркету, майже не розглядається. Це особливо стає актуальним при значній кількості та зростанні швидкості обертання фінансових потоків. Сучасний період розвитку економіки України характеризується згортанням інвестиційної діяльності більшістю суб'єктів господарювання, відсутністю дешевих інвестиційних ресурсів для реалізації регіональних проектів у сфері створення транспортної і соціальної інфраструктури, житлово-комунального господарства, інновацій. Без посилення інвестиційної активності неможливе подолання макроекономічного розбалансування економічної системи, її структурне перетворення, вирішення всього комплексу суспільних проблем.

Аналіз літературних джерел дозволяє визначити переваги та недоліки співпраці окремих інститутів у вигляді фінансового супермаркету та виявити позитивні та негативні фактори. Їх характеристика подана у табл. 1.

Під фінансовим супермаркетом пропонуємо розуміти юридично оформлене об'єднання фінансових посередників з метою надання клієнтам широкого асортименту фінансових послуг (банківських, страхових, інвестиційних, лізингових, консалтингових, ріелтерських, аудиторських, факторингових) в єдиному місці та під одним брендом.

Відмінними рисами фінансового супермаркету від інших фінансових інститутів можна вважати:

- можливість створення додаткової вартості.
- нові стандарти обслуговування: високий рівень сервісу та індивідуальний підхід до кожного клієнта.
- завищені вимоги до персоналу фінансового супермаркету.
- впровадження новітніх фінансових продуктів.

Аналіз зарубіжної банківсько-страхової діяльності показує, що на ринку

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

фінансових послуг банки і страхові компанії намагаються працювати спільно.

Таблиця 1 – Переваги та недоліки
функціонування фінансового супермаркету

ПЕРЕВАГИ	Для клієнтів	Для учасників фінансового супермаркету	
		Банк	Страхова компанія
	можливість економії власних ресурсів (часу, енергії)	економія адміністративних, управлінських, маркетингових і технологічних ресурсів	
	замкненість сервісу, тобто всі питання - юридичні, нотаріальні, страхові і т. п. - можна вирішити, не виходячи за межі одного офісу	підвищення конкурентноздатності	
	можливість придбати страховий поліс дешевше ніж у страховій компанії	зростання обсягів продажу послуг	
	можливість отримання консультацій із потрібних клієнтові продуктів і послуг	можливість роботи з конкретною зацікавленою аудиторією	
	сервіс після продажу у вигляді безкоштовної правової та консультаційної підтримки	розширення діяльності і клієнтської бази	
	стимулювання розвитку культури обслуговування клієнтів	впровадження спеціальних партнерських програм у межах фінансового супермаркету	доступ до нових каналів продажу своїх продуктів і нових клієнтів у межах одного офісу
	підвищення якості послуг і недопущення незадовільного рівня сервісу у супермаркеті	акумулювання коштів і створення ресурсної бази для реалізації програм кредитування	зростання рівня лояльності з боку клієнтів за рахунок їхньої довіри до банку, з яким співпрацюють ці інститути
НЕДОЛІКИ	відсутність необхідного продукту (наприклад, страхового)	потреба у перекваліфікації персоналу та додатковому навчанні	
	не надання послуги страхування, що потребує значного документообігу	необхідність мінімізації часу продажу продуктів, синхронізації каналів надходження інформації про продукти, створення програмного продукту, здатного об'єднати весь перелік послуг	
	ускладнення вибору одного з альтернативних варіантів через фінансову неграмотність, поява недовіри клієнта щодо достовірності даних	необхідність формування значного набору альтернативних послуг, продукти мають бути порівняними один з одним	

як результат, у високорозвинених країнах фінансовий супермаркет утворюються на основі банків і страхових компаній. Проте в Україні частіше

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ініціаторами створення фінансового супермаркету є банки, які у перспективі планують заснувати або купити страхову компанію. Якщо створення фінансового супермаркету ініціює страхова компанія, то подальшими її кроками буде пошук шляхів придбання банку. На сьогодні фінансовий супермаркет можна розглядати, по-перше, як модель клієнтоорієнтованого бізнесу, який являє собою єдиний інтегрований канал доступу клієнтів до фінансових продуктів та послуг, по-друге, як територіальне або маркетингове об'єднання фінансових інститутів, що пропонують широкий асортимент послуг - банківських, страхових, лізингових, інвестиційних та інших.

Отже, фінансовий супермаркет - це концепція перспективного, інноваційного розвитку діяльності комерційного банку, згідно з якою клієнт повинен не тільки задовольнити в банку потреби в банківському обслуговуванні, але й отримати ширший спектр послуг, зокрема послуги страхових, консалтингових, інвестиційних, лізингових, маркетингових, аудиторських, юридичних, брокерських, ріелторських та інших компаній.

Основними напрямками діяльності фінансового супермаркету мають бути: організаційний, консультаційний, фінансово-інвестиційний, аналітичний, інформаційний.

Генераторами створення фінансового супермаркету може бути будь-яка сильна фінансова структура, однак найшвидше його розбудує та фінансова група, у складі якої - банки, страхові компанії та інвестиційні компанії (фонди).

Список використаних джерел:

1. Реверчук С.К., Кльоба Л.Г., Паласевич М.Б. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю. Наукова монографія / за ред. С.К. Ревенчука. Львів: «Тріада плюс», 2007. 352 с.

2. Медведєва І.Б., Смирнова Ю.В. Фінансовий супермаркет як інститут фінансового ринку України. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Economics/25749.doc.htm (дата звернення 02.03.2020).

3. Фурман В.М. Фінансовий супермаркет: зарубіжний досвід та перспективи створення в Україні. *Страхова справа*. 2012. №3 (7). С. 88-90.

Нікольчук Ю. М.,

к.е.н., доц., завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,
м. Хмельницький

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Інвестиційна діяльність є однією з найважливіших складових економічної діяльності України. Основною метою інвестування є забезпечення найбільш

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії країни на окремих етапах її розвитку. Зрозуміло, що інвестора, який має бажання вкласти свої кошти в економіку певної країни цікавлять не лише перспективні ресурси чи вигідний ринок збуту, але і організаційна складова цього процесу – наскільки важко буде розмістити свої інвестиції, керувати ними, або в разі потреби забрати назад. Розуміючи це, країни, що зацікавлені в надходженні інвестицій, формують відповідну політику та умови, які були б сприятливі для розміщення інвестицій на їх територіях.

Формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із стратегічних завдань, що стоїть сьогодні перед українською державою, від реалізації якого залежить можливість стабілізації національної економіки та її розвиток. Тому, постійний моніторинг інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості економіки України є надзвичайно актуальними і важливими питаннями сьогодення.

Україна має значний інвестиційний потенціал, зокрема: є одним з найбільших потенційно містких ринків в Європі; володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та значний науково-технічний потенціал; володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти); має добре розвинену інфраструктуру. Та попри все наша держава програє в надійності інвестиційного клімату, так як несприятливі внутрішні фактори відлякують інвесторів, зокрема політична нестабільність, невідповідність норм законодавства міжнародним нормам і рівень його дотримання, корупція [1].

В сучасній економічній теорії та на практиці розрізняють дві основні форми міжнародних інвестицій – портфельні і прямі. Портфельні інвестиції – це суто фінансові активи у вигляді облігацій та акцій, які деномінуються у національну валюту. Проте, більш поширеними у наш час є прямі інвестиції, які являють собою реальні капіталовкладення в підприємства, землю, основні виробничі фонди або ж здійснюються за допомогою експортних інвестиційних товарів чи передачі технологій, досвіду управління, коли інвестор зберігає контроль над інвестованим капіталом. Прямі інвестиції використовуються, як правило, під час створення нових фірм (спільних підприємств) або ж для встановлення контролю над діючою фірмою шляхом закупівлі контрольного пакету акцій. Тому в нашому дослідженні ми будемо розглядати саме прямі інвестиції [3, 4].

Поліпшення інвестиційного клімату, як на державному, так і на регіональному рівні - це першочергове завдання, яке потребує вирішення з метою сприяння інтенсифікації економічної активності та ресурсного забезпечення модернізації економіки.

Для покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно провести ряд

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

заходів які комплексно впливають на інвестиційне середовище в країні, серед таких заходів варто виділити:

- підвищення рівня загального розвитку регіону та рівня розвитку інвестиційної інфраструктури;
- покращення демографічних характеристик;
- удосконалення правової та нормативної бази держави, націлених на створення і функціонування стабільної економіки;
- ведення політики, направленої на стійке зниження інфляції та інфляційних очікувань;
- підвищення рівня ВВП;
- врегулювання проблеми державного боргу;
- скорочення масштабу корупції в органах самоврядування;
- розвиток фінансового сектору [2].

Запропоновані заходи не в змозі вирішити усіх проблем щодо залучення інвестицій в економіку України, які накопичувались та посилювались роками, але ці дії можна розглядати як перші кроки та основні напрями у сфері вдосконалення інвестиційного клімату. Отже, потрібна довгострокова стратегія направлена на стимулювання залучення інвестицій в економіку України, закріплена в державній економічній політиці.

Раціоналізація на всіх рівнях управління комплексу заходів, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного клімату, дозволить повною мірою використовувати накопичений раніше інвестиційний потенціал народногосподарського комплексу країни, створить необхідні передумови прискореного соціально-економічного зростання, як в короткостроковій, так і в довгостроковій і стратегічній перспективі.

Зацікавленість України у збільшенні надходжень іноземних інвестицій втілюється у цілеспрямованих заходах щодо поліпшення інвестиційного клімату. Моделювання інвестиційного клімату країною, в яку направлені інвестиції, має виняткове значення для створення ефективного механізму залучення та використання іноземного капіталу.

По-перше, це поглиблює оцінку загальної економічної ситуації в країні.

По-друге, дає системне уявлення про мотивацію поведінки іноземного партнера.

По-третє, віддзеркалює напрямки впливу на іноземного інвестора [5].

У процесі дослідження встановлено, що задля покращення інвестиційного клімату в Україні, тим самим активізування притоку іноземного капіталу в Україну, доцільно реалізовувати державну політику.

При цьому необхідно створювати пільгові умови для інвесторів, що здійснюють інвестиційну діяльність у соціально важливих напрямках, насамперед: соціальній сфері; технічному і технологічному вдосконаленні виробництва; створенні нових робочих місць для громадян, які потребують

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

соціального захисту; реалізації інноваційних проектів; впровадженні відкриттів і винаходів (в тому числі: в агропромисловому комплексі; в реалізації програм ліквідації наслідків Чорнобильської аварії; у виробництві будівельних матеріалів; в галузі освіти, культури; охорони навколишнього середовища і здоров'я).

Список використаних джерел:

1. Гура А. О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення. *Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Економіка»*. 2015. С. 188-196.
2. Державне агентство з інвестицій та інновацій. URL: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?lang=ua&get=212> (дата звернення 15.03.2020 р.).
3. Івахненко І. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. №2. С. 7-9.
4. Коваленко С.О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 38. 2012. С. 366-369.
5. Покришка Д. Динаміка інвестиційного клімату країн Східної Європи досвід для України. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/01.htm> (дата звернення 15.03.2020 р.).

Смолінська С.Д., к.е.н, доцент, доцент кафедри
фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів
Смолінський В.Б., к.е.н, доцент, доцент кафедри
автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

**БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ
ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

В сучасних умовах банківський кредит стимулює відтворювальні процеси в суспільстві за рахунок забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств. Навіть той факт, що більшість українських банківських установ погіршили показники своєї фінансової стійкості внаслідок фінансової кризи та несприятливих економічних тенденцій, все ж таки кредитування є основним напрямком діяльності комерційних банків, а в кредитні операції вкладається переважна більшість залучених фінансових ресурсів банківськими установами.

Проте, попри позитивні зрушення у банківському секторі, кредити все ще залишаються недоступними більшості населення та підприємствам через високі

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

відсоткові ставки, зумовлені підвищеним ризиком такої діяльності. Через це існує значна потреба здійснювати певні дії, спрямовані на підвищення ефективності здійснення банківських кредитних операцій, що є необхідною умовою стабільного, збалансованого розвитку фінансової системи та економіки України загалом. Тому пошук шляхів покращення здійснення кредитних операцій банками у напрямі підвищення ефективності функціонування українських господарюючих суб'єктів є достатньо актуальним в умовах сьогодення.

На даному етапі розвитку економічних відносин, можна стверджувати, що кредит – це всеохоплююче явище, яке стимулює економічну активність суб'єктів господарювання та пов'язує їх широким колом економічних зв'язків.

Ще Й. Шумпетер стверджував, що «кредит» – це в основному створення купівельної здатності для передачі її підприємцеві, що відкриває йому доступ до народногосподарського потоку благ [1]. Розвиток кредитування, яке об'єктивно відіграє важливу соціально-економічну роль, та створення ефективної кредитної системи в цілому сприяє раціональному й ефективному використанню ресурсів, стимулює економічне зростання та підвищує рівень життя населення.

Окремо слід наголосити на важливій ролі кредиту для забезпечення ефективного функціонування господарюючих суб'єктів. Адже за рахунок кредиту вони отримують можливості залучити додаткові кошти для розширення своєї діяльності або просто для покриття поточних витрат. Тобто кредит виступає допоміжним інструментом, за допомогою якого суб'єкти не виходять з ринку, а навпаки – утримують стійкі позиції на ньому та зберігають можливості для свого розвитку.

Для удосконалення кредитних послуг банків у контексті реформування існуючої нормативно-правової бази у напрямі покращення обслуговування ними господарюючих суб'єктів необхідно здійснити наступні дії:

- впорядкувати діюче банківське законодавство, доповнюючи його необхідними законодавчо-нормативними актами, які б регулювали виключно кредитну діяльність банків, та провести окремі заходи щодо його удосконалення;
- задля вдосконалення правових умов щодо управління ризиками прискорити розробку і впровадження відповідних змін до Закону України «Про банки і банківську діяльність» та «Про Національний банк України»;
- сформувані адекватне методичне забезпечення для аналізу фінансового стану позичальника;
- привести норми та положення українського банківського законодавства у відповідність з європейськими стандартами для того, щоб реалізувати євроінтеграційні прагнення української держави.

Внутрішнібанківські чинники потребують особливої уваги, адже саме

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

банк є первинним суб'єктом-реалізатором кредитних взаємодій. Тому покращення надання кредитних послуг банками в даному контексті варто здійснювати за такими напрямками:

- нарощення розміру кредитного портфелю;
- покращення методичних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників;
- оптимізація кредитних ризиків у напрямі зниження показників неповернення кредитів;
- акцентування уваги на кредитних історіях та аналізі доходів позичальників;
- забезпечення високий рівень професійної підготовки банківських працівників [2].

Кредитування клієнтів банку відбувається за багатьма напрямками, проте одним із ключових є іпотечне кредитування, яке здійснюється за рахунок застави нерухомого майна банківського клієнта. Це є доволі складний вид кредитних операцій, проте він у багатьох випадках є вигідним для позичальника та для банку. Відповідно, цей вид кредитних операцій потребує особливої уваги як з боку позикодавця, так і з боку позичальника.

Для розвитку іпотечного кредитування на банківському ринку необхідно забезпечити здійснення наступних дій:

- прийняття нових законодавчо-нормативних актів та внесення змін до існуючих, які стосуються іпотечного кредитування;
- удосконалення реєстрації прав власності на нерухоме майно для забезпечення повернення коштів кредитору;
- посилення державного контролю за встановленням цін на нерухомість, використовуючи досвід іноземних країн.

Загалом, треба пам'ятати, що в основі функціонування будь-якого суб'єкта господарювання на ринку лежить процес залучення фінансових ресурсів з подальшим їх перерозподілом. Тому інвестиційна діяльність є ключовою для як для банку, так і для підприємства, адже без належного рівня ресурсної бази буде неможливим сам процес кредитування. Виходячи з цього, інвестиційна діяльність є безпосередньою основою для ефективного процесу кредитування клієнтів банківськими установами.

Для того, щоб стимулювати банківське інвестиційне кредитування підприємницьких структур, необхідно здійснити, на наш погляд, такі дії:

1. Забезпечити стимулювання та досконалу законодавчу регламентацію здійснення мікрокредитування підприємницької діяльності в сучасних умовах;
2. Сформувати за участю держави спеціальний фонд, який буде кредитувати підприємців на револьверній основі, а також розробити на цій основі Національну програму мікрокредитування бізнесу;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Активізація відносин, пов'язаних з наданням компенсаційних позик банками;
4. Впровадження в життя ефективних стратегічних підходів до ліквідації або реорганізації неплатоспроможних банків;
5. Підвищення капіталізації банківських установ, які працюють на ринку з високим результатом, за рахунок їх рекапіталізації у випадках, коли це необхідно для підвищення їх прибутковості;
6. Оптимізація податкового навантаження на банки у випадку реалізації ними програм довгострокового кредитування підприємницького сектора;
7. Стимулювання інноваційних програм та проектів, здійснюваних банками, за рахунок звільнення від оподаткування частини прибутків банків або зменшення для них податкової ставки, якщо ці кошти будуть належним чином спрямовувати на інноваційний розвиток;
8. Заохочення банків здійснювати довгострокове кредитування шляхом удосконалення системи страхування інвестиційних ризиків банківських установ.

Отже, впровадження запропонованих дій допоможе покращити процес кредитування банків та активізувати підприємницькі процеси в країні загалом.

Список використаної літератури:

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития: (исслед.предпринимат. прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры)/Пер. с нем. В. С. Автономова и др.; Общ. ред. А. Г. Милейского. М.: Прогресс, 1982.
2. Литвинов В. В. Удосконалення методичного підходу до оцінки фінансового стану банку на основі побудови інтегрального показника. Управління розвитком. 2012. № 14. С. 94 – 96.

Томашевський Ю. М., канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів

**СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР:
ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА МОЖЛИВОСТІ
ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Страхування сільськогосподарських ризиків сприяє економічній стабільності та позитивно впливає на формування фінансових результатів товаровиробників та гарантування продовольчої безпеки держави. Системи гарантійного захисту сільськогосподарських формувань від природно-кліматичних ризиків діють у багатьох країнах та функціонують вже тривалий

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

час. Країни–члени ЄС мають свої програми страхування сільськогосподарських виробників, які в основному відрізняються ступенем участі держави в цьому процесі. При цьому, державна підтримка має певні раціональні межі. Так, у Греції вже тривалий час держава через свої організації адмініструє програми підтримки аграрного сектора, збирає обов'язкові платежі та гарантує покриття збитків. Іспанія та Португалія мають свої, так звані, системи державного і приватного партнерства, в яких роль держави полягає в субсидуванні страхових платежів та участі у перестрахованні. Приватні компанії теж інтегровані в дану систему. Вони беруть на себе частину ризику, яка не покривається державою. Італія, Франція, Німеччина та Австрія мають системи страхування, які переважно є приватними. Ці країни в основному відрізняються рівнем субсидування страхових платежів. Так, Німеччина не проводить жодних субсидій, а Італія субсидує їх значну частину. Проте, Німеччина має більш економічно розвинені господарства та стійкі природно-кліматичні умови. У США система страхування врожаю сільськогосподарських культур за участю держави є найбільш розвинутою та має такі форми як субсидування страхових платежів; покриття адміністративних витрат; надання послуг з перестраховування.

Канада використовує власну програму страхування (CI), яка передбачає субсидовані заощадження для фермерів (NISA), програму гарантії доходів (AIDA), яка підтримує рівень доходів фермерам не нижче ніж 70 % від попереднього рівня за останні три роки [5, с 36].

Чилі надає фінансові ресурси товаровиробникам, коли родючість певної культури становить менше 67 % від її середньої врожайності. Програмою передбачено захист 18 культур, включаючи зернові. Програма фінансово забезпечується фондом чилійських приватних страховиків. Програми перестраховування здійснюється за участі провідних перестраховиків світу. Уряд Чилі підтримує національну програму страхування врожаю сільськогосподарських культур за допомогою субсидування страхових платежів. Він виділяє кошти для фінансування 50 % витрат страхових платежів, які сплачуються виробниками. Управління програмою здійснюється через координаційну раду, яка є підзвітною міністерствам фінансів та сільського господарства [3, с.130].

В Україні врегулювати питання державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників вперше було зроблено в Законі України “Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001 – 2004 років” від 7 червня 2001 р. [2]. Отже, законодавчо було визнано участь держави у фінансовому забезпеченні страхування врожаю зернових культур та цукрових буряків на рівні не менше ніж половину потрібних для цього коштів. У статті 10 цього ж Закону передбачено, що частка видатків Державного бюджету України на фінансування розвитку сільського господарства має бути

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

не меншою від 5 відсотків видатків бюджету. За таких умов повинно гарантуватися і виділення коштів на підтримку страхування [4, с. 96].

Проте, незважаючи на те, що державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників способом компенсації не менше від половини страхових платежів передбачена законом, страхування сільськогосподарських ризиків практично не проводиться. Держава для цього, вже кілька років поспіль, коштів не виділяє.

Державна підтримка сільськогосподарських виробників під час проведення страхування урожаю сільськогосподарських культур має здійснюватися за рахунок коштів, передбачених на ці цілі в Державному бюджеті України на відповідний рік, у вигляді субсидій на повернення частини страхових платежів за договорами страхування, укладеними зі страховиками, які мають ліцензії на такий вид страхування. Водночас страхові компанії, що проводять обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур за участю коштів Державного бюджету України, зобов'язані перестраховувати частину ризиків за цими видами страхування. Суми платежів зі страхування врожаю сільськогосподарських культур, сплачених за рахунок власних коштів господарств, повинні відноситися на валові витрати і включатися в собівартість продукції.

З 1 липня 2012 р. набув чинності Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 р. [1], спрямований на регулювання відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється із державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників та забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві.

Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає у наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді субсидій на відшкодування частини страхового платежу (страхової премії), фактично сплаченого ними за договорами страхування сільськогосподарської продукції, в порядку, встановленому згаданим Законом. Порядок та умови надання сільськогосподарським товаровиробникам державної підтримки у страхуванні сільськогосподарських культур шляхом здешевлення страхових платежів (премій) затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 813. Цей Порядок визначає умови надання фінансової підтримки, передбаченої у державному бюджеті за програмою «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі», для здешевлення страхових платежів (премій).

Державна підтримка надавалася сільськогосподарським товаровиробникам у формі компенсації до 50 % вартості страхового платежу. Бюджетні кошти спрямовуються на захист майнових інтересів

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

сільськогосподарських товаровиробників від ризику загибелі сільськогосподарських культур шляхом часткового здешевлення страхових платежів та забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві. Бюджетні кошти спрямовуються також на погашення бюджетної кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Казначейства.

Отже, досвід проведення страхування в ринково розвинених країнах показує, що сільське господарство в цих країнах постійно отримує фінансову підтримку з боку держави. Відповідної підтримки з боку держави потребує і вітчизняний аграрний страховий ринок. Саме завдяки фінансовій, правовій та організаційній допомозі держави, сільськогосподарським виробникам вдасться підняти рівень розвитку сільського господарства на вищий рівень та забезпечити безперебійне та якісне виробництво продовольства в державі.

Список використаних джерел:

1. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою: Закон України від 09.02.2012 р. № 4391-17 // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 41. С. 491.
2. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 роки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2238-III // *Уряд. кур'єр*. 2001. № 32. С. 10.
3. Лайко П.А., Пушак С.Д. Страхування природно-кліматичних ризиків у рослинництві: монографія. К. : ННЦ Інститут аграрної економіки, 2009. 320 с.
4. Огаренко О. Методологічні засади страхування врожаю сільськогосподарських культур. *Економіка АПК*. 2015. № 4. С. 94-98.
5. Онисько С.М., Томашевський Ю.М. Страхування врожаю сільськогосподарських культур на основі погодних індексів умовах. *Аграрна економіка*. 2013. Т. 6. № 3-4. С.33-37.

Чечоткін В.В.,

аспірант кафедри обліку і оподаткування,
спеціальність 051 Економіка,

Науковий керівник - **Пристемський О.С.**, д.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон

**ЕКОНОМІЧНА НАУК, ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Аграрний сектор є одним з пріоритетних напрямків для розвитку України. Рентабельність цього виду економічної діяльності є найвищою - 41,7%. Аграрний сектор забезпечує 12% ВВП, 22% зайнятості населення та 38% вартості експорту. Фінансовий стан економіки України, який склався на

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

сьогодні, не сприяє ефективному розвитку аграрних підприємств, не зважаючи на те, що державою передбачена стратегія розвитку аграрного сектора економіки України на період до 2022 року [1; 2].

У житті людини, економіка відіграє важливу роль. Для отримання нового знання людиною, обов'язково потрібно використовувати науково обґрунтовані методи досліджень. Економічна наука має свої закони, для пізнання яких потрібно використовувати сукупність методів дослідження, тобто методологію. Аби поліпшити життя громадян в країні, економічна наука повинна вивчати закономірності та чинники, які впливають на економічний розвиток в аграрному секторі економіки України.

Сьогодні інтерес до вивчення економічної науки все більш зростає. Це обумовлено глобальними змінами по всьому світі. Економічна наука допомагає осмислити процеси у господарській діяльності людини та знаходити найбільш корисні шляхи розумного використання доступних ресурсів.

Існує думка, що потрібно копіювати іноземні курси та підручники по вивченню економічної теорії. Безперечно, вони дуже корисні, але їх потрібно адаптувати під економічну систему та поведінку людей в Україні. Тому, що ті економічні процеси, які відбуваються в нас не мають нічого спільного з розвиненими країнами. Нам потрібен свій підручник по "Основах економічної теорії", який би описував найкращі практики світової економічної науки, та відображав би реальні процеси нашої економіки.

Потрібно, аби громадяни України підвищували свою фінансову грамотність, яка допоможе бути обізнаними в суспільних питаннях. Економічні принципи в повсякденному житті, дозволить приймати більш обдумані рішення. Тому що з економічними питаннями ми стикаємося щоденно: розподіляємо щойно отриману зарплату; слідкуємо за зміною процентних ставок за кредитами; обираємо банк для розміщення депозиту; підприємствам потрібно вивчати ринкову кон'юнктуру, проводити аналіз стану справ на підприємстві.

Старогрецький письменник Ксенофонт, дав ім'я новій науці - економіка", яка з грецької перекладається як "мистецтво господарювання". Зараз її зміст дуже змінився, в наші часи господарство ведеться в межах всього світу, а не лише окремо взятої родини [3, с. 21-22].

Економіка взаємодіє з людьми, підприємствами, цінами на товари та послуги та пов'язана з такими дисциплінами, як історія, соціологія, політологія, психологія та статистика.

Сучасна економічна наука приділяє увагу вивченню явищ та опису фактів: ринок, гроші, кредитні стосунки, інфляція, безробіття, прибуток, попит і пропозиція. У якому зв'язку вони знаходяться між собою, який допустимий рівень інфляції, безробіття, військових витрат і так далі. Ця наука має виражену

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

практичну спрямованість, і лише від узагальнення величезної кількості фактів вона рухається до обґрунтування тенденцій і економічних законів [4, с. 8-12].

Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати, що в сфері суспільного життя формується економічний потенціал, де виробляються різні блага для задоволення фізіологічних і духовних потреб людства. Тому сучасна економічна наука покликана осмислювати та знаходити шляхи до розумного використання природних і людських ресурсів, з найбільшою користю для суспільства.

Оскільки, аграрне виробництво є основоположним для життя людей та суспільства в цілому, то дослідження аграрного сектору економіки України, повинно бути в пріоритеті у науковців. Для цього потрібно постійно аналізувати та надавати пояснення економічним процесам, які відбуваються в країні та світі, та можуть вплинути на сільськогосподарське виробництво.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1437-р / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80> (дата звернення: 03.02.2020).
2. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року: Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/uryad-ukhvaliv-strategiyu-rozvitku-agrosektoru-do-2020-roku> (дата звернення: 10.12.2019).
3. Історія економічних вчень / за редакцією В.М. Тарасевича, Ю.С. Петруні. Київ: “Центр учбової літератури”, 2013. 352 с.
4. Економічна теорія / за редакцією В.А. Предборського. Київ: Кондор, 2003. 492 с.

Чумак В. Д.,

к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА
НАПРЯМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЇХ БАНКРУТСТВА**

Особливості механізму попередження та захисту аграрних підприємств від банкрутства пов'язані, головним чином, з особливостями самого сільського господарства. В теорії і практиці організаційно-економічного механізму банкрутства є низка не вирішених питань, зокрема, в достатній мірі не розроблені основні напрямки виходу зі стану банкрутства сільськогосподарських підприємств. Як показала вітчизняна та закордонна

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

практика, система антикризових заходів, у випадку її ефективного використання, спроможна реально сприяти попередженню кризових явищ, оздоровленню економіки та зміцненню фінансового стану підприємств.

Слід погодитись з думкою тих вчених-економістів, які вважають, що переважна більшість банкрутств відбувається із-за незадовільного керівництва бізнесом. За словами відомого спеціаліста в галузі управління фінансами Ван Хорна, банкрутство багатьох фірм відбувається прямо або опосередковано з вини їх керівництва [1, с. 771]. У складних сучасних умовах ринкових перетворень реальних успіхів в антикризовому управлінні можуть досягти лише всебічно підготовлені кризис-менеджери, оскільки в кожному конкретному випадку необхідні нестандартні, інноваційні фінансові рішення.

Банкрутство підприємств в більшій мірі залежить не від розмірів прибутку, про що свідчить світова і вітчизняна практика, а від спроможності суб'єкта господарювання своєчасно погашати свої борги, тобто від його платоспроможності. Отже, управління платоспроможністю є важливим фактором попередження можливого банкрутства. Відсутність необхідного запасу грошових коштів свідчить про серйозні проблеми із платоспроможністю, а надмірна їх величина говорить, що реально підприємство потерпає від збитків, пов'язаних з інфляцією, із втраченими можливостями вигідно вкласти грошові кошти і одержати додатковий дохід.

Важливим напрямом попередження банкрутства виступає систематичне прогнозування його ймовірності. Практикою доведено, що підприємству доцільніше постійно здійснювати контроль за станом ліквідності і платоспроможності, дебіторською і кредиторською заборгованістю, проводити управління в інших сферах фінансів, ніж шукати шляхи подолання банкрутства, коли висунуто претензії відносно несвоєчасності розрахунків із кредиторами. І це стосується не лише збиткових підприємств, оскільки, справа про банкрутство може порушуватися і до прибуткових господарств, які не задовольнили безспірну грошову вимогу вартістю не менше від трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати протягом трьох місяців після настання встановленого терміну для її сплати.

На думку спеціалістів у галузі антикризового управління лише активна інноваційна політика у поєднанні з використанням інвестицій для впровадження нових технологій дозволяє успішно вирішувати проблеми виходу із кризових ситуацій [2, с. 105]. Для сучасних сільськогосподарських підприємств особливого значення набуває проблема їх інвестиційної привабливості, яка залежить від усіх показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, і в першу чергу, від рентабельності власного капіталу, який показує скільки прибутку може одержати підприємство в розрахунку на одиницю вартості свого майна. Отже, однією із головних умов підвищення інвестиційної привабливості підприємства є збільшення величини

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

рентабельності його власного капіталу суб'єкта господарювання, використавши для цього ефект фінансового важеля, що виникає внаслідок перевищення економічної рентабельності підприємства над процентом, який сплачується за користування позиковими коштами.

Один із механізмів залучення додаткових фінансових ресурсів є випуск корпоративних облігацій. Даний інструмент фондового ринку має ряд переваг, а саме: такий метод залучення інвестицій можуть використовувати підприємства всіх організаційно-правових форм власності; відсоток, що сплачується по облігаціях, відноситься на витрати діяльності; відсутність оподаткування фінансових ресурсів, отриманих від розміщення облігацій; можливість використання облігацій як засобу платежу чи застави, тощо. Таким чином, сільськогосподарські підприємства в ринкових умовах можуть значно покращити свою економічну привабливість та отримати інвестиції через випуск цінних паперів, зокрема облігацій.

Слід зазначити, що списання боргів, надання субсидій на деякий період, податковий мораторій можуть компенсувати збитки, але вони не спрямовані на подолання суттєвих причин кризових явищ. Проведені дослідження західними економістами підтверджують, що запровадження податкового мораторію, списання боргів, надання субсидій дають мало підстав стверджувати, що дані заходи здатні перетворити сільське господарство України на прибуткове та конкурентоспроможне.

Стабільний фінансовий стан сільськогосподарських підприємств може бути забезпечений за рахунок ефективного використання всіх видів ресурсів. З однієї сторони, для створення умов відтворення ресурсного потенціалу необхідна система організаційно-економічних заходів, і перш за все, вибір напрямку спеціалізації, який би забезпечив найбільш ефективне використання ресурсів. З іншої – ряд вчених-економістів в галузі антикризового управління вважають, що розширення сфери діяльності підприємства в будь-якому напрямку, тобто його диверсифікація, є одним із головних методів попередження банкрутства. Диверсифікація – це один із способів зниження ризиків діяльності суб'єкта господарювання. По своїй економічній суті спеціалізація і диверсифікація діалектично протилежні. З однієї сторони, спеціалізація забезпечує ефективне використання ресурсів, більш низьку собівартість продукції, що в свою чергу призводить до прибутковості та фінансової стабільності підприємства. З іншої сторони, ступінь ризику вузько спеціалізованого підприємства значно вищий ніж широко диверсифікованого. Тому вважаємо, що з точки зору антикризового управління доцільно використовувати диверсифікацію, оскільки збитковість одного виду діяльності компенсується прибутковістю іншого, що значно знижує ймовірність банкрутства підприємства в ринкових умовах.

Доцільність застосування диверсифікації в сільському господарстві

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

визначається: підвищенням ступеня незалежності товаровиробників; підвищенням конкурентноздатності підприємства за рахунок виробництва різних видів продукції тощо. Таким чином, з метою зменшення величини ризику діяльності сільськогосподарських підприємств та підвищення їх фінансової стійкості необхідно раціонально поєднувати ступінь спеціалізації та диверсифікації, а сільськогосподарським товаровиробникам необхідно організувати виробництво такої продукції, робіт, послуг оплата яких при їх реалізації буде обов'язково проводитись лише грошовими коштами.

Отже, вихід із ситуації, що склалася, бачиться у розробці та реалізації наступних заходів:

- створення системи державного регулювання, що передбачає: формування ринкової інфраструктури; впровадження ефективного правового механізму, що регулює господарську діяльність аграрних підприємств;

- усунення недосконалої практики ціноутворення. З цією метою необхідно стабілізувати ціни як на промислову продукцію, що призначена для села, так і на сільськогосподарську; визначити такі рівні закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, які б поставили галузь у рівні економічні умови; проводити щоквартальну індексацію цін на сільськогосподарську і промислову продукцію;

- розробка кредитно-фінансової та інвестиційної політики, що передбачає: надання державних кредитів під невеликі відсотки; застосування пільгового кредитування як галузі з уповільненим оборотом капіталу; розвиток форм товарного кредитування сільськогосподарських виробників незалежно від каналів реалізації продукції; створення кооперативних банків;

- організація закупівлі всієї виробленої аграрної продукції і оптовий її продаж, у тому числі і за кордон, через біржі або організацію спільних підприємств по виробництву, переробці та збуту сільськогосподарської продукції на кооперативних засадах з вітчизняними партнерами;

- формування в сільській місцевості економічного середовища для впровадження досягнень науки і техніки, забезпечення соціального розвитку села й соціального захисту населення та створення центрів інформаційно-консультативного обслуговування сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами. М. : Финансы и статистика, 2004. 799 с.

2. Градов А. П. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой : монография. Санкт-Петербург : Спец. литература, 2013. 512 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Розділ 4

***Міжнародний та національний досвід організації,
функціонування та розвитку аудиту***

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Бондар Ю.В., аспірантка
Науковий керівник – **Жук В.М.**, д.е.н., професор, академік НААН,
головний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування
Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Дослідження вітчизняної практики аудиту засвідчують наявність проблем документального забезпечення управління якістю в діяльності таких компаній. Ужиті в законодавстві та нормативних документах Аудиторської палати України (АПУ) заходи з регулювання кадрової, методологічної й організаційної діяльності суб'єктів аудиторської діяльності є превентивними. Особлива роль у цих заходах відводиться системі контролю за наявністю і застосуванням у роботі робочих документів з аудиту. Цей контроль організовується на двох рівнях: самої аудиторської компанії та на рівні суспільно-професійного управління. За малими та середніми аудиторськими фірмами нагляд за дотриманням ними вимог щодо документального й організаційного забезпечення контролю якості проводить АПУ. В той час, як роботу великих аудиторських компаній контролює незалежний Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСНАД).

Найбільш актуальними питаннями цього контролю є:

- наявність і дієвість системи контролю якості;
- робочі документи в аудиторській діяльності;
- дотримання вимог чинного законодавства, в першу чергу Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII;
- дотримання в роботі принципів і положень Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСА);
- обґрунтованість оцінки ризиків аудиторських перевірок;
- достовірність аудиторських процедур за складністю й специфікою об'єктів аудиту тощо.

На даний час і ОСНАД, і АПУ розробили базову програму такої перевірки та здійснюють її постійне удосконалення за результатами апробації. Одним із факторів удосконалення методичного забезпечення аудиторської діяльності є розгляд відповідних пропозицій на круглих столах і наукових конференціях, що спонукає до оприлюднення власних досліджень на базі середніх аудиторських компаній. Такий вибір суб'єктів дослідження мотивований потребою розвитку в Україні аудиту саме з вітчизняним корінням.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Дослідження засвідчили, що відповідальність за ефективним функціонуванням системи контролю якості аудиту має лежати саме на власниках (одному з власників компанії), оскільки найманий директор в цьому питанні не вирішує проблему конфлікту інтересів. З'ясовано, що конфлікт інтересів є найважливішим фактором при функціонуванні системи контролю якості.

Іншим важливим питанням є щорічний моніторинг ефективності системи контролю якості. Виявлено, що не менш згубний фактором є ізолюваність моніторингу. Це слугує підґрунтям для формування рекомендацій аудиторським компаніям, які полягають у доцільності проведення взаємного моніторингу або використання відповідних послуг профільних громадських професійних об'єднань.

Дослідження засвідчили наявність значних труднощів у невеликих компаніях по розробці й дотриманню завдань з аудиту. Найбільш слабким місцем є оцінка ризиків, обґрунтування кількості процедур по суті. Остання проблема потребує негайного науково-методичного вирішення. Нами напрацьовані концептуальні підходи до вирішення цієї проблеми, що передбачають прийняття АПУ нормативно-методичного забезпечення з врахування галузевої специфіки, характеру діяльності суб'єктів аудиторської перевірки, основних користувачів їх звітності та іншого. Напрацьовані пропозиції посилюють дієвість як документального забезпечення, так і системи управління якістю аудиту в цілому.

Дубініна М. В., д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,

Ксьонжик І. В., д-р екон. наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ПРОФАЙЛІНГ ЯК МОЖЛИВА ПРОЦЕДУРА ОДЕРЖАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ

Ринок аудиторських послуг в останні кілька років значно звузився, що обумовлено проблемами професійної кризи аудиторської діяльності. Можливі шляхи подолання цієї кризи знаходять своє відображення в розвитку методики надання аудиторських послуг.

Підвищення вимог до якості аудиту передбачає необхідність подальшого розвитку методики аудиторських перевірок, що сприяють зниженню трудомісткості проведених робіт та строків їх проведення. Це може бути досягнуто за умови використання сучасних аудиторських процедур, що дозволяють отримати необхідні і достатні аудиторські докази, що забезпечують

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

достатню впевненість, не знижуючи якості перевірок. Це особливо актуально, коли фактор ціни на послуги грає суттєву роль для отримання відповідних замовлень. Розширення можливостей застосування аудиторських процедур під час перевірки дозволяють визначити причини виникаючих змін під час аудиту фінансової звітності.

Термін «профайлінг» походить від англійського слова «profile», яке перекладається як «профіль» або «профілювання». Інструменти профайлінга дозволяють об'єктивно оцінити вербальну і невербальну поведінку людини, її зовнішність, поведінкові характеристики і установки для оцінки і прогнозування її поведінки в цікавій для вас ситуації або обставинах.

Сьогодні підприємці та менеджери все більше цікавляться профайлінгом і навіть вводять до штату комерційних компаній спеціальну посаду «профайлер». Такі фахівці допомагають у проведенні переговорів: вони оцінюють висловлені контрагентом наміри та їх достовірність, що дозволяє топ-менеджерам і власникам компаній укладати вигідні угоди.

Виділяють кілька видів профайлінгу:

1. Криміналістичний;
2. У сфері інформаційної безпеки;
3. Антитерористичний;
5. Науково-дослідний;
6. Типологічний;
7. Психотехнологічний;
8. Транспортний;
9. Готельний;
10. Бізнес-профайлінг;
11. Кадровий профайлінг;
12. Банківський профайлінг;
13. Страховий профайлінг.

Методика профайлінгу продовжує розвиватися та одним з видів є аудит-профайлінг - напрямок профайлінга, що використовується в роботі аудиторських фірм. При проведенні аудиту необхідно вивчати не тільки документи, надані підприємством, а й розуміти мотиви співробітників. Грамотний профайлер зможе визначити ймовірність розкрадань в тому чи іншому підприємстві, склавши точний профайл відповідальних співробітників.

Аудитори використовують різні способи для перевірки підприємств і організацій. Однак, відзначимо, що застосування того чи іншого способу залежить від специфіки діяльності підприємства, від завдань аудиту та інших факторів. Профайлінг в аудиті є одним із способів отримання аудиторських доказів і вагомим параметром для досягнення якісної перевірки. Це одна з найскладніших аудиторських процедур, але в той же час і найефективніших, перш за все, в силу економічності та результативності проведення.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Фактичний рівень застосування такої аудиторської процедури як профайлінг в аудиторській перевірці недостатній. Використання запропонованої процедури профайлінгу в роботі аудитора дозволить зробити перевірку більш точної і швидкої, що буде сприяти підвищенню якості діяльності аудиторів та підвищенню конкурентоспроможності аудиторської фірми.

Список використаних джерел:

1. Дормидонтов А. В., Семенова И. А. Профайлинг : учеб. пособие. Ульяновск: УВАУ ГА (И), 2011. 111 с.
2. Аудит: підручник (в двох частинах) / за ред. Грушко В.І. / Брадул О.М., Шепелюк В.А., Ільїна С.Б., Юнацький М.О., Хорошенюк А.П., Брадул Т.В., 4-те вид. доп. і перероб. К.: Видництво Ліра-К, 2019. 324 с.
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 12.03.2020).
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутні послуг. Видання 2015 року. URL: <http://www.apu.com.ua> (дата звернення: 12.03.2020).

Євдокименко Ю. М., Різницька О. В.,
здобувачі вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АУДИТОРСЬКОЇ ПРАКТИКИ В НІМЕЧЧИНІ

В Німеччині аудиторська діяльність здійснюється відповідно до Закону про професійний статут аудиторів від 24.07.1961 року, яким визначено, що аудитором є особа, що покликана публічно виконувати дану професію і яка підтвердила особисту і професійну придатність шляхом виконання відповідного іспиту.

Зміст професійної діяльності аудитора полягає в здійсненні перевірок економічного середовища, надання консалтингових послуг з податкових питань; роботи в якості експерта в сфері управління виробництвом і опікунської діяльності.

Завдання Інституту аудиторів Німеччини полягають у сприянні розвитку професії і забезпеченні країни професійними кадрами, в розробці єдиних аудиторських принципів і норм, дотриманні цих норм усіма представниками аудиторської спілки. Для обговорення та вирішення проблем, що виникають в роботі Інституту аудиторів при ньому створюються спеціалізовані комітети, що включають до свого складу досвідчених та заслужених представників

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

аудиторської професії.

Результати цих обговорень публікуються в спеціальному тематичному журналі, періодичність якого – один раз в два місяці. У цьому ж виданні публікуються різні матеріали для широкого ознайомлення та обговорення, наприклад проекти документів, а також затверджені документи, що стосуються аудиту всередині країни та за її кордоном [1].

В даний час Німеччина є провідною економічною державою в Європі та четвертою у світі, за кількістю мультинаціональних компаній. Хоча доходи від експорту сильно сприяли економічним показникам країни, внутрішній попит також відіграв важливу роль у зростанні економіки [2].

У 1932 р. в Німеччині створено Інститут аудиторів, завданням якого є:

- сприяння розвитку аудиторської професії,
- забезпечення країни аудиторськими кадрами,
- розробка єдиних професійних принципів і норм, дотримання їх всіма представниками аудиторської професії.

В Інститут аудиторів добровільно входять близько 600 аудиторських організацій та 5600 аудиторів, тобто приблизно 80% всіх представників цієї професії. Основна умова членства – добровільне, але й строге дотримання професійних правил і етичних норм.

Аудит у Німеччині має кілька напрямків:

- аудиторський контроль підприємства наприкінці звітного року (перевірка правильності ведення бухгалтерських книг, перевірка звітності);
- аудиторський контроль документів юридичної особи на предмет відповідності законодавству країни;
- аудиторський контроль з доручення загальних зборів акціонерів (окремі області діяльності акціонерного товариства, а не усі);
- аудиторський контроль окремих сегментів ділової і фінансової діяльності (також депоновані цінні папери в кредитних установах);
- аудиторські перевірки на предмет виявлення правопорушень, включаючи контрольні перевірки поточного характеру, превентивні перевірки з метою попередження можливих порушень;
- при продажі контрольна перевірка всього підприємства чи його частини [4].

Організація і методика проведення іспитів у Німеччині регулюється Федеральним міністерством економіки за погодженням з представницьким органом відповідної федеральної землі. Для проведення кваліфікаційних іспитів у федеральних землях формуються спеціальні комісії, членами яких призначаються представники вищої адміністрації. Аудиторські екзаменаційні комісії вирішують питання допуску осіб до кваліфікаційного іспиту, проводять іспити.

У Німеччині діє Інститут аудиторів, створений у 1932 р., який має

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

спеціалізовані комітети для урегулювання проблем, що виникають в професійній діяльності аудиторів. Крім того, всі аудитори і аудиторські фірми Німеччини є членами Аудиторської палати. При ній створені аудиторські суди, наділені правами притягнення аудиторів до професійної відповідальності, включаючи штрафи за несумлінне ставлення до своїх професійних обов'язків та позбавлення права займатися аудиторською діяльністю.

Аудитори можуть бути обмеженими у відношенні поєднання аудиторської діяльності у наступних видах діяльності:

- здійснення діяльності в юридичній і технічній області;
- науково-дослідна робота в інститутах наукового профілю, викладацька робота у вузах і університетах;
- участь в операціях довірчого керування;
- вільна професійна діяльність в області літератури чи мистецтва [1].

У Німеччині також існує Аудиторська палата. Членство в Аудиторській палаті є обов'язковим для кожного аудитора та кожної аудиторської фірми, на відміну від Інституту аудиторів в якому участь добровільна, проте в ній беруть участь понад 90% усіх німецьких аудиторів.

Завданнями Аудиторської палати є:

- сприяння охороні й реалізації інтересів своїх членів у професійній області;
- консультування й освіта своїх членів у правовій області щодо професійного статусу аудитора; спостереження за професійною діяльністю своїх членів [3].

Одним зі шляхів здійснення об'єктивного аналізу системи аудиту в Україні є порівняння вітчизняних тенденцій її розвитку з тими, що склалися в низці інших країн. Сьогодні можна вибрати чимало напрямів для такого порівняння, однак найбільш доцільно було б звернути увагу на засадні аспекти, котрі дають змогу ідентифікувати стан аудиторської діяльності в конкретній державі.

Таким чином, і в Україні і в світі, фінансова звітність розглядається як інструмент для об'єктивної та достовірної оцінки фінансово-майнового стану, результатів діяльності та надання достовірної інформації, щодо діяльності підприємства. Удосконалення принципів складання, змісту форм фінансової звітності, можливість додаткового розкриття інформації забезпечить підвищення її інформативності та значення. Отже, фінансова звітність є однією із складових інформаційного забезпечення, що пов'язує підприємство з суспільством та діловими партнерами, і ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку підприємства та підтверджується результатами діяльності.

Професійна діяльність аудитора передбачає здійснення перевірок в економічній сфері; надання консалтингових послуг з податкових питань;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

виконання робіт у якості експерта у сфері управління виробництвом і опікунська діяльність.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко О. О., Журавльова Т. В. Сертифікація аудиторів в Україні та в світі: вплив на інформаційне забезпечення менеджменту державних і приватних фінансів // Глобальні та національні проблеми економіки : Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2017. Вип.17. С. 954-958.

2. The economic context of Germany. Trade portal. URL: https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/germany/economical-context?vider_sticky=oui (дата звернення 18.03.2020)

3. Карл Майкл Д., Беніс М. Аудит в зарубіжних країнах. К. : Аудит, ЮНИТИ, 2003. - 527 с.

4. Соловійова Ю.М., Садекова А.М. Особливості розвитку аудиту в Німеччині та основні вимоги до професії аудитора. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua> (дата звернення 15.03.2020)

Жидовська Н. М., к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Хомка В. М., к.е.н, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО АУДИТУ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Обов'язковий аудит фінансової звітності - аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених цим Законом. (п.16 ч.1 ст.1 Закону від 21.12.2017 № 2258 «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»).[1]

У зв'язку із оновленням у 2018 р. редакції Закону України від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розширено перелік підприємств, які зобов'язані проводити обов'язковий аудит та оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком (табл.).[2]

Підприємства, які зобов'язані проходити обов'язковий аудит, мають оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці у повному обсязі або в інший спосіб у випадках, визначених законодавством: [5]

- підприємства, що становлять суспільний інтерес (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів); ПАТ; суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях – не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом;
- великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів; середні підприємства та інші фінансові установи, що належать до мікропідприємств та малих підприємств – не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом;
- державні, комунальні підприємства, а також господарські товариства, у статутному капіталі якого більше, ніж 50% акцій (часток) належить державі або територіальній громаді – не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом.

Таблиця

Підприємства, які зобов'язані проводити обов'язковий аудит фінансової звітності та оприлюднювати її на своїй веб-сторінці разом з аудиторським висновком

Види підприємств за критеріями	Починаючи з фінансової звітності за 2018 рік	Посилання на Закон
<ul style="list-style-type: none"> • Підприємства, що становлять суспільний інтерес ССІ (крім великих підприємств, які не є емітентами цінних паперів); • Публічні акціонерні товариства; • Суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку • Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях 	Зобов'язані не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі) та в інший спосіб у випадках, визначених законодавством	абз.1 ч.3 ст.14 ЗУ № 996
	Починаючи з фінансової звітності за 2019 рік	
<ul style="list-style-type: none"> • Великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів; • Середні підприємства. 	Зобов'язані не пізніше ніж до 1 червня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі).	абз. 2 ч.3 ст.14 ЗУ № 996
<ul style="list-style-type: none"> • Інші фінансові установи, що належать до мікропідприємств та малих підприємств. 		абз. 3 ч.3 ст.14 ЗУ № 996
<ul style="list-style-type: none"> • Державні, комунальні підприємства 		ЗУ № 996 не передбачає

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Підприємство, яке підлягає обов'язковому аудиту, має право самостійно провести конкурс з відбору аудитора, який буде здійснювати перевірку. Порядок проведення такого конкурсу за прозорими та недискримінаційними критеріями передбачає відбір щонайменше двох суб'єктів аудиторської діяльності.

В умовах договору на проведення аудиту визначаються терміни, в які аудиторська фірма зобов'язується надати звіт аудитора. Крім цього, аудитор обов'язково повинен надати письмові повідомлення щодо питань контролю, повідомити про всі виявлені викривлення, акумульовані під час аудиту тощо.

Однією із аудиторських процедур у ході проведення аудиту фінансової звітності є присутність аудитора при проведенні інвентаризації. Це робиться з метою отримання належних аудиторських доказів щодо існування та стану активів, а також дослідження інших питань. У разі коли аудитор не має змоги бути присутнім при проведенні інвентаризації та немає змоги за допомогою альтернативних процедур впевнитися в існуванні та стані активів, звіт аудитора може бути модифікований. Тому якщо підприємство бажає пройти обов'язковий аудит успішно, участь аудитора при проведенні інвентаризації є бажаною.[4]

Проте зазначимо, що аудитор лише спостерігає за процесом інвентаризації, яку проводить інвентаризаційна комісія. Аудитор в результаті отриманих висновків коригує стратегію своєї подальшої перевірки. Для цілей аудиту час проведення інвентаризації може бути суміщений з графіком проведення підприємством інвентаризації перед складанням річної фінансової звітності. В рамках проведення аудиту інвентаризація проводиться за вибірковими позиціями оборотних та необоротних активів.

Терміни присутності аудитора при проведенні інвентаризації можуть бути різними. Вони залежать від обсягу складських приміщень підприємства, кількості номенклатурних позицій, місця розташування та віддаленості об'єктів контролю, характеру активів тощо.

Хочемо зазначити, що санкції, які можуть загрожувати компаніям за порушення, пов'язані з неопублікацією фінансової звітності та аудиторського висновку за вимогами нового законодавства не є настільки суттєвими. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» 996-XIV в редакції від 16.11.2018 р. ніяких санкцій для підприємств не містить. Питання санкцій/штрафів за порушення регулюється Законом «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» №2258-VIII від 21.12.2017. Цей Закон доповнює Кодекс України про адміністративні правопорушення статтею 163-16. [3] Якщо компанія не усуває своє порушення (тобто не готує звітність по МСФЗ і не проводить аудит) протягом терміну, зазначеного в приписі наглядового органу, його можуть оштрафувати повторно.

Список використаних джерел:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258 від 21.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення 15.03.2020).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 16.03.2020).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення в редакції від 18.03.2020р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 19.03.2020).
4. Обов'язковий аудит. URL: <https://news.dtki.ua/uk/accounting/reposts/6121> (дата звернення 15.03.2020).
5. Обов'язковий аудит фінансової звітності. Хто і коли. URL: <https://www.olza.com.ua/news/223> (дата звернення 16.03.2020).

Малецька О.І., к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Буднік Т.А.,
здобувач вищої освіти СВО - магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку економіки України зростає значення якості аудиту та аудиторських послуг .а також порядок організації, проведення та оформлення результатів перевірок з контролю якості аудиторських послуг.

Відповідно до Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” контроль якості аудиторських послуг суб’єктів аудиторської діяльності здійснюється шляхом проведення перевірки якості аудиторських послуг суб’єктів аудиторської діяльності щодо дотримання ними міжнародних стандартів аудиту, принципу незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог Закону.

Обов'язковий контроль якості аудиторських послуг здійснюється щодо:

- 1) суб’єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов’язкового аудиту фінансової звітності великих підприємств, банків, професійних учасників фондового ринку та емітентів, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію, - один раз на три роки;
- 2) суб’єктів аудиторської діяльності, які надають послуги із обов’язкового аудиту фінансової звітності, крім зазначених у пункті 1 цієї

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

частини, - один раз на шість років.

Контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, проводиться Інспекцією із забезпечення якості Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, та надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності (крім суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес), проводиться Аудиторською палатою України. Контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які не надають послуги із обов'язкового аудиту фінансової звітності, здійснюється за їхньою власною ініціативою Аудиторською палатою України.

У складі Аудиторської палати України з метою забезпечення проведення перевірок суб'єктів аудиторської діяльності створюється Комітет з контролю якості аудиторських послуг. Ведення поточних справ здійснює Секретаріат. Порядок діяльності Секретаріату визначається положенням, що затверджує з'їзд аудиторів України. Секретаріат очолює Виконавчий директор, який призначається на посаду з'їздом аудиторів України та працює в Аудиторській палаті України за основним місцем роботи. Виконавчий директор має бути непрактикуючою особою. Виконавчий директор згідно з укладеним трудовим договором несе персональну відповідальність за використання майна та коштів Аудиторської палати України і створення належних умов для її діяльності. За рішенням з'їзду аудиторів України у складі АПУ можуть створюватися комісії з числа членів Ради Аудиторської палати України. До роботи в комісіях можуть залучатися експерти, які не є членами Ради АПУ. За рішенням з'їзду аудиторів України можуть бути утворені регіональні відділення Аудиторської палати України. Повноваження регіональних відділень та порядок їх діяльності визначаються положенням, що затверджує з'їзд аудиторів України.

У теперішніх умовах розвитку економіки України аудит як незалежна перевірка фінансової звітності суб'єктів господарювання потребує забезпечення якості надання цих послуг через потребу користувачів отримати впевненість у достовірності цієї звітності та відповідності Концептуальним основам її складання для прийняття оптимальних управлінських рішень. За кордоном така система забезпечення якості аудиторських послуг створена і запроваджена у життя. В Україні контроль якості аудиторських послуг здійснюється на двох рівнях - АПУ та аудиторською фірмою - на базі міжнародних стандартів аудиту та нормативних документів, розроблених АПУ. Таким чином, можна констатувати: система контролю якості аудиторських послуг в Україні створена, але через нечітке та неповне виконання вимог АПУ та МСА ця система потребує удосконалення.

Список використаних джерел:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Бондаренко Н. О., Коваль О. П., Рекунова Г. С. Сутність контролю якості аудиту аудиту та аудиторських послуг в сучасних умовах [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/03\(62\)2012/3_12_09.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_09.pdf)
2. Малецька О.І., Хомяк О. Б. Податковий Due Diligence Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-21 березня 2019 р.Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2019. С.235-238.
3. <https://www.apu.com.ua/radaapu/>
4. <https://news.dtkk.ua/law/inspections>

Мельник К.П., докторантка
ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ОЧІКУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ

Формування інтегрованої звітності розширює можливості користувачів інформації сформулювати, обґрунтувати та реалізувати адекватні управлінські рішення. При цьому використання даних, що характеризують не лише економічні вартісні параметри, суттєво впливає як на можливості користувачів, так і на їх очікування щодо результатів аудиту.

Інформація, що не сформована у системі бухгалтерського обліку часто має таку ж вагу для формування, обґрунтування та реалізації управлінських рішень, як і облікова. У багатьох випадках основою для відповідних процесів можуть бути такі явища, які стосуються не тільки змісту і результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, але й його середовища. Прикладами таких обставин можуть бути, зокрема, наявність чи відсутність обов'язку участі в реалізації державних програм, наявність юридичних зобов'язань щодо придбання чи продажу окремих груп активів, потреба у створенні додаткових форм звітності нефінансового характеру для інформування суспільства щодо дотримання екологічних вимог, визначення готовності управлінського персоналу до вирішення соціальних та інших проблем населення регіону розташування тощо.

Зважаючи на необхідність розкриття у зазначених та інших даних у звітності, яка не містить фінансових параметрів, на нашу думку, свідчить не про відсутність якісних характеристик, а про іншу концептуальну основу їх формалізації. Такі концептуальні основи, які передбачають розкриття даних нефінансового змісту в інтегрованій, спеціалізованій, управлінській або інших видах звітності, формуються переважно, на основі вимог законодавчих та інших нормативних документів.

Для прийняття, обґрунтування та реалізації адекватних рішень,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

впровадження яких сприятиме досягненню відповідних цілей користувачів, інформація, що для цього використовується, має відповідати низці критеріїв. Сукупність таких критеріїв визначається очікуваннями користувачів інформації щодо можливості та ступеня довіри до відповідних даних. Зважаючи на це, забезпечення такої довіри, а за можливості – очікуваного користувачами її рівня, – є важливою передумовою досягнення мети її застосування.

Оскільки джерелом надання відповідного рівня довіри є упевненість, що надається за результатами аудиту, є підстави констатувати, що зацікавленість користувачів інформації, яка, зокрема, розкривається в інтегрованій звітності, може вплинути, серед іншого, і на характер зацікавленості в результатах її аудиту.

На нашу думку, очікування користувачів результатів аудиту мають бути згруповані за ознаками формалізації та фактичних наслідків проведення аудиту.

Формалізація очікувань користувачів результатів аудиту інтегрованої звітності може мати місце у нормативно-правових документах, які, серед іншого, визначають необхідність проведення обов'язкового аудиту, зміст, обсяг та послідовність заходів, що мають бути виконані аудитором для вирішення відповідних завдань, порядок документального оформлення результатів аудиту інтегрованої звітності та їх використання визначеним колом осіб. При цьому, нормативними документами можуть визначатися мета, умови та спосіб такого використання.

Нормативні документи, які формалізують інтереси користувачів інтегрованої звітності, можуть мати статус законів, документів суб'єктів державного, галузевого та професійного регулювання, а також внутрішніх нормативів, створених як суб'єктами господарювання, відповідальними за підготовку і подання інтегрованої звітності, так і її користувачами.

Інша група очікувань користувачів інтегрованої звітності може бути не формалізованою у нормативних документах, проте необхідність їх врахування обумовлюється характером предмета, що розкривається у відповідній інформації, видом діяльності економічного суб'єкта (відповідального за звітність та користувача), призначення та способу використання даних. Такі очікування, як правило, не залежать від поточних змін в умовах діяльності суб'єкта господарювання і тому можуть бути визначені як довгострокові. До них можуть бути віднесені очікування щодо можливих витрат, пов'язаних з вирішенням екологічних проблем, трансформацією соціальної інфраструктури, розробкою та впровадженням енергозберігаючих технологій тощо.

Водночас, важливу роль у визначенні інтересів користувачів, що впливають на їх очікування щодо результатів аудиту інтегрованої звітності відіграють обставини, що призводять до несистемних, нерегулярних та нетипових змін в поточних умовах функціонування економічних суб'єктів. Інформація про них може задовільнити як довготривалі, так і поточні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

очікування користувачів результатів аудиту інтегрованої звітності. Прикладами таких змін, на нашу думку, можуть бути визнані непрогнозовані зміни на ринку готової продукції, що, на думку аудитора, можуть спричинити негативну оцінку перспектив безперервної діяльності економічного суб'єкта з подальшим визнанням факту неадекватного тлумачення у звітних формах якісних, кількісних та вартісних значень як окремих показників, так і їх сукупності. Зважаючи на це, користувачі інформації інтегрованої звітності, дізнавшись зі звіту аудитора про наявність відповідних ознак, можуть змінити власні рішення.

Інший підхід до групування очікувань результатів ґрунтується на визнанні імовірних наслідків виконання аудитором завдання з надання упевненості, одним з видів яких є аудит. Є підстави вважати, що користувачі результатів аудиту зацікавлені не лише у змісті та якісних і кількісних характеристиках упевненості, але й у самому факті її отримання.

Зокрема, наявність чи відсутність результатів проведення аудиту, оформлених у звіті аудитора, незалежно від змісту як звіту, так й інформації перевіреної інтегрованої звітності, передбачається для подальшого прийняття рішень щодо розгляду можливості надання ресурсів економічному суб'єкту, умов такого надання, виконання окремих угод комерційного (постачання чи придбання) та некомерційного (створення додаткових робочих місць) характеру, визначення умов залучення суб'єкта господарювання до приватно-державного партнерства тощо.

Очікування користувачів інтегрованої звітності щодо наявності належним чином оформлених результатів аудиту можуть стосуватися також більш широкого контексту, ніж прийняття рішень на її основі. Сам факт наявності звіту аудитора, що містить його професійну думку щодо перевірених даних, може надати сигнал користувачам про те, що суб'єкт господарювання (особливо у випадку відсутності потреби в обов'язковому проведенні аудиту) готовий ініціювати проведення аудиту та понести пов'язані з цим витрати для того. Метою зазначеного, зокрема, є прагнення господарюючого суб'єкта продемонструвати прозорість своєї діяльності та за допомогою аудиту знизити інформаційні ризики як окремих користувачів інформації, так і суспільства в цілому.

Зважаючи на це, важливим предметом очікувань користувачів результатів аудиту інтегрованої звітності є отримання розуміння щодо призначення звіту аудитора. Особливої актуальності це набуває у зв'язку з необхідністю конкретизації, залежно від призначення, параметрів предмету аудиту, а також критерії такого оцінювання. Тому, на наше переконання, однозначне визначення умов і порядку використання результатів аудиту, викладених у відповідному звіті, сприятиме, з одного боку, максимальному врахуванню очікувань користувачів щодо можливості використання даних звіту, з іншого –

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

належній ідентифікації обмежень такого використання шляхом застереження користувачів від завищеного рівня відповідних очікувань. Це може бути досягнуто, наприклад, шляхом ідентифікації обставин, за яких можуть бути використані результати аудиту інтегрованої звітності, а також осіб, які можуть приймати рішення на основі викладеної в ній інформації.

Ще однією групою очікувань користувачів результатів аудиту інтегрованої звітності є очікування щодо їх змісту.

Користувачі результатів аудиту, зокрема, зацікавлені в отриманні даних, що безпосередньо не викладені у звітних формах, проте можуть бути отримані на основі застосування алгоритмів спільного оцінювання фінансових та нефінансових показників, їх взаємозалежності та взаємообумовленості, співвідношення та взаємоузгодженості.

Водночас, користувачі зацікавлені у комплексному оцінюванні даних, що характеризуються різноманітністю змісту, структури, природи, призначення тощо. Вирішення таких проблем є можливим на основі констатації відповідних даних (зокрема – результатів економічного, соціального, екологічного, юридичного, документального та інших видів аналізу) безпосередньо у звіті про результати аудиту. Зазначення такої інформації не тільки доповнює інформаційну базу прийняття рішень на основі інтегрованої звітності, але й може свідчити про наявність чи відсутність ознак протиріч в окремих показниках, що вплине на оцінку їх достовірності, а отже – і на рівень довіри користувачів як до окремих даних, так і до інтегрованої звітності в цілому.

Панова Я.Г., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
Спеціальність 073 Менеджмент
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Менеджмент підприємства являє собою поєднання різних функцій, які виникають внаслідок поділу управлінської праці.

Управлінський контроль є одною із основних функцій менеджменту, ціль якої кількісна і якісна оцінка праці та облік результатів роботи організації.

За допомогою контролю, як правило, виявляються похибки в діях певних функцій управління: контроль є вираженням функцій обліку та аналізу, а також виявляє і усуває помилки в діях всіх функцій управління - планування, обліку, аналізу та регулювання .

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам [1].

На даному етапі в Україні, на жаль, існує низка проблем аудиту.

По-перше, варто зазначити, що не існує єдиної системи розрахунку за аудиторські послуги, тому аудиторів використовують власні системи розрахунку, які формуються на основі відпрацьованих людино-годин чи обсягу виконаної роботи, що знижує якість наданих послуг.

По-друге, немає достатньої кількості кадрів, а звідси і неосвоєний ринок аудиторських послуг.

По-третє, не існує розроблених комп'ютерних програм для роботи з аудиторською документацією.

По-четверте, наявний негативний вплив від використання нашими фахівцями закордонних стандартів і концепцій, адже запозичення стандартів, без врахування особливостей вітчизняного економічного розвитку, не дає ніякого результату в аудиторській діяльності України.

Я вважаю, що покращенню якості аудиту в Україні буде сприяти система комплексних заходів, що включатиме в себе встановлення єдиної системи розрахунку, підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів, запровадження якісної системи комп'ютеризації та розвиток правового поля аудиту.

Отже, незважаючи на існування певних проблем, аудит в Україні розвивається досить швидко. Для вирішення існуючих проблем доцільно встановити власні стандарти функціонування аудиту, адже «черпання» досвіду зарубіжних колег не є ефективним, в даному випадку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017.
2. Калінська Т.А. Сучасний стан і проблеми вітчизняного аудиту. Науково-виробничий журнал. 2013.
3. Усач Б. Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні. К.:Знання-Прес, 2007. С. 217-222.

Пристемський О.С., д.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрно-економічний університет, м.Херсон

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Незважаючи на те, що аудиторська діяльність охоплює не тільки

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

підтвердження достовірності фінансової звітності, але і включає ряд інших послуг, метод аудиту є єдиним і характеризується як сукупність методичних прийомів, що використовуються в аудиторському контролі. Аудит, як і кожна наука, має свій метод. За допомогою методу аудиту досліджується його предмет і об'єкти. Від зміни аудиторських послуг змінюються об'єкти контролю, а отже, і порядок використання тих чи інших складових елементів методу аудиту (методичних прийомів). Метод аудиту - це сукупність прийомів і способів аудиту за процесами розширеного відтворення національного продукту і дотримання його законодавчого та нормативно-правового регулювання за умов ринкової економіки. При виконанні різних аудиторських послуг можуть використовуватися в різних комбінаціях ті чи інші прийоми аудиту, що характеризують зміст конкретних аудиторських процедур. Розглянувши різносторонні погляди економістів стосовно визначення методу аудиту, на нашу думку, найбільш лаконічне і правильне визначення щодо цього поняття дає проф. Б. І. Валуєв. Тому метод аудиту доцільно розглядати як сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню.

Подальше вивчення спеціальної економічної літератури з аудиту показує, що серед різних авторів публікацій немає єдиного підходу щодо визначення і назви прийому і способу аудиту. Однак, економісти А.Д. Шеремет і В.П. Суйц ті ж самі методичні прийоми називають методами. На їх думку, до числа основних методів аудиторської перевірки відносяться: фактична перевірка, підтвердження, документальна перевірка, спостереження, опитування, перевірка механічної точності, аналітичні тести, сканування, дослідження, спеціальна перевірка, зустрічна перевірка. Аналогічно О. Петрик до методів аудиту відносить: спостереження, інспекцію, запит, підтвердження, аналітичний огляд, вивчення, узагальнення. До методів відносяться: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, конкретизація, класифікація тощо. Слід надати належну увагу працям проф. Б. І. Валуєва і проф. М. Т. Білухи щодо висвітлення цих питань. Інші економісти у своїх працях із аудиту лише вказують на загальнонаукові методи, але не розкривають їх суті і напрямків використання. В процесі аудиту не можна обійтися без такого важливого елемента, як оцінка. Аудитори на початковій стадії перевірки оцінюють аудиторський ризик, систему внутрішнього контролю тощо. У процесі безпосередньої перевірки, аудиторам часто доводиться оцінювати чимало господарських фактів, які не знайшли з тієї чи іншої причини відображення в системі бухгалтерського обліку. На завершальній стадії аудиту оцінці й аналізу підлягають зібрані в ході перевірки свідчення для висловлення незалежної думки щодо достовірності фінансової звітності. Аудиторські послуги широко використовують уряди, діловий світ і неприбуткові організації. Розпочинаючи перевірку на підприємстві, незалежний

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

аудитор отримує від його керівництва фінансові та інші звіти, які містять прогноз керівництва про економічні події. Аудитор розпочинає свою роботу з аналізу цих прогнозів. Завдання аналізу - підтвердити або спростувати дані [2].

Однак, на жаль, аудит в Україні ще не набув широкого впровадження. Тому в період становлення ринкових відносин слід старанно аналізувати зарубіжний досвід і застосовувати його на практиці з урахуванням конкретних національних інтересів. Разом із тим впровадження аудиту в сферу підприємницької діяльності має в цілому для держави істотні переваги порівняно з іншими формами фінансово-господарського контролю, зокрема: а) значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання контрольно-ревізійного апарату; б) надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків; в) незалежність, конкурентна боротьба, професіоналізм аудиторів, що сприяє підвищенню якості перевірок; г) можливість вибору аудитора замовником тощо.

Аудит покликаний надавати допомогу представникам страхових компаній, бірж, акціонерних товариств, спільних підприємств, комерційних банків, різних іноземних фірм. Якщо аудитор вважає, що подана звітність необ'єктивна, або якщо не може зробити якогось висновку (приміром, через брак зібраних даних), то він зобов'язаний повідомити про це користувачів у своєму висновку. Щоб правильно інтерпретувати значення інформації, одержаної в процесі аудиту, необхідно розуміти, що являє собою бізнес клієнта та які його галузеві особливості [3].

Для досягнення поставлених цілей професійні аудиторі повинні дотримуватись ряду основних умов або фундаментальних принципів у своїй роботі: - порядність, яка полягає в тому, що аудитор не повинен викривлювати реальні факти, приховувати їх від замовника або персоналу управління, чи інших користувачів результатами його послуг. Він повинен розкривати усе, що вважає за доцільне та необхідне для замовника або користувача даними його роботи, казати правду і не інтерпретувати фактичні дані в інтересах різних зовнішніх або внутрішніх користувачів даних; - об'єктивність при оцінці фактів та подій, при формуванні власного професійного судження аудитор враховує тільки отримані достатні, достовірні та відповідні докази щодо предмету перевірки чи послуг. При цьому він уникає та не зважає на тиск з боку керівництва замовника чи власників, на наявність конфлікту інтересів між самими власниками замовника або між ними і персоналом, між окремими працівниками персоналу замовника, між керівництвом замовника та державними фіскальними органами, тощо; - професійна компетентність та належна ретельність передбачає постійну актуалізацію професійних знань аудитора через підвищення своєї кваліфікації та ретельність процесу надання професійних послуг; - принцип конфіденційності достатньо відомий та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

зрозумілий аудиторам України.

На жаль його важко дотримуватися в реаліях вітчизняної фіскальної практики, особливо у відносинах з правоохоронними органами. Він вимагає, щоб аудитор не розголошував того, що є конфіденційним по відношенню до замовника, предмета чи об'єкта перевірки; - професійна поведінка аудитора полягає в тому, що в ході своєї професійної діяльності, він повинен так себе вести, щоб треті особи навіть і не могли подумати про нього, що він може бути некомпетентним, упередженим, ненадійним, що сприятиме викривленню фактичного стану справ на об'єкті замовлення; - технічні стандарти вимагають від аудитора застосовувати у своїй діяльності стандарти аудиту.

Це певним чином позбавляє аудитора права на креативні підходи до аудиту, необґрунтовані фантазії та непотрібну творчість. Незалежний аудит може приносити реальні економічні переваги малому бізнесу завдяки допомозі, що вони надають підприємствам, не лише сприяючи ефективному фінансовому управлінню, а й також задовольняючи кредиторів, інвесторів та постачальників, коли фірма намагається отримати фінансування та кредит [4,1].

Якщо підприємства не обирають добровільної аудиторської перевірки, то консультанти - аудиторі можуть запропонувати певні узгоджені процедури з метою підвищити цінність свого бізнесу. Відокремлення аудиторського продукту від довгих контрольних листів, коли це доречно, може стати основною можливістю забезпечити підтвердження та впевненість бізнесу в тих областях, де існує найбільше ризиків та проблем, відповідно до потреб конкретної компанії. Цього можна досягти, якщо розширити функції аудиту – окрім надання висновку за фінансовою звітністю, включити також обговорення з клієнтами таких питань, як управління ризиками, ефективність корпоративного управління, а також перевірка припущень, що лежать в основі бізнес-моделі компанії, та її стійкості в майбутньому. Втім, фірмам слід розглядати розширення функцій аудиту не як загрозу, а як можливість підвищити його цінність. Основним критерієм зростання цінності аудиту має бути зростання довіри суспільства до нього. Аудит має стати потужною зброєю проти шахрайства та надійним і перевіреним джерелом фінансової інформації про стан господарюючого суб'єкта з одного боку, з іншого, професійним консультантом.

Список використаних джерел:

1. Редько О. Ю. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 1. С. 46–54.
2. Усач Б.Ф. Аудит: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2002. С. 88-96.
3. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту. С. 32-37.
4. www.liga.net.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Стецюк Л.С., к.е.н., науковий співробітник
відділу обліку та оподаткування
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: ОЧІКУВАННЯ ТА
РЕАЛЬНОСТЬ

Починаючи з 1 жовтня 2018 р. регулювання аудиторської діяльності в Україні здійснюється новим Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII (далі – Закон про аудит) [1].

Окрім приведення норм національного законодавства у сфері аудиторської діяльності у відповідність із законодавством Європейського Союзу, метою прийняття нового Закону про аудит було підвищення рівня довіри інвесторів до фінансової звітності вітчизняних підприємств; дерегуляція аудиторської діяльності; можливість виходу аудиторських компаній України на європейські; розширення ринку аудиторської діяльності; підвищення престижу та довіри до діяльності аудиторів; викорінення корупції; підвищення довіри регуляторних органів до фінансової звітності компанії; створення позитивного інвестиційного клімату України.

На сьогоднішній день інвестори та суспільство навряд чи вже змогли відчутти позитивні зміни, які мали відбутися у зв'язку з введенням у дію нового закону. А от на суб'єктів аудиторської діяльності Закон про аудит вплинув серйозно.

У першу чергу, слід відмітити, запровадження нового порядку ведення Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (далі - Реєстр). За даними Аудиторської палати України станом на 04.03.2020 р. загальна кількість суб'єктів аудиторської діяльності становить 901, кількість суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, - 244, а кількість суб'єкти аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, лише 88 [2]. Це свідчить про те, що вимоги до аудиторських фірм значно підвищились, що має покращити якість аудиту.

Окрім цього, значно змінились підходи до контролю за здійсненням аудиторської діяльності, який проводиться тепер не тільки Аудиторською палатою України, але й Державною установою «Органо суспільного нагляду за аудиторською діяльністю».

Контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності здійснюється шляхом проведення перевірки якості аудиторських послуг на предмет дотримання ними міжнародних стандартів аудиту, принципу

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

незалежності, ефективності внутрішньої системи контролю якості аудиторських послуг, дотримання вимог Закону про аудит.

Проте, незважаючи на підвищені вимоги до суб'єктів аудиторської діяльності та посилення контролю над аудиторською діяльністю, якість надання аудиторських послуг підвищується не дуже стрімкими темпами. У чому ж проблема?

По-перше, як показує практика, підприємства, які зобов'язані проходити щорічний аудит не готові співпрацювати з аудиторами. Дуже часто підприємства, підходять до процесу аудиту формально та вважають його марною тратою часу та грошей. Бухгалтери підприємств не зацікавлені у співпраці з аудиторами, оскільки, останнім часом їхня увага концентрується на питаннях податків, а не обліку. У цій ситуації питання дотримання Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ) або Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі - ПСБО) відходить на другий план. У той час як аудитори перевіряють чи відображає фінансова звітність достовірно, в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан та результати діяльності підприємства відповідно до концептуальної основи (МСФЗ або ПСБО).

По-друге, як показують результати Аналізу типових помилок, які були виявлені під час зовнішніх перевірок системи контролю якості [3], формальний підхід до аудиту у самих аудиторських фірмах. Перевіркою, хоча і в меншій кількості, продовжують фіксуватись факти відсутності системи контролю якості або впровадження її на досить низькому рівні.

І по-третє, недостатнє знання аудиторами МСА та недотримання їх під час проведення аудиту. Значна кількість порушень, яка виявляється під час перевірки контролю якості, пов'язана з: неналежним документуванням на всіх етапах проведення аудиту; неотриманням прийнятних аудиторських доказів та письмових запевнень управлінського персоналу; відсутністю акумулювання виявлених викривлень протягом аудиту та подальший їх розгляд. Найбільше зауваження ідентифіковані внаслідок порушення вимог МСА 530 «Аудиторська вибірка», що свідчить про нерозуміння або незнання порядку організації вибірки, відзначення обсягу вибірки і відбір елементів вибірки.

Отже, з огляду на зазначені проблеми для підвищення якості аудиторських послуг суб'єктам аудиторської діяльності та підприємствам, які проходять аудит, слід відійти від формального сприйняття аудиту. Аудиторські фірми повинні більше уваги приділяти внутрішній системі контролю якості, а також навчання і підвищення кваліфікації аудиторів і персоналу, який залучається до надання послуг з аудиту. Також і підприємства не повинні боятись аудиторської перевірки, а навпаки повинні бути у ній зацікавлені. Адже аудитор при виявленні помилки, має повідомити про неї управлінський персонал, і бухгалтер може виправити таку помилку ще до отримання

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

аудиторського звіту. Крім цього, вимогливе відношення підприємств до аудиторських фірм спонукає їх знати та дотримуватись МСА, що забезпечить якість надання послуг.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.

2. Реєстр аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. URL: <https://www.apu.com.ua/2018/10/01/реєстр-аудитор-та-субєктів-аудитор/>.

3. Аналіз типових помилок, які були виявлені під час зовнішніх перевірок системи контролю якості, проведених відповідно до вимог Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг, затвердженого рішенням Аудиторської палати України від 30.10.2014 № 302/9 (зі змінами) до набрання чинності Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Аналіз-типових-помилки.pdf>.

Ходаківська Л. О., к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,

Грибовська Ю. М., к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИХОДУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Аудиторська перевірка витрат виробництва є одним з трудомістких процесів в аудиторській діяльності, вимагає великої зосередженості на об'єкті перевірки, знань нормативних та інструктивних матеріалів з урахуванням всіх внесених змін до них, а також умінь застосування компетентностей щодо правильного обчислення виробничих витрат в підрозділах сільсько-господарського підприємства.

У процесі аудиту витрат виробництва аудитором досліджуються:

- облікова політика щодо обліку витрат підприємства;
- підтвердження витрат відповідними первинними документами;
- обґрунтованість відображення витрат згідно видів діяльності;
- правильність розподілу операційних витрат на адміністративні, збутові та інші витрати операційної діяльності;
- повнота розкриття інформації про витрати у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) та Примітках до річної фінансової звітності.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Для проведення аудиту підприємство має запропонувати аудиторській фірмі за допомогою листа-замовлення, у якому вказується його мета і тематика, провести перевірку, на що, в свою чергу, аудиторська фірма відповідає листом-зобов'язанням. Після цього підприємство і аудиторська фірма укладають договір на проведення аудиту, який є основним документом, що засвідчує факт досягнення домовленості між замовником і виконавцем аудиторських послуг про проведення аудиту витрат виробництва. Договір документально підтверджує, що сторони прийшли згоди з усіх його умов.

Одним з головних етапів аудиту витрат виробництва є перевірка організації бухгалтерського обліку на підприємстві. З цієї точки зору, на підприємстві обов'язковим є наявність Наказу про облікову політику підприємства. Згідно ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [1].

Для прийняття рішення про метод організації аудиторської перевірки витрат виробництва та виходу продукції рослинництва, аудитору необхідно провести тестування системи внутрішнього контролю і бухгалтерського обліку. Оцінивши систему внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку, аудитор приймає рішення щодо методу організації перевірки (суцільний, вибірковий), кількості аудиторських процедур, необхідних для підготовки об'єктивного висновку, і розпочинає підготовку програми аудиту витрат виробництва та виходу продукції рослинництва.

Планування аудиторської діяльності здійснюється з метою надання ефективних аудиторських послуг у визначений проміжок часу, зосередження уваги аудитора на найважливіших напрямках аудиту, та виявлення проблемних питань, які слід найретельніше вивчити. Планування аудиту пов'язане з визначенням його мети, завдань, відповідальності та обов'язків аудиторів. Установивши види виробництв у суб'єкта господарювання, необхідно перевірити, чи ведеться аналітичний облік за їх видами, за підрозділами й центрами витрат, та чи відповідають залишки й обороти синтетичного обліку відповідним сумах за аналітичними рахунками.

При проведенні аудиту витрат виробництва та виходу продукції рослинництва вивчаються процеси та явища, підтверджені документально і пов'язані з виробничою діяльністю суб'єкта господарювання. Предметна область дослідження включає інформацію, за допомогою якої аудитор відтворює ланцюг взаємопов'язаних фактів виробничої діяльності.

Аудит виробничої діяльності проводять з використанням ряду документальних джерел:

- фінансової звітності підприємства;
- договорів із виробничими підрозділами підприємства;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

– статистичної звітності підприємства;
– первинних документів з обліку робіт, виробничих витрат і оприбуткування продукції (актів на списання насіння та садивного матеріалу, актів на списання мінеральних добрив, щоденників надходження продукції з поля та ін.).

Етапи аудиту витрат виробництва та виходу продукції рослинництва наведено на рис. 1.

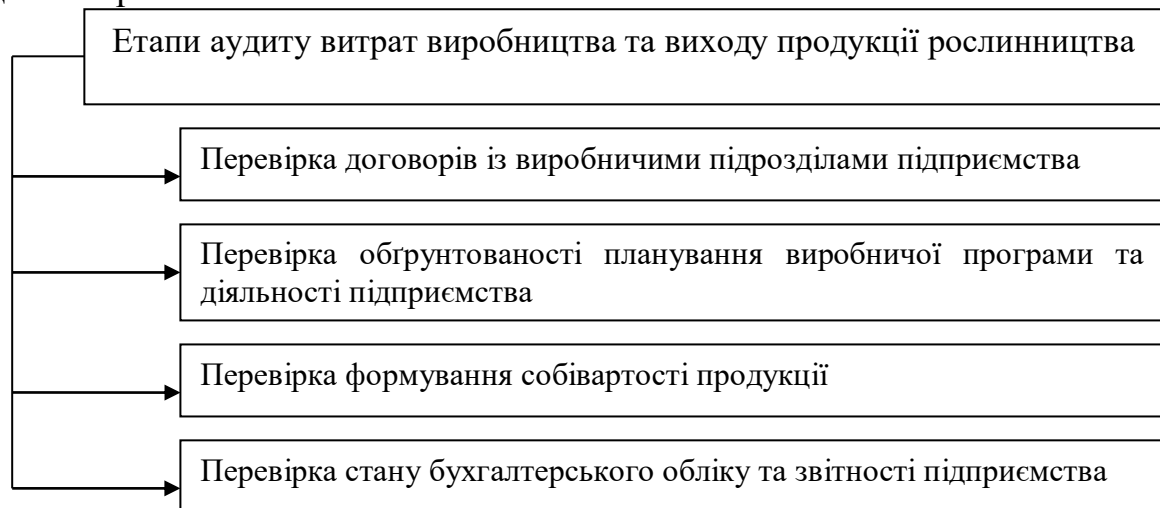

Рис. 1. Етапи аудиту витрат виробництва та виходу продукції рослинництва

Мета аудиту виробничих витрат – підтвердження достовірності формування витрат, виходу продукції та правильності відображення їх в обліку [2, с. 144]. Збирання врожаю й оприбуткування готової продукції рослинництва є найвідповідальнішим моментом в діяльності будь-якого сільськогосподарського підприємства, тому що від того, наскільки вірно організовано бухгалтерський облік, залежить правильність калькулювання собівартості усієї продукції та її одиниці.

Аудитор в ході перевірки з’ясовує такі питання:

- 1) обґрунтованість списання понесених витрат на виробництво продукції;
- 2) додержання підприємством норм, визначених П(С)БО 16 «Витрати»;
- 3) обґрунтованість відображення витрат згідно класифікації видів діяльності;
- 4) правильність оформлення операцій з бухгалтерського обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості та виходу продукції в первинних документах, регістрах аналітичного й синтетичного обліку;
- 5) законність і достовірність формування загальновиробничих витрат, їх розподілу та відображення в бухгалтерському обліку;
- 6) достовірність визначення незавершеного виробництва тощо.

Аудит витрат ефективний за умови, що можна конкретизувати відповідальність за витрачання конкретних ресурсів. Таким чином, постає

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

необхідність в посиленні відповідальності конкретних осіб за збереження та використання ресурсів підприємства. Здійснюючи аудиторські процедури, аудитор визначає можливі помилки, які виникають в ході перевірки. Щодо аудиту витрат виробництва, то типовими помилками є: невідповідність застосованого методу обліку витрат, зафіксованого в обліковій політиці; витрати підприємства неспівставні з доходами; неправильна оцінка залишків незавершеного виробництва; невірне розмежування витрат за звітними періодами; необґрунтоване включення в собівартість окремих видів витрат; порушення методології бухгалтерського обліку. При цьому аудитор формує відповідні робочі документи, де зазначає знайдені помилки і їх вплив на достовірність бухгалтерської звітності. Підсумковим документом за результатами аудиторської перевірки є Аудиторський звіт, в якому аудитор зазначає всі виявлені порушення та недоліки під час перевірки та надає рекомендації щодо їх усунення.

Отже, ефективність ведення бухгалтерського обліку залежить, насамперед, від чіткої організації роботи з первинними документами, які підтверджують факт здійснення господарської операції. Несвоєчасне складання первинних документів і допущені порушення у постановці обліку повністю позбавляють управлінців контрольних функцій, що створює умови для виникнення безгосподарності й зловживань та призводить до викривлення облікових показників.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / *Верховна Рада України*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2020).

2. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 216 с.

Храпунова Т.Є., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр, спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Співавтор – **Пристемський О.С.**, д.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сучасних умовах господарювання одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку можна вважати облік дебіторської заборгованості, що пов'язано із загостренням проблем неплатежів. На жаль, нині суб'єкти господарювання передусім вирішують власні проблеми замість

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

виконання фінансових платіжних зобов'язань перед партнерами. Поглиблює платіжну кризу і нерегульованість бюджетної системи, що стосується несвоєчасної оплати державних зобов'язань, які здійснюються за рахунок бюджету. Певною мірою цей факт пов'язаний із впливом світової економічної кризи, проте в нашій країні негативні тенденції підсилюються ще й поганою організацією обліку та незадовільним станом контролю всередині підприємств за виконанням договірних зобов'язань. Зрозуміло, що незалежно від причин виникнення дебіторської заборгованості уникнути її неможливо. Тому підприємству необхідно шукати способи ефективного управління дебіторською заборгованістю, зокрема вдосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків, організації ефективної та дієвої системи внутрішньогосподарського контролю тощо.

Дослідженням проблем організації обліку розрахунків з дебіторами у різні роки займалися такі вітчизняні науковці, як М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, І. Буфатина, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, В.М. Костюченко, М.В. Кужельний, Ю.Я. Литвин, О.В. Лишиленко, В.Г. Лінник, В.Я. Плаксієнко, В.В. Сопко, К.С. Сурніна, Н.М. Ткаченко та багато інших.

Сучасні умови господарювання потребують від керівництва українських підприємств вирішення цілої низки нерозв'язаних облікових проблем. Йдеться передовсім про:

- пошук ефективних шляхів управління заборгованістю;
- вдосконалення теоретичних і методичних аспектів класифікації та відображення заборгованості в обліку та звітності;
- невизначеність обліку протермінованої і безнадійної заборгованості та її рефінансування;
- впровадження ефективної системи внутрішнього контролю заборгованості;
- узгодженість українського обліку з положеннями МСФЗ;
- питання гармонізації обліку дебіторської заборгованості за ПСБО-10 [1] та податковим законодавством тощо.

В економічно розвинених країнах Заходу нормальною вважають частку дебіторської заборгованості в активах підприємства близько 20 %. Про такі показники на підприємствах України можна лише мріяти. Як свідчать статистичні дані, фактичний розмір дебіторської заборгованості на більшості вітчизняних підприємств не менший за 50 %. Все це вказує на необхідність оптимізації, мінімізації дебіторської заборгованості та подальшого наукового удосконалення управління нею, яке, на нашу думку, можливе лише через удосконалення окремих управлінських функцій, зокрема обліку та економічного контролю.

Можна розглянути проблемні питання в обліку дебіторської заборгованості:

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

- Нормативно рекомендована форма бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості не враховує специфіки цього активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання. А рекомендовані для використання облікові реєстри не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення даних.

- Є невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. В обліку відсутня деталізація та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі. Ці питання методичного блоку облікової системи досі не вирішені.

- Проблеми зближення бухгалтерського обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості та обліку її для цілей оподаткування. Хоча законотворці наполягають, що із введенням у дію Податкового кодексу України [3] податковий облік максимально наближено до бухгалтерського обліку, але, як показує практика, проблеми їх взаємозв'язку, протиріч та розбіжностей залишилися і досі[4].

Проблемні питання у системі внутрішнього контролю дебіторської заборгованості:

1. Проблема оплати дебіторської заборгованості (рефінансування) та визначення допустимого рівня засобів, які вилучаються на дебіторську заборгованість. Нині промислові підприємства дуже невпевнено використовують основні форми рефінансування, які могли б істотно прискорити трансформацію дебіторської заборгованості у грошові кошти.

2. Застосовувати у вітчизняних умовах традиційну за кордоном методику аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з різними дебіторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності й корисності результатів аналізу.

3. Відсутність на більшості промислових підприємств структурного підрозділу чи особи, до обов'язків, якого входив би всебічний контроль за станом системи обліку на підприємстві. Йдеться про відділ внутрішнього контролю, структуру, завдання та функції якого визначає кожне підприємство, зважаючи на особливості власної діяльності. До основних завдань такого відділу, серед іншого, входило би здійснення контролю за проблемною дебіторською заборгованістю.

4. Необхідно розробити пакет робочих документів контролера для організації ефективного процесу контролю дебіторської заборгованості. Така документація повинна відповідати об'єктивним умовам функціонування та специфіки діяльності підприємства, а також уможливлювати отримання усієї

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

необхідної достовірної інформація про стан об'єкта та зіставлення її з плановими (нормативними).

Можна вважати, що для вдосконалення системи обліку та контролю дебіторської заборгованості можна рекомендувати:

1. Розробити комплекс заходів щодо:

- по-перше, пошуку можливостей збільшення кількості покупців і замовників підприємства з тим, щоб зменшити масштаб ризику несплати боргів;

- по-друге, постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

2. Створювати резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства.

3. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості.

4. Контролювати стан розрахунків з дебіторами, зокрема за протермінованими заборгованостями, своєчасно виявляючи такі види дебіторської заборгованості, які є недопустимими для підприємства (наприклад, протермінована заборгованість контрагентів понад три місяці).

5. Систематично проводити інвентаризацію заборгованості.

6. Створення відділу внутрішнього контролю чи, якщо він наявний, то відокремлення особи (сектору) у відділі, у відповідальність якої входив би контроль за сумнівною та безнадійною заборгованістю. Серед іншого до його завдань слід віднести усі запропоновані вище заходи щодо покращення системи управління, зокрема контролю дебіторської заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL [<http://zakon.rada.gov.ua>].

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL [<http://www.ukrstat.gov.ua>].

3. Податковий кодекс України. URL[<http://zakon.rada.gov.ua>].

4. Колеснікова О.М. Проблемні питання обліку. URL [<http://www.economy.nayka.com.ua/index>].

Розділ 5

***Актуальні питання менеджменту в аграрному,
фінансовому, інфраструктурному, сервісному та
інших секторах економіки.***

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Zhu Huijing, Applicant for Higher Education – Master,
specialty 073 Management,
Scientific adviser – **Oriekhova A.I.**, Doctor of Economics, Associate
Professor, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation,
Sumy National Agrarian University, Sumy

**THE ESSENCE OF E-GOVERNMENT AND ITS RELEVANCE IN THE
CONTEXT OF DIGITALIZATION**

Government management is facing pressure from multiple directions that has never been seen in history. Innovation has become the only way out.

With the improvement of people's living standards and the increase in awareness of participating in and discussing politics, the government's social service functions have become increasingly important in the tide of the information revolution. As the intersection of electronic information technology and government affairs, the application level of e-government not only has an important impact on the management reform of government agencies themselves, but also greatly affects the economic and social development and the enhancement of public democratic awareness.

The implementation of e-government goes beyond the constraints of time, space and departments, improves the transparency and efficiency of government work, and is conducive to providing quality management and services to society. Some scholars also believe that e-government can be commonly referred to as "government access to the Internet", and its main meanings are:

1. The government obtains information from the Internet and promotes the informatization of the network;
2. The government's information service is enhanced. Homepage to provide the public with possible information services to make government affairs public;
3. Establish an online service system to enable government affairs to interact with the public online, namely "e-government";
4. Use e-commerce for government, "government procurement electronics".

E-government is ranked first among the five application areas of the "information highway" actively advocated by countries around the world (the other four areas are e-commerce, distance education, telemedicine, and electronic entertainment). The so-called electronic government is based on the use of electronic and automation technologies within the government, using modern information technology and network technology to establish a networked government information system, and using this system to provide convenience for government agencies, social organizations, and citizens. Efficient government services and government information. "E-government" is essentially a big government (characterized by

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

centralized management, hierarchical structure, and operation in the physical economy) of an industrialized model, transformed into a virtual government (new public Administrative model).

The scope of the e-government in the broad sense should include all state organs, while the e-government in the narrow sense only includes administrative organs at all levels that are directly responsible for the management of public and social affairs of the country. The biggest difference between e-government and tradition lies in its imitation. In other words, compared with traditional entity government, e-government has a time, space, A mock government that continuously provides a variety of online services to society and the public.

With the infiltration of computer technology and network technology into public administration departments, e-government has been developed rapidly, and its positive effects are gradually emerging, mainly in the following three aspects:

1. Expand government service space and optimize government service methods.

Service-oriented government functions have been a major trend in the transformation of government functions in recent years. Providing information services to citizens is one of government functions. Government information is a valuable national resource. The government has always held the largest amount of public information, and is the maker of many laws, regulations, and regulations. With the strong technical support of the Internet, the government can provide the public with the past, present, and future of all public domains such as politics, economy, and society. Knowledge and information that is easily retrievable online. At the same time, relying on the technical advantages of the Internet, the government can develop an online service system and use information technology to provide the public with faster, more convenient and more thoughtful services. The platform for government services has shifted from traditional offices, windows, and counters to simple network platforms. The widening of government service space and changes in service methods have not only greatly facilitated the public and increased work efficiency, but also have far-reaching significance for promoting the democratic and standardized development of the entire society.

2. Expand the channels for citizens to participate in politics and update their technical means of participation.

E-government has broadened the channels for citizens to participate in politics. Citizens can express their interests through electronic opinion polls, electronic referendums, electronic elections, and e-mail to influence the government's interest decision-making. The government listens to public opinion as a reference for decision-making. In 1998, the National Development Planning Commission of China opened discussions on the National Tenth Five-Year Plan on its own website. The public across the country participated in the discussion and preparation of the Tenth Five-Year Plan through online forums.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

3. Improve the transparency of government operations and promote open public management.

After the government goes online, it issues government announcements online, providing database query services including municipal planning, public utilities, industrial and commercial management, environmental sanitation, supervision, inspection, personnel, employment, medical and health, and price inquiry. Electronic bidding and timely announcement of government policies and bidding conditions can fully reflect the transparency, authority and timeliness of government activities, and help citizens to monitor public opinion online.

E-government is conducive to improving government office efficiency and service quality, promoting communication between government departments and all sectors of society, strengthening communication between government departments and all sectors of society, strengthening governance transparency, and optimizing the allocation of social resources to improve the quality and efficiency of national economic operations.

It is widely believed that e-government is simply providing government services on the Internet. This view is biased for two reasons. First, it reduces the role of e-government. Because it ignores the government's extensive indirect services and does not realize that it uses a number of other important technologies in addition to the Internet. Second, it oversimplifies the essence of e-government and gives people an illusion--a design. Beautiful, user-facing web pages are all about government. In this way, the huge investment in manpower, tools, policies and processes is ignored, and the large amount of work behind the e-government itself is ignored. The concept of e-government work should refer to the use of information technology to support government operations, manage citizens and provide various government services. This is just a brief summary, and its actual meaning goes far beyond that.

E-government includes the following four important aspects that reflect the government's own functions:

E-services: It publishes government information, programs, and services in electronic form, often through (but by no means all) the Internet.

E-democracy: It uses electronic communications to help citizens participate in the public decision-making process.

E-commerce: It includes the electronic exchange of goods and services, such as citizens paying taxes and utility costs, renewing vehicle registrations, spending on entertainment projects, or government purchases of supplies and auctioning surplus equipment.

E-management: the use of information and technology to improve government management, from streamlining business processes to maintaining electronic records, improving work processes and integrating information.

The last point is that E-management is often the most overlooked because it is

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

not obvious to the public, but it is indispensable for all aspects of e-government. Without it, the various services, public management, High quality and low cost cannot be delivered.

Of course, because the construction of e-government has begun to take shape, it is still in its infancy. Information technology has changed everything. How to use modern information technology to obtain information, process information, base decision-making on reliable information, and effectively develop and utilize government information resources is a complex new topic.

Бінерт О. В.,

к.е.н., в.о. доцента кафедри менеджменту
ім. проф. Є.В.Храпливого

Львівський національний аграрний університет, м. Дубляни

**РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ**

Мотивування є одним з найважливіших елементів системи управління над персоналом підприємства. Для того, щоб виникало бажання у людей працювати ефективно, недостатньо визначити потреби персоналу та провести їх ранжування. Необхідно розробляти механізми мотивації, які спонукатимуть працювати якісно, з повною віддачею на користь організації. Створення й впровадження нових мотиваційних моделей забезпечує зростання рівня конкурентоспроможності, ефективності і, в загальному, прибутковості підприємства й успіху організації. Це в свою чергу забезпечує вихід підприємства на економічно новий рівень розвитку, а також надає можливість реалізувати свій потенціал на світовому рівні.

Однак найважливішим є те, що застосування ефективного способу мотивування на підприємстві означає хороше та чуйне ставлення керівника до підлеглих, а тому, і зацікавлення у їхньому матеріальному і соціальному становищі.

Основною метою цієї публікації є аналіз різноманітних способів до визначення поняття «мотивація», виділення основних матеріальних та нематеріальних методів мотивування, а також перспективи розвитку мотиваційного механізму на підприємстві.

Більшість підприємств на сьогоднішній день не мають ефективною системи мотивування персоналу. Питання розробок та запровадження мотиваційного механізму потрібно вирішувати, звертаючи увагу при цьому на специфічність кожного суб'єкта. При вирішенні даної проблеми правильним є залучення як власного так і закордонного досвіду.

Мотивація являє собою процес заохочення людей до праці, який

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

передбачає використання мотивів поведінки людини для досягнення особистих цілей або цілей організації. Також її визначають фактори, що виникають всередині чи поза людиною, і пробуджують у ній бажання та завзятість у виконанні поставлених завдань.

Мотивація праці значно покращує ефективність персоналу, і власне робота менеджера саме визначається у тому, щоб направити мотивацію на досягнення визначених цілей. Дослідження такого аспекту як мотивація дозволяє збагнути, що ж наштовхує людину на працю, що саме впливає на вибір ними способу виконання.

Оскільки ж, мотивація - це сукупність різноманітних чинників, що підштовхують працюючого до рішучих дій та призводять до досягнення визначеної мети та цілей підприємства. Відомо, що на даному етапі розвитку підходів щодо покращення мотивування персоналу поширене матеріальне та нематеріальне стимулювання. Для кожної особи важливим є усвідомлення того, що він працює там, де його цінують, поважають, приймають до уваги його думки, там, де почувається «своїм» у колективі.

Розглянемо основні види матеріальної й нематеріальної мотивації (рис. 1).

Рис. 1.1. Види матеріальної й нематеріальної мотивації

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Головні завдання мотивації є зосередженими на:

- формуванні в кожного працівника розуміння змісту і значення мотивації в процесі виробничої діяльності;
- навчання персоналу, а також керівників психологічним аспектам спілкування;
- формування в керівника правильних підходів в процесі керування співробітниками, використовуючи при цьому сучасні методи мотивації .

Щоб збільшити ефективність діяльності організації обов'язковим та найбільш раціональним є: удосконалення мотивації працівників, що провокуватиме значне підвищення результатів їх роботи; виконання завдань організації; відкритість систем заохочування; зниження плинності персоналу; покращення психологічного середовища; зміцнення командної роботи.

Щодо ролі держави, то вона повинна мати певну систему контролю за організацією у сфері праці, а саме за: умовами праці в процесі виробництва, якістю робочого процесу, кругообігу підвищення кваліфікації професійної підготовки працівників та їх розвитку, раціональне використання фінансових ресурсів на оплату найманої робочої сили.

На даний час є безліч наукових доробків, щодо розробки й запровадження загальної системи мотивування працівників. Їхня мета полягає у тому, що необхідно сформувавши саме таку систему мотивації праці для різних груп працівників, в якій була б передбачена мотивація людей з різними ціннісними орієнтирами.

Під час формування сучасних підходів, а також системи мотивування працівників важливим є:

- ✓ визначення основних мотивів, що змушуватимуть працівників здійснювати свою роботу ефективно та з повною віддачею для досягнення поставлених перед ними цілей та завдань організації і сформувавши відповідну систему щодо мотивації працівників;
- ✓ забезпечення відповідних умов для соціальної активності персоналу підприємства;
- ✓ для досягнення основних цілей необхідна участь окремих груп і цілого колективу;
- ✓ забезпечення атмосфери довіри - це одне з основних завдань перш за все керівників структурних підрозділів. Доцільно було б запровадити регулярне проведення психологічних тренінгів серед керівної і керуючої ланки підприємства .

Аналізуючи вище зазначене, можна зробити висновок про те, що запропонована мотивація персоналу, дозволяє підприємствам:

- узгодити цілі роботи конкретного працівника, структурного підрозділу й підприємства в цілому;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

- вирішити проблеми з плинністю кадрів та «кадровим голодом», утримуючи висококваліфікованих фахівців;
- зменшити часові й фінансові затрати на пошук, добір і пристосування персоналу;
- сформувані організований колектив одностудців;
- удосконалити структуру заробітної плати на підприємствах.

Отож, можна акцентувати увагу на те, що основним завданням керівної ланки підприємства повинно бути забезпечення ефективного мотиваційного середовища. Це можна досягти перш за все через забезпечення залежності винагороди працюючого від досягнутих ним здобутків і кваліфікації, і цим самим зацікавити людей у реалізації свого потенціалу. За допомогою реалізації зазначених заходів щодо покращення системи мотивування працівників можна досягти мети будь-якого об'єкта господарювання, а саме, підвищення економічних та фінансових результатів діяльності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Нижник В.М., Харун О.А. Механізм мотивації високопродуктивної праці персоналу підприємств: монографія / Хмельницький: ХНУ. 2011. 210 с.

Бондарчук В.В., к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.В.Храпливого, Львівський національний аграрний університет, м. Львів

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Національне агропромислове виробництво тісно пов'язане організаційно, економічно та технологічно з діяльністю підприємств з переробки, зберігання та реалізації сільгосппродукції, виробництва та ремонту сільськогосподарської техніки, добрив, засобів захисту рослин, постачання паливно-мастильних матеріалів, електричної енергії тощо. У сукупності ці підприємства та організації складають агропромисловий комплекс країни як складну виробничу систему, яка є окремим об'єктом державного регулювання, а також важливою частиною економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави. Тому для успішного функціонування цієї системи необхідно розробити чіткі стратегічні орієнтири з її розвитку на середньострокову та довгострокову перспективу.

Стратегічне управління в теперішніх економічних умовах набуває більшої актуальності для переважної частини агропідприємств. Відсутність стратегічних орієнтирів розвитку національної економіки стало причиною зміни тренду її зростання на падіння, починаючи з другої половини 2019 року. Фактор невизначеності економічного розвитку все більше зростає у світовій економіці. Конкуренція на світових ринках зростає та є причиною загострень у

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

сфері міжнародних відносин та створення конфліктних ситуацій у різних галузях світової економіки. Окрім міжнародних чинників, на сучасний розвиток національного агропромислового виробництва суттєво впливають внутрішні чинники, зокрема політична нестабільність, військові дії на Сході країни, відсутність національної стратегії розвитку держави, розбалансованість управління між різними органами та рівнями державної влади, відсутність системного підходу в процесі прийняття важливих загальнодержавних рішень з розвитку економіки та проведення реформ у різних сферах діяльності, що створює додаткові ризики та невизначеність для ефективного використання елементів стратегічно орієнтованого управління як на об'єктах господарської діяльності, так і в органах державного управління різних рівнів.

Особливо чутливим сьогодні для розвитку агропромислового виробництва є питання вибору сучасної моделі земельної реформи та прийняття в остаточному варіанті закону про обіг земель сільськогосподарського призначення. Впровадження ринку землі є об'єктивною передумовою розвитку сучасного агропромислового виробництва. На думку експертів у сфері аграрної економіки, розробка ефективної моделі реформування земельних відносин та чітке законодавче її закріплення має сприяти всебічному розвитку дрібного та середнього аграрного бізнесу, представники якого на сьогодні обробляють до 80% усіх сільськогосподарських земель, забезпечують найбільшу кількість робочих місць та створюють найвищу додану вартість в розрахунку на 1 га площі угідь. На сьогодні – це господарства, які обробляють в середньому до 10 тис. га землі. На думку фахівців, концентрація земель в одні руки у розмірі 5-7 тис. га землі є найбільш оптимальною з точки зору розвитку таких господарств [1].

Великі агрохолдинги, як правило, працюють на експорт своєї продукції на світові ринки та забезпечують основну частину валютних надходжень в Україну. Підприємства ж малого та середнього бізнесу своєю діяльністю гарантують продовольчу безпеку держави та забезпечують основні надходження коштів до місцевих бюджетів.

Для успішного розвитку малих та середніх підприємств аграрного бізнесу органами державного управління мають бути створені прозорі та єдині правила ведення бізнесу, стабільне податкове законодавство, сприятливі умови для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розвиток бізнесу, гарантії захисту права власності для інвесторів, доступні кредитні ресурси, чесна конкуренція на ринку товарів і послуг тощо. Побудована з врахуванням цих вимог загальнодержавна стратегія розвитку національного агропромислового виробництва має стати основним орієнтиром для розробки довгострокових інвестиційних програм з розвитку підприємств та організацій, діяльність яких тісно пов'язана з виробництвом, зберіганням, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції. Розширення річного горизонту планування

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

діяльності агропідприємств до трьох-п'яти років дасть можливість більш ефективно формувати та використовувати їхній стратегічний потенціал через поглиблення спеціалізації, кооперацію праці та інтеграцію економічних взаємозв'язків з партнерами по аграрному бізнесу.

Визначення та чітка фіксація у законодавчих актах середньострокових та довгострокових орієнтирів для розвитку агропромислового виробництва як на рівні адміністративно-територіальних одиниць, так і на загальнодержавному рівні дасть можливість суттєво знизити рівень впливу політичних ризиків на розвиток аграрного бізнесу, який є основним джерелом надходження коштів до бюджетів різних рівнів державного управління.

Однак ефективне використання елементів стратегічного управління в аграрних підприємствах та організаціях можливе за умови формування чітких стратегічних орієнтирів у сфері аграрної політики на загальнодержавному рівні. Однією з важливих передумов для цього є впровадження трирічного горизонту планування соціально-економічного та культурного розвитку з уточненим річним поточним плануванням.

Таким чином, в сучасних умовах ефективно агропромислове виробництво можливе за умови його стратегічного планування. Лише ефективна стратегія може забезпечити сталий розвиток національного аграрного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Модель земельної реформи від аграріїв: обмеження на купівлю землі має складати до 5 тисяч га. URL:<https://agroreview.com/news/model-zemelnoyi-reformy-vid-ahrariyiv-obmezhennya-na-kupivlyu-zemli-maye-skladaty-do-5-tysyach-ha>.

Васильєва Ю. А., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
Науковий керівник – **Томілін О. О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В умовах ринкової трансформації економіки України розвиток підприємництва є основою економічного та соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. На сьогоднішній момент проблемою, але в той же час і можливістю для розвитку соціального підприємництва в Україні є відсутність відповідних законодавчих норм, що дозволяють створити нові соціальні підприємства.

В умовах ринкової економіки підприємство не може ефективно

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

працювати, якщо не матиме економічної свободи у виборі видів діяльності та ринків збуту своєї продукції, партнерів (постачальників, споживачів, страхових компаній, банків та ін.), найму працівників і встановленні ціни. Для ефективної роботи підприємств та інших учасників ринку їм необхідно забезпечувати автономність дій, тобто відповідну незалежність у діяльності, здійснюваній у власних інтересах [1, с.12-13]. На сучасному етапі соціальне підприємництво в нашій країні не набуло широкого розвитку. Хоча про соціальне підприємництво в Україні заговорили ще на початку 2000-х років, досі більшість представників бізнесу погано розуміють механізм його дії. Вони не розгледіли у ньому потенціал для себе та дієвий інструмент розв'язання суспільних проблем. Тим паче не усвідомлюють переваг соціального бізнесу влада та суспільство. Саме тому популяризація соціального підприємництва, дослідження його теоретичних та практичних аспектів набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку нашої країни.

Існує безліч визначень соціального підприємництва. З одного боку, соціальне підприємництво – це бізнес із передусім соціальними цілями, чий надлишок радше реінвестується на досягнення цих цілей або безпосередньо в громаду, а не здобувається задля максимізації прибутку акціонерів або власників [2]. З іншого – соціальні підприємства є своєрідними гібридами, що поєднують соціальні цінності із комерційною практикою.

На нашу думку, соціальне підприємництво – це система господарювання, метою якої є ефективне вирішення соціальних цілей суспільства. Головну роль у цьому процесі повинна відігравати саме держава, яка через механізми стимулювання повинна визначити стратегію розвитку підприємництва та його взаємодію з соціумом.

Підприємництво відіграє особливу роль у національному господарстві країни, створюючи інноваційне середовище, руйнуючи традиційні структури і відкриваючи шлях до перетворень, тобто стаючи тією силою, котра прискорює рух економіки шляхом ефективності, раціоналізації, ощадливості та постійного оновлення [3, с.13].

Окремі автори, визначають п'ять факторів, які визначають сутність соціального підприємництва: прийняття на себе місії створення і підтримки соціальних цінностей; виявлення і використання нових можливостей для реалізації обраної місії; здійснення безперервного процесу інновацій, адаптації і навчання; рішучість дій, яка не обмежена ресурсами; висока відповідальність підприємця за результати своєї діяльності – як перед безпосередніми клієнтами, так і перед суспільством [4].

З досвіду функціонування і розвитку соціального підприємництва в Україні ми можемо сформулювати і виділити такі його основні характерні риси:

1. Це бізнес. Не важливо, який бізнес, традиційний чи інноваційний, виробництво чи послуги, сільське господарство чи освіта, головне, щоб він був

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

рентабельним.

2. Чітко визначені соціальні цілі. Соціальні цілі повинні бути прописані у статуті підприємства або в інших нормативно-правових документах, які приймаються засновниками і є обов'язковими до виконання.

3. Прибуток реінвестується в розширення діяльності та спрямовується на досягнення соціальних цілей.

4. Демократичне управління. Ідеальним варіантом демократичного управління є залучення до процесу прийняття управлінських рішень усіх зацікавлених сторін, що забезпечує відкритість та прозорість роботи соціального підприємництва.

Соціальне підприємництво перебуває на межі традиційного підприємництва та благодійності, бере від благодійності соціальну спрямованість діяльності, а від бізнесу – підприємницький підхід (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності соціального підприємництва від благодійної організації та традиційного бізнесу

Соціальне підприємництво	Благодійна організація	Традиційний бізнес
Соціально-орієнтована структура	Соціально-орієнтована структура	Комерційна структура
Не залежить від зовнішніх джерел фінансування; необхідний тільки стартовий капітал	Залежить від зовнішніх джерел фінансування	Не залежить від зовнішніх джерел фінансування; необхідний тільки стартовий капітал
Отримує дохід від власної діяльності, метою якої є пом'якшення або розв'язання конкретних соціальних проблем	Отримує гранти та пожертви, які спрямовуються на розв'язання соціальних проблем	Отримує дохід від власної діяльності, метою якої є максимізація прибутку
Прибуток реінвестується	Немає прибутку	Прибуток розподіляється серед акціонерів

Джерело: розроблено автором за даними [5]

В Законопроекті “Про соціальні підприємства” соціальним підприємством прийнято називати те підприємство, “...де менше половини зайнятих працівників належать до соціально захищених груп населення і в тому ж обсязі їх послугами користувалися б представники соціально незахищених категорій громадян” [6].

Слід виділити можливості розвитку соціального підприємництва на сучасному етапі в нашій державі: відсутність закону, який би регулював соціальне підприємництво. Це дає змогу працювати їм так, як це не забороняє чинне законодавство України; наявність ресурсів, які не задіяні традиційним бізнесом: люди з обмеженими можливостями, біженці (внутрішньо-переміщені особи), національні меншини, люди похилого віку, майно, що перебуває у

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

власності громади; зростання лояльності споживачів до продукції соціальних підприємств; соціальне підприємництво підтримується міжнародними фондами і організаціями, що дає можливість отримати додаткові джерела доходів.

Варто відзначити, що такі позитивні зрушення в економічному розвитку України як розвиток некомерційного сектора, розширення практики соціальної відповідальності в українському бізнесі, його схильність швидко переймати міжнародний досвід є хорошими передумовами для розвитку соціального підприємництва.

Таким чином, проблемою для розвитку соціального підприємництва в Україні є відсутність відповідних законодавчих норм, що дозволяють створити нові соціальні підприємництва. Формування та розвиток соціального підприємництва в нашій державі є одним з можливих варіантів покращення складної ситуації, що склалась в нинішніх ринкових умовах.

Список використаних джерел:

1. Томілін О. О. Регулювання міжгалузевих відносин у сільському господарстві: монографія. Київ: ННЦ "ІАЕ", 2014. 320 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1621> (дата звернення - 24.02.2020).

2. Кіреєва О. Б. Соціальне підприємництво як засіб соціального розвитку. *Проблеми управління соціальним та гуманістичним розвитком*: матеріали III регіон. наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. Г. Вікторова. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. С. 79-82.

3. Томілін О. О., Галич О. А. Економічні аспекти розвитку міжгалузевих відносин в аграрній сфері: монографія. Полтава: ПДАА, 2016. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618> (дата звернення - 24.02.2020).

4. Dees J. G. The meaning of social entrepreneurship. Center for the Advancement of Social Entrepreneurship, Duke University's Fuqua School of Business, 2001 (revised vers.) URL: http://www.caseatduke.org/documents/dees_sedef.pdf (дата звернення 21.02.2020).

5. Що таке соціальне підприємництво? URL: <http://ufb.org.ua/sectorblagodijnosti/filantropija-u-sviti/trendi/trend-2.htm> (дата звернення 20.02.2020).

6. Фельдман А. Законопроект "Про соціальні підприємства". Офіційний сайт Верховної Ради України (2013). URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення 21.02.2020).

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Ведмідь М. О., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Єгорова О. В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

«ІНДЕКС БІГ-МАКА» ЯК МЕТОД ПОРІВНЯННЯ КУПІВЕЛЬНОЇ
СПРОМОЖНОСТІ ВАЛЮТ

Індекс Біг-Маку був запропонований у 1986 році англomовним журналом The Economist для з'ясування чи знаходяться валюти на своєму «правильному» рівні. Він заснований на теорії паритету купівельної спроможності (ПКС), згідно з яким довгострокові валютні курси повинні рухатися до курсу, який би вирівняв ціни на однаковий кошик товарів і послуг (в даному випадку – гамбургер) у будь-яких двох країнах. [2]

Даний індекс є світовим стандартом, який включений до підручників та є предметом економічних досліджень таких економістів як Андреас Хофер, Кемпбелл Макконнелл, Стенлі Брю та інші.

Біг-Мак, флагманський гамбургер мережі швидкого харчування McDonald's, є моделлю узгодженості. Складений із семи інгредієнтів, двоповерховий сандвіч виробляється майже однаковим чином у більш ніж 36 000 ресторанів різних країн. Об'єктом порівняння аналітики обрали ціну на гамбургер через те, що в його склад входять основні продукти споживчого кошика, а саме: хліб, м'ясо, сир та овочі. [3]

Згідно з ПКС, валюти повинні коригуватися доти, доки ціна однакового кошика товарів – в нашому випадку Біг-Мак – не буде однаковою в усіх країнах. Наприклад, на січень 2020 року, за даними The Economist, Біг-Мак коштує 57 гривень в Україні та 5,67 долара в США. Припускається обмінний курс 10,05. Різниця між цим та фактичним обмінним курсом – 23,99, передбачає, що українська гривня є на 58,1% знеціненою (рис.1).

«Індекс Біг-Мака» не можна вважати точним методом визначення паритету купівельної спроможності, але він є надзвичайно простим та наочним. Потрібність та актуальність індексу проявляється в тому, що він значно полегшує розуміння теорії обмінних курсів, роблячи її більш доступною для середньостатистичної людини.

У розрахунку індексу Біг-Мака є певні неточності, а саме ігнорування деяких факторів, що можуть різнитись в залежності від країни. Так, ціна Біг-Мака залежить не тільки від ціни його інгредієнтів, а й від вартості нерухомості та комунальних послуг, що необхідні в процесі виробництва гамбургеру. Проте, вони не враховуються. [1, с. 70]

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

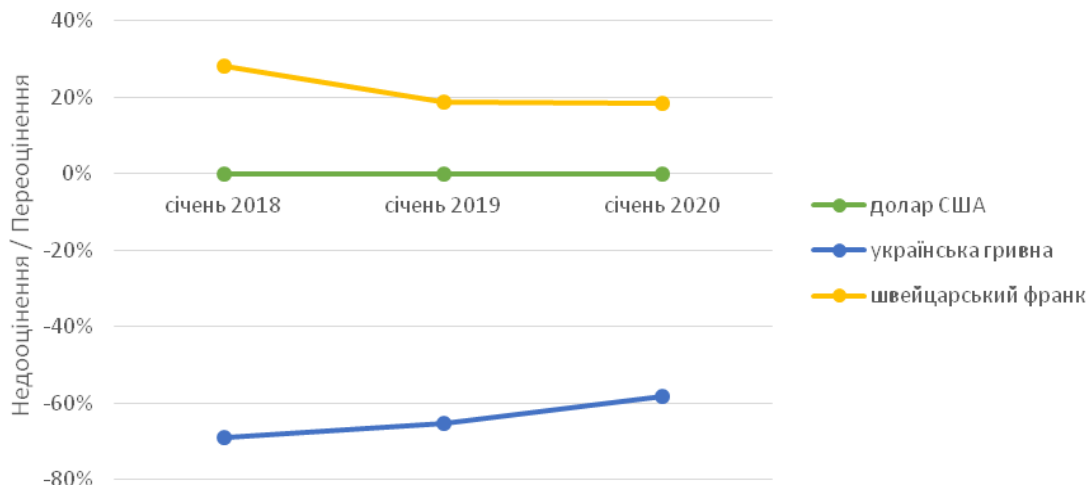

Рис. 1. Графік паритетної оцінки валют за допомогою «Індекса Біг-Мака»

Окрім індексу Біг-Мака економісти використовують в аналогічних цілях вартість інших продуктів, наприклад, кави «Латте», iPod, Золотого-Мака, Старбаксу, КФС, салату «Олів'є» та інші. В Україні існує одна з багатьох альтернатив індексу – борщовий набір. Він є місцевим набором продуктів, а отже використовується для порівняння цін на борщовий набір в різних регіонах, в різних супермаркетах та в різні періоди часу. Наприклад, у лютому 2020 року ціна борщового набору в середньому по Україні становила 68,36 гривень, а в цей же місяць минулого року вона складала 77,40 гривень. [4]

Попри певні неточності, нестандартні методи оцінки економічних показників добре демонструють ідею паритету купівельної спроможності: на однакову суму грошей, перераховану в національну валюту, можна придбати ідентичну кількість одиниць товару.

В ідеалі за Біг-Мак в будь-якій країні ми повинні заплатити однакову суму доларів США. Але економіки різних держав нестабільні, часто піддаються впливу з боку не тільки внутрішніх, але і зовнішніх чинників – падіння цін на нафту, світова криза, політична нестабільність. Це призводить до стрибків курсу валют, інфляції та знецінення грошей. Індекс Біг-Мака та інші нестандартні методи оцінки економічних показників дозволяють з року в рік порівнювати ці зміни й давати їм узагальнену і доступну для загального розуміння оцінку. Ці індекси не є точними, але їх можна зробити такими, проводячи подальші дослідження.

Список використаних джерел:

1. Josic H., Wittine, Z., Barisic, A. “Investigating the determinants of Big Mac index: a panel data analysis”, Research Gate. Zagreb, 2018. pp. 70-72.
2. Burgernomics – The Big Mac Index. The Economist. URL: <https://www.economist.com/news/2020/01/15/the-big-mac-index> (дата звернення:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

01.03.2020).

3. The Big Mac index shows currencies are very cheap against the dollar. The Economist. URL: <https://www.economist.com/graphic-detail/2019/01/12/the-big-mac-index-shows-currencies-are-very-cheap-against-the-dollar> (дата звернення 01.03.2020).

4. Борщовий набір. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/wares/foods/borzch.php> (дата звернення 01.03.2020).

Ведмідь М. О., Голобородько В. В.,
здобувачі вищої освіти СВО-бакалавр,
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Романченко Ю. О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

СУТНІСТЬ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСАХ

Капітал є однією з найбільш використовуваних економічних категорій. Він є основою для створення підприємства і його господарської діяльності. Актуальність цієї теми визначається тим, що на даний момент не існує єдиного однозначного трактування цієї категорії, а це викликає незручності при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності. Можна виділити наступних вчених-науковців з України, що досліджували капітал: Дем'яненко М. Я., Коцупатрий М. М., Крупка Я. Д., Малік М. І. Месель-Веселяк В. Я., Пилипенко О. І., та багато інших.

Сьогодні у вітчизняній та зарубіжній практиці існує багато підходів до визначення сутності капіталу. Так, в бухгалтерському обліку під капіталом розуміють власність відповідної фізичної або юридичної особи на активи: майно і об'єкти (ресурси), які є на підприємстві [2].

В цьому розумінні капітал поділяється на власний і позичковий. Власний капітал – це частка в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язання. Сьогодні, фінансування підприємств за рахунок власних коштів посідає провідне місце в українській економіці.

Позичковий капітал характеризує частину активів підприємства, що надається в його розпорядження кредиторами. Інформаційними джерелами для аналізу капіталу підприємства є баланс підприємства (форма № 1), а також примітки до фінансової звітності (форма № 5).

Тобто, як бачимо, в бухгалтерському обліку є тлумачення власного капіталу, а не капіталу, як загального поняття.

Капітал є однією з ключових категорій фінансової науки та є важливим

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

елементом в управлінні фінансовим станом підприємства. У капіталі як категорії фінансів підприємств розрізняють дві форми: конкретний та абстрактний капітал.

Конкретним капіталом називають вартість майнових об'єктів, які відображаються в активі балансу підприємства [3].

Під абстрактним капіталом розуміють сукупність усіх позицій пасиву балансу [3].

Капітал – це частина фінансових ресурсів, що задіяна підприємством в обороті і приносить доходи з цього обороту, то на конкретний момент часу капітал буде меншим або дорівнювати фінансовим ресурсам підприємства, тобто капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів. Але фінансова звітність побудована таким чином, що різницю між фінансовими ресурсами і капіталом виявити неможливо. У стандартній звітності представлені не фінансові ресурси як такі, а їх перетворені форми - зобов'язання і капітал. Наявність фінансових ресурсів та їх ефективне використання визначають фінансове благополуччя підприємства. Власний, позичений і залучений капітал формує, з одного боку, фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активів, з іншого боку, є зобов'язанням перед конкретними власниками - державою, юридичними та фізичними особами.

Отже, можна зробити висновок, що капітал підприємства є складною і неоднозначною категорією, яка не має єдиної точки зору щодо її трактування. Тому аналізувати капітал з точки зору лише бухгалтерського обліку чи фінансів є неприйнятним.

Фінансовий аналіз капіталу дає можливість передбачити позитивні або негативні тенденції розвитку підприємства, прийняти управлінські рішення стосовно ліквідності, прибутковості, кредитоспроможності, платоспроможності, ефективності, рентабельності та правильності обрання напряму господарської діяльності.

Список використаної літератури

1. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. *Економічна наука*. 2016. № 5. С. 55 – 56.
2. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. - 3-тє вид. - К.: КНЕУ, 2000. - 185 с.
3. Штефан Н. М. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Конспект лекцій для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 0305 Економіка і підприємництво. Донецьк : Національний гірничий університет, 2013. – 80 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Гнатишин Л. Б., д.е.н, доцент,
в.о. професора кафедри обліку та оподаткування
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

**СТРАТЕГІЯ У ДОСЯГНЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ
ФЕРМЕРСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ**

Стратегія визначає, в якій спосіб має бути реалізована основна мета фермерського господарства. Для того щоб визначити у якому напрямі відтворювати виробничий потенціал та розвивати діяльність, кожному фермерському господарству необхідна стратегія. Отож, відтворення виробництва, землі, праці та капіталу, а також посилення ринкової конкурентоспроможності, мають бути основними стратегічними цілями фермерських господарств. Поставлені цілі господарство може досягти використанням відповідного економічного, організаційного та технологічного інструментарію.

Стратегія відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств передбачає передусім збільшення кількості господарств такого типу. У «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на 2018-2020 роки» стимулювання створення нових фермерських господарств визначено першим напрямом, за яким передбачено надавати державну фінансову підтримку фермерським господарствам та сільськогосподарським кооперативам. Особливий потенціал та жагу до розвитку фермерською устрою підтверджує багаторічний Президент Асоціації фермерів та приватних землевласників Іван Томич. У своєму зверненні до фермерів і селян він наголошує, що «сьогодні Україні потрібен фермерський клас в півмільйона господарств. Це справжній захист землі від злодіїв і загарбників. Це інструмент збереження землі і нації для майбутніх поколінь, це збереження душі і серця України, мови, культури, традицій, генетики, нашої автентичності, Християнської Віри». Іван Томич переконаний, що протягом п'яти років належить, і це можливо, створити 500 тисяч сімейних фермерських господарств. Це мільйони нових робочих місць у країні, це переробка і зберігання продукції, особливо тваринницької, овочевої, садової, органічної. Це інвестиції в машинобудівну, харчову, хімічну, будівельну, транспортну галузі країни, це доступні й безпечні продукти для громадян, це повернення з міст і зарубіжжя наших співвітчизників до рідної землі та оселі, наповнення національного бюджету та бюджетів місцевих громад. Це вигнання загарбників з нашої землі [1].

На урядовому рівні усі реформи та новації в АПК, починаючи від формування програм держпідтримки та закінчуючи визначенням моделі ринку

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

землі, уже розглядають через призму розвитку сімейних ферм. Але практика показує, що всі державні реформи, особливо стосовно аграрної сфери, мають або несистемний популістський, або перманентний характер. Тому, в очікуванні змін у напрямку, який задекларований у «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на 2018-2020 роки», фермерські господарства не звільняються від розробки та впровадження власних стратегій розвитку, котрі, на основі відтворення виробничого потенціалу, мали б бути спрямовані на підвищення конкурентоспроможності.

Отже, в умовах динамічного розвитку ринкових процесів, необхідна переорієнтація зусиль фермерів із забезпечення поточних результатів діяльності на формування довгострокових конкурентних переваг. Тобто, як показують наші спостереження, для фермерства на сучасному етапі розвитку властиві стратегії утримання на ринку та динамічного розвитку. За розгляду вітчизняного фермерства як відкритої системи постає проблемне питання не лише про ті можливості, які воно має на сьогодні, а й про ті, які воно повинно мати в перспективі, щоб забезпечити конкурентоспроможність.

Отже, суттєвим чинником становлення прибуткових сімейних фермерських господарств є формування економічно ефективних стратегій їх розвитку. Ця потреба зумовлена недосконалою організацією діяльності фермерських господарств, їх неадаптованістю до змін у зовнішньому середовищі, невідповідністю якості продукції світовим стандартам, високими витратами виробництва. Лише ті господарства, у яких стратегія досягнення конкурентних переваг на засадах відтворення виробничого потенціалу побудована згідно зі сучасними вимогами управління, мають змогу вижити та ефективно працювати. Значущість розробки стратегії, що дозволяє господарству виживати в конкурентній боротьбі у довгостроковій перспективі, надзвичайно велика. В умовах жорсткої конкуренції і нестабільної ситуації на ринку дуже важливо не тільки зосереджувати увагу на внутрішньому стані справ господарства, а й розробляти довгострокову стратегію, що дала б йому змогу встигати за змінами, які відбуваються в зовнішньому середовищі [2, с. 76].

Безсумнівно, розвивати фермерські господарства необхідно за чітко визначеною стратегією, формуючи виробничу програму відповідно до попиту на продукцію, наявності спеціалістів з організації виробництва, масштабів виробничого потенціалу. Стратегія – це узагальнена модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей, та може бути переглянута у будь-який момент. Стратегія управління фермерським господарством повинна ґрунтуватися на: забезпеченні підвищення якості продукції, її привабливості для споживача; оптимізації пропозиції товарів і доступних споживачеві цін та максимізації прибутку [2, с. 77].

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Отже, стратегію фермерського господарства розглядають як комплекс заходів із досягнення основних цілей з урахуванням наявних параметрів виробничого потенціалу та ринкової ситуації. Стосовно цього, на основі зазначеного та беручи до уваги опрацювання літературних джерел [3], на рис. покажемо загальну поетапну схему формування стратегії фермерського господарства. У процесі формування стратегії, переслідуючи індивідуальну ціль, фермер, як власник і менеджер, повинен враховувати вплив як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

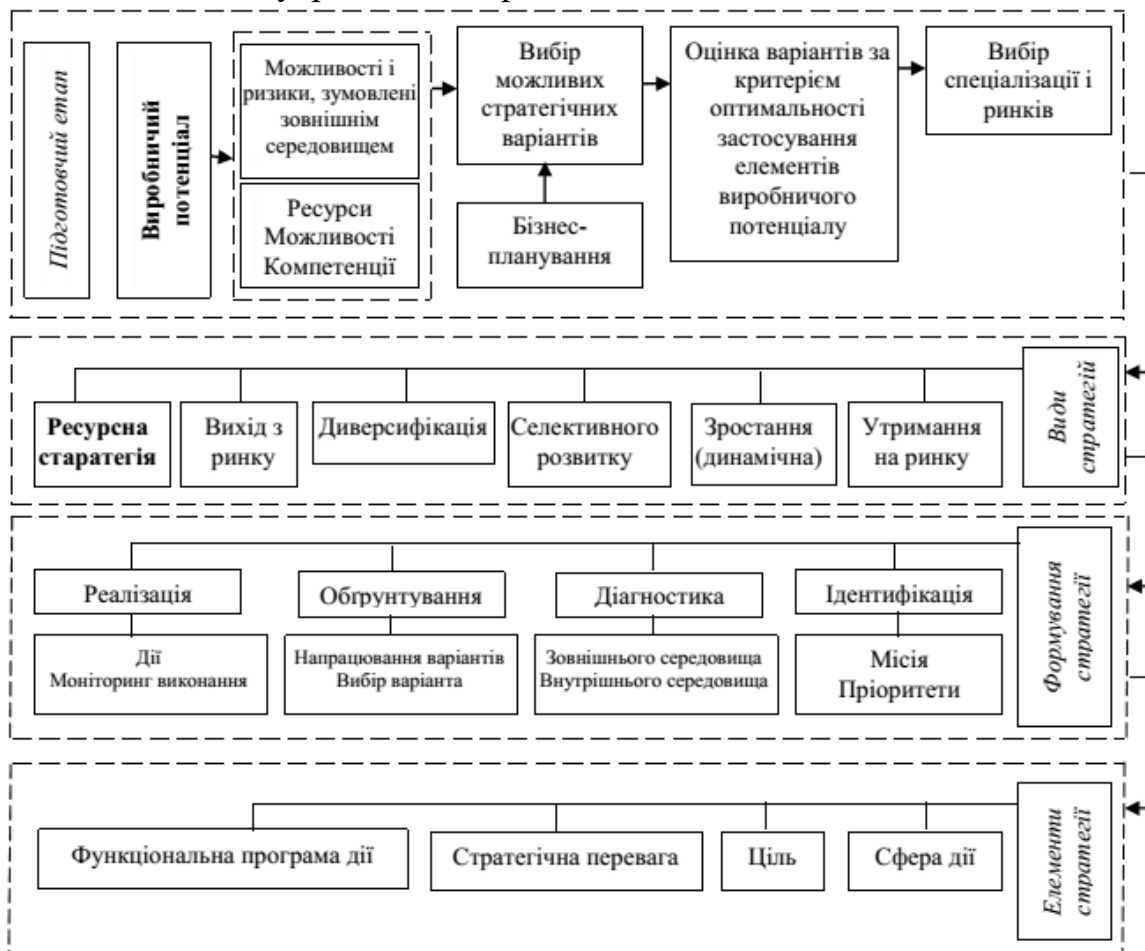

Рис. Процес формування стратегії фермерського господарства

Одним з елементів підготовчого етапу процесу формування стратегії є складання бізнес-плану, котрий має багато спільних ознак із стратегією. Навіть на етапі створення фермерське господарство, претендуючи на позичкові кошти чи державні субвенції, за вимогою кредитних установ чи інших державних інститутів, зобов'язане представити свій бізнес-план. Тобто фермерське господарство має пред'явити проект реалізації своїх намірів, тим самим розвиваючи навички, які необхідно буде застосувати під час формування стратегії. Специфіка діяльності фермерських господарств вимагає від фермера через розбудову стратегії знижувати ризики, пов'язані із веденням операційної

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

діяльності.

Список використаних джерел:

1. Звернення Президента Асоціації фермерів та приватних землевласників Івана Томича до фермерів, селян. *Фермер України*. № 17–18 (411–412), 1–30 вересня 2017 року.
2. Лось В. О., Очеретін Д. В. Когнітивна модель стратегії управління фермерським господарством. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3. С. 76–83.
3. Rokita J. Zarządzanie strategiczne. Tworzenie i utrzymywanie przewagi konkurencyjnej, PWE, Warszawa, 2014. 352 s.

Голобородько В. В.,

здобувач вищої освіти СВО-бакалавр,
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Єгорова О. В.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри
економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПІДХОДИ ЩОДО ВИМІРЮВАННЯ БІДНОСТІ

Бідність є глобальною соціальною проблемою, що існує в усіх країнах світу. Актуальність цієї теми визначається тим, що бідність є у всіх суспільствах, включно з найбагатшими та соціально найрозвинутішими, які мають вільний ринок і підтримують адекватний рівень економічного зростання. Протягом останніх років в Україні ця проблема особливо загострилась у зв'язку з воєнними діями, політичною та економічною нестабільністю.

Під бідністю здебільшого розуміють неможливість внаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу. Сьогодні у міжнародній практиці існує багато розроблених методик вимірювання рівня та межі бідності.

Згідно концепції абсолютної бідності, бідними є особи, які мають дохід менший за об'єктивно встановлений прожитковий мінімум. Прожитковий мінімум – це розмір вартості нормального функціонування людського організму, достатній для збереження його здоров'я, забезпечення продуктами харчування, а також мінімальним набором непродовольчих товарів та мінімальним набором послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. На думку багатьох авторів, для вимірювання бідності в Україні найбільш доцільно використовувати саме абсолютний підхід.

Відносний підхід виокремлює бідних за отриманням доходів, які дозволяють жити за прийнятим нормальним рівнем життя в конкретному суспільстві в конкретний період.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Закордонні вчені виокремлюють прямі, непрямі та комбіновані підходи до вимірювання бідності. [1]

Прямим методом вимірювання бідності є суб'єктивний підхід. Суб'єктивна бідність визначається за самооцінкою: людина є бідною, коли вона сама себе ідентифікує з бідністю. Слід зазначити, що розвинені країни світу для вимірювання бідності та визначення соціальної напруженості в суспільстві використовують саме цей підхід.

До непрямих методів відносять визначення політико-адміністративної межі прибутків, відносної межі прибутків, визначення мінімального бюджету засобів до існування (прожитковий мінімум) та кумулятивний індекс депривації.

Комбінований підхід визначає відсоток населення країни, що отримує соціальну допомогу.

Окрім зазначених, використовують також методи:

– стратифікаційний метод, згідно якого бідними вважаються люди, які не можуть забезпечити себе самі через інвалідність, відсутність годувальника або батьків, іммігранти тощо;

– економічний підхід, що виходить з можливості держави надавати матеріальну допомогу певній категорії бідних;

– системний підхід, який передбачає обчислення рівня бідності за доходами на душу населення, середньою тривалістю життя та рівнем освіти;

– структурно-витратний критерій, відповідно до якого бідними вважаються сім'ї, в яких витрати на життєво необхідні товари та послуги перевищують певний відсоток щодо сукупних витрат; [3]

– метод Пітера Таунсенда, передбачає вимірювання кумулятивного індексу депривації – порівняння розподілу прибутків з індексом, який вимірює участь у різних соціальних аспектах життя. За цим методом враховується багатofакторність бідності. [1]

Найуживанішими статистичними характеристиками бідності є її рівень і глибина.

Рівень бідності – це питома вага сімей (домогосподарств, окремих осіб), чий рівень споживання (доходів) нижчий за визначену межу бідності. Динаміка рівня бідності в Україні за методологією Світового банку свідчить, що в останні 3 роки він мав тенденцію до зменшення. Згідно даних СБ, рівень бідності в 2019 році знизився на 2%, порівняно із показником 2018 року – 4%. У 2017 році він становив 4,9%. В 2016 році, порівняно із 2015, він збільшився на 0,6% (рис.1).

Глибина бідності показує розбіжності між доходами бідних і межею бідності.

Також розроблені такі показники, як: індекс бідності (злиденності) населення для країн, що розвиваються (ІБН-1), та індекс бідності населення для

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

розвинених країн (ІБН-2). Ці індекси відображають різні аспекти нестатків у житті людини за трьома основними складовими – довголіттям, рівнем освіти й матеріальним рівнем життя.

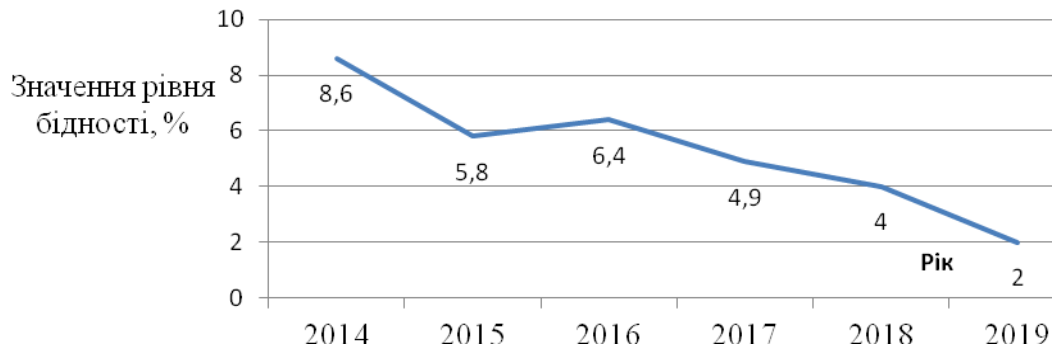

Рис. 1. Динаміка рівня бідності Україні за 2014-2019 роки за методологією Світового банку [3]

На даний момент в Україні спостерігається поступове покращення сфери людського розвитку, але її стан досі залишається незадовільним. Незважаючи на те, що Україна відноситься до країн з високим рівнем людського розвитку, показник ІЛР є нижчим, порівняно, наприклад, з сусідньою країною – Польщею [4].

Індекс багатомірної бідності (ІМБ) вимірює аспекти бідності, не пов'язані з доходом і аналізує з якими проявами бідності стикаються люди у повсякденному житті [2].

Отже, бідність є складною проблемою, притаманною всім суспільствам. Її подолання є пріоритетним завданням соціальної політики будь-якої країни. Вищенаведені підходи вимірювання бідності свідчать про різноманітність та поширення застосування в різних країнах. Вважаємо, що скільки бідність є багатоаспектним явищем, доцільно поєднувати кілька методів у її вимірюванні. У світовій практиці дедалі частіше застосовуються саме багатомірні методи. Декілька підходів можуть доповнювати один одного і, таким чином, враховувати не лише економічні аспекти, а й соціальні.

Список використаних джерел:

1. Empirical poverty research in a comparative perspective / Edited by Hans-Jurgen Andreb et al. University of Bielefeld, 1998. P. 167-179. (дата звернення 04.03.2020).
2. Глобальний Індекс багатомірної бідності 2019 / ПРООН в Україні. URL : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/global-multidimensional-poverty-index-2019-.html> (дата звернення 26.02.2020).
3. Рівень бідності в Україні знижується – Світовий банк / Слово і діло. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2019/04/05/novyna/suspilstvo/riven-bidnosti->

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

ukrayini-znyzhuyetsya-svitovuj-bank (дата звернення 04.03.2020).

4. Україна посередині рейтингу в Доповіді ПРООН про стан людського розвитку за 2019 рік / ПРООН в Україні. URL : <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2019/ukraine-ranks-mid-table-in-undps-2019-human-development-report.html> (дата звернення 26.02.2020).

Губарик О.М.,

к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

**СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ**

Дослідження діяльності банку демонструє, що невеликий рівень продуктивності стратегії управління економічною безпекою вважається фактором кризових ситуацій у діяльності банку, їх орієнтованості на боротьбу з впливом зовнішніх та внутрішніх загроз, та крім того до запобігання та необхідності нейтралізації можливих ризиків та загроз.

Забезпечення фінансової захищеності банку має опиратися на системний підхід, а формування відповідної концепції безпеки банку потребує розробки стратегії, концепції реалізації, встановлення певних інструментів та етапів безпеки.

У сьогоdnішньому банківській сфері винайдена стратегії вважається ефективним інструментом надання довгострокової фінансово-економічної захищеності банку, так як вважається орієнтиром для звершення загальних цілей розвитку банку у динамічному середовищі та пов'язаної з ним невизначеності.

Деякі науковці визначають стратегічне керівництво банківською діяльністю як певний вид управління, орієнтований на розвиток очікуваного фінансового стану певного об'єкта у області, що досягається у довготривалій перспективі (проте до найближчого) також дає можливість істотно змінити якісні характеристики його розвитку, що має незворотні або довгострокові наслідки.

Це визначення відповідає запропонованому нами визначенню фінансово-економічної безпеки банку (рис. 1.) Та вказує на необхідність використання апарату стратегічного управління для забезпечення фінансово-економічної безпеки банку.

Таким чином, висловлюючись про необхідність банку досягти подібного динамічного стану захищеності, конкурентоспроможності та стабільного розвитку, що дає можливість здійснювати контроль над загрозами безпеці АТ

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

КБ «Приватбанк», крім того ефективно здійснювати його економічні цілі та завдання, ми вважаємо, що ми маємо насамперед усі багатофункціональні стратегії, стратегії економічної та фінансової захищеності. Незважаючи на те, що стратегічне керівництво економічної безпеки банку вважається складним процесом, воно має кілька позитивних сторін, найважливішими з яких, вважаються:

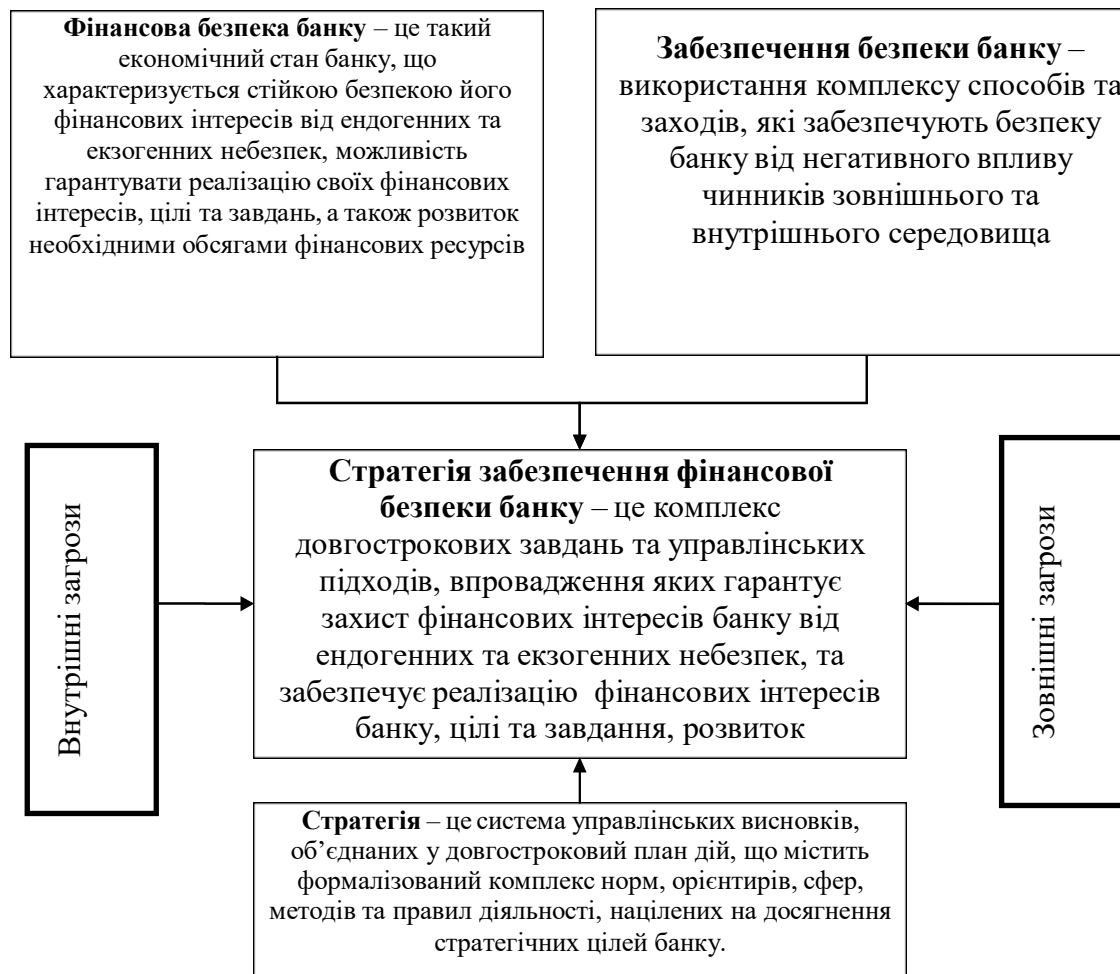

Рис. 1. Теоретичний інструментарій формування поняття «стратегія управління фінансово-економічною безпекою банку»

- можливість отримати необхідну інформацію для стратегічних та тактичних рішень для забезпечення економічної та фінансової безпеки банку;
- вдосконалення управління системою фінансової безпеки, оскільки наявність системи стратегічного плану дає можливість порівнювати досягнуті результати з поставленими цілями, здійснювати ефективну мотивацію та стратегічний контроль;
- забезпечення динаміки змін шляхом реалізації стратегічних планів на основі відповідної системи регулювання, контролю та аналізу;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

- здатність враховувати об'єктивні фактори, що формують зміни, зосереджуватися на виявленні цих факторів та визначенні рівня їх впливу на безпеку;

- можливість зменшити негативний вплив поточних змін та факторів невизначеності в майбутньому.

Загалом, будь-яка стратегія є елементом механізму організації, стратегія забезпечення фінансової безпеки банку є частиною його фінансового механізму.

Стратегія забезпечення економічної захищеності АТ КБ «Приватбанк» ґрунтується на концепції її розвитку, що повинна мати пріоритетні цілі та завдання забезпечення безпеки, шляхи та способи їх досягнення. Стратегічне забезпечення економічної захищеності означає виявлення можливостей з метою надання стабільності системи у довготривалій перспективі, прогнозування варіантності її формування у інваріантній сфері, відбір інших методів прийняття рішень, які призведуть до загального, більш раціонального у даних обставинах, стану банку.

Відштовхуючись від вище викладеного, політика забезпечення економічної захищеності АТ КБ «Приватбанк» представляє собою комплекс довготривалих цілей та підходів до управління, здійснення яких, оберігає економічні інтереси банку від виявлених ендогенних та формальних небезпек, здійснення економічних інтересів банку, місії та проблеми, та крім того сукупність сума власного розвитку.

Стратегія фінансової захищеності АТ КБ «Приватбанк» враховує здійснення кола подій з метою досягнення гранично можливої платоспроможності та стійкості банку, ліквідності його балансу, результативної структури коштів, і крім того таких напрямів його вкладень, які максимізують дохід. Це досягається з підтримкою стратегічного та тактичного планування, прийняття заходів щодо попередження небезпек.

Формулювання стратегії фінансової безпеки АТ КБ «Приватбанк» має базуватися на системному підході та враховувати наступні аспекти:

- взаємозв'язок між стратегією фінансової безпеки та фінансовою стратегією (стратегія управління активами та пасивами банку;

- стратегія управління власними коштами; стратегія управління банківськими ризиками) та загальна стратегія розвитку банку;

- економічна та політична ситуація в країні;

- рівень розвитку та умови фінансового ринку;

- рівень законодавчого та нормативно-правового регулювання банківської діяльності;

- рівень фінансових ризиків;

- ринкова позиція банку».

Отже для досягнення АТ КБ «Приватбанк» високого рівня фінансово-

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

економічної безпеки потрібно покласти не мало зусиль та часу, адже зараз вона знаходиться на низькому рівні, майже на критичному.

Джангіров О.Г., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

**УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО
ОПТИМІЗАЦІЯ**

Протягом всієї історії існування незалежної України, сільське господарство було головним напрямом розвитку вітчизняної економіки. Подібний вектор розвитку було обрано через наявність значної кількості природних ресурсів та доволі збалансовані кліматичні умови.

Однією з найгостріших проблем агропромислового виробництва є те, що сільське господарство, роблячи значний внесок у розвиток держави, несе непропорційне частку витрат, які пов'язані з цим розвитком. З розвитком економіки в сучасних ринкових умовах ускладнилися економічні відносини в агропромисловому виробництві, зросла залежність одних галузей від інших. Внаслідок специфічних умов сільськогосподарського виробництва сільське господарство має менше прибутку, ніж в інших галузях, термін обігу капіталу становить більше року, а в інших галузях і сферах набагато менше [1, с.43-44].

Діяльність сільськогосподарських підприємств має великий перелік особливостей, які необхідно розуміти для ефективного управління даним підприємством. Наприклад, вони мають найбільший період обороту капіталу, через сезонність зростання аграрних культур.

В умовах ринкових відносин агропромислове виробництво потребує нових підходів до врегулювання міжгалузевих економічних відносин, диверсифікації фінансових ризиків, посилення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Альтернативним рішенням розвитку економіки сільського господарства є формування інтегрованих структур у системі агропромислового виробництва. З метою гармонізації економічних інтересів виробників і споживачів продукції аграрного сектору економіки необхідно знайти ефективну модель функціонування інтегрованих структур [2, с.21].

На сьогоднішній день, в умовах поступової Європейської інтеграції, аграрний ринок України має змінитися задля виробництва такої продукції, яка зможе конкурувати з іноземними аналогами. Вказані зміни вимагають нових

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

підходів до управління підприємством і, зокрема, більш глибокого дослідження наукових проблем управління капіталом [3].

Згідно з П(С)БО 5 “Звіт про власний капітал”, власний капітал – це різниця між активами і зобов’язаннями підприємства, тобто власні джерела підприємства, які без визначення строку повернення внесені засновниками або залишені ними (засновниками) на підприємстві з уже оподаткованого прибутку [4].

Розмір власного капіталу є одним з основних показників, що характеризують кредитоспроможність підприємства. Він відіграє важливу роль при визначенні фінансової діяльності підприємства, його стійкості та фінансової стабільності. Власний капітал відображає ту вартість майна підприємства, яка створена за рахунок власних фінансових джерел [5, с.49].

Основу фінансового потенціалу підприємства становить утворений ним власний капітал, що включає такі елементи: статутний капітал; резервний капітал; додатковий капітал; спеціальні фінансові фонди; нерозподілений прибуток (покріті збитки).

Статутний капітал визначає мінімальний розмір майна підприємства, що гарантує інтереси його кредиторів. Він являє собою сукупність основних засобів, іншого майна, нематеріальних активів, а також майнових прав.

Резервний капітал – це частина власного капіталу, який утворюється підприємствами за рахунок чистого нерозподіленого прибутку на умовах, передбачених в установчих документах. Використання коштів резервного капіталу відбувається, якщо необхідні витрати не покриваються наявним нерозподіленим прибутком (зокрема на виплату дивідендів за привілейованими акціями), а також на покриття різниці між номінальною і продажною ціною випущених акцій [6, с.53]. Резервний капітал являє собою зарезервовану частину власного капіталу підприємства, використовуваного на внутрішнє страхування його господарської діяльності.

Додатковий капітал відображає приріст вартості майна при його переоцінці, емісійний доход, безоплатно отримані цінності, суми від дооцінки необоротних активів.

Спеціальні (цільові) фінансові фонди містять у собі цілеспрямовано сформовані фонди власних фінансових ресурсів з метою їх подальшого цільового використання: амортизаційний фонд; ремонтний фонд; фонд охорони праці; фонд соціального розвитку та інші.

Нерозподілений прибуток є частиною власного капіталу і може бути використаний протягом року як джерело фінансування певних напрямків поточної діяльності підприємства. За економічним змістом він є однією з форм резерву власних фінансових засобів підприємства, що забезпечують його виробничий розвиток у майбутньому.

Окремі автори до принципів управління капіталом відносять:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Оптимальне розміщення капіталу підприємства на стадіях його обертання;
2. Планування обсягу та структури капіталу;
3. Наявність системи джерел формування капіталу;
4. Контроль за станом і використанням капіталу підприємства [3].

На нашу думку, оптимізація структури капіталу – це важливий етап аналізу капіталу, який полягає у визначенні оптимального співвідношення між власними коштами, які приносять прибуток, і позиковими коштами, які інверсовано у грошовій формі, в обмін на обов'язки їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства.

У науковій економічній літературі розрізняють три основні методи оптимізації структури капіталу залежно від різних критеріїв. Оптимізація структури капіталу здійснюється за критерієм:

- 1) максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності;
- 2) мінімізації середньозважених витрат на капітал;
- 3) мінімізації рівня фінансових ризиків.

Управління капіталом суб'єктів господарювання тісно пов'язане із прийняттям управлінських рішень, оскільки його розмір і динаміка є важливими критеріями для встановлення їх оптимальності. Капітал завжди є необхідним атрибутом діяльності – від моменту створення підприємства до його ліквідації або реорганізації [7].

Отже, ефективне управління капіталом є однією із найголовніших умов існування конкурентоспроможного та прибуткового підприємства.

Таким чином, постійне вдосконалення і оптимізація структури капіталу призведе до зростання рентабельності, що в майбутньому дозволить отримувати прибуток, підвищити якість виготовленої продукції, закупати більш якісну сировину та вчасно оновлювати технічне забезпечення на виробництві.

Список використаних джерел:

1. Томилин А.А. Проблемы развития агропромышленного комплекса Украины и пути их решения. *Научный журнал “Устойчивое развитие”*. Евро-Експерт ЕООД, Варна (Болгария). 2014. № 17. С. 43–48. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1748> (дата звернення 23.02.2020).

2. Томілін О. О. Особливості розвитку вертикальної інтеграції в агропромисловому комплексі. *Економіка розвитку*. Харків, 2012. № 4 (64). С. 20–24. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1534> (дата звернення - 23.02.2020)

3. Золотаренко В. О. Функціонально-структурна модель управління структурою капіталу підприємства. *Управління розвитком*. 2011. С. 147– 150.

4. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

07 лютого 2013 р. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення - 23.02.2020)

5. Томілін О.О. Організація господарської діяльності підприємства: монографія. Полтава: “Оріяна”, 2009. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1567> (дата звернення - 23.02.2020)

6. Дорогань В. К., Томілін О. О., Гаврилова О. А. Основи фінансової діяльності підприємства: підручник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 259 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1628> (дата звернення - 23.02.2020)

7. Андрійчук В. Г. Оцінка розміру та структури капіталу аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2013. С. 101–106.

Дорогань-Писаренко Л. О.,

кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень,

Скубій В. О.,

аспірант кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія

ІНВЕСТИЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВА СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ

Сучасний глобальний ринок, важливим елементом якого намагається стати вітчизняна економіка, дає не лише можливості зростання, але й висуває досить жорсткі вимоги до всіх учасників такої взаємодії. Процес євроінтеграційних перетворень дозволив вітчизняним товаровиробникам вийти на новий рівень міжнародної торгівлі та взаємодії. Найбільш істотні результати на цій ниві досягли сільськогосподарські підприємства, що експортують до країн Європейського союзу продукцію рослинництва чи тваринництва з незначним рівнем власної переробки.

Хоча вітчизняні товаровиробники і досягли певних успіхів в процесі освоєння європейського ринку, одночасно виявилася наявність і ряду суттєвих недоліків, що стають на заваді подальшій експансії нашої продукції та підвищення рівня ефективності власного сільськогосподарського виробництва.

Одним із таких важливих недоліків є різні рівні технічної та технологічної оснащеності значної частини вітчизняних товаровиробників та їх зарубіжних конкурентів, що певним чином обмежує їх виробничі можливості та рівень конкурентоздатності.

Одним із головних інструментів підвищення вітчизняного виробництва (в тому числі і сільськогосподарського) є зростання їх інвестиційної

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

привабливості та активності. Інвестиційний шлях розвитку стане гарантом подальшого успішного економічного зростання. І хоча певним чином можна відмітити, що сільськогосподарські товаровиробники залучають інвестиції, при цьому їх обсяги та якість (напрямки залучення), на нашу думку, залишаються на низькому рівні.

При цьому на сьогодні сільськогосподарські товаровиробники повинні самостійно знаходити кошти для фінансування фінансово-господарської діяльності та фінансування капітальних інвестицій, що негативно впливає на інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання [1].

Частина інвестиційних ресурсів, що спрямовуються в агропромисловий сектор, носять форму портфельних, спрямовуються на придбання часток власності у сільськогосподарських товаровиробників та не призводять до збільшення основного капіталу, факторів виробництва, запасів та відповідно, виробничого потенціалу підприємства. Вітчизняна економічна система відчуває на собі результати такого інвестування через рух фінансового капіталу від одного власника до іншого.

Більш важливе значення для реального сектору економіки становлять капітальні інвестиції, при цьому слід відмітити, що вітчизняний агропромисловий комплекс і зокрема сільськогосподарські підприємства спрямовують значну частину таких інвестицій (у разі їх наявності) на забезпечення розширення масштабів власної діяльності при цьому заходам з підвищення ефективності результатів господарської діяльності відводиться другозначне місце.

Статистичні дані Полтавської області свідчать що протягом 2010 – 2018 років обсяги капітальних інвестицій у сільське господарство збільшилися з 841 млн 272 тис. грн до 4 млрд 84 млн 152 тис. грн (або більш ніж в 4,8 разів), що, на перший погляд, свідчить про позитивні тенденції інвестування [2]. Проте якщо скоригувати ці суми на курси валют (враховуючи що значна частка високотехнологічного обладнання та ресурсів для сільськогосподарських підприємств є імпортного виробництва та придбається за валюту) та рівень інфляції за цей період, то ситуація виявить досить сумною, і зростання вартісної оцінки обсягів інвестицій не є ознакою відповідного зростання фактичного інвестування.

Говорячи про реальне інвестування в агропромисловий комплекс, необхідно чітко розмежовувати напрямки їх залучення, що в своєму комплексному поєднанні здатне забезпечити необхідний сукупний результат. На нашу думку, такі інвестиції повинні реалізовуватися в трьох ключових напрямках:

- безпосередні інвестиції сільськогосподарських підприємств, що пов'язані з виробничими процесами (технології виробництва, якість запасів та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

посівних матеріалів, що використовуються). Таке інвестування має забезпечити удосконалення виробничих процесів (кількісно та якісно) та забезпечити нарощування результатів господарювання (як у натуральних, так і грошових одиницях виміру);

- інвестиції в інфраструктуру сільськогосподарського виробництва, яка пов'язана з транспортування та зберіганням кінцевої продукції агропромислового комплексу. Сучасні реалії свідчать, що сільськогосподарські товаровиробники не мають достатніх потужностей для тривалого зберігання продукції овочівництва, а отже змушені або відмовлятися від її виробництва, або реалізовувати відразу після збирання в умовах надлишкової пропозиції та мінімальних цін. При цьому значна увага приділена збільшенню елеваторних потужностей для зберігання продукції зернових культур для подальшого її експорту до країн Європейського союзу;

- інвестиції у створення потужностей з виробництва засобів та предметів праці для сільського господарства, що дасть змогу не лише підвищити рівень зайнятості в межах вітчизняної економіки, збільшити валовий внутрішній продукт, але й дозволить отримати товаровиробникам якісний та більш дешевий елемент основного капіталу.

Таким чином, слід зазначити, що процес інвестування повинен носити виключно комплексний характер, що і забезпечить відповідне підвищення ефективності вітчизняного сільськогосподарського виробництва.

Список використаних джерел:

1. Назаренко І. М. Аналіз інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств регіонів України. *Проблеми економіки*, 2015. № 4. С. 136 – 143.

2. Економічна статистика. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. Офіційний сайт Головного управління статистики у Полтавській області. URL: http://pl.ukrstat.gov.ua/main/stat_info/byd/byd25.htm (дата звернення 15.03.2020).

Зеліско Н.Б.,

к.е.н., доцент кафедри економіки

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ
ЕКОНОМІКИ

Актуальність дослідження інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств зумовлена посиленням конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграцією України в міжнародний економічний простір, що зумовлює необхідність формування інноваційно-

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

інвестиційної моделі розвитку сільського господарства. Ряд принципів питань інноваційного розвитку сільського господарства поки що не визначено, зокрема, механізми стимулювання та державної підтримки інноваційної діяльності, розширення комерційних можливостей фінансування інноваційних розробок і венчурного підприємництва, поглиблення інформаційних та економічних взаємозв'язків між наукою й виробництвом у процесі використання інтелектуальної власності, регіональні аспекти інноваційного процесу в аграрній сфері.

Інноваційна діяльність в нашій країні – це сфера економічної діяльності, що була і залишається ураженою кризою. На ринку склалася така загальна ситуація, що інновації, які колись здійснювались за рахунок централізованих джерел, звелися до мізерної частини, тоді як інвестиції, що володіли внутрішньою структурою, втратили її і стали невпорядкованими і неорганізованими, стимулюючи тільки короткострокові цілі інвесторів. Вихід з такого становища один – подолати економічну кризу неможливо без інноваційно-інвестиційного буму, відновлення основного капіталу на принципово новій, конкурентоспроможній основі [4]. Найефективнішими способами активізації інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки є формування та реалізація державної політики інноваційного розвитку агропромислового виробництва, відповідно до якої державні органи влади матимуть можливість застосовувати нові ринкові інструменти щодо підтримки та розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємств, а саме: удосконалення земельних відносин (створення ринку землі); розробки та вдосконалення загальними зусиллями інноваційних програм; активізації інноваційної діяльності у сфері оподаткування; формування відповідної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції; розв'язання проблеми розвитку сільських територій [5].

Доцільно виділити основні характеристики сучасного етапу інноваційного процесу в сільськогосподарських підприємствах:

- порівняно високий рівень інноваційної активності,
- взаємообумовленість ступеня інноваційної активності підприємства та його прибутковості,
- домінування імпортних зразків у структурі новітньої спецтехніки,
- низький рівень використання підприємствами інституційних джерел інформації щодо інноваційних розробок,
- диверсифікація напрямів інноваційної діяльності ефективних підприємств,
- абсолютне переважання власних коштів підприємств серед джерел фінансування інновацій,
- недостатня наявність позитивних ефектів для довкілля від впровадження агроновацій [3].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

До пріоритетних заходів, які мають бути враховані при розробці й реалізації стратегії інноваційного розвитку агропромислового виробництва необхідно віднести: забезпечення умов для функціонування базисних інститутів економіки, що впливають на інституціональне середовище інноваційного розвитку; розробка програмних заходів державної інноваційної політики та оптимізація інструментарію галузевого й територіального регулювання; забезпечення взаємодії держави, комерційних структур, виробників у формуванні й реалізації інноваційної політики; використання інструментів підтримки і стимулювання розвитку інновацій, формування й підтримки інноваційної інфраструктури, комунікацій, інформаційного забезпечення. Визначені пріоритети інноваційного розвитку та відповідне концептуальне забезпечення мають знайти своє відображення в розробці і реалізації Державної цільової програми інноваційного розвитку агропромислового виробництва, де будуть враховані державні, регіональні, інфраструктурні, фінансові, виробничі суб'єкти інноваційного процесу в агропромисловому виробництві. Програмні цілі мають системно здійснюватись в економічній сфері, інвестиційному, інфраструктурному, кадровому й інформаційно-консультативному забезпеченні сільськогосподарських товаровиробників, стимулюванні розвитку фундаментальної науки та інтелектуального капіталу, мінімізації ризиків інноваційної діяльності.

Саме тому для фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрної сфери необхідно:

- сконцентрувати капітал на пріоритетних напрямках розвитку, зокрема освіти, науці, прогресивних технологіях, підприємницькій активності на ринку наукомісткої продукції;
- переорієнтувати інвестиції в розвиток галузей сільськогосподарства з порівняно високою інтенсивністю виробництва, що сьогодні потребують якнайшвидшого відродження на новій техніко-технологічній основі, забезпечують створення додаткових робочих місць на селі та виробництво імпортозамінних товарів;
- забезпечити організацію конкуренто-спроможного виробництва аграрно-продовольчої продукції, що можливо завдяки концентрації інвестицій у пріоритетних сферах, зокрема здійсненню інвестицій в розвиток людського капіталу, що є основою вироблення і впровадження нових знань організаційного, технологічного, економічного, екологічного спрямування;
- впроваджувати інвестиційно-інноваційні проекти будівництва промислових об'єктів з переробки енергетичних продуктів і виробництва біопалива, що сприятиме випуску альтернативних видів екологічно чистого пального, утилізації надлишків виробленої сільськогосподарської продукції та проміжної продукції промислового виробництва, створенню нових робочих місць, збільшенню доходів сільського населення та надходжень до бюджету.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Метою інноваційної політики повинно бути запровадження інновацій у діяльність підприємств для забезпечення оптимального завантаження виробництва. Вона повинна відбуватися у двох напрямках:

1) акцент на потребах ринку і споживачів, яким відповідає маркетингова політика підприємства;

2) концентрація на ресурсах, тобто досягнення в науковій і виробничій сферах, технологіях, управлінських механізмах, оптимізуючи цим самим використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів суб'єкта господарювання.

Адже, як відомо, обсяг ресурсів у сільському господарстві дуже обмежений, тому інвестиції в основний капітал і фінансування формування оборотних коштів необхідно сконцентрувати на агропромислових підприємствах, в яких процес виробництва буде здійснюватися на інноваційній основі. Такими підприємствами можуть бути: племінні тваринницькі і насінневі господарства; репродуктивні свинарські і птахівницькі комплекси, науководослідні установи, базові господарства з первинного освоєння і подальшої дифузії нововведень тощо.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко В.П. Інноваційний розвиток регіонів на основі технопаркової концепції / *Економічний простір*. 2011. № 46. С. 37-44.

2. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / За заг. ред. В.М. Гейця та ін.; НАН України. К., 2015. 336 с.

3. Левченко Н. М. Форми та методи державної підтримки інноваційного розвитку АПК / *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. №2. С. 87-96.

4. Полегенька М.А. Етимологія терміну "інновації" як економічної категорії / *Агросвіт*. 2016. № 21. С. 57-61.

5. Шумський А. В. Управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва: стан та перспективи розвитку / *Інноваційна економіка*. 2012. №5. С. 24-29.

6. Янковська О.І. Особливості інновацій в сільському господарстві [Електронний ресурс] *Економіка. Управління. Інновації*. 2010. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_54.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Іщенко М.В.,

здобувач вищої освіти СВО - магістр,
спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ
В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах теперішнього розвитку і становлення української економіки особливого значення набувають питання розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства.

Основою управління конкурентоспроможністю підприємства є концептуальні положення сучасної економічної та управлінської теорії, зокрема: ключові положення теорії ринку, теорії конкуренції та конкурентних переваг, концепції стратегічного управління [4, с.149].

Стратегія ведення бізнесу підприємства залежить від вибору організаційно-правової форми. Слід врахувати, що існує взаємозалежність між формою ведення бізнесу та можливостями фінансування, структурою капіталу, вартістю мобілізації фінансових ресурсів, оподаткуванням, рівнем витрат, можливостями використання послуг фінансового ринку тощо [5, с. 27].

Потрібно зазначити, що фінансова стратегія – це відносно новий термін у вітчизняній науці та практиці менеджменту. Водночас слід відзначити, що в зарубіжній літературі (зокрема, американській та європейській) з фінансового менеджменту поняття “фінансова стратегія” практично відсутнє, науковці оперують такими термінами, як, наприклад, “фінансове планування”, “довгострокові інвестиційні рішення”, “управління структурою капіталу”. В стратегічному менеджменті вона розглядається виключно як різновид функціональних стратегій.

Стрімкий розвиток економічних процесів, загострення ринкової конкуренції суттєво знижують ефективність розроблених бізнес планів, які не містять в собі гнучкого механізму реагування на постійні зміни середовища. Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки нагальним питанням є розроблення концептуальних основ фінансової стратегії підприємства. Щонайперше фінансова стратегія необхідна для забезпечення стійкого розвитку підприємств в сучасних умовах, що обумовлює необхідність детального аналізу проблем і формування практичних рекомендацій у цій сфері діяльності.

Фінансова стратегія підприємства посідає одне із головних місць у стратегічному менеджменті підприємства, який є системою стратегій різного

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

типу, що формуються та розробляються підприємством на певний період часу з урахуванням специфіки функціонування і розвитку даного підприємства з метою досягнення поставлених цілей [2, с. 193].

Загалом, фінансова стратегія є основою для підприємства і включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання. Можна погодитись, що вона охоплює всі форми фінансової діяльності підприємства: оптимізацію основних та оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, грошові розрахунки, інвестиційну політику.

На сучасному етапі від точності і коректності обраної фінансової стратегії підприємницької діяльності залежить можливість стабільного функціонування підприємств на національному та світовому ринках. Фінансова стратегія підприємства згідно зі своєю стратегічною метою забезпечує такі функції, як: формування та ефективне використання фінансових ресурсів; виявлення найефективніших напрямків інвестування та зосередження фінансових ресурсів на цих напрямках; відповідність фінансових дій економічному стану та матеріальним можливостям підприємства; визначення головної загрози з боку конкурентів, правильний вибір напрямків фінансових дій та маневрування для досягнення вирішальної переваги над конкурентами; створення та підготовка стратегічних резервів; ранжування та поетапне досягнення мети [3, с. 39].

Оскільки кожна організація незалежно від свого становища і виду діяльності у певній мірі схильна до ризику, варто прийняти до уваги можливість появи кризової ситуації. При цьому для будь-якого підприємства важливим є передбачення ризику завдяки прогнозуванню і використання засобів зниження його до мінімуму, а не ліквідація наслідків від завданої шкоди. У зв'язку з цим варто відзначити важливу роль фінансового менеджменту.

Як специфічний фінансовий інструмент фінансова стратегія підприємства має низку особливостей:

1) основним її завданням є окреслення пріоритетних напрямів діяльності, обґрунтування доцільності реалізації ключових проектів і програм, які сприятимуть максимізації прибутку підприємства в майбутньому;

2) розробляється в умовах неповної інформації, отже, не дає змогу точно передбачити майбутній стан, а тому характеризується значною мінливістю стратегічних рішень;

3) є основою для підвищення ефективності діяльності підприємства на тривалу перспективу [1, с. 3].

Враховуючи потенціальні фінансові можливості підприємств, об'єктивно оцінюючи характер внутрішніх та зовнішніх чинників та ризиків, фінансова стратегія підприємства забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

фінансовому ринку. Фінансова стратегія підприємства визначає основні напрями підвищення ефективності управління його фінансовою діяльністю та розвитку фінансових відносин з контрагентами.

На нашу думку, стратегія – це можливість сформувати фінансові резерви підприємству, як засобу для протистояння можливим змінам зовнішнього середовища. За допомогою стратегії можна оцінити результати поточної роботи та визначитися керівництву підприємства у майбутніх напрямках діяльності.

Таким чином, фінансова стратегія підприємства є невід’ємною складовою та надзвичайно важливим елементом у фінансовому менеджменті, який повинен узгоджуватись і відповідати цілям, напрямкам, завданням формування загальної стратегії розвитку підприємства. Це дає змогу реально оцінювати фінансові можливості підприємства, сприяти ефективному використанню його фінансового потенціалу та активному маневруванню його фінансовими ресурсами.

Список використаних джерел:

1. Воронкова Т. Є., Біляк А. С. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. С. 1–6.
2. Лапіна І. С., Лопатко К. М. Фінансова стратегія: економічна сутність та місце в системі управління підприємством. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 192–197.
3. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 1. № 56. С. 35–40.
4. Томілін О. О., Галич О. А. Економічні аспекти розвитку міжгалузевих відносин в аграрній сфері: монографія. Полтава: ПДАА, 2016. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618> (дата звернення - 8.03.2020).
5. Дорогань В. К., Томілін О. О., Гаврилова О. А. Основи фінансової діяльності підприємства: підручник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 259 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1628> (дата звернення - 8.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Копендаха Р. А.,
здобувач вищої освіти СВО – магістр,
Спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – **Макаренко П. М.**, д.е.н., професор, завідувач,
професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Обмеженість ресурсів і можливостей для розвитку в умовах жорсткої конкуренції провокує господарюючі суб'єкти на пошук нових шляхів у системі управління, які б дозволили підвищити конкурентоспроможність.

Значна частина науковців розглядає конкурентоспроможність як двояку категорію, що являє собою, з одного боку, ринкову структуру, з іншого – процес [3, 6, 9]. Сучасні дослідники здебільшого схиляються до другого підходу. Однак у результаті вивчення й узагальнення теоретичних засад досліджуваної проблеми було зроблено висновок, що обидва підходи в нинішніх умовах залишаються актуальними. У цілому Л. Минко [7], поділяючи наведені вище міркування, схильна розглядати конкурентоспроможність як:

- систему взаємодіючих факторів;
- здатність цієї системи змінювати параметри внутрішнього середовища залежно від потреб ринку;
- системну категорію, що відображає конкурентоспроможність як результат та як процес діяльності.

Інші автори [1, 4] часто приєднуються до одного чи обох відмінних підходів щодо розуміння сутності конкурентоспроможності:

- 1) як характеристики унікальності та відмінності від конкурентів, що дозволяє в більшому ступені задовольняти потреби покупців і ринку;
- 2) як характеристики спроможності пристосовуватися до мінливих умов конкуренції і ринку.

У процесі дослідження М. Чорна, А. Анікеєва [10] дійшли висновку, що в науковій думці здебільшого розглядають конкурентоспроможність з чотирьох основних позицій:

- як спроможність, здатність або можливість підприємства щодо завоювання чи утримання позицій на ринку;
- як комплексну, відносну або порівняльну характеристику діяльності суб'єкта господарювання;
- як наявність певних властивостей;
- як оцінку сукупності конкурентних переваг.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

До того ж, особливого поширення набув підхід до вивчення конкурентоспроможності як комплексної відносної характеристики стану та діяльності суб'єкта конкурентної боротьби [2, 5].

Наразі дослідники О. Непочатенко, С. Пташник, К. Мельник [8, с. 45] серед основних чинників, здатних кардинально вплинути на перспективи загальної конкурентоспроможності аграрних підприємств, виділили:

1) завершення земельної реформи – за умови скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення й запровадження ринку може змінитися структура виробництва продукції та цільові ринки її збуту;

2) утвердження структури підприємств за пріоритетами власності на землю і зміна балансу галузей сільського господарства – поступова переорієнтація з ресурсної моделі на інноваційну, зменшення ролі товарних господарств у забезпеченні зокрема внутрідержавного попиту на сільгосппродукцію та продовольство;

3) підвищення рівня інвестиційної привабливості високозатратних виробництв – нарощування обсягів виробництва підприємствами продукції тваринництва, насамперед за умови зростання рівня купівельної спроможності населення;

4) поліпшення системи аграрної логістики та інфраструктури просування сільськогосподарської продукції від виробника до споживача – ліквідація численних «непродуктивних» посередників і збільшення частки в ціні безпосереднього виробника;

5) підвищення якості вітчизняної сільськогосподарської продукції з доведенням її до рівня європейських стандартів – розширення географії експорту продовольства, особливо тваринного походження;

б) зміна кліматичних умов – зміни в структурі вирощування сільськогосподарських культур, що вплине зокрема на вартісні оцінки сільськогосподарського виробництва. Ці та ряд інших факторів потенційно можуть змінити в майбутньому структуру сільськогосподарського виробництва й вплинути на перспективи конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, формування високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних аграрних підприємств є за сучасних умов є надзвичайно актуальним завданням, що сприятиме формуванню високого рівня продовольчої безпеки населення України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бабіров Е. Х., Бець М. Т., Лучко Г. Й. Визначення сутності поняття конкурентоспроможності товарів із врахуванням інтегрованості ринків. *Ефективна економіка*. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5504>.
2. Бельтюков Є. А., Некрасова Л. А. Конкурентна стратегія

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

підприємства: сутність та формування на основі оцінки рівня конкурентоспроможності. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 2. С. 6–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2014_2_3.

3. Варналій З. С., Білик Р. Р. Економічна безпека та конкурентоспроможність регіонів України : монографія. Чернівці : Технодрук, 2018. 453 с.

4. Галазюк Н. М., Зелінська О. М. Економічна сутність та чинники підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобалізації. *Економічні науки. Серія : Економічна теорія та економічна історія*. 2014. Вип. 11. С. 23-30.

5. Згурська О. М. Сутність та значення конкурентоспроможності в системі стратегічного управління агропромисловим підприємством. *Водний транспорт*. 2014. Вип. 1. С. 129–135.

6. Конкурентоспроможність економіки України: можливості, переваги, компетенції : монографія / О. Б. Чернега та ін. ; за наук. ред. О. Б. Чернеги. Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. 591 с.

7. Минко Л. М. Сутність і складові поняття конкурентоспроможності підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. Т. 21, № 1. С. 86–92.

8. Непочатенко О. О., Пташник С. А., Мельник К. М. Оцінка перспектив конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 45.

9. Трансформаційні процеси в економіці: конкурентоспроможність та інституційна база управління на різних рівнях ієрархії : монографія / В. В. Баєва та ін.; за наук. ред. В. С. Ніценка. Одеса : Лерадрук, 2016. 505 с.

10. Чорна М. В., Анікеєва А. М. Систематизація підходів до визначення поняття конкурентоспроможності підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1(1). С. 205–209.

Криворучко А.Є.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія м. Полтава

**МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ
ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

В процесі операційної діяльності будь-яке підприємство зустрічається з кредиторською та дебіторською заборгованостями. Вони є невід’ємною

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

частиною ведення бізнесу, так як не завжди операційні розрахунки відбуваються миттєво.

Кредиторська заборгованість це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [1].

В балансі підприємства вносяться як короткотермінові зобов'язання, які повинні бути оплачені протягом одного року, так і довгострокові, строк погашення яких більше року.

Відповідно до П(С)БО 10, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. При цьому під дебіторами розуміють юридичних та фізичних осіб, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [3]. Дебіторська заборгованість – це товарний кредит споживачам на певний термін під проценти. Дебіторська заборгованість має свої плюси і мінуси. Недоліком є те, що продавець несе прямі витрати оборотних засобів, у результаті чого уповільнюється швидкість їх обороту, а також побічні наслідки, пов'язані з ускладненням обліку і контролю. Проте водночас слід мати на увазі, що надання покупцям продукції у кредит призводить до зростання обсягу її реалізації, а відповідно, й до збільшення суми прибутку підприємства [4, с.113].

Вказана заборгованість відображається у формі № 1 “Баланс” у складі активів. Активи підприємства – це ресурси, що контролюються підприємством, від використання яких очікується отримання економічних вигод у майбутньому.

Рахунки, призначені для обліку активів, об'єднані з рахунками, призначеним для обліку господарських процесів. Це пояснюється тим, що за допомогою необоротних і оборотних активів підприємства забезпечують здійснення господарських процесів, а тому при класифікації активи групують залежно від того, в якому процесі вони функціонують [6, с.111].

Показники стану оборотних активів характеризують співвідношення між статтями і розділами активу й пасиву балансу: коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів; коефіцієнт забезпеченості запасів; коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (коефіцієнт маневреності функціонального капіталу). Показники стану оборотних активів мають недостатні значення. У зв'язку з відсутністю власного оборотного капіталу ці показники мають негативні значення та тенденцію до збільшення негативних моментів у їх визначенні [5, с. 1156].

Звичайно економічна вигода від дебіторської заборгованості проявляється в тому, що підприємство в результаті її погашення розраховує рано чи пізно отримати грошові кошти або їх еквіваленти. Відповідно

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

дебіторську заборгованість можна визнати активом лише тоді, коли існує ймовірність її погашення боржником [1]. Якщо такої ймовірності немає, суму дебіторської заборгованості після спливання терміну позовної давності слід списати.

Більшість суб'єктів малого бізнесу віддає перевагу продажу товарів не в кредит, а за фактом або навіть на основі попередньої оплати. Однак конкуренція диктує свої умови: фінансові менеджери змушені використовувати прийняті в діловій практиці форми розрахунків з покупцями, у результаті чого формується товарний кредит, тобто дебіторська заборгованість, з відстроченням платежу за умовами контракту [2].

Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість поділяється на довгострокову і короткострокову.

Довгострокова заборгованість – це в основному заборгованість, не пов'язана з операційною діяльністю.

В той же час поточна дебіторська заборгованість, або короткострокова – це заборгованість, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати внесення до балансу [2].

Будь-яка заборгованість, як довгострокова, так і поточна, у якийсь момент може бути визнана підприємством безнадійною. На сьогодні для того, щоб визнати в бухгалтерському обліку дебіторську заборгованість безнадійною, не потрібно документального підтвердження. Досить, щоб була виконана одна з умов:

- закінчився строк позовної давності (3 роки);
- існує впевненість у тому, що боржник не погасить свою заборгованість (банкрутство, ліквідація підприємства-контрагента).

Поняття “впевненість” не пояснюється законодавством, проте коли підприємство-боржник оголошене банкрутом, то підприємство-кредитор може списати його заборгованість як безнадійну, знаючи, що майна банкрута не вистачить для погашення заборгованості.

Безнадійна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи або послуги списується в момент її визнання за рахунок резерву сумнівних боргів, який формується на дату балансу на підставі даних бухгалтерського обліку минулих звітних періодів.

Резерв сумнівних боргів формується підприємством на дату балансу. Одночасно величина резерву збільшує витрати звітного періоду. За рахунок створеного резерву будуть списуватися безнадійні борги наступного року.

Виходячи із вищезазначеного, дебіторська заборгованість є одним з головних джерел фінансування операційної діяльності підприємства. Проте, для ефективного функціонування повинна проводитися постійна робота щодо контролю за заходами щодо погашення заборгованості дебіторами.

Список використаних джерел:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

1. Кузенко Т.Б., Сизова В.С. Управління дебіторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. – 2010. – С. 124-126.
2. Гнатенко Є. П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві. *Економічні науки*. 2013.
3. Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.99 “Про затвердження Положення бухгалтерського обліку”. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення 22.02.2020)
4. Томілін О. О. Шляхи поліпшення кредитного забезпечення діяльності підприємств. *Вісник Полтавської державної аграрної академії № 1 (44)*. Полтава, 2007. С. 112–116. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1526> (дата звернення 24.02.2020)
5. Томілін О. О. Фінансовий стан підприємства і його стабільність. *Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. Вип. № 241: V т. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. С. 1150–1157. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1575> (дата звернення - 24.02.2020)
6. Томілін О. О., Гаврилова О. А., Мирошніченко А. О. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Полтава: “Оріяна”, 2011. 305 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1639> (дата звернення - 24.02.2020)

Лесюк В. С.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 073 Менеджмент,

Науковий керівник – **Томілін О. О.**, д. е. н.,

професор кафедри фінансів і кредиту,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖЛИВА ЧАСТИНА УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВАМИ**

Управління фінансовими ресурсами відіграє важливу роль в господарчому механізмі підприємств. Найбільш актуальний фінансовий менеджмент для великих підприємств, адже вони оперують великими потоками капіталу та великою кількістю споживачів продукції, проте він не менш важливий і для малого бізнесу. Тому без ведення успішного фінансового менеджменту на підприємствах досягти серйозних успіхів майже неможливо.

Головною метою фінансового менеджменту є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періоді,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

раціональне використання ресурсів для створення ринкової вартості, здатної покрити всі витрати, пов'язані з використанням ресурсів, і забезпечити прийнятний рівень доходів на умовах, адекватних ризику вкладників капіталу. Ця мета отримує конкретний вираз в забезпеченні максимізації ринкової вартості підприємства, що реалізує кінцеві фінансові інтереси його власників [1, с. 18].

Фінансова діяльність за своєю суттю являє собою сукупність відносин щодо забезпечення фінансовими ресурсами фінансування підприємств для досягнення намічених задач економічного і соціального розвитку [2, с. 5].

В основу фінансової діяльності господарських структур покладено принципи фінансової незалежності, відповідальності, комерційного розрахунку, формування фінансових резервів, розмежування коштів на власні та позичкові, фінансового контролю та інші [3, с. 25].

На нашу думку, фінансовий контроль являє цілеспрямовану діяльність щодо забезпечення виконання суб'єктами господарювання встановлених форм і методів реалізації фінансових відносин, аналізу їхньої ефективності і розробки пропозицій стосовно їх удосконалення.

Ефективне управління фінансовою діяльністю забезпечується принципами фінансового менеджменту [4, с. 8]:

– інтегрованість із загальною системою управління підприємством (зв'язок з операційним, інноваційним менеджментом, менеджментом персоналом);

– комплексний характер формування управлінських рішень (усі управлінські рішення в сфері формування, розподілу і використання фінансових ресурсів і організації грошового обігу взаємопов'язані і прямо або опосередковано впливають на результати діяльності підприємства, фінансовий менеджмент – комплексна система, що керує, забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень щодо результативності фінансової діяльності);

– високий динамізм управління (через динаміку впливу зовнішнього середовища, зокрема, зміни кон'юнктури фінансового ринку, зміни в часі внутрішніх умов функціонування підприємства);

– варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень (підготовка кожного управлінського рішення у сфері формування фінансових ресурсів і організації грошового обігу повинна враховувати альтернативні можливості дій);

– орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Істотний вплив на систему управління фінансовими ресурсами здійснюють форми власності господарюючих суб'єктів: існують відмінності функціонування системи управління підприємств державної та недержавної форм власності. Перш за все, вони проявляються у відмінностях організаційних і управлінських структур, джерел формування і витрачання ресурсів.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Вагомим джерелом фінансових ресурсів державних підприємств є державне фінансування, яке забезпечує їх певний, не завжди достатній рівень, тоді як підприємства недержавних форм власності забезпечують власні потреби в ресурсах переважно самостійно. Разом з тим для ефективного функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства, потрібно враховувати наступні принципи [5, с. 239]:

- законність управлінських дій;
- доцільність прийняття рішень по управлінню фінансовими ресурсами підприємства;
- ефективність прийнятих управлінських рішень;
- врахування суб'єктами управління кон'юнктури ринку та ризику;
- максимізація рентабельності.

Кризовий стан національної економіки України неможливо подолати без досягнення належного рівня інтенсивності залучення фінансових ресурсів в бюджетоутворюючі та структурно-важливі її сфери з метою нормалізації відтворювальних процесів. Складна суспільно-політична ситуація, спад національного виробництва, існуючий рівень соціальної напруженості не сприяють активізації господарської діяльності. За таких умов єдиним шляхом підтримання стану відтворення хоча б на простому рівні є побудова дієздатних механізмів фінансової діяльності суб'єктів економічних відносин [6, с. 186].

Фінансовий менеджмент є невід'ємною складовою загального менеджменту підприємства, оскільки він дозволяє більш ефективно вирішувати виробничі (програма виробництва і збуту, якість виробничих, матеріальних фінансових ресурсів, місце розташування виробництва, його потужність), економічні (товарний оборот і його структура, структура витрат, прибуток рентабельність, дивіденди), фінансові цілі (платоспроможність, ліквідність інвестування, фінансування, фінансова структура) господарюючого суб'єкта [7, с. 114].

Механізм фінансового менеджменту являє собою систему основних елементів, що регулюють процес розробки і реалізації управлінських рішень в сфері фінансової діяльності підприємства. У структуру механізму фінансового менеджменту входять наступні елементи [8, с. 11]:

1. Державне нормативно-правове регулювання фінансової діяльності підприємства.
2. Ринковий механізм регулювання фінансової діяльності підприємства.
3. Внутрішній механізм регулювання окремих аспектів фінансової діяльності підприємства.
4. Система конкретних методів і прийомів здійснення управління фінансовою діяльністю підприємства.

Таким чином, активне впровадження фінансового менеджменту сприятиме стабілізації не тільки підприємств, але й національної економіки

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

загалом. Включення фінансового менеджменту в загальну систему управління підприємствами сприятиме покращенню фінансового стану підприємства, адаптації до ринкових перетворень, стимулюванню інвестиційної активності.

Список використаних джерел:

1. Лапіна І. С., Гончаренко О. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. За заг. ред. І. С. Лапіної. Одеса: Атлант, 2016. 313 с.
2. Томілін О.О. Організація господарської діяльності підприємства: монографія. Полтава: “Оріяна”, 2009. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1567> (дата звернення – 22.02.2020)
3. Дорогань В. К., Томілін О. О., Гаврилова О. А. Основи фінансової діяльності підприємства: підручник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 259 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1628> (дата звернення – 22.02.2020)
4. Бігдан І. А., Лачкова Л. І., Лачкова В. М., Жилякова О. В. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Харків: ХДУХТ, 2017. 197 с.
5. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. № 3 (2). С. 236 – 240.
6. Крутько М. А. Фінансовий менеджмент підприємств в сучасних реаліях міжнародної інтеграції. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2016. Вип. 177. С. 186 – 191.
7. Томілін О. О. *Фінансовий менеджмент в організаційній структурі підприємств агропромислового виробництва*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених “Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики”, 1 груд. 2015 р. Полтава, 2015. С. 113–115. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/4397> (дата звернення – 22.02.2020 р.)
8. Васьківська К. В., Сич О. А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2017. 236 с.

Магіювич І.В., к.е.н, доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого, Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В ОТГ ГІРСЬКИХ РАЙОНІВ КАРПАТ

Специфікою гірських районів Карпат є те, що половина земельної площі знаходиться під лісами та іншими лісовкритими площами, а частина – це землі сільськогосподарського призначення. Цей поділ враховує природно-кліматичні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

умови та рельєфні особливості регіону, а також агробіологічні вимоги сільськогосподарських культур до ґрунтів [1]. На даний час регіон характеризується кризовим економічним станом, значним рівнем безробіття та міграційним впливом працездатного населення. Крім цього гірська місцевість є найбільш вразливою до антропогенного впливу людини, який пов'язаний із нераціональним лісо-та землекористуванням, а саме: необґрунтовані обсяги та місця вирубки лісів, погіршення їх санітарного стану; недостатня кількість водосховищ; розорювання крутосхилів і засадження їх просапними культурами.

Ситуація, що склалася у сфері використання і охорони земельних ресурсів в регіоні вимагає кардинального перегляду концепції землекористування із встановленням пріоритетності екологічних аспектів [2]. Адже ведення сільського господарства тут є не рентабельним без державних дотацій. А лісова сировина, яка виростає на землях цих територій, не використовується на їх користь. Ліси за розпорядженнями КМ України масово вирізують і вивозять за межі країни, збагачуючи при цьому керівництво лісової галузі та певних членів корумпованої економіки. Органи державної влади своїми діями обкрадали та надалі обкрадають гірські території Карпат.

Тому формування об'єднаних територіальних громад є раціональним рішенням бути громаді повновладним господарем і власником території. ОТГ – це суттєва практична складова реформи територіальної організації влади на основі децентралізації. Згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування територіальна громада – це локальна місцева влада [3].

Громада, як власник, для управління обирає органи управління ОТГ в рамках діючого законодавства. А власнику (громаді ОТГ) мають належати, в першу чергу, всі землі, які не є приватизованими і знаходяться в адміністративно-територіальних межах ОТГ та підлягають контролю за правильним її використанням. А це землі сільськогосподарського призначення, землі, які знаходяться під лісовими масивами, водними та інші.

В сільських населених пунктах, які входять до ОТГ, має відбуватись територіальне управління. Новоствореній ОТГ, в першу чергу, необхідно визначитись із видами за призначенням та кількістю землі та їх правильному використанні. Кожен гектар повинен давати користь у вигляді фінансових надходжень до місцевого бюджету. Оскільки саме земля є основою всього виробництва і достатку будь-якої ОТГ. Тому землі, що знаходяться під лісовими масивами мають передаватись лісовим господарствам в оренду для ведення господарської діяльності, а органи влади ОТГ від імені власників, мають мати право на розпорядження та контролю вирубки лісової сировини.

Окрім розвитку сільського та лісового господарств на даних територіях доцільно займатись виробництвом продукції з лісової сировини та розвитком туризму і відпочинку, що поповнювало б значно місцевий бюджет та створювало б робочі місця.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Створення ОТГ має стратегічну ціль розвитку сільських територій:

- операційна ціль 1. Раціональне використання наявних ресурсів, які є в ОТГ на користь громади;
- операційна ціль 2. Підвищення доходів сільських домогосподарств;
- операційна ціль 3. Розвиток інфраструктури сільських територій;
- операційна ціль 4. Підвищення якості та рівня життя у сільських територіях.

Для цього повинно бути підготовлено і вирішено наступне:

- Питання майнової власності на землі та природні ресурси, які є на території ОТГ та особливості управління ними.
- Формування механізму економічної та адміністративної відповідальності землекористувачів за порушення екологічних вимог.
- Законодавчо-правове забезпечення незалежного управління в ОТГ на основі переваги методу територіального управління над галузевим.
- Нормативна база господарської діяльності в різних галузях народного господарства.
- Управління формуванням надходжень грошових коштів у місцевий бюджет. Податково-фінансова система в ОТГ.
- Обов'язковість статусу юридичної особи для територіальної громади як власника. Особливості утворення місцевих органів влади в ОТГ.

При створенні ОТГ організаційна структуризація повинна враховувати інтереси різних груп учасників так чи інакше пов'язаних із діяльністю ОТГ. Такими групами є:

- співвласники підприємств, які створюють і розвивають ОТГ;
- працівники, що забезпечують діяльність ОТГ;
- менеджери, які здійснюють управління поточною фінансово-господарською діяльністю ОТГ;
- ділові партнери, що знаходяться у формальних і неформальних ділових відносинах з ОТГ і надають їм комерційні і некомерційні послуги й аналогічні послуги;
- громадськість, що формує соціальне, екологічне й етичне середовище функціонування ОТГ;
- державні (муніципальні) інститути, що взаємодіють з ОТГ в екологічній, правовій, економічній, соціальній сферах.

На формування і зміну будь-якого ОТГ найбільш сильний вплив мають інтереси власників, тобто жителів даної території. Важливою складовою організаційної структури виступає двоїста пара: власник і виконавець чи підлеглий. Учасники даної пари є носіями соціально-трудова відносин, а сама пара – сутнісною характеристикою структурної побудови організаційних відносин. Керуючись цим положенням, можна сформувати трикутник організаційних, економічних, соціальних, правових відносин: власники –

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

управлінці – працівники, клієнти. Тому поєднання інтересів цих трьох груп зацікавлених осіб є необхідною умовою при проектуванні сучасних організаційних структур ОТГ. Організаційна структуризація має враховувати інтереси різних груп учасників так чи інакше пов'язаних із діяльністю ОТГ та підприємств, які є на даній території.

При плануванні управління в ОТГ потрібно використати такі етапи, які містять проектування сучасного організаційно-структурного механізму управління, а саме:

- відповідно до прийнятої стратегії встановлюються цілі і завдання ОТГ;
- визначаються функції для виконання завдань;
- проводиться поділ функцій на обов'язки і визначення їх характеристик;
- роботи групують за підрозділами і посадами;
- за підрозділами визначають чисельність персоналу;
- виходячи з об'єктивних вимог, призначають керівників робіт і підбирають виконавців;
- відповідальність і повноваження делегують від власників безпосереднім керівникам та їх підлеглим.

Умови розвитку ОТГ висувають вимоги до економічних та організаційно-правових методів управління, формуючи основу економічного механізму їх діяльності. До таких вимог можна віднести: максимальну доступність отримання фінансових ресурсів із різних джерел фінансування для ОТГ, від підприємств різних форм власності та приналежності їх до різних галузей народного господарства; оптимізацію системи оподаткування; застосування примусових адміністративних заходів, які створюють несприятливі умови функціонування і розвитку ОТГ для підприємств, що знаходяться на цій території у випадку їхньої неефективної роботи.

Застосування економічних методів повинно підкріплюватися нормами права: положеннями закону, вказівками, пунктами постанов, наказів та розпоряджень, які будуть сприяти розвитку ОТГ.

Тільки так ОТГ будуть мати можливість ефективно розвиватись і раціонально використовувати наявні природні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Малахова С. Аналіз і оцінка сучасного стану ведення державного земельного кадастру населених пунктів (на прикладі Львівської обл.). URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7161/1/20.pdf> (дата звернення 12.03.2020).

2. Природно-ресурсна сфера України: проблеми сталого розвитку та трансформацій. Під заг. ред. чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. К. : ЗАТ «Нічлава». 2006. 704 с.

3. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення 13.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Михалюк Н.І. к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЛНАУ,
Лакіш Л.М., аспірант ЛНАУ

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ ПРАЦІ МЕНЕДЖЕРА

Розумна раціоналізація персональної праці менеджера дає менеджеру наступні переваги: виконання роботи з меншими витратами; краща організація особистої праці; менша завантаженість роботою; менше помилок при виконанні своїх функцій; більше задоволення від роботи, велика мотивація праці; менше поспіху і стресу; зростання кваліфікації; кращі результати праці; досягнення професійних і життєвих цілей найкоротшим шляхом.

Організація раціоналізації персональної праці менеджера тісно пов'язана з організацією всіх процесів управління у підпорядкованому йому апараті та істотно впливає на успіх управління в цілому. Менеджер який постійно піддається стихійному перебігу подій, не керує власним часом, він втрачає здатність і можливість відрізнити головне від другорядного, побачити за конкретними ситуаціями більш фундаментальну проблему. Його рішення набувають характеру оперативного погашення конфліктів. По суті, виконуючи роль «диспетчера», такий менеджер не виконує своїх першочергових обов'язків.

Іноді менеджери через брак часу, що є наслідком поганої організації праці, робочий день менеджера триває 10, 12 і навіть 13 годин. Невпорядкованість робочого дня, постійна зайнятість, безперервна штурмівщина у справах, які потребують вдумливого, планомірного вирішення, створюють у самому апараті управління такий стиль роботи, який призводить до нераціонального використання часу.

Планування раціоналізації персональної праці менеджера може бути як довгостроковою (рік, квартал, місяць), так і оперативною (тиждень, один день). Для цього необхідно скласти перелік найбільш важливих робіт року, кварталу, місяця, а потім встановити терміни їх початку і закінчення. Існує практика складання робочих графіків на один день, тиждень, рідше - декаду чи місяць. Ці графіки дисциплінують не тільки працю самого менеджера, але і підпорядкованого йому колективу.

Менеджер, який раціоналізує персональну працю - планує її, повинен враховувати час, необхідний для підвищення ділової кваліфікації, рівня політичних і економічних знань, виконання громадських доручень і прийом працівників підприємства зі службових і особистих питань.

План має чітко визначати час на роботу з документами, прийом відвідувачів, перебування в структурних підрозділах, участь у зборах, проведення нарад з підлеглими тощо. Розробка такого плану створює

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

нормальний ритм роботи апарату управління, забезпечує черговість виконання завдань, дає можливість виділити час для творчої роботи, інноваційної діяльності, підвищення кваліфікації. Процес розробки розподілу часу раціоналізації персональної праці менеджера пропонується здійснювати за схемою, наведеною на рисунку 1.

Рис. 1. Послідовність процесу планування раціоналізації персональної праці менеджера

Після складання плану необхідно проявити уміння і наполегливість у його виконанні, забезпечити необхідний контроль за виконанням планів іншими управлінськими ланками.

Планування персональної праці менеджера не вимагає від менеджера значних витрат часу. Для складання плану достатньо витратити наприкінці робочого дня 15-20 хвилин. Натомість переваги планування особистої праці менеджера набагато перевищуватимуть ці витрати. Зокрема, ще можливість скласти план на наступний день, чітко уявити завдання, впорядкувати роботу протягом дня, подолати забудькуватість, сконцентрувати увагу на найважливіших завданнях, самодисциплінує під час виконання завдань, дає відчуття успіху в кінці робочого дня, підвищує задоволеність і мотивацію й у цілому сприяє ефективності праці.

Модель раціоналізації персональної праці менеджера повинна відповідати загальній стратегії підприємства та включати компетенції,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

необхідні для виконання конкретних завдань. Набір індивідуальних компетенцій співробітника складається з корпоративних, менеджерських та професійних характеристик [2].

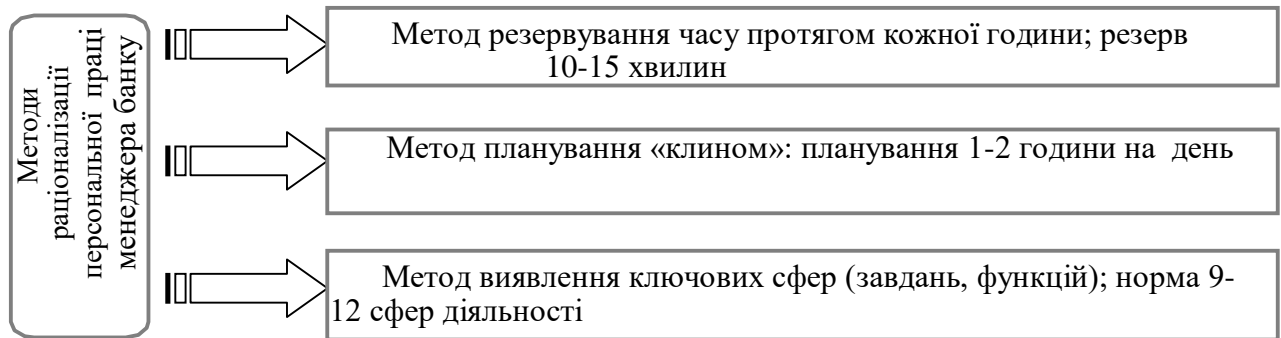

Рис. 2. Методи раціоналізації персональної праці менеджера

Модель раціоналізації персональної праці менеджера являє собою групу компетенцій, які є сукупністю знань, вмінь, навичок та особистісних якостей, необхідних для досягнення менеджером успіху на конкретній посаді в банку. В результаті розробки моделей компетенцій в банку визначаються конкретні критерії щодо підбору менеджера, розробки процедур адаптації, оцінки результатів роботи, складання програм навчання та розвитку менеджерів, вибору систем мотивації.

Модель раціоналізації персональної праці менеджера повинна відповідати загальній стратегії підприємства та включати компетенції, необхідні для виконання конкретних завдань. Набір індивідуальних компетенцій співробітника складається з корпоративних, менеджерських та професійних характеристик [1].

Виділимо такі цілі формування моделей компетенцій для менеджерів: оцінка діяльності працівників; створення гнучкої і надійної системи найму; проведення відбору кандидатів на керівні посади; перебудова кваліфікаційної системи; підвищення виконавської дисципліни; вдосконалення системи навчання, підвищення кваліфікації та розвитку працівників; вдосконалення робочих процесів; формування партнерських відносин між службовцями та керівниками.

При розробці моделей компетенцій менеджера бажано орієнтуватися як на поточні, так і на майбутні вимоги до менеджера. Згідно публікаціям в журналі Competency, який регулярно подає огляд застосування компетенцій, узагальнено причини використання різними підприємствами типового набору компетенцій в своїй діяльності: ефективність і якість виконання роботи; культурний обмін; навчання та розвиток; рекрутмент і відбір; цілі бізнесу (конкурентоспроможність); планування кар'єрного зростання; аналіз

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

здібностей; гнучкість; винагорода; мотивація співробітників; інвестиції в розвиток персоналу.

Список використаних джерел:

1. Батюк Б. Б., Гірняк К. М. Управління персоналом: навч. пос. Львів : СПОЛОМ, 2014. 194 с.
2. Крушельницька О. В., Мельничук Д. Л. Управління персоналом : навч. посібник. К. : Кондор, 2003. 296 с.
3. Чмутова І. М., Тисячна Ю. С. Теоретико-методичне забезпечення управління процесами відтворення у банку. Бізнесінформ. 2013. № 1. С. 287-292.

Павловська Т. С.,

здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Єгорова О. В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДУ (ВИРУЧКИ)
ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (ТОВАРІВ) ПІДПРИЄМСТВА**

Діяльність будь-якого підприємства направлена на отримання прибутку, що забезпечує для нього можливість не лише продовжувати функціонувати на попередньому рівні, а й розширювати виробництво, розвиватися. Отримання прибутку базується на отриманні доходів.

Поняття доходу неодноразово змінювалось разом із розвитком економічної теорії. На сьогодні дане поняття має широке коло визначень, Попович О. В. та Діденко Н. Ю. аналізують тлумачення цієї економічної категорії в науковій літературі різних історичних періодів й узагальнюють їх, визначаючи, що «економічна суть доходів полягає у відшкодуванні витрат на ведення діяльності й отримання відповідної суми прибутку, яка забезпечує досягнення стратегічної мети підприємства – приріст власного капіталу» [2, с. 978].

Основним джерелом доходу є основна діяльність, якою у багатьох підприємств є реалізація продукції, товарів чи послуг. А отже, найбільший вплив на дохід підприємства мають фактори, які впливають на виручку від реалізації його продукції. Сафарова А. Т. та Ковальчук І. Р. зазначають, що «дохід від реалізації готової продукції безпосередньо впливає на фінансовий результат, який є узагальнюючим показником роботи підприємства» [3, с. 155].

Серед чинників, що формують суму доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів), перш за все, варто згадати про такі визначальні фактори як

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

кількість продукції та її ціну. І якщо кількість продукції, яку підприємство реалізує, обмежується лише його можливостями до виробництва, то ціна є більш неоднозначним фактором, оскільки її рівень формується з багатьох компонентів та може як стимулювати так і скорочувати доходи.

На рис. 1 представлено схему класифікації факторів, що впливають на дохід (виручку) від реалізації продукції за ступенем їх залежності від діяльності підприємства.

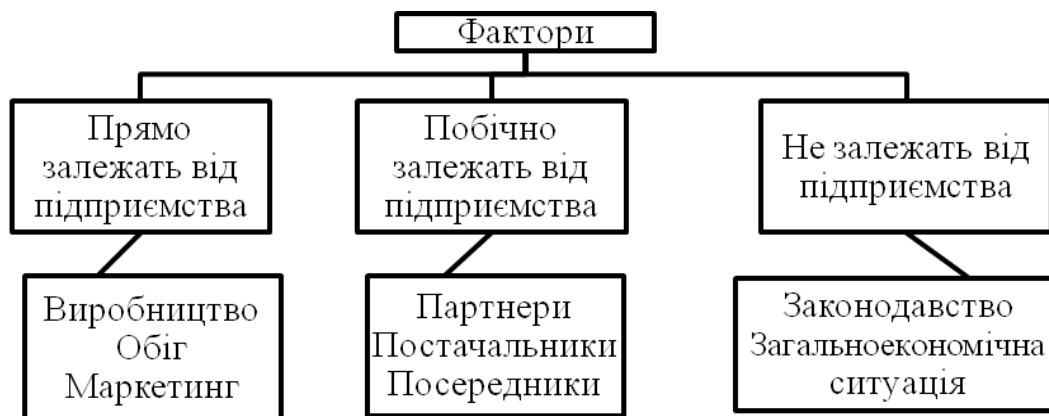

Рис. 1. Класифікація факторів, що впливають на дохід (виручку) від реалізації продукції підприємства [авторська розробка]

До першої групи відносяться фактори, на які підприємство може впливати безпосередньо. До неї відносяться виробничі чинники: кількість та якість продукції, їх асортимент, ритмічність випуску. Саме від них здебільшого залежить скільки, якої продукції та як часто підприємство може надати до продажу.

Якщо підприємство самостійно організує реалізацію продукції власного виробництва, то процеси пов'язані з її обігом також включаються до першої групи. Це пакування, фасування, організація зберігання до реалізації, транспортування тощо.

Необхідність збуту товарів актуалізує для підприємств питання маркетингу, які містять не лише одну рекламу. Фактор маркетингу вступає в дію навіть до початку виробництва товарів, бо однією з перших його задач є оцінка ринку: визначення потреб споживачів, аналіз продукції конкурентів тощо. Наступним кроком є реклама товарів, яка зараз представлена широким колом засобів, серед яких необхідно визначити найбільш доцільні та дієві. І найбільш глобальним завданням маркетингу є створення позитивної ділової репутації та іміджу підприємства, що визначає яким воно є в очах як покупців, так і інших суб'єктів економічної діяльності (можливих партнерів чи конкурентів).

Друга група містить фактори, на які підприємство може впливати лише

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

опосередковано. До них відноситься діяльність партнерів, постачальників сировини, матеріалів, посередників у процесі реалізації таких як, наприклад, перевізники та фінансові установи. Ці суб'єкти беруть участь у виробництві та реалізації продукції, але не підпорядковані підприємству. Водночас їх робота визначена умовами договорів, через які може здійснюватись певний вплив.

Остання група факторів, що впливають на виручку від реалізації продукції, є незалежними від підприємства. До них можна віднести загальноекономічну ситуацію в регіоні, країні та світі, а також державне регулювання підприємницької діяльності. Перший згаданий фактор представляє собою ринковий механізм. Він враховує попит: бажання та можливості покупців, пропозицію власну та конкурентів, відповідно, наявну конкуренцію та взаємодію цих елементів. Але оскільки на сучасному етапі розвитку людства вільна економіка не може існувати без численних недоліків, вступає в дію наступний фактор – державне регулювання.

Держава має на меті захист соціальних інтересів, навколишнього середовища, демократії тощо, контроль державного сектору економіки та врегулювання економічної діяльності країни на міжнародному рівні. Єгорова О. В. та Павлієнко І. В. визначають, що держава має вагомий вплив на регулювання цін та тарифів. Наприклад, в Україні воно провадиться через пряме затвердження повноважними органами цін і тарифів, встановлення граничних максимальних або мінімальних цін і тарифів; затвердження граничних рівнів рентабельності або граничних рівнів торгових надбавок і постачальницько-збутових націнок [1, с. 369].

Отже, дохід (виручка) від реалізації продукції підприємства є одним з найважливіших показників його ефективності та основою його майбутньої діяльності. У зв'язку з цим вагоме значення має аналіз факторів, що впливають на формування доходу. Правильність їх класифікації, у свою чергу, дає можливість зробити їх дослідження більш ефективним.

Список використаних джерел:

1. Єгорова О. В., Павлієнко І. В. Класифікація чинників, що впливають на виручку від реалізації продукції. *Актуальні питання сучасної економічної науки: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф.* (4 грудня 2019 р., Полтава). Полтава, 2019. С. 369-371. URL: http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6545/1/%d0%84%d0%b3%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b0_%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8_%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%97_4_12_19.pdf (дата звернення: 13.03.2020).

2. Попович О. В., Діденко Н. Ю. Тлумачення економічної сутності категорії «дохід». *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 975-978. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/163.pdf (дата звернення: 13.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Сафарова А. Т., Корольчук І. Р. Аналіз обсягів реалізації готової продукції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 28. С. 155-159. URL: <http://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/73/70> (дата звернення: 13.03.2020).

Петришин Л. П., д.е.н, доцент,
завідувач кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів
Царук Н.Г., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЗАЦІЇ АВТОМАТИЗОВАНОГО ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В Україні досі неврегульовані питання пов'язані із землеволодінням та землекористуванням. Основою для вдосконалення системи відносин держави з підприємствами та підприємств з орендодавцями є організація автоматизованого обліку земель сільськогосподарського призначення.

Основні напрями запровадження автоматизованого обліку земельних відносин в Україні полягають в наступному:

- 1) визначення цілей формування земельного ринку та створення абсолютно незалежної системи оцінки землі;
- 2) розвиток інфраструктури земельного ринку України;
- 3) розробці антикорупційної системи купівлі-продажу землі та механізму її відчуження;
- 4) здійсненні належного державного контролю за використанням та охороною земель сільськогосподарського призначення та надання рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків.

З метою організації автоматизованого обліку земель на сьогодні на українському ринку програмного забезпечення якісний продукт пропонує компанія «ІнтелТех», яка працює безпосередньо з програмним забезпеченням для ведення бізнесу – програми «1С:Підприємство 8» та популярними сервісами Бітрікс24. Для сільськогосподарських підприємств зі значним земельним банком компанія «ІнтелТех» пропонує спеціально розроблену програму «Облік землі».

Програма являє собою базу даних, в якій зібрана вся необхідна інформація про договори, пайовиків, паї, орендну плату. Така база даних створена на базі «1С:Підприємство 8» з використанням сучасних методів, таких як керовані форми та схема компоновки даних. База даних легко інтегрується з будь-якими системами, створеними на платформі 1С:Підприємство 8 і представляє собою додаток у вигляді окремої підсистеми [1].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Програма «Облік землі» надає такі функціональні можливості:

- інвентаризація договорів;
- правильне та коректне введення інформації щодо спадкоємців та переоформленими з ними договорами;
- введення інформації по особах (довірені особи), від імені яких було укладено договір;
- інформація щодо питань пов'язаних з розірванням договорів;
- інформація по картах розпаювання;
- введення залишків щодо заборгованості з орендної плати, її нарахування та виплата;
- формування звітності.

Ефективність введення такого програмного забезпечення для сільськогосподарських підприємств є очевидною, проблема полягає у ціні такого питання. Згідно прайс-листа компанії «ІнтелТех» вартість таких послуг в залежності від кількості робочих місць складатиме одне робоче місце від 3300 грн. до 906 000 грн. – 500 робочих місць (дані станом на 01.10.2017р.).

Тому впровадження програми «Облік землі» буде економічно вигідним для підприємств з великим земельним банком.

Для невеличких сільськогосподарських підприємств, земельний банк яких складає від 10 тис. га до 20 тис. га доцільно запроваджувати систему управління підприємством «Дебет Плюс». Ця система розроблена українськими програмістами для українських реалій в умовах постійної зміни законодавчого поля. Бухгалтерська програма (система) «Дебет Плюс» надає доступ та можливість: контролю фінансового стану підприємства в будь-який момент часу; розгорнутого контролю та аналізу структури витратної частини бюджету; до 3-х розрізів аналітичного обліку.

Для проведення нарад, презентацій і підготовки звітності, незамінною є можливість цієї програми генерувати звіти у форматі Microsoft Excel та Microsoft Word з професійно оформленими таблицями й кольоровими інформативними діаграмами. При необхідності, система може бути інтегрована з тими програмними засобами, до яких користувач звик.

Конфігурація «Сільське господарство» призначена саме для сільськогосподарських підприємств України й передбачає ведення бухгалтерського, податкового та оперативного обліку і включає окремо розділ «Обліку земельних та майнових паїв». Переваги даної системи: містить довідник договорів оренди земельних паїв; автоматизоване нарахування орендної плати; передбачено виплату орендної плати в натуральному та грошовому еквіваленті, це актуально, оскільки більшість сільського населення (орендодавці), які маю приватні господарства, надають перевагу отримувати орендну плату один раз на рік після завершення всіх робіт збору урожаю, переважно у вигляді продукції зернових культур; облік сум орендної плати

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

ведеться в розрізі населених пунктів (сіл) і орендодавців.

До числа найпрогресивніших серед програмного забезпечення агровиробництва належить Soft.Farm, яка призначена для організації та ведення сільськогосподарської діяльності як великих за розміром так і малих агропідприємств. Земельний банк - це основний актив кожного сільськогосподарського підприємства. Основна частина ріллі, яка обробляється, це орендовані паї. Програма за допомогою ПККУ (публічна кадастрова карта України) передбачає перевірку місцезнаходження орендованих земельних ділянок і співпадіння меж паїв з електронними картами полів агропідприємства. При цьому система Soft.Farm автоматично перевірить актуальність документів, по яких був укладений договір оренди, та у разі невідповідності позначить проблемні зони. Список переваг та можливостей представлений розробниками даного програмного забезпечення зображено на рисунку 1.

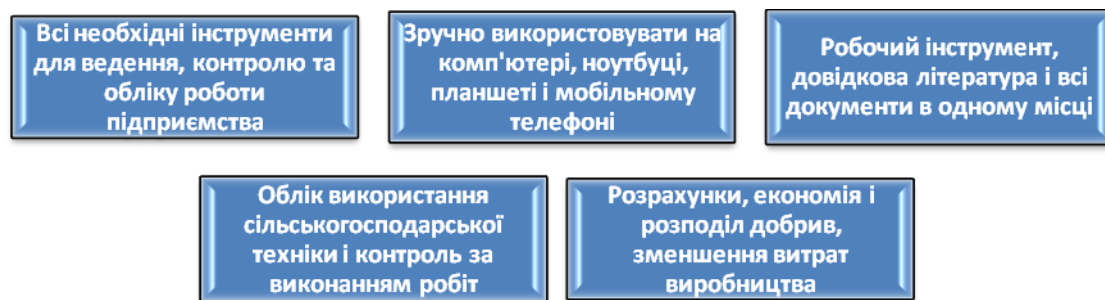

Рис.1. Функціональні можливості програмного забезпечення Soft.Farm

Для уникнення рейдерства і збереження земельного банку, доцільно побудувати надійний облік договорів оренди земельних ділянок, а головне - контролювати терміни дії договорів та вчасно їх продовжувати. Система Soft.Farm дозволяє контролювати: терміни дії договорів оренди паїв; земельні ділянки без договорів оренди; схеми обміну земельними ділянками; інформацію про правовласників; нарахування орендної плати; незатребувані паї. Крім того, система Soft.Farm дозволяє використовувати будь-які методи вимірювання площі в залежності від розвитку застосованих технологій точного землеробства на агропідприємстві. Розуміючи, що точне землеробство неможливе без знання реальної площі земельного банку, пропонується декілька способів вимірювання площі: обхід ріллі з мобільним пристроєм та встановленим додатком «GPS. Поля. Вимірювання площі»; створення електронної мапи полів на основі супутникових знімків у інтерфейсі системи; визначення площі поля за допомогою дронів.

Soft.Farm це також мобільний додаток, який відкриває широкі можливості для фермерів. Із застосуванням додатку можна фотографувати стан посівів, зберігати інформацію та записувати GPS координати зробленого

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

фотознімку. Крім того, компанія здійснює свою діяльність спільно з партнерами: GPS партнер – OVERSEER та партнер з прогнозування та моніторингу погодних умов – meteotrek.

В українських реаліях перспектив організації автоматизованого обліку земель сільськогосподарського призначення чимало. Саме тому компанії з розробки програмного забезпечення, вивчивши привабливість даного питання, зацікавлені у вдосконаленні свого продукту з урахуванням потреб споживача.

Сільськогосподарські підприємства дедалі частіше визнають позитивний вплив високоефективного програмного забезпечення на процес прийняття управлінських рішень і готові оплачувати його.

Список використаних джерел:

1. Ільчак О.В. Бухгалтерський облік і контроль земельних ресурсів сільського господарства: дис. канд. екон. наук: 08.00.09. Національний університет біоресурсів і природокористування України. К., 2016. 234 с.

Сало Ф. В., здобувач вищої освіти - бакалавр,
спеціальність 028 Менеджмент соціокультурної діяльності,
Науковий керівник - **Шевчук А. В.**,
асистент кафедри філософії мистецтв,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДІЄВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Виникнення та зростання на світовому ринку туристичних послуг цього виду туризму, як подієвий туризм, обумовили підняття попиту серед споживачів на досить новий напрям в означеній галузі.

Час до часу кількість відвідувачів подієвих турів збільшується, що наводить на необхідність у створенні сучасної інфраструктури, при дослідженні туристичного попиту на подієвий туризм та факторів, що мотивують при підготовці спеціалістів задля взаємодії з споживачами в ході здійснення заходів та приєднанні грошових коштів для перебазування, досягнення та зростання event-турів.

Досягнення подієвого туризму на території України слугуватиме підняття економічного рівня країни, процвітанню внутрішнього туризму та підйому туристичних потоків.

За останні роки вивчення подієвого туризму зосередили свої праці такі вчені, як, зокрема, О.В. Бабкін [3], П.В. Тищенко [5], І.В. Давиденко [4; 8], О.В. Шикіна [6]. У їхніх виданнях було розкрито багато питань відносно створення та поширення подієвих турів на території України, покращення якості послуг, сполучених з проведенням подій. Також було звернено увагу на аналіз сучасного стану подієвого туризму в світі та перспектив розвитку event-

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

туризму в Україні, прихилившись на досвід інших держав.

За останні роки ефект демократизації світового туризму завів до постійного росту конкуренції між відомими напрямками та пошуку кращих позицій на туристичному ринку. В цій ситуації подієвий туризм показав як істотний елемент в розвитку туристичних дестинацій, приєднанні споживачів, пошуку вкладання грошей та поліпшенні локального і регіонального рівня економіки.

Подієвий туризм – це досить молодий напрям туризму як в Україні, так і у світі, в якому основною мотивацією споживачів є зацікавленість до відвідування окремої спортивної, розважальної, музичної або іншої події та долучені у ній участі. Одні-єдині події тури об'єднують у собі рекреацію, відпочинок та розваги разом. За оціненням Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) подієвий туризм в даний час є одним з перспективних видів туризму у світі. Посеред інших видів туризму подієвий туризм викликає сильне враження своєю цікавою програмою, яскравістю та атмосферою. Також ще одною особливістю подієвого туризму є невичерпністю його ресурсів. Щодо останніх досліджень до 2020-го року кількість учасників подієвих турів може перевищити число учасників екскурсійних турів та скласти більше 35% від загального попиту на різноманітні тури. Події є ланкою мотивації туризму і займають вагоме місце в проектуванні туристичних пакетів та стимулюванні продажів багатьох туристичних напрямів. Проектування та формування подієвих турів розпочалося кілька десятиліть тому і було обумовлене зростанням попиту споживачів на нові враження від подій. Промисловість подієвого туризму є галуззю, яка активно розвивається в наш час і відкриває значну кількість робочих місць. Окрім того, події відіграють іншу визначну роль – культурний розвиток, зміцнення національних та релігійних ідей, наукова пропаганда та духовний відпочинок [1, с. 85].

Призначені події є просторово-тимчасовим явищем, яке під час взаємодії зі споживачами туристичних послуг створює популярний туристичний продукт. Найбільш привабливою частиною подій є те, що вони ніколи не бувають однаковими, тому кожен турист прагне відвідати захід самостійно, щоб повністю зануритися в цей унікальний досвід.

Планування подій створено для певної мети і може стосуватися індивідуальних, масових або міжнародних сфер діяльності. Керування подіями – це ціла прикладна наука, сфера вивчення якої спрямована на проектування та виробництво планових заходів, що охоплюють фестивалі, розваги, карнавали, відпочинок, політичні, державні та наукові зустрічі, спортивні змагання, корпоративні справи (конференції, ярмарки, виставки), приватні (обряди, весілля, вечірки, громадські заходи) тощо [2, с. 408].

Типологія запланованих заходів базується насамперед на їх формі, відмінностях в їх цілях та програмі. Наприклад, громадські свята, програма

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

яких спрямована на формування громадської згуртованості, протиставляється заходам, які плануються для конкуренції, розваг, бізнесу. Досить часто проведення заходів потребує наявності спеціально призначених об'єктів та управління ними (спортивні арени, конференц-зали тощо). Згрупувавши події за тематикою, можна виділити більш узагальнюючі блоки, які будуть ґрунтуватися на наявних ресурсах: культурні, мистецькі, спортивні, історичні, політичні, приватні, громадські, релігійні.

Ринок подієвого туризму варто розглядати в декількох аспектах:

- як спосіб подолання сезонних коливань та географічного поширення попиту за межі регіону та країни;
- як інструмент створення іміджу туристичних дестинацій та стратегічного планування їх розвитку;
- як каталізатор розвитку суміжних галузей і напрямів діяльності;
- як спеціалізований туристичний ринок, який має свою структуру і характерні риси розвитку [4, с. 97–103].

З формуванням подієвого туризму у світі почали активно появлятися міжнародні організації, які сприяють формуванню подій та контролюють відповідність якості наданих послуг при проведенні заходів. У 1885 році Міжнародна асоціація Виставок і Ярмарків однією з перших почала своє існування з декількох проведених ярмарків, згодом, у 1928 році, була реорганізована в Національну організацію експозиційних менеджерів. У 2015 році асоціація відзначила 130 років свого заснування, закликала всі країни світу до співпраці у галузь подієвого туризму та проголосила себе провідною світовою організацією в індустрії подій та організації заходів.

Також існують асоціації карнавалів, велика кількість мистецьких та спортивних об'єднань на національному та міжнародному рівнях [2, с. 410–412].

Активне поширення подієвого туризму обумовило появу професій, пов'язаних з цим напрямом: «менеджер фестивалю», «дизайнер виставок та експозицій», «управління та контроль подій» тощо, які почали стимулювати розвиток та спеціалізацію навчальних закладів з підготовки висококваліфікованих кадрів по всьому світі.

Подія та досвід, здобутий у подорожі, мають спільно взаємодіяти як ціла конструкція. Теоретики та психологи працюють над вивченням впливу подієвого туризму на відвідувачів. Коло потенційних переживань протягом споживання подій досить широке до прикладу урочистої духовності релігійного паломництва у священні місця. Багато подій повчального характеру, інші орієнтовані на торгівлю та прибуток. Теорія розвитку та популярності родієвого туризму фокусується на трьох взаємопов'язаних аспектах:

- 1) поведінка людей, їх вольовий вибір;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

2) емоції, настрої та установки;

3) пізнання, усвідомлення та розуміння події [2, с. 422].

Сезонність не має прямого впливу на подієвий туризм, проте існує інша проблема, пов'язана зі збігом сезонного напливу туристів у певну дестинацію та проведенням події у цьому ж місці. Зокрема, якщо даний напрямок користується популярністю, інфраструктура просто не може впоратися з масовим напливом туристів. Також ціни зі збільшенням кількості споживачів значно зростають, з'являються нові проблеми з переповненими вулицями, забрудненням навколишнього середовища та злочинністю. Ці фактори змушують локальних мешканців покидати своє місце проживання на певний час або триматися подалі від дійств.

Менеджери заходів хочуть допомогти в розвитку туристичного потенціалу подієвого туризму, оскільки існує багато проблем у цій сфері, зокрема домінування декількох «знакових» подій, які тримають основну масу ринку та стали постійними, що зумовило ігнорування місцевих та регіональних дійств. Також існує проблема надмірних торгів під час проведення події. Менеджери подієвого туризму повинні звертати більше уваги при ознайомленості туристів зі спектром послуг, які можуть бути запропоновані під час проведення event-заходу. Нині спеціалісти туристичної сфери шукають шляхи вирішення над великою кількістю проблем, пов'язаних безпосередньо з подієвим туризмом, його організацією та просуванням, та намагаються знайти відповіді на такі актуальні питання:

- найбільш ефективно використовувати події для отримання максимально високого прибутку;
- чи здатні події локального масштабу повернути всі вкладені в них інвестиції;
- як довго певні види подій зможуть тримати увагу публіки та збирати велику кількість споживачів;
- які ризики можуть бути пов'язані з проведенням подієвих турів;
- як зберегти навколишнє середовище від масового напливу туристів тощо.

В Україні подієвий туризм розвиватися не так давно, а саме з 90-х років ХХ ст. Його поява була обумовлена потребою споживачів у нових емоціях та враженнях. Офіційно туристичні компанії розпочали реалізацію подієвих турів лише в 2002 році. Нині цей вид туризму в нашій країні розвивається досить повільними темпами.

Щоб сприяти розвитку подієвого туризму на території України, необхідно на державному рівні:

- розробити актуальний календар подій, які могли б зацікавити туристів;
- забезпечити належне фінансування витрат, пов'язаних з маркетинговими заходами та організацією подій;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- забезпечити систематичне проведення подій;
- за рахунок економічних механізмів (зокрема, зниження податків), стимулювати туристичні підприємства до розробки туристичних продуктів на основі подієвого туризму;
- організувати підготовку висококваліфікованих кадрів для координації та реалізації подієвих турів;
- розробити логістику для кожної події;
- створити необхідну інфраструктуру для кожної події;
- забезпечити належну безпеку туристів під час проведення події [5, с. 124–128].

Для цього пропонується організація конференцій, конгресів, ярмарок, виставок, лекцій, професійних спортивних заходів. Прикладом цієї пропозиції може бути організація “Odessa Smart Forum”, що поєднала у собі конференцію 6-ти вищих навчальних закладів м. Одеси [6, с. 121].

Висновки. На даний момент подієвий туризм є досить перспективним видом туризму на світовому рівні, який швидко розвивається та слугує залученню споживачів туристичних послуг незалежно від сезону. Подієвому туризму в Україні не приділяється належна увага, і країна не використовує всі потенціальні ресурси для економічного розвитку пріоритетних районів. Усі заходи позиціонуються лише як культурна, спортивна чи розважальна подія та не асоціюються з підґрунтям для подієвого туризму. Вивчення подієвого туризму знаходиться на початковій стадії розвитку та вимагає більш ретельнішого дослідження проблем і заохочення для підвищення мотивації споживачів.

Список використаних джерел:

1. José Manuel Hernández-Mogollón, José Antonio Folgado Fernández, Paulo Alexandre Oliveira Duarte Event tourism analysis and state of the art. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*. Vol. 5. Issue Portugal, 2014. P. 83–102.
2. Donald Getz Event Tourism – Definition, Evolution and Research – Calgary : Elsevier, 2008. P. 403–428,
3. Бабкін О.В. Спеціальні види туризму. Ростов-на-Дону : Фенікс, 2008. 252 с.
4. Давыденко И.В. Доминанты рынка событийного туризма. *Перспективы развития науки в современном мире*: мат. междунар. научно-практич. конф. Краков, 2012. С. 97–103.
5. Тищенко П.В. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2011. Спецвипуск 33. Частина 4. С. 124–128.
6. Шикіна О.В., Ліптуга І.Л. Аналіз структури туристичних потоків Одеської області. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 114–127.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

7. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : [монографія] / за заг. ред. В.Г. Герасименка. О. : Астропринт, 2013. 304 с.

Скидан С. В., здобувач вищої освіти СВО Магістр,
спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – **Томілін О. О.**, д.е.н.,
професор кафедри менеджменту
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ **ОФІСНОГО ПРАЦІВНИКА**

У наш час всім відомим є таке поняття як професійне захворювання. Під цим терміном розуміється хронічне або гостре захворювання, причиною якого став тривалий вплив на працівника шкідливих виробничих факторів [3]. В багатьох людей дане поняття перш за все асоціюється з такими професіями, як шахтарі, металурги, будівельники, тощо. І в останню чергу спадають на думку такі професії, як економіст, фінансист, бухгалтер, менеджер. Існує хибна думка що робота офісних працівників є досить простою та нешкідливою, адже сидячи за комп'ютером їм навряд чи загрожуватимуть виробничі травми та інші захворювання. Але робота цієї категорії працівників насправді є також нелегкою. У офісних працівників також є свої професійні захворювання.

Дуже розповсюдженим захворюванням серед офісних працівників є остеохондроз [5]. Люди, які щодня проводять по 8 годин у сидячому положенні, неминуче стикаються з болем у плечах, шиї та попереку. Часто причиною цього дискомфорту стає саме остеохондроз, який руйнує суглобові хрящі і міжхребетні диски. У працівників часто виникають головні болі та проявляються інші ознаки порушення кровопостачання головного мозку, також остеохондроз часто призводить до порушення роботи внутрішніх органів. З такими проявами хвороби працівник навряд чи зможе ефективно та якісно виконувати свою роботу. А кожен менеджер повинен розуміти, що від продуктивності праці співробітників залежить прибутковість діяльності організації.

Однією із причин виникнення остеохондрозу, сколіозу та інших хвороб хребта є малорухливий спосіб життя, що дуже характерно для офісних співробітників. Для того, щоб працівники більше рухались менеджерам варто замислитись про розміщення тренажерної зали в корпусі компанії, якщо це можливо [1]. Також можна обладнати окрему кімнату для гри в гольф чи поставити столи для тенісу. Це не тільки дасть можливість працівникам більше рухатись на перерві а й згуртує колектив та виступить ефективним засобом нематеріальної мотивації.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Так як, у наш час всі офісні працівники регулярно працюють за комп'ютером, то в них досить часто виникають проблеми з органами зору. Однією з таких хвороб є синдром сухого ока [4]. Перенапруження очей викликає печіння, різь, відчуття стороннього тіла або піску в очах. Тому працівниками рекомендовано відпочивати від роботи за комп'ютером кожні 45-60 хв. Щоб співробітники дотримувались цього правила керівництво може прийняти рішення про встановлення спеціальної програми, яка б блокувала роботу комп'ютерів на певний проміжок часу.

Дуже часто в оголошенні про роботу на посаду менеджера можна зустріти таку вимогу як стресостійкість. І це не дивно, адже робота будь-якого менеджера є дуже напруженою. У процесі своєї професійної діяльності їм доводиться спілкуватися з різними типами людей, пристосовувати свій графік до мінливих умов і при цьому залишатися в тонусі. Але яким би стресостійким не був би менеджер рано чи пізно у нього проявляється втому та хронічний стрес [6]. Працівники які знаходяться у стані постійного стресу схильні до нервового зриву. Тому компаніям варто наймати професійних психологів, які б могли допомогти працівникам знімати нервові напруження.

Дуже розповсюдженим захворюванням серед офісних працівників є гастрит та інші проблеми зі шлунком. По-перше, це пов'язано з тим, що ця категорія працівників, маючи велику кількість роботи, часто забуває вчасно приймати їжу. По-друге, раціон офісних співробітників як правило складається з фаст-фуду, снєків, цукерок тощо. Багато провідних світових компаній прийшли до висновку, що якісне харчування працівників значно підвищує їх продуктивність. До того ж якісна та смачна їжа часто використовується в якості засобу нематеріальної мотивації працівників [2].

Наприклад у компанії «Asana», що виробляє програмне забезпечення, розробила свій «кулінарний» підхід до працівників. Вони найняли професійних шеф-кухарів які готували такі страви що підвищують творчу активність. Розроблене меню було не лише смачним, а й корисним. Завдяки цьому у працівників покращувалась активність мозку та усувалась сонливість. Також в якості антидепресанта в офісі завжди є в наявності шоколад який, як відомо допомагає креативно мислити. Не виключенням є і всім добре відома ІТ-компанія Google (з 2015 року «Alphabet Inc.»), адже кожна штаб-квартира обладнана такими чином, аби поблизу офісу завжди можна знайти їдальню або кафе, де співробітники можуть безкоштовно поїсти.

У сезон спалаху вірусних захворювань офісні працівники особливо наражаються на небезпеку. Незважаючи на підвищену температуру, кашель, головний біль та інші симптоми, а вони все одно йдуть на роботу і тим самим наражають на небезпеку інших працівників. В такому випадку керівництво зобов'язане надати можливість працювати співробітнику дистанційно, та ні в якому разі не допускати його до роботи в офісі. Якщо захворіє більшість

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

працівників, то робота організації може бути частково або навіть повністю паралізованою, що може призвести до значних фінансових втрат.

Отже, у процесі здійснення своєї діяльності у офісних працівників може виникнути багато різних професійних хвороб. І наведений вище перелік далеко не є вичерпним. На нашу думку, для того щоб не зменшувалась продуктивність праці співробітників керівництво повинно розробити заходи для запобігання виникнення цих хвороб. Варто пам'ятати, що від ефективності роботи кожного працівника залежить дохідність організації, а ефективність роботи співробітника від стану його здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Козлова В. Як мотивувати співробітників: п'ять ефективних способів. URL: <https://style.nv.ua/ukr/blogs/jak-motivuvati-spivrobotnikov-pjat-efektivnikh-sposobiv-2461030.html> (дата звернення - 10.03.2020)
2. Костюхіна І. Винахідлива мотивація: Секрети успішних компаній. URL: <https://escadra.com.ua/ua/izobretatelnaia-motivaciia-sekrety-uspeshnykh-kompanij.html> (дата звернення - 10.03.2020)
3. Охорона праці і пожежна безпека Професійні захворювання особливості класифікації та їх розслідувань. URL: <http://oppb.com.ua/articles/profesiyni-zahvoryuvannya-osoblyvosti-klasyfikaciyi-ta-rozsliduvan> (дата звернення - 10.03.2020)
4. Подольська І. А. Діагностика та лікування синдрому сухого ока. URL: <http://ophthalmolog.kiev.ua/news/diagnostyka-likuvannya-sindrom-sukhogo-oka> (дата звернення - 10.03.2020)
5. Сауткіна А. Профілактика остеохондрозу хребта. URL: <http://www.adm-pl.gov.ua/story/profilaktika-osteohondrozu-hrebta> (дата звернення - 10.03.2020)
6. Сьогодні Lifestyle Топ-10 професійних хвороб офісних працівників. URL: https://www.segodnya.ua/ua/lifestyle/food_wellness/top-10-professionalnyh-bolezney-ofisnyh-rabotnikov-654700.html (дата звернення - 10.03.2020)

Співак І. О., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ САНАЦІЇ В УКРАЇНІ

Як відомо, санація – це система фінансових та кредитних заходів, вжиття яких спрямоване на покращення фінансового стану підприємства задля запобігання його банкрутства або підвищення конкурентоспроможності. Термін проведення санації становить 6 місяців, в деяких випадках може бути

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

збільшений до 12 місяців. В Україні впровадження санації не користується великою популярністю.

Головною метою для будь-якого підприємства є отримання прибутку, проведення беззбиткової та ефективної діяльності.

Санаційний прибуток – це сума прибутку, який одержує підприємство внаслідок викупу акцій за курсом, нижчим від їх номінальної вартості, в результаті безоплатної передачі акцій до анулювання, зниження номінальної вартості, при одержанні безповоротної фінансової допомоги від власників корпоративних прав, кредиторів та інших юридичних та фізичних осіб, зацікавлених у здійсненні санації підприємства [2, с.59].

Завдяки своєчасній та достовірній інформації, що відображається у фінансовій звітності стає можливою правильна оцінка фінансового стану підприємства.

Стабільний фінансовий стан підприємств може бумі забезпечений за рахунок ефективного використання всіх видів ресурсів, З однієї сторони, для створення умов відтворення ресурсного потенціалу необхідна система організаційно-економічних заходів, і перш за все, набір напрямку спеціалізації, який би забезпечив найбільш ефективно використання ресурсів. З іншої – ряд вчених-економістів в галузі антикризового управління вважають, що розширення сфери діяльності підприємства в будь-якому напрямку, тобто його диверсифікація, є одним із головних методів попередження банкрутства [5, с.2254].

На сьогодні актуальною постає проблема запобігання банкрутства підприємств за допомогою ефективної санаційної політики.

Основними причинами неплатоспроможності підприємств є дефіцит фінансових ресурсів, висока вартість їх залучення, не конкурентоспроможність продукції через її високу собівартість, застаріла технологічна база на багатьох підприємствах, що в кінцевому підсумку призводить до незапланованих витрат та неотримання очікуваного фінансового результату [1].

Основною метою проведення санації є запобігання банкрутству підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та рівня платоспроможності, зниження затрат на виробництво продукції, поліпшення структури капіталу.

Основними джерелами фінансування санації можуть бути власні ресурси або кошти, надані власниками та іншими особами, а також залучені грошові ресурси на умовах позики чи власності, на поворотній та безповоротній основі.

Етапи фінансової санації необхідно здійснювати у такій послідовності:

- 1) визначення цілей санації (відновлення поточної платоспроможності, фінансова стабілізація в довгостроковому періоді тощо);
- 2) аналіз фінансово-економічного стану, оцінка глибини кризи та факторів впливу;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- 3) розробка програми санації (санаційні заходи);
- 4) обґрунтування джерел залучення фінансових ресурсів;
- 5) координація учасників санаційного процесу;
- 6) контроль за реалізацією програми заходів [4. с. 69-77].

Так, М.О.Кизим, В.А.Забродський, В.А.Зінченко виділяють ряд заходів реалізації фінансової санації на підприємстві, а саме:

- скорочення і раціоналізація витрат за рахунок підвищення якості фінансового менеджменту;
- оптимізації адміністративних, матеріальних, технологічних витрат;
- підвищення ефективності виробництва за рахунок модернізації та оновлення виробничих фондів;
- поліпшення якості та вдосконалення асортименту продукції;
- покращення програмного забезпечення всіх відділів та служб підприємства;
- підвищення ефективності роботи персоналу;
- залучення фінансових інвестицій [3, с. 160-162].

На нашу думку, факторами, що здебільшого стримують процеси фінансової санації є недосконале правове регулювання, відсутність належної поінформованості та забезпечення проведення процесу санації, нестача грошових ресурсів фінансування санації, дефіцит кваліфікованого персоналу.

В Україні серед законодавчої процедури банкрутства переважає механізм, орієнтований на ліквідацію, а не на відновлення платоспроможності господарюючих суб'єктів.

Таким чином, ефективність проведення санації можна визначити за допомогою таких показників як ліквідність та платоспроможність, прибутковість, конкурентоспроможність, просування й зміцнення позицій на ринку, відновлення бізнес-репутації боржника після кризових явищ.

Список використаних джерел:

1. Андрущак Є.М., Біленька В.А. Фінансова санація як спосіб запобігання банкрутству підприємств. *Молодий вчений*. 2018. С. 451–456.
2. Дорогань В. К., Томілін О. О., Гаврилова О. А. Основи фінансової діяльності підприємства: підручник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 259 с. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1628> (дата звернення - 24.02.2020)
3. Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. 144 с.
4. Плікус І., Новак Н., Мільчаковський Т. Удосконалення механізму управління фінансовою санацією підприємств. *Вісник СумДУ*. 2010. № 1. С.69–77.
5. Томілін О. О., Перетяцько Т. О. Основні напрямки фінансової

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

стабілізації аграрних підприємств при загрозі банкрутства. *Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. Вип. № 265: В 9 т. Т. VIII. Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. С. 2252–2256. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1562> (дата звернення - 24.02.2020).

Тютюнник М. С.,
здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
науковий керівник – **Томілін О. О.**, д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СУЧАСНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ
РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ**

Виникнення нових ризиків, відсутність в Україні рекомендацій щодо сучасних систем управління ризиками на підприємствах обумовлюють необхідність подальшого дослідження цього питання.

В умовах сьогодення практична підприємницька діяльність нерозривно пов'язана з ризиком, що являє собою імовірнісну можливість отримання небажаних результатів, недоотримання доходів чи виникнення втрат в результаті здійснення виробничої, фінансової або іншої діяльності, що зумовлюється невизначеністю та альтернативністю майбутнього стану як внутрішнього, так і зовнішнього середовища [5]. Оскільки ризик є економічною категорією, на його ступінь можна впливати через формування та реалізацію стратегії, використання певних засобів, принципів, тобто через створення на підприємстві своєрідного механізму управління ризиками – ризик-менеджменту [2]. Принципи побудови такого механізму у більшості підприємств є досить схожим і включає в себе перелік основних етапів.

Початковим етапом є аналіз ризику, що має на меті одержання необхідної інформації про структуру, властивості об'єкта і наявних ризиків. Даний етап складається з виявлення ризиків та їх оцінки – кількісного опису виявлених ризиків, у результаті чого визначаються такі характеристики, як ймовірність і розмір можливого збитку [5].

Наступний етап – це вибір методів впливу на ризик при оцінці їх порівняльної ефективності, серед яких найпоширенішими є:

1. Уникнення ризику – означає ухил від заходів, пов'язаних з ризиком. Реалізується шляхом відмови від ненадійних партнерів і постачальників, а також відмовою від прийняття ризикованих проектів та управлінських рішень.
2. Метод прийняття ризику на себе або утримування ризику –

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

передбачає покриття збитків, отриманих внаслідок настання ризикової ситуації, частіш за все невисоких і цілком прийнятних, за рахунок акумуляції власних фінансових ресурсів [3].

3. Самострахування – децентралізована форма створення натуральних і грошових страхових фондів безпосередньо в господарюючих суб'єктах, особливо в тих, чия діяльність підлягає ризику. Самострахування відрізняється від методу прийняття ризиків на себе тим, що компанія має справу з великою кількістю однорідних ризиків [1, 3].

4. Передача ризику – означає, що підприємство передає відповідальність за ризики своєму партнеру або третій особі. Реалізується шляхом страхування, передачі ризиків через укладання договорів факторингу, біржових угод (хеджування) [5]. Серед перелічених методів найпоширенішим є страхування, тому що він простий у застосуванні та відносно низьковитратний. Його суть полягає у передачі ризику за певну визначену плату страхувальником страховику, страховій організації. За умов настання передбачених страховим договором подій, страховик повністю або частково відшкодовує страхувальнику збитки [8].

5. Зниження ризику – передбачає зниження його ступеня, тобто зменшення ймовірності ризику і обсягу втрат. Реалізується шляхом диверсифікації портфеля діяльності, диверсифікації ринків збуту, постійного моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища, лімітування та ін. Зокрема, лімітування – це встановлення ліміту, тобто обмежених сум витрат, продажу, кредиту тощо. Даний метод застосовується господарюючими суб'єктами для продажу товарів в кредит, визначення сум вкладення капіталу і т.п. В свою чергу диверсифікація – процес розподілу капіталу між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо не пов'язані між собою. Диверсифікація дозволяє уникнути частини ризику при розподілі капіталу між різними видами діяльності [1]. Диверсифікація аграрного виробництва дасть змогу підприємству ефективно впливати на ринок, сформувати чітку стратегію розвитку, а відтак отримати високі активи, уникнути можливого ризику [6, с.227–228].

Після вибору оптимальних методів впливу на конкретні ризики є можливість сформувати спільну стратегію управління всім комплексом ризиків підприємства, яка являє собою загальний довгостроковий курс досягнення поставлених цілей. Тобто на цьому етапі визначаються необхідні фінансові та трудові ресурси, відбувається постановка і розподіл завдань серед менеджерів, здійснюється аналіз ринку, проводяться консультації з фахівцями.

Останнім етапом є контроль і коригування результатів реалізації обраної стратегії з урахуванням нової інформації. Реалізація даного етапу передбачає зіставлення фактичних параметрів рівня ризику та робіт з його зниження з очікуваними, а також оцінку й виявлення причин відхилень. Відповідно на

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

основі цього відбувається розробка пропозицій щодо вдосконалення системи управління [4].

Чим складнішим є бізнес, тим важливішим є визначення ризиків, які можуть перешкоджати підприємствам реалізувати свій потенціал, та керування ними, щоб мінімізувати несприятливі наслідки та максимізувати позитивні результати та прибуток, а також підвищити конкурентоспроможність [7, с.46].

На нашу думку, створення на підприємстві дієвої системи ризик-менеджменту дозволить отримати наступні суттєві переваги: забезпечити суттєве підвищення ефективності стратегічного планування; уникнути або звести до мінімуму виникнення не прогнозованих ситуацій; підвищити ефективність діяльності організації; оптимізувати використання ресурсного потенціалу.

Таким чином, з усього вищесказаного, можна зробити висновок, що в усіх господарюючих суб'єктах виникає необхідність управляти різними видами ризиків під час реалізації бізнес-процесів. Тому керівництво компанії має домогтися того, щоб необхідність ризик-менеджменту була визнана всіма менеджерами та персоналом організації у якості одного з факторів першочергової важливості.

Список використаних джерел:

1. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 388 с. URL: https://pidruchniki.com/1584072033571/menedzhment/situatsiyniy_menedzhment (дата звернення 23.02.2020).
2. Герасимчук Н. А., Мірзоєва Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики. Київ: ЦП Компринт, 2015. 288 с. URL: https://pidruchniki.com/86189/ekonomika/ekonomichni_i_finansovi_riziki (дата звернення 23.02.2020).
3. Грідін О. В., Дудник О. В., Руденко С. В. Сутність, місце та сучасне значення ризик-менеджменту в управлінській парадигмі організації. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2018. № 191. С. 188-201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2018_191_21 (дата звернення 23.02.2020).
4. Логвінова О. П., Семененко І. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч. посіб. Харків: Лідер, 2015. 370 с. URL: https://pidruchniki.com/86343/ekonomika/obgruntuvannya_gospodarskih_rishen_i_otsinyuvannya_rizikiv (дата звернення 23.02.2020).
5. Назарчук Т. В., Косіюк О. М. Менеджмент організацій: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 560 с. URL: https://pidruchniki.com/67898/menedzhment/menedzhment_organizatsiy (дата звернення 23.02.2020).
6. Томілін О. О. Диверсифікація аграрного виробництва як напрям

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

оптимізації міжгалузевих відносин: матеріали міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. “Формування конкурентоспроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади”. Ч. 2. 26–27 квіт. 2012 р. Тернопіль: Крок, 2012. С. 226–228. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1655> (дата звернення 23.02.2020).

7. Томілін О.О., Шабельник С.С. Ризик-менеджмент підприємства та його вплив на конкурентоспроможність. *Науковий вісник Одеського національного університету. Економіка*” Том 24 Вип. 3 (76). 2019. Одеса: Одеський національний університет. 2019. С. 46–51. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/5608> (дата звернення 23.02.2020).

8. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 408 с. URL: https://pidruchniki.com/1315061453811/ekonomika/zovnishnoekonomichna_diyalnist_pidpriyemstva (дата звернення 23.02.2020).

Розділ 6

***Досягнення теорії й практики управління
розвитком підприємств: маркетингові,
логістичні, інформаційні, ресурсні та правові
аспекти та питання комерціалізації результатів
діяльності сучасного підприємства.***

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Voinycha L.,

associate professor, department of management
Lviv National Agrarian University

SOURCES OF INNOVATIVE IDEAS IN BUSINESS

Not all organisations innovate. Even in organisations which do, innovation can be difficult to initiate, develop and deliver.

Innovation can be inconsistent – sometimes it happens more by accident than by design. This is because many organisations haven't yet thought through what they really need to do systematically to manage innovation and make it happen on an ongoing and consistent basis.

To stay ahead of the competition, it is important that organisations continuously innovate and push the innovation frontier.

This involves balancing your innovation portfolio in a similar way to an investment portfolio. The safe option is to use your core business today to fund exploration activities in new, uncharted territories that may become your core business in the future.

Nagji and Tuff (2012), in a recent Harvard Business Review article, classify different innovation territories [1].

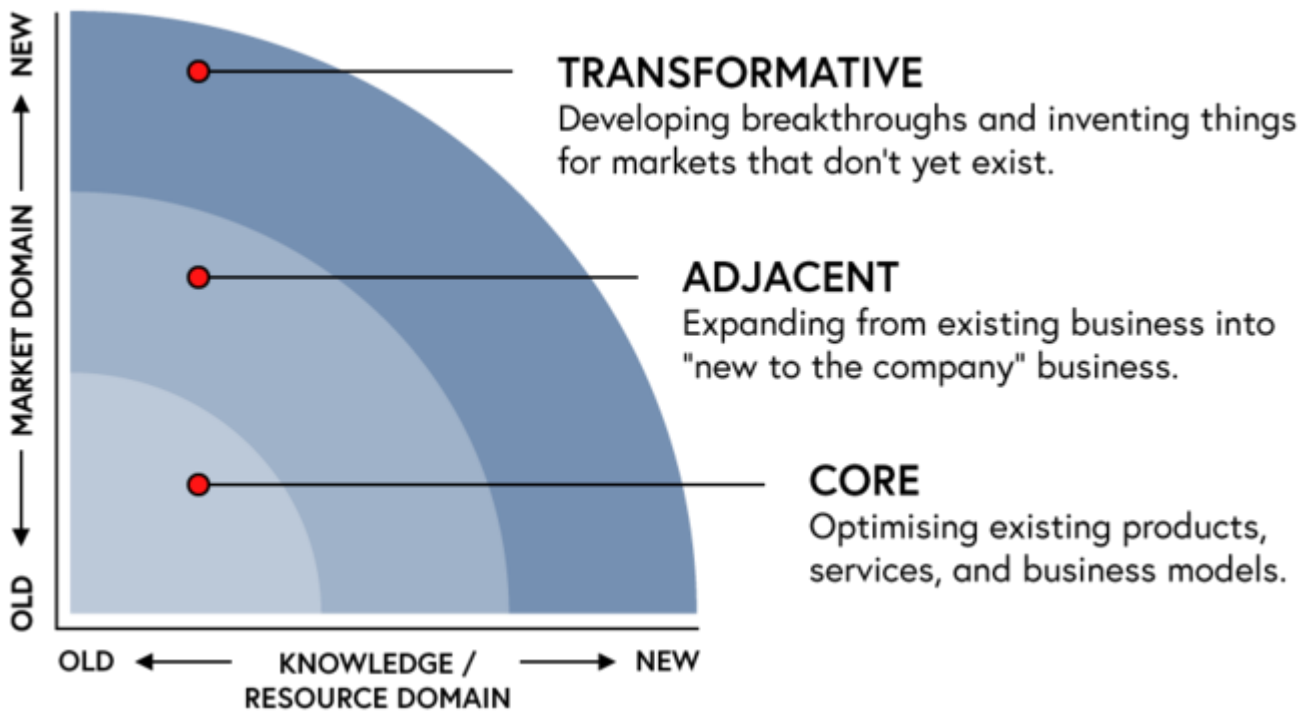
Table 1. Classification of innovation territories

Core	Incremental innovations in current product-market domain.
Adjacent	Leveraging existing knowledge in current product-market domain and transposing it into a new product-market space.
Transformative	Breakthrough (or game-changing) innovations that redefine or create entirely new product-market domains.

In order to remain competitive in the long-term, practising managers should blend their innovation portfolio across these three territories (picture 1).

It would clearly be a bad decision to invest the bulk of the organisation's resources in transformative territories – despite carrying the most reward, they simultaneously carry the most risk.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Picture 1. Distribution of time and resources across the three territories [1]

Nagji and Tuff recommend that organisations aim for the following distribution:

- 70% core
- 20% adjacent
- 10% transformative

Over time, the organisation's core business will be taken over by activities in the adjacent domain, and then eventually by the transformative activities. The cycle then continues as the innovation frontier moves forward and the organisation continues to scan and explore new territories.

This enhanced value could be an increase in revenue, a reduction in cost, an increase in new customers, or retention of existing customers. The value you wish to derive from innovation will depend on the context of your business, and the challenges and opportunities it faces.

The key to making innovation happen is to do it by design, rather than by accident.

Successful innovation in the core business relies on finding the best ideas for the business, and pro-actively developing and delivering them at speed.

The key enablers which a business could put in place to ensure innovation happens in the core business include:

- Leadership
- People

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- Process
- Funding
- Culture
- Platform(s)

These key enablers include:

- **Leadership:** Executives and other leaders need to make innovation a priority for the core business. Leaders introduce the other key enablers to ensure innovation happens systematically by design.

- **People:** Empowered employees, partners, customers and others identify ideas, and implement processes and systems to capture the best ideas. Innovation managers are responsible for managing, developing and delivering innovation in the core business. (Innovation managers will often have other job roles or titles; it's what they do which is important, not how their job role is entitled.)

- **Process:** The organisation should implement a structured but dynamic innovation management process. This should be used to identify and develop the best ideas from inside and outside of the organisation. The process will often be used to focus on specific themes, challenges and opportunities most important to the business at that specific time. Effective innovation management processes accelerate development of new capabilities, generate value propositions and business cases, and ensure innovations are subsequently delivered and the benefits realised.

- **Funding:** The organisation should put funding mechanisms in place to foster the early stages of innovation. There is often an innovation funding gap which needs to be filled, otherwise major opportunities will be missed. Once the capability and business case of innovation-related initiatives are proven, business sponsors will usually be happy to fund further development and delivery, as they'll be the ones getting the benefit.

- **Culture:** The organisation should develop an innovation culture across the organisation and beyond – for example, one that spans across key service providers and business partners. Everyone should be looking for ways to improve the business today and tomorrow – and be rewarded when they get it right to create a real buzz about the place.

- **Platform(s):** With so much focus on new technologies, digital innovation and transformation, organisations need agile mechanisms to quickly trial new technologies and create prototypes. This often includes use of pay-as-you-go cloud-computing-based platforms to try out new technologies and ideas, and ensure they can be integrated with existing technologies, systems and services.

With these key enablers in place, successful innovation is positively communicated and successes are celebrated, creating a virtuous circle.

Many studies show that the most innovative organisations get their best ideas from a wide range of sources. These can include employees, customers, the competition, other industries, partnerships with clients or suppliers, academia,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

research and development activities and so on.

Referenses

1. Bansi Nagji and Geoff Tuff (2012) *Managing Your Innovation Portfolio. Harvard Business Review.*

Алейніков В.В.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Повалій Т. С.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,

Науковий керівник – **Зоря О.П.**, д.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**СТРУКТУРА ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ
УПРАВЛІННЯ НИМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Управління витратами становить економічний зміст будь-якої виробничої діяльності, і саме виробництво продукції сільського господарства в цьому сенсі не виключення. Основними елементами управління витратами є прогнозування й планування, нормування витрат, облік і калькулювання, аналіз і контроль за собівартістю. Особливого значення набуває необхідність удосконалення обліку та контролю процесу виробництва сільськогосподарської продукції, побудови раціональної та ефективної системи обліку витрат для інформаційного забезпечення управління досліджуваним підприємством. Для створення впорядкованої структури витрат необхідно здійснювати їх науковообґрунтовану класифікацію: розподіляти за групами так, щоб витрати узагальнювали інформацію в найбільш зручній і корисній для управління формі.

Нами встановлено, що незважаючи на велику різноманітність операційних витрат, багато з них характеризуються певною економічною однорідністю. Сукупність економічно однорідних витрат у теорії і практиці називають елементом витрат.

Узагальнені вихідні дані для аналізу структури операційних витрат досліджуваного нами ТОВ АК «Перше травня» за економічними елементами містить форма № 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати», а саме розділ «Елементи операційних витрат». За цими даними можна визначити, до якого типу виробництва належить досліджуване підприємство за переважанням використовуваних ресурсів (матеріало-, трудо-, чи фондомістке). На основі такого аналізу визначають найактуальніші для підприємства напрямки

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

зниження собівартості продукції (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1

**Динаміка і структура операційних витрат у ТОВ АК «Перше травня»,
2017-2019 рр.**

Показники	Роки						2019 р. у % до 2017 р.
	2017		2018		2019		
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	
Матеріальні затрати	2776	62,9	5328	73,2	5658	71,7	203,8
Витрати на оплату праці	749	17,0	719	9,9	842	10,7	112,4
Відрахування на соціальні заходи	285	6,5	254	3,5	329	4,2	115,4
Амортизація	32	0,7	226	3,1	359	4,5	1121,9
Інші операційні витрати	573	13,0	756	10,4	704	8,9	122,9
Разом	4415	100,0	7283	100,0	7892	100,0	178,8

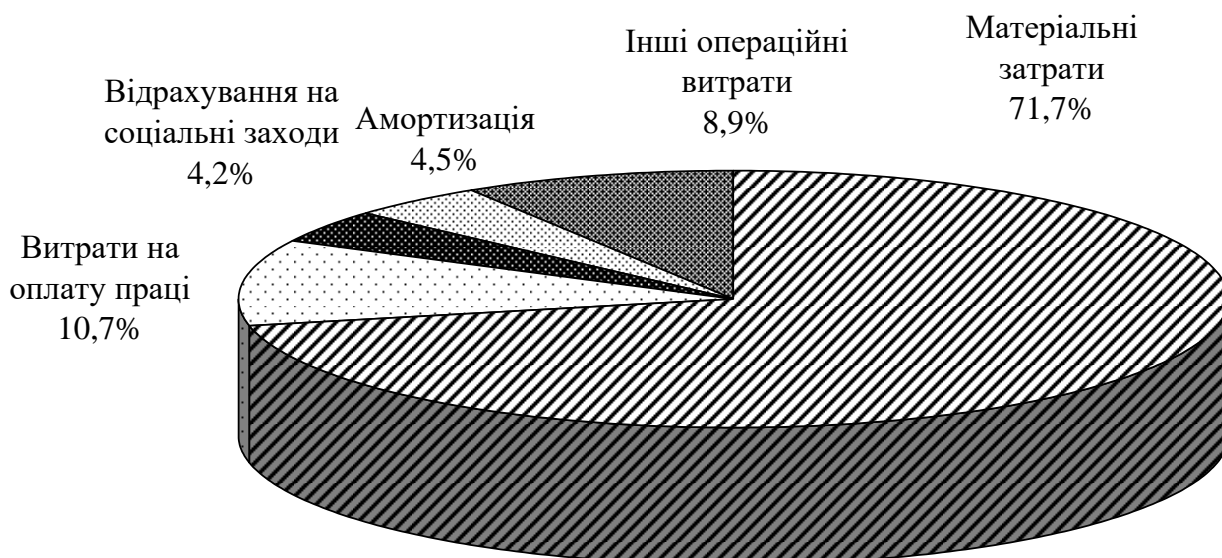

Рис. 1. Структура операційних витрат у ТОВ АК «Перше травня», 2019 р.

Проведений аналіз свідчать, що у ТОВ АК «Перше травня» у структурі операційних витрат найбільшу питому протягом досліджуваного періоду займали матеріальні витрати. Встановлено, що в динаміці зросли всі без винятку елементи витрат. В цілому, протягом досліджуваного періоду операційні витрати у господарстві зросли майже у 2 рази і становили 7892 тис. грн. Найбільшу питому вагу в структурі операційних витрат займали матеріальні витрати. При цьому їхня частка зросла з 62,9 % у 2016 р. до 71,7 % у 2018 р.

Таким чином, завдання управління витратами повинні вирішуватися в комплексі. Тільки такий підхід приносить результати та забезпечує зростання

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

економічної ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві : Підручник. [2–ге вид., перероб. та доп.]. К.: КНЕУ, 2004. 495 с.
2. Дем'яненко С.І. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві. К.: КНЕУ, 1988. 268 с.
3. Моссаковський В. Концепція побудови управління витратами у сільськогосподарських підприємствах. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 6. – С. 32-42.

Буганов О. В., здобувач вищої освіти, магістр,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
Кушнір А.І., здобувач вищої освіти, бакалавр,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Науковий керівник – **Дубініна М. В.**, д-р екон. наук, професор,
зав.кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

**DUE DILIGENCE ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ВІД ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ
РИЗИКІВ**

Для сучасного етапу розвитку ринкових відносин характерним є підвищення ділової активності суб'єктів господарювання через залучення іноземних інвестицій, відкриття філіалів, підвищенні ефективності використання ресурсів. Діяльність підприємства значно залежить від розробленої системи шляхів і напрямів їх реалізації щодо своєчасності прийняття оперативних управлінських рішень. Підвищення ділової активності бізнесу сприяє зростанню зайнятості населення, збільшенню обсягів виробництва та його реалізації, з'являються додаткові джерела фінансування діяльності суб'єктів господарювання. Проте такі тенденції підвищують юридичні та фінансові ризики, що принесе для підприємства негативні наслідки. Це може бути: втрата активів інвестора, послаблення конкурентоспроможності, зниження привабливості бізнесу, втрата частки ринку. Одним із способів мінімізації таких негативних ризиків є застосування процедури «Due Diligence».

Вперше термін «Due Diligence» був введений США на початку ХХст. і застосовувався в юридичних цілях. На той час він означав процес розкриття інформації брокером перед інвестором про компанію, акції якої торгуються на фондовій біржі. Зараз визначення терміну дещо розширилося та Due Diligence використовується як інструмент для збору і аналізу інформації з метою оцінки різноманітних ризиків, пов'язаних з процедурами інвестування[1].

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Due Diligence – механізм забезпечення незалежного збору об’єктивної інформації та експертна оцінка відомостей про активи підприємства, що продаються. Процедура дозволяє в короткі терміни отримати аргументовану відповідь про доцільність фінансових вкладень в об’єкт інвестування (перевірку законності та комерційної привабливості планованої угоди або інвестиційного проекту) [2]. З її допомогою можна виявити шляхи поліпшення правового та фінансового стану суб’єкта господарювання. Due Diligence є одним із етапів придбання активів, оскільки допомагає інвестору сформулювати уявлення про продукт продажу, про можливі ризики на момент привласнення майна, про кризові ситуації, які можуть з’явитися після укладення угоди. Інструмент базується на аналітичній оцінці інформації про зміни зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства шляхом перевірки всіх складових бізнесу, зокрема: правового, фінансового, бухгалтерського, податкового, маркетингового, інформаційного, управлінського, екологічного, технічного, операційного характеру.

Розглянемо ризики які можуть бути виявлені під час застосування процедури Due Diligence на рис. 1.

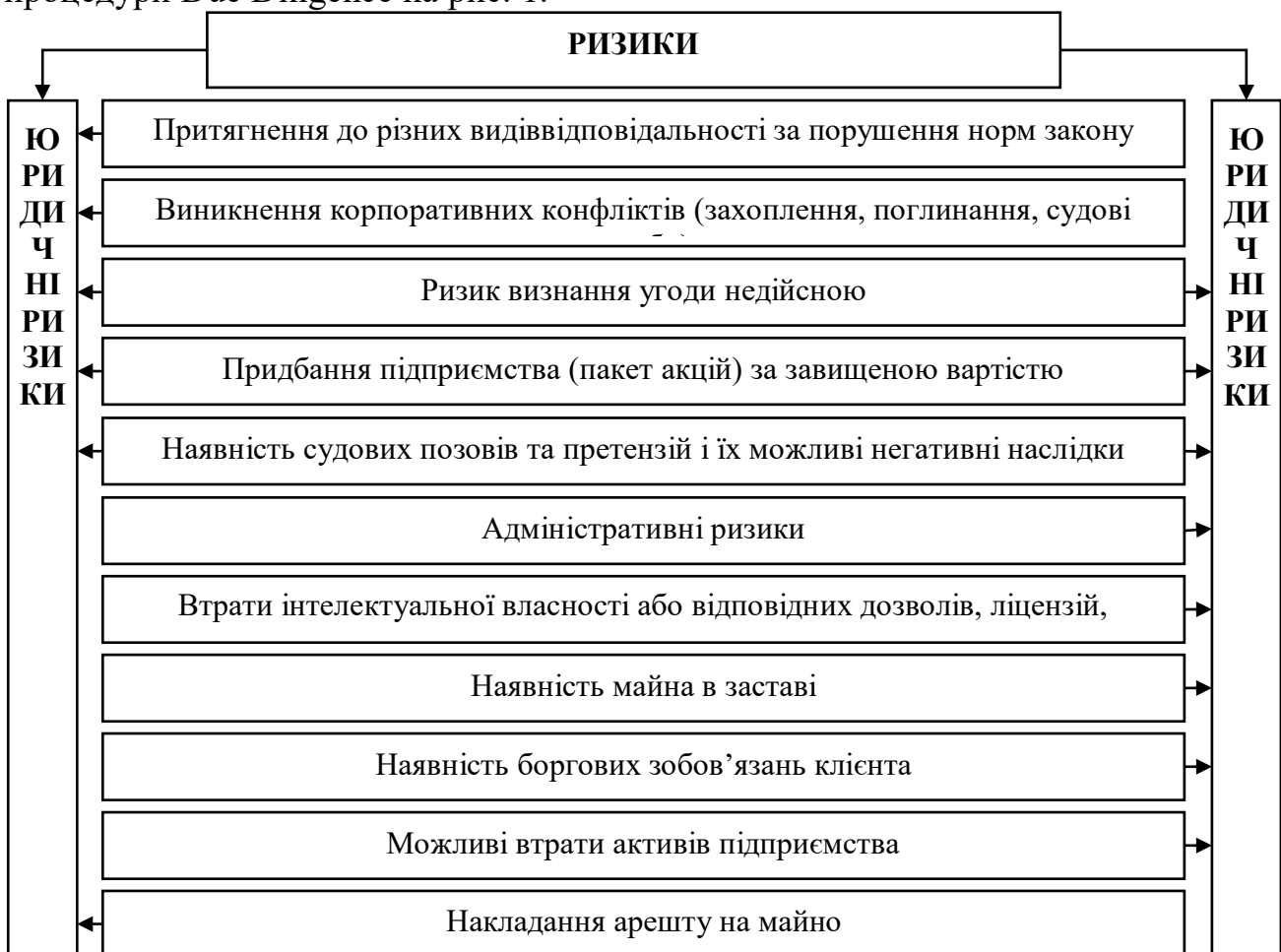

Рис. 1. Можливості оцінки ризиків за допомогою інструменту Due Diligence
Джерело: удосконалено автором на основі [3]

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Виділяють такі основні складові «Due Diligence»:

– фінансовий аналіз, за якого концентрується увага на здатності приносити дохід (може проводитися одночасно з аудитом). При проведенні фінансового Due Diligence оцінюються фінансова система бізнесу, достовірність звітів, динаміка фінансових показників, ефективність системи внутрішнього контролю компанії, вивчаються активи, аналізуються доходи та витрати підприємства;

– податковий аналіз, що проводиться для оцінювання податкового навантаження та виявлення можливості його оптимізації, аналізу перспектив зміни податкового навантаження у зв'язку реформуванням податкового законодавства або зміни судової практики, оцінки основних податкових ризиків, виявлення ризиків пред'явлення претензій з боку податкових органів, визначення законності використовуваних компанією схем податкової оптимізації, оцінки перспектив впровадження в компанії ефективних законних схем податкової оптимізації;

– аналіз правових аспектів комерційної діяльності, що застосовується для перевірки законності установчих документів та формування статутного капіталу компанії, перевірки законності схеми управління компанією, оцінки законності призначення та обсягу повноважень органів управління, перевірки прав на майно компанії, що купується, перевірки реєстрації прав власності на нерухомість, перевірки володіння пакетами акцій інших компаній;

– маркетинговий аналіз, за якого здійснюється оцінка поточного становища підприємства на ринку, оцінка ділової репутації підприємства, аналіз конкурентного середовища та виявлення конкурентних переваг, аналіз основних існуючих і потенційних клієнтів і партнерів, оцінка перспектив розвитку підприємства і ринку в цілому;

– аналіз інформаційного забезпечення, за якого проводиться вивчення, виявлення, оцінка та аналіз ризиків функціонування інформаційних систем для забезпечення підприємства якісною інформацією, яка б могла забезпечити потреби користувачів;

– технічний аналіз, що полягає в перевірці технічної, проектної інформації;

– екологічний аналіз, за якого детально вивчаються, виявляються, оцінюються та аналізуються ризики, які пов'язані з програмами охорони навколишнього середовища;

– операційний аналіз, за якого проводиться аналіз історії та перспектив розвитку компанії, аналіз організаційно-правової форми компанії;

– бухгалтерський аналіз, що проводиться з метою оцінки системи бухгалтерського обліку та достовірності звітності;

– управлінський аналіз, за якого проводиться оцінка ефективності організаційної структури та рівня корпоративного управління, оцінка

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

менеджменту і персоналу компанії [4].

Отже, дослідивши інструмент Due Diligence, маємо, що велику роль в управлінні діяльністю підприємства в умовах ризику відіграє розглянутий механізм, що дозволяє уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки. Процедура стала необхідним етапом процесу інвестування та її проведення доцільно проводити до вкладення коштів інвестора в об'єкт інвестування. Його використання дозволяє правильно та своєчасно виявляти загрози під час діяльності підприємства та приймати відповідні рішення в межах розробленої ним політики управління ризиками. Завдяки цьому процесу існує можливість встановити довірчі відносини між покупцем та продавцем бізнесу або активу.

Список використаних джерел:

1. Що таке Due Diligence. URL: <https://bit.ly/39tRNvH> (дата звернення: 28.03.2020).
2. Навіщо потрібна процедура Due Diligence. URL: <https://bit.ly/3dLfToX> (дата звернення: 29.03.2020).
3. Due Diligence – гарант успішності інвестиційного проекту в бізнес-сфері. URL: <https://bit.ly/3azNuAe> (дата звернення: 29.03.2020).
4. Сутністьduediligence і можливості використання в Україні. URL: <https://bit.ly/2WZzY58> (дата звернення: 29.03.2020).

Демочко Ж. Ю., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
науковий керівник – **Томілін О.О.**, д. е. н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ**

Так склалося, що у сучасних умовах темп життя людей далеко не розмірений – це постійний брак часу і аврари на роботі, часто життя у стані, коли незрозуміло за виконання чого хапатися в першу чергу. Звичайно, як не крути, це значною мірою впливає на продуктивність працівника не в кращу сторону.

Ефективна робота підприємства залежить від багатьох факторів. Одним з них є мистецтво правильно розпоряджатися часом, суть полягає в тому, щоб не працювати більше, а ефективно справлятися з своїми професійними та особистими завданнями, і таким чином робити своє життя більш продуктивним і гармонійним.

На наш погляд, у “хронічного не встигання” існує декілька причин:

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

- 1) банально, відсутність бажання виконувати певні обов'язки;
- 2) відсутність зацікавленості та мотивації у тих чи інших справах;
- 3) невміння організувати себе;
- 4) надто довга підготовка.

Тайм-менеджмент – це сукупність технологій планування роботи, які людина застосовує самостійно для підвищення ефективності використання свого робочого часу і для підвищення контролю зростаючої кількості завдань; це також вміння ставити завдання і виконувати їх. Певною мірою час – це такий же ресурс, як і люди, сировина, фінансові засоби. Його найважливішою особливістю є безповоротність – його не можна накопичити, передати, взяти в кредит, тому важливо навчитися використовувати його з максимальною вигодою [1, с. 190].

Корпоративний тайм-менеджмент актуальний на великих підприємствах і важливий, насамперед, для керівників, які планують графік роботи певного структурного підрозділу чи підприємства в цілому. При такому напрямі керівник розподіляє пріоритетність поточних завдань і визначає терміни їх виконання, а потім, залежно від отриманих результатів, вирішує, скільки завдань потрібно на певний проміжок часу поставити перед кожним зі своїх підлеглих і, звісно, контролює їхнє виконання.

Особистий тайм-менеджмент стосується окремої людини і може торкатися як її професійної діяльності, так і сфери особистого, приватного часу, розвитку, відносин. Особистий тайм-менеджмент актуальний, коли людина «не встигає нічого» – ані на роботі, ані в особистих справах [2].

Процеси тайм-менеджменту чи управління часом базуються на наступних головних принципах:

- правильна постановка мети (головне аби вона була чітко визначеною та досяжною);
- мотивація (бажання зекономити час повинно бути усвідомленим і пов'язаним із задоволенням якихось важливих потреб);
- результативність (управління часом необхідно для того щоб зняти чи, принаймні, знизити дефіцит часу, виконуючи певні завдання за коротший період) [2].

Кожна людина має набір якихось схильностей, отриманих на генетичному рівні та вироблених протягом життя. Одні люди віддають перевагу самостійному плануванню й розподілу часу, інші почуваються комфортніше, якщо їм хтось допомагає це зробити в якості досвідченого експерта чи навіть контролює ці процеси як їх безпосередній керівник.

Байдуже, яким саме способом, але у разі грамотного розподілу своїх часових ресурсів, виділяючи важливі й другорядні завдання, людина повністю починає контролювати свій час, а проблеми з “авралами” зникають самі по собі [2].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Для подолання негативних чинників, що впливають на управління часом, необхідно обрати ефективні способи управління часом. Д. М. Гранін виділяє такі шляхи та способи розв'язання проблеми управління часом [4, с.75]:

1. Не звинувачуй себе в недостатній силі волі. Трапляються дуже сильні люди, проте сила волі не рятує від неорганізованості або надмірної втоми. Необхідно знайти можливість повноцінно відпочити й відновитися. 2. Урахування своїх біоритмів. Необхідно визначити протягом кількох днів, у який проміжок часу вдається зробити більше і чому. Скоротити кількість перешкод у найбільш продуктивний період дня.

3. “Хочеш зробити добре – зроби це сам”. Це гасло знищило чимало керівників. Делегування – наука тонка, чим швидше та успішніше її засвоїти, тим кращі перспективи. Необхідно навчитись делегувати повноваження.

4. Уміння відмовляти. Багато людей у деяких ситуаціях просто не можуть відмовити. Коли людина навчилася відмовляти, починає економити час. Бажано збагатити свій арсенал відмов новими способами, наприклад, відмовляти без пояснення причин, з поясненням причин і т. д.

5. Право на відпочинок. Учені встановили, що приблизно через 40 хвилин одноманітної роботи концентрація уваги падає. Якщо ви в цей час використовуєте невелику 10-хвилинну перерву, в результаті зробите більше, ніж працюючи безперервно.

6. “Не пилить тирсу”. Перфекціонізм – тяга до недосяжної досконалості, як і монета, має дві сторони. З одного боку, чим вище поставлена планка, тим кращий результат. З іншого боку, у більшості випадків після деякого “порогу” відбувається не подальше поліпшення, а просто втрата часу. [4, с. 77].

7. Слово “завтра”. Усе, що можливо зробити сьогодні, дасть у найближчий час, можливо, ту необхідну фору, яка рятує від авралу.

В світі широко використовують деякі з видів практик та принципів. Одним з них є принцип Парето “80/20”, який стверджує, що лише 20% всіх справ призводять до 80% бажаного результату, тому пріоритети треба надати саме цим 20 % справ, які матимуть найбільший вплив [3].

Метод “АВС-аналіз”. Згідно цієї методології: А-задачі – це найважливіші, крім того, на їхню реалізацію потрібно усього 10% часу, але вагомість А-задач важко переоцінити, оскільки саме їхній внесок у досягнення цілей оцінюється на 70%. В-задачі – це задачі середньої складності, на які доводиться приблизно 20% часу на виконання і 20% – їхня значущість. С-задачі потребують не менше 70% часу, але користі від них загалом не більше 10% [3].

Суть системи Франкліна полягає в тому, що будь яке велике завдання необхідно розбивати на під задачі і ті, в свою чергу, на більш дрібні завдання. Візуально це виглядає як піраміда, де перший “поверх” – це список життєвих цінностей.

Обираючи методи управління часом, необхідно враховувати особливості

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

колективу, цілі та місії підприємства, властивості менеджерів та підлеглих. Найбільш ефективним вважається гнучке планування, без жорстких параметрів часу. Але планування залишається одним з головних завдань для досягнення результативної роботи менеджера і підприємства [3].

Розвиток і ефективне функціонування підприємства прямо пропорційно залежить від розвитку працівників. Впровадження інструментів тайм-менеджменту на підприємствах дозволить збільшити можливості співробітників, отримати більші результати без значних втрат та збільшиться ефективність застосування інших відомих методів менеджменту.

Таким чином, тайм-менеджмент корисний не тільки для підприємства в цілому, а й для кожного працівника особисто. Оскільки він дає можливість організувати себе, обирати для себе правильні пріоритети, розвивати більш спокійне ставлення до подій за рахунок вміння швидко коригувати план дій.

Список використаних джерел:

1. Архангельский Г. А. Организация времени: от личной эффективности к развитию фирмы. АиСТ-М. 2011. 190 с.
2. Бутусевич А. Ефективне використання робочого часу. *Консультант кадровика*: електронна газ. 2018. № 10 (166). URL: <https://kadrhelp.com.ua/efektyvne-vykorystannya-robochogo-chasu> (дата звернення - 23.02.2020)
3. Бабчинська О.І., Вараниця В.С. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства за допомогою тайм-менеджмента. *Молодий вчений*. 2015. № 12 (27). Частина 1. С. 112-115.
4. Гранин Д. М. Тайм-менеджмент. 110 статей. Санкт-Петербург: Прайм-Евронік, 2004. 712 с.

Дядик Т. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри маркетингу;

Хурдей В. О., здобувач СВО – Магістр,
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Досвід Європейських країн важливий при плануванні соціально-економічного розвитку вітчизняних об'єднаних територіальних громад, оскільки ці країни сьогодні своїм рівнем життя показують на «правильність» та своєчасність проведених реформ.

Важливим аспектом соціально-економічного розвитку в сільських територіях країн Європи є недержавна підтримка підприємницької діяльності,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

яка здійснюється: асоціаціями, союзами, профспілками, об'єднаннями підприємців. Торгові і торгово-промислові палати в Європі, найбільш всебічно та ефективно представляють корпоративні інтереси підприємців. В склад торгово-промислових палат входять на правах колективних членів, різні асоціації, федерації і союзи. Так, в торгово-промисловій палаті Франції створені спеціальні відділи, які займаються консультуванням підприємців початківців, щодо відповідності проекту, існуючим вимогам, його автор отримує паспорт програми «підприємництво в Франції», яке дає право на безкоштовну експертизу і підтримку при оформленні документів для отримання банківської гарантії.

Цікавим є досвід Австрії, щодо сприяння соціально-економічному розвитку сільських територій – кожне підприємство Австрії, відповідно до законодавства повинно бути членом регіональної торгово-промислової палати. Регіональні палати Австрії об'єднані в федеральну палату. В даних структурах працюють недержавні службовці, які отримують заробітну плату за рахунок внесків підприємств. Палати сприяють соціальній стабільності, підрозділи палат допомагають в становленні контактів, організації семінарів, поїздок за кордон, аналізі економічної ситуації, надають консультації підприємцям-початківцям з менеджменту та маркетингу.

Аналіз зарубіжного досвіду з реалізації програм розвитку сільських територій свідчить про те, що значну частину реалізованих у Європейських країнах проектів можна не просто адаптувати для вітчизняної економіки, а знайти свій, власний підхід, враховуючи відповідний досвід, що забезпечить вчасну діагностику та вирішення проблем соціально-економічного розвитку сільських територій. На нашу думку, на сьогодні в Україні в межах сільських територій гостро стоять наступні проблеми: рівень доходів сільського населення; структура видів економічної діяльності в межах сільських територій; ефективність сільського господарства; забезпеченість сільських мешканців об'єктами виробничої та соціальної інфраструктури [1].

Узагальнюючи Європейський досвід та аналізуючи досягнутий рівень соціально-економічного розвитку сільських територій України можна виділити ряд заходів, що забезпечать стимулювання розвитку сільських територій:

- розмежувати заходи підтримки сільськогосподарського виробництва і сільських територій на державному рівні;
- підтримка сільських територій з низьким рівнем розвитку сільського господарства;
- стимулювання соціальної відповідальності аграрних підприємств до розвитку сільських територій, де вони працюють;
- спрямування державної підтримки сільських територій на підвищення рівня облаштування сфери життя, діяльності та побуту селян;
- розвиток альтернативних видів економічної діяльності в межах

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

сільських територій;

– врегулювання питань належного використання та охорони природних ресурсів сільських територій;

– мотивація розвитку сільського господарства та продовольчого ринку шляхом стимулювання підвищення купівельної спроможності населення через зростання заробітної плати і пенсій громадян, заміни усіх пільг грошовими адресними субсидіями;

– формування ефективної та прозорої системи державної підтримки сільського господарства, що проявлялася б не лише у пільговому оподаткуванні суб'єктів цієї діяльності, але й у реальних дотаціях, субсидуванні чи відшкодуванні витрат на страхування сільськогосподарської діяльності тощо;

– гарантування рівних умов підтримки всіх сільськогосподарських виробників незалежно від видів, типів, розмірів, форм власності та господарювання;

– наближення системи підтримки сільського господарства до вимог СОТ і стандартів Європейського Союзу;

– усунення диспаритету цін на продукцію промисловості, що споживається у сільському господарстві, та цін на сільськогосподарську продукцію;

– затвердження мінімальних гарантованих цін на основні види сільськогосподарської продукції, відповідно до нормативних витрат, які повинні враховувати продуктивність землі та сільськогосподарських тварин, норми дохідності на задіяні у виробництві ресурси, зокрема на землю;

– здійснення системного прогнозування кон'юнктури світового аграрного ринку на середньо- і довготермінову перспективу;

– формування балансу сільськогосподарських продуктів у державі та її регіонах, визначення рівня самозабезпечення й обсягів необхідних імпорتنих закупівель тощо;

– створення системи стимулів для формування експорту сільськогосподарської продукції завдяки товарам з високим ступенем обробки;

– створення сприятливих та стабільних умов для вкладення інвестицій у сільське господарство країни на взаємовигідних засадах для держави, інвестора, орендодавця;

– врегулювання державою питання адекватного розподілу прибутку між галузями сільського господарства, за якого основними отримувачами прибутків стали б виробники, зокрема сільськогосподарської продукції, які спрямовували б зароблені кошти на розширене відтворення [2, с.172].

Враховуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що розвиток сільських територій є одним з головних пріоритетних напрямків державної політики економічного та соціального розвитку Європейських країн. Маючий

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

неабиякий потенціал ми просто зобов'язані слідувати шляхом Європейської інтеграції та створювати інноваційні для України проекти соціально-економічного розвитку сільських територій.

Список використаних джерел

1. Афонін Є. Закономірності та особливості суспільно-трансформаційних процесів в Україні. *Український соціум*. 2011. № 4. С. 7–30.
2. Бардіна Т. О. Європейський досвід обґрунтування програм соціально-економічного розвитку сільських територій. *Інноваційна економіка*. 2014. № 5 (54). С. 169–173.

Ендрес В. С., здобувач вищої освіти,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Ксьонжик І. В.**, д.е.н, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

**SOCIAL MEDIA MARKETING ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ
МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Безперервний розвиток суспільно-економічних відносин та суттєва роль інформаційних систем обміну інформацією в житті людей зумовлює постійний пошук інноваційних підходів до провадження підприємницької діяльності. Особливу роль у якійсій трансформації принципів ведення бізнесу відіграють інтернет-технології, які, своєю чергою, зумовили виникнення нового напрямку маркетингової діяльності – маркетингу в соціальних мережах. З огляду на вищезазначене доцільно проаналізувати особливості просування підприємств в соціальних медіа та виявити основні тренди цього напрямку маркетингової діяльності.

В широкому розумінні маркетинг у соціальних мережах (social media marketing) є комплексом заходів спрямованих на популяризацію конкретних брендів та розв'язання бізнес-задач за допомогою соціальних мереж як основних способів розповсюдження інформації. За допомогою соціальних медіаплатформ підприємства здатні вирішувати значний спектр комунікаційних задач, серед яких брендинг, позиціонування, формування іміджу, інформування цільової аудиторії, підвищення залученості клієнтів, формування лояльної аудиторії, просування товарів та послуг, отримання зворотного зв'язку тощо[1]. Успішні кейси використання SMM технологій українськими компаніями (рис. 1) свідчать про їх ефективність як складової маркетингової діяльності підприємства.

Порівнюючи SMM з традиційними маркетинговими інструментами слід зазначити про ряд вагомих переваг просування в соціальних мережах:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- нерекламний формат повідомлень;
- глибокий таргетинг;
- інтерактивна взаємодія;
- можливість отримання аналітичних даних;
- поширення за принципом «сарафанного радіо»;

Успішний досвід українського молодіжного бренду одягу Staff свідчить, що в окремих випадках сторінка в соціальній мережі може успішно доповняти або ж навіть замінити окремий інтернет-магазин.

Використання соціальних мереж як одного з каналів зв'язку з потенційними покупцями для мікропідприємств є одним з найкращих засобів комунікації, адже, переважно, не вимагає значних грошових вкладень та є доступним для будь-кого.

Однак, провадження маркетингу в соціальних мережах часто може ставати достатньо трудомістким процесом, особливо, якщо йдеться про середній та великий бізнес. Високі витрати часу, праці та коштів обумовлюється необхідністю безперервності SMM-діяльності, яка має провадитись відповідно до чинної стратегії компанії, яка може змінюватись.

Також серед недоліків використання соціальних медіа як комунікаційних каналів слід виокремити велику кількість рекламного контенту, який може надокучати користувачеві, технічні проблеми, наявність штрафних санкцій за недопустимий контент, особливості функціонування алгоритмів соціальних мереж.

Рисунок 1 – Кількість підписників та публікацій на профілях великих Українських підприємств у соціальній мережі Instagram.

Джерело: побудовано автором

Серед типових помилок, які допускають маркетологи підприємств при просуванні в соціальних мережах слід виокремити:

- маркетинг без чіткої стратегії;
- надмірно висока рекламна активність;
- рідке оновлення контенту;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- нерелевантний контент;
- закрутка підписників;
- закриті коментарі;

Таким чином, використання SMM як важливого елементу маркетингової діяльності підприємства сприяє побудувати канал двостороннього зв'язку як з потенційними, так і з реальними клієнтами. Це дозволяє виконувати одночасно одразу декілька пріоритетних бізнес-завдань, серед яких формування бренду в очах споживачів, формування лояльності у цільовій аудиторії, підвищення обсягів продажів тощо.

Список використаних джерел:

1. Жильцов Д. А. Smm-маркетинг: планирование работы в социальных сетях. *Маркетинг и логистика*. URL: <http://marklog.ru/smm-marketing-planirovanie-raboty-v-socialnyh-setjah/> (дата звернення 30.03.2020).
2. Азоркина Н. С., Солдаткина С. М. Маркетинг в социальных сетях. URL: <https://saransk.ruc.su/upload/medialibrary/24d/azorkina.pdf> (дата звернення 30.03.2020).

Єгорова О. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Дорошенко А. П., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Кончаковський Є. О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Аграрна галузь має визначальну, стратегічну роль для України: вона дає близько 40% вітчизняного ВВП та значну долю загального обсягу експорту, забезпечує близько третини надходжень до державного бюджету та формує продовольчу безпеку країни.

В аграрній сфері України працює понад 50 тисяч суб'єктів господарювання, серед яких є як дрібні фермерські господарства, середня площа яких складає близько 110 га, так і великі компанії – агрохолдинги, які обробляють понад 100 тис. га кожна. Холдинги є вертикально інтегрованими структурами, що включають материнську компанію та дочірні компанії. Такі групи як UkrLandFarming, «Кернел», «Агропросперис», ПАО «Мироновский хлебопродукт», «Мрія», агрохолдинг «УКРПРОМИНВЕСТ-АГРО» займають лідируючі позиції на аграрному ринку. [1]

З 2012 року дані щодо суб'єктів діяльності в Україні Державна служба статистики оприлюднює у вигляді інформації щодо кількості активних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

підприємств. Зокрема, дані щодо сільського, лісового та рибного господарства зображені на рис. 1.

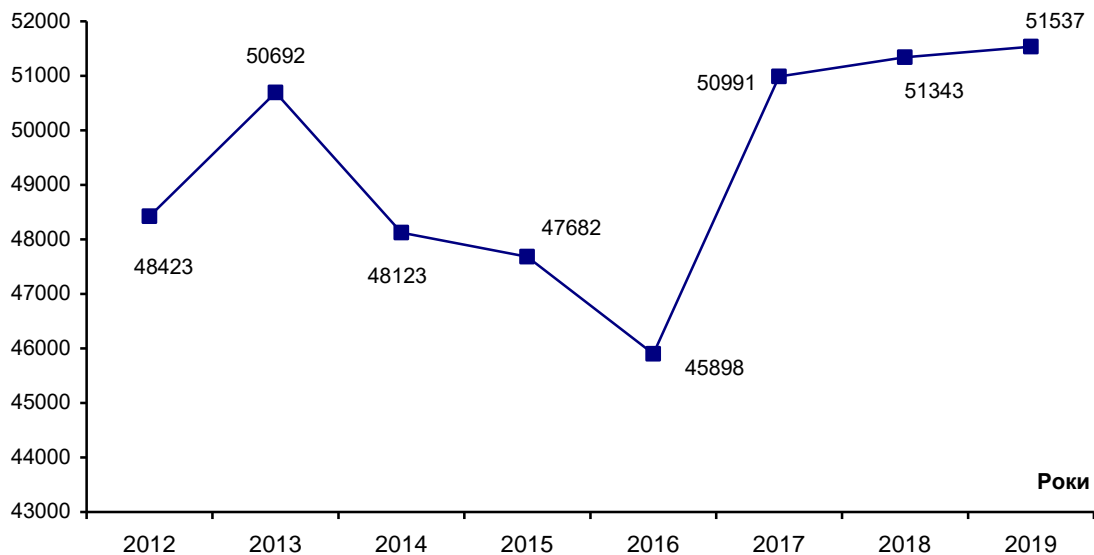

Рис. 1. Динаміка кількості активних підприємств сільського, лісового та рибного господарства в Україні (станом на 1 листопада), з 2014 р. – без урахування тимчасово окупованих територій, узагальнено за даними [2]

Отже, чисельність підприємств галузі в Україні протягом 2012-2019 рр. була нестабільною. За цей час спостерігається два періоди – 2012-2016 рр., коли основною тенденцією було скорочення кількості підприємств, та 2017-2019 рр., в якому спостерігається їх відносно стабільне (у середньому на 0,5 % щороку) зростання. Слід відмітити, що у 2019 році кількість активних підприємств галузі була найбільшою за весь період дослідження, а найбільш «провальним» був 2016 рік, коли вона становила лише 45,9 тисяч.

Зростання чисельності активних суб'єктів аграрного ринку, у тому числі пов'язано із зменшенням кількості банкрутств підприємств галузі. Проте, у жовтні 2019 р. Міністерство економіки оприлюднило [3] інформацію щодо 285 державних підприємств, що підлягають ліквідації, серед яких 40 є банкрутами. Структура потенційних банкрутів наведена на рис. 2.

Таким чином, серед державних підприємств найбільше потенційних банкрутів серед тих, що працюють у спиртовій, горілчаній та виноробній сфері. Проте, ми не вважаємо що саме ця галузь є найбільш ризикованою з позиції виробничих та збутових ризиків, скоріше банкрутство державних підприємств пов'язане із низькою ефективністю управління ними та державною політикою розвитку галузі.

Оцінюючи перспективи зростання кількості аграрних підприємств в Україні на найближчу перспективу не можна не згадати й про фактори ризику. Зокрема, багато аграріїв, науковців та політиків висловлюють побоювання

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

щодо можливого банкрутства дрібних фермерів після відкриття ринку сільськогосподарських земель. Також суттєво впливають на ймовірність банкрутства аграрних підприємств:

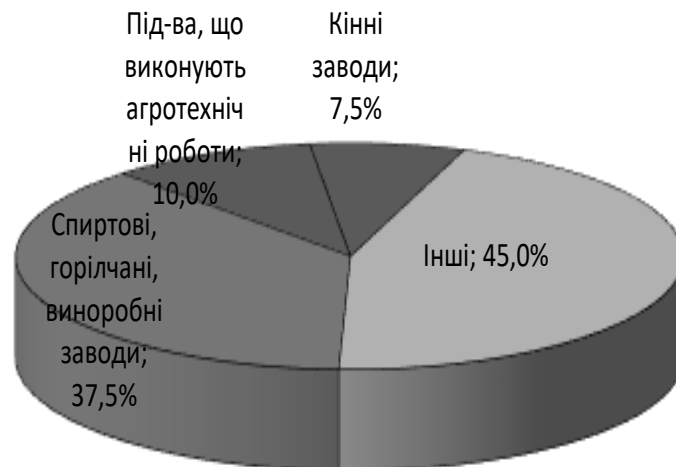

Рис. 2. Структура державних підприємств аграрної сфери України у стані банкрутства, жовтень 2019 р., розраховано за даними [3]

- ризики неотримання позикового фінансування внаслідок високих ставок за кредитами;
- більш низькі ціни на імпортовану продукцію;
- зменшення внутрішнього попиту на окремі товари внаслідок низької купівельної спроможності українців та складності із виходом на світові ринки;
- посилення монополізму на ринку певної продукції;
- високий рівень корупції в Україні.

Перелічені ризики більшою чи меншою мірою можуть вплинути на ймовірність банкрутства будь-якого аграрного підприємства, але найбільш вразливими є дрібні та середні господарства, які не мають можливості протидіяти монополістам-агрохолдингам.

Список використаних джерел:

1. Агрохолдинги України. / Tripoli. URL : <https://tripoli.land/agrokholdingi-ukrainy> (дата звернення: 01.03.2020).
2. Кількість активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності / Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.03.2020).
3. Мілованов Т. Міністерство економіки отримало від міністерства АПК, що ліквідується, 285 державних підприємств. *Facebook*. URL : https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1487007174801793&id=100004775745586 (дата звернення: 01.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Ільченко А. І.,

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»,
спеціальності 076 «Підприємство, торгівля та біржова діяльність»,
Науковий керівник - **Писаренко С. В.,**
к.с.-г.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права
Полтавська державна аграрна академія

**ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ЗМІНИ РІВНЯ ЦІНОВОЇ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ПРОДУКЦІЇ**

Фактори конкурентоспроможності – це пряма причина, наявність якої необхідна і достатня для зміни одного чи декількох її критеріїв. Дослідження причин зміни значення окремих елементів конкурентоспроможності продукції, та встановлення факторів, що підвищують її, так званий факторний аналіз, – дієвий елемент у господарській діяльності підприємств. Факторний аналіз – це саме той елемент загальної схеми оцінки конкурентоспроможності, яка проводиться при виробництві продукції.

Як зазначає Лопушанська В. В. до факторів впливу на конкурентоспроможність віднесено виробничо-ресурсний потенціал підприємства, спеціалізацію підприємства, частку виручки від реалізації продукції галузі у загальній виручці підприємства, ринкову частку підприємства на рівні району, області, держави, рентабельність виробництва, рентабельність продажу, цінову конкурентоспроможність, рівень товарності продукції галузі, технологічний рівень виробництва продукції, якісні характеристики товару [4, с. 149].

Тобто оцінка конкурентоспроможності основних галузей сільського господарства включає аналіз рівня конкурентоспроможності товарної продукції, та надає можливість оцінювати показники ефективності її виробництва у конкретних підприємствах порівняно із загальногалузевими показниками.

Конкуренція – це динамічний процес, що розвивається, безупинно мінливий ландшафт, на якому з'являються нові товари, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси й нові ринкові сегменти [2, с. 15].

Конкурентоспроможність підприємства – комплексне, багатогранне поняття, оскільки передбачає врахування взаємодії всіх складових потенціалу підприємств – виробництво, персонал, маркетинг, менеджмент, фінанси та ін. в силу чого в економічній літературі конкурентоспроможність підприємства ототожнюється з конкурентоспроможністю його потенціалу [1, с. 16].

Із вчень Коваленко О. Ю. конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств формується під впливом фактора

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ефективності використання ресурсного потенціалу, який відображає характер взаємодії всіх його елементів, таких як земельні ресурси, основні виробничі засоби, трудові ресурси, грошовий капітал тощо.

Виходячи з умови, що категорія економічної ефективності є комплексним поняттям, для її оцінки як фактора конкурентоспроможності, важливим є визначення впливу кожної із складових, які, у свою чергу, є факторами ефективності [3, с. 142].

В умовах ринкової економіки суб'єкти підприємницької діяльності наділені правом самостійного визначення ціни на продукцію, яку вони виробляють. Наявність цього права зумовлює виникнення цінової конкуренції між виробниками.

Цінова конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств є взаємообумовленими поняттями, оскільки здатність до реалізації їх власних економічних інтересів на ринку не може бути забезпечена без здійснення відповідних заходів цінової політики, а можливість зберегти цю здатність протягом тривалого періоду часу визначає сутність конкурентоспроможності.

Водночас, ситуація на ринку швидко змінюється і лише конкурентоспроможні підприємства здатні адекватно реагувати на ці зміни, не втрачаючи про цьому своїх позицій завдяки розробці ефективних цінових стратегій. Розробка таких стратегій передбачає прогнозування майбутніх цін на основі їх моніторингу на ринках всіх рівнів національного господарства та дослідження сучасної ринкової кон'юнктури і цінових стратегій конкурентів [5].

Процес формування цінової конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств повинен охоплювати такі заходи цінової політики:

- дослідження ринкової кон'юнктури та цінових стратегій конкурентів;
- прогнозування майбутніх цін на основі моніторингу;
- співпраця з переробними підприємствами та експортерами сільськогосподарської продукції;
- вдосконалення технологій виробництва продукції [5].

Цінова конкурентоспроможність визначається ціною продажу продукції і її повною собівартістю (табл. 1).

Отже, як бачимо, з проведених досліджень зміни рівня цінової конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції ВСК «Злагода», спостерігається зниження досліджуваного показника майже по всіх видах продукції, за рахунок як низьких цін, так і підвищення собівартості.

Зростання цінової конкурентоспроможності маємо тільки по виробництву соняшнику – близько 43,5 %, та гороху 32,5 %. По інших видах продукції цінова конкурентоспроможність несе негативний характер.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Таблиця 1

**Факторний аналіз зміни рівня цінової конкурентоспроможності
сільськогосподарської продукції ВСК «Злагода», 2014-2018 рр.**

Вид продукції	Ціна 1 ц, грн		Собівартість реалізації 1 ц, грн		Рівень цінової конкурентоспроможності, %		Відхилення цінової конкурентоспроможності 2018 р. від 2014 р., в.п. (+,-)		
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	загалъне	за рахунок	
								ціни 1 ц	собівартості 1 ц
Зернові та зернобобові	118,9	335,0	111,4	332,8	6,3	0,7	-5,6	180,5	-186,1
Пшениця озима	124,8	202,4	79,9	232,6	36,0	-15,0	-51,0	71,4	-122,4
Кукурудза на зерно	76,1	346,4	153,0	376,6	-100,9	-8,7	92,2	385,9	-293,7
Ячмінь ярий	160,7	215,2	138,9	253,1	13,6	-17,6	-31,2	39,8	-71,0
Горох	216,3	548,4	228,8	370,2	-5,8	32,5	38,3	103,7	-65,4
Соняшник	314,8	902,9	180,1	509,9	42,8	43,5	0,7	105,5	-104,7
Приріст великої рогатої худоби	874,0	1427,4	1293,7	2012,9	-48,0	-41,0	7,0	89,3	-82,3
Приріст свиней	1396,0	1733,0	2219,9	4991,2	-59,0	-188,0	-129,0	69,5	-198,5
Приріст птиці	1408,3	3164,1	2526,7	7490,4	-79,4	-136,7	-57,3	295,1	-352,5
Молоко	327,9	615,4	341,5	649,4	-4,2	-5,5	-1,4	92,5	-93,9
Яйця курячі	784,0	1846,8	1582,9	4329,2	-101,9	-134,4	-32,5	317,8	-350,3

Список використаних джерел:

1. Денисова А. Л. Управління конкурентоздатністю промислового підприємства: аспекти якості. Тамбов: ТДТУ, 2006. 120 с.
2. Клименко С. М та ін. Управління конкурентоспроможністю підприємства : Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 527 с
3. Коваленко О. Ю. Оцінка впливу факторів на рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. БІЗНЕСІНФОРМ. 2013. № 2. с. 142-149.
4. Лопушанська В.В. Аналіз конкурентоспроможності галузей рослинництва у сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області. Вісник ХНАУ. 2013. №7. с. 144-157
5. Шевченко С.В. Цінова політика сільськогосподарських підприємств в умовах ринку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд екон. наук: спец. 08.00.04. Полтава, 2011. 21 с.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Карасенко В. М., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
Спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – *Вараксіна О. В.*, к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання забезпечення й постійного підвищення конкурентоспроможності товаровиробників не втрачає своєї актуальності. Її розв'язок залежить від здатності підприємства зберегти життєздатність у довгостроковій перспективі, підтримувати постійність розвитку й завойовувати певну частку ринку. На сьогодні, жорстка конкуренція зумовлює необхідність розробки заходів, спрямованих на створення й реалізацію конкурентних переваг.

Проте, забезпечення й підтримання конкурентних переваг з кожним днем ускладнюється внаслідок обмеженості ресурсів та інформації тощо. Динамічні зміни навколишнього середовища й посилення впливу невизначеності часто роблять конкурентні переваги нетривалими, унікальність ресурсів і можливостей – ненадійними, а ефективні сьогодні підходи можуть уже завтра застаріти.

Як зазначає дослідниця Ю. Урсакій [5]: «...досконале вивчення ефективно працюючого підприємства все одно не дозволяє розкрити у всій повноті складові його успіху, оскільки цей механізм виходить далеко за рамки самого підприємства: найважливіші його компоненти перебувають безпосередньо в суспільстві, в економічних, політичних структурах, соціально-культурних чинниках».

Питанням конкурентоспроможності підприємств, управління конкурентними перевагами різних об'єктів присвячені праці багатьох як зарубіжних, так і вітчизняних вчених: А. Асселя, Є. Азаряна, Г. Азоєва, І. Ансоффа, Ж.-Ж. Ламбена, Л. Балабанової, А. Балабанець, В. Василенка, В. Геєця, Ф. Котлера, Н. Куденко, М. Портера, О. М. Скібіцького, Р. Фатхутдінова, З. Шершньової та інших.

Очевидно, що між поняттями «конкурентний потенціал», «конкурентна перевага», «конкурентний статус» і «конкурентоспроможність» підприємства існує причинно-наслідковий зв'язок. Так, конкурентний потенціал визначає конкурентні можливості підприємства, в основі яких лежить його забезпеченість матеріальними й нематеріальними ресурсами.

Дослідники зауважують, що наявність ресурсів є необхідною умовою функціонування підприємства, однак недостатньою для створення конкурентної переваги, ведення конкурентної боротьби та отримання в ній

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

перемоги. Ефективне використання ресурсів, їх раціональний розподіл і правильна комбінація дозволяють підприємству формувати конкурентні переваги відносно інших учасників ринку. Отже, на думку більшості вчених, конкурентна перевага є причиною, конкурентоспроможність – наслідком, а конкурентний потенціал слугує основою, без якої неможливо виграти у конкурентній боротьбі за споживача [1].

У даному ланцюзі категорій конкурентний потенціал є основою, за допомогою якої господарюючий суб'єкт формує конкурентні переваги, підтримує й підвищує свою конкурентоспроможність.

Аналіз літературних джерел показав, що визначення категорії «конкурентний потенціал» зазнало змін – від розгляду його як сукупності ресурсів і можливостей [2] або частки загального потенціалу підприємства [6] до розуміння його як набору ключових факторів успіху [7] і складових, яким властиві інноваційність та адаптивність [8].

Більшість існуючих підходів до визначення конкурентного потенціалу передбачають у ньому:

- наявність ресурсної складової та її доступність;
- наявність інструментів з перетворення потенціалу у фактор дійсної конкуренції;
- порівняльний аналіз потенціалів конкуруючих суб'єктів ринку;
- врахування впливу зовнішніх факторів і спроможність підприємства адаптуватись до змінних умов ринку;
- зв'язок з конкурентоспроможністю підприємства.

Звідси випливає розуміння конкурентного потенціалу як сукупності наявних природних, матеріальних, трудових, фінансових і нематеріальних ресурсів та можливостей об'єктів чи суб'єктів господарювання, які дозволяють їм отримувати конкурентні переваги перед іншими учасниками ринку [1].

Оскільки конкурентні переваги суб'єкту підприємницької діяльності мають забезпечити досягнення його цілей і реалізацію стратегічних, довгострокових планів, то потенційні можливості відносно створення та утримування або розвитку конкурентних позицій у довгостроковій перспективі в багатьох наукових дослідженнях й визначаються як конкурентний потенціал підприємства. Проте, у даному трактуванні не знайшли відображення потенційні можливості підприємства для ефективного ведення поточної конкурентної боротьби: якщо ці можливості не застосовувати, то можна втратити завойовану конкурентну позицію або не утримати наявні конкурентні переваги, і, відповідно, послабити конкурентоспроможність.

На основі даного аналізу Т. Мельник [3] запропонує розглядати конкурентний потенціал як внутрішні й зовнішні можливості (потенції) підприємства, які дозволяють йому успішно вести конкурентну боротьбу за рахунок формування й застосування конкурентних переваг, адаптованих до

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

змін зовнішнього середовища, завдяки ефективному використанню наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів. Розгляд конкурентного потенціалу саме з такої позиції чітко вказує на його місце в ланцюжку досліджуваних нами категорій: він являє собою сукупність передумов для досягнення конкурентних переваг, у тому числі на довгостроковий період. Таким чином, як система конкурентний потенціал – це сукупність підсистем факторів внутрішнього середовища, факторів зовнішнього середовища прямого впливу й конкурентних стратегій, об'єднаних у єдине ціле для розв'язання завдань підтримання наявних конкурентних переваг, їх розвитку, а також створення нових конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. Як об'єкт управління конкурентний потенціал – це система факторів внутрішнього середовища, середовища безпосереднього оточення й макросередовища, які формують, зберігають або розвивають конкурентні можливості підприємства, але мають різний ступінь управлінського впливу з боку суб'єкта управління. Конкурентний потенціал підприємства принципово відрізняється від конкурентоспроможності тим, що він показує не лише наявні конкурентні переваги відносно функціонування підприємства або його впливу на постачальників (інвесторів, партнерів) і споживачів, але й визначає можливі переваги відносно перспектив розвитку [4].

Таким чином, одного боку, конкурентний потенціал вказує на наявність у підприємства можливостей для ефективної реалізації конкурентної стратегії, збереження та (або) збільшення частки ринку і відповідно забезпечення конкурентоспроможності господарюючого суб'єкту, а з іншого боку – створює умови для покращення конкурентної позиції підприємства на довгострокову перспективу.

Список використаних джерел

1. Аренков И. А., Салихов Я. Ю., Гаврилова М. А. Конкурентный потенциал предприятия: модель и стратегия развития. *Проблемы современной экономики*. 2011. № 4 (40). С. 40–43.
2. Войцеховская И. А. Потенциал предприятия как основа его конкурентоспособности. *Проблемы современной экономики*. 2006. № 1/2 (17/18). С. 152–154.
3. Мельник Т. С. Удосконалення теоретико-методичних засад управління конкурентоспроможністю підприємства та оцінки його конкурентного статусу. Проблеми економіки транспорту. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. 2015, вип. 9. С. 19–29.
4. Суска А. А. Конкурентный потенциал как категория конкуренции и объект управления. *Молодой ученый*. 2012. № 12. С. 277–279.
5. Урсакий Ю. А. Удосконалення управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах якості життя. *Науковий вісник Міжнародного*

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

гуманітарного університету. 2016. № 22. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/16-2016/22.pdf>

6. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – Москва : ИНФРА-М, 2000. 312 с.

7. Хмиль Т. М. Стратегический менеджмент : учеб. Пособие. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2006. 136 с.

8. Юлдашева О. У. Теория и методология формирования и развития маркетингового потенциала фирмы ; под ред. Г. Л. Багиева. Санкт-Петербург : Изд-во Инфо-Да, 2005. 240 с.

Коршун Е. С., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Флегантова А. Л., кандидат економічних наук, доцент,
кафедра міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавський університет економіки та торгівлі, м. Полтава

ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ГЛОБАЛЬНИЙ ТОВАРНИЙ РИНОК

На сучасному етапі суспільного розвитку важлива роль в економіці кожної країни та світу загалом відводиться транснаціональним корпораціям (ТНК). ТНК є одними з найбільших світових економічних інститутів. Деякі експерти припускають, що 300 найбільших ТНК володіють або контролюють щонайменше чверть усіх виробничих фондів у світі [1].

Одним з основних джерел глобалізації є транснаціоналізація, тобто процес посилення світової інтеграції в результаті глобальних операцій ТНК, в межах якого значна частина споживання, виробництва, імпорту, експорту й доходу країни залежить від міжнародних центрів, що розташовані за межами цієї держави. Рушійною силою транснаціоналізації є транснаціональні компанії, які одночасно є й головними рушійними силами, й результатом інтернаціоналізації.

Сьогодні ТНК відіграють ключову роль у генерації нових технологій та інноваційній діяльності загалом. У процесі міжнародного трансферу технологій ТНК використовують низку методів, за допомогою яких переміщують технології з високорозвинених країн в країни, що розвиваються. Масштабний вплив ТНК пояснюється тим, що джерелом створення більшості технологічних інновацій є саме ТНК. Відповідно, вони володіють найбільшою часткою в науково-дослідних та дослідно-конструкторських роботах, які реалізовані в промисловості. Такі гіганти, як Microsoft, Roche, Apple, Samsung, Pfizer виділяють колосальні кошти на дослідження та розробку нових продуктів, навіть більші, ніж на це виділяють кошти з бюджету окремі країни [2].

Глобалізація є вищою формою транснаціоналізації бізнесу, коли компанії

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

сприймають світовий ринок як єдиний і повністю гомогенний та формують свою підприємницьку стратегію виходячи із стандартизованих мотивацій і вимог уніфікованих споживчих сегментів.

ТНК утворюють найпотужніші угруповання бізнесу, розміщуючи окремі стадії виробництва чи то частини на території різних країн, тим самим діючи у світових масштабах та посилюючи економічну залежність. Ця залежність пояснюється тим, що ТНК володіють значними фінансовими коштами, зв'язками з громадськістю, політичним лобі в різних регіонах світу. Відомо, що більшість ТНК походять із США, Японії, Німеччини та інших країн ЄС, тобто з країн, що переважно є джерелом створення світових інновацій. Залежно від країни походження ТНК спеціалізуються в певній сфері. Так, понад 60 % ТНК США функціонують у сфері фармацевтики, біотехнологій, програмного забезпечення та комп'ютерного устаткування. Понад 50 % ТНК, що походять із країн-членів ЄС, займають ключові позиції у сфері автомобілебудування, фармацевтичній діяльності. А 70 % японських фірм спеціалізуються в автомобілебудуванні, електротоварах, виготовленні програмного забезпечення та комп'ютерного устаткування [3].

ТНК сприяють розвитку промисловості, змінюють структуру народного господарства країн, що розвиваються і тим покращують становище цих держав у міжнародному поділі праці і міжнародних економічних відносинах.

У сучасних умовах приймаючи країни, як розвинені, так і країни, що розвиваються, як правило, схвалюють діяльність ТНК на своїй території. Більш того, в світі існує конкуренція між країнами щодо залучення прямих іноземних інвестицій, в процесі якої ТНК отримують податкові знижки та інші пільги. Позитивним можна вважати і вплив ТНК на прискорення науково-технічного прогресу, тому вони мають більші фінансові ресурси. ТНК займає більшу частину ринку науково-технічних кадрів і застосовує технічні знання в глобальному масштабі. Для утримання лідерства їм необхідно постійно нарощувати і удосконалювати інноваційні можливості. ТНК встановили високі норми з охорони навколишнього середовища з боку своїх дочірніх компаній, що є ще одним плюсом діяльності ТНК. ТНК посилюють процес інтернаціоналізації світової економіки, активно використовують міжнародний поділ праці і сприяють встановленню нових схем у всесвітньому поділі праці [4].

Отже, можемо зробити висновок, що транснаціональні корпорації можуть порушувати ізоляцію національних економік, залучаючи їх в єдиний процес зі світовою економічною спільнотою. Вони служать найважливішим засобом передачі нових технологій, поширення інформації про нові продукти, в результаті чого змінюються суспільні переваги. ТНК мають більші можливості впливу на економіку країн перебування. Операції між підрозділами ТНК, розташованими в різних країнах, являють собою істотну частину

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

зовнішньоторговельних оборотів і розрахунків навіть великих західних країн. Глобалізація діяльності корпорацій дозволяє їм переводити з країни в країну в своїх інтересах величезні ресурси. Конкретний прояв впливу ТНК на економіку тієї чи іншої країни залежить від економічної потужності суб'єктів відносин, положення філій і дочірніх компаній ТНК в країні перебування.

Список використаних джерел

1. Когут М. В. Вплив транснаціональних корпорацій на міжнародний трансфер технологій. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2015. Т. 20. Вип. 3. С. 19–22.
2. Transnational corporations in the global world economic environment. 2016. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/82283168.pdf>
3. The 2018 EU Industrial R&D Investment Scoreboard. 2018. URL: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC113807/eu_rd_scoreboard_2018_online.pdf
4. Гринь О. В. Роль ТНК у сучасній світовій економіці. URL :: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3061/

Кошман А. В., Пархоменко М.В., Сергієнко В.В.,
здобувачі вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Науковий керівник – **Аранчій В.І.**, к.е.н, професор,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА**

В умовах ринкової економіки величина прибутку залежить від безлічі факторів, основним з яких є співвідношення доходів і витрат. Разом з тим в діючих нормативних документах закладена можливість певного регулювання прибутку керівництвом підприємства. Забезпечення ефективного управління прибутком підприємства визначає ряд вимог до цього процесу, основними з яких є:

1. Інтегрованість з загальною системою управління підприємством. В якій би сфері діяльності підприємства не приймалося управлінське рішення, воно прямо або побічно впливає на прибуток.
2. Комплексний характер формування управлінських рішень. Всі управлінські рішення у сфері формування і використання прибутку найтіснішим чином пов'язані між собою і мають прямий або непрямий вплив на кінцеві результати управління прибутком. У ряді випадків цей вплив може носити суперечливий характер. Так, наприклад, здійснення високоприбуткових фінансових вкладень може викликати дефіцит фінансових ресурсів, що

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

забезпечують виробничу діяльність, і як наслідок – істотно зменшити розмір операційного прибутку. Тому, управління прибутком повинно розглядатися як комплексна система дій, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких вносить свій внесок в результативність формування і використання прибутку по підприємству в цілому.

3. Високий динамізм управління. Навіть найбільш ефективні управлінські рішення у сфері формування і використання прибутку, розроблені і реалізовані на підприємстві в попередньому періоді, не завжди можуть бути повторно використані на наступних етапах його діяльності. Перш за все, це пов'язано з високою динамікою факторів зовнішнього середовища на стадії переходу до ринкової економіки, і в першу чергу – зі зміною кон'юнктури товарного і фінансового ринків. Крім того, змінюються в часі і внутрішні умови функціонування підприємства особливо на етапах переходу до наступних стадій його життєвого циклу. Тому системі управління прибутком повинен бути притаманний високий динамізм, що враховує зміну факторів зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу, форм організації та управління виробництвом, фінансового стану та інших параметрів функціонування підприємства.

4. Багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень. Реалізація цієї вимоги припускає, що підготовка кожного управлінського рішення в сфері формування, розподілу і використання прибутку повинна враховувати альтернативні можливості дій. При наявності альтернативних проектів управлінських рішень їх вибір для реалізації повинен бути заснований на системі критеріїв, що визначають політику управління прибутком підприємства. Система таких критеріїв встановлюється самим підприємством.

5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства. Якими б прибутковими не видалися ті чи інші проекти управлінських рішень в поточному періоді, вони повинні бути відхилені, якщо вони вступають в протиріччя з місією (головною метою діяльності) підприємства, стратегічними напрямками його розвитку, підривають економічну базу формування високих розмірів прибутку в майбутньому періоді.

Таким чином, отримання прибутку – одна зі стратегічних цілей управління та найважливіший об'єкт фінансового аналізу. У сучасних умовах відбуваються зміни, що впливають на підходи до управління підприємством. Ці зміни відображають нову роль прибутку для діяльності підприємства. Для ефективного управління підприємством у цілому й таким важливим показником, як прибуток, зокрема, необхідно вдосконалити існуючі інструменти управління, а також розробити нові, що відповідають сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств. Ступінь адекватності системи управління прибутком реальній дійсності значною мірою залежить від

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

того, наскільки ефективними є інструменти управління формуванням та використанням прибутку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Управление прибылью. К. : НикаЦентр, Эльга, 2007. 602 с.
2. Блонська В.І., Вужинська О.І. Вдосконалення формування і використання прибутку підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. № 18 (1). С. 122-128.
3. Гаватюк Л.С., Дармограй Н.В., Хімійчук Г.М. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення. *Молодий вчений*. 2016. № 1 (28). С. 40-43.
4. Опікунова Н.В., Лопата В.Г. Управління прибутком підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 46. С. 294-298.

Куркіна В. М., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Незважаючи на глибину дослідження наукових основ становлення і розвитку стратегічного управління як необхідної передумови сталого розвитку підприємства, визначення інструментарію стратегічного управління, в період ринкового реформування, поза увагою залишаються питання структурної перебудови у формуванні теоретичних та практичних підходів до стратегічного управління підприємством.

Підприємство є складовою частиною, визначеною на основі поділу праці. Це означає, що підприємство набуває нової якості: самостійний вибір діяльності, висока відповідальність за результати виробництва, ефективне господарювання, поява рушійної сили у вигляді вільної конкурентної боротьби, що примушує уважно стежити за досягненнями науковотехнічного прогресу, передової технології, неухильно поліпшувати якість продукції, всемірно задовольняти споживача [1, с.150].

Підприємництво відіграє особливу роль у національному господарстві країни, створюючи інноваційне середовище, руйнуючи традиційні структури і відкриваючи шлях до перетворень, тобто стаючи тією силою, котра прискорює рух економіки шляхом ефективності, раціоналізації, ощадливості та постійного оновлення [2, с.150].

Високий ступінь мінливості й невизначеності, динамічність, загострення

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

конкуренції та глобалізація процесів – усе це є характерним для сучасного бізнес-середовища і породжує необхідність пошуку нових модифікованих концептуальних підходів до стратегічного управління підприємством з метою забезпечення його сталого розвитку та країни в цілому. Охоплюючи економічну, соціальну та екологічну сфери, і забезпечуючи рівновагу між задоволенням потреб сучасних і майбутніх поколінь, сталий розвиток безпосередньо сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства й дає змогу зміцнити його позиції на регіональному та міжнародному ринках.

Серед запропонованих науковцями визначень бізнес-моделі, варто виділити твердження А.Мертенс, що "...бізнес-модель є логічним описом, який пояснює, як компанія створює і утримує цінність" [3, с.16]. У наше сьогоднішня спостерігається тенденція повного або часткового копіювання підприємствами "еталонних" бізнес-моделей успішних компаній, що в результаті не приносить очікуваних результатів. Маючи різне підґрунтя для внутрішнього розвитку, вітчизняні підприємства повинні формувати власні стратегії, які відрізнятимуться індивідуальним комплексним поглядом на процеси окремої організації.

У глобальному бізнес-середовищі, наряду з економічними чинниками, соціально-відповідальні функції починають відігравати все більшу роль у зростанні продуктивності та прибутковості підприємства. Таким чином, при здійсненні діяльності межі дотримання фундаментальних правових і законодавчих норм соціальної відповідальності доцільно розширювати, тобто впроваджувати активні дії поза межами, визначеними законом, та приймати на себе додаткові добровільні зобов'язання перед суспільством. Одним із ефективних інструментів покращення результативності інструментарію стратегічного менеджменту сучасних підприємств повинна стати розробка публічної звітності сталого розвитку.

Включення у звітність інформації не лише про досягнення за звітній період, а й відзначення можливих загроз і проблем, що виникають у процесі розвитку бізнесу, шляхів їх недопущення чи стратегій подолання, може стати ефективним засобом підвищення прозорості діяльності підприємства. Можемо стверджувати, що для максимально ефективного функціонування кожної сфери сталого розвитку, керівництву підприємства потрібно чітко виокремити завдання у кожній із них. Наприклад, при переважній орієнтації на збереження навколишнього середовища – доцільно застосувати еколого-орієнтоване управління; у разі орієнтування на соціальну сферу – варто обрати систему управління якістю; при зосередженні уваги на економічній сфері – ввести систему вартісно-орієнтованого управління. Безумовно, усі вищевказані процеси необхідно інтегрувати із загальним інструментарієм стратегічного управління. У результаті проведеного дослідження, можемо виокремити сучасну концепцію бізнес-адміністрування з орієнтацією на сталий розвиток

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Сучасна концепція бізнес-адміністрування

Джерело: узагальнено автором на основі [4]

Переосмислення керівництвом, власниками та співробітниками логіки ведення бізнесу створює потенціал розвитку, відкриває нові можливості для якісних перетворень на підприємстві, стає поштовхом для перегляду існуючої бізнес-модулі з акцентом на стратегічні напрямки діяльності. Досвід успішних компаній свідчить, що на етапі проектування бізнес-моделі виникають передумови посилення ключової компетенції, яка внаслідок унікального сполучення бізнес-процесів створює конкурентні переваги [5].

Підсумовуючи все вищесказане, можемо зробити висновок, що сучасні умови невизначеності зумовили пошук нових підходів до вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку підприємства. Наразі лише правильний вибір стратегії та системність управлінських підходів не гарантує забезпечення збалансованості розвитку. Його можна досягти тільки завдяки запропонованим оптимальним умовам реалізації інструментарію стратегічного управління з урахуванням інтересів суспільства.

Список використаних джерел:

1. Томілін О. О. Розвиток виробничих зв'язків в агропромисловому комплексі як основної ланки міжгалузевих відносин. *International Scientific Journal "Mechanism of Economic Regulation"*. 2013. N 1 (59). С. 149–158. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1748> (дата звернення

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

22.02.2020)

2. Томілін О. О., Галич О. А. Економічні аспекти розвитку міжгалузевих відносин в аграрній сфері: монографія. Полтава: ПДАА, 2016. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618> (дата звернення 22.02.2020)

3. Пилипів Н. І., П'ятничук І. Д., Максимів Ю. В. Забезпечення сталого розвитку підприємства сучасним інструментарієм стратегічного управління: концепція бізнес-адміністрування. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. *“Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем”*. 2017 р. Івано-Франківськ. С. 376-379.

4. Мертенс А. 5 інструментів для розвитку вашої бізнес моделі. *Програма Міжнародної фінансової корпорації “Преодолення наслідків кризи в корпоративному секторі”*. Київ, 2011. 63 с.

5. Ревуцька Н.В. Формування бізнес-моделі підприємства (за матеріалами підприємств харчової промисловості України): автореф. дис. канд. екон. наук. Київ. нац. екон. ун-т. Київ, 2005. 20 с.

Мацьків Г. В., к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ОБЛІКОВА СКЛАДОВА ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В АГРОБІЗНЕСІ

В останні роки інтернет-торгівля розвивається стрімкими темпами – змінюються тенденції, з'являються нові маркетингові інструменти, посилюється роль соціальних мереж, програм-месенджерів та активних мобільних додатків. Усе це потребує пильної уваги з боку власників бізнесу, які прагнуть іти в ногу з часом та пропонувати потенційними клієнтам нові додаткові можливості.

Таким чином, електронний бізнес включає в себе нові методи роботи компаній, що надає можливість забезпечити конкурентні переваги за рахунок зменшення витрат на взаємодію, розширення ринків і сфери діяльності та виявлення нових каналів збуту, залучення нових та поліпшення обслуговування старих клієнтів, більшої мобільності та оперативності при прийнятті управлінських рішень [2].

Як свідчать результати спостережень, на сьогодні найпопулярнішими вітчизняними торговельними сайтами є Rozetka.com.ua, Olx.ua, Prom.ua, іноземними – Aliexpress.com, Amazon.com, Ebay.com.

За даними міжнародного центру All.biz, ринок агропродукції є другим за кількістю розміщених торговельних пропозицій. Серед найпопулярніших видів сільськогосподарської продукції, яку купляють «он-лайн»: домашні кури,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

приладдя бджільництва (у т.ч. вулики), інкубаційне обладнання для птахів, саджанці кущів і дерев, свійські тварини, домашні птахи, ґрунти та посівні матеріали. Важливу роль електронні торговельні майданчики відіграють в експортних та імпорتنих операціях з купівлі та продажу сільськогосподарської продукції. Так, за допомогою інтернет-технологій надходять запити на українські товари, укладаються зовнішньоекономічні контракти, налагоджуються міжнародні зв'язки [1].

З позицій бухгалтерського обліку для того, щоб розпочати віртуальний бізнес необхідно в першу чергу створити сайт підприємства. Веб-сайт суб'єкта господарювання доцільно розглядати як нематеріальний актив, а витрати на його створення – капітальними витратами.

Оскільки веб-сайт – результат творчої діяльності, то він є об'єктом авторського права, а таке авторське право належить підприємству. Таким чином, сума витрат підприємства, понесених на створення веб-сайту, обліковується на субрахунок 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів», а при введенні сайту в експлуатацію списується на субрахунок 125 «Авторське право і суміжні з ним права». По аналогічній схемі можна відобразити витрати на створення власного інтернет-магазину для забезпечення віртуальної торгівлі [5].

Організація електронної торгівлі агровиробниками веде за собою також низку витрат, які пов'язані з оплатою послуг хостінгу (орендою дискового простору); коллокейшину (оренда сервера у провайдера); плата за домен; витрати пов'язані з використанням окремих віртуальних торгових майданчиків; витрати на утримання веб-сайту підприємства, інтернет-магазину та інші супутні витрати, які відображаються на рахунку 93 «Витрати на збут».

Отже, що стосується обліково-аналітичного забезпечення ведення бізнесу суб'єктами господарювання, то тут дуже важливо виокремити витрати і доходи, які вони отримують за умови традиційної та електронної торгівлі, оскільки більшість господарств ведуть змішану діяльність, використовуючи традиційні канали збуту продукції та продаж продукції через мережу інтернет.

Для забезпечення реалізації цього завдання необхідно виділити окремі аналітичні рахунки в робочому плані рахунків суб'єкта бізнесу для деталізації інформації про доходи, витрати і фінансові результати. Доцільним вважаємо виділяти такі складові діяльності суб'єкта господарювання: традиційна торгівля і електронна торгівля в розрізі яких і буде вестися облік.

Так, в процесі операційної діяльності підприємства до рахунків класу 9 «Витрати діяльності», а саме 90 «Собівартість реалізації» (в розрізі субрахунків 901 «Собівартість реалізованої готової продукції», 902 «Собівартість реалізованих товарів», 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»), 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та 94 «Інші операційні витрати» (в розрізі 10 субрахунків - субрахунки 940 - 949) та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності», а саме 70 «Доходи від реалізації» (в розрізі субрахунків 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 702 «Дохід від реалізації товарів», 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»), 71 «Інший операційний дохід» (в розрізі 10 субрахунків - субрахунки 710 -719) доцільно виділяти два аналітичні рахунки для фіксування відповідно витрат і доходів операційної діяльності в розрізі традиційної та електронної торгівлі.

Для управлінських потреб більш детальний аналітичний облік доходів від реалізації, одержаних в системі електронної торгівлі, можна здійснювати за способами оплати за товар: готівкові розрахунки (передача грошей кур'єру в момент доставки товарів); безготівкові розрахунки; послуги суб'єктів е-банкінгу (електронні гроші, тощо); за іншими напрямками [4].

Таким чином, виокремлення запропонованих субрахунків підвищить аналітичність облікової інформації та забезпечуватиме можливість:

- здійснення розрахунку суми доходу від реалізації в системі електронної торгівлі;
- обчислення частки доходу від реалізації в системі електронної торгівлі у загальній сумі виручки від реалізації;
- формування собівартості реалізованих товарів (продукції, робіт, послуг) в системі електронної торгівлі;
- проведення розрахунку питомої ваги собівартості реалізації в системі електронної торгівлі;
- визначення розміру валового прибутку від реалізації в системі електронної торгівлі;
- розрахунку питомої ваги валового прибутку від операцій в системі електронної торгівлі відносно сукупного валового прибутку підприємства;
- визначення розміру операційних витрат, понесених при здійсненні операцій в системі електронної торгівлі, та їх долі в загальній сумі витрат;
- формування фінансового результату від операцій в системі електронної торгівлі;
- проведення аналізу динаміки, темпів зростання (спаду) та структурних зрушень по вищевказаних показниках;
- визначення ефективності діяльності в системі електронної торгівлі;
- оцінки впливу електронної торгівлі на прибутки суб'єкта господарювання та його фінансові потреби;
- визначення місця електронної торгівлі серед основного, другорядного та додаткового видів діяльності підприємства та інше [3].

Отже, глобалізація господарських взаємовідносин вимагає від агропідприємств всіх форм власності, видів та розмірів, починаючи від агрохолдингів і закінчуючи дрібними фермерськими господарствами, нових підходів до організації бізнесу, особливо в частині його віртуалізації. При цьому кожному з агровиробників необхідно чітко розуміти, які вони витрати

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

понесуть на організацію електронної торгівлі і, які вигоди отримають від такого напрямку діяльності. В такій ситуації необхідно суттєву увагу приділяти системі бухгалтерського обліку на підприємстві, яка покликана забезпечувати усіх користувачів необхідними даними для прийняття ефективних управлінських рішень. Таким чином, сучасні облікові потреби під впливом вимог інформаційного суспільства постійно зростають, вимагають подальших наукових досліджень та нових підходів до вирішення. Саме в цьому напрямі і має розвиватися діюча система обліку на рівні суб'єкта господарювання для забезпечення інформаційних потреб користувачів різного рівня та прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Бізнес-портал України. URL:<https://ua.all.biz/> (дата звернення 16.03.2020).
2. Возний М. І. Міжнародна електронна торгівля. *Проблеми та перспективи розвитку в Україні. Збірник наук. праць Буковинського університету. Економічні науки.* 2011. Вип. 7. С. 243–252.
3. Кислюк Л.В. Аналіз стану електронної торгівлі в Україні. *Молодий вчений.* 2016. № 11 (38). С. 606 -610.
4. Корягін М. В., Плотніченко І. Б. Удосконалення обліку доходів, витрат та фінансових результатів підприємств сфери електронної комерції. *Облік і фінанси.* 2014. №2(64). С.24-31
5. Крутова А.С. *Облік в системі електронної комерції: монографія.* Харків: ХДУХТ, 2010. 396 с.

Пісоченко Т. С.,

канд. екон. наук, асистент кафедри обліку і оподаткування

Лугова О. І.,

канд. екон. наук, ст. викладач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

**МОЖЛИВІ РИЗИКИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПУБЛІЧНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ**

Сьогодні є досить актуальним вирішення питання необхідності розвитку процесу контролю та моніторингу, вдосконалення системи статистичної звітності, у відповідності з європейськими та світовими нормами і стандартами у проведенні публічних закупівель. Процес збору та аналізу інформації для відстеження стану виконання планів і перевірки відповідності результатів певним стандартам, необхідний для визначення результатів діяльності проведення тої чи іншої закупівлі, що допоможе визначити чи правильно проводиться процес закупівлі, задовольняються потреби споживачів та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

учасників, та вирішити проблеми, які могли виникнути в процесі закупівлі [1, ст. 64].

Для прорахування ризиків порушень, необхідно проаналізувати, які порушення виявляють зараз аудитори під час проведення контрольних заходів при перевірці публічних закупівлі. Розглянемо типові порушення при проведенні публічних закупівель:

1. Порушення Порядку № 454, в частині визначення предмету закупівлі, що стало причиною порушення вимог ч. 7 ст. 2 Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 №922-VIII, а саме: здійснено поділ предмету закупівлі та укладено договори без проведення процедур закупівель, визначених Законом [2, 3].

2. Порушення ч. 4 ст. 22 та ст. 3 Закону №922 в частині обмеження конкуренції та створення дискримінаційних умов, п. 3 ч. 2 ст. 22 Закону №922 в частині посилання на конкретну торгівельну марку без застосування виразу «або еквівалент» [2].

3. Порушення ч. 1 ст. 28 Закону №922, в частині встановлення додаткового критерію оцінки пропозицій учасників при закупівлі товару та ч. 1, 3 ст. 11 Закону №922, в частині об'єктивності та неупередженості вибору переможця в частині безпідставного відхилення пропозиції з найнижчою ціною [2].

4. Порушення ч. 3 ст. 12 Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII та ст. 6 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV в частині відсутності електронного цифрового підпису, який використовується для ідентифікації автора та/або підписувача електронного документа іншими суб'єктами електронного документообігу [2, 4].

5. Порушення ч. 7 ст. 2 Закону №922 в частині укладання договору без проведення процедур [2].

6. Порушення ч. 1 розділу II Порядку визначення предмету закупівлі, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 17.03.2016 №454, в частині відсутності міжнародної непатентованої назви окремих лікарських засобів [3].

7. Порушення ч. 1 ст. 10 Закону №922 в частині порушення термінів оприлюднення документів та п. 3 Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.03.2016 № 477 [2, 4].

8. Порушення ч. 1 та 2 ст. 35 Закону №922 в частині визначення підставою для проведення переговорної процедури – відсутність конкуренції, при функціонуванні ринку товару (наприклад газ) [2].

9. Не відхилення пропозицій пов'язаних осіб. Згідно з п. 7 ч. 1 ст 17 Закону №922, пропозиція пов'язаних учасників підлягає відхиленню, факт

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

пов'язаності встановлюються Замовником самостійно на підставі даних відкритих реєстрів [2].

10. Не відхилення пропозиції учасника, щодо якого у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відсутня інформація, передбачена пунктом 9 частини другої статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [5].

11. Порухення оприлюднення інформації про проведення міжнародних торгів, що спричиняє порушення порядку проведення процедури відкритих торгів. (ч. 4 ст 10, абз. 2 ч. 3 ст 21, абз. 2 ч. 1 ст 27, абз. 3 ч. 5 ст 28 Закону №922) [2].

12. Порухення ч. 2 ст. 36 Закону №922 в частині ненадання ліцензій та дозвільних документів при укладанні договору [2].

13. Порухення ч. 1 ст. 10 Закону №922 в частині порядку оприлюднення тендерної документації, а саме тендерна документація не оприлюднена за 15 (30) днів до розкриття пропозицій [2].

14. Порухення ч. 4 ст. 36 Закону №922 в частині відмінності укладеного договору від пропозиції переможця.

15. Порухення ст. 4 Закону №922 в частині проведення закупівлі без річного плану закупівель [2].

Отже, законодавче регулювання проведення оцінки та аналізу публічних закупівель необхідне лише у випадку, якщо воно має здійснюватися у сфері повноважень держави, тобто органами державної влади та місцевого самоврядування. У сфері проведення моніторингу повинні забезпечуватися принципи, який несе відповідальність кожного у прийнятті рішень та вирішенні проблем і передача функцій на той рівень управління, на якому вони можуть виконуватися найбільш ефективно.

Список використаних джерел

1. Департамент економічного розвитку торгівлі. Інформація щодо веб-ресурсів, на яких розміщується інформація про проведення тендерних процедур за кордоном. Веб-портал : URL : <http://www.gue.sm.gov.ua/index.php/uk/zakordonni-tenderni-zakupivli>

2. Про публічні закупівлі : закон України від 25 груд. 2015р. № 922-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/page>. (дата звернення 11.03.2020)

3. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі : наказ Міністерства економіки розвитку і торгівлі України від 17 берез. 2016 р. № 454. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0448-16> (дата звернення 11.03.2020)

4. Про електронні документи та електронний документообіг : закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 11.03.2020)

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : закон України від 15 трав. 2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення 11.03.2020).

Рубленко І.Ф., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 073 Менеджмент,
Науковий керівник – **Загребельна І.Л.**, к.е.н,
доцент кафедри маркетингу,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧО-КОМЕРЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Підприємництво – це організація економічної, виробничої, комерційної і іншої діяльності, що приносить підприємцю дохід. Підприємництво може означати організацію промислового підприємства, аграрного підприємства, торгового підприємства, банку, адвокатської контори, дослідницької установи тощо.

На виробничому підприємстві тісно пов'язана виробнича і комерційна діяльність, оскільки виробництво орієнтоване на споживача, а відповідно реалізація продукції відноситься до комерційних функцій. Вірний вибір продукту, який потрібно виробляти та ефективність самого виробництва і відноситься до управління виробничо-комерційної діяльності підприємства. Управління виробничо-комерційною діяльністю здійснюється через встановлення виробничої функції та фінансово-маркетингових функції або комерційної. Таким чином, виробнича функція охоплює всі дії, що безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції. Вона відіграє головну роль у створенні товарів або послуг і є ядром будь-якого підприємства. Ресурсні вкладення здійснюються для отримання готових виробів за допомогою одного або кількох процесів перетворення (збереження, транспортування, оброблення). Щоб отримати необхідний продукт, на різних етапах процесу перетворення здійснюється зворотний зв'язок, а потім порівнюють результати з установленими стандартами і в разі необхідності коригують дії [2].

Отже, процес управління виробничо-комерційною діяльністю охоплює майже всю підприємницьку діяльність підприємства, від закупівлі необхідної сировини, матеріали до реалізації продукції кінцевому споживачу, для досягнення найбільшого економічного ефекту. А також він здійснюється у двох сферах: виробничо-технічній, коли виконуються роботи з організації, координації та регулювання виробничого процесу, та соціально-економічній, коли регулюються взаємовідносини між учасниками виробничого процесу в умовах поділу і кооперації праці, формування відносин між управлінцями та

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

виконавцями.

Виробничо-комерційна діяльність аграрних підприємств має ряд особливостей пов'язаних загалом із самим сільським господарством. Так, на відміну від промисловості до процесу сільськогосподарського виробництва залучено не три, а чотири ресурси – основні й оборотні фонди, жива праця і земля, причому земля в сільському господарстві є головним засобом виробництва, тоді як в інших галузях (крім добувної) вона є лише просторовим базисом. Як основний засіб виробництва земля вимагає свого відтворення на розширеній основі, що породжує ряд специфічних проблем, пов'язаних із збереженням і підвищенням родючості ґрунту.

В аграрних підприємствах порівняно з іншими підприємствами значно ускладнюється процес управління виробництвом. Це зумовлено наступними причинами:

- необхідністю розвивати в аграрних підприємствах декілька товарних галузей, які істотно відрізняються технологією та організацією виробництва;
- розсосередженістю працівників по великій території, площею нерідко декілька тисяч гектарів земельних угідь і складністю в зв'язку з цим прийняття оперативних рішень (розпоряджень) відповідно до зміни поточної виробничої ситуації;
- доступністю території аграрних підприємств та їх господарських об'єктів стороннім особам і необхідністю докладання додаткових зусиль для організації збереження власного та орендованого майна, вирощеного врожаю;
- потребою залучення сезонної робочої сили в періоди збігу сільськогосподарських робіт і труднощами управління нею в складі тимчасових організаційних ланок, які нерідко посилюються через низьку кваліфікацію таких працівників;
- необхідністю подовження робочого дня працівників аграрних підприємств з метою своєчасного виконання ними важливих технологічних операцій у оптимальні агротехнічні строки та існування таких робочих місць, зокрема в молочному скотарстві, що характеризуються розірваністю робочого дня працівників [1].

А тому управління виробничо-комерційною діяльністю підприємства вимагає значних зусиль з боку працівників, які приймають відповідні рішення та врахування ними всіх особливостей даної галузі, для досягнення поставлених керівництвом цілей та мети.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручник 2-ге видання, доповнене, перероблене. К. : КНЕУ, 2002. 510 с.
2. Василенко В.О., Ткаченко Т.І. Виробничий (операційний) менеджмент : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2003. 532 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Сімон А. О.,

добувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 075 Маркетинг,
Науковий керівник – **Томілін О. О.**, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ
ПІДПРИЄМСТВА**

Комплексна система управління підприємством на основі маркетингу являє собою складну систему елементів (структурний аспект) і дій (функціональний аспект), за допомогою яких забезпечується збалансованість системи управління і її загальної ефективності.

На нинішньому етапі розвитку національної економіки сформувалася низка підходів до управління маркетинговою діяльністю підприємств сфери послуг, проте вони вимагають подальшого вдосконалення з огляду на вимоги ринку.

Підприємство – це багатопланове явище, що його можна характеризувати під різним кутом зору: економічним, правовим, психологічним та ін. Підприємництво відіграє особливу роль у національному господарстві країни, створюючи інноваційне середовище, руйнуючи традиційні структури і відкриваючи шлях до перетворень, тобто стаючи тією силою, котра прискорює рух економіки шляхом ефективності, раціоналізації, ощадливості та постійного оновлення [1, с. 13].

Маркетингова стратегія – це комплексний аналіз щодо базових рішень по вивченню попиту і пропозиції, питань ціноутворення, реклами, виробництва, стимулювання збуту, планування товарного асортименту та реалізації продукції споживачу [2, с. 229].

Система маркетингу на підприємстві – це реальний процес інтеграції та координації всіх функцій, які сприяють виявленню та прогнозуванню розвитку потреб, їх поєднанню з науковими дослідженнями підприємства, розробками та виробництвом, формуванням та стимулюванням попиту на продукцію та доведенням виробленого продукту до споживача [3].

Маркетинговий підхід більшості підприємств, що успішно діють, припускає орієнтацію виробника на споживача, як засіб підвищення ефективності збуту, раціонального використання ресурсів і збільшення прибутків. У другій половині 1970-х років минулого століття маркетинг вступив в третю фазу еволюції і перетворився, по суті, в доктрину сучасного бізнесу, його філософію, основний засіб комунікативності між підприємством і навколишнім середовищем.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

На нашу думку, удосконалення процесу управління маркетингом може здійснюватися з позицій п'яти підходів:

- вдосконалення виробництва, товару;
- інтенсифікації комерційних зусиль;
- маркетингу;
- соціально-етичного маркетингу.

Економічна успішність будь-яких країн залежить від характеру напрямів структурних перетворень в економіці та їхньої адаптації до вимог ринку. Прерогативою держави є формування раціональної структури економіки. Формування раціональної структури національної економіки можливий тільки при умові державного регулювання соціально-економічними процесами виробництва [4, с. 51].

Формуючи структуру системи управління маркетинговою діяльністю, не досить виділити тільки елементи цієї системи, необхідно обґрунтувати їх включення в систему. З цією метою доцільно підбір елементів системи почати з виявлення системоутворюючого чинника шляхом визначення “структури системи”, під якою розуміється організація зв'язків і відносин між підсистемами й елементами системи, а також склад цих підсистем і елементів, кожному з яких відповідає певна функція.

Для реалізації аналізу ринкових можливостей необхідна маркетингова інформація про стан зовнішнього маркетингового середовища, а саме про споживачів, посередників, конкурентів, постачальників, соціально-економічний та політичний клімат у державі. Маркетинговий аналіз доповнюється внутрішнім аналізом діяльності підприємства, в результаті якого визначаються існуючі проблеми та потенціал його розвитку.

Маркетингова політика кожного промислового підприємства за сучасних ринкових умов функціонування має бути спрямованою, крім підвищення конкурентних переваг, на стимулювання збуту продукції.

Окремі автори вважають, що стимулювання збуту – це спонукальні заходи (у більшості випадків короткострокові), які покликані прискорити продаж окремих товарів або збільшити його обсяг. Досить багато сучасних менеджерів зі збуту оцінюють в першу чергу майбутні витрати, пов'язані із заохочуванням сфери торгівлі, а потім – із стимулюванням споживачів [5].

Завершальною ланкою процесу управління маркетингом є контроль. Ефективність цього процесу багато в чому залежить від того, які цілі підприємство переслідує, наскільки воно взаємозв'язане в поточних і перспективних планах, якими є процедури спостереження, контролю й оцінки здійснюваних маркетингових заходів, що гарантують досягнення поставлених цілей.

Маркетингова стратегія повинна бути скоординована на досягнення її основних цілей за допомогою вивчення та порівняння сильних і слабких сторін

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

впливу факторів зовнішнього середовища на виробничі процеси [6, с.74].

Таким чином, на даному етапі розвитку ринкових відносин жодне підприємство не може нормально функціонувати без застосування маркетингової стратегії для визначення свого положення на ринку, аналізу своїх можливостей, вивчення ринкового середовища, визначення стратегії розвитку тощо.

Тому, маркетингова діяльність є загальновизнаною ознакою сучасного успішного управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Томілін О. О., Галич О. А. Економічні аспекти розвитку міжгалузевих відносин в аграрній сфері: монографія. Полтава: ПДАА, 2016. 176 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1618> (дата звернення 21.02.2020).

2. Томілін О. О. Регіональний аспект маркетингової стратегії екологізації аграрного виробництва. *Економіка та суспільство. Електронний ресурс Мукачівського державного університету*. 2018. № 14. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1508> (дата звернення 21.02.2020).

3. Маркетингова політика стимулювання збуту продукції. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/47168/43776> (дата звернення 19.02.2020).

4. Томілін О. О. Визначення основних структурних змін в системі економічного регулювання грошово-кредитної політики України. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Полтава: ПДАА, Вип. № 1 (8). Т. 2, 2014. С. 48–53. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1539> (дата звернення 21.02.2020).

5. Маркетингове управління підприємством. URL: https://pidruchniki.com/1652020559271/marketing/marketingove_upravlinnya_pidpriyemstvom (дата звернення 19.02.2020).

6. Томілін О. О. Формування маркетингової стратегії екологізації агропромислового виробництва. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2017. № 12 (74). С. 73–78. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/4508> (дата звернення 21.02.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Томенко Д.В.,

здобувач вищої освіти СВО – магістр,

Спеціальність 051 Економіка

Науковий керівник – **Томілін О.О.**, д.е.н.,

професор кафедри фінансів і кредиту,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

**ДО ПИТАННЯ ОЦІНКИ НЕРУХОМОГО МАЙНА ТА ВСТАНОВЛЕННЯ
ЦІНИ НА ОБ'ЄКТ ПЕРЕД ПРОДАЖЕМ**

Оцінка нерухомості – це найбільш поширений вид оцінки, який визначає об'єктивну ринкову вартість об'єкта і зазвичай залежить від типу нерухомого майна, розташування об'єкта нерухомості, вартості будівництва аналогічних об'єктів, загального рівня цін та ринкової ситуації.

Проведення даної процедури просто необхідне для міст – адже вартість нерухомості суттєво варіює залежно від безлічі параметрів (територіальне розташування, тип, престижність району, наявність інфраструктури, транспортних зв'язок та багато іншого).

Як відомо, нерухоме майно – це земельна ділянка без поліпшень, земельна ділянка з поліпшеннями, які з нею нерозривно пов'язані, будівлі, споруди, їх частини, житлові та нежитлові приміщення, об'єкти незавершеного будівництва, цілісні майнові комплекси, підприємства й пам'ятки історії та культури.

Оцінка майна проводиться із застосуванням методів оцінки, які є складовими частинами комбінування методичних підходів (порівняльного, дохідного, витратного) та оціночних процедур.

При використанні порівняльного підходу, оцінювач орієнтується на фактичні ціни купівлі-продажу аналогічних об'єктів нерухомості. В цьому випадку ціна об'єкта нерухомості визначається ринком, а оцінювач проводить тільки певні коригування, які забезпечують порівнянність аналога з оцінюваним об'єктом.

Витратний підхід до оцінки об'єктів нерухомості базується на врахуванні витрат, пов'язаних із створенням конкретних об'єктів нерухомості. При використанні витратного методу вважається, що покупець не буде платити за певний об'єкт нерухомості більше суми грошей, за яку він може придбати земельну ділянку і побудувати на ній рівноцінну або покращену копію об'єкта нерухомості, що оцінюється.

Дохідний метод базується на визначенні очікуваних в майбутні періоди доходів та їх трансформації в поточну вартість об'єктів нерухомості чи підприємств. Вартість об'єкта оцінки визначається як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки,

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

включаючи дохід від його можливого перепродажу.

Можна застосовувати, як правило, не один, а декілька методичних підходів, що найбільш повно відповідають визначеним меті оцінки та виду вартості за наявності достовірних інформаційних джерел для її проведення.

Одними із найпопулярніших об'єктів оцінки являються квартири та приватні будинки. А найпопулярнішим підходом до їх оцінки є порівняльний.

Порівняльний підхід – це сукупність методів оцінки вартості нерухомості, заснованих на порівнянні об'єкта оцінки з його аналогами, щодо яких є інформація про ціни угод з ними. Він базується на легко доступній для оцінювача ринковій інформації, дозволяє забезпечувати просте, логічно обґрунтоване судження про ціну об'єкта.

Як відомо, оцінка того, чи іншого об'єкта проводиться для певних цілей. Такими можуть бути довічне утримання, купівля-продаж, дарування, спадщина, оренда та обмін. Варто зазначити, що залежно від цілі оцінки, вартість одного й того ж об'єкта може бути різною.

Процес оцінки проходить в кілька етапів.

Перш за все оцінювач має отримати всі необхідні для проведення оцінки документи, це:

- технічний паспорт;
- свідоцтво про право власності (договір купівлі/продажу, договір дарування, договір міни (обміну), договір спадщини, свідоцтво про смерть (для спадщини));
- паспорт, код власника.

Після чого обов'язковим є процес виїзду на місце розташування об'єкта оцінки та створення кількох фотознімків для звіту.

Далі описується місцезнаходження об'єкта на мапі України, та окремо характеризується місто Полтава, рік його заснування, загальну площа, густота та кількість населення, поділ на райони, координати на карті і т.д.

В наступній частині звіту відображаються законодавчо-нормативні акти та підстави, згідно яких проводяться роботи, перелік використаної літератури, загальні положення про процедуру оцінки та основні поняття й термінологію з Національних стандартів.

Окрім цього надається детальний опис самого об'єкта оцінки: розміщується фото, щоб оцінити зовнішній вигляд, надається план приміщення, переглядається місцезнаходження на карті, зазначається приналежність до району, вид нерухомості та форму власності, також – вписується точна адреса об'єкта, поверх (в разі, якщо це квартира), кількість поверхів в будинку та матеріал стін будинку.

В наступній частині звіту йдуть технічні характеристики квартири. Такі, як основні будівельні показники, тобто – площа, висота стель, конструктивна схема будівлі та функціональне призначення майна, основні конструктивні

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

елементи (згідно технічного паспорту), тобто матеріал стін, фундаменту, перекриття, перегородок, підлоги і вікон та внутрішнє оздоблення стін, стелі та підлоги.

Згідно звіту наступним кроком є аналіз ринку. Тут відшукується 3–4 об'єкти, аналогічні оцінюваному, що не сильно відрізняються за технічними показниками, мають приблизно однакову площу та знаходяться в одному визначеному ціновому діапазоні.

Найпопулярнішим джерелом пошуку виступає сайт OLX, де оцінювач і знаходить об'єкти зі схожими характеристиками.

Після цього знайдені дані вносяться до розрахунків. Спочатку вартості аналогів переводяться в гривні згідно курсу долара (так, як зазвичай вартість нерухомості на сайтах, з яких і беруться об'єкти для порівняння, встановлена саме в валюті долар США) за даними НБУ на дату оцінки.

Далі порівнюються їх техніко-економічні параметри, фіксуються відмінності та вносяться вартісні коригування:

- з поправкою на торг (для дарування це 20%), на технічний стан об'єкта за наступними параметрами: відмінний – 0, добрий – 10 %, задовільний – 20%, (в даному випадку стан майна завжди лише задовільний);

- на інженерне забезпечення (залежить від наявності електрики, газифікації, каналізації, вентиляції, опалення та водопостачання; (майже завжди ці показники співпадають – 0);

- на матеріал стін (цегляні або блочні);

- на місце розташування (використовуються, якщо аналоги знайдені в іншому районі) та на допоміжні споруди.

Отже, чим більші відсоток коригування, тим вартість майна – менша.

Після, того як одержується ціна з усіма поправками, розраховується приведена вартість одного м² аналогів та вираховується середнє арифметичне з них. Після чого його вартість множиться на загальну площу та отримується ринкову вартість об'єкта оцінки.

Після того, як звіт складено, пишеться обґрунтування застосованих методичних підходів, методів і оціночних процедур та висновки про вартість майна.

Таким чином, процес оцінки є непростим, але виконується достатньо швидко. Оцінка одного об'єкта з ознайомчим виїздом та проведенням всіх розрахункових процедур займає близько 4 годин. Вартість на такі послуги в місті Полтава на початок 2020 року коливається між 550-700 грн, в залежності від самого об'єкта та прайсів оціночної компанії.

Список використаних джерел:

1. Пазинич В.І., Свистун Л.А., Оцінка об'єктів нерухомості: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури». 2019. 134 с.
2. Кучеренко В. Р., Заєць М. А. Оцінка та управління нерухомістю:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

навчальний посібник. Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук». 2013. 272 с.

3. Гнатченко Є. Ю. Оцінка нерухомості: навч. посібник. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2013. 72 с.

Янишин Я.С.,

к.е.н, в.о. професора кафедри
міжнародних економічних відносин та маркетингу,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

**ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ**

Членство України у СОТ, процеси інтеграції та глобалізації, входження її до світового продовольчого ринку, необхідність вдосконалення та адаптації вітчизняного АПК до міжнародних конкурентних вимог, об'єктивно вимагають підвищення конкурентоспроможності українських аграрних формувань та аграрної галузі загалом.

Існує чимало способів удосконалити процес виробництва на сільськогосподарському підприємстві і кожен зі способів може знайти своє застосування на практиці. Однак, одним з найпривабливіших шляхів створення нових та закріплення існуючих конкурентних переваг суб'єктів аграрного ринку є впровадження, оптимізація та застосування системи логістичного забезпечення сільськогосподарського виробництва.

Окремої уваги потребують підприємства, що ведуть свою діяльність поза межами національних кордонів, оскільки можливості щодо вдосконалення та оптимізації логістичних потоків у таких підприємств є ширшими, а відтак і зменшення витрат суттєвішим. Саме логістична складова підприємства, яка є тісно пов'язана із операційним менеджментом надає керівництву організації можливість прогнозувати об'єми продажів, витрати на доведення кінцевого продукту до споживача, фінансову складову за поставки (видатки) тощо. Таким чином, логістика дозволяє підприємству правильно розподілити потужності виробництва, беручи до уваги усі виклики зовнішнього середовища.

Логістичне забезпечення виробництва стає посередником між стратегічними цілями організації та результатом самого виробництва – продуктом. Будь – який виробничий процес являє собою сукупність операцій, які здійснюються прямо чи опосередковано над вхідним ресурсом, що перетворюють його на проміжну продукцію, яка в результаті подальших операцій стає продуктом, або ж в продукт, що готовий вступити на ринок. Для кращого розуміння ролі логістики в системі менеджменту сільськогосподарського підприємства нами було розроблено схему взаємодії процесу виробництва у сільськогосподарському підприємстві та системи

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

логістичного забезпечення (рис. 1.).

Як бачимо з рисунку, процес виробництва неможливий без відповідного логістичного забезпечення. Відтак початкові ресурси, що стають об'єктом дії засобів праці поставляються у підприємство завдяки логістичним зв'язкам з постачальниками цих ресурсів. Логістичні зв'язки пронизують усі стадії виробництва: між постачальником та складськими приміщеннями на стадії постачання ресурсів; між складськими приміщеннями та основним виробництвом, між окремими виробничими процесами під час самого виробництва; між складськими приміщеннями готової продукції та споживачем (дистриб'ютором) тощо.

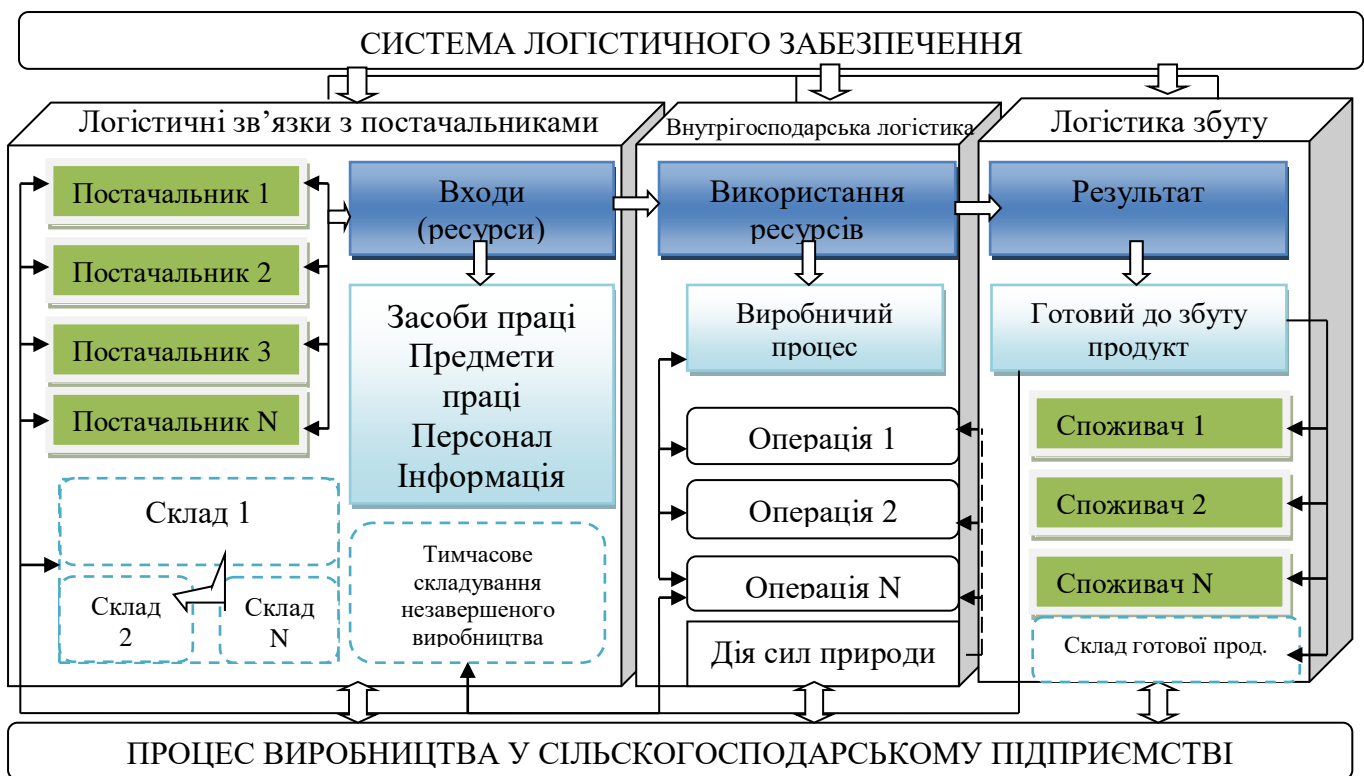

Рисунок 1. Взаємодія системи логістичного забезпечення та виробництва

Логістика виступає одним з ключових інструментів покращення економічних показників сільськогосподарського підприємства, оскільки саме ефективна система логістики оптимізує потоки сільськогосподарської продукції від виробника до споживача. А від якісних характеристик транспортування продукції залежить конкурентоспроможність останньої, а відтак логістика має відображення на фінансових результатах підприємства. Її функціонал сприяє досягненню як оперативних, так і стратегічних цілей підприємства через оптимізацію витрат та якостей продукції (максимальне задоволення потреб споживачів). Логістика удосконалює матеріальні, а також супутні фінансові та інформаційні потоки.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Вдосконалення кожної із складових в сукупності сприятиме оптимізації логістичної системи підприємства. Завдання підприємства – отримати максимальний прибуток, яке можливе за рахунок економії витрат на різних логістичних потоках (таблиця 1).

Таблиця 1

**Резерви скорочення витрат у системі логістичного забезпечення
виробництва**

Логістичні потоки	Постачання	Виробництво	Зберігання	Збут
Матеріальні	Оптимізація закупівлі ресурсів	Пришвидшення виробничого циклу, технічне удосконалення	Оптимізація складських витрат	Оптимізація каналів збуту, вдосконалення оптово-роздрібною системи
Енергетичні	Оптимізація структури використання окремої СГ техніки в конкретних умовах виробництва; Зменшення енергоємності; Контроль за використанням ресурсів		Зменшення прямих затрат на зберігання	Зменшення енергоємності; Контроль за використанням ресурсів; Оптимальний шлях збуту
Інформаційні	Налагоджена інформаційна система з логістики			
Фінансові	Використання перевірених постачальників; Зменшення відстані розрахунків; Оптимізація умов поставок	Взаємозв'язок та взаємоузгодженість фінансових потоків відповідно до матеріальних, енергетичних та інформаційних потреб підприємства		Оптимізація умов збуту; Використання перевірених постачальників;
	Скорочення величини оборотних коштів за рахунок зменшення товарних запасів та пришвидшенні циклу виробництва, оптимізації поставок; Прискорення швидкості руху коштів			

Побудова ефективного механізму управління логістичною системою підприємства переслідує мету оптимізувати та вдосконалити вже існуючу логістичну систему як у перспективі її функціонування, так і в реальному часі. Лише ретельне дослідження функціональних сфер логістичної системи, чітке формулювання завдань, поставлених перед створеною в підприємстві логістичною системою та розуміння поставлених цілей перед її розробниками дасть можливість створити ефективну логістичну систему й ефективний механізм управління нею.

Результати дослідження сучасних тенденцій застосування логістичних систем сільськогосподарських підприємств доводять наявність позитивного взаємозв'язку між ефективною логістикою та успіхом в підприємницькій діяльності. Оптимізація ресурсів може здійснюватися на різних рівнях ієрархії логістичної системи, наприклад у рамках функціональної сфери, підсистеми,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

окремої логістичної функції. Одночасно має бути виконаний принцип глобальної оптимізації, тобто локальні критерії оптимізації та рішення, що приймаються на їх основі, не повинні суперечити глобальному оптимуму логістичної системи в цілому.

Список використаних джерел:

1. Герелиця Н. Є. Специфіка визначення ефективності транспортно-логістичних систем в аграрному бізнесі. *International scientific conference: Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization, Klaipeda*. 2016. С. 169–172.

2. Вишнеvsька О. М., Двойнісюк Т. В., Шигида С. В. Особливості логістичних систем сільськогосподарських підприємств. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/25.pdf>.

3. Зернюк О. В., Ігнатенко В. О. Логістичний аналіз управління збутовою діяльністю промислового підприємства. *Економіка і регіон*. 2015. № 5. С. 60-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2015_5_12.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Секція 7

***Контроль та аналіз у системі антикризового
управління підприємством.***

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Балаш Л.Я., к.е.н, доцент,
доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

СУТНІСТЬ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ

Щодо визначення сутності антикризового управління, то на даний час існує багато його інтерпретацій. Аналізуючи наявні визначення, що дістали своє відображення у працях міжнародних та вітчизняних науковців, можна підсумувати, що антикризове управління являється функцією менеджменту [1 с.12]. Ця функція у діяльності підприємств допомагає забезпечити високий рівень платоспроможності, зменшити дію кризи на фірму, або ліквідувати її наслідки, уникнути кризових ситуацій загалом.

Антикризове управління підприємством як система представляє собою комплекс заходів стратегічного спрямування, що допомагають усувати проблеми, що виникають у його діяльності. Система антикризового управління базується на таких принципах:

1. Вчасна діагностика кризових ситуацій і явищ, що виникають у функціонуванні підприємства.
2. Швидке реагування на виникнення кризових явищ.
3. Адекватна оцінка небезпеки, що реально загрожує підприємству.
4. Якнайповніше залучення наявного потенціалу для виходу з кризових ситуацій [1].

Можна навести різні варіанти щодо визначення суті та змісту антикризового управління (табл. 1).

Така різноманітність у трактуванні сутності і змісту антикризового управління зумовлена відносною новизною цього напрямку управління у вітчизняній науці та практиці.

У економічній теорії країн Заходу термін "антикризове управління" (crisismanagement) має такі поширені значення:

1. "Turnaround management" - процес, що призначений для фінансового оздоровлення підприємства;
2. "Corporater recovery" (корпоративне оздоровлення) - реалізація комплексу антикризових заходів з метою оздоровлення підприємства з допомогою менеджменту та (або) консалтингових фірм в рамках корпоративного законодавства;
3. "Financial recovery" (фінансове оздоровлення) - процес оздоровлення фінансів фірми [3].

Як систематичний процес ідентифікації, дослідження і реагування на потенційні загрози дуже близьким до поняття «антикризове управління» є

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

термін «ризик-менеджмент». Його основним напрямком є спрямування на максимізацію ймовірності настання позитивних явищ і мінімізацію ймовірності настання подій, що не відповідають цілям підприємствам [2].

Таблиця 1

Варіанти визначення сутності антикризового управління підприємством

Автор	Сутність поняття "антикризове управління"
Романяк Г. М.	Управлінська система комплексного характеру, що запобігає кризовим явищам, виявляє тип кризи, її стадії та логіку перебігу, сценарії її майбутнього розвитку, визначає інструменти, що допомагають подолати кризу з метою продовження функціонування підприємства.
Скібіцький О. М.	Управління, що спрямоване на запобігання ймовірним серйозним ускладненням діяльності підприємства, забезпечення його успішного функціонування.
Кошкін В. І.	1) Комплекс запобіжних заходів, що спрямовані на запобігання кризи: системний аналіз сильних і слабких сторін фірми, впровадження системи превентивних заходів, оцінювання можливості банкрутства та управління ризиками. 2) Система управління підприємством, що має вивести його із кризи, у тому числі за допомогою санації чи реструктуризації фірми.
Череп А. В.	Комплексна система заходів, що зосереджується на запобіганні кризи та забезпеченні обставин, які б усували передумови і наслідки її появу згідно прогнозування соціально-економічного розвитку підприємства та втілення антикризової стратегії з метою зміцнення конкурентних позицій підприємства в умовах ринку.
Терещенко О. О.	Процес управління фінансовими і економічними ризиками, а також фінансовою санацією для профілактики та нейтралізації кризи і забезпечення безперервного функціонування підприємства за допомогою методів і прийомів управління фінансами.
Василенко В. О.	Таке управління, яке передбачає загрозу кризи, аналізує її симптоми, пропонує заходи для зменшення дії негативних наслідків кризи та застосовує використання цих наслідків для позитивного розвитку.
Л. О. Лігоненко	Спеціальне, постійно діюче управління, спрямоване на найоперативніше виявлення прикмет кризового стану, для створення відповідних умов, щоб його своєчасно подолати з ціллю забезпечити відновлення життєздатності підприємства та недопущення його банкрутства.

Усі різноманітні формулювання щодо змістовного навантаження антикризового управління можна узагальнити у його особливостях:

- ціллю антикризового управління є забезпечення стійкості підприємства в умовах зовнішнього середовища, що динамічно змінюється;
- антикризове управління має на меті вчасне, адекватне та дійове реагування на зміни зовнішнього середовища;
- основою антикризового управління є процес безперервного пошуку інноваційних здобутків у всіх сферах діяльності підприємства;

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

- антикризове управління повинно реалізовуватись невіддільно від загальної стратегії підприємства .

Мета антикризового управління полягає у вчасному прогнозуванні, розумному розпізнаванні та благополучному вирішенні криз.

Вплив кризових ситуацій на сучасне аграрне підприємство є завжди ймовірним. Ці ситуації є наслідком дії певних факторів середовища існування підприємства, які можна поділити на внутрішні і зовнішні. На зовнішні фактори впливу щодо виникнення криз підприємство не може впливати, але має можливість вчасно розпізнати і послабити їх вплив, або частково запобігати руйнівним наслідкам.

Основними причинами виникнення внутрішніх негативних впливів можуть бути: низька кваліфікація працівників юридичної служби відповідного суб'єкта господарювання та помилки у підборі персоналу цієї служби; недостатнє фінансування юридичного забезпечення підприємницької або іншої діяльності. [3, с.48].

То ж можна підсумувати що, антикризове управління є багатоплановим процесом, який включає набір заходів вчасного виявлення ознак прихованих і явних криз, їх подолання, розробку антикризової стратегії, і усунення наслідків кризових ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Головач К. С. Формування механізму антикризового управління у сільськогосподарських підприємствах : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Житомир, 2016. 211 с.
2. Михалюк Н.І., Балаш Л.Я., Войнич Л.Й. Економічний механізм розвитку приватних підприємств. *Вісник Львівського національного аграрного університету*. 2016. Серія: Економіка АПК. Вип 23 (1). С. 46-52
3. Шапурова О. О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. *Економічні науки*. – 2008. – № 7. – С. 59–64.

Бражник Л. В. , к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ КРИЗИ

Існує декілька варіантів трактування поняття антикризового менеджменту, це визначається подвійною природою кризи, яка може одночасно створювати та руйнувати, тобто формувати передумови для подальшого росту і відмовлятися від попередньої моделі розвитку. Якщо враховувати руйнівну функцію, то потрібно сприймати кризу як ситуацію, яка погрожує існуванню організації, і, відповідно, її треба локалізувати та здолати, щоб зберегти,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

передусім, можливість продовження економічної діяльності. Якщо розглядати кризу як явище, що вимагає нової стратегії розвитку, то слід сприймати його позитивно. При такому підході антикризовий менеджмент – це не лише боротьба з кризою, але і реструктуризація бізнесу відповідно до нової соціально-економічної ситуації.

Прикладом реалізації такого підходу слугує система антикризового проектного менеджменту, що розроблена для наступних сфер застосування проекту, підприємницької діяльності (рис. 1):

- ліквідація, консервування, зберігання,
- об'єднання, перепрофілювання, розвиток,
- скорочення виробництва та персоналу,
- реструктуризація фінансового портфеля та портфеля проектів
- впровадження нових технологій та зміна стратегії.

Рис. 1. Система антикризового проектного менеджменту

Використовуючи більше спеціалізовану термінологію, проектом визначають не документацію, а швидше процес, що об'єднує у собі низку заходів, спрямованих на реалізацію нових послуг і продуктів. При цьому стандартною залишається наявність фінансових і часових обмежень, а також для певного продукту рівня якості. У даному контексті прийнята фрагментація процесу на дві складові – безпосередньо генерація продукту або послуги й управління цим процесом генерації (а послугою або продуктом, у свою чергу, правомірно іменувати будь-яку людську діяльність).

Визначаючи проектну орієнтацію бізнесу, мається на увазі, обов'язкове надання результатів споживачеві у форматі завершеного, повністю реалізованого проекту або програми, метою яких у свою чергу є надання різноманітних послуг. Бізнес у таких умовах визначається системою, де на вході подається контрактна або договірна документація, реалізується далі як проект, надаючи у результаті вже готові продукти та послуги.

Проектно-орієнтований бізнес включає головним чином інвестиційну сферу, діяльність по розробці та реалізації інновацій, консалтингову діяльність.

Особливо актуальне управління проектами саме там, де проектно-орієнтований бізнес складає визначальну долю. Як приклад інформаційні

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

технології, наукова діяльність, будівництво, металургія й управління на усіх рівнях, у тому числі і державному.

Говорячи про фінансову сторону питання, відмітимо, що за даними Міжнародної асоціації управління проектами (International Project Management Association, IPMA), впровадження у процес проектного управління сучасних методологій економить у процентному співвідношенні близько 20-30% часу та 15-20% грошових коштів, запланованих на реалізацію проекту [1]. На даний момент проектний менеджмент являє собою цілу науку, яка охоплює систему знань, правил і стандартів. Рекомендований та відомий ресурс з управління проектами є РМВОК, де розміщено практичні поради та тематична інформація.

Для реалізації управління проектами не обійтися без певного техніко-організаційного інструментарію, що переслідують певні завдання: забезпечити процес проектного менеджменту; ефективно управління проектного профілю суб'єкта підприємництва; підвищення компетенцій профільних менеджерів.

В Україні найбільш популярними є такі сервіси з управління проектами: Worksection; Asana, Бітрікс24; Flowlu; Wrike; Тerrasoft; Trello [2].

Впровадження проектного управління при наявних ресурсах дозволить не менше, чим на чверть, збільшити продуктивність суб'єктів підприємництва. Найбільш раціональне впровадження подібних технологій на високотехнологічних виробництвах, в нафтогазовій промисловості, а так само в усіх соціальних проектах і проектах, пов'язаних з інформаційними технологіями.

Список використаних джерел:

1. Багашова Н.В. Світові та вітчизняні тенденції розвитку управління проектами. *Ефективна економіка*. 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4154> (дата звернення: 12.03.2020).

2. Грицак В. Системи управління проектами – що це? Огляд кращих програм. *Роби бізнес, Укр*. 2019. 17 вересня. URL: <https://робибізнес.укр/%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F/%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8-%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8/> (дата звернення: 12.03.2020).

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Гулій М.Є., здобувач вищої освіти СВО – магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – *Рудич А.І.*, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ХАРАКТЕРИСТИКА АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Успішність господарювання підприємств характеризується досягненням певних економічних, соціальних та інших результатів. Фінансові результати – це фінансові показники діяльності підприємства, які характеризують підсумок здійснення його господарських операцій. Показники, що характеризують економічні результати господарювання з позицій їх вартісної оцінки є дохід та фінансовий результат.

Одним з основних узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства прибуток (або збиток). Цей результат відображається у фінансовій звітності підприємства: якщо отримані підприємством доходи перевищують витрати – утворюється прибуток, якщо витрати перевищують доходи – збиток. Зазначимо, що визначення виду фінансового результату діяльності підприємства та його формування регламентуються Законами України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковим Кодексом, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати».

Дохід є результатом здійснення всіх видів діяльності суб'єктом господарювання за певний проміжок часу при використанні наявних ресурсів та врахуванні фінансово-господарських ризиків. Складові доходу: виручка від реалізації продукції, майна і здійснення позареалізаційних операцій. З точки зору бухгалтерського обліку доходи – це збільшення економічної вигоди у вигляді надходжень активу або зменшення зобов'язань. Фінансовий результат – це сума на яку доходи перевищують витрати [1].

Основними завданнями проведення аналізу фінансових результатів є:

- отримання всебічної оцінки значень показників фінансових результатів підприємства з позицій статичного та динамічного підходів;
- визначення позитивних та негативних аспектів у формуванні та використанні фінансових результатів;
- виявлення основних напрямів підвищення ефективності формування та використання фінансового результату підприємства [2].

Проведення аналітичної роботи дослідження фінансових результатів передбачає виконання ряду етапів:

1 етап. Формування інформаційної бази аналізу – полягає у зведенні та

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

групуванні даних інформаційної бази та дотриманням основних вимог її обробки, а саме достовірності, точності, повноти, корисності, зрозумілості, своєчасності, релевантності.

2 етап. Аналіз динаміки всього обсягу фінансових результатів підприємства, що передбачає виявлення основних тенденцій і закономірностей у зміні загального обсягу доходу та витрат порівняно з попередніми періодами.

3 етап. Аналіз змін та коливань в загальному обсязі доходів, витрат та фінансового результату за джерелами їх формування орієнтовані на оцінку змін в обсягах доходів та прибутків (збитків) підприємства за окремими складовими; аналіз змін у структурі доходів, витрат та фінансового результату. Метою здійснення цього етапу аналізу є виявлення найбільш вагомих складових доходів та прибутків підприємства.

4 етап. Кількісна оцінка впливу факторів на значення показників фінансових результатів діяльності підприємства. Метою цього етапу аналізу є виявлення найбільш значущих за рівнем впливу на фінансові результати діяльності підприємства факторів, та рівня контролюваності такого впливу.

5 етап. Оцінка взаємозв'язку фінансових результатів та ефективності використання ресурсів підприємства, що використані в процесі їх отримання. На цьому етапі передбачається статична та динамічна оцінка системи показників рентабельності (прибутковості).

6 етап. Оцінка втрачених можливостей підприємства, щодо отримання доходів і прибутку. Реалізація цього етапу пов'язана з оцінкою неявних доходів, витрат та прибутків і є підґрунтям для виявлення та оцінки резервів підвищення рівня фінансових результатів діяльності підприємства.

7 етап. Оцінка достатності обсягів отримуваних доходів та прибутків підприємства. Метою проведення такої оцінки є: оцінка відповідності обсягів отримуваних підприємством доходів та прибутків для покриття витрат та забезпечення розширеного відтворення підприємства; оцінка достатності отримуваних доходів окремими підрозділами підприємства [3].

Послідовність аналізу фінансових результатів і рентабельності діяльності суб'єктів малого підприємництва включає:

- дослідження структури і динаміки показників доходів, витрат та фінансових результатів з використанням прийомів горизонтального і вертикального аналізу;

- визначення впливу факторів на зміну показників фінансових результатів за допомогою методики детермінованого факторного аналізу;

- розрахунок показників рентабельності та окупності діяльності, вивчення їх динаміки та факторів зміни;

- обґрунтування шляхів та розрахунок резервів підвищення рівня прибутковості господарської діяльності [4].

Формування фінансових результатів повністю залежить від цілей

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

підприємства. Якщо підприємство ставить за мету високі темпи розвитку, збільшує обсяг продажу і завойовує значну частину ринку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняється мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинно бути зосереджене на отримання такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність та беззбитковість виробничого процесу [2].

Показник фінансового результату відіграє провідну роль для успішної реалізації комплексної системи цілей, оскільки саме його величина є базисом для подальшого забезпечення та активізації взаємопов'язаних процесів росту та розвитку господарської діяльності підприємства. Адже спочатку відбувається інвестування суми фінансового результату підприємства у процеси кількісного зростання результативності господарської діяльності, а далі синергичний ефект фінансового результату, кількісного зростання та інноваційного процесу забезпечують стійкий розвиток діяльності промислового підприємства. Тобто, усі складові розглянутої системи знаходяться у взаємозв'язку, який виражається у взаємному позитивному впливі категорій між собою.

А якщо в основу діяльності підприємства покладено інтереси власників, то цільовою настановою формування кінцевих фінансових результатів є такі показники, як рентабельність інвестиційного чи власного капіталу. Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Отже, аналіз фінансових результатів діяльності підприємств є необхідною умовою ефективного управління доходами і витратами, з метою збільшення прибутку та підвищення рентабельності.

Список використаних джерел

1. Балдик Д.О. Формування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 8-12. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/3.pdf>
2. Блонська В.І. Прибуток підприємства та чинники, які впливають на його розвиток. URL:<http://www.nbu.gov.ua/portal/chem/nvnlts/167/2-Blonska7>
3. Шанін О. В. Тенденції формування фінансово-економічної результативності аграрних формувань України. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 20. С. 93-99. URL: <file:///C:/Users/USER/Downloads/818-4032-1-PB.pdf>
4. Тютюнник Ю.М., Єрмоленко В.М. Детермінований факторний аналіз фінансових результатів підприємств малого бізнесу. *Економіка і підприємництво: організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту*

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

та аналізу. Полтава, 2017. Вип. 17. Том 1. С. 59-63. 9.

Дерикаптан О.В., здобувач вищої освіти СВО – магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування, Науковий керівник – **Чіп Л.О.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

РЕЗЕРВИ ЗРОСТАННЯ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Основу економічного розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах господарювання становить дохід, що являє собою грошовий вираз основної частини грошових надходжень, які створюються підприємствами різних форм власності. Як економічна категорія він характеризує фінансовий результат підприємницької діяльності.

Дослідження аналізу і резервів підвищення доходів від операційної діяльності на підприємствах є досить важливим та актуальним, оскільки саме операційний дохід, як основна складова загального доходу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестування [2].

На розмір доходу від реалізації продукції і в свою чергу на дохід від операційної діяльності загалом найбільше впливають два основних показники:

- обсяг реалізації продукції;
- собівартість продукції.

На підприємствах потрібно приділяти увагу плануванню і формуванню доходу. Але на величину доходу впливають різноманітні фактори. В економічній літературі фактори впливу поділяються на дві групи:

- 1) фактори, що не залежать від діяльності підприємства (зовнішні);
- 2) фактори, що знаходяться у компетенції підприємств (внутрішні) [3].

Для того щоб рівень доходності на підприємстві підвищувався, на підприємстві повинні проводитися заходи тільки в наступному порядку:

- організаційні (удосконалення виробничої структури, удосконалення організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо);
- технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляється);
- економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо).

Якщо почати проводити зміни не в такому порядку, то позитивні зрушення у ефективності діяльності будуть малопомітними, або відсутніми взагалі. Якщо ж говорити про чинники, від яких залежить рівень економічної

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

ефективності підприємств, то вони класифікуються за декількома ознаками:

а) джерелами підвищення (зростання продуктивності праці, зниження фондомісткості і матеріаломісткості продукції, поліпшення використання матеріальних ресурсів);

б) напрямками вдосконалення виробництва (науково-технічний прогрес, впровадження прогресивної технології, модернізація застарілого обладнання, механізація і автоматизація виробництва, запровадження прогресивних методів і форм організації виробництва і праці);

в) місцем реалізації (внутрішні – впровадження нових технологій, модернізація обладнання, та зовнішні) [4].

Резервами підвищення доходу від операційної діяльності є [1]:

1. Постійне удосконалення засобів виробництва: впровадження нової техніки, удосконалення технології виробництва, впроваджувати прогресивні матеріали тощо. Це дозволить значно знизити собівартість продукції і підвищить операційний дохід.

2. Зниження собівартості продукції є найважливішим фактором зростання операційного доходу. На зниження собівартості продукції впливають: економія матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство. Максимальна мобілізація резервів зниження собівартості продукції є важливою умовою ефективного функціонування підприємства.

3. Механізоване виробництво потребує значно менше робітників, і це, в свою чергу, зменшить витрати на оплату праці. За рахунок нового обладнання можна збільшити випуск продукції, що призведе до зниження витрат в розрахунку на одиницю продукції. Але після цього підприємству доведеться шукати нові ринки збуту продукції – і в Україні, і за кордоном. Тобто потрібно виділяти деякі кошти на рекламу, це обов'язково принесе необхідний результат.

4. Зі збільшенням обсягу випуску продукції операційний дохід підприємства збільшується не тільки за рахунок зниження собівартості, але і внаслідок збільшення кількості продукції, що випускається.

Таким чином, чим більший обсяг виробництва, тим, за інших рівних умов, більше сума одержуваного підприємством доходу. Але зростання доходу на підприємстві означає збільшення відрахувань в державний бюджет.

Підвищення операційного доходу може відбутися також за рахунок підвищення продуктивності праці. З ростом продуктивності праці знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати в структурі собівартості. Для цього підприємство повинне активно використовувати різноманітні мотиваційні засоби: перевести якомога більше працівників на відрядну форму оплати праці, працівникам погодинної форми у більшому розмірі оплачувати роботу в позаурочний час, забезпечувати доставку працівників на роботу та з роботи за узгодженими маршрутами, надавати матеріальну допомогу працівникам з нагоди ювілейних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

та інших визначних дат [4].

Важливе значення в боротьбі за зниження собівартості та підвищення доходу має дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне здійснення на підприємствах режиму економії виявляється насамперед у зменшенні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат по обслуговуванню виробництва, керуванню й інших непродуктивних витрат.

Необхідно регулярно проводити інвентаризацію запасів і обладнання з метою виявлення надлишків. Ці надлишки необхідно продавати за ринковими цінами [3].

Потребують вдосконалення й нормативи. Технічно обґрунтовані норми й нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а, з іншої – на формування ціни, тому що виявлення резервів призводить до зниження суспільно-необхідних витрат робітників [4].

Резервом збільшення прибутку суб'єктів господарювання є ліквідація невиробничих виплат по заробітній платі, по оплаті цілодобових простоїв і часів внутрішньо змінного простою, доплат за працю в додатковий час, ліквідація невиробничих витрат і втрат у складі витрат на обслуговування підрозділів виробництва і управління [5].

Для підвищення доходу від операційної діяльності потрібно спиратися на комплексний техніко-економічний аналіз роботи підприємства: вивчення техніко-економічних показників роботи підприємства й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей і основних засобів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зав'язків.

Список літературних джерел:

1. Білошапка В. А. Резерви зростання результативності бізнесу в умовах економічного спаду. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 1(155). С. 115 – 117. URL: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/34/2407-rezervy-rosta-rezultativnosti-biznesa-v-usloviyah-ekonomicheskogo-spada.html>

2. Кучерява А.С. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. № 40. С. 38–45.

3. Манів З.О. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 580 с.

4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 668 с.

5. Шлійко А.В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг : навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2015. 376 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Дивнич А. В., старший судовий експерт
відділу економічних досліджень,
Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС
України, м. Полтава

**ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗМІРУ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ
ЗЕМЕЛЬ ВОДНОГО ФОНДУ**

Чинним Земельним кодексом України [1] передбачено, що використання землі в Україні є платним (ч. 1 ст. 206). Об'єктом плати за землю є земельна ділянка, яка має бути сформованою відповідно до ст. 79¹ вказаного Кодексу, тобто з визначеною площею, межами та внесенням інформації про неї до Державного земельного кадастру.

Земельна ділянка як об'єкт цивільних прав може бути передана в оренду. Зазначимо, що Національним стандартом [2] (як, зрештою, і стандарти міжнародної оціночної практики), земельна ділянка розглядається в якості первинного елемента будь-якої нерухомості. Всі наявні об'єкти у межах ділянки як над поверхнею землі, так і підземні, що впливають на вартість, мають визначення земельних поліпшень.

До таких земельних поліпшень формально відносяться й водні об'єкти, розташовані на певній земельній ділянці. Такі об'єкти, згідно зі ст. 51 Водного кодексу [3], зокрема, водосховища (крім водосховищ комплексного призначення), ставки, озера та замкнені природні водойми, можуть надаватися у користування для рибогосподарських потреб, культурно-оздоровчих, лікувальних, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт на умовах оренди. Водночас, сплата орендної плати за водний об'єкт не звільняє від сплати орендної плати за земельну ділянку під цим об'єктом.

Згідно із ст. 58 Земельного кодексу України [1], до земель водного фонду належать землі, зайняті: морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм; гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; береговими смугами водних шляхів.

На теперішній час 2,426 млн га (4,2% від загального обсягу земель в Україні) становлять землі водного фонду [4, с. 124]. Суттєва частка таких земель використовується із господарською метою, що пов'язано передусім з передачею водних об'єктів в оренду. При цьому постають дві проблеми:

- передача в оренду суто водного об'єкта, без укладання договору про оренду земель водного фонду;

- укладання договору оренди земельної ділянки водного фонду тільки під площею водного дзеркала, без урахування площі прибережної смуги, що фактично також використовується в процесі господарювання.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Підставою нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди (п. 288.1 ст. 288 Податкового кодексу України [5]). Податковим законодавством для окремих випадків встановлені граничні обмеження для розміру орендної плати, що стосуються земель сільськогосподарського призначення, використання яких щодо земель водного фонду не передбачено.

Так, п. 288.5 Кодексу [5] визначено, що розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу не може бути меншою за розмір земельного податку; для земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено, - у розмірі не більше 5 % нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області. Тому, проблемним питанням щодо визначення розміру орендної плати за земельні ділянки, належні до водного фонду, залишається співвіднесення такої плати до нормативної грошової оцінки відповідної ділянки. Відповідно до статистичних даних [4, с. 89], нормативну грошову оцінку земель водного фонду здійснено по всій території України, окрім Луганської області. Середнє значення по Україні – 20 449 грн/га; найбільше – у Полтавській області (35 948 грн/га).

Натомість, на основі експертної практики, встановлено, що значна частина таких земель навіть не сформовані як земельні ділянки, відомості щодо них (межі, розташування, вартість) відсутні у земельному кадастрі. Тому, відповідно до п. 288.4 Кодексу [5], розмір та умови внесення орендної плати встановлюються суто у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем. Для передачі ділянки в оренду необхідно, щоб вона була об'єктом цивільного права з наявною правовстановлюючою документацією.

Таким чином, водні об'єкти можуть передаватися в оренду. За використання земельних ділянок, на яких розташовані вказані об'єкти, також необхідно сплачувати орендну плату. Розмір орендної плати за землекористування визначається у договорі оренди земельної ділянки. Для укладання такого договору необхідно, щоб земельна ділянка була сформована (встановлені її межі, розташування, визначені права щодо неї).

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. Дата оновлення: 21.02.2020. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 25.03.2020).

2. Національний стандарт № 2 «Оцінка нерухомого майна», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 №1442. Дата оновлення: 15.04.2015. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-п> (дата звернення: 25.03.2020).

3. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. Дата оновлення: 21.02.2020. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр> (дата звернення: 25.03.2020).

4. Нізалов Д., Данкевич В., Івінська К. Моніторинг земельних відносин в

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Україні: 2016-2017: Статистичний щорічник. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/monitoring.pdf> (дата звернення 25.03.2020).

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 18.03.2020. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 25.03.2020).

Кротенко Т.С., здобувач вищої освіти СВО – магістр спеціальності 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Рудич А.І.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

АНАЛІЗ БАЗОВИХ ПОКАЗНИКІВ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Показники прибутку не відображають ступеня ефективності господарювання, оскільки сума прибутку може зростати і при недостатньому використанні матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, порушенні вимог режиму економії. Тому для характеристики ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, раціональності здійснення операцій використовують показники рентабельності. Усі показники рентабельності відносні й показують, скільки одиниць прибутку (чистого, операційного, оподаткованого тощо) отримують на одиницю реалізованої продукції (активів, виробничих фондів, власного капіталу тощо). Сукупність показників рентабельності всебічно відбиває ефективність виробничої (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності підприємства і відповідає інтересам учасників економічного процесу.

Рентабельність – це відносний показник ефективності діяльності суб'єктів господарювання, який відображає відношення отриманого ефекту (прибутку) з наявними або використаними ресурсами. Показники рентабельності характеризують здатність понесених витрат окупитися, що є основою подальшої діяльності підприємства. Дані показники більш повно, ніж прибуток, відображають результати діяльності підприємства та використовуються як інструменти комерційної, інвестиційної та цінової політики.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу рентабельності є Звіт про фінансовий стан (Баланс) ф. № 1, Звіт про сукупний дохід ф. № 2, Звіт про рух грошових коштів ф. № 3, Звіт про власний капітал ф. № 4, Примітки до річної фінансової звітності ф. № 5, статистична звітність та деякі інші форми фінансової звітності підприємства [1].

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Даними для проведення аналізу рентабельності підприємства є форма 2 Звіт про сукупний дохід (Звіт про фінансові результати), крім того, використовують Довідку про рентабельність окремих видів продукції (ф. № 6) та Звіт про випуск продукції (ф. № 1), статистичні збірники та бізнес-плани.

Рентабельність підприємства можна оцінити тільки через характеристику системи показників. Найбільш систематизована і повна група показників рентабельності запропонована колективом авторів під керівництвом професора Ф. Ф. Бутинця [2]. У відповідності з даною методикою всі відносні показники для аналізу ефективності діяльності поділяються на три групи:

1. Витратні показники рентабельності, які характеризують дохідність понесених витрат. Для їх розрахунку використовуються показники прибутку від операційної діяльності, прибутку від звичайної діяльності до оподаткування, загального прибутку, які співвідносяться відповідно із собівартістю реалізованої продукції, із операційними витратами, із витратами від звичайної діяльності та витратами підприємства.

2. Ресурсні показники рентабельності, які визначаються як відношення чистого прибутку, прибутку від звичайної діяльності до оподаткування до вартості активів (капіталу) або їх складових. Слід зазначити, що при розрахунку показників рентабельності: власного капіталу, залученого капіталу, оборотних та необоротних активів, рентабельності інвестицій пропонується використовувати прибуток від операційної діяльності до оподаткування, а при розрахунку рентабельності активів – чистий прибуток.

3. Дохідні показники рентабельності, які розраховуються як відношення прибутку від операційної діяльності, чистого прибутку до чистого доходу від реалізації. Основними завданнями аналізу рентабельності є:

- оцінка ефективності діяльності підприємства на поточний момент;
- виявлення змін рентабельності протягом певного періоду;
- визначення впливу факторів на зміну рентабельності;
- визначення резервів зростання рентабельності [3].

Аналіз наведених систем показників рентабельності, які використовуються у вітчизняній обліково-аналітичній практиці, свідчить про те, що в авторів немає одностайної думки з цього питання. У відповідності з класичною теорією економічного аналізу, в тому числі і вітчизняною, для визначення впливу факторів на зміну показників рентабельності доцільним є застосування прийомів ланцюгових підстановок. Використовуючи прийоми ланцюгових підстановок, потрібно дотримуватися певних правил, що визначають послідовність розрахунку: 1) в першу чергу підлягають заміні кількісні фактори, далі – структурні, в останню чергу – якісні; 2) якщо модель представлена декількома кількісними показниками, структурними або якісними показниками, послідовність підстановок визначається шляхом логічного аналізу. Тобто черговість заміни факторів залежить від оцінки того, які з них є

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

основними, а які – похідними, які – первинні, а які – вторинні [4].

В класифікаційній системі запропоновано при розрахунку показника рентабельності виробництва (активів) брати відношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів. При визначенні впливу факторів на зміну рентабельності активів у першу чергу визначають вплив якісного фактора, а потім кількісного показника. Це зумовлено тим, що саме рентабельність операційної діяльності характеризує ефективність виробництва та реалізації продукції, яка є основною метою створення підприємства [2].

Показники рентабельності виробництва є найважливішими факторами для поточного планування діяльності підприємства. Їх також враховують при визначенні фінансових можливостей підприємства. Цілком очевидно, що показники рентабельності можна розглядати як узагальнюючі критерії економічної ефективності виробництва.

Вони відображають у цілому ефективність використання грошових і трудових ресурсів. При цьому підприємство вважається рентабельним, якщо воно є доходним. Дослідження показників рентабельності виробництва дозволяє виявити фактори збільшення прибутків, а також вказати шляхи подальшого розвитку підприємства. Цілком очевидно, що високий рівень прибутку та значна доходність підприємства прямо залежать від ефективності управлінських рішень. З цих позицій рентабельність виробництва можна трактувати, як один з найважливіших факторів якості управління підприємством. Підприємству постійно необхідно визначати провідні шляхи підвищення рентабельності з тією метою, щоб забезпечити найвищі показники його діяльності [3].

Основні фактори збільшення рентабельності виробництва можна визначити таким чином: чим більший доход і чим з меншою вартістю основних фондів і обігових коштів його буде досягнуто, тим вищою буде рентабельність виробництва. При цьому економічна ефективність функціонування підприємства буде значно підвищуватися. Зазвичай, коли виконують аналіз шляхів підвищення рентабельності виробництва, виділяють вплив зовнішніх і внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів підвищення рентабельності виробництва можна віднести розширення ринку збуту продукції за рахунок зниження ціни на вироблені товари. Внутрішні фактори більш важливі, ніж зовнішні. До них можна віднести такі: скорочення собівартості продукції, підвищення обсягів виробництва, збільшення віддачі основних засобів.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що впровадження запропонованих пропозицій стосовно вдосконалення методики аналізу рентабельності діяльності підприємства дасть можливість одержати вичерпну інформацію про ефективність діяльності підприємства, підвищити дієвість аналізу. Дослідження показників рентабельності виробництва дозволяє виявити фактори збільшення прибутків, а також вказати шляхи подальшого розвитку

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

підприємства. Цілком очевидно, що високий рівень прибутку та значна доходність підприємства прямо залежать від ефективності управлінських рішень. З цих позицій рентабельність виробництва можна трактувати, як один з найважливіших факторів якості управління підприємством. Підприємству постійно необхідно визначати провідні шляхи підвищення рентабельності з тією метою, щоб забезпечити найвищі показники його діяльності.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Київ: КНЕУ, 2009. 592 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/189855/>
2. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с. URL: www.twirpx.com/file/404513/
3. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз : підручник / Київ: «Знання», 2008. 487 с. URL: http://znannia.com.ua/product/ekonomichnii_analiz_pidruchnik1__315t1
4. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

Мокієнко Т. В., к.е.н., доцент,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю;

Прийдак Т. Б., к.е.н.,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю.

Полтавська державна аграрна академія

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ

У кожній правовій системі формується система юридичної відповідальності, що забезпечує найбільш ефективну реалізацію правових приписів, яка стимулює правомірну поведінку учасників суспільних відносин, сприяє формуванню в населення поваги до закону і права.

Фінансово-правові санкції застосовуються у разі вчинення фінансових правопорушень. Вони безпосередньо пов'язані з фінансово-правовою відповідальністю, застосовуються спеціально уповноваженими органами і мають імперативний характер, в окремих випадках вступають у дію за відсутності вини суб'єкта, мають здебільшого грошовий, правовідновлюючий (компенсаційний) штрафний характер; відрізняються від кримінальних, адміністративних, цивільних за змістом функціями і процедурою застосування.

Представники науки фінансового права відносять фінансові санкції до особливого виду юридичної відповідальності, виділяючи її певні ознаки та не ототожнюючи їх із адміністративними.

Специфіка фінансових санкцій, на відміну від цивільно-правових і

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

адміністративних, необхідно виділити основні ознаки, які відрізняють фінансовий штраф від адміністративного і цивільно-правового, серед яких:

- неможливість заміни фінансового штрафу іншим стягненням;
- неможливість звільнення від накладення штрафу, як фінансової санкції, уповноваженим органом;
- виключення можливості стягнення штрафу і оскарження постанови про накладення штрафу у порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- можливість накладення фінансового штрафу одночасно зі стягненням недоїмки за податками і пені;
- сплата фінансового штрафу за рахунок прибутку, який залишається у організацій або після сплати податків;
- неможливість договірною встановлення фінансового штрафу.

Функції штрафних санкцій визначаються як сукупність дій щодо застосування до правопорушника у сфері господарювання передбачених законом чи договором санкцій, а також правових наслідків такого застосування. Штрафні санкції виконують ряд функцій [4]. Зокрема, компенсаційна, стимулююча, каральна (штрафна), попереджувальна, забезпечувальна, інформаційна (сигналізаційна) (рис. 1).

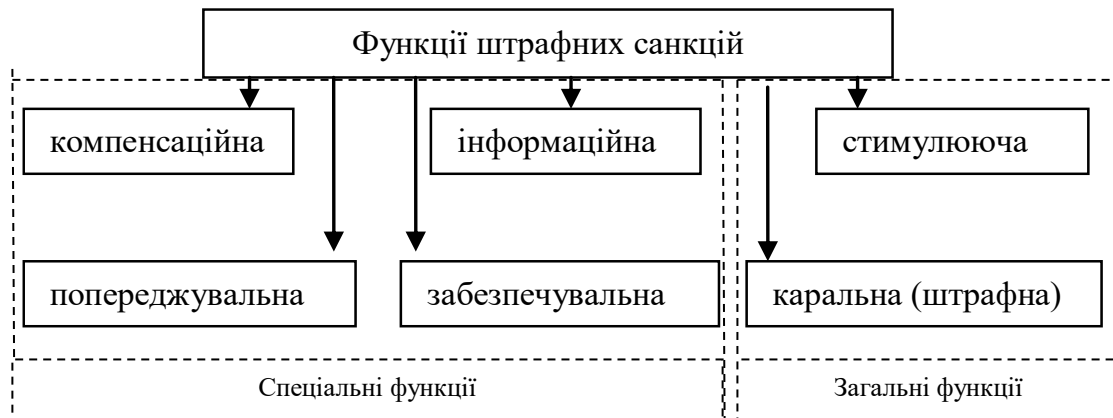

Рис. 1. Функції фінансових санкцій

Зміст компенсаційної функції полягає в тому, що відбувається відновлення порушених у результаті невиконання зобов'язань майнових госпрозрахункових інтересів підприємств-учасників господарського обігу.

Тобто, відновлення порушених суб'єктами господарювання майнових прав у результаті невиконання, або неналежного виконання зобов'язань чи недотримання правил здійснення господарської діяльності шляхом відшкодування шкоди будь-якому учаснику господарських відносин.

Основною метою забезпечувальної функції є забезпечення правопорядку в системі господарювання.

Вплив попереджувальної функції відбувається шляхом застосування

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

відповідних санкцій до суб'єктів господарювання, які скоїли господарське правопорушення, має забезпечувати рівні умови їх господарювання та дотримання усіма учасниками господарських відносин суспільного господарського порядку [2].

Інформацію про необхідність вжиття відповідних заходів щодо поліпшення справ, наведення порядку на підприємстві, в організації проявляється через інформаційну функцію.

Каральна (штрафна) функція - реакція на вже вчинені протиправні дії (бездіяльність) у вигляді саме відповідальності як покарання правопорушника економічними санкціями.

Сутність стимулюючої функції полягає в тому, що застосування до правопорушника-суб'єкта господарювання майнових санкцій спонукає його (негативне стимулювання) до усвідомленої зміни своєї протиправної поведінки, припинення правопорушення і до реального виконання зобов'язання.

Список використаних джерел.

1. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16 січ. 2003 р. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Мокієнко Т. В. Фінансові санкції в системі контролю. *Наукові та прикладні аспекти удосконалення бухгалтерського обліку, економічного контролю та системи оподаткування* : колективна монографія / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава : 2018. С. 234 – 243. URL:<http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/7598>

3. Новіков Д. О. Штраф як вид дисциплінарного стягнення : веління часу чи черговий прояв концепції «гнучкості» державного регулювання у трудовому праві. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*: Серія: юриспруденція. 2014. - № 10 – 12. ом 2. С. 17 – 19.

4. Татькова З. Ф. Щодо механізму реалізації стягнення штрафних санкцій та їх функцій. *Фінансове право*. 2012. № 1. – С. 937 – 943.

5. Шапочкіна М. В. Фінансові санкції як основний захід адміністративної відповідальності у сфері ліцензування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 5. С. 248 – 251.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Орищенко М.М., к.е.н., доцент,
судовий експерт відділу економічних досліджень,
Полтавський НДЕКЦ МВС України, м. Полтава

Ночовна Ю.О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава

СУТНІСТЬ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Становлення економічної експертизи напряму пов'язане з інформаційним забезпеченням процесу розслідування, розкриття та профілактики злочинів, але її потенціал не використовується в повній мірі в цьому процесі. Оскільки експертиза є інструментом, за допомогою якого експерти можуть досліджувати об'єктивні властивості об'єкта, навмисне сконструйовані або випадково привнесені, то саме економічна експертиза є дієвим інструментом контролю на сучасному етапі становлення інформаційних технологій, технології управління (процеси обґрунтування, прийняття, організація виконання рішень). Водночас, результатом економічної експертизи є не консультація чи оцінка, результатом є висновок за певними обставинами, фактами, який в контексті системи управління підприємством виступає підґрунтям управлінського рішення.

У Законі України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ [1] визначено, що «судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового та судового слідства».

Для кожного виду експертиз характерні свої предмети, об'єкти та методи експертного дослідження. Предметом судово-економічної експертизи є фінансово-господарські операції, які відображають стан та результати діяльності суб'єктів економічних відносин. Об'єктами є документи бухгалтерського, податкового обліку та звітності, що містять інформацію про фінансово-господарську діяльність, реєстри бухгалтерського обліку, форми бухгалтерської, податкової та фінансової звітності. Враховуючи специфічну особливість слідів економічних злочинів, необхідно проводити дослідження всіх наявних облікових документів, адже докази можна отримати лише з інформації, які містяться у зазначених документах.

Судово-економічна експертиза як спосіб застосування спеціальних знань експерта-економіста у сфері обліку, господарського контролю та економічного аналізу (невластивих для слідчого або суду), надає можливість правоохоронним і судовим органам найбільш повно використати опрацьовану економічно-бухгалтерську інформацію для справедливого вирішення господарських справ. Відправною точкою в дослідженні судово-економічної експертизи в Україні є

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

насамперед визначення категорії «судово-економічна експертиза». Спираючись на результати попередньо проведених досліджень, слід зазначити, що серед науковців і практиків не існує єдиної позиції щодо трактування категорії «судово-економічна експертиза» (табл. 1).

Таблиця 1

Сучасні трактування категорії «судово-економічна експертиза» [2]

Автори	Трактування категорії «судово-економічна експертиза»
Л.В. Дикань, В.Д. Понікаров, О.В. Кожушко	Судово-економічна експертиза – процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, господарського аналізу, ревізії та контролю первинних облікових документів, бухгалтерських та податкових реєстрів та фінансової звітності суб'єктів господарювання з метою вирішення широкого кола питань, що виникають під час розслідування економічних злочинів та судового розгляду господарських суперечок
В.А. Єрмоленко	Сутністю судово-економічної експертизи є дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яка в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки, для надання висновку щодо кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду
Т.О. Кривцова	Під судово-економічною експертизою слід розуміти процесуальне дослідження, яке здійснюється через застосування спеціальних знань, навичок та вмінь судового експерта та дає змогу вирішувати питання, що ставляться перед ним органами дізнання, досудового слідства чи суду для вирішення кримінальної, цивільної, адміністративної справи чи господарських суперечок
В.В. Федчишина	Судово-економічна експертиза – процесуальна форма дослідження на основі спеціальних знань у різних сферах економіки, вирішує широке коло питань, що виникає під час розслідування економічних злочинів і судового розгляду таких правопорушень
О.В. Хомутенко	Судово-економічна експертиза – процес збирання інформації про об'єкт дослідження шляхом заявлення експертом-економістом клопотання, її оброблення й синтезу (трансформації) в інформацію, що цікавить орган, який призначив експертизу, і має силу доказу

На нашу думку, під судово-економічною експертизою слід розуміти процесуальне дослідження економічних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про фактичні дані та обставини конкретної справи, що перебуває у провадженні органу суду, шляхом застосування спеціальних знань і навичок експерта-економіста.

Згідно з Науково-методичними рекомендаціями з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень від 08.10.1998 №53/5 [3], судово-економічна експертиза буває трьох видів:

- 11.1 - експертиза документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності;
- 11.2 - експертиза документів про економічну діяльність підприємств й

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

організацій;

- 11.3 - експертиза документів фінансово-кредитних операцій.

Найбільш розповсюджена серед економічних експертиз є експертиза документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності.

Необхідність судово-економічної експертизи обумовлена тим, що слідчі часто зазнають труднощів у виявленні викривлення фактів економічної діяльності підприємства і порушень фінансової дисципліни, що викликали матеріальні збитки для підприємства.

Згідно з чинним законодавством, зокрема ст. 84 КПК України [4], доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Висновок судово-економічної експертизи є одним із джерел доказів у кримінальному провадженні, тому він має відповідати певним критеріям, а саме належності, допустимості та достовірності.

Судово-економічна експертиза виступає формою контролю обґрунтованості проведених раніше ревізій, перевірок, аудиту, а також підтвердження даних іншої інформації представленої сторонами для встановлення фактичних відомостей господарської діяльності.

Таким чином, судово-економічна експертиза не є формою економічного контролю в чистому вигляді, і її мета є формою використання спеціальних знань у судочинстві, регламентованих процесуальним законодавством.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. №4038 – XII. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення 28.03.2020).

2. Романів С.Р., Будник Л.А., Саченко С.І. Судово-економічна експертиза в Україні: її економічна суть та кадрове забезпечення. *Інфраструктура ринку*. Випуск 23. 2018. С. 343-350. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/61.pdf (дата звернення 28.03.2020).

3. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 №53/5. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0705-98> (дата звернення 28.03.2020).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. №4651 – VI. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 28.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Павлюченко К.В., здобувач вищої освіти – бакалавр,
спеціальність 051 Економіка,
Науковий керівник – **Кравець О.В.**, к.е.н.,
доцент кафедри економіки,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У ринковій економіці більшість корпоративних підприємств при прийнятті економічних рішень відносно незалежні, таким чином вони несуть всю відповідальність за наслідки. Кожне підприємство повинне регулярно вживати певні заходи щодо запобігання виникненню кризи або усунення існуючих рис кризи. Зазначені заходи часто відносять до систем управління антикризовими ситуаціями.

При аналізі економічної літератури виявлено різні способи визначення авторами терміну антикризове управління підприємством. Деякі науковці зазначають, що це специфічний тип управління, який спрямований на виявлення проявів кризових явищ та формування належних передумов задля завчасного попередження, пом'якшення та пересилення для забезпечення життєдіяльності підприємства та запобігання його банкрутству [1]. Інший автор дотримується аналогічної точки зору, підкреслюючи, що в центрі уваги антикризового менеджменту - запобігання серйозної складності діяльності корпоративного ринку та забезпечення його стабільного та успішного управління [2].

Деякі автори вважають, що антикризове управління здійснюється тоді, коли в компанії уже виникли певні фінансові та економічні проблеми [3]. Цей тип антикризового управління тлумачиться як низка форм та методів впровадження процесів антикризової діяльності, орієнтованих на конкретних корпоративних боржників. Інший варіант управління антикризової діяльності розглядають, як відповіді на зовнішні прояви, тобто здатність бізнесу плідно реагувати на пертурбації, що загрожують його роботі [4].

Вищеописані визначення поняття антикризового управління ілюструють можливість двоїстого тлумачення терміна «антикризове». З одного боку це діяльність направлена проти виникнення кризи, тобто запобігання можливих криз ще до їх виникнення. З іншого боку це усунення негативних наслідків кризових явищ, що вже виникли в компанії. Оскільки обидва боки антикризової діяльності доповнюють одне одного, доречним є їх поєднання. Зазначене дозволить менеджменту компанії у будь-якій ситуації зробити все можливе задля поліпшення фінансового стану та зміцнення ринкових позицій підприємства.

Таким чином, антикризове управління підприємством слід розглядати як

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

певну складну систему розроблену для запобігання або усунення несприятливих подій на підприємстві при цьому важливе повне використання здібностей новітнього управління, розвитку та запровадження на підприємстві особливої програми, що має стратегічне значення і має усунути труднощі, підтримуючи та покращуючи ринкові позиції бізнесу [5].

Визначальними характеристиками антикризового управління є постійні зміни в кризовому менеджменті та умовах ведення бізнесу у непередбачуваних умовах. Управління бізнесом повинно бути антикризовим на будь-якій стадії його розвитку, тобто вміння передбачення та запобігання кризам або пом'якшувати їх за будь-яких обставин. Іншими словами, ми вважаємо, що антикризовий менеджмент повинен залишатися незмінним по всіх основних сферах керування, а саме: виробництво, постачання та продаж, люди, фінанси тощо.

Створена система антикризової діяльності на підприємстві має спиратись на певні принципи, які дозволять їй ефективно працювати в майбутньому. У цих принципах експерти підкресливали важливість своєчасного діагностування кризових явищ у фінансовій діяльності компанії, терміново реагуючи на різні кризові явища або цілковиту реакцію компанії на реальні фінансові загрози, крім того застосовуючи весь потенціал підприємства для подолання кризи. В зазначений перелік можливо додати принцип послідовності дій, постійного моніторингу та мінливості. Кожен етап антикризового управління повинен виконуватися після того, як будуть виконані всі завдання попереднього етапу, при постійній діагностиці відповідальної особи із належним врахуванням всіх змін екзогенних та ендогенних факторів підприємства.

Розглядатимемо антикризове управління підприємством як безупинно існуючу систему, функції якої пов'язані з великою кількістю управлінських рішень [5]. Рішення щодо антикризового управління повинні прийматися на основі достовірної інформації. Масштаб і напрямок рішення повинні відповідати типу кризи та враховувати швидкість її розповсюдження. Рішення між різними суб'єктами управління в умовах кризової ситуації повинні бути послідовними. Кожне рішення має бути обране з декількох як найліпше. Вибір рішення має бути орієнтований на виконавця та у формі, яку він максимально зрозуміє. Недотримання цих принципів призведе до непередбачуваних наслідків і не дасть гіпотетичний позитивний ефект антикризових заходів.

Основною вимогою запровадження антикризової діяльності на підприємствах є виникнення чітких ознак кризи в їх діяльності. Необхідно зазначити, що вводити ухвалу щодо запровадження антикризової діяльності здебільшого є достатньо болісно для управлінців, оскільки необхідно визнавати присутність певних проблем у функціонуванні підприємства, а отже потрібно знаходити і винних у їх виникненні [5]. Крім того, запровадження антикризових заходів, зазвичай, неодмінно потребує витрат, при цьому їх обсяг зазвичай

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

пропорційний розміру обраних заходів. Нарешті, зацікавленість найманого персоналу інколи не співпадає з інтересами власників організації, що можна пояснити тим, що зниження рівня прибутку підприємства чи інших фінансово-економічних показників діяльності не повсякчас відразу має відображення на заробітній платі управлінців. Вище вказане часто виробляє до того, що впровадження антикризових дій на підприємстві починається із суттєвим запізненням, що знижує їх результативність, крім того міра прояву кризи примножується.

Таким чином, антикризове управління на підприємстві має бути не безпідставним, а складатись із безупинно діючої системи. Участь в зазначеній системі повинні приймати управлінці всіх рівнів, крім того, за потреби необхідно залучати фахівців з інших структур. Система антикризового управління має включати об'єднання взаємопов'язаних компонентів, виконання яких не дозволить втратити підприємством фінансової стійкості в умовах нестабільності поведінки екзогенних та ендогенних факторів [5]. Зазначена система повинна характеризуватись комплексністю дій та стратегічним плануванням, а також бути здатною цілковито усунути тимчасові ускладнення.

Серед інноваційних інструментів управління антикризовою діяльністю підприємства необхідно виділити реінжиніринг, як спосіб організаційної перебудови. В результаті реінжинірингу з'являються конкурентоздатні організації. Сьогодні реінжиніринг є своєрідним феноменом, який поєднує абсолютно нові підходи та вже знайомі: кооперація, розподілення. Реінжиніринг являє собою розподіл загальної діяльності підприємства на бізнес-процеси з подальшим об'єднанням їх в інше ціле, відмінне від початкового, що забезпечує ґрунтовне поліпшення ситуації.

Висновки. Сучасні підприємства повинні постійно вживати конкретні заходи щодо запобігання виникненню кризи або усунення існуючих рис кризи. Новітнім інструментом управління антикризовою діяльністю є реінжиніринг, проте серед інших інструментів управління в кризових ситуаціях вітчизняними економістами, реінжинірингу приділено найменше уваги. Через обмежену кількість теоретичних знань сучасні управлінці не розуміють всі переваги, можливості та функції реінжинірингу, що перешкоджає практичному застосуванню у вітчизняних компаніях. Разом з тим, запровадження реінжинірингу широко застосовується на практиці в багатьох ведучих іноземних компаніях, що доводить необхідність більш глибоких досліджень та запровадження при антикризовому управлінні підприємством.

Список використаних джерел:

1. Шершньова З. Є., Багацький В.М., Гетманцева Н.Д. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2007. 680 с.
2. Уткин Э. А. Антикризисное управление: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Москва: ЭКМОС, 1997. 400 с.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Базаров Г. З. Теория и практика антикризисного управления: учебник для ВУЗов. Москва: ЮНИТИ, 1996. 468 с.
4. Король В. С. Антикризовий менеджмент в умовах ринкової трансформації економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.02. Львів, 2001. 20 с.
5. Грибан С.В. Система антикризового управління підприємством. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2467>. (дата звернення: 28.02.2020).

Панченко І.Г., здобувач вищої освіти СВО – магістр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування,
Науковий керівник – *Томілін О.О.*, д.е.н.,
професор кафедри фінансів і кредиту
Полтавська державна аграрна академія, м.Полтава

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Управління фінансовим станом підприємства є одним із найбільш значимих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, яка досить тісно пов'язана з іншими системами управління. Безперечно, управління фінансовим станом органічно входить до загальної системи управління підприємством. Воно відображає всі відносини, що належать до сфери фінансової діяльності підприємства. Виступаючи при цьому носієм певних фінансово-економічних відносин, фінансовий стан підприємства є об'єктом фінансового управління будь-якою економічною системою.

Визначення поняття “управління фінансовим станом підприємства” має базуватися на розгляді таких основних складових як “управління” та “фінансове управління”. У визначеннях сутності управління можна простежити два основні підходи: управління розглядається як процес певної управлінської діяльності [8] та як система принципів і методів [7, с.9].

Під фінансовим станом підприємства слід розуміти економічну категорію, яка відображає наявність, розміщення та ефективне використання активів, власного і позичкового капіталу на конкретну дату [5, с.563]. На нашу думку, фінансовий стан підприємства означає – забезпеченість фінансовими ресурсами в межах розрахункової потреби та їх ефективного використання в господарській діяльності.

Ціль аналізу фінансового стану полягає у своєчасному виявленні та усуненні недоліків у звичайній діяльності і виробітки заходів щодо поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності.

Фінансовий стан підприємства і його стабільність значною мірою залежать від того, яке майно є в розпорядженні підприємства, в які активи

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

вкладено капітал і який дохід вони йому приносять [4, с.1151].

Стабільний фінансовий стан підприємств може бути забезпечений за рахунок ефективного використання всіх видів ресурсів. З однієї сторони, для створення умов відтворення ресурсного потенціалу необхідна система організаційно-економічних заходів, і перш за все, набір напрямку спеціалізації, який би забезпечив найбільш ефективне використання ресурсів, з іншої – розширення сфери діяльності підприємства в будь-якому напрямку, тобто його диверсифікація [6, с.2254].

Управління фінансовим станом підприємства має здійснюватися на основі принципів інтегрованості із загальною системою управління, стратегічної спрямованості, системності, гнучкості процесу управління, комплексності формування управлінських рішень, альтернативності та цілеспрямованості підходів під час розроблення окремих управлінських рішень, їх інноваційної спрямованості, координації, ефективності управління [2, с. 43].

Отже, процес управління фінансовим станом підприємства повинен здійснюватися за такими етапами: визначення головної мети управління; формування системи інформаційного забезпечення управління; дослідження показників фінансового стану; формування системи цілей та цільових показників; прогнозування показників фінансового стану на довгостроковий період; поточне планування показників фінансового стану; контроль показників фінансового стану підприємства.

Одним з найвідповідальніших етапів процесу управління фінансовим станом підприємства є його аналіз, оскільки це процес цілеспрямованого підбору відповідних оціночних показників для їх використання в процесі аналізу, здійснення прогнозування та планування параметрів фінансового стану та діяльності підприємства, а також є підґрунтям для прийняття відповідних управлінських рішень.

За сучасних умов господарювання підприємств важливим є врахування поряд з такими елементами як платоспроможність, фінансова стійкість ділова активність, що визначається, зокрема, ефективністю оборотних коштів, прибутковістю підприємства, таких як потенціал формування та повнота використання фінансових ресурсів, збалансування грошових потоків і рівень фінансового ризику.

В останні роки набули поширення методики, що надають можливість інтерпретації результатів оцінки фінансового стану на основі одного узагальнюючого показника. Але їх різноманіття, відсутність певної систематизації, чіткого алгоритму здійснення розрахунків та умов застосування ускладнюють їх використання у практичній діяльності підприємств. Крім того, істотною проблемою використання більшості методик є відсутність нормативних значень фінансових показників, що враховують галузеві особливості функціонування підприємств, статичність фінансового аналізу,

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

непридатність деяких західних методик до вітчизняних умов господарювання, низький рівень інформативності фінансової звітності.

Для оцінки фінансового стану підприємства найважливішими вважаються показники:

– прибутковості – дають можливість порівняти отриманий прибуток із вкладеним капіталом, тобто міру ефективності авансованого у виробництво і реалізацію капіталу;

– ділової активності – характеризує кругообіг засобів підприємства;

– фінансової стійкості – характеризує співвідношення власних і залучених коштів та ін.[3, с. 438].

Реалізація поставлених цілей припускає вирішення таких завдань:

– оперативне виявлення й усунення проблем, пошук резервів поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності;

– розроблення моделей фінансового стану за різноманітних варіантів використання ресурсів;

– розроблення конкретних заходів, спрямованих на більш ефективне використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства та ін.[1, с. 142].

Таким чином, в сучасних умовах функціонування підприємств потрібна всебічна оцінка фінансового стану, яка визначає доцільність урахування поряд із такими напрямками оцінки, як платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, прибутковість підприємства.

Список використаних джерел:

1. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч. посіб.; 4-е вид., випр. і доп. К.: Знання, 2004. 190 с.

2. Обушак Т.А. Методологічні принципи управління фінансовим станом торговельного підприємства. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2008. № 1. С. 41–49.

3. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

4. Томілін О. О. Фінансовий стан підприємства і його стабільність. *Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць*. Вип. № 241: V т. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. С. 1150–1157. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1575> (дата звернення - 24.02.2020).

5. Томілін О. О., Лесюк А. С. Сутність та оцінка фінансового стану підприємства *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 561–566. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1511> (дата звернення - 24.02.2020).

6. Томілін О. О., Перетяцько Т. О. Основні напрямки фінансової стабілізації аграрних підприємств при загрозі банкрутства. *Економіка:*

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Вип. № 265: В 9 т. Т. VIII. Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. С. 2252–2256. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1562> (дата звернення - 24.02.2020).

7. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2005. 536 с.

8. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу діяльності комерційних організацій. М.: ИНФРА-М, 2005. 237 с.

Сальніков Д. С., здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 051 Економіка,
Науковий керівник – **Діденко А.В.**, к.е.н,
доцент кафедри економіки,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

В нестабільних економічних умовах ринку на роботу підприємства, а саме на його прибутковість та платоспроможність впливає платоспроможність покупців, нестабільний курс валют та багато факторів (робота працівників, перепади у виробництві та відсутність поліпшення удосконалення політики підприємства). За даними Державної служби статистики рентабельність операційної діяльності великих та середніх підприємств за січень-вересень 2019 року становить 10,2%, а усієї діяльності – 8,4%, за даними 2018 року у порівнянні до 2010 року рівень рентабельності операційної діяльності підприємств збільшився у два рази з 4,0% до 8,1%, найбільший рівень збитковості за цей період мали малі підприємства. За іншим показником підприємства, які одержали збиток, за січень-вересень 2019 складають 23,3% від усіх підприємств України, при чому найбільша їх кількість 50% – це підприємства у сфері сільського, лісового та рибного господарства [1]. Також серед підприємств за даними 2018 року найбільшу частку підприємств, що отримали збиток, становлять мікропідприємства 26,8%, а найменша частка збиткових підприємств зафіксована серед середніх підприємств 21,8%. Проте загальна тенденція з 2010 р. щодо підприємств, які одержали прибуток у % до загальної кількості підприємств, має характер зростання з 57,3% у 2010 році до 73,9% у 2018 році [1].

Кризові явища притаманні економіці країни, вони перш за все впливають на підприємство та можуть призводити до їх банкрутства. Щоб уникнути кризи та її наслідків необхідно, щоб керівництво мало змогу своєчасно реагувати на перші ознаки кризи, тому на підприємстві необхідно формування системи

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

антикризового управління.

Для того щоб вийти з кризового стану треба застосувати антикризову програму, яка впроваджує в підприємницьку діяльність технічні заходи, використання резервів для того щоб уникнути банкрутства. Для кожного підприємства необхідне створення власної стратегії, але це не означає, що не існує загальних положень в боротьбі з кризою.

У роботі [2] систему антикризового управління корпоративною діяльністю визначають як складну скоординовану систему факторів, яка взаємодіє між собою, діагностує та сприяє подоланню кризи, така координація сприяє стабілізації фінансової діяльності підприємства та формує стійку систему, що протистоїть впливам зовнішнього середовища.

У [3] виділяють такі ознаки кризи: вона триває певний проміжок часу, відбуваються певні зрушення у бік порушення життєздатності підприємства, кризові явища можуть утворитися на всіх стадіях життєвого циклу підприємства та мають циклічний характер.

У монографії [4, с. 21] виділяють підхід до класифікації криз на підприємстві представлений на рис. 1. Зовнішні кризи поділяють обумовлені політичною ситуацією, станом зовнішнього середовища. Внутрішні кризи поділяють на організаційні, економічні, технологічні та психологічні.

Класифікація криз					
За масштабом кризи	За рівнем управлінського впливу	За рівнем впливу наслідків	За характером перебігу	За часом	За проблематикою
Часткові	Керовані	Легкі	Явні	Короткочасні	Зовнішні
Системні	Некеровані	Глибокі	Приховані	Тривалі	Внутрішні

Рис. 1. Класифікація криз (складено за [4])

При управлінні кризовими ситуаціями для зменшення негативних наслідків можливо використовувати наступні інноваційні технології: інноваційний процес, який вимагає задіяти всі підрозділи, що працюють на підприємстві, виробництво інновацій, які використовуються в результаті інноваційних перетворень, а також місцеві інновації (реорганізація), що мають характер перерозподілу ресурсів підприємства [2].

Інноваційний процес – це оновлення та зміна використання результатів, що працюють з чинниками макросередовища, планування істотно технічно

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

ефективного процесу на підприємстві, управління грошовими та ресурсними потоками, реорганізація та реструктуризація, а також використання інноваційних технологій у виробництві. Інноваційна продукція дозволяє створювати технологічні процеси в сучасних системах, що підтримують нові конкурентоспроможні компанії, які потребують розвитку для задоволення необхідних виробничих потреб.

При впровадженні інновацій можлива реструктуризація чи реорганізація підприємства при перерозподілі ресурсів підприємства та злагоджена діяльність усіх підрозділів, відділів, технічних служб, матеріально-технічного постачання, маркетингового відділу, а також відділу зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Для постійного контролю за фінансовою стабільністю підприємства необхідно виконання наступних заходів: щоденна діагностика фінансового стану підприємства, планування запобіжних заходів для уникнення кризи, формування системи параметрів, які би виявляли передкризові явища, розробка механізмів та програм фінансової стабілізації підприємства, формування системи заходів для усунення негативних наслідків у разі настання кризи.

Як зазначається у роботі [5, с. 22-25] фінансова стабілізація підприємства в умовах кризи проходить наступні етапи. На першому етапі усувається неможливість підприємством самостійно сплачувати короткострокові зобов'язання, тобто його неплатоспроможність. Потім регенерується фінансова стабільність підприємства. Коли фінансова рівновага спостерігається протягом тривалого періоду, то цей період є стратегічним механізмом та рахується як третій етап стабілізації кризи. Цей механізм заснований на використанні моделі стійкого зростання підприємства.

Отже, підприємство представляє собою складну самоорганізовану систему, на діяльність якої впливає багато внутрішніх чинників та зовнішнє середовище, що сприяє необхідності створення ефективної системи економічної безпеки на підприємстві. Сформована система антикризового управління повинна забезпечувати спроможність підприємства до самоорганізації, для протистояння негативним впливам зовнішнього середовища для запобігання кризових ознак на всіх ланках діяльності підприємства, адаптації до змін та формування стратегії його життєздатності.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України: сайт. URL: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2019/fin/rodpr/rodpr_ed/rodpr_ed_u/rodpr_ed_319_u.htm. (дата звернення 04.03.2020).

2. Кушнір Н. Б., Войтович Д. С. Особливості антикризового управління та економічної діагностики підприємства в сучасних умовах. *Ефективна економіка*, 2016. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4954>. (дата звернення 01.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

3. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства : підручник. Львів : Магнолія 2006, 2014. 406 с.

4. Рамазанов С. К., Надьон Г. О., Кришталь Н. І., Степаненко О. П., Тимашова Л. А. Інноваційні технології антикризового управління економічними системами: монографія / під ред. проф. С. К. Рамазанова. Луганськ - Київ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. 480 с.

5. Боронос В. Г., Плікус І. Й. Фінансова санація і банкрутство підприємств : конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2013. 103 с.

Чернова Р.Ю., здобувач вищої освіти – бакалавр,
спеціальність 242 Туризм
Науковий керівник – **Терещук Н.В.**, к.е.н, старший викладач кафедри
туризму та готельно-ресторанної справи,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогодні туризм є однією з найрозвиненіших галузей світового господарства, що має високі темпи зростання та динаміку розвитку, а також сприяє формуванню інтеграційних процесів, формуванню іміджу туристичних регіонів, підвищенню ефективності соціально-економічного розвитку країн. За 2012 р. загальний внесок від туризму у ВВП склав 6630.4 млрд дол. США (9,3 % ВВП), за прогнозами в 2013 р. даний показник збільшиться на 3,2 % та зростатиме на 4,4 % на рік до 2023 р. і складатиме близько 10507 млрд дол. США [5].

Варто зазначити, що туристична індустрія є складною комплексною системою, яка охоплює взаємовідносини багатьох галузей економіки, екологічної та соціальної безпеки, культури, зайнятості населення, рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури.

В умовах затяжної економічної кризи в країні одним із основних завдань управління підприємством має бути створення ефективної системи антикризового менеджменту. В сучасних умовах антикризове управління направлене на попередження розвитку криз та кризових ситуацій, адаптацію системи управління до змін в зовнішньому середовищі підприємства, що сприятиме сталому розвитку [4]. У зв'язку з цим виникає необхідність формування на підприємстві системи антикризового управління, яка повинна забезпечувати постійний моніторинг кризових явищ, здійснювати планування, організацію та реалізацію антикризових заходів з метою збереження початкових позитивних характеристик підприємства, а також відновлення його ефективного функціонування.

Тому, ми вважаємо, що на сучасному етапі, незважаючи на форму

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

власності, повинна приділятися увага концепції та системі антикризового управління. Зокрема, як показали дослідження праць сучасних науковців, концепція антикризового управління включає в себе чотири блоки проблем.

Перший блок об'єднує проблеми, які стосуються управління на різних фазах циклічного проявлення кризового розвитку.

Другий блок проблем пов'язаний зі сферами управління або сферами діяльності, функціонування об'єкту управління.

Третій блок – проблеми процесуальності управління: прогнозування криз та оцінка кризових ситуацій, готовність до ризику та передбачення можливих його наслідків.

Четвертий блок – проблеми соціально-економічного характеру: поведінка підприємства на ринку та управління персоналом [5].

Контроль у системі антикризового управління являє собою процес забезпечення реалізації його функцій та принципів відповідно до встановлених керівництвом підприємства цілей та завдань [2].

Будучи об'єктивно необхідною функцією менеджменту, контроль посідає важливе місце серед інших функцій антикризового управління, сприяє розробці та прийняттю ефективніших рішень, підвищенню результативності антикризового впливу [1].

Провідна роль у забезпеченні антикризового управління належить системі техніко-економічного аналізу, який виступає інструментом як виявлення та оцінки кризових явищ, так і обґрунтування антикризової програми і її ресурсного забезпечення, контролю й регулювання, досягнення поставлених цілей. На початковій фазі провадять економічну, технічну, соціальну і функціональну діагностику стану підприємства та його менеджменту, а також діагностику зовнішнього середовища. Загальну модель аналітичного забезпечення антикризового управління на підприємстві доцільно поділити на: аналіз можливостей (імовірності) про яву кризових явищ; аналіз причин, що обумовлюють виникнення кризи; аналіз втрат за очікуваними чи фактичними наслідками розгортання кризи; аналіз ресурсних можливостей запобігання чи подолання кризи [3].

Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду процесу антикризового управління свідчить про те, що при створенні відповідного аналітичного забезпечення вирішують наступні основні аналітичні завдання:

- оцінку ресурсного потенціалу протидії банкрутству та після кризового виживання підприємства;
- визначення обсягу необхідних ресурсів для подолання кризи;
- вивчення стратегій розвитку підприємства в контексті аналізу потенціалу подолання кризових явищ;
- визначення необхідного грошового потоку для по додання кризи.

Виходячи з даних проблем, основними аспектами антикризового

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

управління є:

- аналіз симптомів і прогнозування кризи;
- розробка фінансово-економічного механізму управління кризовими процесами;
- нормативно-правове регулювання розвитку кризи;
- менеджмент в умовах кризової ситуації або загрози кризи.

Отже, антикризове управління характеризується наступними особливостями:

1) специфічність мети, яка полягає в збереженні і відновленні функціонування суб'єкта господарської діяльності;

2) використання в процесі реалізації антикризових дій специфічних інструментів і важелів, методів, прийомів та засобів управління, які супроводжуватимуться нестандартними та креативними рішеннями;

3) потреба у відповідному організаційному забезпеченні, а саме – виокремлення фахівця або групи фахівців з антикризового управління;

4) наявність суттєвих ресурсних обмежень, перш за все фінансових, що в умовах низької фінансової активності та інвестиційної привабливості, суттєво ускладнює становище господарюючого суб'єкта в умовах кризи;

5) можливі суттєві обмеження в часі та загроза ініціювання справи про банкрутство;

6) процес антикризового управління передбачає врахування не лише зовнішніх проявів кризового стану, але й аналізу внутрішніх причин його розвитку, що дозволить попередити виникнення кризи в майбутньому;

7) непередбачувані та нестійкі кризові умови обумовлюють підвищений ступінь ризику прийняття управлінських рішень;

8) значна потреба в необхідності підвищеної інформаційно-аналітичної підтримки реалізації антикризових дій;

9) орієнтація на зниження можливих витрат.

На основі вищевказаного, під антикризовим управлінням необхідно розуміти постійно організоване, комплексне управління, яке передбачає використання спеціальних інструментів, методів і засобів та здатне забезпечити ефективне функціонування господарського суб'єкта в кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Барінов В. А. Антикризове управління: навч. посібник. М.: ІД ФБК-Пресс, 2005. 488 с.

2. А Шершньова З.Є., Багацький В.М., Гетманцева Н.Д. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. За заг. ред. З.Є. Шершньової. К.: КНЕУ, 2007. 680 с.

3. Маховка В.М. Методологія формування системи антикризового управління підприємством. *Інноваційна економіка*. 2013. № 1(39). С. 102-105.

4. Редькін О.В. Концептуальні основи антикризового управління. URL:

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

<http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/8.1/284.pdf>.

5. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013. *World Economic Forum*. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TT_Competitiveness_Report_2013.pdf.

Юрченко А. Ю.,

здобувач вищої освіти I (бакалаврського) рівня, бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Науковий керівник – **Скрипник С. В.**, к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Херсонський державний аграрний університет, м. Херсон

СУТНІСТЬ ТА ПОРЯДОК АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

Потреба в оволодінні ґрунтовними знаннями та засадами антикризового фінансового управління обумовлена тим, що на просторах сучасної ринкової економіки підприємства здійснюють свою фінансово-господарську діяльність, перебуваючи під постійним впливом несприятливих чинників, які можуть стати причинами фінансової кризи та банкрутства. Маючи на меті усунення кризових явищ, підприємства переводяться на спеціальний режим антикризового контролю із застосуванням спеціальних методів та способів управління фінансами. [1]

Як вважає Бланк І. А., під антикризовим управлінням грошовими коштами потрібно усвідомлювати особливу систему виконання функцій фінансового менеджменту, який полягає в чіткому налагодженні фінансової роботи на підприємстві з урахуванням потреби запобіжних заходів та усунення фінансової кризи і факторів, які можуть її спричинити. Головна задача контролю менеджменту - ефективно використовувати фінансовий механізм маючи на меті забезпечити матеріальне та фінансове оздоровлення підприємства, а також запобігти банкрутству. [2]

Як правило, антикризове фінансове управління підприємством розглядають у двох напрямках (рис. 1).

Окремі функції антикризового контролю за змістом дещо подібні до основних етапів управлінського циклу, а саме:

1. Діагностика існуючих проблем;
2. Загальне формулювання завдань та розробка антикризової стратегії;
3. Оперативне планування;
4. Прийняття відповідних рішень та реалізація планів;
5. Внутрішній та зовнішній контроль;
6. Звітування (рекомендації щодо корекції планів тощо), адже від вчасного

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

виявлення кризи на підприємстві можна буде залежати вся робота колективу на досягнення цілей антикризового менеджменту. Для цього потрібно продіагностувати реальні наявні проблеми застосовуючи інструментарій діагностики банкрутства, механізми раннього попередження та реагування та інші синтетичні й аналітичні прийоми. Велике значення при цьому слід приділяти причинно-наслідковому аналізу фінансової кризи, спрямованому на розпізнавання зовнішніх та внутрішніх чинників кризи.

Рис. 1. Напрями антикризового фінансового управління підприємством

Фридинський В. О. пояснює, що антикризовий фінансовий менеджмент, визначаючи загальну ціль та відповідні орієнтири, значною мірою повинен спиратися на функціональний та методологічний інструментарій контролінгу.

При розробці антикризової стратегії вирішують два важливих питання (рис. 2).

Рис. 2. Нагальні питання розробки антикризової стратегії

Від характеру відповіді на ці питання залежить стратегія і тактика антикризового фінансового менеджменту, монетарні та немонетарні цілі. [3]

Оперативне планування відноситься до головної функції менеджменту в цілому і антикризового зокрема. В оперативних планах відображаються визначені засоби здійснення стратегічних цільових завдань підприємства.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

Ефективність планування забезпечується застосуванням науково обґрунтованих методів прогнозування фінансових показників; аналізом наявних альтернатив; координацією та врівноваженням планів. Суттєвим при цьому є підбирання найбільш ефективного каталогу антикризових заходів, який повинен забезпечувати планове досягнення визначених задач та поставлених цілей.

Ейленберг Д. Г. проаналізував сучасну ринкову економіку і дійшов до висновку, що велика кількість підприємств натикається на проблему відсутності логічного та послідовного взаємного поєднання стратегічних цілей. Довгострокове стратегічне планування та короткострокове річне бюджетування часто розглядаються як два паралельні і автономні процеси. Під час контролінгу вся увага концентрується на дотриманні бюджетних показників без прив'язування їх до стратегічних цілей, що ставить під загрозу їх досягнення, а з іншого боку, стає зрозумілим, що для реалізації відповідних оперативних завдань відсутні деякі необхідні ресурси або їх бюджет є занадто дефіцитний. Взаємоузгодженість окремих цільових показників стратегічного та оперативного контролінгу досягається у результаті побудови інтегрованої системи довгострокового та оперативного планування. [4]

Прийняття правильних рішень та здійснення планових заходів відбувається після затвердження відповідних цілей щодо реалізації антикризових завдань, але це ускладнюється наявністю багатьох альтернатив у виборі методів залучення фінансових ресурсів та напрямків їх використання й значною кількістю обмежувальних чинників: дефіцит часу, високий рівень ризику тощо. У зв'язку з цим, зв'язуючою ланкою, під час загострення конфлікту інтересів між керуючою та керованою системами, виступає контроль.

У рамках кризового стану на підприємстві необхідно вводити зовнішній та внутрішній контроль. Потреба зовнішнього контролю виникає у кредиторів та інвесторів. Такий контроль може здійснюватися зовнішніми чи внутрішніми аудиторами, працівниками контрольних органів, банківськими працівниками.

Внутрішній контроль - це дієвий інструмент стимулювання до підвищення фінансової відповідальності, центрів прибутковості, структурних підрозділів, такі і підприємства в цілому. Основною складовою внутрішнього контролю є бюджетний контроль. Внутрішній контроль, як складова антикризового управління, передбачає собою здійснення певного комплексу заходів (налагодження системи управлінського обліку, моніторинг та аналіз відхилень, контроль за дотриманням установлених стандартів, нормативів, законодавчих норм тощо). Конкретні рекомендації щодо корекції антикризових заходів необхідно формувати лише після ретельного факторного аналізу причин відхилень фактичних показників діяльності від планових та їх інтерпретації.

Результати контролю оформляють у вигляді звіту про виконання

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

антикризових заходів. Аналіз відхилень при цьому відображається у формі діаграм, графіків, рисунків. У звітах поряд із фіксацією відхилень пояснюються їх причини та формулюються пропозиції щодо корекції планів чи вдосконалення фінансово-господарської діяльності. [5]

Список використаних джерел:

1. Арєф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. Монографія. Київ: Видавництво Європейського університету, 2004. 170 с.
2. Бланк І.А. Стратегія й тактика управління фінансами. Київ: МП «ІТЕМ Лтд», СП «АДЕФ-Україна», 1996.
3. Фридинський В.О., Плотніков В.Г., Дерев'янка А.І. Фінансова санація підприємства. Вісник Національного технічного університету «ХПІ», 2011.
4. Ейленберг Д. Г. Фінанси бізнесу: вступ до інвестицій та фінансів, фінансової політики та управління фінансами компаній. 6 вид. Мюнхен, Відень: Ольденбург, 1997. С. 42.
5. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві. К.: КНЕУ, 2006. 268 с.

Яцола І.В., здобувач вищої освіти – бакалавр,
спеціальність 051 Економіка,
Науковий керівник – **Кравець О.В.**, к.е.н., доцент кафедри економіки,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

**КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

Управління антикризовими процесами - це процес запобігання чи подолання організаційної кризи [3]. При цьому, фінансові ресурси підприємства повинні стати невід'ємною частиною його антикризового управління. Звичайно, антикризове управління відрізняється від традиційного управління фінансами, має свою особливість, яка пов'язана з великими змінами в умовах підприємницької діяльності, непередбачуваністю ситуації та новими питаннями управління. На відміну від традиційного управління, антикризове управління підкреслює непередбачуваність дій. Враховуючи вище зазначене, антикризове управління фінансовими ресурсами можна визначити як складний, багатогранний процес, який включає спеціальні фінансові процедури, конкретні маркетингові плани, а його метою є усунути найнебезпечніші способи використання фінансів та інших ресурсів, мінімізувати втрати фінансових ресурсів, викликаних кризою, та прийняти ряд заходів щодо запобігання кризі.

В свою чергу контроль у традиційному розумінні можна визначити як функцію управління, яка включає спостереження, перевірку та порівняння

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

фактичних результатів діяльності організації з прийнятими планами, рішення щодо оперативного управління, встановлення стандартів, виявлення відхилень та внесення коректив для досягнення цілей [3].

На основі контролю антикризове управління можна уявити як лакмусовий папірець, який насправді показує всю систему спостереження, перевірку законності, доцільність та раціональність формування та використання фінансових ресурсів на всіх рівнях антикризового управління. Найважливішими принципами антикризового управління можна назвати [2]:

– система контролю, що передбачає визначення системи контролю в антикризовому управлінні як сукупності взаємопов'язаних елементів (суб'єктів і об'єктів контролю, методів контролю тощо);

– повнота охоплення об'єктів керуванням, що досягається за допомогою постійного відстеження або вибіркової перевірки певних сегментів керованих об'єктів;

– превентивності контрольних дій, завдяки чому досягається завчасне здійснення контролю з метою запобігання виникнення суттєвих відхилень фактичного здійснення фінансової діяльності від встановлених норм;

– самостійність контролю, що передбачає наявність такого складу елементів контролюючої системи, який забезпечує ефективність її функціонування і розвитку;

– ефективність, що передбачає пристосування системи контролю до антикризової діяльності суб'єктів господарювання;

– відповідальність, що означає, що контролюючий суб'єкт відповідає за ефективну роботу системи управління, а суб'єкт господарювання несе відповідальність за наслідки контролю.

Для визначення контрольної позиції процесу управління антикризовими ресурсами підприємства використовують наступний план [1]:

1. Розробка антикризових рішень (прогнози, плани). Визначення мети використання фінансових ресурсів, обрання фінансові методів, важелів та засобів управління потоками фінансових ресурсів у кризових умовах; планування ефективного використання фінансових ресурсів для подолання кризи.

2. Реалізація антикризових рішень (положення, організація, мотивація).

Визначення рівнів реалізації, відповідальності, форматів звітування та ефективності антикризових рішень, коригування попередніх рішень, мотивація та координація діяльності виконавців.

3. Впровадження антикризових рішень (контролю). Облік та аналіз антикризових рішень.

Цей план окреслює антикризове управління як механізм управління фінансами, в якому контроль формує механізм зворотного зв'язку, що інтегрує основні функції антикризового управління корпоративними фінансовими

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

ресурсами в єдине ціле. Це дозволяє всебічно контролювати процес та підвищити ефективність антикризового управління.

Висновки: Контроль займає об'єктивно необхідну позицію серед інших функцій антикризового управління підприємством. За допомогою контролю можна виявити та подолати негативні процеси та явища, що відбуваються в процесі функціонування підприємства. Саме контроль повинен пояснити першопричину досліджуваного кризового явища, сприяючи тим самим розробці та прийняттю більш ефективних антикризових рішень та виправленню ситуації на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Гулевська Н.М. Передумови формування стійкого туризму. *Вісник Сумського Державного університету. Сер. Економіка*. 2007. № 2. С. 130–134.
2. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2007. 224 с.
3. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.

Розділ 8

Розвиток професійних компетенцій в підготовці фахівців обліково-економічного профілю.

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

Горбань В. К.,

здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 051 Економіка,

Науковий керівник – **Калініченко О. В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри
економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Процес світової інтеграції дедалі помітніше впливає на всі сфери життя держави, не оминув він і професійної підготовки майбутніх фахівців у економічній галузі. У цьому аспекті одним із найважливіших стратегічних завдань на етапі модернізації системи вищої освіти є забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців на рівні міжнародних стандартів. Одним із шляхів оновлення змісту освіти та орієнтації її на сучасні потреби є впровадження компетентнісного підходу у зміст вищої освіти України: орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей та на створення механізмів їх запровадження для економічних спеціальностей, врахування потреб роботодавців щодо персоналу [1, с. 255].

Із розвитком ринкової економіки професійна структура потребує досягнення високого рівня інтелектуального наповнення зі зміною професійно-кваліфікаційних функцій праці в цілому, тому виникає об'єктивна потреба в розробці теоретичних умов і практичних механізмів фахової підготовки студентів економічного покликання. Проблеми сучасної освіти вимагають посилити взаємозв'язок всіх теоретичних досліджень, практичний компонент підготовки, звернути увагу на вимір і оцінку тієї професійної підготовки, що досягнули реальні фахівці, тому що саме від них буде залежати успішність проведення реформ, а в остаточному підсумку – економічний та соціальний розвиток суспільства в цілому. Термін “компетенція” латинського походження (від *competentia*), що означає “здібний”, або від *compete* – прагну, відповідаю, підхожу, або *competes* – досягати, відповідати. При формуванні програм підготовки фахівців виокремлюють три основні складові компетентності: інтелектуальна, технічна, практична [2, с. 351].

Критерієм визначення фахівця професіонала необхідно вважати його індивідуальний стиль, підхід до діяльності, що є системою індивідуальних прийомів, які забезпечують ефективність у його подальшій діяльності. Підходячи до розгляду структури та змісту економічної компетентності фахівця, слід пам'ятати, що економічна компетентність синтезує в собі:

– загальні вимоги до майбутнього фахівця як особистості, до його знань, умінь, навичок та здатності застосовувати все це у виробничій діяльності;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

– особливості його професійної діяльності з використанням засобів інноваційних технологій;

– конкретний прояв цих властивостей, вимог, особливостей особистості в діяльності окремого фахівця [3, с. 369].

Основним фактором наповнення компетентностей підготовки фахівців є вимоги роботодавців, критерієм яких є належне застосування професійних знань на практиці у відповідності до сучасних умов господарювання. Іншим критерієм формування професійних навиків є можливості освітньо-наукових компонентів, які мають забезпечити розуміння студентами сутності, особливостей різних напрямів стандартизації методологічних підходів до надання та розкриття облікової інформації у фінансовій звітності, змісту та форм адаптації законодавства України з питань бухгалтерського обліку, звітності та аудиту до вимог Європейської спільноти в умовах глобалізації економік [4, с. 57].

Під економічною компетентністю майбутнього фахівця економічної галузі підготовки розуміємо професійно-особистісну характеристику, яка включає знання (з бухгалтерського обліку, фінансового обліку, аудиту, економіки, фінансів, обліку в банках), уміння і навички з предметів викладання і професійної діяльності, професійно-особистісні якості та професійну самосвідомість. При цьому слід відзначити, що ключові компетентності змінні, мають рухливі та перемінні структури, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення особистості в соціумі, тому найбільші труднощі полягають у пошуку єдиної і третинної основи для їхнього виділення. Не менш практичний інтерес становило визначення суджень студентів щодо ролі економіки в регулюванні економічних процесів. Економічна компетентність майбутнього фахівця є інтегрованим індивідуальним утворенням на основі характеристики рівня професійної підготовленості бухгалтера, заснованої на фундаментальних фахових знаннях і відпрацьованих уміннях, які виявляються в єдності з особистими якостями. Компетентний підхід визнаний одним із стержневих напрямлень оновлення освітніх стандартів вищої освіти не заперечує: значення знань, акцентує увагу на здатності використовувати отримані знання, передбачає переорієнтацію на студентоцентричний характер навчального процесу, орієнтований на Європейський простір вищої освіти. Педагогічна проблема формування професійної компетентності фахівців полягає в тому, щоб не тільки навчити їх виконувати свої фахові функції, а й прищепити їм системний підхід до аналізу проблемних ситуацій і вміння на основі цього аналізу приймати оптимальні рішення, які б враховували зміст і структуру їх діяльності [5, с. 266].

Отже, педагогічна проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців полягає в тому, щоб не тільки навчити їх виконувати свої професійні функції, а й прищепити їм системний підхід до аналізу проблемних

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

ситуацій і вміння на основі цього аналізу приймати оптимальні рішення, які б враховували зміст і структуру їхньої діяльності. Галузі національної економіки України потребують фахівців з професійною компетентністю, яка передбачає наявність знань, умінь і навичок у практичній і науково-дослідній діяльності. Тому теоретичні та методичні аспекти професійної компетентності бухгалтерів, фінансистів, банкірів, економістів сьогодні знаходяться в центрі уваги.

Список використаних джерел:

1. Проблеми сучасної педагогічної освіти. *Серія: Педагогіка і психологія. Збірник статей*: Випуск 12. Ч.І. Київ, 2016. 300 с.
2. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін і навчальних посібників. К.: КНЕУ, 2016. 708 с.
3. Карпенко О. В. Управлінський облік: методика викладання у вищій школі: навч. пос. К.: ЦУЛ 2014. 408. с.
4. Левочко М. Т. Професійна підготовка майбутніх фахівців економічної галузі: теорія, методика, організація: монографія. Держ. акад. статистики, обліку і аудиту. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агенство», 2011. 495 с.
5. Чижевська Л. В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2013. 528 с.

Магійович Р.І.,

к.е.н., доцент кафедри економіки,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

**ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЕКОНОМІСТІВ –
ГАРАНТІЯ ГОТОВНОСТІ ДО РАДИКАЛЬНИХ ЗМІН**

Сучасне суспільне життя, для якого характерні тенденції гуманізації, інтелектуалізації та глобалізації, породжує потребу в розвитку економічного знання, всебічного осягнення економічних процесів як невід’ємної складової людської життєдіяльності. До того ж як національна, так і світова економіки, вимагають від працездатної людини високої професійної підготовки із сформованим набором відповідних компетентностей та компетенцій, а також з широким світоглядом, належним рівнем духовності, моралі і культури, сформованим економічним мисленням, адекватною оцінкою та аналізом конкретної ситуації, самовідповідальністю та прагматизмом.

Єврокомісія щодо системи галузевих стандартів вищої освіти дає роз’яснення термінів, а саме: «компетентність» – інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних галузях, який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду в певному виді діяльності; «компетенція» – це знання й розуміння (теоретичне

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

знання академічної галузі, здатність знати й розуміти), усвідомлення як діяти (практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій), усвідомлення як бути (цінності як невід’ємна частина способу сприйняття й життя з іншими в соціальному контексті), або предметна галузь, у якій індивід добре обізнаний та проявляє готовність до виконання діяльності [2].

Згідно Закону України «Про вищу освіту», компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [1].

Отже, найбільшу частку у підготовці та закладанні професійних якостей спеціалістам економічного профілю мають забезпечити вищі навчальні заклади. Специфіка необхідних компетентностей полягає у тому, що вони набуваються поступово і формуються у процесі опрацювання відповідного переліку дисциплін. Крім цього в Україні підготовка фахівців відбувається за певними освітньо-професійними, освітньо-науковими та науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень [1].

Таким чином «компетентність» висвітлює поведінку людини, що пов’язана з виконанням роботи і розкриває основну характеристику особистості, яка досягла або здатна досягти високих результатів у певній діяльності.

Формування професійної компетентності майбутніх економістів спричинене необхідністю підготовки фахівців нової формації в різних сферах економіки відповідно до змін і зростаючих вимог світової ринкової економіки, які, в свою чергу, забезпечують конкурентоспроможність на ринку праці, успішність у професійній самореалізації та кар’єрне зростання.

Тобто професійна компетентність – це інтегральна характеристика особистості, що визначає здатність вирішувати фахові проблеми й типові професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, умінь й досвіду, цінностей і нахилів [4]. При цьому компетентність фахівця визначається співвідношенням у реальній діяльності його професійних знань і вмінь з одного боку, та професійних позицій, психологічних якостей – з іншого [3]. Таким чином, компетентна в окремій галузі людина має певні знання та здібності, що надають їй можливість обґрунтовано оцінювати цю галузь й ефективно діяти в ній. Отже, професійна компетентність – це структурний компонент професійної готовності до конкретного виду діяльності [2].

Особливість професійної компетентності особистості полягає в тому, що компетентність має реалізацію на сучасному етапі, проте орієнтована на майбутнє. Але збереження професійної компетентності стає все більш

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

складним завданням, оскільки щорічно, за підрахунками американських вчених, фахівець має оновлювати 5% теоретичних і 20% практичних професійних знань. У США встановлена одиниця виміру старіння знань – «період напіврозпаду компетентності», коли в результаті появи нової інформації компетентність спеціаліста знижується на 50%. Протягом останніх десятиріч термін старіння знань стрімко скорочується. Отже, такі швидкі зміни та розвиток, що відбуваються в соціальній, економічній та професійній сферах вимагає від фахівців готовності та вміння поновлювати знання протягом життя, підвищувати кваліфікацію і навіть бути готовим до зміни професії [4].

Тобто головним завданням економічної освіти є формування активних економічних та інноваційно налаштованих суб'єктів із прогресивними особистісними компетентностями, а саме: активне лідерство, професіоналізм, мобільна комунікативність, високий рівень менеджменту, вміння пізнавати, аналізувати і працювати на ефективний результат. З цього випливає, що безперервне навчання та саморозвиток є запорукою досягнення успіху.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. *Верховна Рада України*. URL:<http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 02.03.2020).
2. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти. [Я. Я. Болюбаш, К. М. Лемківський, В. Л. Гуло [та ін.]; за заг. ред. В. Д. Шинкарука. К.: ПТЗО, 2008. 73 с.
3. Курок О. О. Формування професійної компетентності майбутніх економістів. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/178.pdf> (дата звернення 04.03.2020).
4. Пелипчук С. М., Жиряда І. К. Формування професійної компетенції майбутніх економістів. URL:[file:///D:/Downloads/znptdau2013_2\(2\)_23.pdf](file:///D:/Downloads/znptdau2013_2(2)_23.pdf) (дата звернення 03.03.2020).

Ставицька В. О.,

здобувач вищої освіти СВО – бакалавр,
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Науковий керівник – **Литвин О. Ю.**, к.е.н., доцент кафедри
економічної теорії та економічних досліджень,

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний бухгалтерський облік не стоїть осторонь процесу переходу економіки на цифровий рівень :

1. З'являються нові варіанти обробки та передачі інформації;

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

2. Програми для бухгалтерського обліку інтегровані в нові системи управління підприємством;

3. Найближчим часом, сферу бухгалтерського обліку очікують зміни, ключовими каталізаторами яких стануть: блокчейн, штучний інтелект, BigData [1].

Дослідження впливу інноваційних цифрових технологій на підготовку спеціалістів з бухгалтерського обліку є надзвичайно актуальним, тому що триває інформаційна революція, яка приносить швидкі зміни в усіх сферах, а особливо в сфері бухгалтерського обліку, завдяки використанню штучного інтелекту, робототехніки, аналізу даних та інших цифрових технологій [2].

У більшості країн світу виділяють знання бухгалтерського обліку як невід'ємну частину кваліфікації кожного економіста. В інформаційну епоху великого значення набуває й соціальний фактор. Виробництво розглядається не лише як фактор отримання матеріальних благ, але, й як елемент суспільства, що має активний вплив на зовнішнє середовище.

З розвитком цифрових технологій дуже актуальним стає питання зайнятості працівників бухгалтерської сфери в зв'язку з тим, що технічний прогрес витісняє людський фактор в даній професії. Автоматизація процесу обліку значно зменшує витрати людської праці – потреба залишається тільки в тих працівниках, що добре володіють усіма аспектами обліку, а особливо цифровими технологіями.

Внаслідок цього, набуває актуальності питання розробки теоретичних аспектів бухгалтерського обліку, які б сприяли задоволенню потреб соціально орієнтованого суспільства. Тому на підприємствах високорозвинених країн склалась система працівників з бухгалтерського обліку, які вирішували проблеми, породжені складністю та великим обсягом облікової інформації. Такі працівники повинні, поряд із загальним керівництвом економікою підприємства, забезпечувати ефективну роботу облікової служби, контроль за правильністю ведення бухгалтерського обліку відповідно до потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів [2].

Узагалі, основна мета навчання кожного майбутнього бухгалтера – навчитися знаходити, обробляти та передавати інформацію. Складність полягає в тому, що як інформація може існувати в різних формах, так і процеси переробки та передачі цієї інформації можуть варіюватися. Тому кваліфіковані кадри мають вміти користуватися всіма досягненнями науки, які б допомогли їм у цій сфері.

Вже розроблено багато програм, знання яких значно полегшує ведення бухгалтерського обліку. Це такі програми, як : BigData - програма, яка являє собою сукупність методів, підходів та інструментів обробки даних великих обсягів; Блокчейн (Blockchain) – цифровий реєстр, у якому в хронологічному порядку записані усі транзакції, який дозволяє проглядати їх усім, хто має

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

доступ.

Технологія блокчейн - це система, заснована на розподілених книгах обліку, - база даних активів чи транзакцій, якими можна ділитися у численних вузлах мережі, надаючи кожному учаснику власну копію, при цьому усі зміни відображаються в усіх копіях майже одночасно. Кожна транзакція записується у вигляді «блоку» даних, а кожен новий блок має зашифровану копію включеного в нього попереднього блоку. Далі блоки сполучаються за допомогою криптографічних підписів для створення «ланцюжка» дій або транзакцій із часовою міткою, розподілених і захищених від підробки. Як наслідок, блокчейн створює непідробну облікову книгу інформації, в якій майже неможливо сфальсифікувати чи знищити записи, щоб приховати певну діяльність [4].

Існують ще програми, які можуть полегшити життя бухгалтера. А ще більше їх з'явиться згодом.

У підсумку, необхідно зазначити, що бухгалтер майбутнього має йти в ногу з технологічним прогресом. Ця робота потребує оптимального співвідношення технічних навичок, знань та вмінь, а також математичних здібностей та знання новітніх технологій.

Список використаних джерел:

1. Приазовський економічний вісник. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/38.pdf (дата звернення 04.03.2020).
2. Вплив цифрових технологій на бухгалтерський облік. URL: <http://www.eu4business.eu/uk/news/vplyv-cyfrovyyh-tehnologiy-na-buhgalterskyu-oblik-seminar-starep-rozglyadaye-mozhlyvi-vyklyky> (дата звернення 04.03.2020).
3. Модель професії бухгалтера в епоху цифрових технологій. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16040/> (дата звернення 05.03.2020).
4. Блокчейн у бухгалтерський облік. URL: <https://nexia.dk.ua/blokchein-i-bukhhalterskyi-oblik/> (дата звернення 05.03.2020).

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Чебан Ю.Ю., канд. екон. наук, доцент,

Доцент кафедри обліку і оподаткування

Сирцева С.В., канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Мороз Т.О., канд. екон. наук,

доцент кафедри інформаційних систем і технологій

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

**ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ У ПРОВЕДЕННІ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЯК
ОДИН З НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 071 «ОБЛІК І
ОПОДАТКУВАННЯ»**

Соціально-економічні умови сьогодення, нові пріоритети вищої освіти, зростаючі вимоги до рівня загальнокультурної і фахової підготовки випускників закладів вищої освіти, потреби у постійному самовдосконаленні, обумовлюють об'єктивну необхідність у підвищенні якості підготовки майбутніх фахівців. Останнє вимагає напрямів модернізації освітнього процесу, що здійснюється у таких напрямках, як оптимізація традиційних форм, методів і засобів навчання та розвиток інноваційної освітньої діяльності.

Провідне й беззаперечне місце в системі підготовки фахівців має лекційне викладання. Саме лекція виступає і як форма організації навчання (специфічний спосіб взаємодії викладача і студентів, у межах якого реалізується різноманітний зміст і різні методи навчання), і як метод навчання (виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі).

Більшість лекційних занять для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» обліково-фінансового факультету є традиційними, стовідсотково забезпеченими курсами та конспектами лекцій, з використанням можливостей платформи Moodle. Так, використання Moodle включає викладення у платформі змісту лекцій з інтерактивними посиланнями, презентацій, словників, глосаріїв термінів, посилань на законодавчо-нормативні джерела, навчальних посібників; використання можливостей відеоконференції. Платформа включає можливість опитування студентів після ознайомлення з лекційним матеріалом та фіксує час роботи студента.

Водночас, має місце практика проведення лекційних занять, які відрізняються від традиційних. Так, майже з усіх облікових дисциплін проводять дискусійні лекції. З дисципліни «Бухгалтерський облік» щороку проводять лекцію з використанням експозиції Музею бухгалтерського обліку Миколаївського національного аграрного університету. З дисциплін «Бухгалтерський облік», «Аудит», «Організація і методика аудиту», «Облік у зарубіжних країнах», «Облік у бюджетних установах та організаціях»

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

проводять лекції-провокації.

Практика проведення проблемних лекцій науково-педагогічними працівниками інших закладів вищої освіти, представниками філій практик, передових господарств, підприємств, установ та організацій Миколаєва, Миколаївської області та України є постійною та весь час розширюється.

Лекційні заняття з дисципліни «Фінансова звітність за міжнародними стандартами» проводять англійською мовою. До того ж, ця дисципліна повністю забезпечена навчально-методичними матеріалами англійською мовою (курс лекцій, лекції у схемах і таблицях, словник, термінологічний словник, робочий зошит), під авторством викладача кафедри обліку і оподаткування.

Лекційні заняття з деяких дисциплін проводять з використанням програм автоматизації обліку, автоматизованих кошторисних програм, офіційного порталу оприлюднення інформації про публічні закупівлі України, зокрема «Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті», «Фінасовий облік: автоматизація», «Фінансовий облік в галузях економіки», «Публічні закупівлі».

З дисципліни «Міжнародні стандарти аудиту» та «Облік зовнішньоекономічної діяльності» проводять лекцію-брифінг. Широко використовується проведення бінарних лекцій з дисциплін «Інституціональна теорія бухгалтерського обліку і аудиту», «Бухгалтерський облік», «Організація і методика аудиту», «Податковий облік». Лекційні заняття з використанням мобільних технологій та мультимедійного обладнання також вже давно віднесено до традиційних. Так, використання мультимедійного обладнання для презентацій змісту лекцій, що найбільш оптимально й ефективно забезпечує триєдину дидактичну мету заняття: сприйняття студентами навчального матеріалу, осмислення зв'язків і відносин між об'єктами вивчення; розвиток у студентів пізнавального інтересу, вміння узагальнювати, аналізувати, порівнювати, активізація їх творчої діяльності; формування наукового світогляду, вміння чітко організовувати самостійну роботу.

Водночас, значення живого спілкування лектора та студентів на лекційному занятті, як традиційному, так і з елементами інновацій, відчули і науково-педагогічні працівники, і студенти в умовах дистанційного навчання під час карантину. Так, на для викладання облікових дисциплін під час карантину в умовах дистанційного навчання використовують можливості системи Moodle, а також можливості таких платформ як Zoom, Jitsi Meet, ONLYOFFICE, враховуючи особливості освітніх дисциплін, тематику лекційних занять, курс та інші чинники.

Активність студентів на лекційних заняттях виражається через запитання, прагнення думати, пізнавальну самостійність у процесах сприйняття, відтворення, розуміння та творчого застосування отриманого матеріалу. Отже, під час проведення традиційних та нетрадиційних лекційних занять активізація

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»

пізнавальної діяльності студентів залежно від сфери активізуючого впливу (від того, на що спрямовані зусилля викладача) поділяємо на три групи (засоби активізації пізнавальних процесів (уваги, пам'яті, мислення тощо); засоби створення сприятливої атмосфери в аудиторії; засоби, спрямовані на оптимізацію змісту, звукової форми та композиції лекції), які доцільно використовувати разом для досягнення максимальної ефективності засвоєння лекційного матеріалу.

Шеховцова Д.Д., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки, м. Харків

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ ОБЛІКОВО-
ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
«ПОТОВОГО» СТАНУ РОБОТИ

Національні цілі сталого розвитку України, враховуючи нову світоглядну парадигму та культурні цінності, властиві українському суспільству, базуються на трьох складових: економічній, соціальній та екологічній. Актуальний процес зміни вектору ціннісних орієнтацій, зважаючи на глобальне середовище та його проблеми, зумовлює перехід відповідальності та зобов'язань сучасного бізнесу на новий рівень, а саме - прийняття керівниками структурних підрозділів управлінських рішень сьогодні набуває не тільки економічного, а й соціально-екологічного значення. З цієї точки зору підвищується роль відповідної якості інформаційного підґрунтя, на якому базуються прийняті рішення. Оскільки джерелом такого інформаційно-аналітичного базису є модуль обліково-економічної сфери підприємства, рівень професіоналізму фахівців обліково-економічного профілю є визначальним у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Сьогодні інноваційна діяльність бізнес-суб'єктів передбачає актуалізацію особистісних рис фахівців обліково-економічного профілю – керівники підприємств бажають бачити такого спеціаліста самодостатньою автономною креативною особистістю, здатною самостійно ставити цілі, оскільки наразі бухгалтер-управлінець – це відповідальна особа фінансового стану бізнес-суб'єкта. Тому, на нашу, думку, потенціал фахівців обліково-економічного профілю має передбачати вміння трансформувати турбулентність зовнішнього середовища в досвід «поток» – стан концентрації на діяльності заради неї самої, а не виключно на результатах. Поняття «потік» або «флоу» було введено американським психологом М. Чиксентміхайи, який наголошує, що такий стан роботи дозволяє ускладнити особистість через результати одночасної

III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

диференціації та інтеграції [1]. У статті BBC Capital Е. Робб трактує термін «потік» як «повна зосередженість на тому, чим ви займаєтесь, яке супроводжують відчуття легкості й задоволення» [2].

Вважаємо, що для фахівців обліково-економічного профілю «потіковий» стан роботи є метою організації їх професійної діяльності, оскільки в епоху турбулентного середовища цифрової економіки важливо зберігати продуктивність та ефективність потенціалу. З цією метою нами запропоновано Модель формування професійних компетенцій фахівців обліково-економічного профілю з метою забезпечення «потікового» стану їх роботи (рис. 1).

Запропонована модель складається з поля принципів, поля формування професійної звички фахівців обліково-економічного профілю, а також поля інструментів для розвитку професійних компетенцій спеціалістів. Зазначені поля поєднані між собою дуальними зв'язками, оскільки передбачають перманентний моніторинг та вдосконалення фаху спеціалістів, маючи за кінцеву мету – досягнення «потікового» стану їх роботи.

Так, поле принципів фахівців обліково-економічного профілю складається з ієрархічної структури принципів, яка побудована за показником зростання ступеня комунікації спеціалістів: незалежності (поєднує у собі ментальний інтелект як комплекс знань, вмінь, навичок фахівця, вміння логічного мислення та аналізу, а також емоційний інтелект як здібності до усвідомлення власних емоцій та емоцій контрагентів, а також управління емоціями); взаємозалежності; проактивності; особистого лідерства; особистого менеджменту; міжособистісного лідерства; емпатичної комунікації; синергії. Кожний наступний із принципів є інтегрованою основою попереднього та передбачає зростання рівня професійної та соціальної відповідальності, оскільки кінцева мета роботи висококваліфікованого фахівця – позитивна дія законів синергії, яка сприятиме досягненню підприємством лідерських конкурентних позицій.

Друге поле запропонованої моделі формує професійну звичку фахівців обліково-економічного профілю завдяки комплексному поєднанню освіти, досвіду та бажанню. Екологічні, економічні та політичні катаклізми змушують фахівців обліково-економічного профілю переносити свою роботу в онлайн формат, тому актуальною компетенцією є вміння та досвід застосування інформаційних технологій, крім того, постійні законодавчі зміни вимагають опанування діджитал (цифрових) технологій для оптимізації часових обсягів роботи. Тобто бухгалтер-управлінець повинен інтегрувати свою роботу з ІТ відділом, маючи відповідні знання, які дозволить формувати та вдосконалювати поле звички.

Поля принципів та формування звички постійно підлягають моніторингу на відповідність, тому актуальним є формування поля інструментів (консервативних та інноваційних) для розвитку та вдосконалення професійних компетенцій фахівців обліково-економічного профілю.

Отже, результатом дослідження є запропонована модель формування

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

професійних компетенцій фахівців обліково-економічного профілю з метою забезпечення «потокowego» стану роботи, яка дозволить організувати та провадити професійну діяльність максимально ефективно, а також налагодити спільну роботу команди і створити корпоративну культуру співтворчості та взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Чиксентмігаї М. (2017). Потік. Психологія оптимального досвіду. Х: Кн. Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 357 с.
2. Alice Robb (2019). The «flow state»: Where creative work thrives, available at: URL: <https://www.bbc.com/worklife/article/20190204-how-to-find-your-flow-state-to-be-peak-creative>.

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

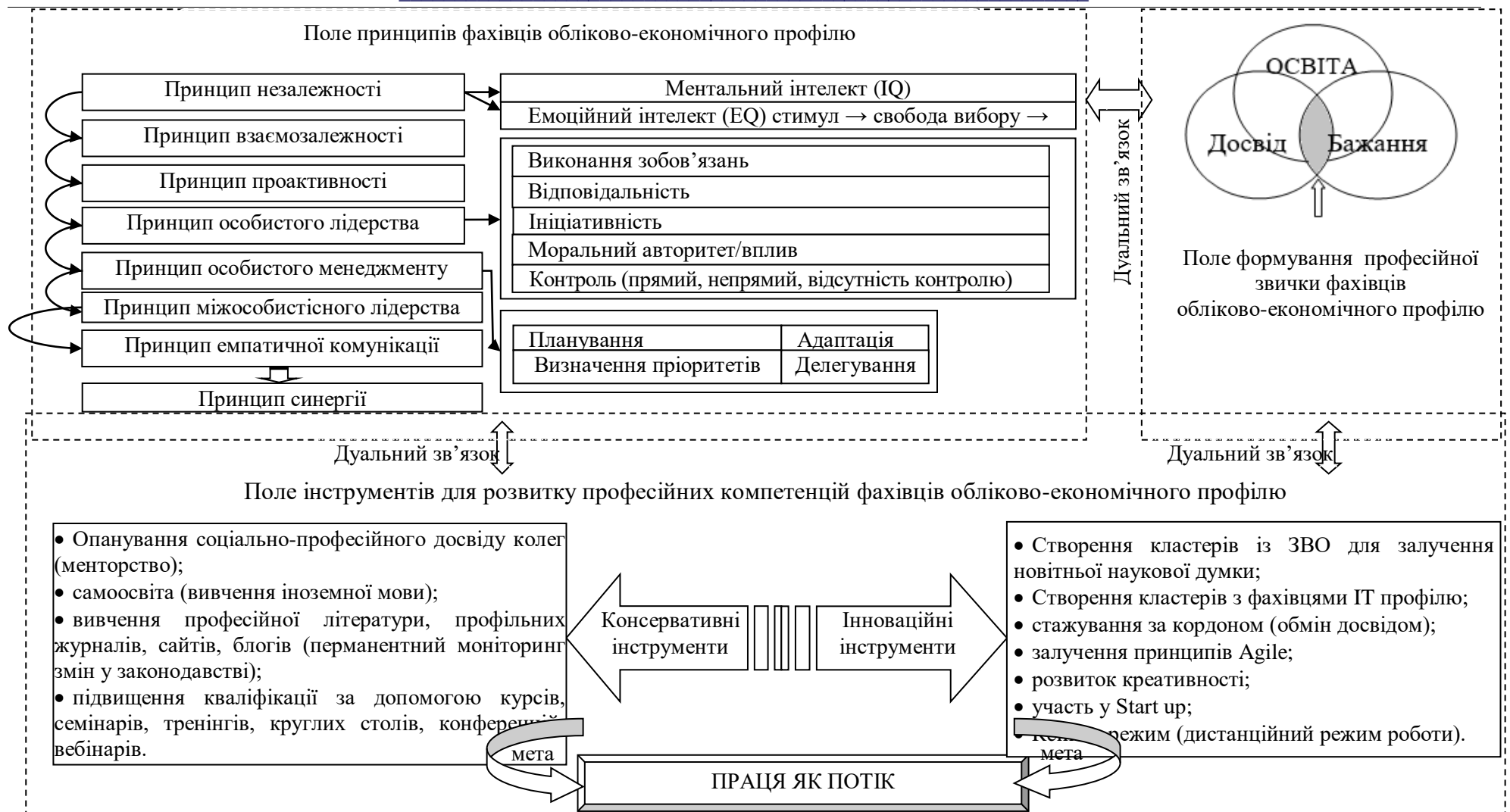

Рис. 1 Модель формування професійних компетенцій фахівців обліково-економічного профілю з метою забезпечення «потокowego» стану роботи

**III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА
КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ»**

Наукове видання

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-
ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті професора,
заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

**31 березня 2020 р.
м. Полтава**

Відповідальна за випуск: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку

Комп'ютерна верстка: Лега О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри
бухгалтерського обліку